KONINKRIJK BELGIE
MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN
ALGEMENE DIRECTIE VOOR STUDIEN EN DOCUMENTATIE

DE BELGISCHE ECONOMIE IN 1985

Deel I

Jaaroverzicht

BRUSSEL
1986

Brussel : Ministerie van Economische Zaken
Algemene Directie voor Studiën en Documentatie

1986- XVI, 100 p. 20,4 X 29,1 cm
I.S.S.N. 0771-7385
D/1986/1226
Prijs: BF 200.
Gegevens uit deze publicatie mogen overgenomen worden mits duidelijke bronvermelding.

VOORBERICHT

Een jaaroverzicht samenstellen blijft een hachelijke onderneming. Het is geen geschiedschrijving, daarvoor is de afstand in de tijd te klein, maar toch moet een arbitrair afgesloten tijdsspanne worden behandeld. Het afsluiten is een momentopname, waarbij de economische ontwikkeling fictief wordt gestopt. Bij het opstellen van het overzicht is er echter de impliciete kennis van de verdere ontwikkeling. In de mate van het mogelijke moet daarvan afstand worden genomen om een objectieve weergave van het voorbije jaar te kunnen brengen. Dit is niet altijd eenvoudig en soms niet wenselijk. De momentopname bestaat niet, steeds moet een bepaald verschijnsel in zijn logische evolutie ingepast worden teneinde het verband in het juiste perspectief te plaatsen.

In de praktijk vertolkt die gedachtengang zich in een wachten tot half juni vooraleer het benodigde statistisch materiaal ongeveer volledig is. Dan nog ontbreken sommige detailgevens - definitieve cijfers van de industriële produktie in sommige bedrijfstakken - of zelfs belangrijke cijfers - de betalingsbalans op transactiebasis, de volledige uitsplitsing van de overheidsuitgaven - waardoor een afgeronde synthese onmogelijk wordt. Bovendien is de vergelijkbaarheid tussen sommige statistische gegevens niet altijd even vanzelfsprekend. Een eenvoudige bedrijfstakvergelijking wordt al een heksentoer als de verschillende nomeclaturen- NACE-CLIO, TCIH, douanestatistiek en alle combinaties ervan - naast mekaar worden geplaatst.

Omgekeerd zijn er in verband met de toekomstige ontwikkeling een trits ramingen - uiteraard ook onvergelijkbaar - beschikbaar. Indien er bovendien een poging van internationale vergelijking wordt gemaakt, dan dragen alle internationale instellingen hun prognosesteentje bij zodat de confidentie intervallen steeds breder en breder moeten genomen worden. Voor de in het laatste hoofdstuk opgenomen voorspellingen werd als - uiteraard even arbitraire - oplossing de ramingen van de eigen studiedienst gebruikt.

Het is in kader van die beperkingen dat aan de lezer dit 39ste jaaroverzicht van de Belgische economie van de studiedienst wordt aangeboden.

Brussel, juli 1986.

INHOUDSTAFEL

Voorbericht VII
Inhoudstafel IX
Lijst van tabellen XII
Lijst van grafieken XIV
Lijst van de gebruikte afkortingen XV

1. INTERNATIONALE OMGEVING 1

1.1. ECONOMISCHE ACTIVITEIT 1
1.2. TEWERKSTELLING EN WERKLOOSHEID 2
1.3. PRIJSONTWIKKELING EN MONETAIRE FACTOREN 3
1.4. ONOPGELOSTE KNELPUNTEN 4
1.5. BELGIE EN DENEMARKEN IN DE INTERNATIONALE CONTEXT 5

SYNTHESE 1 7

2. DE BELGISCHE ECONOMIE IN 1985 9

2.1. MAATREGELEN VAN ECONOMISCH BELEID 9

2.2. UITGEDOOFD OF UITGESTELD HERSTEL 10

2.2.1. BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BLEU 10

A. ALGEMENE ONTWIKKELING 10
B. VERDELING PER BEDRIJFSTAK 13
C. GEOGRAFISCHE VERDELING 14
a. Iberische markt 17
b. Zuid-Oost Azië 18
c. Oost Europa 20
D. HANDEL TUSSEN BELGIE EN LUXEMBURG 21
E. COMPETITIVITEIT EN PRESTATIES VAN DE BLEU 23
F. BETALINGSBALANS 27

2.2.2. INVESTERINGEN 29

A. ONTWIKKELING VAN DE BEDRIJFSINVESTERINGEN 29
a. Bepalende factoren 30
b. Investeringen en economische activiteit 31
B. ONTWIKKELING VAN DE INVESTERINGEN IN DE BOUW 32
a. Woningbouw 32
b. Niet-woningbouw 33

2.2.3. PRIVE CONSUMPTIE 33

2.2.4. MEESLEPINGSEFFECTEN 38

A. INDUSTRIELE CONJUNCTUUR 38
a. Produktieverloop 38
b. Industriële produktie per goederengroep 38
c. Conjunctuurtest van de Nationale Bank van België 39
d. Regionaal produktieverloop 40
e. Bouwnijverheid 40

B. INDUSTRIELE PRODUKTIE PER BEDRIJFSTAK 40
a. Basismetaalnijverheid 42
b. Scheikundige nijverheid 43
c. Bouwmaterialen 43
d. Energie 44
e. Metaalverwerkende nijverheid 44
f. Textielnijverheid 44
g. Overige bedrijfstakken 45

C. ENERGIEVERBRUIK 45
D. GOEDERENVERVOER 46
a. Maritiem vervoer 46
b. Koopvaardijvloot 47
c. Binnenscheepvaart 47
d. Wegvervoer 48
e. Spoorvervoer 49
f. Luchtvervoer 49

SYNTHESE 2.2. 51

2.3. ONGELIJKE PRESTATIES 53

2.3.1. AANDELENMARKT 53

A. ALGEMENE ONTWIKKELING 53
B. VERHANDELDE EFFECTEN, KAPITALISATIE, AANDELENUITGIFTE 54
C. SECTORIELE ONTWIKKELING 54
D. INTERNATIONALE VERGELIJKING 55

2.3.2. TEWERKSTELLING EN WERKLOOSHEID 56

A. ACTIEVE BEVOLKING 56
B. TEWERKSTELLING 57
a. Loontrekkenden 57
b. Loontrekkenden in de privé sector 58
c. Loontrekkenden in de overheidssector 59
d. Invloed van de deeltijdse arbeid op de tewerkstelling 59

C. WERKLOOSHEID 60
a. Volledig uitkeringsgerechtigde werkloosheid 61
b. Vergelijking per bedrijfstak van tewerkstelling en werkloosheid 64
c. Gedeeltelijke werkloosheid 65
d. Programma tot opslorping van de werkloosheid 65

BIJLAGE 66

2.3.3. PRIJZEN 68

A. GRONDSTOFFENPRIJZEN 68
B. GROOTHANDELSPRIJZEN 68
C. CONSUMPTIEPRIJZEN 69

2.3.4. INKOMEN VAN GEZINNEN EN BEDRIJVEN 71

A. LONEN 71
a. Algemene ontwikkeling 71
b. Competitiviteitsnorm 73

B. RENDABILITEIT VAN DE ONDERNEMINGEN 73
2.3.5. MOBILISERING VAN DE FINANCIELE MIDDELEN 76
A. FINANCIERINGSVERMOGEN EN -BEHOEFTE VAN DE GROTE ECONOMISCHE SECTOREN 76
B. GELDHOEVEELHEID 77
C. VORMING VAN FINANCIELE ACTIVA 78
D. FINANCIELE VERPLICHTINGEN VAN BEDRIJVEN EN GEZINNEN 79
SYNTHESE 2.3. 81
2.4. UITBLIJVENDE SANERING 83
2.4.1. OPENBARE FINANCIEN 83
A. OMVANG VAN DE SCHULD 83
B. SAMENSTELLING VAN DE SCHULD 84
C. FINANCIERINGSTEKORT VAN DE OVERHEID 85
D. UITGAVEN 86
E. BELASTINGSONTVANGSTEN 86
2.4.2. WEERSLAG OP SOMMIGE ECONOMISCHE FACTOREN 87
A. ONTWIKKELING VAN DE INTERESTVOETEN 88
B. DE BELGISCHE FRANK 90
C. OBLIGATIEMARKT 91
SYNTHESE 2.4. 93
3. ALGEMENE SYNTHESE 95
3.1. MACRO-ECONOMISCHE INDICATOREN IN 1985 95
3.2. VOORUITZICHTEN VOOR 1986 97
VOETNOTEN 99

LIJST VAN TABELLEN

1 - Industriële produktie in de voornaamste landen 2
2 - Handelsbalans van de voornaamste landen 2
3 - Werkloosheidsgraad in de voornaamste landen 3
4 - Ontwikkeling van de consumptieprijzen in de voornaamste landen 4
5 - Korte-termijn interestvoeten in de voornaamste landen 4
6 - Buitenlandse handel per goederengroep 12
7 - Handelsbalans 13
8 - Verdeling van de buitenlandse handel van de BLEU per bedrijfstak 14
9 - Geografische verdeling van de buitenlandse handel van de BLEU 16
10 - Buitenlandse handel van de BLEU met Spanje en Portugal 17
11 - Buitenlandse handel van de BLEU met Zuid-Oost Azië 19
12 - Buitenlandse handel van de BLEU met de landen van Oost -Europa 20
13 - Opsplitsing van de buitenlandse handel van de BLEU tussen België en Luxemburg 22
14 - Buitenlandse handel van Luxemburg met België 22
15 - Verdeling van de buitenlandse handel van Luxemburg met België per afdeling van het douanetarief 23
16 - Competitiviteitsindicatoren 24
17 - Marktaandelen in volume 25
18 - Betalingsbalans 28
19 - Investeringen volgens de B.T.W.-aangiften 31
20 - Reële lonen, produktiviteit en tewerkstelling in België 32
21 - Investeringsquote 32
22 - Omzet van de handel in volume volgens de BTW-aangiften 34
23 - Inschrijvingen van voertuigen 35
24 - Omzet van de dienstverlenende sectoren volgens de BTW-aangiften 36
25 - Indexcijfers van de industriële produktie per goederengroep 38
26 - Kwartaalindexcijfers van de industriële produktie per goederengroep 39
27 - Indexcijfers van de industriële produktie per bedrijfstak 42
28 - Kwartaalindexcijfers van de industriële produktie per bedrijfstak 43
29 - Brutoverbruik van primaire energie 45
30 - Geografische oorsprong van de invoer van aardgas en van ruwe aardolie en intermediaire produkten 46
31 - Activiteit in de voornaamste Belgische havens 47
32 - Activiteit per zeehaven 47
33 - Binnenscheepvaart: onderverdeling van het vervoer op de binnenwateren in uitvoer, invoer, doorvoer, binnenlands verkeer 48
34 - Resultaat van de enquêtes van het IWT 48
35 - Overzicht van het aantal ondernemingen voor beroepsgoederenvervoer over de weg 49
36 - Goederenvervoer per spoor 49
37 - Bedrijvigheid van de Belgische vliegvelden 50
38 - Index van de beurskoersen 53
39 - Evolutie van de verhandelde effecten en kapitalen 54
40 - Vergelijking van de beursindexen van de beurs van Brussel per rubriek 55
41 - Prestaties van de voornaamste beurzen 55
42 - Actieve bevolking 57
43 - Werkloosheid volgens toelatingsbasis 62

44 - Werkloosheid per gebied 62
45 - Verdeling van de werkloosheid volgens inactiviteitsduur 62
46 - Verdeling van de werkloosheid volgens leeftijdsklasse 63
47 - Wijzigingen van de privé tewerkstelling en de werkloosheid, en conventionele brugpensioenen per bedrijfstak 64
48 - Gedeeltelijke werkloosheid om economische redenen 65
49 - Aantal personen opgenomen in het programma tot opslorping van de werkloosheid 65
50 - Gemiddelde jaarindexcijfers en procentuele wijzigingen van de groothandelsprijzen 68
51 - Gemiddelde jaarindexcijfers en procentuele wijzigingen van de consumptieprijzen 69
52 - Bijdrage per verbruiksgroep tot de verandering van het algemeen indexcijfer van de consumptieprijzen 70
53 - Vergelijking tussen loon - en inflatieverloop 71
54 - Index van de regelingslonen van arbeiders en bedienden 72
55 - Competitiviteitsnorm 73
56 - Netto-rendabiliteit en verhouding eigen op totaal vermogen 74
57 - Ontwikkeling van de omzet, de toegevoegde waarde en haar componenten in de grootste ondernemingen van de niet-financiële sector 75
58 - Inkomensrekening van de venootschappen en vergelijking met het BNP 75
59 - Financieringsvermogen en -behoefte 76
60 - Geldhoeveelheid bij de overwegend geldscheppende instellingen 77
61 - Bijdrage van de tegenposten tot de groei van de geldhoeveelheid in ruime zin 78
62 - Financiële activa in het bezit van gezinnen en bedrijven 78
63 - Nieuwe verplichtingen van bedrijven en gezinnen 79
64 - Nieuwe verplichtingen van vennootschappen en eenmanszaken tegenover België 80
65 - Totale schuld op 31 december 83
66 - Samestelling van de schuld 85
67 - Fiscale ontvangsten en Rijksmiddelen 87
68 - Ontwikkeling van de interestvoeten 89
69 - Interestvoeten in sommige landen 90
70 - Uitgiften op meer dan een jaar van de openbare sector 1979 - 1985 91
71 - Voornaamste uitgiften op meer dan een jaar van de openbare sector 1985 92
72 - Belangrijkste economische aggregaten 98

LIJST VAN GRAFIEKEN

1 - Reële groei van het BNP in de voornaamste landen 7
2 - Buitenlandse handel van de BLEU 11
3 - Investeringen volgens BTW-aangiften 30
4 - Synthetische curve van de handel 37
5 - Industriële produktie 41
6 - Competitiviteitsindicatoren 51
7 - Werkloosheid 63
8 - Ontwikkeling van de groothandels- en consumptieprijzen 70
9 - Inflatie en lonen in België 81
10 - Interest 88
11 - Begroting van de Centrale Overheid 93

LIJST VAN DE GEBRUIKTE AFKORTINGEN

ADSD:	Algemene Directie voor Studiën en Documentatie van het Ministerie van Economische Zaken
ASEAN:	Association of South East Asian Nations
ASLK:	Algemene Spaar- en Lijfrentekas
BBL:	Bank Brussel Lambert
BBP:	Bruto binnenlands produkt
BDBH:	Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel
BF:	Belgische frank
BLEU:	Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
BNP:	Bruto nationaal produkt
BRD:	Bondsrepubliek Duitsland
BRT:	Bruto register ton
BTW:	Belasting op de Toegevoegde Waarde
CLIO:	Input-output classificatie
CRB:	Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
DDR:	Duitse Democratische Republiek
DM:	Duitse Mark
DULBEA:	Département d'Economie Appliquée de l'Université Libre de Bruxelles
EEG:	Europese Economische Gemeenschap
EMS:	Europees Monetair Stelsel
EOGFL:	Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw
GATT:	General Agreement on tariffs and trade
HORECA:	Hotels, restaurants en cafés
IMF:	Internationaal Monetair Fonds
IRES-ADRASS:	Institut de Recherches Economiques et Sociales - Association pour le Développement de la Recherche Appliquée en Sciences Sociales
IWT:	Instituut voor het Wegtransport
MEZ:	Ministerie van Economische Zaken
NACE:	Nomenclatuur van de Bedrijvigheid van de Europese Gemeenschap
NBB:	Nationale Bank van België
NIL:	Nieuwe Industrielanden
NIS:	Nationaal Instituut voor de Statistiek van het Ministerie van Economische Zaken
NMBS:	Nationale Maatschappij van de Belgische Spoorwegen
NMKN:	Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid
OESO:	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OPEC:	Organization of Petroleum Exporting Countries
Paribas:	Bank van Parijs en de Nederlanden
R en D:	Ontwikkeling en speurwerk (Research and Development)
RIZIV:	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RSZ:	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RTT:	Regie voor Telegraaf en Telefonie
RVA:	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
STATEC:	Service Central de la Statistique et des Etudes Economiques (Groothertogdom Luxemburg)
USSR:	Unie van de Sovjet-Socialistische Republieken
VSA:	Verenigde Staten van Amerika

1. INTERNATIONALE OMGEVING

De economische groei vertoonde, op wereldvlak, enige vertraging. Die weerspiegelde zich vooral in de minder sterke toename van de wereldhandel: volgens de G.A.T.T. nam de wereldhandel in 1985 met 3 à 4 % toe tegenover 8 % in 1984. De groeivertraging kwam vooral in de VSA tot uiting (BNP groei in volume van 2,2 % tegen 6,6 % in 1984). In de Europese Gemeenschap was de groei in 1985 ongeveer dezelfde als in 1984 (2,4 % i.p.v. 2,2 %) terwijl in Japan de groeivertraging beperkt bleef (5,1 % in 1984 en 4,6 % in 1985).

Opvallend was in 1985 de daling van de inflatie en van de nominale rentetarieven. Andere knelpunten van de jongste jaren: het handelsbalanssen overheidstekort in de Verenigde Staten en de schuldproblemen van een aantal ontwikkelingslanden werden niet opgelost. Wel werd voor alle drie in 1985 een - soms onzekere - basis gelegd om vanaf 1986 beterschap te brengen.

1.1. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

De sterke groeivertraging in de Verenigde Staten vond haar oorzaak in de zwakke industriële produktie (tabel 1). Niet alleen ondervonden de Amerikaanse produkten scherpe concurrentie op de buitenlandse afzetmarkten (de uitvoer daalde met 3 % in volume t.o.v. 1984), maar ook de invoer in volume steeg nog met 2,7 %. Het effect van de dollardaling was immers nog te recent om de handelsstromen al te kunnen beïnvloeden. De multilaterale waarde van de dollar, gewogen op basis van de handel, bereikte zijn hoogste waarde in het eerste kwartaal van 1985 (156,5 met maart 1973 = 100 als basis) en was, ondanks de forse daling in de loop van het jaar, gemiddeld in 1985 (143,2) nog hoger dan in 1984 (138,3).

De groei van de totale binnenlandse vraag in volume viel van 8,5 % in 1984 op 2,8 % in 1985. De privé consumptie nam nog met 3,3 % toe, tegenover 4,4 % in 1984. Maar vooral de groei van de investeringen was veel zwakker: na de stijging met 17,6 % in 1984, bleef die in 1985 beperkt tot 7,4 %.

Voor de EEG als geheel (10 landen) werd in 1985 een nominale BNP groei van 2,4 % bereikt, tegenover 2,2 % in 1984. De Duitse Bondsrepubliek en het Verenigde Koninkrijk hadden de hoogste groei. De steunende elementen verschoven evenwel in lichte mate: de private bestedingen namen met 1,7 % toe (1 % in 1984) terwijl de exportgroei afnam (5,3 % tegen 8,1 %). De brutokapitaalvorming bleef stijgen (1,6 %) maar trager dan in 1984 (+ 2,3 %). De lopende rekening van de betalingsbalans vertoonde een groter overschot dan in 1984: 16 miljard dollar tegenover 5,6 miljard dollar.

Binnen de EEG was er een uiteenlopend verloop: Nederland, de Duitse Bondsrepubliek en het Verenigd Koninkrijk vergrootten hun overschot, België en Frankrijk zetten het tekort om in een overschot, Ierland verkleinde zijn tekort en in de overige landen van de EEG nam het toe.

In Japan steeg de industriële produktie in 1985 veel minder sterk dan in 1984, maar met een toename van 4,6 % (tegenover 11 % in 1984) is de produktiegroei nog dubbel zo sterk dan in Europa en de Verenigde Staten. Japan vergrootte zijn handelsbalansoverschot van 35 naar 49,3 miljard dollar, een verbetering die hoodzakelijk ten opzichte van de Verenigde Staten werd gerealiseerd (tabel 2).

TABEL 1- Industriële produktie in de voornaamste landen

(voor seizoen gezuiverde cijfers, 1980 = 100)

Landen of landengroep	1982	1983	1984	1985			
				I	II	III	IV
Verenigde Staten	94,9	100,6	112,1	114,0	114,3	114,9	115,5
EEG	96,2	97,0	99,9	101,8	102,8	103,7	104,3
België	97,4	99,3	102,2	102,0	104,2	103,7	106,4
Nederland	94,0	96,0	101,0	106,0	104,0	102,0	104,0
Frankrijk	97,0	98,0	100,0	100,0	100,0	102,0	101,0
Duitse Bondsrepubliek	96,0	96,0	100,0	102,8	104,1	105,9	106,5
Verenigd Koninkrijk	98,4	101,9	103,2	106,5	108,6	108,5	109,0
Italië	95,4	92,3	95,4	96,7	97,1	96,0	96,2
Japan	101,4	105,0	116,5	120,0	122,6	122,6	121,6

Bron: OESO, Main economic indicators

TABEL 2- Handelsbalans van de voornaamste landen

(maandgemiddelden, miljoenen dollars)

Landen of landengroepen	1982	1983	1984	1985			
				I	II	III	IV
Verenigde Staten	-3 551	-5 778	-10 276	-10 926	-12 147	-12 252	-14 493
EEG	-1 800	-961	-844	-1 777	-159	-195	-37
BLEU	-472	-276	-294	-292	-109	-209	64
Nederland	162	329	306	28	402	-151	463
Frankrijk	-1 183	-481	-189	-367	-130	-250	-136
Duitse Bondsrepubliek	1 761	1 374	1 507	1 580	8 003	2 361	2 657
Verenigd Koninkrijk	-204	-693	-896	-898	-541	-684	-603
Italië	-1 045	-630	-909	-1 362	-1 294	-335	-1 043
Japan	594	1 717	2 808	3 040	3 660	3 738	5 247

Bron: OESO, Main economic indicators

1.2. TEWERKSTELLING EN WERKLOOSHEID

De groei in de Verenigde Staten leidde tot een verdere afname van de werkloosheid en een toename van de tewerkstelling. Die laatste werd in hoofdzaak gerealiseerd in de tertiaire sector, terwijl tot in de herfst van 1985 nog steeds banen verloren gingen in de verwerkende nijverheid. Pas eind 1985 groeide ook in de secundaire sector het aantal arbeidsplaatsen aan, maar niet voldoende om de tijdens de voorgaande jaren verloren arbeidsplaatsen terug te winnen.

In Europa daarentegen kon globaal hoogstens een lichte toename van het aantal tewerkgestelden worden waargenomen, al was er in sommige landen nog een daling van het arbeidsvolume. De lichte tewerkstellingstoename (ongeveer + 0,4 % in 1985) was evenwel niet voldoende om de werkloosheid te doen dalen omdat, voor de E.E.G. als geheel, de activiteitsgraad toenam met ongeveer 0,5 %. De werkloosheidsgraad steeg er van 11,7 % in 1984 naar 11,9 % in 1985 (tabel 3). In de meeste landen nam de langdurige werkloosheid nog toe.

TABEL 3- Werkloosheidsgraad (a) in de voornaamste landen

(voor seizoen gezuiverde cijfers, in % van de actieve bevolking)

Landen of landengroep	1982	1983	1984	1985			
				I	II	III	IV
Verenigde Staten	9,5	9,5	7,4	7,2	7,2	7,1	6,9
EEG	8,9	10,8	11,7	12,0	12,0	11,9	11,9
België	12,6	13,9	14,0	14,0	13,4	12,8	12,6
Nederland	11,4	13,7	14,0	13,3	13,2	13,0	12,7
Frankrijk	8,2	8,4	9,7	10,1	10,2	10,9	10,0
Duitse Bondsrepubliek	6,1	8,0	8,5	8,5	8,7	8,6	8,5
Verenigd Koninkrijk	11,4	12,6	13,0	13,2	13,0	13,0	12,9
Italië	9,0	9,8	10,2	10,4	10,2	10,5	10,9
Japan	2,4	2,6	2,7	2,5	2,5	2,6	2,8

(a) De cijfers zijn op basis van nationale gegevens opgesteld, maar werden verbeterd teneinde de vergelijkbaarheid tussen de landen en de homogeniteit in de tijd mogelijk te maken.

Bron: OESO, Main economic indicators

1.3. PRIJSONTWIKKELING EN MONETAIRE FACTOREN

Een van de belangrijkste ontwikkelingen in 1985 is de verdere afname van de inflatie. De dalende trend werd sterker naarmate het jaar vorderde: dit komt tot uiting in de zeer zwakke inflatie van het tweede semester van 1985: 1,7 % voor het geheel van de OESO. In Duitsland (+ 0,1 %) en Nederland (+ 0,3 %) was er voor die periode zelfs een quasi-stabilizering.

In 1985 lag voor de OESO als geheel het gemiddeld prijspeil (tabel 4) 4,6 % hoger dan in 1984, het laagste stijgingspercentage sinds 1968 (toen + 4 %), en duidelijk lager dan in de voorafgaande jaren (9 % gemiddeld voor de periode 1971-1982, 5,2 % in 1983 en 5,3 % in 1984). Zes landen van de OESO vormden daarop een uitzondering: het Verenigd Koninkrijk (van 5 % in 1984 naar 6,1 % in 1985), Griekenland (van 18,5 % naar 19,4 %), Zwitserland, IJsland, Australië en Nieuw-Zeeland.

Over het algemeen namen de verschillen tussen de inflatiepercentages van de lidstaten af ten opzichte van 1984. In landen waar de inflatie zich reeds in 1984 beneden de 5 % grens situeerde (Verenigde Staten, Japan, Duitsland, Canada, Nederland) was de daling minder uitgesproken dan in de meeste andere Westeuropese lidstaten van de OESO (Frankrijk, België, Denemarken, Luxemburg, Spanje).

De belangrijkste oorzaken van de afnemende prijsstijgingen moeten gezocht worden in de zwakheid van de grondstoffen- en van de energiemarkten evenals in de gematigde loonstijgingen en de daarmee verbonden arbeidskost per eenheid produkt. De forse prijsdaling van ruwe aardolie die rond de jaarwisseling optrad zal in 1986 een verdere verzwakking van de inflatie ten goede komen.

De afnemende inflatie heeft ertoe bijgedragen dat de rentetarieven eind 1985 meestal lager lagen dan één jaar voordien. Uitzonderingen op deze regel waren Japan en Nederland. Toch blijft de rentedaling aan de magere kant vergeleken met het prijsverloop. De reële rente (nominale rente min inflatie) op korte termijn nam zelfs lichtjes toe in de Verenigde Staten en vrij fors in het Verenigd Koninkrijk en Nederland. In België en in Frankrijk werd weliswaar een lichte daling gerealiseerd maar de Duitse Bondsrepubliek is eigenlijk het enige land waar de reële rente in 1985 substantieel verminderde (tabel 5).

TABEL 4- Ontwikkeling van de consumptieprijzen in de voornaamste landen

(1980 = 100)

Landen of landengroep	1982	1983	1984	1984 % (b)	1985				1985 % (b)
					I	II	III	IV	
Verenigde Staten	117,1	120,9	126,1	4,3	128,6	130,2	131,1	132,3	3,5
EEG (a)	122,2	131,1	139,1	6,1	143,9	146,6	147,4	148,7	5,4
België	117,0	126,0	134,0	6,3	138,6	140,4	141,4	141,7	4,9
Nederland	113,1	116,2	120,0	3,3	121,6	122,8	122,8	123,4	2,3
Frankrijk	126,8	139,0	149,3	7,4	154,8	157,6	159,1	160,1	5,8
Duitse Bondsrepubliek	111,9	115,6	113,4	2,4	120,5	121,2	120,9	121,3	2,2
Verenigd Koninkrijk	121,5	127,1	133,4	5,0	137,6	142,3	142,7	143,3	6,1
Italië	137,3	157,3	174,3	10,8	184,9	189,3	191,5	196,0	9,5
Japan	107,7	109,7	112,1	2,2	113,4	114,4	114,3	115,5	2,1

(a) zonder Spanje en Portugal.
(b) procentuele toename van het jaargemiddelde.

Bron: OESO, Main economic indicators.

TABEL 5- Korte-termijn interestvoeten in de voornaamste landen

(% per jaar)

Landen of landengroep	1982	1983	1984	reële rente 1984 (a)	1985				reële rente 1985 (a)
					I	II	III	IV	
Verenigde Staten	7,98	8,94	7,75	3,45	8,41	7,06	7,07	7,05	3,55
EEG									
België	12,25	10,85	10,75	4,45	10,45	8,90	9,15	9,75	4,35
Nederland	5,73	6,18	5,80	2,50	7,15	6,67	5,77	5,93	3,63
Frankrijk	12,71	12,19	10,69	3,29	10,73	10,20	9,62	8,95	3,15
Duitse Bondsrepubliek	6,62	6,48	5,83	3,43	6,39	5,68	4,69	4,83	2,63
Verenigd Koninkrijk	9,72	8,84	9,12	4,12	12,36	11,97	11,01	11,17	5,07
Italië	19,11	16,95	14,69	3,89	13,38	14,18	13,82	13,10	3,60
Japan	6,96	6,45	6,33	4,11	6,30	6,29	6,31	7,36	4,26

(a) Reële rente is de nominale rente min de inflatie.

Bron: OESO, Main economic indicators

1.4. ONOPGELOSTE KNELPUNTEN

Tijdens het afgelopen jaar werd er nauwelijks vooruitgang geboekt inzake een drietal grote knelpunten voor de ontwikkeling van de economische activiteit.

Het grote handelsbalanstekort van de Verenigde Staten nam nog toe en wakkerde binnen de VSA de roep om protectionistische maatregelen nog aan. De dollardaling, die zich vooral na de samenkomst der vijf grootste industrielanden in september 1985 krachtig doorzette, had nog geen effect op de concurrentiepositie van het Amerikaanse bedrijfsleven.

Het overheidstekort van de federale overheid van de VSA bereikte voor het fiskaal jaar 1985 (beëindigd op 30 september) een nieuw absoluut rekord (219,3 miljard dollar of 5,4 % van het BNP). Dit tekort kan niet toegeschreven worden aan afnemende overheidsinkomsten: de opbrengsten namen immers met 10,2 % toe. De uitgaven stegen evenwel nog sterker: + 11,1 %. Ook hier is de hoop gewettigd dat vanaf 1986 het tekort aan banden zal gelegd worden:

het Congres en de President keurden immers het Gramm-Rudman-Hollings Amendment goed, met als doelstelling het federale overheidstekort te doen verdwijnen tegen 1991. Indien dit niet zou gerealiseerd worden via de normale begrotingsprocedure, dan zouden de uitgaven automatisch ingekrompen worden. De President van de VSA wil deze doelstelling blijkbaar bereiken want hij heeft bij het Congres een begroting ingediend die beantwoordt aan de vereisten van het Amendment.

Als voor beide voorgaande knelpunten in 1985 een aanloop werd genomen opdat ze vanaf 1986 minder belangrijk zouden worden, dan kan niet hetzelfde gezegd worden van het derde probleem. Alhoewel de schulden van de ontwikkelingslanden in 1985 nog niet tot grote wanbetalingen aanleiding gaven, die het financieel systeem, vooral in de VSA, grondig zouden kunnen verstoren, is er evenmin een uitzicht op een permanente oplossing. Wel werd tijdens de jaarvergadering van het I.M.F. het Bakerplan gelanceerd, maar eind 1985 was dit nog niet operationeel. Bovendien menen de meeste analysten dat het Bakerplan niet voldoende is om het schuldprobleem op te lossen. In wezen komt het plan erop neer dat de schuldenlanden intern verder moeten saneren en dat ze vanuit de Westerse bankwereld en de internationale instellingen meer kredieten zullen ontvangen. Binnen de Interamerican Development Bank wordt er evenwel op gewezen dat de omvang van het plan onvoldoende is om de betrokken landen te helpen in het naleven van hun buitenlandse verplichtingen.

De daling van de aardolieprijzen, reeds in 1985 gestart en fors verdergezet begin 1986, bezorgt bovendien een aantal van deze schuldenlanden bijkomende problemen (o.a. Mexico en Venezuela). Eind 1985 staat Mexico er even slecht voor als midden 1982, toen het de schuldenproblematiek voor de schijnwerpers van de wereldpers bracht. Het feit dat de olieinvoerende schuldenlanden baat hebben bij de prijsdaling kan de problematiek nauwelijks verzachten

1.5. BELGIE EN DENEMARKEN IN DE INTERNATIONALE CONTEXT

In de internationale omgeving zijn België en Denemarken twee landen met ongeveer dezelfde dimensie. Bovendien worstelen beide in het begin van de jaren tachtig met gelijkaardige problemen: verzwakking van de groei, stijging van dewerkloosheid en een tekort in de overheidsfinanciën en op de lopende rekening van hun betalingsbalans. Tussen beide landen wordt hierna een summiere vergelijking gemaakt van de aangewende strategieën en van de krachtlijnen die tot het herstel hebben bijgedragen.

Beide landen begonnen in 1982 met een aanbodgericht beleid om de onevenwichtigheden weg te werken: herstel van de competitiviteit van de bedrijven door o.a. loonmatiging en bestrijding van de tekorten op de betalingsbalans en bij de overheid.

In 1985 ligt de economische groei in Denemarken (3,1 %) hoger dan in België (1,1 %). De werkloosheid daalt in Denemarken meer dan in België: t.o.v. van de beroepsbevolking valt de werkloosheidsgraad tussen 1983 en 1985 van 10,5 % tot 8,5 % in Denemarken, tegen respectievelijk 14,0 % en 13,1 % in België. Ook op het gebied van de overheidsfinanciën haalt de Deense economie betere resultaten, vooral door een beperking van de overheidsuitgaven en van de publieke investeringen. Alleen het tekort op de betalingsbalans is niet verbeterd. Tussen 1982 en 1985 is, onder invloed van de lage inflatie en de hogere winstgevendheid van de bedrijven, de interne vraag in Denemarken gestegen: zowel de privé investeringen als de privé consumptie zijn er toegenomen.

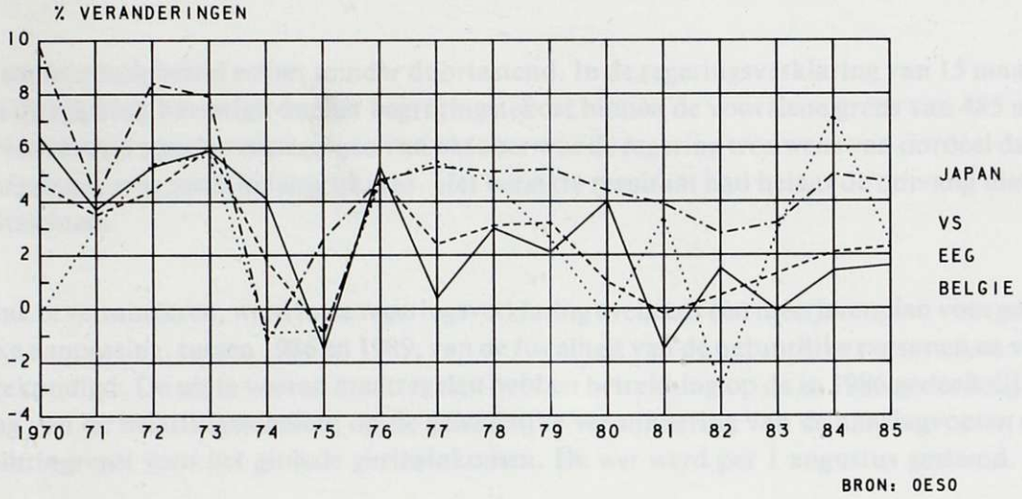
Op het eerste gezicht zou kunnen besloten worden dat de Deense economie beter presteerde dan de Belgische. Het blootleggen van de onderliggende tendensen die tot het Deens herstel hebben bijgedragen, wijst op een aantal minder positieve aspecten. De overheid verhoogde de belastingsdruk, in 1984 bedroeg die 50,6 % van het BNP in Denemarken tegen 45,0 % in België. De gezinsconsumptie neemt toe, maar de spaarquote neemt af. Op langere termijn kan dit de kapitaalvorming in het gedrang brengen omdat het aanhoudend betalingsbalanstekort geen bijdrage kan leveren tot de financiering en de interestbetaling van de reeds hoge buitenlandse schuld. Bovendien komt steeds duidelijker de voorbijgestreefde exportstructuur en de relatief geringe omvang van de exporterende bedrijfstakken tot uiting, zodat het voorziene herstel van de betalingsbalans steeds hypothetischer wordt.

Zoals in België, blijkt ook in Denemarken het verwezenlijken van een gelijktijdige verbetering van de structurele onevenwichtigheden een zwaardere opgave dan werd verwacht toen in 1982 de nieuwe economische politiek in werking trad. Niettemin, zoals in het OESO verslag over Denemarken wordt onderstreept, is het herstel sterker in Denemarken dan in een groep vergelijkbare OESO-landen (Zweden, Noorwegen, Finland, Oostenrijk, België, Nederland en Duitsland). Naast externe factoren (het herstel van de wereldhandel, de daling van de internationale interestvoeten en van de energieprijzen), heeft ook de gewijzigde economische politiek een positieve invloed gehad op de toekomstverwachtingen van de privé-sector. Ook het vertrouwen van de consumenten droeg er toe bij om de economische groei te ondersteunen en te laten aanhouden.

SYNTHESE 1

Het economisch herstel dat ongeveer twee jaar geleden begon, heeft zich ook in 1985 verdergezet (grafiek 1). De omvang was iets minder omdat de economische activiteit in de Verenigde Staten terugliep en de internationale handelsbetrekkingen afzwakten. De inflatiegraad bleef daarentegen in de meeste industrielanden verder dalen.

GRAFIEK 1- Reële groei van het bruto binnenlands produkt in de voornaamste landen

Ondanks die gunstige ontwikkeling blijven er belangrijke problemen bestaan. De werkloosheid blijft hoog, of neemt zelfs toe, in talrijke landen. De onevenwichtigheid van de openbare financiën in sommige grote industrielanden houdt aan en, naast een bron van onzekerheid, geeft dit ook aanleiding tot spanningen in hun lopend betalingsverkeer.

Hoewel de nominale rente in 1985 daalde tot het laagste peil sinds het einde van de jaren zeventig, blijven de reële rentetarieven hoog. Ook de depreciatie van de dollar, sinds maart, neemt niet weg dat de gemiddelde reële dollarkoers in 1985 nog boven het gemiddelde van 1984 lag.

De knelpunten op internationaal economisch vlak zijn het toenemend handelsbalanstekort, gepaard gaand met een opflakkering van het protectionisme, en het overheidstekort van de Verenigde Staten van Amerika en de aanslepende schuldproblematiek van de ontwikkelingslanden. Als een aantal beleidsmaatregelen voor de eerste twee problemen een verbetering ervan in 1986 in het vooruitzicht stellen, dan is dit niet het geval voor de schuldenlast. Bovendien hypothekeren de dalende grondstoffenprijzen de stijging van de exportopbrengsten en meteen de economische expansie van sommige ontwikkelingslanden.

De vereisten opdat de wereldeconomie een groeipatroon zou behouden zijn uiteindelijk: een herstel van de openbare financiën, het wegwerken van structurele starheden teneinde tewerkstelling te kunnen scheppen en een strikte beteugeling van het protectionisme opdat de internationale handel opnieuw als motor van de groei zou kunnen fungeren.

2. DE BELGISCHE ECONOMIE IN 1985

2.1. MAATREGELEN VAN ECONOMISCH BELEID

Sinds 1982 werd het herstel van de grote onevenwichtigheden van de Belgische economie - het deficit van de overheidsfinanciën, het negatief saldo op de handelsbalans, de overdreven werkloosheid - met wisselend succes ter hand genomen.

In 1985 leek het economisch beleid echter minder doortastend. In de regeringsverklaring van 15 maart 1985 werd het voornemen van de regering bevestigd om het begrotingstekort binnen de voorziene grens van 485 miljard frank te houden. Aan de vooravond van de verkiezingen van oktober was de regering trouwens van oordeel dat op het vlak van het herstel de afgelegde weg reeds belangrijk was. Het bereikte resultaat had helaas de omvang niet van de aangekondigde vooruitzichten.

Om de fiscale druk te verminderen, werd in de regeringsverklaring eveneens een meerjarenplan voorgesteld. Daarin werd een geleidelijke aanpassing, tussen 1986 en 1989, van de fiscaliteit van de natuurlijke personen en van de gezinsvergoedingen aangekondigd. De uit te voeren maatregelen hebben betrekking op de in 1986 gedeeltelijke en in 1987 volledige indexering van de belastingsschalen; op de geleidelijke vermindering van de aanslagvoeten en op de uitbreiding van de splittingregel voor het globale gezinsinkomen. De wet werd per 1 augustus gestemd.

Na de verkiezingen, werd in december een nieuwe regering gevormd. Haar sociaal economisch programma had hoofdzakelijk betrekking op volgende punten:

- het behoud van de competitiviteit: in 1986 moet de loonkost worden verminderd indien een bepaalde norm wordt overschreden (zie 2.3.4.-A);

- de sanering van de openbare financiën: het netto te financieren schatkisttekort moet tot 8 % van het BNP in 1987 en tot 7 % in 1989 worden beperkt en dit zonder verhoging van de belastingen en de sociale zekerheidsbijdragen;

- het verminderen van het aantal jongere werklozen met 50 000 eenheden in vier jaar;

- het treffen van een aantal specifieke of sectoriële maatregelen.

Op het vlak van het monetair beleid heeft de Nationale Bank van België in mei 1985 besloten de discontovoet vlottend te maken. Sindsdien bepaalt de Regentenraad iedere woensdag de hoogte van de discontovoet op basis van de rentevoet van de schatkistcerficaten op drie maand die daags voordien van kracht was. Volgens dezelfde modaliteiten bepaalt de Regentenraad eveneens de grenzen waarbinnen de Directieraad de discontovoet kan wijzigen - in geval de marktomstandigheden tot een aanpassing nopen - voor de volgende vergadering van de Raad. Daardoor werd de rigiditeit van dit instrument van de economische politiek versoepeld, wat goed van pas kwam toen er later op het jaar monetaire strubbelingenkwamen.

2.2. UITGEDOOFD OF UITGESTELD HERSTEL ?

2.2.1. BUITENLANDSE HANDEL EN BETALINGSBALANS VAN DE BLEU

A. ALGEMENE ONTWIKKELING (1)

De buitenlandse vraag blijft de groei ondersteunen, maar toont zich in 1985 een minder sterke component van de conjunctuur. De buitenlandse handel van de BLEU vertraagde immers: de exportgroei in waarde daalde van 12,9 % in 1984 tot 5,7 % in 1985 en de invoergroei van 13,3 % tot 3,7 %. In absolute waarde bedroeg de export 3 163,7 miljard in 1985 tegen 2 992,1 miljard in 1984 en de invoer respectievelijk 3 315,5 miljard tegen 3 195,8 miljard.

Die ontwikkeling is het resultaat van een vermindering zowel van de groei in volume als van de prijzen. De volume-index van de export steeg met 3,7 % in 1985, tegen 5,0 % in 1984. De index van de import steeg met 3,5 % tegen 4,9 %. De groeivoet van het indexcijfer van de uitvoerprijzen viel van 7,4 % naar 2,0 % en die van de invoerprijzen van 8,0 % naar 0,2 % (grafiek 2).

De veranderingen moeten in de context van een krimpende wereldhandel en van een algemene daling van de inflatie worden gezien. Volgens de gegevens van de GATT groeide de wereldhandel in volume met 3 %, tegen 9 % in 1984. De ontwikkelingslanden werden door deze vertraging erger getroffen dan de industrielanden die afgewerkte produkten exporteren. De uitvoer van afgewerkte produkten groeide inderdaad aan met 5 %, terwijl de uitvoer van landbouwprodukten en delfstoffen daalde met respectievelijk 2,5 % en 3 %. De depreciatie van de dollar, de munt waarin de meeste internationale verrichtingen worden gedaan, heeft voor gevolg gehad dat de waarde van de internationale handel, uitgedrukt in dollar, slechts met 1 % steeg, tegen 5,5 % in 1984.

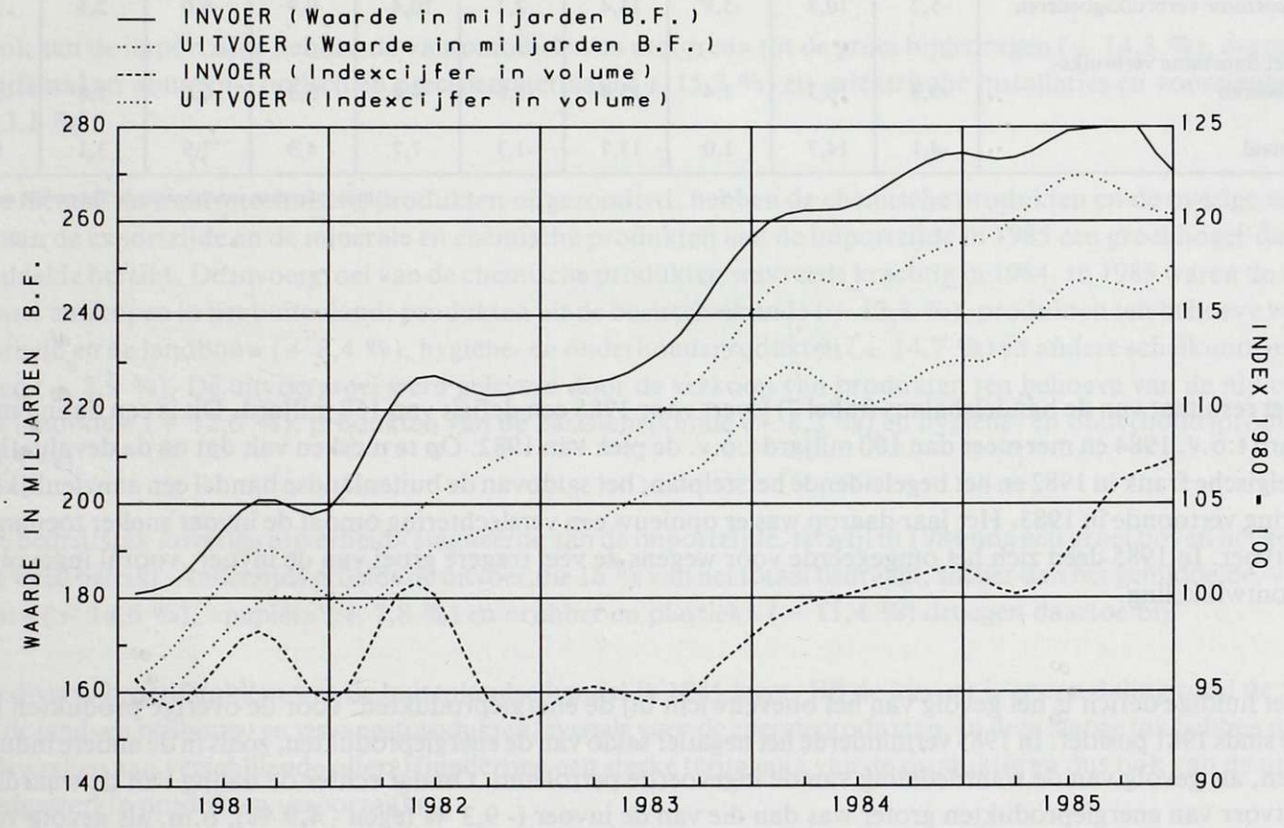
Verschillende factoren hebben daartoe bijgedragen, vooreerst de minder krachtige expansie in de Verenigde Staten, maar ook in Japan en Europa. De groeivoet van het BNP in volume viel voor de industrielanden van 4,7 % in 1984 naar 2,7 % in 1985. Daarnaast heeft de daling (met 4,4 % in 1985) van de gemiddelde, in dollar uitgedrukte, olieprijzen in samenhang met de tragere groei en het zuiniger energieverbruik (2) bijgedragen tot een vermindering in waarde van de handel in olieprodukten. De olieproducerende landen zagen hun exportopbrengsten dalen en beperkten hun invoer. Bovendien hebben de in dollar uitgedrukte prijzen van de andere grondstoffen, ondanks de voortdurende depreciatie van de dollar sinds maart, een algemene daling ondergaan van 12,2 % in 1985, ingevolge de stijging van het aanbod en de voorraadontwikkeling. Voor de grondstoffenuitvoerende ontwikkelingslanden betekende dit een waardevermindering van hun uitvoer en voor die landen met een schuldenlast, waar aanpassingsprogramma's werden opgedrongen, betekende dit ook minder invoer.

De lagere prijzen voor olieprodukten en andere grondstoffen hebben daarentegen een gunstig effect gehad op de invoerprijzen van de industrielanden, wat onder meer bijdroeg tot de vertraging van de inflatie. Die laatste werd ook

gunstig beïnvloed door het gevoerde fiscaal en monetair beleid van talrijke regeringen en door de vertraging van de loongroei. De inflatie, gemeten aan de hand van de BNP-deflator, viel voor de geïndustrialiseerde landen op 3,8 %, het laagste cijfer sinds de jaren zestig. Ook de ruilvoet verbeterde met 1,9 %.

De weerslag van de internationale conjunctuur op de buitenlandse handel van de BLEU wordt in tabel 6, per goederengroep, weergegeven. De algemene zwakheid van de handel in grondstoffen komt tot uiting in de beperkte invoergroei in volume en de negatieve ontwikkeling van de gemiddelde invoerwaarde. Voor de uitrustingsgoederen daarentegen steeg de importvraag sterker dan voor de andere goederencategorieën en is hoger dan in 1984, o.m. ingevolge de ontwikkeling van de privé-investeringen. De uitvoer van uitrustingsgoederen, in tegenstelling tot de internationale marktontwikkeling, was daarentegen zwak. Dit heeft met sectoriële wijzigingen in de internationale vraag te maken: de vraag naar intermediaire en niet duurzame verbruiksgoederen is verzwakt en die naar duurzame verbruiks- en investeringsgoederen is toegenomen. In deze laatste sector staat de BLEU relatief zwak en kon niet genieten van de optredende expansie. De verkoop aan het buitenland van duurzame verbruiksgoederen, in volume afgenomen in 1984, heeft daarentegen in 1985 een hogere groei genoteerd. Daarvoor was voornamelijk de automobielsector verantwoordelijk.

GRAFIEK 2- Buitenlandse handel van de BLEU.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

TABEL 6- Buitenlandse handel per goederengroep

(Wijziging in % van het indexcijfer t.o.v. het vorige jaar)

Omschrijving	1981		1982		1983		1984		1985	
	Vol.	Gem. waarde	Vol.	Gem. waarde	Vol.	Gem. waarde	Vol.	Gem. waarde	Vol.	Gem. waarde
Uitvoer:										
Grond- en hulpstoffen	-1,1	4,4	0,1	12,1	9,0	6,5	7,7	7,8	4,8	0,0
Uitrustingsgoederen	1,1	10,0	-2,7	15,9	0,3	3,1	7,7	7,7	3,4	6,4
Duurzame verbruiksgoederen	4,9	8,5	4,9	16,1	7,2	12,4	-4,9	5,0	11,5	4,6
Niet duurzame verbruiks-goederen	2,6	10,5	4,0	11,7	4,8	5,1	6,7	6,3	4,6	2,4
Totaal	0,2	8,9	1,7	14,0	4,2	6,4	5,1	7,5	3,5	2,0
Invoer:										
Grond- en hulpstoffen	-1,5	4,8	2,6	8,0	4,7	9,5	9,0	7,6	1,8	-1,5
Uitrustingsgoederen	-4,3	13,6	3,2	14,7	-6,1	11,7	1,9	5,7	13,3	2,1
Duurzame verbruiksgoederen	-5,2	10,8	-5,8	13,4	2,1	10,4	0,9	6,0	2,5	3,1
Niet duurzame verbruiks-goederen	-0,3	10,3	3,4	15,4	-3,6	4,6	6,3	6,6	1,8	2,0
Totaal	-4,1	14,7	1,0	13,7	-1,3	7,7	4,9	7,9	3,1	0,2

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

Het resultaat van de handelsbalans (tabel 7) levert voor 1985 een deficit van 152 miljard. Dit is een daling met 52 miljard t.o.v. 1984 en met meer dan 100 miljard t.o.v. de piek van 1982. Op te merken valt dat na de devaluatie van de Belgische frank in 1982 en het begeleidende herstelplan, het saldovan de buitenlandse handel een aanzienlijke verbetering vertoonde in 1983. Het jaar daarop was er opnieuw een verslechtering omdat de invoer sneller toenam dan de uitvoer. In 1985 deed zich het omgekeerde voor wegens de veel tragere groei van de invoer, vooral ingevolge de prijsontwikkeling.

Het huidige deficit is het gevolg van het onevenwicht bij de energieprodukten: voor de overige produkten is het saldo sinds 1981 positief. In 1985 verminderde het negatief saldo van de energieprodukten, zoals in de andere industrielanden, als gevolg van de waardedaling van de ingevoerde petroleum. Omdat echter de daling van de waarde van de uitvoer van energieprodukten groter was dan die van de invoer (- 9,3 % tegen - 4,9 %), o.m. als gevolg van de verminderde petroleumraffinage, is hun dekkingscoëfficiënt gedaald van 40,1 in 1984 naar 38,2 in 1985. Door die gunstiger resultaten voor de andere produkten steeg de globale dekkingscoëfficiënt van 93,6 naar 95,4.

Het indexcijfer van de ruilvoet heeft de verbetering in de industrielanden gevolgd: hij steeg naar 95,2 in 1985, wat 1,7 % hoger is dan in 1984, toen een daling met 0,4 % optrad.

TABEL 7- Handelsbalans

(miljard frank)

Omschrijving	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Energieprodukten	-207	-289	-344	-319	-365	-358
Overige produkten	-4	41	84	153	161	206
Totaal	-211	-248	-260	-166	-204	-152

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

B. VERDELING PER BEDRIJFSTAK

Voor de groei, zowel van de uitvoer als van de invoer, is voornamelijk de sector «metaal- en elektrotechnische produkten» verantwoordelijk, het is ook de enige bedrijfstak waar de expansie sterker was dan in 1984 (tabel 8).

Aan de exportzijde werd de grootste stijging geregistreerd in de subsector «andere transportmiddelen» (+ 40,8 %), die echter maar 1 % van de totale uitvoer vertegenwoordigt. De tweede subsector is «automobielen en motoren» (+ 15,6 %) met meer dan 11 % van de totale uitvoer. In 1984 had deze bedrijfstak te lijden onder de staking in de Duitse metaalverwerkende nijverheid waardoor de activiteit daalde en de BLEU-uivoer quasi stagneerde. In 1985 kon de sector van de herleving op de Europese automobielmarkt genieten.

Ook aan de importzijde hebben de «automobielen en motoren» tot de groei bijgedragen (+ 14,3 %), evenals de bedrijfstakken «bureau-, optisch en precisiemateriaal» (+ 15,7 %) en «elektrische installaties en voorzieningen» (+ 13,1 %).

De metaal- en elektrotechnische produkten uitgezonderd, hebben de chemische produkten en de overige nijverheid aan de exportzijde en de minerale en chemische produkten aan de importzijde in 1985 een groei hoger dan het gemiddelde bereikt. De invoergroei van de chemische produkten was reeds krachtig in 1984. In 1985 waren de voornaamste aankopen in het buitenland: produkten uit de basisscheikunde (+ 12,8 %), produkten ten behoeve van de nijverheid en de landbouw (+ 8,4 %), hygiëne- en onderhoudsprodukten (+ 14,7 %) en andere scheikundige produkten (+ 8,9 %). De uitvoergroei werd geleverd door de verkoop van produkten ten behoeve van de nijverheid en de landbouw (+ 12,0 %), produkten van de basisscheikunde (+ 8,3 %) en hygiëne- en onderhoudsprodukten (+ 9,3 %).

De bedrijfstak «overige nijverheid» stagneerde aan de importzijde, terwijl in 1984 nog een groei boven het gemiddelde werd bereikt. Anderzijds groeide de uitvoer,die 16 % van het totaal bedraagt, sneller dan het gemiddelde, vooral «leder» (+ 14,6 %), «papier» (+ 7,8 %) en «rubber en plastiek» (+ 11,4 %) droegen daartoe bij.

In diverse bedrijfstakken was de buitenlandse handel in 1985 lager. Bij de uitvoer is er een daling rond de 10 % voor de land- en bosbouw- en visvangstprodukten, evenals voor de energieprodukten. In deze laatste tak hebben onderhoudswerken aan verschillende olieraffinaderijen een sterke teruggang van de produktie en dus ook van de uitvoer van afgewerkte produkten veroorzaakt.

Aan de invoerzijde is de afname vooral omvangrijk voor de energieprodukten (ongeveer 5 %) ingevolge de dalende prijstrend. Bij de landbouw-, bosbouw- en visserijprodukten is de daling geringer. De aankopen door de voedingsnijverheid verminderden licht, hetgeen in verband kan gebracht worden met het stagnerend verbruik van de gezinnen. De invoer van textiel en kleding groeide matig (3 %) ingevolge de beperkte groei van de gezinsaankopen in deze bedrijfstak.

De verbetering van het handelsbalanssaldo kan toegeschreven worden aan een vermindering met 10 miljard van het deficit in de bedrijfstakken «energie» en «metaal- en elektrotechnische produkten», aan een toename met 21,5 miljard van het overschot bij de «scheikundige produkten», de «voedingsnijverheden», de «textiel en kleding» en de omkering van het saldo in de bedrijfstak «overige nijverheid». Deze laatste bedrijfstak had in 1984 een deficit van 14,4 miljard en in 1985 een surplus van 15,5 miljard. Deze evolutie is vooral te wijten aan een toename van het positief saldo van de onderbedrijfstak «rubber en plastiek», waarvan de uitvoer sneller steeg dan de invoer, en aan een omkering van het saldo van de onderbedrijfstak «goud- en zilversmeedwerk en bewerkte diamant». Deze laatste bedrijfstak, deficitair in de voorgaande jaren, bereikte een surplus van 11,4 miljard in 1985 ten gevolge van een daling in waarde met 6 % van de aankopen in het buitenland.

TABEL 8- Verdeling van de buitenlandse handel van de BLEU per bedrijfstak in 1985

Bedrijfstakken NACE-CLIO	Uitvoer			Invoer			Saldo (mrd F)	
	Waarde (mrd F)	Verschil in % (a)	Relatief belang	Waarde (mrd F)	Verschil in % (a)	Relatief belang	1985	1984
Landbouw-, bosbouw- en visserijprodukten	72,9	-9,7	2,3	207,7	-1,1	6,3	-134,8	-129,4
Energie	221,5	-9,3	7,0	579,3	-4,9	17,5	-357,8	-365,0
Minerale produkten	523,7	3,5	16,6	375,8	6,2	11,3	147,9	152,0
Chemische produkten	518,5	7,6	16,4	408,1	7,8	12,3	110,4	103,4
Metaal- en elektro-technische produkten	843,8	13,2	26,7	888,3	12,1	26,8	-44,5	-47,3
Voedingsnijverheid	250,2	3,6	7,9	188,9	-0,6	5,7	61,3	51,4
Textiel en kledingsnijverheid	225,7	4,7	7,1	175,3	3,3	5,3	50,4	45,8
Andere nijverheid	507,5	6,3	16,0	492,0	0,0	14,8	15,5	-14,4
Totaal	3163,7	5,7	100,0	3315,5	3,7	100,0	-151,8	-203,7

(a) T.o.v. 1984.

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

C. GEOGRAFISCHE VERDELING

Tabel 9 geeft een overzicht van de verdeling van de handel van de BLEU per regio en voornaamste partnerlanden in 1985. De gegevens over de grote geo-economische zones (onderste deel van de tabel) wijzen op uiteenlopende ontwikkelingen. De handel met de industrielanden vertoonde een groei die praktisch gelijk loopt met uitvoer en invoer, maar de helft lager is dan in 1984. De vertraging is veel sterker voor de handel met de ontwikkelingslanden, waarbij de export praktisch stagneerde en de import met ongeveer 12 miljard afnam. De handelsstromen van en naar de landen met staatshandel evolueerden in tegengestelde richting: de uitvoer groeide sneller dan in 1984 (+ 15,5 tegen + 2,4 %), terwijl de invoer verminderde (- 22,1 tegen + 41,6 % in 1984).

Het tekort met de industrielanden bleef rond de 130 miljard frank schommelen en met de ontwikkelingslanden en de landen met staatshandel verminderde het respectievelijk met 11 miljard en met 41 miljard.

Het handelsverloop met de EEG heeft de algemene daling van de handel met de industrielanden gevolgd. Toch blijven er nog verschillen in de evolutie per land. Het meest opvallend is de verdubbeling van het deficit t.a.v. de BRD (107,1 miljard tegen 46,8 miljard in 1984). De verslechtering is voornamelijk te wijten aan de stagnerende uitvoer

terwijl de invoer met 9 % steeg. Weliswaar blijft de BRD de belangrijkste leverancier van de BLEU, maar ze verliest haar plaats van voornaamste klant aan Frankrijk. Dit is geen toeval, maar een sinds verscheidene jaren aanhoudende ongunstige tendens. Het aandeel van de BRDin de uitvoer van de BLEU is van 24,1 % in 1970 naar 18,6 % in 1985 gevallen. Het saldo van de handelsbalans, traditioneel deficitair en met een minimale omvang van 11 miljard in 1980, is praktisch vertienvoudigd in vijf jaar. De dekkingscoëfficënt daalde in die periode van 97,3 naar 84,6. De BLEU heeft sinds 1983 bijna 1 % van haar aandeel op de Duitse markt verloren, en dit ten voordele van o.a. het Verenigd Koninkrijk en Japan.

In een speciale studie, gewijd aan de Duitse markt (3), geeft de BDBH een aantal redenen aan die deze teruggang kunnen verklaren. Zo wordt er gewezen op de leemtes op het vlak van de informatie en van de benadering van de markt, evenals op de hinderpalen ingevolge uitgebreider reglementeringen en normen die de uitvoerders ontmoedigen.

Er moet evenwel en vooral met de samenstelling van de uitvoer van de BLEU naar de BRD rekening worden gehouden. In 1985 werd de groei in de BRD gevoed door de uitrustingsinvesteringen die met 11 % toenamen. Deze evolutie heeft de Duitse invoervraag gestimuleerd: de aankoop in het buitenland van investeringsgoederen nam met 13 % toe (waaronder 16,7 % voor de machines) tegen een gemiddelde groei van 8,2 % voor de totale invoer. De BLEU-uitvoer heeft daarvan geprofiteerd met een toename van 11 %, maar deze goederengroep beslaat slechts 7 % van het totaal. De expansie ervan werd meer dan gecompenseerd door de slechte prestaties in andere goederengroepen, zoals transportmateriaal, scheikundige en minerale produkten (met een respectief aandeel in het totaal van de uitvoer van 22, 14 en 9 %).

Tegenover Frankrijk heeft de BLEU haar gunstige positie verstevigd. Het batige handelssaldo groeide met ongeveer 16 miljard omdat de uitvoer sterker groeide dan de invoer. Frankrijk is nu de belangrijkste klant en de derde leverancier van de BLEU. Als afnemer en als leverancier bezet de BLEU nu de derde plaats op de Franse markt. De bedrijfstakken die in 1985 het meest hebben bijgedragen tot de expansie van de uitvoer van de BLEU zijn het transportmateriaal (+ 22,5 %; voornamelijk auto's: + 40,7 %) en de machines en andere uitrustingsgoederen (+ 19,4 %).

De handel met Nederland is traditioneel deficitair. Het aandeel van de BLEU op de Nederlandse markt is van 13,3 % in 1974 op 11,2 % in 1984 gevallen, terwijl het aandeel van Nederland in de totale export van de BLEU gedaald is van 17,8 % in 1973 naar 14,2 % in 1985. Het handelsdeficit is verergerd in het begin van de jaren tachtig (van 29 miljard in 1979 naar 163 miljard in 1984), vooral door de aankoop van minerale produkten en gas. De post «brandstoffen en smeeroliën» bedraagt ongeveer 25 % van het totaal van de invoer van de BLEU uit Nederland. In 1985 was er echter een daling met 7,4 %, waardoor het globale deficit verminderde met 20 miljard.

Wat betreft de handel met de andere landen van de EEG, valt een gunstige ontwikkeling t.a.v. Italië te signaleren. Ondanks de devaluatie van de lire in juli steeg de uitvoer naar Italië met 12 %.

De Verenigde Staten nemen ongeveer 6 % van de uitvoer van de BLEU voor hun rekening. Dit aandeel was even groot in het begin van de jaren zeventig maar verminderde nadien, ingevolge de eerste olieschok en de daarop volgende crisis, om in 1975 een minimum van 4,1 % te bereiken. Sindsdien kwam het aandeel opnieuw naar het niveau van 6 %. Het groeitempo van de uitvoer, dat in 1984 als gevolg van de herleving in de Verenigde Staten nog 33 % bedroeg, viel in 1985 terug op iets minder dan 11 %. Deze daling is te verklaren door de vertraging van de expansie: de groeivoet van het Amerikaanse BNP ging van 6,6 % naar 2,3 %, maar de interne vraag kende een nog sterkere teruggang van 8,5 % naar 2,8 %. Dit bracht met zich een val van de groeivoet van de invoer van 29 % naar 6 %. Anderzijds is de Belgische invoer uit de Verenigde Staten in 1985 verminderd met 2,4 % tegen een toename met 6,5 % in 1984 en ondanks een belangrijke depreciatie van de dollar sinds maart. Ten gevolge van deze evolutie is het handelssaldo met de Verenigde Staten, negatief in 1984, positief geworden in 1985.

De handelsbalans met Japan blijft deficitair en wijst op een stelselmatige verslechtering van de positie van de BLEU. Het deficit steeg immers van 1,5 miljard in 1970 naar ongeveer 10 miljard in 1975, 33 miljard in 1980 en bijna 45 miljard in 1985. In de loop van dat laatste jaar bleef de totale invoer van Japan praktisch onveranderd als gevolg van de zwakkere groei van het BNP (4,2 % in volume tegen 5,1 % in 1984). Dit gebeurde ondanks de objectieven vastgelegd door de regering, waarbij aan de grote bedrijven werd gevraagd hun aankopen in het buitenland op te drijven om het surplus op de handelsbalans te verminderen. In het licht van die trend is het niet verwonderlijk dat de uitvoer van de BLEUnaar Japan slechts licht is toegenomen (+ 3 % in waarde).

TABEL 9- Geografische verdeling van de buitenlandse handel van de BLEU in 1985

Landen en landengroepen	Uitvoer			Invoer			Saldo (mrd F)	
	Waarde (mrd F)	Verschil in % (a)	Relatief belang	Waarde (mrd F)	Verschil in % (a)	Relatief belang	1985	1984
EEG 10	2184,8	5,9	69,1	2261,8	5,9	68,2	-77,0	-72,5
EEG 12	2225,8	6,1	70,4	2312,8	6,0	69,8	-87,0	-84,7
waarvan:								
Frankrijk	600,1	8,6	19,0	498,6	6,7	15,0	101,5	85,1
Nederland	450,7	8,2	14,2	614,1	2,3	18,5	-163,4	-183,9
Duitse Bondsrepubliek	587,9	-0,3	18,6	695,0	9,2	21,0	-107,1	-46,8
Italië	172,2	12,0	5,4	118,0	3,2	3,6	54,2	39,4
Verenigd Koninkrijk	309,6	4,5	9,8	295,6	5,6	8,9	14,0	16,5
Ierland	11,2	0,1	0,4	18,0	22,8	0,5	-6,8	-3,5
Denemarken	34,4	25,9	1,1	16,9	7,3	0,5	17,5	11,6
Griekenland	18,8	26,2	0,6	5,5	-3,5	0,2	13,3	9,2
Spanje	31,2	24,7	1,0	37,7	2,8	1,1	-6,5	-11,6
Portugal	9,8	-3,2	0,3	13,4	24,7	0,4	-3,6	-0,5
Verenigde Staten	200,5	10,6	6,3	187,8	-2,4	5,7	12,7	-11,0
Canada	21,8	28,2	0,7	18,7	0,7	0,6	3,1	-1,6
Landen van Oost-Europa	62,5	15,3	2,0	99,4	-23,9	3,0	-36,9	-76,4
waarvan:								
USSR	37,3	17,8	1,2	74,0	-31,6	2,2	-36,7	-76,6
Japan	25,6	3,1	0,8	70,2	4,5	2,1	-44,6	-42,4
Zuid-Oost Azië (b)	98,3	7,8	3,1	48,8	-1,4	1,5	49,5	41,7
Industrielanden	2708,0	6,3	85,6	2842,3	6,1	85,7	-134,3	-131,3
Ontwikkelingslanden	349,2	- 0,2	11,0	352,4	-3,3	10,6	-3,2	-14,4
waarvan:								
olieproducerende landen	270,2	1,9	8,5	290,5	-2,7	8,8	-20,3	-33,6
Landen met staatshandel	79,9	15,5	2,5	107,1	-22,1	3,2	-27,2	-68,2
Totaal	3163,7	5,7	100,0	3315,5	3,7	100,0	-151,8	-203,7

(a) T.o.v. 1984.

(b) 10 landen: Hong Kong, Taiwan, Singapore, Zuid-Korea, Maleisië, Indonesië, Thailand, Brunei, Filippijnen, India.

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

Na de handel van de BLEU met de voornaamste industrielanden bekeken te hebben, kan het interessant zijn haar positie t.a.v. andere markten te analyseren. De buitenlandse handel van de BLEU wordt immers gekenmerkt door

een sterke oriëntatie op de EEG en meer in het bijzonder op de drie buurlanden (die 52 % van de uitvoer en 54,5 % van de invoer voor hun rekening nemen). Het wordt dikwijls onderlijnd dat een grotere geografische diversificatie wenselijk zou zijn.

Drie soorten markten worden hier bestudeerd: die van de nieuwe leden van de EEG, Spanje en Portugal, die van de landen van Zuid-Oost Azië en die van Oost-Europa.

a. Iberische markt

Ongeveer 1 % van de buitenlandse handel van de BLEU gebeurt met Spanje. Dit is een vrij stabiel aandeel (0,9 % in 1980). Het aandeel van Portugal bedraagt 0,3 % voor de uitvoer en 0,4 % voor de invoer (tegen respectievelijk 0,5 % en 0,2 % in 1980). De handel met beide landen is in 1985 deficitair: -6,5 miljard met Spanje en -3,6 miljard met Portugal. Voor dit deficit zijn er verscheidene redenen die te maken hebben met het economisch aanpassingsproces van beide landen, maar ook met de structuur per produkt van het handelspatroon (tabel 10)

TABEL 10- Buitenlandse handel van de BLEU met Spanje en Portugal

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985
SPANJE					
Uitvoer:					
Waarde (miljard frank)	18,2	24,3	26,8	25,0	31,2
Verschil in % t.o.v. vorig jaar	4,8	33,4	10,2	-6,8	24,8
Invoer:					
Waarde (miljard frank)	20,7	23,1	31,0	36,6	37,7
Verschil in % t.o.v. vorig jaar	15,5	11,6	34,3	18,0	3,0
Saldo:					
Waarde (miljard frank)	-2,5	1,2	-4,2	-11,6	-6,6
PORTUGAL					
Uitvoer:					
Waarde (miljard frank)	9,1	10,5	11,7	10,2	9,8
Verschil in % t.o.v. vorig jaar	6,3	14,9	11,2	-12,9	-3,2
Invoer:					
Waarde (miljard frank)	4,7	6,4	9,3	10,7	13,4
Verschil in % t.o.v. vorig jaar	1,1	37,0	46,0	14,8	24,7
Saldo:					
Waarde (miljard frank)	4,4	4,1	2,3	-0,6	-3,5

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

Spanje en Portugal kennen structurele onvolkomenheden die typisch zijn voor de Middellandse Zee economieën en hun kwetsbaarheid t.o.v. de internationale economische crises versterken. In de loop van de jaren zeventig

werden beide landen geconfronteerd met een sterke inflatoire druk, met een toename van de werkloosheid en een verergering van het tekort van de openbare financiën en van de handelsbalans. Die ontwikkeling noopte de regeringen van die landen, sinds 1982, tot een soberheidsbeleid waardoor de expansiemogelijkheden van de BLEU-uitvoer werden belemmerd. Bovendien werd het effect van de devaluatie van de BF van 1982 geneutraliseerd omdat de Spaanse regering haar munt in december 1982 met 8 % t.o.v. de dollar devalueerde en nadien liet vlotten. In Portugal bestaat er sinds 1977 een automatische maandelijkse devaluatie van de escudo van 0,75 % t.o.v. de dollar. In 1983 werd de escudo nog eens met 2 % en vervolgens met 12 % gedevalueerd en werd de automatische devaluatie op 1 % per maand gebracht.

De struktuur per produkt van de handel weerspiegelt het relatieve voordeel van de landen aan de Middellandse Zee inzake sterk arbeidsintensieve produkten, terwijl de BLEU een relatief voordeel in de meer gesofisticeerde industriële produkten bezit (4). Textiel en schoenen zijn de voornaamste door de BLEU ingevoerde goederen. Aan de exportzijde staan de scheikundige produkten bovenaan en hun belang neemt nog toe. Het marktaandeel van de BLEU in Spanje en Portugal voor deze produkten was respectievelijk 5,0 % en 5,9 % in 1983, tegen 1,6 % en 2,4 % voor de totale uitvoer. Onder de andere door de BLEU uitgevoerde produkten nemen ijzer en staal, evenals het transportmateriaal een belangrijke plaats in. De BLEU bezit ongeveer 10 % van de markt van ijzer en staal in Portugal, maar minder dan 4 % in Spanje dat zelf over een grote ijzer- en staalnijverheid beschikt. Bovendien daalt het belang van ijzer en staal in het totaal van de uitvoer van de BLEU. Het aandeel van het transportmateriaal neemt ook af, als gevolg van de vermindering van de investeringen in het openbaar vervoer en van de installatie van montagefabrieken in de landen van het Middellandse Zee gebied.

Deze landen worden echter als afzetgebied door de BLEU te weinig benut, vooral wanneer rekening wordt gehouden met de perspectieven die worden geboden door hun toetreding tot de EEG. De sector machinebouw bijvoorbeeld is in volle expansie en vertegenwoordigt ongeveer 10 % van de aankopen in het buitenland van Spanje en Portugal. Het aandeel van de BLEU in deze sector ligt echter onder de 2 %. Hetzelfde geldt voor de voedingsmiddelen die ongeveer 15 % van de import van Spanje en Portugal vertegenwoordigt en waarvoor het BLEU-aandeel minder dan 1 % is.

De Iberische markt biedt dus voldoende mogelijkheden in het kader van een diversificatie van de uitvoer van de BLEU.

b. Zuid-Oost Azië

Zuid-Oost Azië wordt dikwijls beschouwd als een bijzonder interessante potentiële markt. Dit gebied omvat landen met erg verschillende ontwikkelingsniveaus. Vier onder hen, de zg. «Tijgers» van de Stille Oceaan: Hong Kong, Taiwan, Singapore en Zuid-Korea, behoren tot de nieuwe industrielanden, maar ook in de andere landen zijn de inspanningen in verband met de industrialisering niet te verwaarlozen. Maleisië, Indonesië, Thailand, Brunei,de Filippijnen en Singapore zijn gegroepeerd in de ASEAN (Association of South East Asian Nations). Al deze landen hebben de jongste jaren een economische groei gekend die sneller verliep dan elders ter wereld. Zo groeide bij de vier tijgers van de Stille Oceaan het reëel per capita inkomen gemiddeld met 7 % per jaar gedurende de laatste twee decennia. Deze nieuwe welvaart wordt vaak beschouwd als het sein voor een mogelijke verplaatsing van het economisch zwaartepunt van de Atlantische naar de Stille Oceaan, en in alle geval als een middel voor Europa om nieuwe markten te betreden. De sterke groei van de uitvoer van de landen van Zuid-Oost Azië gaat gepaard met een expansie van hun invoer. Ze vormen dus een belangrijke potentiële markt voor de afzet van bepaalde uitrustingsgoederen (in Maleisië, Thailand, Indonesië en India), van hoog technologische produkten (Taiwan, Zuid-Korea), van luxe verbruiksgoederen (Hong Kong), maar ook voor de bouwsector (Singapore) en van transport- en telecommunicatiemiddelen (Singapore, Maleisië).

De handel tussen de BLEU en de tien landen van Zuid-Oost Azië vormt momenteel maar een klein gedeelte van de totale handel van de BLEU (tabel 11). Hun aandeel in de uitvoer van de BLEU groeit echter aan (iets meer dan

1 % de laatste 5 jaar) en is dubbel zo groot als dat van de invoer (3,1 % tegen 1,5 % in 1985). Het saldo van de handelsbalans is positief en zevenmaal groter dan in 1980. In 1985 werd een surplus van bijna 50 miljard bereikt. De handel met Zuid-Oost Azië is dus voordelig voor de BLEU, vooral omdat de groei van het surplus door de groei van de uitvoer (+ 19,4 % gemiddeld per jaar tussen 1980 en 1985) wordt bereikt en niet door een vermindering van de import (+ 8 % gemiddeld per jaar voor dezelfde periode).

De uitvoer van de BLEU bestaat voornamelijk uit edele metalen, maar ook uit elektrisch materiaal en optische instrumenten. De invoer is vooral samengesteld uit ruwe edelstenen en ruwe edele metalen, landbouwprodukten, plastiek en rubber, leder, hout en papier.

In 1985 presteerden de landen van Zuid-Oost Azië eerder onder de maat. Hun groei vertraagde gevoelig ten gevolge van de verzwakking van de wereldhandel, en meer bepaald van de Amerikaanse vraag. Andere oorzaken zijn de protektionistische maatregelen van de industrielanden en de structurele kwetsbaarheid van hun economieën en, voor sommigen onder hen, de verslechtering van hun schuldpositie (Indonesië, Maleisië, Thailand en de Filippijnen). De groei daalde tussen 1984 en 1985 van 9,3 % naar 0,8 % voor Hong Kong, van 7,9 % naar 5,2 % voor Zuid-Korea en van 9,6 % naar 4,1 % voor Taiwan. Ondanks alles lijken deze recente moeilijkheden het dynamisme van deze landen en de ontwikkeling van de afzetmarkten die ze bieden niet fundamenteel in vraag te stellen.

TABEL 11- Handel van de BLEU met Zuid-oost Azië

	Uitvoer				Invoer				Saldo (mln F)	
	In % van het totaal		In % van de uitvoer naar Zuid-Oost Azië		In % van het totaal		In % van de invoer uit Zuid-Oost Azië			
	1980	1985	1980	1985	1980	1985	1980	1985	1980	1985
Hong-Kong	0,60	0,50	28,04	16,24	0,35	0,25	21,89	16,80	4076	7765
Taiwan	0,10	0,30	4,76	9,80	0,18	0,21	11,30	14,27	-1837	2676
Singapore	0,20	0,20	9,13	6,35	0,10	0,10	6,39	6,47	1573	3086
Zuid-Korea	0,34	0,23	15,96	7,54	0,14	0,11	9,03	7,48	3462	3769
Maleisië	0,09	0,17	4,12	5,45	0,17	0,16	10,80	11,17	-1931	-89
Indonesië	0,11	0,17	4,91	5,45	0,12	0,10	7,59	6,50	- 542	2188
Thailand	0,08	0,17	3,57	5,50	0,15	0,17	9,41	11,39	-1689	-144
Brunei	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,02	0,01	39	83
Filippijnen	0,06	0,03	3,01	1,02	0,06	0,03	3,67	2,12	-2	-34
Indië	0,57	1,32	26,33	42,55	0,32	0,35	19,89	23,80	4070	30208
NIL(a)	1,24	1,23	57,89	39,94	0,77	0,67	48,61	45,02	7274	17296
ASEAN(b)	0,54	0,74	24,75	23,78	0,60	0,56	37,88	37,66	-2552	5090
Totaal	2,15	3,09	100,00	100,00	1,59	1,48	100,00	100,00	7220	49508

(a) Hong Kong, Taiwan, Singapore en Zuid-Korea.
(b) ASEAN (Association of South East Asian Nations): Maleisië, Indonesië, Thailand, Brunei, de Filippijnen en Singapore.

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

c. Oost-Europa

Het aandeel van de Oost-Europese landen ligt momenteel op 2 % voor de uitvoer en op 3 % voor de invoer van de BLEU. De handel met de landen van het Oostblok hangt voor een groot deel afvan het institutionele kader van deze landen. De buitenlandse handel is er een staatsmonopolie en is er ondergeschikt aan de centrale planning. De behoefte aan ingevoerde produkten en de potentiële uitvoer worden vastgelegd volgens de objectieven van het plan. De Oostbloklanden voeren voornamelijk uit om de nodige deviezen te verwerven teneinde de goederen, waarvoor de interne produktie onvoldoende is, te kunnen invoeren. Dit geldt voor landbouwprodukten, uitrustingsgoederen en hoog technologische produkten. Anderzijds zijn de uitvoerprijzen onafhankelijk van de interne produktiekosten (tabel 12).

TABEL 12- Buitenlandse handel van de BLEU met de landen van Oost-Europa

Omschrijving	Waarde (miljard frank)					Relatief belang	
	1981	1982	1983	1984	1985	(a)	(b)
Uitvoer:							
Bulgarije	2,5	2,1	2,5	2,7	3,6	0,11	5,7
Hongarije	3,4	4,0	4,6	4,5	4,8	0,15	7,7
Polen	3,5	3,4	4,0	5,0	6,1	0,19	9,9
DDR	3,2	2,3	5,5	4,2	3,8	0,12	6,1
Roemenië	4,0	2,2	1,9	2,7	3,0	0,10	4,8
Tjechoslowakije	2,6	2,9	3,2	3,4	3,7	0,12	6,0
USSR	21,9	24,5	34,0	31,6	37,3	1,18	59,8
Totaal	41,1	41,4	55,7	54,1	62,3	1,97	100,0
Invoer:							
Bulgarije	1,6	1,2	1,2	1,1	1,1	0,03	1,2
Hongarije	1,2	1,5	2,0	2,0	1,9	0,06	1,9
Polen	4,7	4,8	5,1	6,7	7,2	0,22	7,2
DDR	6,1	6,2	6,6	7,6	9,4	0,28	9,5
Roemenië	2,2	1,2	1,3	1,7	2,2	0,07	2,3
Tjechoslowakije	2,0	2,5	2,8	3,1	3,3	0,10	3,3
USSR	36,3	67,9	71,4	108,2	74,0	2,23	74,6
Totaal	54,1	85,3	90,4	130,4	99,2	2,99	100,0
Saldo:							
Bulgarije	0,9	0,9	1,3	1,6	2,5		
Hongarije	2,2	2,5	2,6	2,5	2,9		
Polen	-1,2	-1,4	-1,2	-1,7	-1,1		
DDR	-2,9	-3,9	-1,1	-3,4	-5,6		
Roemenië	1,8	1,0	0,6	1,0	0,8		
Tjechoslowakije	0,6	0,4	0,4	0,3	0,4		
USSR	-14,4	-43,4	-37,4	-76,6	-36,7		
Totaal	-13,0	-43,9	-34,7	-76,3	-36,9		

(a) In % van de totale BLEU-handel.
(b) In % van de BLEU-handel met Oost-Europa.

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

De geografische verdeling van de handel wordt beheerst door de USSR, die 60 % van de uitvoer van de BLEU naar Oost-Europa opneemt en 74 % van de invoer. De verdeling tussen de andere landen is erg ongelijk. Nochtans

moet opgemerkt worden dat het aandeel van Polen in de verkoop van de BLEU aan het Oostblok sterk verminderd is: van 25 % tijdens de periode 1973-1976 naar ongeveer 9 % in de periode 1982-1985. Dit is te wijten aan de buitenlandse schuldproblemen van dat land.

De structuur van de handel per produkt duidt op een sterke specialisatie van de partnerlanden (5). De uitvoer van de BLEU wordt gekenmerkt door een overwicht van de metaalprodukten. Dit overwicht verzwakt evenwel: van ongeveer 45 % in 1973 naar iets meer dan 30 % in 1985. De scheikundige produkten daarentegen zijn in opgang. Hun aandeel steeg van iets meer dan 10 % in 1973 naar ongeveer 20 % in 1985.

De invoer van de BLEU bestaat voornamelijk uit minerale produkten. Hun aandeel ligt rond de 60 % in 1985. Daarvan komt 90 % uit de USSR. Op de tweede plaats staan de parels en de edele metalen, waarvan het aandeel groter was dan 15 % in 1985 en vrijwel volledig uit de USSR afkomstig was.

Het handelssaldo van de BLEU met Oost-Europa, positief in de loop van de jaren zeventig, is negatief geworden in 1980, en verslechterde sindsdien wegens de grotere invoer van minerale produkten. In 1985 verkleinde dit deficit. De invoer van de BLEU verminderde (van 130,6 naar 99,4 miljard), voornamelijk ten gevolge van de daling van de verkoop van olie door de USSR die gedeeltelijk wordt verklaard door de technische problemen die de verwezenlijking van de vastgestelde objektieven voor de energieproduktie belemmerden. Volgens een rapport van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties, zou de Oost-West handel een vertraagde groei kunnen noteren als gevolg van de val van de olieprijzen en van de onzekerheden omtrent de olieproduktie in de USSR. Deze produktie stagneerde in 1983 en verminderde in 1985. De Commissie schat dat, indien de olieprijzen zich stabiliseren op 15-20 $ per vat, de inkomsten in deviezen van de uitvoer met 17 tot 22 % zullen dalen voor de USSR. Als de prijzen voor gas en petrochemische produkten deze daling volgen dan is er een bijkomend verlies van 4 tot 7 %. Als de inkomsten zich op een dergelijke wijze ontwikkelen dan overweegt de USSR een vermindering van haar invoer uit het Westen.

De vooruitzichten op een verbetering van de afzetmarkten voor de BLEU lijken dus weinig gunstig. Nochtans dienen enige positieve factoren onderlijnd te worden. De vermindering van de olierekening voor de Oosteuropese landen die petroleum moeten invoeren, moet hen in staat stellen hun invoer van andere produkten op te drijven. Anderzijds voorziet het plan 1986-1990 in de USSR een groei van de investeringen, die de aankoop van uitrustingsgoederen in het buitenland zou moeten stimuleren. Spijtig genoeg bekleedt de BLEU een zwakke plaats in deze sector.

Ten slotte hangen de mogelijkheden om de handel tussen de BLEU en Oost-Europa verder te ontwikkelen grotendeels af van de invoermogelijkheden van de USSR. Daarbij moet rekening gehouden worden met de ontwikkeling op de oliemarkt, maar ookmet inspanningen die de BLEU inzake specialisatie verwezenlijkt om de vraag naar bepaalde produkten te beantwoorden.

D. HANDEL TUSSEN BELGIE EN LUXEMBURG

De gegevens over de buitenlandse handel, door het NIS verzameld op basis van douanegegevens, slaan op de BLEU als entiteit en omvatten dus niet de handel binnen de Economische Unie.

De handelsstromen van het Groot-Hertogdom worden echter door het STATEC (Service Central de la Statistique et des Etudes Economiques du Luxembourg) geraamd. Daaruit kunnen de handelsbetrekkingen met België, tussen 1980 en 1984 worden afgeleid (tabel 13).

De uitvoer van België wordt berekend als het verschil tussen de totale uitvoer van de BLEU (bron NIS) en de Luxemburgse uitvoer (bron STATEC) verminderd met de uitvoer van dat land naar België. Bij dit verschil wordt de Belgische uitvoer naar Luxemburg geteld, die wordt geraamd op basis van de invoer van het Groot-Hertogdom, verbeterd voor het FOB-CIF verschil. De Belgische invoer wordt analoog berekend.

TABEL 13- Opsplitsing van de buitenlandse handel van de BLEU tussen België en Luxemburg

(miljard frank)

Omschrijving	Uitvoer		Invoer		Saldo	
	1980	1984	1980	1984	1980	1984
BLEU (excl. intra BLEU-handel)	1890,4	2992,1	2100,8	3195,8	-210,4	-203,7
Luxemburg (a)	87,9	145,6	100,6(b)	160,1(b)	-12,7	-14,5
België (a)	1850,9	2925,6	2051,0	3118,8	-200,1	-193,2

(a) Totale handel, incl. intra BLEU-handel.
(b) Excl. gas en elektriciteit.

Bron: STATEC; Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

België is de eerste leverancier van Luxemburg, met 37,1 % van de invoer in 1984. Met 15,5 % van de uitvoer is België de tweede klant en is de BRD de eerste met een aandeel van 27,2 %. Voor België vertegenwoordigt de invoer uit Luxemburg minder dan 1 % van het totaal en de uitvoer naar dat land slechts iets minder dan 2 %.

TABEL 14- Buitenlandse handel van Luxemburg met België

(miljoen frank)

Omschrijving	1960	1970	1974	1975	1980	1982	1983	1984
Invoer (a)	6 193	10 628	21 039	21 567	34 322	43 970	48 672	59 385
Uitvoer	4 497	8 637	16 930	12 285	15 722	17 372	18 617	22 532
Saldo	-1 696	-1 991	-4 109	-9 282	-18 600	-26 598	-32 055	-36 853

(a) Excl. gas en elektriciteit.

Bron: STATEC.

Tabel 14 volgt de evolutie van het handelssaldo van Luxemburg met België. Dit saldo is traditioneel negatief en is sinds een tiental jaren erg verslechterd. Tabel 15 belicht tenslotte de belangrijkste produkten die tussen beide landen verhandeld worden. De ijzer- en staalnijverheid bezet de eerste plaats in de uitvoer van Luxemburg (afdeling XV: onedele metalen en werken daarvan). Het aandeel van deze afdeling neemt nochtans af: van 60 % in 1975 kwam het op iets meer dan 45 % in 1984. Op de tweede plaats staan de landbouw- en voedingsprodukten (afdeling I tot IV), gevolgd door plastiekprodukten en rubber (afdeling VII, voornamelijk luchtbanden) en de machines en toestellen (afdeling XVI). Maar de resultaten van deze laatste afdeling worden beïnvloed door belangrijke invoer- uitvoerbewegingen. De invoer van Luxemburg uit België is sterk gebonden aan de ijzer- en staalnijverheid en aan de metaalverwerkende nijverheid: op de eerste plaats staan de minerale produkten en de onedele metalen en werken daarvan (ongeveer een derde van het totaal). De invoer van transportmateriaal bezet een niet te verwaarlozen plaats, maar is deels gebonden aan de heruitvoer van auto's.

TABEL 15- Verdeling van de buitenlandse handel van Luxemburg met België per afdeling van het douanetarief in 1984 (a)

(in percent van het totaal)

Afdeling of onderafdelingen	Uitvoer	Invoer
I tot IV Dierlijke en plantaardige produkten, voedingsindustrie,...	15,6	18,2
V Minerale produkten	1,8	20,2
VI Chemische industrieën	5,5	9,0
VII Kunstmatige plastische stoffen, rubber, en werken daarvan	8,4	2,7
XI Textielnijverheid en werken daarvan	3,6	3,9
XV Onedele metalen en werken daarvan	45,6	13,5
XVI Machines en toestellen: elektrotechnisch materieel	7,7	9,4
XVII Vervoermaterieel	3,9	12,7

Bron: STATEC; Ministerie van Economische Zaken en ADSD.

(a) Alleen die afdelingen (of onderafdelingen) worden aangehouden die meer dan 3 % van de handel vertegenwoordigen.

E. COMPETITIVITEIT EN PRESTATIES VAN DE BLEU

De competitiviteit is een meervoudig en complex verschijnsel dat moeilijk door één enkele of zelfs door meerdere indicatoren kan benaderd worden. Dit probleem van de meetbaarheid en het achterhalen van de verklarende factoren van de competitiviteit is recentelijk door een aantal internationale instellingen zoals de OESO en de EEG (6), en in België door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven behandeld geworden. De Centrale Raad heeft een inventaris op punt gesteld ter beoordeling van de competitiviteit (7). Daarin wordt de nadruk gelegd op de noodzaak zich niet te beperken tot één aspect van het verschijnsel. Voorgesteld wordt rekening te houden met volgende elementen:

- de externe prestaties, gemeten op basis van de ontwikkeling van de uitvoer, van het marktaandeel van de uitvoer en van de invoerpenetratie, evenals van het aandeel van de dienstenstromen;

- de rentabiliteit;

- de loonkosten, en eventueel ook andere kostprijselementen (energie en financiële kosten);

- de structurele kenmerken, gemeten aan de hand van bepaalde kwantificeerbare factoren (R en D- en investeringsinspanningen, graad van openheid, specialisatiecoëfficiënten, structuureffekten en effekten inzake marktaandelen) en andere meer kwalitatieve factoren (manage ment, socio-economische context, toekomstgerichte activiteiten en de rol van de openbare sector).

Het is niet de bedoeling van deze analyse elk van die elementen te behandelen, maar wel om er sommige te beklemtonen. Daarbij moet er steeds rekening gehouden worden met het feit dat het slechts gaat om een gedeeltelijke visie op het verschijnsel.

Van de indicatoren voor de competitiviteit voorgesteld door enkele internationale instellingen, worden in tabel 16 de gegevens van het IMF,van de OESO en van de EEG inzake de loonkosten, het prijsconcurrentievermogen en de wisselkoers opgenomen. De vergelijking van deze indicatoren, berekend voor België door het IMF en de OESO en voor de BLEU door de EEG, blijft een netelige opgave.

De relatieve indicatoren worden berekend volgens een systeem met dubbele weging waarbij de concurrerende landen en de invoermarkten worden betrokken. De steekproef is echter verschillend wat de aangehouden landen betreft:

- het IMF neemt 16 industrielanden;
- de OESO neemt 23 of 15 landen en de 23 landen plus 6 zones voor de markten;
- de EEG neemt 20 landen.

Het IMF verbetert de gegevens over de loonkost voor cyclische fluctuaties van de produktiviteit: de genormaliseerde kost wordt berekend door een index van de reële uurlonen per arbeider te delen door een index - per man-uur - van de produktie, gecorrigeerd voor de geschatte cyclische bewegingen. De ingevoerde verbetering wijzigt de evolutie van de index, zoals blijkt uit de vergelijking van A1 en A2 in tabel 16.

De prijsconcurrentie-indexcijfers zijn eveneens verschillend: deflator van de toegevoegde waarde, groothandels- en exportprijzen bij het IMF; export- en consumptieprijzen bij de OESO; producenten-/groothandelsprijs bij de EEG.

Een aantal gemeenschappelijke kenmerken zijn evenwel aanwezig. De sterke verbeteringvan de Belgische concurrentiepositie inzake lonen in 1982 komt ook in 1983 tot uiting, zij het aan een trager tempo. In 1984 wijzen de indicatoren op een lichte toename van de relatieve kosten, die echter niet in de genormaliseerde index van het IMF optreedt. In 1985 zijn er geen belangrijke verschuivingen: een lichte daling van de IMF- (genormaliseerd) en van de OESO-indicatoren, terwijl die van de EEG stijgt.

In prijzen uitgedrukt is het herstel van de competitiviteit op basis van de gemiddelde uitvoerwaarde veel minder opvallend. De andere indexcijfers van de relatieve prijzen zijn in 1982 scherp gedaald en op dit peil gebleven.

Tenslotte kan er gesteld worden dat de Belgische concurrentiepositie zich sinds de aanvang van de jaren tachtig heeft verstevigd, zij het meer op het vlak van de loonkost en de binnenlandse prijzen, dan op dat van de uitvoer, althans volgens de hier aangewende indicatoren.

TABEL 16- Competitiviteitsindicatoren

(1980 = 100)

Indicatoren	1981	1982	1983	1984	1985 (a)
A. IMF: België					
Be- en verwerkende nijverheid					
1. Relatieve eenheidskost van de arbeid	92,6	81,3	78,7	79,0	79,8
2. Genormaliseerde relatieve eenheidskost van arbeid	93,8	80,1	77,7	75,4	73,4
3. Relatieve deflator van de toegevoegde waarde	92,7	84,0	82,7	78,9	79,5
4. Relatieve groothandelsprijs	92,2	83,3	80,2	77,6	77,1
5. Relatieve gemiddelde uitvoerwaarde	94,0	89,1	88,2	87,1	85,9
B. OESO: België					
1. Relatieve eenheidskost van de arbeid in dollar	93,4	80,6	75,4	75,9	75,5
2. Relatieve gemiddelde uitvoerwaarde in de be- en verwerkende nijverheid	93,0	88,8	88,3	87,4	88,6
3. Relatieve consumptieprijzen in dollar	93,7	85,3	84,5	84,0	84,8
4. Effectieve wisselkoers	96,5	87,5	85,5	83,9	85,5
C. EEG: BLEU					
1. Relatieve eenheidskost in de be- en verwerkende nijverheid in dollar	90,8	79,3	77,9	78,4	79,9
2. Relatieve indexcijfers producenten-/ groothandelsprijzen, in gemeenschappelijke munt	91,5	82,9	79,8	77,0	77,0
3. Effectieve nominale wisselkoers	94,2	85,6	83,2	81,4	82,1

Bron: IMF, International financial statistics; OESO, Main Economic inindicators; EEG, Commissie.

(a) Gemiddelde van de eerste drie kwartalen van 1985 voor de gegevens van het IMF.

Het resultaat van de buitenlandse handel is afhankelijk van de uitvoerprestaties, gemeten aan de hand van het marktaandeel. Deze prestaties kunnen zowel absoluut als relatief worden uitgedrukt, in waarde of in volume worden berekend en volgens verschillende methodes. Dikwijls worden winst of verlies van marktaandelen geschat door de ontwikkeling van de werkelijke uitvoer van een land te vergelijken met de potentiële uitvoer. Die wordt berekend op basis van de ontwikkeling van de invoervraag van de andere landen, gewogen met hun respectief aandeel in de uitvoer van het beschouwde land.

Tabel 17 geeft de schattingen van de verschillende instellingen voor de jaren 1983-1985 (8). Evenals bij de competitiviteitsindicatoren, bemoeilijken de verschillen in de gevolgde methodes een onmiddellijke vergelijking. Sommige indicatoren hebben op België betrekking, andere op de BLEU. De bron is verschillend, de basisperiode om de invoervraag van de andere landen te wegen is nu eens het lopende jaar, dan het vorige jaar, ofwel een gemiddelde van verschillende jaren. Ten slotte bevat het invoerpakket van de industrielanden over het algemeen niet-afgewerkte produkten (behalve in het geval van de OESO-indicator) die een factor van instabiliteit meebrengen, terwijl de uitvoer van de BLEU naar deze landen voornamelijk uit afgewerkte produkten bestaat. Ondanks deze verschillen wijzen de meeste schattingen op dezelfde opwaartse beweging in 1983 en op een daling in 1984-85. De omvang van het verlies varieert aanzienlijk naargelang de indicatoren: gecumuleerd over de laatste twee jaren ligt het tussen 6,4 % (OESO) en 2 % (NBB).

TABEL 17- Marktaandelen in volume

(Wijziging in % t.o.v. het voorgaande jaar)

Omschrijving	1983	1984	1985
1. OESO: BLEU			
Uitvoermarkt	4,0	8,9	5,3
Uitvoer	4,3	3,8	4,0
Uitvoerprestaties	0,3	-5,1	-1,3
2. EEG: BLEU			
Uitvoermarkt	2,1	7,3	5,5
Uitvoer	3,3	4,9	4,4
Uitvoerprestaties	1,2	-2,4	-1,1
3. Planbureau: België			
Uitvoermarkt	1,9	7,2	4,7
Uitvoer	3,3	4,3	3,0
Uitvoerprestaties	1,4	-2,9	-1,7
4. Nationale Bank van België: BLEU			
Uitvoermarkt	2,2	6,4	4,5
Uitvoer	4,1	4,9	4,0
Uitvoerprestaties	1,9	-1,5	-0,5
5. DULBEA: België			
Uitvoermarkt	2,2	6,0	4,0
Uitvoer	3,3	4,3	3,5
Uitvoerprestaties	1,1	-1,7	-0,5

Bron: OESO; Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

In een speciale studie (9) belicht het IRES de grenzen van de methodologie van de marktaandelen, en meer bepaald het feit dat de potentiële uitvoer berekend wordt aan de hand van de huidige markten en dus geen rekening houdt met een eventuele diversificatie naar andere afzetgebieden. Het IRESgebruikt een indicator die het aandeel van de uitvoer van de BLEU in de uitvoer van de negen grootste exporteurs van de OESO weergeeft. Ook die indicator geeft een daling voor 1984-1985: het aandeel van de BLEU ging van 5,46 % in 1983 naar 5,05 % in 1984 en 5,02 % in 1985.

De Nationale Bank berekent de winst of het verlies van het BLEU-marktaandeel als het verschil tussen de effectieve uitvoer in miljard BF en de uitvoer die zou gerealiseerd zijn moest de ontwikkeling ervan gelijklopend zijn met die van de OESO of de EEG. De gevonden verschillen worden verklaard door drie effecten (een prijs-, een volume en een gemengd effect). Tegenover de OESO verliest de BLEU, tussen 1978 en 1984, 693,7 miljard frank, daarvan is 347,8 miljard frank een zuiver prijseffect, 148,7 miljard is zuiver volume-effect en 197,2 miljard is een gemengd effect van beide. De berekeningen tegenover de EEG gaan niet verder dan 1983: het totaal verlies, tussen 1978 en 1983, bedroeg 214,4 miljard (tegen 420,2 t.o.v. de OESO).

De factoren die de ontwikkeling van de prestaties van de buitenlandse handel verklaren zijn talrijk en even talrijk zijn de eraan gewijde studies, o.a. van de EEG, de NBB en het IRES (10). Een aantal factoren is kenmerkend voor de geografische of de produktstructuur van de uitvoer. Het uitvoerpakket van de BLEU is sterk geconcentreerd, meer dan 70 % zijn, zeer conjunctuurgevoelige, intermediaire goederen (11). Het aandeel van de uitrustingsgoederen loopt terug: van 14 % in 1976 naar iets meer dan 8 % in 1985). De uitvoergroei van die goederen bedroeg in 1985 maar 3,2 %, terwijl de invoergroei 13 % was. Maar de potentiële Europese markt had, volgens het IRES (12) een groei van 6 %, waaruit het Belgisch marktaandeelverlies duidelijk is. Geografisch wordt de handel gekenmerkt door een hoge concentratiegraad t.o.v. de EEG-landen en dan vooral met de buurlanden (vergelijk met tabel 9).

De Nationale Bank (13) heeft nagegaan in welke mate het marktaandeel van de BLEU t.a.v. de OESO gebonden is aan de specialisatie in de afzetmarkten (produkt en/of land), waarvoor de wereldvraag ofwel toeneemt, ofwel stabiel blijft, ofwel krimpt. Het blijkt dat het verlies aan marktaandelen van de BLEU voornamelijk toe te schrijven is aan te gespecialiseerde bestemmingen, te regressieve produkten en te weinig produkten met een groeiende wereldvraag.

Het belang van de vraagfactor werd ook onderstreept in een studie van de Commissie van de Europese Gemeenschappen (14). Er werd uitgegaan van de binnenlandse vraag van negen industrielanden (15). Drie sectoren werden onderscheiden:

- sectoren met een sterke vraag (elektrisch-elektronisch materiaal, informatica- en bureautica, precisieinstrumenten en chemische-farmaceutische produkten), waarvoor de wereldvraag in volume met 7 % per jaar groeide in de periode 1972-1982;

- sectoren met een middelmatige vraag (rubber en plastiek, vervoermiddelen, papierpulp, verpakkingen, drukkerijen, voedingswaren, drank, tabak en industriële machines) waarvan de groeivoet 2 à 3 % bedraagt;

- sectoren met een zwakke vraag (intermediaire nijverheid: ijzer en staal, metaalertsen en -produkten, bouwmaterialen, diverse industriële produkten en textiel-leder-kleding) waarvan de groeivoet 1 à 1,5 % bedraagt.

Voor de verschillende sectoren werd een specialisatiecoëfficiënt van de uitvoer berekend: de verhouding tussen het aandeel van de export van een sector in de totale uitvoer van het beschouwde land en hetzelfde aandeel in de OESO-zone. België is relatief weinig gespecialiseerd (coëfficiënt kleiner dan 1) in de sectoren met een sterke en met een middelmatige vraag en meer gespecialiseerd (coëfficiënt groter dan 1) in de sectoren met een zwakke vraag. Het marktaandeel van België in de uitvoer van de OESO verslechterde, voor de drie sectoren, in deperiode 1972-1983. De vastgestelde ontwikkeling geldt in het algemeen kader, kenmerkend voor de landen van de Europese Gemeenschap: de industrie van de gemeenschap is zwak vertegenwoordigd in de hoog technologische sectoren waar juist de vraagvergroting optreedt. Zowel op het vlak van het marktaandeel bij de uitvoer als bij de penetratiegraad van de invoer wordt dit vastgesteld. Dit valt ook samen met de relatieve zwakheid van de investeringen in de Gemeenschap en met een daling van de bruto-rentabiliteit van het geïnvesteerde kapitaal, vooral in de sectoren met een sterke vraag.

In België is de investeringsquote met 6,9 % verminderd tussen 1973 en 1982 voor de sectoren met een sterke vraag, tegen 2,8 % voor de ganse industrie. De sectoren met een sterke vraag en met een hoge technologische inhoud, slorpen bovendien het grootste deel van de uitgaven voor R en D op. De inspanningen voor R en D zijn in België kleiner dan in de andere landen van de EEG, zonder dan nog over die in de Verenigde Staten en Japan te spreken. De bruto binnenlandse R en D investeringen bereikten 1,5 % van het BBP in 1983, tegen 2 % in het Europa der Tien.

De gevoeligheid van de buitenlandse handel aan een gewijzigde structuur en aan de internationale en binnenlandse conjunctuurbewegingen, kan door middel van inkomens- en prijselasticiteiten van de uitvoer- en invoerstromen worden benaderd. Daarvan bestaan er ramingen van de Commissie van de Europese Gemeenschappen over de periode 1964 - 1981 voor de landen van de EEG, de Verenigde Staten en Japan (16). De uitvoerelasticiteit t.o.v. de wereldvraag (berekend op basis van de invoervraag in volume van de OESO-landen) geeft voor België een elasticiteitscoëfficiënt van 1,2 voor de totale handel en van 1,05 voor de afgewerkte produkten. Die waarden zijn vergelijkbaar met deze van de voornaamste handelspartners van de EEG, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk. Deze inkomenselasticiteit is veel lager dan de invoerelasticiteit t.o.v. het BBP (1,8 voor de goederen en 2,26 voor de afgewerkte produkten). Het verband tussen de inkomenselasticiteiten van de uitvoer en de invoer bepaalt de mate waarin de buitenlandse betrekkingen de nationale economie beheersen. Hoe zwakker het verband, hoe groter het risico dat de economische groei een verslechtering van de handelsbalans teweeg brengt. België heeft een zeer zwak verband: de verhouding bedraagt 0,68 voor alle goederen en 0,46 voor de afgewerkte produkten, terwijl in Nederland, een ander voorbeeld van een «kleine open economie», de verhoudingen respectievelijk 0,77 en 0,63 bedragen. De inkomenselasticiteitsbenadering valt het gunstigst uit voor Japan, met verhoudingen van 1,45 en 1,27.

De prijselasticiteit is gevoeliger bij de uitvoer dan bij de invoer: in België zijn de coëfficiënten voor de totale uitvoer -0,63 tegen -0,38 voor de import en voor de afgewerkte produkten respectievelijk -0,98 tegen -0,20. De lage prijselasticiteit van de invoer is kenmerkend voor de meeste EEG-landen en wordt verklaard door het relatief belang van weinig of niet substitueerbare produkten. Ramingen per bedrijfstak geven niet-significante of lage elasticiteiten van de invoer. De prijselasticiteiten van de uitvoer zijn significanter: de hoogste waarde hebben de voedingswaren (-2,02) en de uitrustingsgoederen (-1,32). Dit laatste resultaat impliceert een grote kwetsbaarheid van de sector van de uitrustingsgoederen, waarvan de positie in de structuur van de Belgische uitvoer relatief zwak is.

F. BETALINGSBALANS

De beschikbare gegevens bij de Nationale Bank van België hebben, wat de balans op kasbasis betreft, betrekking op het volledige jaar 1985. Op transactiebasis waren alleen de eerste twee kwartalen bekend (tabel 18) tijdens de redactie van de tekst.

Het saldo van de lopende verrichtingen is, voor het eerst sinds 1977, positief in 1985. Deze ontwikkeling volgt de verbetering die in 1982 begon. Het deficit, dat in 1981 een piek van 200 miljard had bereikt (op kasbasis), ging naar 113 miljard in 1982, 39 miljard in 1983 en 1 miljard in 1984. De NBB schat bovendien dat het saldo op transactiebasis, effen in 1984, een overschot van ongeveer 35 miljard zou vertonen in 1985. Dit surplus komt voort uit een verbetering van de goederentransacties en de overdrachten, die de verslechtering van de dienstentransacties meer dan gecompenseerd heeft.

Het groter surplus van de goederentransacties kan in verband gebracht worden met de hiervoor aangehaalde gegevens van de buitenlandse handel die het NIS verzamelt op basis van douanedocumenten. De verbetering is grotendeels te verklaren door de gunstige evolutie van de ruilvoet en de sterke daling van het groeitempo van het invoervolume.

TABEL 18- Betalingsbalans

(Saldi in miljard frank)

Omschrijving	Balans op kasbasis (jaar)		Balans op transactiebasis (2 kw)	
	1984	1985	1984	1985
1. Goederentransacties	12	20	20	27
2. Dienstentransacties	38	32	6	2
3. Overdrachten:				
3.1. Particulieren	-10	-7	- 6	-3
3.2. Overheid	-41	-32	- 23	-17
Totaal	-51	-39	- 29	-20
Totaal van de lopende transacties (1 + 2 + 3)	-1	13	-3	9
4. Kapitaalverkeer van de overheid	83	18	88	-8
5. Kapitaalverkeer van de bedrijven en de particulieren	-89	-72	-86	-22
Totaal van het kapitaalverkeer (4 + 5)	-6	-54	2	-30
6. Vergissingen en weglatingen	-13	1	-19	-4
Totaal (1+2+3+4+5+6+7)	-20	-40	-20	-25

Bron: Nationale Bank van België.

Voor de vermindering van het surplus op de dienstentransacties zijn de rubrieken «reisverkeer» en «opbrengsten uit beleggingen en investeringen» verantwoordelijk. Het tekort van het «reisverkeer» ging van 17 naar 23 miljard en dat van «opbrengsten uit beleggingen en investeringen» van 3,5 naar 12 miljard. Deze laatste rubriek heeft tegengestelde bewegingen vertoond. De inkomens van de particulieren zijn sterk toegenomen ingevolge de ontwikkeling van de beleggingen in het buitenland tijdens de voorgaande jaren en het relatief hoge niveau van de interest erop. De verhoging werd nochtans ver overtroffen door de interestbetalingen van de overheid als gevolg van de schuldgroei in vreemde munt in 1984 om het uitgaande privé kapitaal te compenseren.

De transferten zijn traditioneel deficitair. In 1985 werd dit deficit zowel voor de particulieren als voor de overheid verminderd. Voor de particulieren verminderde het saldo van de overdrachten van fondsen door vreemdelingen naar hun land van oorsprong en van die van de Belgen in het buitenland. De verbetering van de overdrachten van de overheid is afhankelijk van de betalingen tussen de BLEU en de instellingen van de EEG (voornamelijk het EOGFL).

De verhoging van de verbintenissen van de openbare sector beperkte zich tot 26 miljard in 1985, tegen 88 miljard het voorgaande jaar. Het saldo van de openbare kapitaalbewegingen vermindert bijgevolg met 65 miljard.

Het negatief saldo van het kapitaalverkeer in de particuliere sector verminderde met 17 miljard t.a.v. 1984. Die beweging werd ook de twee vorige jaren waargenomen. Twee rubrieken zijn gevoelig verbeterd: de aankoop van effecten in de BLEU door buitenlanders, waarvan het saldo van - 1 naar + 21 miljard ging, en de directe investeringen in de BLEU vanwege de buitenlanders, waarvan het surplus groeide van 21 naar 57 miljard. De ontwikkeling is nochtans veranderd in de loop van het jaar voor wat de fondsen op korte termijnbetreft. In het begin van het jaar zorgden de verschillen in de beleggingsopbrengsten op korte termijn, gunstig voor de BF, voor een weldoende invloed. In het derde kwartaal echter hebben bewegingen op de wisselmarkten en de herziening van de spilkoers van de lire een grotere netto kapitaaluitvoer teweeggebracht.

De netto wisselreserves van de NBB zijn met ongeveer 8 miljard verminderd, tegen een toename met 67 miljard in 1984, als gevolg van de verminderde kapitaalopname van de openbare sector.

2.2.2. INVESTERINGEN

Alhoewel de kapitaalvorming in 1985 bleef stijgen, was de toename minder sterk dan in 1984 toen een gevoelig herstel tot stand kwam. Het Economisch Budget berekent, volgens het concept nationale rekeningen, de groei in volume van de totale investerigen op 4,7 % t.o.v. 1984 (tegen 5,2 % het jaar voordien). De bedrijven zouden, net als in 1984, opnieuw belangrijke investeringen uitgevoerd hebben. Een stijging met 6,9 % in volume zou hier genoteerd worden. In de woningbouw is een opmerkelijke kentering waar te nemen met een 4,6 % toename in volume, terwijl de overheidsinvesteringen opnieuw dalen (- 4,7 % t.o.v. 1984).

A. ONTWIKKELING VAN DE BEDRIJFSINVESTERINGEN

Alhoewel er statistische verschillen bestaan tussen de raming van de investeringen op basis van de nationale rekeningen en volgens de BTW aangiften, geven laatstgenoemde ook dezelfde tendens weer in 1985. De produktieve bedrijfsinvesteringen stegen met 7,8 % in waarde (tegen 16 % in 1984), of een groei van 3,7 % in volume (in de veronderstelling van een stijging van de BNP-deflator voor vaste activa met 4 % in 1985). In de industriële ondernemingen stegen de investeringen in waarde met 7,1 %, terwijl de niet-industriële bedrijven hun investeringen met 8,4 % opvoerden (tabel 19 en grafiek 3).

De basismetaalnijverheid vertoont een gunstig investeringsverloop en vooral eind 1985 wordt er een sterke toename vastgesteld. De sterkst stijgende sector op investeringsvlak in de fabrieksnijverheid is de chemische sector. De hoge rendementsverwachtingen en het vereiste niveau van de investeringen voor onderzoek en speurwerk, verklaren het aanhoudend gunstig investeringsklimaat in deze sector.

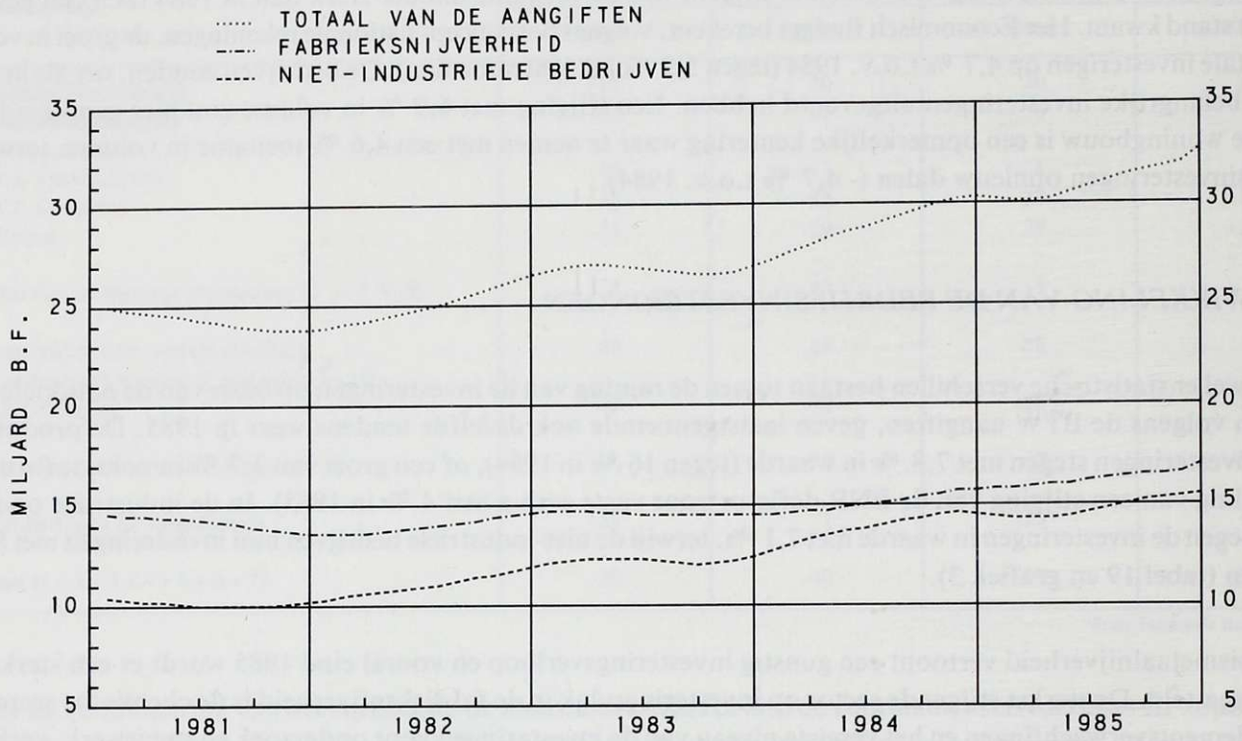
Ook in de metaalverwerkende nijverheid was er een gevoelige toename van de investeringen: vooral de electrotechnische bedrijven voerden hun investeringen sterk op. Dit kan verklaard worden door de hoge groeiverwachtingen en de belangrijke exportgerichtheid van deze bedrijfstak. In tegenstelling met 1984 toen de automobielbouwsector het meest bijdroeg tot de investeringstoename, zijn de investeringen er in 1985 gedaald. De verklaring daarvoor is wellicht het beëindigen van een aantal grote investeringsprojecten in verband met het inschakelen van robots in het produktieproces. Niettemin zijn de investeringen in de sector nog zeer hoog (309 000 F per werknemer) tegenover een gemiddelde van 200 000 F per werknemer in de totale metaalverwerkende nijverheid.

De investeringen in de voedings- en genotmiddelenindustrie blijven ongeveer op hetzelfde niveau als vorig jaar. De maatregelen die genomen werden in het kader van het textielplan lijken voor de investeringen in deze sector uitgewerkt te zijn. Ook de houtindustrie volgt eenzelfde ontwikkeling: na een gunstige investeringsontwikkeling in 1984 werd opmerkelijk minder geïnvesteerd in 1985. Dit zou ondermeer te maken hebben met het feit dat er minder binnenlandse bestellingen kwamen en een daling van de uitvoer werd vastgesteld. Zowel in de papierindustrie als in de rubber- en plastiekverwerkende nijverheid was de toename van de investeringen minder sterk, dan deze vastgesteld in 1984.

Waar de investeringen in de niet-industriële bedrijven, vooral in 1984, voor de forse stijging van de totale produktieve investeringen zorgden, was dit niet het geval in 1985. In de meeste niet-industriële sectoren, zoals de handel en het bank- en kredietwezen, verzwakte de groei.

In de sectoren vervoer en communicatie en bij de leasingbedrijven waar in 1984 nog geprofiteerd werd van de algemene relance der investeringen is de situatie nu minder gunstig. Het investeringspeil lag in 1985 lager dan het jaar voordien.

GRAFIEK 3- Investeringen volgens de B.T.W.-aangiften

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

a. Bepalende factoren

Volgens de enquêtes van de Nationale Bank en Fabrimetal, uitgevoerd in opdracht van de EEG, zijn in 1985 de verlaging van de produktie-kosten, het invoeren van nieuwe produktietechnieken en het op de markt brengen van nieuwe produkten de voornaamste factoren die de investeringsbeslissing in de metaalverwerkende nijverheid hebben beïnvloed. Maar ook in het geheel van de economie blijven rationalisatie-investeringen overwegen, dit in tegenstelling met de overige landen van de Europese Gemeenschap waar zich in 1985 een tendens aftekent waarbij uitbreidingsinvesteringen toenemen. Alleen in de investeringsgoederenproducerende ondernemingen zou die tendens in België optreden. Maar in de basismetaalnijverheid en de voedingsmiddelennijverheid zouden rationaliseringsoverwegingen nog steeds het investeringsgedrag bepalen.

De produktie van de eigen uitrustingsgoederenindustrie heeft echter op de internationale markt minder afzet gevonden, daar treedt een aantal structuurwijzigingen op waaraan de Belgische ondernemingen onvoldoende deel hebben, terwijl de invoer van vreemde uitrustingsgoederen sterker toenam (zie hierover 2.2.1.).

Het afwegen in welke mate die ontwikkelingen verantwoordelijk zijn voor de lagere investeringsprestatie in 1985 is alleen fragmentarisch mogelijk. De sterke groei in de basismetaalnijverheid op het einde van het jaar kan in verband worden gebracht met de overheidstussenkomst ten gunste van de investeringen ter herstructurering en modernisering in de staalsector, hulpverlening die de Gemeenschap slechts tot eind 1985 toekent.

Zowel bij de industriële als bij de niet-industriële ondernemingen werd in het eerste kwartaal van 1985 een sterke achteruitgang van de investeringen vastgesteld. Er kan evenwel niet achterhaald worden in welke mate de bedrijfsinvesteringen door de barre weersomstandigheden, begin 1985, werden beïnvloed.

TABEL 19- Investeringen volgens de B.T.W.-aangiften

(Wijziging in % op basis van gegevens in lopende prijzen)

Bedrijfstakken	1983/1982	1984/1983	1985/1984
Nijverheid van splijt- en kweekstoffen, elektriciteit	-7,8	-9,9	4,8
Vervaardiging en eerste bewerking van metalen	-8,8	-2,1	15,8
Chemische nijverheid	13,9	9,0	25,1
Metaalverwerkende nijverheid:	-17,9	24,1	11,7
Electrotechnische industrie	3,1	32,6	20,4
Automobielbouw	-29,7	42,3	-1,5
Voedings- en genotmiddelen	18,3	1,4	0,4
Textielnijverheid	33,1	53,1	-18,9
Houtindustrie	16,8	12,4	-12,2
Papierindustrie	1,8	40,4	6,6
Rubber- en plastiekverwerkende nijverheid	2,8	27,4	9,8
Totale nijverheid	-2,9	11,8	7,1
Handel	4,9	20,4	12,2
Vervoer en communicatie	-5,7	13,5	-1,7
Bank- en kredietwezen	16,6	37,2	12,0
Verhuur van roerende goederen	4,1	64,1	-5,9
Niet-industriële bedrijven	3,3	20,6	8,4
Totaal aangevers	0,1	16,3	7,8

Bron: Ministerie van Economische zaken, NIS, ADSD.

Ten slotte mag niet uit het oog verloren worden dat de mindere groei van de investeringen in de autoassemblage, waar 40 % van de totale investeringen in de metaalverwerkende nijverheid geschieden, sterk het algemeen investeringsverloop hebben beïnvloed. Indien abstractie wordt gemaakt van die sector, dan zou volgens Fabrimetal de metaalverwerkende nijverheid een groei van 28 % noteren i.p.v. 9 %.

b. Investeringen en economische activiteit

De eerste olieschok van 1973 en de daaropvolgende crisis, heeft vooral de werkgelegenheid in de Westerse landen aangetast. De hoge inflatie leidde, via het mechanisme van de indexaanpassing, tot een verhoging van de reële lonen die sterker was dan de toename van de arbeidsproduktiviteit. De winsten en hun aandeel in het nationaal inkomen namen eveneens af. Het gevolg was dat er niet alleen minder geïnvesteerd werd maar dat ook de nadruk op het doorvoeren van rationaliseringsinvesteringen werd gelegd waardoor enerzijds de tewerkstelling daalde en anderzijds de kapitaalvoorraad per arbeider toenam.

Het invoeren van de loonmatiging sinds 1982 heeft ertoe geleid dat de arbeidsproduktiviteit opnieuw sterker toenam dan de groei van de reële lonen (tabel 20). Ook het rendement op het geïnvesteerde kapitaal en de verwachtingen daaromtrent kenden een positiever verloop.

TABEL 20- Reële lonen, produktiviteit en tewerkstelling in België

(wijzigingen in %)

Jaar	Reële lonen	Produktiviteit	Tewerkstelling
1971/80	4,5	2,8	0,3
1981	-0,9	0,7	-2,0
1982	0,4	2,4	-1,3
1983	-0,2	1,5	-1,1
1984	0,0	1,3	0,4
1985 (a)	0,7	1,5	0,4

(a) Ramingen. Bron: Europese Commissie.

TABEL 21- Investeringsquote

(in % van het BBP)

Landen	1970	1980	1985
België	23,4	21,3	17,3
EUR 10	24,0	21,0	19,5
USA	19,5	18,5	20,7
Japan	34,5	32,0	30,6

Bron: Europese Commissie.

Dankzij het wegwerken van niet-competitieve produktiecapaciteit en de doorgevoerde rationaliseringsinvesteringen is de produktiecapaciteit dermate toegenomen dat het opvoeren van de produktie thans maar mogelijk wordt door uitbreidingsinvesteringen.

De investeringen maken een steeds kleiner gedeelte uit van het bruto binnenlands produkt. Waar het aandeel in 1970 nog 23 % bedroeg, is dit voor 1985 teruggevallen tot iets meer dan 17 % (tabel 21).

Daarnaast vormen de nog hoge rentevoeten een bijkomende belemmering, waardoor de financiering van de investeringen met vreemde middelen bemoeilijkt wordt. De genomen wetten ter bevordering van de beleggingen in risicodragend kapitaal waren een stimulans op dit vlak, ze hielpen de financiële structuur van de bedrijven verbeteren, daardoor konden langlopende schulden in aandelenkapitaal worden omgezet hetwelk tot bedrijfsinvesteringen aanleiding zou moeten geven.

Ondanks de verbeterde situatie inzake arbeidsproduktiviteit en de bezetting van het produktieapparaat wordt er nog te weinig gedacht aan uitbreidingsinvesteringen, die de tewerkstelling zouden kunnen opvoeren. De sinds 10 jaar aanhoudende daling van de werkgelegenheid is niettemin gestopt. Alleen als de investeringsgroei tegen het tempo van de laatste twee jaar gedurende verschillende jaren aanhoudt, kan dit tot een gevoelige daling van de werkloosheid leiden.

B. ONTWIKKELING VAN DE INVESTERINGEN IN DE BOUWNIJVERHEID

a. Woningbouw

De woningbouw die sinds het begin van de jaren tachtig met een sterke terugval kampt, heeft zich in 1985 iets hersteld. Dit herstel gebeurde echter op een niveau dat veel lager lag dan dit van de jaren zeventig, dat als normaal werd beschouwd.

De positieve ontwikkeling van het aantal vergunningen voor nieuwe woningen, reeds in 1984 vastgesteld, heeft zich in 1985 verder gezet met een stijging van 9,4 % t.o.v. het voorgaande jaar. De vaststelling dat het aantal opgestarte nieuwe werven ook steeg is belangrijk, aangezien dit op een reële economische activiteit wijst (zie ook hierna 2.2.4. bouw).

Deze ontwikkeling is toe te schrijven aan de maatregelen die de overheid ten gunste van de bouw heeft genomen. Sinds maart 1982 is het voor de bouw geldende BTW-tarief van 17 % op 6 % teruggebracht en die maatregel werd regelmatig verlengd. Ook kunnen de personen die voor einde april 1986 een hypothecaire lening afsluiten voor de aankoop of de bouw van een nieuwe woning, genieten van een bijkomende vermindering op hun belastbaar inkomen ten belope van 200.000 F interestlasten, gespreid over 3 jaar.

Die ontwikkeling is m.a.w. nog geen fundamentele opleving. Niettemin zijn reeds afgeleide effecten merkbaar. Door de verhoogde activiteit zijn in een aantal aan de bouw verwante bedrijfstaken nieuwe investeringen gedaan. Dit moet echter met de nodige omzichtigheid worden geïnterpreteerd: tijdens de crisis zijn inderdaad vele bedrijven verdwenen waardoor de overblijvende ondernemingen wel verplicht waren hun capaciteit te vergroten om aan de verhoogde vraag te kunnen voldoen. Bij die bedrijven is het klimaat nog steeds onzeker en de vrees dat de opleving van voorbijgaande aard is, blijft groot.

b. Niet-woningbouw

De activiteit in de niet-woningbouw blijft grillig verlopen, zonder dat daarom van een gehele instorting van de markt sprake is. Het verloop van de begonnen niet-woongebouwen vertoonde rond 1975 een terugval, nadien schommelde de activiteit rond een tamelijk stabiel niveau. Na het eerder teleurstellende 1984 wordt in 1985 een vooruitgang, zowel inzake toegestane (+ 17,9 %) als begonnen niet-woongebouwen (+ 23,3 %), vastgesteld.

Nieuwe initiatieven in die sector zullen voornamelijk vanuit het bedrijfsleven moeten komen, aangezien de vraag vanwege de overheid zal blijven afnemen.

2.2.3. PRIVE CONSUMPTIE

Ondanks de vertraging van de prijsstijgingen in het tweede semester, is de totale groei van de privé consumptie in volume maar 0,5 % in 1985. Dit is onvoldoende om de binnenlandse vraag te stimuleren. Het behoud van de overheidsmaatregelen ter beperking van de looninkomens heeft er niet toe bijgedragen om de gezinsbestedingen te verhogen. Daardoor kon ook geen verbetering aan de, sinds 1982, aanslepende malaise in de handel gebracht worden.

De stijging van het beschikbaar gezinsinkomen zou volgens het Economisch budget tot 0,6 % beperkt blijven in 1985. Het looninkomen stagneerde maar het inkomen van de zelfstandigen steeg met 1,5 % en dat uit vermogen met 8,6 %. De overdrachten van de Sociale Zekerheid gingen met 1,4 % achteruit (-2 % voor de werkloosheidsvergoedingen). In vergelijking met 1984 stijgt het aandeel van het inkomen uit vermogen in het BNP van 16,8 % naar 18,1 %, terwijl dat van de looninkomens daalt van 57,6 % naar 57,1 %. De spaarquote (t.o.v. het beschikbaar inkomen) stijgt van 15,1 % tot 15,4 %.

De ongelijkheid in de ontwikkeling van de koopkracht van de diverse inkomenstrekkers is een van de hoofdoorzaken van de stagnerende kleinhandel sedert twee jaar. Het gedeelte van het inkomen dat rechtstreeks voor consumptie wordt aangewend, is inderdaad groter bij de loontrekkenden dan bij degenenen die een inkomen uit vermogen genieten; dit gedeelte benadert zelfs 100 % bij de uitkeringsgerechtigde werklozen. De invloed van het loonmatigingsbeleid is m.a.w. groter op het gebied van de consumptieve vraag dan zou kunnen afgeleid worden uit de lichte stijging van het beschikbaar inkomen.

Daarnaast wordt het uitgavenpatroon eveneens beïnvloed door het koopgedrag van de consumenten. In een enquête van het Belgisch Comité voor de Distributie in 1985 (17), meer bepaald het luik over koopkracht en crisis, worden er verschillende reacties van de consument op de inkomensbeperking aangegeven. Van de ondervraagde gezinnen beperkt 72 % de aankopen sinds twee jaar (78 % in de grote centra); 63 % onder hen zoekt de goedkoopste voedingsprodukten en 23 % vermindert de aangekochte hoeveelheid. Op het gebied van kleding zoekt 27 % naar de goedkoopste artikelen; 21 % kopen duurdere kleding maar van betere kwaliteit en 50 % stelt zijn aankopen uit. Dit uitstellen geldt ook voor 91 % van de meubelaankoop door Brusselse gezinnen.

Het striktere budgetbeheer van de gezinnen wordt ook in de grote distributiebedrijven aangevoeld. Het resultaat van de groep GB-INNO-BM op het gebied van de massa-distributie (hoodzakelijk voedingswaren en kleine huishoudartikelen) neemt in 1985 slechts met 0,5 % in lopende prijzen toe. De toenemende mededinging in de sector verplicht de bedrijven tot structuurwijzigingen en tot het openstellen van nieuwe, dikwijls gespecialiseerde, winkels (knutsel- en tuincentra) om aan het gewijzigd consumentengedrag tegemoet te komen. De aankoop van produkten met eigen merk van de distributieketen of van knutselmateriaal, om een beroep op vaklui te vermijden, stijgt voordurend onder invloed van individuele besparingsoverwegingen.

Dit nieuwe gedragspatroon van de gezinnen, ingevolge de afbrokkeling van hun bedrijfsinkomen, weerspiegelt zich in een lagere omzet van de kleinhandel. Ook de ontwikkeling van diverse conjunctuurindicatoren in 1985 bevestigt die analyse cijfermatig.

Twee statistische bronnen zijn beschikbaar om de omzet van de kleinhandel te ramen: de indexcijfers van de BTW-aangiften van de handelaars per NACE-klasse en de indexcijfers van het NIS op basis van de maandelijkse steekproefenquête bij de handelaars. De enquêtegegevens voor 1985 zijn echter nog niet definitief omdat er moeilijkheden rijzen om die gegevens in overeenstemming te brengen met de gegevens van de nationale rekeningen. Daarom worden hier alleen de BTW-gegevens behandeld. Twee vertekeningen beïnvloeden die gegevens: voor de grote distributie-ondernemingen worden de aangiften niet per NACE-klasse opgesplitst waardoor de omzetverdeling niet precies is; de groothandelsactiviteit van sommige grote distributiebedrijven wordt versmolten met hun kleinhandelsactiviteit: de invloed hiervan is echter gering.

TABEL 22- Omzet in de handel in volume volgens BTW-aangiften

(Wijziging in % t.o.v. het voorgaande jaar)

Rubrieken	1981	1982	1983	1984	1985 (a)
Voeding	1,1	1,0	-3,6	1,8	-0,3
Schoonheids en onderhoudsprodukten	2,2	1,1	-6,8	-1,3	-1,2
Textiel en kleding	5,1	1,3	0,2	2,0	2,3
Schoenen en leder	-3,8	3,2	-1,9	2,8	3,7
Meubileringsstoffen	3,3	2,9	-6,6	0,2	-3,6
Huishoudinrichting	1,0	2,7	-9,5	5,5	2,1
Vervoermiddelen	7,4	-0,4	-4,1	0,7	2,8
Motorbrandstoffen en oliën	15,4	4,3	-4,0	7,8	0,1
Boeken, papierwaren, burotica	1,8	-3,7	6,1	3,7	6,1
Andere kleinhandel	-9,4	5,3	0,2	-1,5	4,6
Handel met ruime sortering	0,0	-3,0	-3,3	-1,9	-5,7
Totaal kleinhandel	-2,2	0,5	-3,1	1,1	0,4

(a) Voorlopig.

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS, en ADSD.

Tabel 22 geeft de groei van het BTW-indexcijfer, gedeflateerd met het overeenstemmend indexcijfer van de consumptieprijzen voor elke rubriek (18).

De totale omzet van de kleinhandel stagneerde in 1985 (+0,4 % in volume) en bereikt een peil dat 1,3 % lager is dan in 1982. In de rubrieken «voeding», «onderhoudsprodukten» en vooral in de «handel met ruime sortering» (daaronder vallen o.a. de kleine niet-voedingsartikelen van de supermarkten) is de terugloop gevoelig. Daarentegen is de verkoop van kleding gunstiger evenals die in de rubrieken «andere kleinhandel» (de gure winter heeft er de verkoop van verwarmingbrandstof beïnvloed) en die van duurzame consumptiegoederen (huishoudinrichting en vervoermiddelen).

De aanhoudende verbetering van de verkoop van duurzame huishoudprodukten (elektrische huishoudtoestellen) en van auto's, wijst op een inhaalvraag na het lage peil ervan in 1982 en 1983. Zonder die ontwikkeling zou door de veroudering van die produkten de toestand onhoudbaar geworden zijn. De geleidelijke daling van de interest in 1985 heeft de verkoop op afbetaling gunstig beïnvloed, vooral in de gezinnen die de vervanging van hun wagen en van hun huishoudtoestellen reeds enige tijd uitgesteld hadden.

Voor het eerst sinds verscheidene jaren is de toename van de inschrijvingen van nieuwe personenwagens groter dan de toename van de tweedehands wagens, hetgeen op een herstel van de sector zou wijzen. Vooral omdat de gestegen verkoop van nieuwe personenwagens ook in het vierde kwartaal aanhield, ondanks het autosalon begin 1986, waar de prijsvoorwaarden over het algemeen de kopers aanzet om hun aankoop op dat ogenblik te overwegen. De groei met 2,2 % is dan ook tekenend, temeer dat de verkoop door geen speciale acties werd ondersteund. Ook de daling van de brandstofprijzen die in het vierde kwartaal begon, moet de gezinnen ertoe aangezet hebben hun onbetrouwbaar geworden wagen te vervangen (tabel 23).

TABEL 23- Inschrijvingen van voertuigen

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985
Nieuwe voertuigen					
Aantal	350 199	344 238	339 438	352 227	359 932
Wijziging t.o.v. het voorgaande jaar in %	-12,1	-1,7	-1,4	3,8	2,2
Tweedehandsvoertuigen					
Aantal	401 134	408 925	416 236	447 456	456 228
Wijziging t.o.v. het voorgaande jaar in %	-0,6	1,9	1,8	7,5	2,0
Verhouding tussen nieuwe en tweedehands voertuigen	0,87	0,84	0,81	0,78	0,79

Bron: Ministerie van Verkeerswezen, Dienst voor het Wegvervoer.

Volgens de resultaten van de eerder geciteerde BCD-enquête was het ook zo dat 60 % van de gezinnen als de voornaamste besparing de vermindering van het jaarlijks aantal gereden kilometers opgaf, 20 % verkozen een kleinere wagen en 12 % stelden de aankoop ervan uit. De daling van de brandstofprijzen gekoppeld aan de lagere interest zal misschien de doorbraak zijn waarop de autosector sinds 1980 wacht om uit het slop te geraken.

Het volume van de dienstverleningen (tabel 24) is moeilijk kwantificeerbaar bij gebrek aan statistisch bronnenmateriaal. De indexcijfers van de BTW-aangiften geven een idee van de ontwikkeling, maar ze zijn te onvolledig om de totale omzet te beoordelen. Een groot deel van de dienstverleningen aan de particulieren (bv. door de banken, het verzekeringswezen en de vervoerondernemingen) zijn verweven met de dienstverleningen aan de bedrijven door dezelfde dienstverleners.

TABEL 24- Omzet van de dienstverlenende sectoren volgens BTW-aangiften

(Wijziging in % t.o.v. het voorgaande jaar)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985(a)
HORECA	3,0	5,5	0,8	4,0	0.0
Herstelling van consumptiegoederen	-5,8	6,2	0,9	7,9	6,7
Reisagentschappen	-3,2	-4,9	-7,7	11,4	-0,7
Reizigersvervoer over de weg (privé en overheid)	-2,5	-6,1	2,5	2,8	-4,8
Culturele en recreatieve diensten	18,4	7,8	1,8	0,9	0,9
Persoonlijke diensten	0,1	0,7	-3,1	0,5	1,5
Totaal	0,8	3,0	-0,2	4,6	1,7

(a) Voorlopig.

Bron: Ministerie van Economische Zakens, NIS en ADSD.

Met uitzondering van de herstelling van consumptiegoederen (+ 6,7 %) - ook als gevolg van de slijtage op de bestaande consumptiegoederen -, is de stilstand, na de lichte verbetering in 1984, de regel voor alle andere dienstverleningen. Het ziet er naar uit dat een groot aantal gezinnen besparen op een reeks dienstverleningen die zich voor 1982 aanzienlijk hadden uitgebreid.

Het zwakke conjunctuurverloop in de HORECA-sector wordt ook aangetoond in de enquête van het Belgisch Comité voor de Distributie, waarin 34 % van de gezinnen het verlof opgeven, 18 % het inkort, 14 % niet meer naar het buitenland gaat en 33 % een minder dure vakantie zoekt (de camping vervangt het hotel). De ontwikkeling van de vakanties waarbij geen beroep op reisbureaus meer wordt gedaan, is een aanwijzing voor de ongunstige vooruitzichten in die sector.

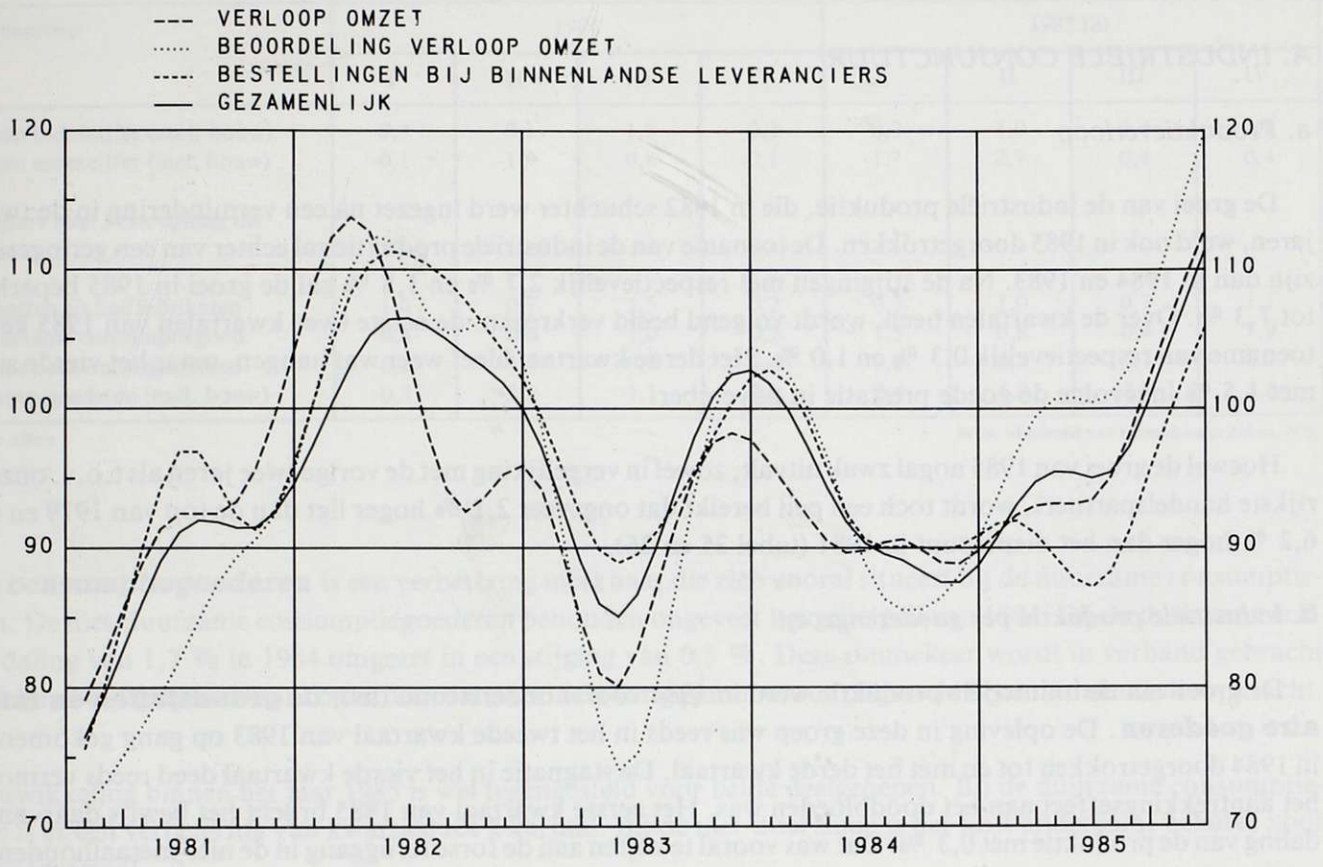
De recreatieve en de persoonlijke diensten lijden eveneens onder de geringere belangstelling van de gezinnen, die hun budget plannen in het licht van meer noodzakelijke goederen en diensten.

De groei in de dienstverlenende sector ligt niet hoger dan 1,7 %, terwijl voor 1982 een groeicijfer van 10 % normaal was. De sector zal in geen geval de motor zijn die de privé consumptie zal aanwakkeren, zoals dit in het vorige decennium mogelijk was.

Het ziet ernaar uit dat de vooruitzichten op een herstel van de gezinsaankopen iets verbeterd zijn in 1985, althans volgens de resultaten van de maandelijkse enquête van de Nationale Bank van België bij de handelaars. In 1985 bereikte de synthetische curve van de handel een gemiddeld peil van 98,8 punten (+ 6,9 t.o.v. 1984) met een gevoelige verbetering in het vierde kwartaal (gemiddelde van 109,3 punten). De beoordeling van de handelaars over het peil van hun verkoop steeg met 12,3 punten tot 104,3, hetgeen een verbetering van de aankopen op het einde van het jaar in het vooruitzicht stelt, voor zover de beperkingen op het gezinsinkomen iets verlicht worden (grafiek 4).

Een tijdelijke verbetering van de koopkracht ingevolge de lagere kosten voor verwarming, verlichting en motorbrandstof en de daling van de interest, trad op in het tweede semester; dat dit de aanleiding zou kunnen zijn voor hogere gezinsbestedingen, zal pas in de loop van 1986 blijken.

GRAFIEK 4- Synthetische curve van de handel

Bron : Nationale Bank van België.

2.2.4. MEESLEPINGSEFFECTEN

A. INDUSTRIELE CONJUNCTUUR

a. Produktieverloop

De groei van de industriële produktie, die in 1982 schuchter werd ingezet na een vermindering in de twee vorige jaren, werd ook in 1985 doorgetrokken. De toename van de industriële produktie zal echter van een geringere omvang zijn dan in 1984 en 1983. Na de stijgingen met respectievelijk 2,7 % en 1,8 % zal de groei in 1985 beperkt blijven tot 1,3 %. Over de kwartalen heen, wordt volgend beeld verkregen: de eerste twee kwartalen van 1985 kenden een toename van respectievelijk 0,3 % en 1,0 %. Het derde kwartaal bleef weer wat hangen, maar het vierde steeg sterk met 1,5 % ingevolge de goede prestatie in november.

Hoewel de groei van 1985 nogal zwak uitvalt, zowel in vergelijking met de vorige twee jaren als t.o.v. onze belangrijkste handelspartners, wordt toch een peil bereikt dat ongeveer 2,1 % hoger ligt dan de top van 1979 en ongeveer 6,2 % hoger dan het dieptepunt in 1981 (tabel 25 en 26).

b. Industriële produktie per goederengroep

De groei van de industriële produktie werd in 1984 vooral ondersteund door de ***grondstoffen en intermediaire goederen***. De opleving in deze groep was reeds in het tweede kwartaal van 1983 op gang gekomen en werd in 1984 doorgetrokken tot en met het derde kwartaal. De stagnatie in het vierde kwartaal deed reeds vermoeden dat het aantrekkingseffect aan het doodbloeden was. Het eerste kwartaal van 1985 bracht het bewijs daarvan met een daling van de produktie met 0,3 %. Dat was vooral te wijten aan de forse teruggang in de niet-metaalhoudende mineralen en de basismetaalnijverheid. Nadien ging de produktie weer in stijgende lijn. Voor het laatste kwartaal van 1985 bedroeg de groei 1,1 %.

Voor 1985 wordt een groei gerealiseerd ten belope van amper 0,8 %, wat duidelijk minder is dan de 4,4 % die in 1984 werd opgetekend. Het is dan ook duidelijk dat de grondstoffen en intermediaire goederen de conjunctuur vorig jaar niet op sleeptouw hebben kunnen nemen.

TABEL 25-Indexcijfers van de industriële produktie per goederengroep

(1980 = 100)

Goederengroep	Jaargemiddelden			1985 groei in % t.o.v.		
	1983	1984	1985 (a)	1974	1979	1984
Algemeen indexcijfer (excl. bouw)	99,3	101,9	103,3	7,0	2,1	1,3
Algemeen indexcijfer (incl. bouw)	90,8	90,3	90,2	-11,5	-9,8	-0,2
Indexcijfers naar bestemming der goederen:						
grondstoffen en halffabrikaten	95,8	100,0	100,8	4,6	-0,6	0,8
niet-duurzame consumptiegoederen	106,5	109,1	111,4	16,8	11,3	2,1
duurzame consumptiegoederen	101,4	99,6	100,1	-1,4	-0,5	0,5
investeringsgoederen (excl. bouw)	102,4	101,8	104,6	9,9	1,3	2,8

(a) Voorlopige cijfers

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS.

TABEL 26- Kwartaalindexcijfers van de industriële produktie per goederengroep

(Seizoenverbeterd, wijziging in % t.o.v. het voorgaande kwartaal)

Goederengroep	1984				1985 (a)			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Algemeen indexcijfer (excl. bouw)	0,3	0,1	1,0	0,2	0,3	1,0	0,4	1,5
Algemeen indexcijfer (incl. bouw)	-0,1	-1,5	0,8	-0,1	-1,7	2,7	0,4	0,4
Indexcijfers naar bestemming der goederen:								
grondstoffen en halffabrikaten	1,0	0,7	1,5	-0,2	-0,3	1,0	0,7	1,1
niet-duurzame consumptiegoed.	-0,8	0,6	1,0	0,2	1,5	0,6	-0,4	1,9
duurzame consumptiegoederen	-0,2	-1,4	0,2	0,4	0,0	0,2	1,1	0,7
investeringsgoederen (excl. bouw)	-0,3	-2,0	1,1	0,9	2,4	1,9	-2,7	2,6

(a) Voorlopige cijfers

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS.

Bij de ***consumptiegoederen*** is een verbetering merkbaar die zich vooral situeert bij de duurzame consumptiegoederen. De niet-duurzame consumptiegoederen behouden ongeveer het groeipeil van 1984. Bij de duurzame echter is de daling van 1,7 % in 1984 omgezet in een stijging van 0,5 %. Deze ommekeer wordt in verband gebracht met een inhaalbeweging in de aankopen doordat deze in de vorige jaren waren uitgesteld door de dalende koopkracht.

De ontwikkeling binnen het jaar 1985 is wel tegengesteld voor beide deelgroepen. Bij de duurzame consumptiegoederen is er een verbetering van kwartaal tot kwartaal. Bij de niet-duurzame is het juist andersom, behalve voor het vierde kwartaal.

Het indexcijfer voor de ***investeringsgoederen***, exclusief bouwnijverheid, vertoont, na de lichte terugval in 1984, een stijging met 2,8 % in 1985. Het voorlopig karakter van de cijfers moet hier sterk onderstreept worden, omdat belangrijke wijzigingen nog mogelijk zijn ingevolge schattingsmoeilijkheden in verband met de produktie in o.a. de scheepsbouw.

c. Conjunctuurtest van de Nationale Bank van België

De algemene conjunctuurindicator van de Nationale Bank schommelde in 1985 tussen de 110 en de 115 punten. De gemiddelde waarde lag op 111,2 punten, wat 1,4 % hoger is dan in 1984 en 8 % hoger dan in 1983. De verwerkende nijverheid handhaaft zich op een hoog peil in 1985, maar dat toch iets lager ligt dan in 1984.

Het herstel van de binnenlandse bestellingen, dat in de loop van 1984 was ingezet, heeft zich voor een groot deel doorgezet in 1985. De buitenlandse bestellingen bleven op een relatief hoog peil, zij het dat ze t.o.v. 1984 ietwat teruggelopen zijn, als bevestiging van de verzwakte concurrentiepositie van de Belgische ondernemingen in 1985 (zie hierover 2.2.1.E.).

De handelsactiviteit steeg in 1985 met gemiddeld 6,8 % t.o.v. 1984. Daarmee wordt de terugval van dat jaar meer dan gecompenseerd zodat de gemiddelde waarde in 1985 nog 5,4 % hoger ligt dan in 1983. Vanaf juni 1985 werd een ononderbroken stijging ingezet die zeer uitgesproken was in december. De indicator bereikte in die maand de waarde 116,12 punten, de hoogste waarde sinds augustus 1976.

De indicator voor de bouwnijverheid, exclusief burgerlijke bouwkunde en wegenwerken, is sinds 1983 aan een opmars bezig en ligt in 1985 liefst 26,6 % boven het dieptepunt van 1981 maar nog 18,5 % onder de top van 1976. Uit de eerste interpretatie van deze cijfers zou kunnen blijken dat de conjunctuur in deze sector aan een opleving toe is. De verbetering is eerder te wijten aan een aanpassing van de produktiecapaciteit aan de werkelijke marktsituatie zodat de opgang slechts t.o.v. een lagere referentiebasis optreedt.

d. Regionaal produktieverloop

Het produktieverloop in de regio's wordt in 1985 gekenmerkt door een verbetering in Vlaanderen en een teruggang in Wallonië en Brussel. In Vlaanderen steeg de industriële produktie met 3,7 % (tegen 0,4 % in 1984). Daardoor ligt het niveau van de produktie bijna 20 % boven het peil van 1974. Ten opzichte van de laatste conjunctuurtop in 1979, werd een vooruitgang van 6,9 % geboekt. Sinds 1976 vertoonde de industriële produktie in Vlaanderen, op de inzinking in 1980 na, een continue vooruitgang.

In Wallonië is het beeld enigszins anders. Van de forse opleving met 7,6 % in 1984, werd in 1985 reeds 2,2 % afgeknaagd. De terugval vangt aan in het eerste kwartaal van 1985 met een 2,7 % daling t.o.v. het laatste kwartaal van 1984. Door deze ongunstige ontwikkeling blijft Wallonië onder het niveau van 1974 met een achterstand die nu al tot 9 % is opgelopen. In vergelijking met 1979 is de achteruitgang nu 6 %, zodat hetzelfde peil als tussen 1971 en 1972 wordt bereikt.

Brussel verspeelt in 1985 bijna volledig zijn groei van 1984. Evenmin als Wallonië komt Brussel boven de niveaus van 1974 en 1979 uit. In 1974 lag de produktie 9,7 % hoger dan in 1985 en t.o.v. 1979 bedraagt het nadelig verschil 5,0 %.

e. Bouwnijverheid

De bouwnijverheid blijft in een crisisperiode. Werkonzekerheid, inkomensmatiging en financieringsmoeilijkheden blijven op de woningbouwsector drukken. De stimuleringsmaatregelen van de overheid hebben voorlopig de daling afgeremd maar de tendens niet omgekeerd. In 1985 lijkt er toch een kentering op te treden. Het aantal begonnen woningen lag op het einde van het jaar 18,5 % hoger dan in 1984. Dezelfde evolutie doet zich voor wat het aantal kubieke meter betreft. Toch blijven de 28 908 begonnen woningen ver onder de 40.000, cijfer dat als normaal kan beschouwd worden.

Niet alle regio's zijn deelgenoot in de stijging van het aantal begonnen woningen. In Wallonië is er een stijging met 9,2 % , in Vlaanderen een toename met 22,7 % en in Brussel een daling met 20,4 %.

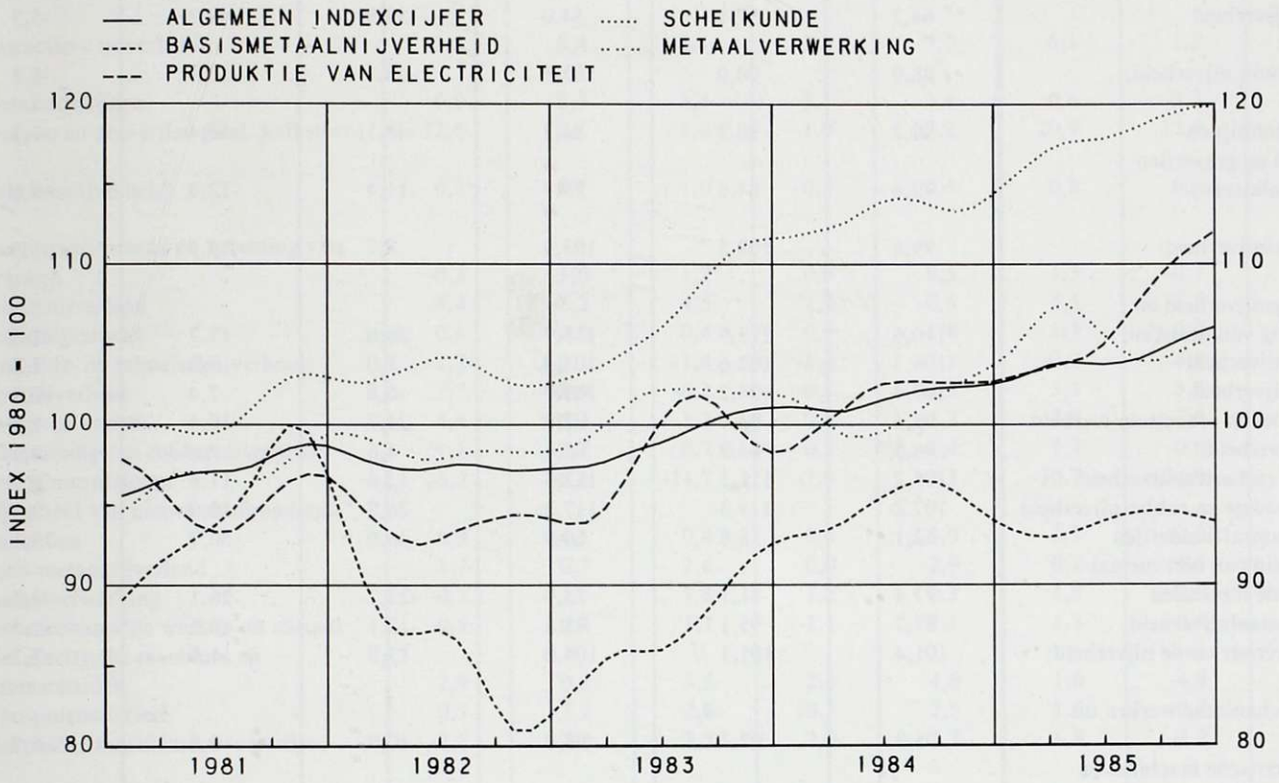
In de niet-woningbouw bedraagt de groei in 1985 zelfs 24 %. Het niveau van 1983 wordt daardoor zelfs licht overstegen. Ten opzichte van het topjaar 1974 is het bereikte peil toch nog 35 % lager. Het absolute niveau bedraagt voor 1985 ongeveer 22 miljoen kubieke meter.

B. INDUSTRIELE PRODUKTIE PER BEDRIJFSTAK

Indien de sectoren op een rij worden gezet, dan behalen transportmaterieel, elektriciteitsproduktie, niet-electrische machines, scheikunde en rubbernijverheid en de metaalverwerking de beste resultaten. Een produktiegroei van beperkter omvang werd in de voedings- en drankennijverheid, de tabak, de konfektie, schoeisel en textielnijverheid, de niet-mechanische werken uit metaal en de papier- en kartonnijverheid genoteerd. De houtnijverheid kwam slechts matig boven het niveau van 1984 uit (tabel 27 en 28 en grafiek 5).

Een beperkte produktiedaling trad op in de electrische machines en toestellen, de basismetaalnijverheid, en de ledernijverheid. Grotere dalingen ondergingen de steenkoolmijnen, de groeven, de niet-metaalhoudende mineralen en de petroleumraffinaderijen.

GRAFIEK 5- Industriële produktie

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

TABEL 27- Indexcijfers van de industriële produktie per bedrijfstak

(1980 = 100)

Bedrijfstakken	Jaargemiddelden			1985 groei in % t.o.v.		
	1983	1984	1985 (a)	1974	1979	1984
Algemeen indexcijfer (excl. bouw)	99,3	101,9	103,3	7,0	2,1	1,4
Bouwnijverheid	64,3	57,1	54,0	-59,9	-43,3	-5,3
Extractieve nijverheid:	88,9	90,0	83,8	-38,3	-13,4	-6,8
steenkoolmijnen	92,2	90,9	84,3	-48,1	-14,4	-7,3
groeven en graverijen (incl. kalksteen)	79,6	84,6	79,7	-11,4	-12,4	-5,8
Fabrieksnijverheid:	99,6	102,3	103,9	8,7	2,5	1,5
voedingsnijverheid en bereiding van dranken	110,6	113,9	115,7	26,6	17,7	1,6
tabaksnijverheid	108,3	102,6	104,3	1,0	3,2	1,7
textielnijverheid	103,4	104,2	103,9	-6,8	7,4	-0,3
confectie- en schoeiselnijverheid	98,4	93,9	92,2	-25,7	-10,4	-1,8
houtnijverheid	96,5	94,9	95,6	4,6	2,6	0,7
papier- en kartonnijverheid	105,2	111,5	112,5	12,6	11,6	0,9
scheikundige en rubbernijverheid	107,2	113,3	117,2	26,8	11,0	3,4
petroleumraffinaderijen	62,1	58,6	50,9	-46,0	-50,7	-13,1
nijverheid van niet-metaal-houdende mineralen	77,4	81,1	73,9	-23,7	-26,1	-8,9
basis-metaalnijverheid	87,7	95,1	93,8	-17,1	-10,6	-1,3
metaalverwerkende nijverheid:	101,4	101,3	104,0	13,9	1,0	2,7
niet-mechanische werken uit metaal	95,9	97,1	98,7	10,9	-0,8	1,7
niet-electrische machines en fijnmechaniek	91,6	101,5	108,3	10,7	4,1	6,7
transportmaterieel	121,5	112,6	118,7	72,8	11,6	5,4
electrische machines en toestellen	96,3	93,0	92,5	-8,4	-9,3	-0,5
Electriciteit	97,8	101,6	106,2	32,9	9,2	4,5

(a) Voorlopige cijfers

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS.

a. Basismetaalnijverheid

De daling van de industriële produktie in de basismetaalnijverheid was, uitgezonderd in de ijzergieterijen, de draadtrekkerij, de koudwalserij en de non-ferrometalen, vrij algemeen. De produktie was vooral in het eerste kwartaal zwak om zich daarna te stabiliseren. Hetzelfde patroon vertoonde ook de ijzer- en staalnijverheid met een daling van respectievelijk 3,7 % en 5,5 %. De gure weersomstandigheden in februari en maart zijn er een verklaring voor, maar ook de zwakkere vraag ingevolge de voorraadaanvulling die in 1984 plaats had.

TABEL 28- Kwartaalindexcijfers van de industriële produktie per bedrijfstak

(Seizoenverbeterd, wijziging in % t.o.v. het voorgaande kwartaal)

Bedrijfstakken	1984				1985 (a)			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Algemeen indexcijfer (excl. bouw)	0,3	0,1	1,0	0,2	0,3	1,0	0,4	1,5
Bouwnijverheid	-1,8	-7,3	0,6	-1,6	-10,3	10,6	2,4	-4,6
Extractieve nijverheid:	1,5	0,4	2,1	-3,2	-7,0	6,1	1,2	-8,2
steenkoolmijnen	-0,9	0,5	1,4	-3,3	-2,4	0,6	-3,2	-6,0
groeven en graverijen (incl. kalksteen)	12,6	-7,1	1,9	-1,0	-19,2	20,9	12,0	-12,2
Fabrieksnijverheid:	0,3	0,1	1,0	0,3	0,5	0,8	0,3	1,8
voedingsnijverheid en bereiding van dranken	-0,2	1,0	1,2	0,6	0,5	1,3	-0,7	3,1
tabaksnijverheid	-4,4	-5,2	4,5	2,7	-0,5	4,5	-1,8	-5,9
textielnijverheid	0,6	-0,8	0,4	0,7	-1,6	1,3	2,0	-1,4
confectie- en schoeiselnijverheid	-1,2	0,1	-1,6	-1,4	-1,1	-0,7	4,1	2,2
houtnijverheid	1,7	-0,9	-0,2	-0,7	-2,9	3,3	3,7	1,1
papier en karton	4,4	-0,3	1,2	0,8	-1,2	2,8	2,3	-2,8
scheikundige en rubbernijverheid	1,1	0,7	0,7	0,3	1,4	1,7	0,6	0,6
petroleumraffinage	-8,2	10,1	-14,7	-7,9	7,3	-30,7	34,9	10,6
nijverheid van niet-metaalhoudende mineralen	6,9	-4,1	0,4	-3,4	-5,9	1,7	-0,3	0,7
basis-metaalnijverheid	1,7	0,7	2,6	0,0	-2,9	0,2	1,6	1,0
metaalverwerking	-0,3	-2,1	1,6	1,2	2,3	1,5	-2,8	2,3
niet-mechanische werken uit metaal	-0,8	0,4	1,7	-1,1	1,1	1,3	-0,6	2,9
niet-electrische machines en fijnmechaniek	2,9	0,8	3,5	2,4	4,6	1,0	-4,8	6,2
transportmaterieel	0,7	-7,2	-2,6	10,5	2,5	1,5	-0,4	-1,1
elektrische machines en toestellen	-2,8	-2,8	1,5	2,9	2,7	1,8	-4,2	1,6
Electriciteit	-2,0	4,2	0,1	-0,4	2,2	-0,7	2,7	3,8

(a) Voorlopige gegevens

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS.

b. Scheikundige nijverheid

In de scheikundige en de rubbernijverheid blijft de trend opwaarts gericht. De groei voor 1985 bedraagt 3,4 %. De stijging in het eerste halfjaar is volledig toe te schrijven aan de scheikundige nijverheid, daar de produktie in de rubbernijverheid daalde.

c. Bouwmaterialen

De ontwikkeling in deze sektor is natuurlijk sterk verweven met de activiteit in de bouwsector en met het volume aan openbare werken. In de vlakglasnijverheid (+ 4,3 %) was de groei bescheidener dan in 1984 maar de keramiek-nijverheid (-6,4 %) zette de dalende trend sinds 1975 verder.

De cementnijverheid gaat nog achteruit t.o.v. het toch reeds lage niveau van 1983 en 1984. Door de budgettaire beperkingen worden vooral de openbare werken getroffen, dit heeft zijn weerslag op de cementnijverheid en zelfs de toegenomen activiteit in de woningbouw kon die niet compenseren.

De produktie in de groeven, met uitzondering van kalk en kalksteen, daalde in 1985 (-4,4 %). In sommige deelsectoren werd niettemin een winst geboekt: porfier (+14,8 %), marmer (+5,8 %), zandgroeven (+1,5 %) en kalksteen (0,5 %). Hardsteen (-19,8 %) en zandsteen (-20,1 %) vallen echter terug met ongeveer het percentage dat ze in 1984 stegen.

d. Energie

Sinds 1983 stijgt de produktie van elektrische energie met ongeveer 4 % per jaar. Belangrijk is dat het aandeel van de kerncentrales daarin nu reeds 60 % bedraagt, terwijl het aandeel van de klassieke thermische centrales gedaald is tot 37 %. In 1985 werd ook een licht overschot op de energie-uitwisselingen met het buitenland behaald.

Het electriciteitsverbruik werd in 1985 vooral ondersteund door de dienstensector en het huishoudelijk en gelijkgesteld verbruik. De stijging in de industriële sector was veel zwakker.

Hoewel het indexcijfer van de steenkolenproduktie daalde, is de produktie uitgedrukt in ton toegenomen. De ongelijkheid vloeit voort uit de wegingscoëfficiënten die aan de verschillende soorten steenkool in het indexcijfer worden toegekend. De toename was te wijten aan een daling van het aantal werkloosheidsdagen en een hoger rendement.

De raffinage van aardolie blijft verder dalen. Na de eerder beperkte vermindering in 1984 (5,6 %), wordt in 1985 opnieuw een dalingspercentage opgetekend zoals in de periode 1981 - 1983. Daardoor haalt de produktie nog maar de helft van het peil van 1979. Het gebruik van fuel in de electriciteitscentrales is in 1985 ook verder afgenomen ten voordele van de kernenergie.

e. Metaalverwerkende nijverheid

Na de stabilisatie in 1984 bereikte de metaalverwerkende nijverheid in 1985 een groei van 2,7 %. Deze werd vooral in het eerste halfjaar gerealiseerd. In het derde kwartaal, vooral in augustus, werd deze gunstige ontwikkeling abrupt afgebroken.

De machinebouw, uitgezonderd de electrische, blijft na de omslag in 1984 ook in 1985 stijgend gericht (+7 %). In tegenstelling tot de vorige jaren ging de impuls uit van de binnenlandse markt, als gevolg van de verrichte investeringen. Maar de afzet op de buitenlandse markten vertoont tekenen van verzadiging (vergelijk ook met 2.2.1.).

Door de concurrentie van de zg. Nieuwe industrielanden (Zuid-Korea, Taiwan) en de bestaande overcapaciteit viel de activiteit in de scheepsbouw sterk terug in 1985, de nieuwe orders lagen 37 % lager dan het jaar voordien. Ook de binnenscheepvaart evolueerde ongunstig.

De leveringen van spoor- en tramwegmaterieel daalden eveneens in 1985, vooral de afzet op de buitenlandse markten liep terug. De autoproduktie bereikte ongeveer 1 miljoen wagens in 1985 en benaderde daarmee het peil van de rekordperiode 1978 - 1979.

f. Textielnijverheid

Na de matige groei in 1984 is de textielnijverheid in 1985 licht gedaald (-0,3 %). De sterke vooruitgang in het derde kwartaal t.o.v. het tweede kwartaal wordt in verband gebracht met vervroegde aankopen van herfst- en winterkleding ingevolge de slechte weersomstandigheden in augustus en september. De daling in het vierde kwartaal is dan ook te wijten aan deze verschuiving.

De breigoednijverheid bleef op het peil van 1984, maar dit was al 8,3 % lager dan in 1983. De weverijen presteren iets minder dan in 1984, maar blijven niettemin op een peil dat ruim 13 % hoger ligt dan in 1979 en 17 % boven het niveau van 1974.

In de spinnerijen werd de heropleving van 1983 en 1984 niet doorgezet. De terugval blijft beperkt tot 1,0 %. De ontwikkeling volgens subsectoren is echter zeer ongelijk: een sterke stijging in de coconspinnerij, beperkter in de fijnspinnerij, terwijl alle andere sectoren, met op kop de koordspinnerij en de vlas- en hennepspinnerij, minder goed presteerden dan in 1984.

g. Overige bedrijfstakken

De voedings- en dranknijverheid kent sinds 1976 een ononderbroken, maar beperkte groei (1 tot 3 %). De toename met 1,6 % in 1985 is toe te schrijven aan de voedingsnijverheid daar de dranknijverheid met 2,8 % terugloopt.

Na de daling van 5,3 % in 1984 herstelde de tabaksnijverheid zich enigzins in 1985. De konfektie- en schoennijverheid viel net als in 1983 en 1984 op een lager peil . De houtnijverheid steeg opnieuw licht (0,7 %) in 1985 na twee jaar achteruitgang.

Een lichte stijging doet zich ook voor in de papier- en kartonnijverheid. Dat is de resultante van een sterkere stijging van de verwerking dan de daling van de produktie. De opwaartse trend in de ledernijverheid, begonnen in 1981, is zowel in het licht als in het zwaar leder in 1985 afgebroken.

C. ENERGIEVERBRUIK

Na de omslag in 1984, is het zichtbaar brutoverbruik van primaire energie ook in 1985 verder toegenomen (tabel 29). Deels is dit te wijten aan de stijgende industriële produktie maar ook aan het feit dat in 1985 het aantal graaddagen (per graad onder de 15 heeft men één graaddag) 25 % hoger was dan in 1984. Het aardolieverbruik blijft rond de 40 % van het totaal schommelen (het EEG objectief voor 1990). De kernenergie, die reeds 60 % van de elektriciteitsproduktie voor haar rekening neemt, bereikt nu een even groot aandeel als aardgas in het totaal verbruik. Het verbruik van vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen in de thermische centrales is afgenomen.

TABEL 29- Brutoverbruik van primaire energie

(x 1 000 toe)

Energiedragers	1981	1982	1983	1984	1985	$\frac{1985}{1984}$ %
Vaste brandstoffen	11 197	10 827	9 206	10 734	10 304	-4,0
Aardolie	20 692	19 723	17 527	16 967	17 366	2,3
Aardgas	9 133	7 539	7 915	8 189	8 124	-0,8
Kernenergie	3 093	3 794	5 402	6 446	7 944	23,2
Andere (a)	364	376	192	392	299	-23,7
Totaal	44 479	42 259	40 240	42 728	44 037	3,0

(a) Waterkracht, windenergie en invoersaldo van elektriciteit.

Bron: Ministerie van Economische Zaken, Adminstratie voor Energie.

Nederland levert nog amper de helft van het in België ingevoerde aardgas in 1985. Dit aandeel is in de loop der jaren sterk afgenomen, eerst ten voordele van Noorwegen en sinds 1982 van Algerije (tabel 30).

De aardolie-afhankelijkheid van België t.o.v. de OPEC-landen is in 1985 nog licht afgenomen en bedraagt minder dan 40 %. De Noordzee-olie is, na een adempause in 1984, opnieuw sterk gestegen tot op het peil van de OPEC-landen zonder Saoedi-Arabië. Ook het aandeel van de andere landen stijgt, hetgeen op een verdere diversificatie van de bevoorrading wijst.

TABEL 30- Geografische oorsprong van de invoer van aardgas en van ruwe aardolie en intermediaire produkten

(in % totaal aardgas en in % totaal ruwe aardolie)

Landen	1981	1982	1983	1984	1985
Aardgas					
Nederland	78,2	71,8	60,9	57,7	50,9
Noorwegen	21,8	24,1	20,2	22,6	20,5
Algerije	-	4,1	18,9	19,7	28,6
Ruwe aardolie					
Saoedi-Arabië	61,4	38,8	10,6	7,3	9,3
Andere OPEC-landen	18,2	34,1	39,9	33,6	27,5
USSR	5,6	11,8	15,0	24,6	17,2
Noordzee (Verenigd Koninkrijk en Noorwegen)	11,6	5,8	22,6	21,2	28,1
Andere	3,2	9,5	11,9	13,3	17,9

Bron: Distrigas; Ministerie van Economische Zaken, Adminstratie voor Energie.

D. GOEDERENVERVOER

Het goederenvervoer heeft in 1985 ongeveer dezelfde of iets lagere prestaties dan in 1984 verwezenlijkt. Rekening houdend met de belangrijke haventrafiek in België is het duidelijk dat de zwakkere wereldhandel in 1985 zijn invloed heeft gehad op de havenactiviteit.

a. Maritiem vervoer

De trafiek in de voornaamste havens (Antwerpen, Gent, Brugge, Oostende, Brussel) is in 1985 licht gedaald (tabel 31 en 32). Niettemin, na het recordjaar 1984, is 1985 in absolute waarde nog het jaar met de hoogste trafiek.

De havenactiviteit in 1985 is in Antwerpen met 4,5 % gedaald. De daling van de aanvoer is hoofdzakelijk het gevolg van de sluiting, voor technische controles en onderhoudswerken, van de daar gevestigde raffinaderijen zodat de totale aanvoer van ruwe olie met 2,9 miljoen ton daalde. De stukgoederensector behield een trafiek van ongeveer 38 miljoen ton terwijl het containervervoer ongeveer 8 % steeg.

In de haven van Gent nam de trafiek nog licht toe. Vooral de stijging van de afvoer met 13 % is vermeldenswaard.

De haven van Brugge-Zeebrugge heeft daarentegen voor het tweede opeenvolgende jaar de hoogste groeicijfers van alle Europese havens, tussen Le Havre en Hamburg, verwezenlijkt. Het scheepvaartverkeer steeg er met 18 %. Het ro/ro verkeer (+ 17,2 %) bereikt er thans ongeveer 55 % van het totaal goederenverkeer en het containerverkeer steeg met 6,5 % t.o.v. 1984. Globaal nam het stukgoederenverkeer (72 % van de totale trafiek) met 12,4 % toe, de vaste stortgoederen (22 % van de trafiek) stegen met 41,8 % ingevolge een verhoogde steenkolentrafiek (1,4 miljoen ton) die ruimschoots de vermindering bij de vervoerde bouwmaterialen (-17,4 %) compenseert. Ten slotte was er bij de vloeibare produkten (6 % van de trafiek) een stijging - vooral van geraffineerde produkten - met 15 %.

TABEL 31- Activiteit in de voornaamste Belgische havens 1984-1985

Activiteit	1984	1985	1985/1984 %
Aantal aangekomen zeeschepen	38 486	33 037	-14,2
Tonnemaat van de schepen (1.000 BRT)	203 592	186 980	-8,1
Aanvoer van goederen (1 000 T)	78 358	76 828	-1,9
Afvoer van goederen (1 000 T)	53 386	52 969	0,8
Totale bedrijvigheid (1 000 T)	131 734	129 797	-1,5

Bron: Havendiensten.

TABEL 32- Activiteit per zeehaven 1984-1985

(1 000 t)

Havens	Aanvoer		Afvoer		Totaal		
	1984	1985	1984	1985	1984	1985	1985/1984 %
Antwerpen	50 048	48 122	40 291	38 124	90 339	86 246	-4,5
Gent	20 478	19 769	6 114	6 904	26 592	26 673	+0,3
Zeebrugge	6 226	7 352	5 775	6 814	12 001	14 166	+18,0
Oostende	1 162	1 157	747	672	1 909	1 829	-4,2
Brussel	444	428	449	455	893	883	-1,1
Totaal	78 358	76 828	53 386	52 969	131 734	129 797	-1,5

Bron: Havendiensten.

In Oostende nam het goederenvervoer ongeveer met 4,2 % af. Vooral de aanvoer van chemische produkten en schroot daalde, meer dan de toename van aangevoerd grind en zand.Ook de stijging van de afvoer van veevoeders kon de globale trafiekvermindering niet goed maken.

Brussel volgt dezelfde tendens: afname met 1,1 %, ook ingevolge de lagere trafiek in chemische produkten.

b. Koopvaardijvloot

Op 31 december 1985 telde de Belgische koopvaardijvloot 101 schepen met een bruto-tonnenmaat van 2 232 927 ton. Dit is een lichte daling t.o.v. einde 1984 toen de vloot nog 108 schepen telde met een tonnenmaat van van 2 237 704 ton. Over de laatste vijf jaar blijft de vloot echter tamelijk stabiel maar met een toenemend laadvermogen per nieuw schip.

Meer dan 50 % van de koopvaardijvloot bestaat uit bulkvracht-, bulkcontainer-, vracht- en containerschepen die twee derde van de brutotonnenmaat vertegenwoordigen.

Uit een aantal conjunctuurgevoelige indicatoren zoals het aantal loodsplichtige schepen via Vlissingen en van en naar Oostende en Zeebrugge evenals het aantal opgelegde schepen (immobilisatie bij tijdelijk gebrek aan lading), blijkt een achteruitgang van het maritiem vervoer voor de Belgische koopvaardijvloot.

c. Binnenscheepvaart

Volgens het Instituut voor Transport langs de Binnenwateren en de Dienst voor de Scheepvaart is de ontwikkeling in 1985 minder gunstig dan in 1984 toen voor het eerst sinds 1978 een lichte verbetering optrad (tabel 33).

TABEL 33- Binnenscheepvaart: onderverdeling van het vervoer op de binnenwateren in uitvoer, invoer, doorvoer, binnenlands verkeer

(maandgemiddelden)

Soorten trafiek		1983	1984	1985	1985/1984 %
Uitvoer	1 000 t	2 521	2 624	2 412	-8,1
	1 000 000 tkm	104	102	98	-3,9
Invoer	1 000 t	3 100	3 427	3 288	-4,1
	1 000 000 tkm	137	148	144	-2,7
Doorvoer	1 000 t	311	338	315	-6,8
	1 000 000 tkm	41	44	40	-9,1
Binnenlands verkeer	1 000 t	1 671	1 836	1 789	-2,6
	1 000 000 tkm	121	143	140	-2,1
Totaal	1 000 t	7 602	8 224	7 804	-5,1
	1 000 000 tkm	414	437	422	-3,4

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS.

d. Wegvervoer

Globaal geven de enquête-resultaten van het Instituut voor het Wegtransport (IWT) een lichte verbetering weer van de conjunctuur in de wegtransportsector in vergelijking met 1984 (tabel 34). Niettemin is de indicator inzake het gemiddeld maandelijks percentage van bedrijven dat een toename van de vervoerde tonnage aangeeft, licht gedaald: 43 % in 1984 en 41,2 % in 1985.

De resultaten voor de kleine ondernemingen (1 à 4 voertuigen) blijven zoals in de voorgaande jaren onder het gemiddelde. De middelgrote (5 à 20 voertuigen) en de grote ondernemingen (meer dan 20 voertuigen) bevinden zich duidelijk boven het sectorgemiddelde. Dit geldt zowel voor de vervoerde tonnage, als voor de afstandscoëfficiënt, de aanwervingen en de investeringen. Daarbij moet echter opgemerkt worden dat de middelgrote en grote ondernemingen meer liquiditeitsproblemen hebben dan de kleine bedrijven.

TABEL 34- Resultaat van de enquêtes van het IWT

Enquêtevragen	1982	1983	1984	1985	k(a)	m(b)	g(c)
Gemiddeld maandelijks percentage vervoerbedrijven met een toename van de vervoerde tonnage	36,9	42,2	43,0	41,2	37,6	50,4	49,0
Gemiddelde maandelijkse afstandscoëfficiënt in % (d)	65,1	64,4	64,7	65,9	62,0	75,0	77,6
Gemiddeld maandelijks percentage ondernemingen die arbeiders aangeworven hebben	1,9	2,7	3,0	5,0	2,8	9,8	12,4
Gemiddeld maandelijks percentage ondernemingen die geïnvesteerd hebben	9,4	10,9	13,7	16,9	13,5	23,2	31,7
Gemiddeld maandelijks percentage ondernemingen met liquiditeitsproblemen	16,2	14,7	14,2	11,2	9,3	13,9	21,3

(a) Resultaten in 1985 voor de kleine ondernemingen.

(b) Idem voor de middelgrote ondernemigen.

(c) Idem voor de grote ondernemingen.

(d) Gemiddeld maandelijks percentages van het aantal afgelegde beladen km van de voertuigen in vergelijking met het totaal aantal afgelegde km, per onderneming.

Bron: IWT.

Het IWT merkt tevens op dat de resultaten van de gehele sector in feite extrapolatiegegevens zijn. Die worden sterk beïnvloed door de resultaten in de groep kleine ondernemingen die bijna 75 % van de bedrijven in de sector vertegenwoordigen (tabel 35).

TABEL 35- Overzicht van het aantal ondernemingen voor beroepsgoederenvervoer over de weg

Soorten ondernemingen	1983	1984	1985	$\frac{1985}{1984}$ %
Kleine ondernemingen (1 à 4 voert.)	5 929	5 719	5 469	-4,4
Middelgrote ondernemingen (5 à 20)	1 654	1 660	1 696	+2,2
Grote ondernemingen (21 en meer)	565	621	647	+4,2
Ondernemingen P (a)	1 555	1 501	1 443	-3,9
Ondernemingen V	6 593	6 499	6 369	-2,0
waarvan ondernemingen voor internationaal vervoer	2 388	2 456	2 571	+4,7
Totaal ondernemingen	8 148	8 000	7 812	-2,3

(a) De P-ondernemingen hebben een vervoervergunning binnen een straal van 25 km van de exploitatiezetel; de V-ondernemingen kunnen het ganse land bestrijken, de vergunning is eveneens een voorwaarde om aan internationaal vervoer te doen.

Bron: IWT

De Belgische transportconjunctuur vertoont, volgens het IWT, een verloop dat analoog is met de Europese transportconjunctuur in de periode 1982 - 1985. Op het vlak van capaciteitsbenutting, liquiditeitspositie en investeringen en aanwervingen scoort België nochtans iets beter dan het gemiddelde.

TABEL 36- Goederenvervoer per spoor

Wagenladingen	1983	1984	1985	$\frac{1985}{1984}$ %
in miljoen ton	63,3	70,8	72,4	+2,3
in miljoen t/km	6 869,5	7 905,0	8 254,5	+4,4

Bron: NMBS

e. Spoorvervoer

De stijgende trend van 1984 in het goederenvervoer per spoor werd ook in 1985, zij het beperkter, verder gezet (tabel 36). De toename is vooral op de internationale trafiek gebeurd met een status quo op binnenlands vlak.

Zwaartepunt van de trafiek zijn: vaste brandstoffen, ertsen, staal en metaalprodukten.

f. Luchtvervoer

Op de vliegvelden die door de Regie van de Luchtwegen worden beheerd, is in 1985 het aantal bewegingen verminderd (tabel 37).

De belangrijkste luchthaven, Brussel-Nationaal, zag, na een recessieperiode die duurde tot 1983, zowel in 1984 als in 1985 een toename van het vrachtvervoer. De cijfers dienen echter geprojecteerd te worden tegen een zich stabiliserende luchtvrachtmarkt en het groter percentage wide bodies toestellen die het aantal bewegingen beïnvloedt.

TABEL 37- Bedrijvigheid van de Belgische vliegvelden

Trafiek	1983	1984	1985	$\frac{1985}{1984}$ %
Bewegingen	427 961	410 510	383 353	-7,3
Vracht in ton	137 562	165 967	197 397	+18,9
Post in ton	8 502	9 127	10 443	+14,4

Bron: Regie van de Luchtwegen.

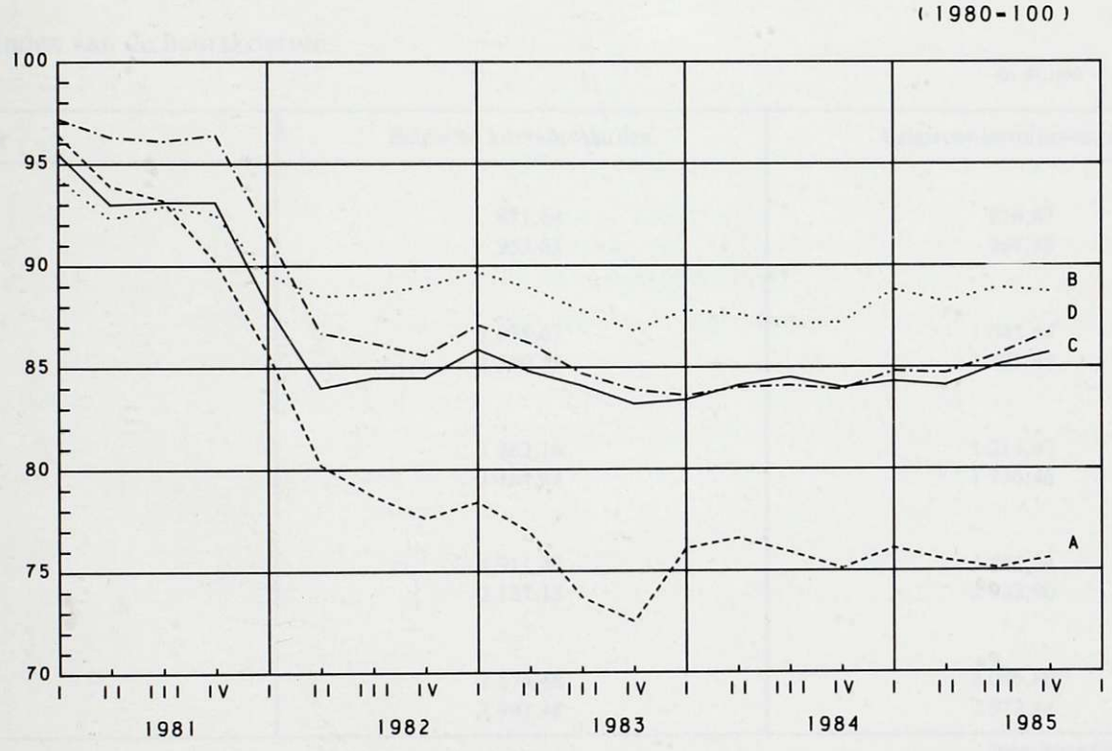
De bedrijvigheid bij SABENA, uitgedrukt in vervoerde ton/km lag in 1985 ruim 7 % hoger dan in 1984 en de financiële resultaten, met een winst van 1,2 miljard frank, waren eveneens bevredigend, hoewel de winst gedeeltelijk door nevenbedrijven van SABENA werd gerealiseerd.

SYNTHESE 2.2.

Indien in 1984 de groei van de internationale handel en van het herstel van de investeringen en van de buitenlandse handel in België overduidelijk waren, dan lijken in 1985 de globale economische resultaten en de verwezenlijking van de objectieven van het in België gevoerde beleid nogal broos. Vooral omdat beide groeideterminanten dezelfde rol niet meer vervulden.

Onder de invloed van een krimpende wereldhandel in 1985, vertraagde zowel de BLEU-uitvoer als -invoer. Bovendien verzwakte de uitvoerprestatie, gemeten in marktaandeel, opnieuw in 1985. Naargelang van de bron wordt het verlies van het marktaandeel de laatste twee jaar tussen 6,4 % en 2 % geraamd. Om dit marktaandeel veilig te stellen en zich op de wereldmarkten te handhaven hangt veel af van de concurrentiepositie. Het kwantificeren van dit begrip heeft aanleiding gegeven tot zoveel maatstaven dat een uitspraak op basis van één ervan nog nauwelijks relevant is. Op basis van de loonkost heeft België sinds 1982 zijn concurrentiepositie verstevigd, maar dit voordeel heeft in 1984 en 1985 nauwelijks enige wijziging ondergaan. De verbetering op basis van prijs-concurrentie verhoudingen is evenwel minder uitgesproken (grafiek 6)

GRAFIEK 6- Competitiviteisindicatoren

BRON: OESO

A. RELATIEVE EENHEIDSKOST VAN DE ARBEID IN DOLLAR
B. RELATIEVE GEMIDDELDE JITVOERWAARDE IN DE BE- EN VERWERKENDE NIJVERHEID
C. RELATIEVE CONSUMPTIEPRIJZEN IN DOLLAR
D. EFFECTIEVE WISSELKOERS

Hoewel de produktieve investeringen in 1985 opnieuw gestegen zijn, was er minder groei dan het jaar voordien. Vooral de investeringen van de niet-industriële ondernemingen waren lusteloos. Evenmin ging er van de privé-consumptie enige impuls uit op de binnenlandse vraagontwikkeling; de loonmatigingsmaatregelen - waarbij het beschikbaar inkomen van de loontrekkenden relatief erger getroffen wordt dan het inkomen uit vermogen - blijven de bestedingen drukken.

Onder die gecumuleerde effecten hoeft het geen betoog dat ook de stijging van industriële produktie in 1985 (+ 1,3 %) minder was dan in 1984 (+ 2,7 %).

Dat er nog steeds groeipotentieel aanwezig is in de economie is wel duidelijk, maar de resultaten zijn ontgoochelend en zonder wijziging in sommige aanbodfactoren, o.a. de diversifiactie in het uivoerpakket, zal de groei van de economie maar matig kunnen toenemen.

2.3. ONGELIJKE PRESTATIES

2.3.1. AANDELENMARKT

A. ALGEMENE ONTWIKKELING

De beurs van Brussel heeft in 1985 voor het derde opeenvolgende jaar gunstig gepresteerd. Vooral in het laatste kwartaal was de activiteit levendig. De kontantindex steeg met 28,7 % en de index met return, die reeds met 33 en 16 % steeg tijdens de vorige twee jaar, nam in 1985 met 35,4 % toe. De Belgische waarden op termijn klommen met 28 % (tabel 38).

De groei van de beurskoersen was ongelijk verdeeld over het jaar. In feite moest tot half oktober en de resultaten van de verkiezingen worden gewacht, vooraleer de koers van de Belgische waarden kon toenemen. De groei was toen spectaculair: in een maand won de kontantindex 20 %. De tot dan toe afwachtende koersontwikkeling weerspiegelde het overwicht van de politieke onzekerheid op de tamelijk gunstige economische factoren. Tussen januari en eind september steeg de kontantindex met return slechts met 14 %.

TABEL 38- Index van de beurskoersen

(01.01.1980 = 1000, einde maand)

Omschrijving	Belgische kontantwaarden	Belgische termijnwaarden
1981		
januari	871,64	876,87
december	955,63	967,59
1982		
januari	1 038,67	1 045,54
december	1 200,22	1 191,43
1983		
januari	1 282,16	1 213,93
december	1 764,63	1 736,46
1984		
januari	1 911,46	1 855,34
december	2 187,13	2 083,90
1985		
januari	2 174,66	2 086,80
december	2 943,48	2 672,48

Bron: Beurscommissie van Brussel.

De verkiezingsuitslagen werden door de beurs bijzonder goed onthaald. De tot dan toe onderschatte economische resultaten - de inflatiedaling en vooral de lagere interestvoeten, evenals de toegenomen winstgevendheid van de ondernemingen ingevolge de globale economische groei werden pas van dan af omgezet in een scherpe stijging van de beurskoersen.

B. VERHANDELDE EFFECTEN, BEURSKAPITALISATIE, AANDELENUITGIFTE

Zowel het aantal verhandelde effecten als het volume van de verhandelde kapitalen (tabel 39) zijn uitzonderlijk toegenomen in 1985. Ongeveer 135 miljoen Belgische en vreemde effecten werden op de kontant- en termijnmarkt verhandeld tegenover 115 miljoen in 1984. De verhandelde kapitalen bereikten ongeveer 186 miljard frank tegen 159 miljard in 1984 (+ 17 %).

De verhandelingen in Belgische waarden hadden op 111,4 miljard frank betrekking, tegenover 91,1 miljard frank in 1984; een bedrag van 74,8 miljard frank buitenlandse waarden werd in 1985 verhandeld, tegenover 68 miljard in 1984.

Op de kontantmarkt bedroeg het volume van de verhandelde kapitalen met betrekking tot de industriële obligaties en de aandelen 57,8 miljard frank, tegen 41,8 miljardin 1984 (+ 38,5 % tegen + 29,3 % in 1984 vergeleken met 1983). De gemiddelde waarde per verhandeld effect liep van 1.270 frank in 1984 op tot 1.500 frank in 1985.

TABEL 39- Evolutie van de verhandelde effecten en kapitalen 1976-1985 (a)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985(a)
Kontantmarkt (b)					
Effecten	16,8	43,6	60,3	33,0	38,5
Kapitalen	16,6	25,2	43,1	41,8	57,8
Termijnmarkt					
Effecten	41,9	55,9	79,7	81,8	96,6
Kapitalen	43,6	64,1	94,5	117,4	128,3
Totaal					
Effecten	58,8	99,6	140,0	114,7	135,1
Kapitalen	60,2	89,2	137,6	159,1	186,1

(a) Aantal verhandelde effecten in miljoen; verhandelde kapitalen in miljard frank. Bron: Beurscommissie van Brussel.
(b) Industriële obligaties en aandelen.

De beurskapitalisatie van de op de kontantmarkt genoteerde Belgische ondernemingen bedroeg 776 miljard frank einde 1984 (599,7 miljard einde 1983) en bereikte 1 051,1 miljard frank einde 1985.

Een gedeelte van die vooruitgang wordt verklaard door het grote positieve saldo (+ 72,4 miljard frank) van de vermeerderingen op de schrapping van bestaande effecten, het overige deel is te wijten aan de stijging van de aandelenkoersen.

Nieuwe aandelen- en convertibele obligatie-uitgiften bedroegen 21 miljard frank, waarvan 17,6 miljard openbare uitgiften. Dit bedrag is veel hoger dan vorig jaar (17,2 miljard frank, waarvan 15,2 miljard openbare uitgiften).

C. SECTORIELE ONTWIKKELING

De meeste aandacht van de investeerders ging uit naar beleggingen in economisch stevige of beloftevolle sectoren (tabel 40). De beursindex voor de verzekeringssector steeg met 78,5 %, voor elektrisch en elektrotechnisch materieel met 66,4 %, voor de banken en financiële diensten met 54,3 %, voor de elektriciteits- en gassector met 52,7 % en voor de scheikunde met 50,1 %. Ook de warenhuizen noteerden een stijging met 48,8 %.

Zonder dezelfde prestaties te behalen, zijn de andere sectoren eveneens gestegen; alleen in de staalnijverheid wordt een daling vastgesteld.

TABEL 40- Vergelijking van de beursindexen van de Beurs van Brussel per rubriek 1983-1985 (kontantmarkt)

(1980 = 1000)

Sectoren	Index op 30.12.85	1985/84 in %	1984/83 in %	1983/82 in %
A. Beter dan het gemiddelde in 1985				
1. Verzekeringen	3 975,4	78,5	36,9	36,3
2. Elektrisch en elektrotechnisch materieel	3 773,0	66,4	36,4	39,1
3. Banken en financiële diensten	2 953,4	54,3	27,0	34,9
4. Elektriciteit en gas	3 098,4	52,7	22,6	39,2
5. Scheikunde	4 270,6	50,1	50,3	52,0
6. Warenhuizen	3 977,0	48,8	23,4	28,0
7. Immobiliën	2 361,0	44,9	4,0	27,1
8. Portefeuille	3 300,7	33,3	26,1	26,3
9. Diverse diensten	3 185,1	33,1	27,9	39,0
10. Diverse nijverheid	2 364,7	30,7	21,1	36,5
B. Lager dan het gemiddelde in 1985				
11. Bouw	3 290,7	27,1	29,5	45,1
12. Gewezen kolenmijnen	2 424,5	25,3	24,9	32,9
13. Voeding	1 912,6	18,16	17,3	22,5
14. Tropische genotmiddelen	2 939,1	14,4	31,5	33,5
15. Petroleum	2 122,5	13,4	45,0	24,6
16. Non-ferro metalen	2 743,6	6,6	32,6	46,0
17. Staalnijverheid	1 100,7	-19,6	70,5	32,5
C. Belgische waarden	2 672,5	28,7	31,3	38,8

Bron: Beurscommissie van Brussel.

D. INTERNATIONALE VERGELIJKING

De prestaties van de buitenlandse, voornamelijk Europese, beurzen zijn over het algemeen veel beter dan die van de Beurs van Brussel. De beste resultaten leverden Frankfort, Milaan en Wenen (tabel 41).

Het groeiend internationaal karakter van het beurswezen evenals de ontwikkeling van de wisselkoersen zijn de belangrijkste elementen die de ontwikkeling in de verschillende financiële centra verklaren. De hierboven aangehaalde resultaten moeten dan ook in die zin worden verbeterd. De beleggers stellen zich niet meer tevreden met de nationale waarde, maar trachten ook profijt te halen uit wisselkoersverschillen. Dit gold o.a. voor een groot aantal Amerikaanse investeerders die zich ingevolge de depreciatie van hun munt naar de Europese beurzen richtten, eerst naar Frankfort en in het laatste kwartaal naar Parijs.

TABEL 41- Prestaties van de voornaamste beurzen in 1985

(wijziging in % van de index)

Omschrijving	januari-december	
	Excl. wisselkoersvariatie	Incl. wisselkoersvariatie
Brussel	27,8	27,8
Frankfort	75,6	79,8
Londen	20,9	19,6
Parijs	43,7	47,7
Amsterdam	40,5	40,5
Milaan	102,2	87,3
Zurich	47,9	47,9
Wenen	101,6	102,6
New-York	21,5	1,7
Tokio	13,6	13,5
Montreal	20,8	-8,2

Bron: Paribas Bank België.

2.3.2. WERKLOOSHEID EN TEWERKSTELLING

De begripsinhoud van tewerkstelling en werkloosheid en dus ook van actieve bevolking heeft zich in 1985 gewijzigd ten gevolge van wettelijke bepalingen, o.m. dat oudere werklozen van de gemeentelijke stempelcontrole kunnen ontslagen worden en wijzigingen, al dan niet door de wetgever gestimuleerd, van het gedragspatroon op de arbeidsmarkt.

Dergelijke wijzigingen (zie in bijlage aan dit hoofdstuk een korte begripsomschrijving) bemoeilijken de vergelijkbaarheid van de gegevens inzake tewerkstelling en werkloosheid. Niet alleen in de tijd maar ook naargelang de bron treden problemen op: van de instellingen die het cijfermateriaal opstellen zet de ene de oude reeks voort en de andere niet.

In het volgende is, tenzij anders vermeld, de vergelijkbaarheid tussen 1985 en 1984 verzekerd.

A. ACTIEVE BEVOLKING

De bevolkingscijfers van het NIS zijn niet helemaal betrouwbaar, daarom worden de door het IRES-ADRASS opgestelde ramingen van de bevolking op arbeidsleeftijd gebruikt. De onderliggende hypothesen bij de ramingen zijn: een constante mortaliteit sinds 1982 en een negatief migratiesaldo van 10 000 personen. Volgens die bron blijft het aantal personen op arbeidsleeftijd (6 316 000) ongeveer op het peil van 1984 ten gevolge van een lichte aangroei van de mannelijke bevolking (+ 2 500) en een zeer kleine vermindering van de potentieel actieve vrouwelijke bevolking (- 500).

Aangezien de potentieel actieve bevolking ongeveer constant gebleven is, wordt de ontwikkeling van de totale actieve bevolking in de eerste plaats beïnvloed door het gedragspatroon ten aanzien van de arbeid, die dan de activiteitsgraad bepaalt. Zowel brugpensioenen - vooral van de mannen- als de verlenging van de schoolplicht hebben een negatieve invloed op de mannelijke activiteitsgraad gehad. Deze zou in 1985 dalend gericht blijven (76,5 % tegen 77,3 % in 1984). Het toetreden van de vrouwen tot de arbeidsmarkt, o.m. gebruik makend van de mogelijkheid van deeltijdse arbeid, heeft daarentegen de vrouwelijke activiteitsgraad doen toenemen (55,9 % tegen 55,1 % in 1984).

Als gevolg van beide bewegingen blijven de activiteitsgraad (19) van de bevolking (66,7 %) en de omvang van de actieve bevolking (4 214 000) (20) op hetzelfde peil als in 1984. De voorgaande ramingen in verband met de activiteitsgraad, die voor de mannelijke actieve bevolking overeenstemmen met een daling van 22 000 personen en voor de vrouwelijke met een stijging van 23 000 personen, zijn niet vlekkeloos. Sommige indicatoren laten eveneens een constante activiteitsgraad veronderstellen in 1985, maar andere bronnen menen dat de verbeterde economische context aanleiding heeft gegeven tot een stijging ervan.

Een nog zeer broze raming, op basis van het voorlopig cijfermateriaal van de Sociale Zekerheid en van de industriële statistieken van het NIS, geeft volgende wijzigingen binnen de actieve bevolking (tabel 42):

- daling van de volledige werkloosheid, belangrijkste kenmerk van de arbeidsmarkt in 1985 na de voor 1984 vastgestelde stabilisering;
- verder langzaam herstel van de totale binnenlandse tewerkstelling na het dieptepunt van 1983;
- duidelijke vertraging van het verlies aan arbeidsplaatsen bij de loontrekkenden in vergelijking met de voorgaande jaren;
- behoud van de sinds 1983 opgaande trend van de zelfstandige arbeid.

TABEL 42- Actieve bevolking (a)

(duizendtallen)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985
Loontrekkende binnenlandse tewerkstelling	3 099	3 051	3 007	2 997	2 995
privé	2 130	2 074	2 040	2 026	2 023
primair	11	11	11	12	12
secundair	1 081	1 027	990	966	949
tertiair	1 039	1 036	1 039	1 048	1 062
overheid (b)	969	977	967	971	972
primair	0	0	0	0	0
secundair	14	14	13	13	11
tertiair	955	963	954	959	961
Zelfstandigen	622	621	627	637	642
Totale binnenlandse tewerkstelling	3 722	3 672	3 634	3 635	3637
Grensarbeid	36	35	35	34	33
Volledige werkloosheid	416	490	545	546	544
Volledig uitkeringsgerechtigde werkloosheid	379	443	491	494	494
waarvan: niet langer werkzoekend	0	0	0	0	38
overige verplicht ingeschrevenen	16	23	27	27	30
vrij ingeschreven werkzoekenden	20	25	27	25	20
Actieve bevolking	4 173	4 197	4 213	4 214	4214

(a) Telkens op 30.06. van ieder jaar, voor 1985 raming.
(b) Inbegrepen het programma tot opslorping van de werkloosheid.

Bron: Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

B. TEWERKSTELLING

De totale binnenlandse tewerkstelling ziet er in 1985 beter uit dan in 1984 aangezien een toename met 2 000 personen wordt genoteerd, tegenover een stijging met slechts 1 000 eenheden in 1984. Dit positief resultaat is bijna uitsluitend het gevolg van de stijging van het aantal zelfstandigen terwijl de loontrekkenden opnieuw verminderden, zij het in mindere mate dan in 1984. De ontwikkeling van de deeltijdse arbeid heeft daarbij ontegenspreklijk een gunstige invloed op de werkgelegenheid gehad (zie hierna).

a. Loontrekkenden

Ongetwijfeld zou een vergelijking per bedrijfstak van de ontwikkeling tussen economische indicatoren (industriële produktie, omzet, buitenlandse handel) en tewerkstelling verhelderend zijn. De statistieken terzake worden in België echter volgens verschillende nomenclaturen opgesteld, zodat iedere vergelijking in feite twijfelachtig wordt. Niettemin wordt, voor zover mogelijk, een verband gelegd, vanzelfsprekend met alle beperkingen vandien.

Het aantal tewerkgestelden, zowel mannen als vrouwen, in de ***primaire sector*** neemt langzaam toe: een vierhonderdtal personen.

De ***secundaire sector*** verliest verder arbeidsplaatsen (ongeveer 18 600, waarvan 2 100 in de secundaire overheidssector). Het verlies is groter bij de mannelijke (- 12 800) dan bij de vrouwelijke (- 3 700) arbeiders in de privésector, maar lager dan in 1984 (- 24 000). Het grootste verlies lijdt de bedrijfstak «winning en verwerking van niet-energetische delfstoffen en hun derivaten; scheikundige nijverheid», daarbinnnen worden vooral de vervaardiging en eerste verwerking van metalen en de vervaardiging van niet-metalen delfstoffen getroffen, voor beide sectoren is de industriële produktie en de uitvoerprestatie veel lager dan in 1984.

De staalnijverheid ondervindt de weerslag van de lagere dollarkoers en de protectionistische maatregelen van talrijke landen. De scheikundige nijverheid, vooral door de uitvoer ondersteund, verliest slechts een gering aantal arbeidsplaatsen (ongeveer 400). Een gunstige ontwikkeling tekent zich in de vervaardiging van kunstvezels af (+ 1500). De sector bouwmaterialen wordt door de zwakheid van de openbare werken en het bestaan van zowel Belgische als vreemde substitutieprodukten benadeeld: in sommige bedrijfstakken, o.a. de cementnijverheid, loopt de tewerkstelling terug, in andere (keramische nijverheid stagneert ze. Maar in tegenstelling met de voorgaande jaren, is het verlies aan arbeidsplaatsen in de bouwsector niet zeer hoog en neigt naar stabilisering (1 000 personen in 1985 tegen 14 000 in 1984).

Naast de daling van het aantal mijnwerkers in de bedrijfstak «Energie- en waterhuishouding» is ook het aantal tewerkgestelden in de petroleumsector afgenomen ten gevolge o.a. van onderhoudswerken in een aantal raffinaderijen. Door de gunstige economische omstandigheden, in vergelijking met 1984, voor de industriële produktie en de uitvoer in de metaalverwerkende sector, moet het verlies aan arbeidsplaatsen daar toegeschreven worden aan rationaliseringsinvesteringen.

De overige verwerkende nijverheid wordt gekenmerkt door een tragere exportgroei en, bij sommige, door een grotere industriële activiteit dan in 1984 (textielnijverheid, confectie, hout, tabak). Daarentegen verzwakt de groei in de voedingsmiddelenindustrie, evenals in de leder-, papier- en kartonnijverheid. Het grootste verlies aan arbeidsplaatsen is trouwens in die laatste sector (iets minder dan 3 000), terwijl in de voedingsmiddelenindustrie, de drankbereiding en de tabaksnijverheid het verlies op ongeveer 1 500 personen wordt geschat.

De groei in de ***tertiaire sector*** in zijn geheel was positief, maar zwakker dan in 1984. Het blijft de voornaamste sector die arbeidsplaatsen schept met een toename van ongeveer 16 100 personen: 13 800 in de privé (6 900 mannen en 6 900 vrouwen), maar 3 600 minder mannelijke tewerkgestelden in de overheid, die door een toename van 5 900 vrouwelijke tewerkgestelden wordt gecompenseerd.

De wijzigingen in de privé en in de overheidssector vertoonden hetzelfde patroon als in 1984: achteruitgang in de eerste (-2 300 tegen -13 800) en groei in de tweede, maar zwakker dan in 1984 (200 tegen 4 400). Ook de ontwikkeling van de mannelijke en vrouwelijke tewerkgestelden verloopt ongeveer gelijklopend met 1984: de daling bij de mannen blijft nog hoog (11 400 tegenover 21 200 in 1984) en de stijging bij de vrouwen bedraagt 9 300 (tegen 11 800 in 1984). In de privé-sector, evenals in de overheidssector, daalt het aantal mannelijke tewerkgestelden telkens met 5 700; de vrouwelijke tewerkstelling stijgt in de privé sector met 3 400 en met 5 900 in de overheidssector.

De stijging van de tewerkstelling situeert zich in de «overige diensten» en in de tak «bank- en verzekeringswezen, dienstverleningen ten behoeve van ondernemigen, verhuur», waarvan de groei, hoewel lager dan in 1984, belangrijk blijft (bijna 7 % in vaste prijzen) en het gunstig tewerkstellingsresultaat verklaart.

b. Loontrekkenden in de privé sector

In 1985 werd een akkoord afgesloten om gedurende twee jaar de opbrengst van maximum 1,5 % van de jaarlijkse loonmassa, met loonstop, aan het herstel van de tewerkstelling te besteden. De overeenkomst verlengde de zogenaamde «5-3-3» akkoorden van 1983-1984. Verschillende formules waren mogelijk: aanwerving, arbeidsduurverkorting, brugpensioen, onderbreking van de loopbaan. Het aantal netto-aanwervingen op basis van die akkoorden wordt door het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid op een, eerder bescheiden, 3 000 personen geschat.

Een inspanning op het gebied van de arbeidsflexibiliteit werd in 1985 verwezenlijkt. Ten einde een beter gebruik van de produktiecapaciteit te bevorderen, werden de experimenten in verband met de herschikking van de arbeidsduur verder gezet. Daarin werden o.a. de ontwikkeling van week-end ploegen en van overgangsploegen voorzien.

Opdat de Minister van Tewerkstelling die experimenten zou kunnen bekrachtigen moeten ze aanleiding geven tot arbeidsduurverkorting en aanwervingen. Einde 1985 waren een veertigtal bedrijven bij die experimenten betrokken. De eruit voortvloeiende aanwervingen worden op 5 % van het effectief van de betreffende bedrijven geschat.

Ten opzichte van 1984 is het opvallend dat het verlies aan arbeidsplaatsen beter gespreid is over de verschillende bedrijfstakken van de secundaire sector. In 1984 was de bouw de zwaarst getroffen sector; nu wordt er het kleinste verlies vastgesteld; daardoor komt er een einde aan het stelselmatig arbeidsplaatsenverlies sinds 1981. De oorzaak is waarschijnlijk het behoud van 6 % BTW en de vooruitzichten, om opnieuw de 17 % in te voeren. Een vergelijking tussen de industriële statistieken (ondernemingen met meer dan 5 of 10 werknemers), waaruit een verlies van 4 300 arbeidsplaatsen blijkt, en de bovenvermelde voorlopige cijfers van de RSZ, laat vermoeden dat de gunstiger ontwikkeling in de bouw moet gezocht worden in de groei van de kleinere ondernemingen.

De toename in de tertiaire privé-sector gebeurt voornamelijk bij «bank- en verzekeringswezen, dienstverleningen ten behoeve van de ondernemingen, verhuur». Naast de groei van de rubriek «dienstverleningen aan ondernemingen» zoals in 1984, is er in 1985 ook de gunstige ontwikkeling van de tewerkstelling in de kredietinstellingen.

In tabel 47 wordt de ontwikkeling per bedrijfstak gegeven tussen juni 1984 en juni 1985 van het aantal loontrekkenden, van de uitkeringsgerechtigde werklozen en van de brugpensioenen (zie hierna, onder C).

c. Loontrekkenden in de overheidssector

In de secundaire overheidssector treedt de daling van de tewerkstelling op in de sectoren «energie- en waterhuishouding» en «winning en verwerking van niet-energetische delfstoffen en derivaten; scheikundige nijverheid». Ten opzichte van de andere bedrijfstakken is het verlies aan arbeidsplaatsen in de overige verwerkende nijverheid relatief minder belangrijk, maar in absolute cijfers gaat het toch om een verlies van 350 op een totaal van 434 jobs in 1984.

Alleen in de «overige diensten» van de tertiaire overheidssector zou er een toename van de aanwervingen zijn. Het gaat om 10 000, waarschijnlijk in de administratie tewerkgestelde, personen dank zij het programma tot opslorping van de werkloosheid en een groter aantal aanwervingen in het derde arbeidscircuit (+ 6 400). De handel, het bank- en verzekeringswezen, de dienstverleningen ten behoeve van de ondernemingen, de verhuur (die in de privé-sector stijgt) en vooral communicatie en vervoer vertonen alle een terugloop.

Ten slotte zou het aantal ambtenaren met een 2 000 dalen en het aantal tijdelijken met 3 000 toenemen.

d. Invloed van de deeltijdse arbeid op de werkgelegenheid

Hoewel de RIZIV-gegevens voor 1985 nog niet beschikbaar zijn, kan de ontwikkeling van de deeltijdse arbeid toch beoordeeld worden met behulp van de gegevens van de twee vorige jaren.

De voortgang van de deeltijdse arbeid vereist het herdefiniëren van het begrip tewerkstelling aangezien het, met uitzondering van de seizoen- en de onregelmatige arbeid, om 41 800 personen gaat in 1984. Dit aantal compenseert amper de terugloop van het aantal voltijdse arbeidsplaatsen (41 700). De neutralisering is echter ongelijk verdeeld over de geslachten: bij de mannen een toename 7 153 deeltijdse jobs tegen een verlies van 23 174 voltijdse jobs, bij de vrouwen overtreft het aantal nieuwe deeltijdse posten (34 703) ruimschoots het aantal (18 526) verloren voltijdse banen.

Het RIZIV telde 268 975 deeltijdse arbeiders in ruime zin in 1983 (255 840 in de enge zin - arbeiders met onvolledige op beperkte wekelijkse arbeidsduur -, 1 063 seizoenarbeiders en 12 072 onregelmatige arbeiders). In 1984 zijn de cijfers opgelopen tot respectievelijk 313 394 (297 696, 1 275 en 17 423). Gelijktijdig namen de deeltijds tewerkgestelde werklozen, die voor een groot deel in de RIZIV statistieken zijn begrepen, met 26 000 personen toe.

Ook op basis van de RVA-statistieken van de deeltijds tewerkgestelde werklozen om aan de werkloosheid te ontsnappen en de NIS-enquête over de arbeidskrachten kan het verschijnsel van de groeiende deeltijdse arbeid worden benaderd.

Onder voorbehoud van de juistheid van de getelde deeltijds tewerkgestelde werklozen om aan de werkloosheid te ontsnappen (zie de bijlage), is hun aantal, tussen juni 1984 en juni 1985, gestegen met 31 759 om een totaal van 97 887 personen te bereiken (79,4 % vrouwen en 20,6 % mannen). Van dit aantal is 64,6 % in de tertiaire sector tewerkgesteld, waaronder 38,5 % in de dienstensector. De secundaire sector vertegenwoordigt 18,2 %, met in dalende orde van aantal tewerkgestelden: de voedingsindustrie, de bouw, de kleding, de elektrische constructie, de textielnijverheid, de metaalconstructie en de scheikundige nijverheid; 16,8 % wordt in de onnauwkeurig bepaalde of ongekende activiteiten geboekt. In 58,5 % van de gevallen gaat het om bedienden, in 11,5 % hiervan betreft het «ander gespecialiseerde werknemers» in de dienstensector. De overige zijn arbeiders. Daartoe behoren twee belangrijke groepen tewerkgestelde werklozen: koks, kamermeisjes, zaalkelners en serveerders met 6,4 % van het totaal en de kleermakers, snijders en bontwerkers met 4,5 %. Onder hen, hebben 26 % ten hoogste een diploma van lager onderwijs, 47,9 % hebben een diploma van secundair onderwijs en 21,4 % van hoger onderwijs, de rest heeft een leercontract of doet andere studies.

De steekproefenquête over de arbeidskrachten (21) werpt een ander licht op het doordringen van deeltijdse arbeid in de actieve bevolking, gemeten per leeftijdsklasse van 5 jaar voor de tewerkgestelden tussen 14 en 65 jaar en meer.

Het aandeel van de deeltijdse arbeid in de tewerkgestelde actieve bevolking is het hoogst voor de groep 20 tot 24 jaar (10,3 %), uitgezonderd natuurlijk de groep van 65 jaar en meer, met een gering aantal actieven maar een relatief hoog aantal deeltijds werkenden ingevolge de mogelijkheden die door de sociale wetgeving aan de gepensioneerden wordt geboden om beperkte arbeid te verrichten. In de leeftijdsklasse 14 tot 19 jaar wordt een ongeveer even groot aandeel (9,6 %) deeltijds werkenden gevonden als in de klasse 20 tot 24 jaar, in de overige leeftijdsklassen schommelt het aandeel tussen 6,2 % en 8,6 %. De afwijkingen tussen mannen en vrouwen zijn veel lager, omdat blijkt dat vooral de mannelijke jongeren van de mogelijkheid gebruik maken om te studeren en halftijds te werken (volgens de enquête 26,8 % van de deeltijds werkenden in de groep 14 tot 19 jaar en 3,3 % in de groep 20 tot 24 jaar) en ook omdat het steeds moeilijker wordt om een voltijdse betrekking te vinden (respectievelijk 65,4 % en 61,2 % van die twee klassen deeltijds werkenden zouden een voltijdse betrekking verkiezen).

Uit de RIZIV-statistieken blijkt dat het deeltijds werken frekwenter is bij de bedienden (15,7 % van het totaal aantal bedienden in de privésector) dan bij de arbeiders (8,7 %). Dit verschil wordt voor het grootste deel verklaard door de lagere graad van mannelijke deeltijds werkende arbeiders dan de mannelijke bedienden (2,8 % tegen 5,7 %), bij de vrouwen is de verhouding ongeveer gelijk (respectievelijk 25,3 % en 26,9 %).

Hoewel die statistiek ook een onderscheid maakt tussen een activiteit in de privé of de overheidssector, is het kriterium voor die scheiding gebaseerd op het feit of het pensioen ten laste van de Staat valt of niet. Dit is niet het gebruikelijke kriterium en geeft aanleiding tot een ondervertegenwoordiging van de overheidssector. Daarom ook wordt die uitsplitsing hier niet weerhouden.

C. WERKLOOSHEID

Een nieuwe categorie werklozen werd in april 1985 ingesteld: de oudere uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die geen werkzoekende meer zijn (zie ook bijlage). De categorie bestaat uit personen ouder dan vijftig jaar die langdurig werkloos zijn en waarvan de scholingsgraad laag is en de vroegere activiteit in de primaire of secundaire sector werd uitgeoefend; de vraag naar het soort beroep dat ze uitoefenden is bovendien laag. Vooral de werklozen die de pensioenleeftijd benaderen maken gebruik van de mogelijkheid om vrijstelling van gemeentelijke stempelcontrole te krijgen.

Om de ontwikkeling van de werkloosheid van het ene op het andere jaar te kunnen beoordelen, is vereist dat die categorie in de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen wordt opgenomen.

a. Uitkeringsgerechtigde volledige werkloosheid in 1985

De beoordeling van het werkloosheidsverloop kan vanuit twee standpunten gebeuren: hetzij op 30 juni, de gebruikelijke datum voor alle gegevens in verband met de actieve bevolking, de werkgelegenheid en de werkloosheid, hetzij op basis van een jaargemiddelde. De omkering in het werkloosheidsverloop die zich in de maand juli 1985 heeft voorgedaan (van stijging naar daling) vereist dat beide voorstellingen worden gehanteerd. De daling van de werkloosheid in 1985 is ongeacht de gebruikte periode waarneembaar, maar de groei van het jaargemiddelde weerspiegelt beter de ontwikkeling die in de loop van het tweede semester ontstond (ondanks de statistische scheeftrekking die in de categorie uitkeringsgerechtigde volledig werklozen optreedt ingevolge de vrijstelling van stempelcontrole voor het niet vast onderwijzend personeel dat in de zomermaanden werkloos is). De hiernavolgende commentaar is dan ook hoofdzakelijk op jaargemiddelden gesteund en de gegevens op 30 juni worden ter inlichting gegeven en ook om de vergelijkbaarheid met de vorige uitgave van het jaarboek mogelijk te maken.

Jaargemiddelde

De stijgende trend van de voorgaande jaren wordt in 1985 omgebogen in een daling van de totale werkloosheid en van de werkloosheid op basis van arbeidsprestaties. De daling is het eerste geval volledig toe te schrijven aan de daling van het aantal mannelijke werklozen, in het tweede geval eveneens maar, in beperkter mate, aan de daling van de vrouwelijke werkloosheid.Het belang van de bijdrage van de mannelijke werklozen tot de daling van de totale werkloosheid staat in tegenstelling met de pessimistische vooruitzichten inzake mannelijke tewerkstelling (-18 000),die hiervoor op basis van de beschikbare indicatoren werd geraamd (tabel 43, 44, 45 en 46 en grafiek 7).

De resultaten van de maanden juli, augustus en september ondervonden de weerslag van de niet-inschrijving van het tijdelijk onderwijspersoneel dat gedurende het verlof werkloos was (zie bijlage) en waardoor ook het jaargemiddelde werd beïnvloed.

Vooral bij de mannen wordt er een vertraging van het groeitempo in de categorie werklozen toegelaten op basis van studies waargenomen.

Het aantal deeltijds werkende werklozen om aan de werkloosheid te ontsnappen is sterk toegenomen en is waarschijnlijk een verklaring voor de gunstige ontwikkeling van de uitkeringsgerechtigde volledige werkloosheid. Deze factor heeft meer invloed gehad op de vrouwelijke dan op de mannelijke werkloosheid, hoewel het aandeel van de mannen in de categorie deeltijds werkende werklozen stijgt in de tijd.

De verdeling van de werkloosheid tussen de leeftijdsklassen minder of meer dan 25 jaar is belangrijk. Er blijkt namelijk uit dat de daling van de werklozen die jonger dan 25 jaar zijn aan de basis ligt van de gedaalde mannelijke werkloosheid en de geringe toename van de vrouwelijke werkloosheid.

De resultaten van het werkloosheidsverloop zijn, vooral bij de mannen gunstig in Vlaanderen; ontoereikend in Wallonië en in Brussel waar de werkloosheid nog toeneemt. Het resultaat in Brussel wordt niettemin beïnvloed door een wijziging in de statistische opname zodat de reële ontwikkeling waarschijnlijk minder zorgwekkend is dan op basis van de huidige toename zou kunnen verondersteld worden.

TABEL 43- Werkloosheid volgens toelatingsbasis

(wijziging in % t.o.v. de vorige periode)

Omschrijving	per 30 juni					jaargemiddelde	
	1981	1982	1983	1984	1985	1984	1985
Totaal	28,5	16,8	10,9	0,6	-0,1	1,5	-0,7
Mannen	51,6	23,9	14,0	-0,5	-2,3	0,5	-2,3
Vrouwen	15,5	11,5	8,4	1,6	1,7	2,3	0,8
Toegelaten op basis van arbeidspretaties	27,6	15,3	9,6	-0,7	-1,1	0,3	-1,6
Mannen	50,4	22,5	12,9	-1,3	-2,9	-0,2	-2,8
Vrouwen	14,3	3,8	6,8	-0,1	0,5	0,8	-0,4
Toegelaten op basis van studies	44,2	38,0	27,0	13,9	8,9	12,7	7,4
Mannen	79,0	51,5	32,1	10,1	5,3	9,5	3,6
Vrouwen	32,4	31,8	24,3	16,1	10,7	14,6	9,5

Bron: RVA.

TABEL 44- Werkloosheid per gebied

(wijziging in % t.o.v. de vorige periode)

Omschrijving	Per 30 juni					Jaargemiddelde	
	1981	1982	1983	1984	1985	1984	1985
Vlaanderen	30,6	19,5	10,0	-1,3	-1,8	0,0	-4,2
Mannen	60,9	30,5	12,1	-3,5	-8,2	-2,3	-7,3
Vrouwen	16,2	12,3	8,5	0,5	-0,5	1,9	-1,0
Wallonië	25,6	11,8	10,7	5,3	4,1	5,4	3,4
Mannen	44,3	14,9	15,9	5,3	3,8	6,0	2,9
Vrouwen	13,9	9,2	6,4	5,4	4,4	4,8	3,9
Brussel	27,7	18,9	16,4	-3,6	5,3	-2,7	5,0
Mannen	38,9	23,0	17,2	-3,2	4,8	-2,2	4,3
Vrouwen	17,5	14,5	15,4	-4,1	6,0	-3,8	7,0

Bron: RVA.

TABEL 45- Verdeling van de werkloosheid volgens de inactiviteitsduur

(wijziging in % t.o.v. de vorige periode)

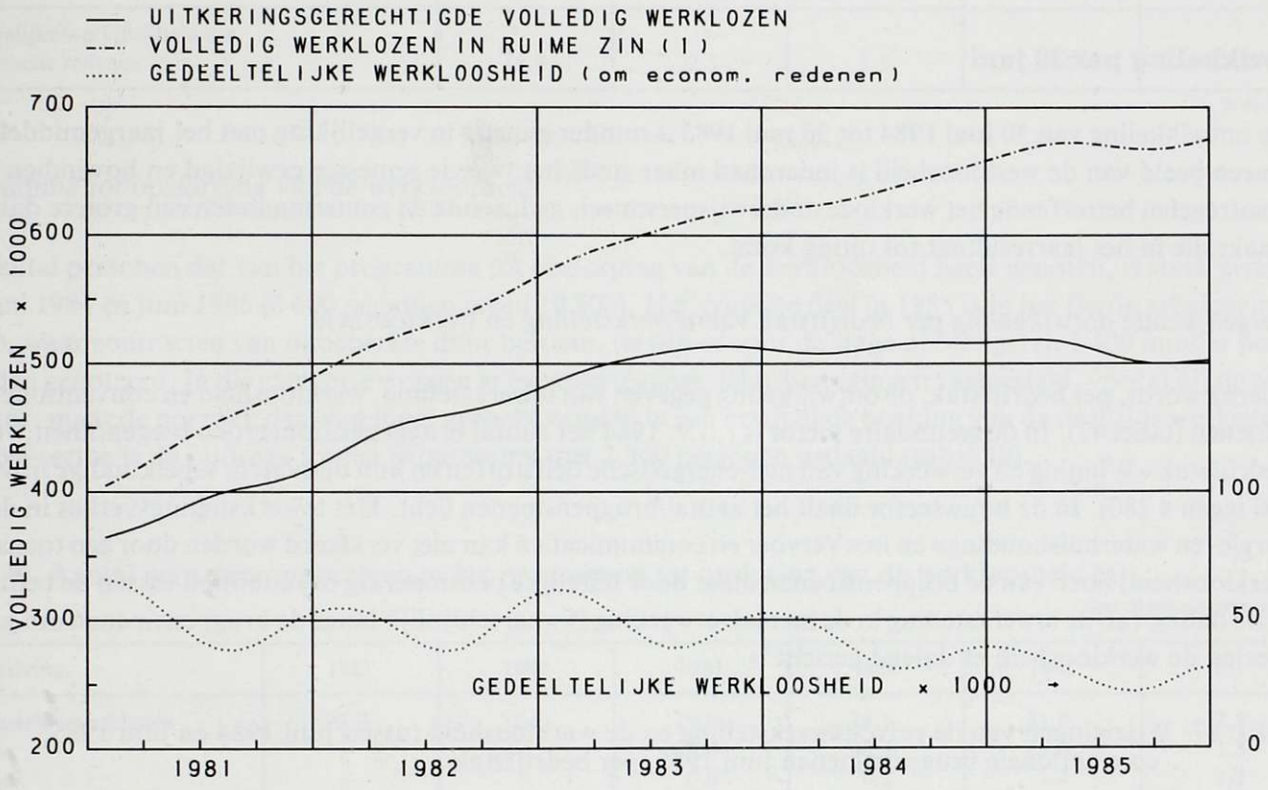
Omschrijving	Per 30 juni					jaargemiddelde	
	1981	1982	1983	1984	1985	1984	1985
Minder dan een jaar	45,4	-0,6	1,9	-11,2	-9,8	-13,5	-8,7
Mannen	69,8	-1,1	0,2	-15,1	-12,0	-17,2	-12,9
Vrouwen	22,8	-0,1	4,0	-6,6	-6,8	-9,0	-4,0
Tussen een en twee jaar	33,6	51,8	-1,8	-1,9	-13,7	-2,2	-14,7
Mannen	68,4	98,0	-1,5	-3,8	-19,9	-4,4	-20,8
Vrouwen	18,0	22,3	-2,1	0,0	-7,4	0,1	-8,6
Meer dan twee jaar	9,3	23,1	28,7	14,6	11,0	14,3	11,3
Mannen	9,1	42,3	58,4	24,5	15,6	23,6	16,2
Vrouwen	9,4	16,4	16,0	8,9	4,9	8,8	8,1

Bron: RVA.

De groei van de categorie werklozen die langer dan 2 jaar zonder werk zijn, is groter voor de mannen en wijst op een onomkeerbare toestand. De waarschijnlijkheid om werk te vinden is groter voor de mannen als de inactiviteitsduur minder dan twee jaar bedraagt.

De terugloop van de werklozen die jonger dan 25 jaar zijn, versnelt en de groei van de werklozen die meer dan 25 jaar zijn vertraagt, meer bij de mannen dan bij de vrouwen.

GRAFIEK 7- Werkloosheid

Bron : RVA.

TABEL 46- Verdeling van de werkloosheid volgens leeftijdsklasse

(wijziging in % t.o.v. de vorige periode)

Omschrijving	Per 30 juni					jaargemiddelde	
	1981	1982	1983	1984	1985	1984	1985
Minder dan 25 jaar	36,1	16,9	7,9	-4,9	-8,0	-6,8	-6,5
Mannen	72,1	23,5	9,4	-8,3	-10,7	-10,3	-10,4
Vrouwen	20,6	12,9	6,9	-2,6	-6,2	-4,4	-3,9
Meer dan 25 jaar	25,2	16,7	12,4	4,5	2,5	4,1	2,5
Mannen	44,6	24,1	15,9	4,0	0,6	3,3	0,5
Vrouwen	13,1	10,8	9,2	4,9	4,2	4,8	4,5

Bron: RVA.

Uit het voorgaande valt moeilijk af te leiden of de daling van het aantal werklozen jonger dan 25 jaar een verbetering van de arbeidsmarkt inhoudt. Teveel exogene factoren bepalen dit resultaat: de daling van de totale bevolking in die leeftijdsklasse (ongeveer 23 000 minder tussen 1984 en 1985, althans volgens de ADRASS-bron), de verlenging van de schoolplichtige leeftijd, het niet-inschrijven van het tijdelijk (en meestal jong) onderwijzend personeel als werkzoekenden gedurende de zomermaanden.

Bovendien doen zich verschuivingen voor in de categorie deeltijds tewerkgestelde werklozen om aan de werkloosheid te ontsnappen. Hun aantal nam gemiddeld met 32 356 personen toe over 11 maanden en degenen die jonger dan 25 jaar zijn namen met 12 083 eenheden toe (22). Dit laatste cijfer benadert zeer dicht de daling van de werkloosheid met 12 195 bij de categorie jonger dan 25 jaar. Die ontwikkeling stemt overeen met de in het voorgaande punt geschetste verschijnsel: meer dan 60 % van de deeltijds werkenden die jonger dan 25 jaar zijn, hebben dit werk aanvaard omdat er geen voltijdse betrekking mogelijk was.

Ontwikkeling per 30 juni

De ontwikkeling van 30 juni 1984 tot 30 juni 1985 is minder gunstig in vergelijking met het jaargemiddelde. Het algemeen beeld van de werkloosheid is inderdaad maar sinds het tweede semester gewijzigd en bovendien hebben de maatregelen betreffende het werkloze onderwijspersoneel, gedurende de zomermaanden een grotere daling veroorzaakt die in het jaarresultaat tot uiting komt.

b. Vergelijkende ontwikkeling per bedrijfstak van tewerkstelling en werkloosheid

Hierna wordt, per bedrijfstak, de ontwikkeling gegeven van tewerkstelling, werkloosheid en conventionele brugpensioenen (tabel 47). In de secundaire sector is t.o.v. 1984 het aantal bruggepensioneerden toegenomen, vooral in de bedrijfstak «Winning en verwerking van niet-energetische delfstoffen en hun derivaten; scheikundige nijverheid» (6 840 tegen 4 280). In de bouwsector daalt het aantal brugpensioenen licht. Het tewerkstellingsverlies in de sector «Energie- en waterhuishouding» en in «Vervoer en communicatie» kan niet verklaard worden door een toename van de werkloosheid, noch van de brugpensioenen maar door feitelijke pensionering of mobiliteit tussen de bedrijfstakken. De daling van de tewerkstelling in de metaalverwerking is waarschijnlijk langs de brugpensioenen om gebeurd, aangezien de werkloosheid er dalend gericht is.

TABEL 47- Wijzigingen van de privé-tewerkstelling en de werkloosheid tussen juni 1984 en juni 1985, conventionele brugpensioenen juni 1985, per bedrijfstak

Bedrijfstakken	Prié tewerkstelling	Werkloosheid	Brugpensioenen
Landbouw, jacht, bosbouw en visserij	400	24	36
Energie- en waterhuishouding	-2 300	235	90
Winning en vervaardiging van niet-energetische delfstoffen en hun derivaten; scheikundige nijverheid	-5 900	1 445	6 840
Metaalverwerkende nijverheid	-2 900	-2 671	6 103
Andere be- en verwerkende nijverheid	-4 400	-1 176	3 782
Bouwnijverheid	-1 000	-1 031	3 437
Handel, hotels, restaurants en cafés	2 400	2 833	904
Bank- en verzekeringswezen	14 100	246	35
Vervoer en communicatie	-2 200	-203	781
Overige dienstverleningen	-500	1 213	480
Onnauwkeurig bepaalde actiteiten	--	160	266

Bron: RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

c. Gedeeltelijke werkloosheid

De gedeeltelijke werkloosheid om economische redenen is duidelijk gedaald (- 27,6 % jaargemiddelde t.o.v. 1984), en weerspiegelt een verbetering van de economische activiteit (tabel 48), maar onvoldoende om tot gunstige tewerkstellingsvooruitzichten aanleiding te geven.

TABEL 48- Gedeeltelijke werkloosheid om economische redenen

(wijziging in % t.o.v. vorig jaar)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985
Gedeeltelijke werkloosheid om economische redenen	18,9	-2,5	5,5	-23,1	-27,6

Bron: RVA.

d. Programma tot opslorping van de werkloosheid

Het aantal personen dat van het programma tot opslorping van de werkloosheid heeft genoten, is sterk gedaald tussen juni 1984 en juni 1985 (8 600 personen tegen 19 300). Het grootste deel in 1985 is in het derde arbeidscircuit (+ 6 400), waar contracten van onbeperkte duur bestaan, terwijl er voor de stage der jongeren 1 400 minder personen worden genoteerd. In die categorie worden er evenwel tegengestelde bewegingen vastgesteld, vooral bij de overheidssector, maar de oorzaak daarvan moet gezocht worden in een gewijzigde boeking van de deeltijds werkenden. In de privé-sector is de bijdrage tot het programma met 2 300 personen gedaald (tabel 49).

TABEL 49- Aantal personen opgenomen in het programma tot opsloring van de werkloosheid (a)

(per 30 juni, in duizendtallen)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985	(b)
Tewerkgestelde werklozen	96,0	32,6	29,0	28,5	31,0	2,5
Voltijds	--	--	29,0	28,3	29,6	1,3
Deeltijds	--	--	0,0	0,2	1,4	1,2
Bijzonder tijdelijk kader	24,9	21,2	14,7	15,5	16,6	1,1
Voltijds	--	--	14,5	14,0	14,6	0,6
Deeltijds	--	--	0,2	1,5	2,0	0,5
Derde arbeidscircuit	--	--	7,0	19,4	25,8	6,4
Voltijds	--	--	6,9	18,3	23,0	4,7
Deeltijds	--	--	0,2	1,1	2,8	1,7
Jongeren stages	27,2	30,3	34,2	40,8	39,4	-1,4
Voltijds	27,2	29,5	24,0	29,8	23,1	-6,7
privé	19,0	21,0	17,1	21,5	21,9	0,4
overheid	8,2	8,5	6,9	8,3	1,2	-7,1
Deeltijds	--	0,8	10,2	11,0	16,3	5,3
privé	--	0,8	7,8	8,0	5,3	-2,7
overheid	--	--	2,4	3,0	11,0	8,0
Totaal	88,1	83,3	84,9	104,2	112,8	8,6

(a) Sinds het koninklijk besluit nr 230 (21.12.1983), kunnen in de heidssector allen deeltijdse stages worden uitgeoefend (max 4/5 van de tijd), met uitzondering van het ondrwijs waar voltijdse stages nog mogelijk zijn.

(b) Verschil tussen 1984 en 1985.

Bron: RVA.

BIJLAGE

Wijzigingen aan de begripsinhoud van tewerkstelling en werkloosheid. Problemen in verband met het beschikbaar statistisch materiaal.

Oudere uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die geen werkzoekende meer zijn

Sommige oudere werklozen kunnen op hun aanvraag worden vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende en toch nog werkloosheidsuitkeringen ontvangen. Ze moeten minstens 55 jaar oud zijn, of minstens 50 jaar voor degenen met een verminderde arbeidsgeschiktheid, en in de loop van de 48 maanden voor hun aanvraag gedurende ten minste 624 dagen werkloosheidsuitkeringen genoten hebben in een stelsel van uitkeringen voor alle dagen van de week. Die werkloze is vrijgesteld van gemeentelijke controle sinds april 1985. Per 30 juni 1985 waren er 38 284 (25 443 mannen en 12 841 vrouwen) dergelijke werklozen. Per 31 december waren de cijfers respectievelijk 50 510, 33 225 en 17 285.

Van de oudere uitkeringsgerechtigde volledig werklozen van 50 jaar en meer, heeft 41,6 % voor vrijstelling van gemeentelijke controle gekozen. De leeftijdsgroep van 55 tot 60 jaar is het sterkst vertegenwoordigd (47,4 % van het totaal, waarvan 65,5 % mannen), vervolgens is het de groep 50 tot 55 jaar met 34,1 %. De groep ouder dan 60 jaar vertegenwoordigt 18,5 %.

Werkloos onderwijspersoneel gedurende de verlofmaanden

Een andere wijziging die t.o.v. 1984 aan de reglementering werd aangebracht betreft het tijdelijk personeel van de onderwijsinrichtingen. Tijdens de maanden juli, augustus en september moeten de werkloze personeelsleden niet meer ingeschreven zijn als werkzoekenden bij de RVA hoewel ze hun recht op uitkering behouden.

Loopbaanonderbreking

De (volledige of gedeeltelijke) loopbaanonderbreking verschaft de loontrekkende de mogelijkheid zijn beroepsactiviteit volledig of gedeeltelijk te onderbreken voor een welbepaalde periode, zes maanden tot een jaar, met de zekerheid zijn werk terug te vinden na verloop van de onderbreking. Bovendien geniet hij, onder bepaalde voorwaarden (de voornaamste is dat hij vervangen wordt door een uitkeringsgerechtigde volledig werkloze) een toelage gedurende de onderbreking van zijn beroepsloopbaan. Die maatregel heeft pas in 1985 beginnen effect te sorteren en heeft nog niet de volledige impact die er kan van verwacht worden: einde 1985 hebben 1 200 voltijds en 600 deeltijds tewerkgestelden van die mogelijkheid gebruik gemaakt. Door die maatregel is er enerzijds een arbeidsplaatsverlies dat gecompenseerd wordt door het aanwerven van een werkloze en anderzijds verdwijnt een persoon uit de categorie ingeschreven werklozen. Het netto resultaat is een daling van de actieve bevolking ten bedrage van het aantal personen die uit de werkloosheid verdwijnen.

Deeltijdse arbeid

Naast wijzigingen van statistische aard in verband met de wetgeving, zijn er ook gedragswijzigingen op de arbeidsmarkt die door de wetgever worden aangemoedigd, o.a. het ontwikkelen van de deeltijdse arbeid. Als aanmoedigingsmaatregel bestaat de mogelijkheid voor de volledig uitkeringsgerechtigde werklozen om deeltijds werk te aanvaarden teneinde aan de werkloosheid te kunnen ontsnappen. Ook de wet op de verlenging van de schoolplicht voorziet een mogelijkheid van deeltijds werken en studeren (leercontract van de middenstand, leercontact in de nijverheid, stage- of arbeidscontract) tussen 15 en 18 jaar.

Teneinde de wedde-uitgaven in de openbare diensten te beperken, worden de nieuwe personeelsleden, gedurende het eerste jaar van hun aanwerving, deeltijds tewerk gesteld; ambtenaren die ouder dan 50 jaar zijn, worden aangemoedigd om deeltijds te werken. Ten slotte wordt in het onderwijs de mogelijkheid gegeven om deeltijdse arbeid te verdelen (duo-banen).

In de privé-sector wordt de deeltijdse arbeid aangemoedigd door middel van een akkoord over de werkgelegenheid 1985 - 1986, waarbij een financiële enveloppe van twee maal 1,5 % (maximum) van de loonmassa, met loonstop, wordt voorzien. Daarnaast zijn verschillende aanwervingsmogelijkheden voorzien: arbeidsduurverkorting, deeltijds, halftijds vanaf 50 jaar, loopbaanonderbreking, week-end werk).

In het raam van een Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO), goedgekeurd door de Minister van Tewerkstelling en Arbeid, wordt ook een fiscale vrijstelling ten bedrage van 2 000 000 frank geboden voor ieder extra-aangeworven personeelslid. Dit geldt maar als de CAO afgesloten werd ten vroegste op 1 januari 1985 en ten laatste op 31 december 1987 en er een verkorting van de wekelijkse arbeidsduur met minimum 8 % is voorzien, zodat die tot ten hoogste 34 uren wordt herleid, zonder aanpassing van het gemiddelde loon. Gelijktijdig moet een netto verhoging van het personeelsbestand - in voorkomend geval, omgezet in voltijdse banen - met minimum 8 % in de onderneming worden toegepast. Er dient eveneens een nieuwe werktijdverdeling worden voorzien om de benutting van het produktieapparaat in stand te houden of te verhogen.

Problemen in verband met het statistisch bronnenmateriaal

De bevolkingsvooruitzichten van het NIS voor 1985 zijn onzeker: de voorziene daling met 50 000 personen zal waarschijnlijk niet optreden en het bevolkingscijfer zal in feite stabiel blijven.

Het schatten van de reële ontwikkeling van het aantal deeltijds tewerkgestelde werklozen om aan de werkloosheid te ontsnappen wordt bemoeilijkt door de oncontroleerbare verschuivingen binnen die categorie, waardoor dubbeltellingen kunnen optreden.

Tot in augustus 1984 werden de 4/5 stages in overheidsdienst als voltijdse stagiairs geteld; daarna werden ze als deeltijdse arbeiders beschouwd en als een afzonderlijke groep in de deeltijdse arbeid opgenomen, zodat iedere vergelijking tussen 1984 en 1985 onmogelijk wordt.

Ten slotte, maar dat is niet alleen in 1985, telt de RSZ, die de voorlopige tewerkstellingsramingen opstelt, de deeltijdse arbeiders als voltijds. Bovendien blijven belangrijke dubbeltellingen bestaan, o.a. in het onderwijs. De vertekening van de statistiek neemt trouwens toe in de mate van de, niet verwaarloosbare groei, van de deeltijdse arbeid.

De omvang van de deeltijdse arbeid moet m.a.w. met behulp van andere bronnen worden geraamd: het RIZIV en de enquête in verband met de arbeidskrachten.

Volgens het RIZIV heeft de deeltijdse arbeid op 11,1 % van de loontrekkenden in de overheid en de privé sector betrekking in 1984 (3,6 % mannen en 24,1 % vrouwen). De enquête in verband met de arbeidskrachten, voor hetzelfde jaar, geeft 8 % van de actieve bevolking als deeltijds werkend op (1,4 % mannen en 20,2 % vrouwen).

2.3.3. PRIJZEN

A. GRONDSTOFFENPRIJZEN

De daling van de noteringen op de internationale grondstoffenmarkten die vanaf midden 1984 werd waargenomen, zette zich in 1985 verder door. De oorzaak van de dalende grondstoffenprijzen moet vooral aan de aanbodzijde gezocht worden. Belangrijke produktieverhogingen gaven aanleiding tot overvloedige overschotten en een overaanbod.

De verwachte produktie-overschotten leidden in het begin van het tweede kwartaal van 1984 tot een prijsdaling, uitgedrukt in dollar, van de grondstoffen die bij het begin van het tweede kwartaal van 1985 reeds 10 % bedroeg t.o.v. het voorgaande jaar. Uitgedrukt in andere valuta bleven de grondstoffenprijzen nog tot in het eerste kwartaal van 1985 verder stijgen, om daarna een sterke prijsval te vertonen, waarbij vele afnemers, ingevolge de steeds harder wordende internationale concurrentie, dreigen hun voorraden met verlies te moeten verkopen.

B. GROOTHANDELSPRIJZEN

Het Belgisch indexcijfer van de groothandelsprijzen lag in 1985 gemiddeld even hoog als in 1984. De groothandelsprijzen van de ingevoerde goederen daalden in 1985 met 2,7 % t.o.v. 1984 (- 7,1 % voor de landbouwprodukten; - 0,9 % voor de industriële produkten), terwijl de prijzen van de inlandse produkten nog gemiddeld met 1,1 % toenamen (- 3,8 % voor de landbouwprodukten; + 2,3 % voor de industriële produkten) (tabel 50 en grafiek 8).

Het algemeen indexcijfer van de industriële groothandelsprijzen vertoonde in 1985 een stijging van 1,3 % (+ 7,3 % in 1984). Naar produktiefase wordt voor de industriële grondstoffen een daling met 1,4 % geregistreerd (+ 11,6 % in 1984), de halffabrikaten vertonen een sterke vertraging van het stijgingstempo (2,1 % in 1985 tegen 9,3 % in 1984), terwijl de afgewerkte industriële produkten de jongste jaren slechts in beperkte mate in prijs toenamen (+ 2,5 % in 1985 en + 3,5 % in 1984).

TABEL 50- Gemiddelde jaarindexcijfers en procentuele wijzigingen van de groothandelsprijzen (excl. BTW)

(1953 = 100)

Omschrijving	1982	82/81	1983	83/82	1984	84/83	1985	85/84
Algemeen indexcijfer	241,8	7,7	254,4	5,2	273,2	7,4	273,2	0,0
Landbouwprodukten	242,7	7,1	261,4	7,7	281,3	7,6	266,6	- 5,2
naar herkomst:								
inlandse	270,5	7,7	279,2	3,2	290,5	4,0	279,4	- 3,8
ingevoerde	204,3	5,5	237,3	16,2	269,2	13,4	250,0	- 7,1
Nijverheidsprodukten	241,5	7,9	252,7	4,6	271,2	7,3	274,9	1,3
naar herkomst:								
inlandse	252,9	8,0	262,6	3,8	277,5	5,7	283,9	2,3
ingevoerde	234,4	7,8	250,1	6,7	278,3	11,3	275,7	- 0,9
naar verwerkings-graad:								
grondstoffen	224,8	8,2	242,4	7,8	270,5	11,6	266,7	- 1,4
halffabrikaten	253,8	9,0	263,5	3,8	287,8	9,3	293,9	2,1
afgewerkte prod.	244,8	7,0	252,9	3,3	261,8	3,5	268,4	2,5

Bron: Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

Het algemeen prijsindexcijfer van de landbouwprodukten is in 1985 met 5,2 % gedaald t.o.v. het voorgaande jaar, toen nog een stijging met 7,6 % werd waargenomen. De veehouderijprodukten namen in 1985 nog met 2,6 % in prijs toe (1,1 % in 1984), terwijl de akkerbouwprodukten met 12 % daalden (+ 14 % in 1984).

Bij de minerale produkten werd een lichte prijsdaling bij de ertsen en de ruwe metalen waargenomen. De petroleumprodukten stegen in 1985 nog gemiddeld met 4 %, hoewel reeds vanaf het tweede kwartaal een aanhoudende prijsdaling optrad. De bijprodukten van steenkool namen nog gemiddeld met 6 % in prijs toe. Ingevolge een algemeen dalende prijstendens met grotere potentiële concurrentie van substitutieprodukten doken ook hier vanaf het vierde kwartaal prijsdalingen op. De prijzen van de steenkolen bleven geheel het jaar nagenoeg onveranderd, terwijl de produkten van de steengroeven nog gemiddeld met 3,3 % toenamen.

De non-ferrometalen die in 1984 nog met 12 % toenamen daalden in 1985 met 3 %. Ook de groothandelsprijzen van de textielwaren vertoonden in 1985 een lichte prijsdaling. De prijsstijgingen van de ijzer- en staalnijverheid bleven in 1985 tot 0,7 % beperkt, terwijl de metaalfabrikaten 1,7 % duurder werden. De scheikundige produkten, de kunstmeststoffen en de bouwmaterialen konden nog een gemiddelde prijsstijging van 3 à 4 % waar maken.

C. CONSUMPTIEPRIJZEN

Na gedurende het eerste halfjaar van 1985 op het relatief hoog niveau (5 à 5,5 %) van einde 1984 te zijn gestabiliseerd, daalde het stijgingstempo van de consumptieprijzen in het tweede halfjaar. In december 1985 beliep het inflatietempo 4 % t.o.v. december 1984. De gemiddelde jaarlijkse stijging van het indexcijfer beliep in 1985 toch nog 4,9 % tegen 6,3 % in 1984 (tabel 51 en 52).

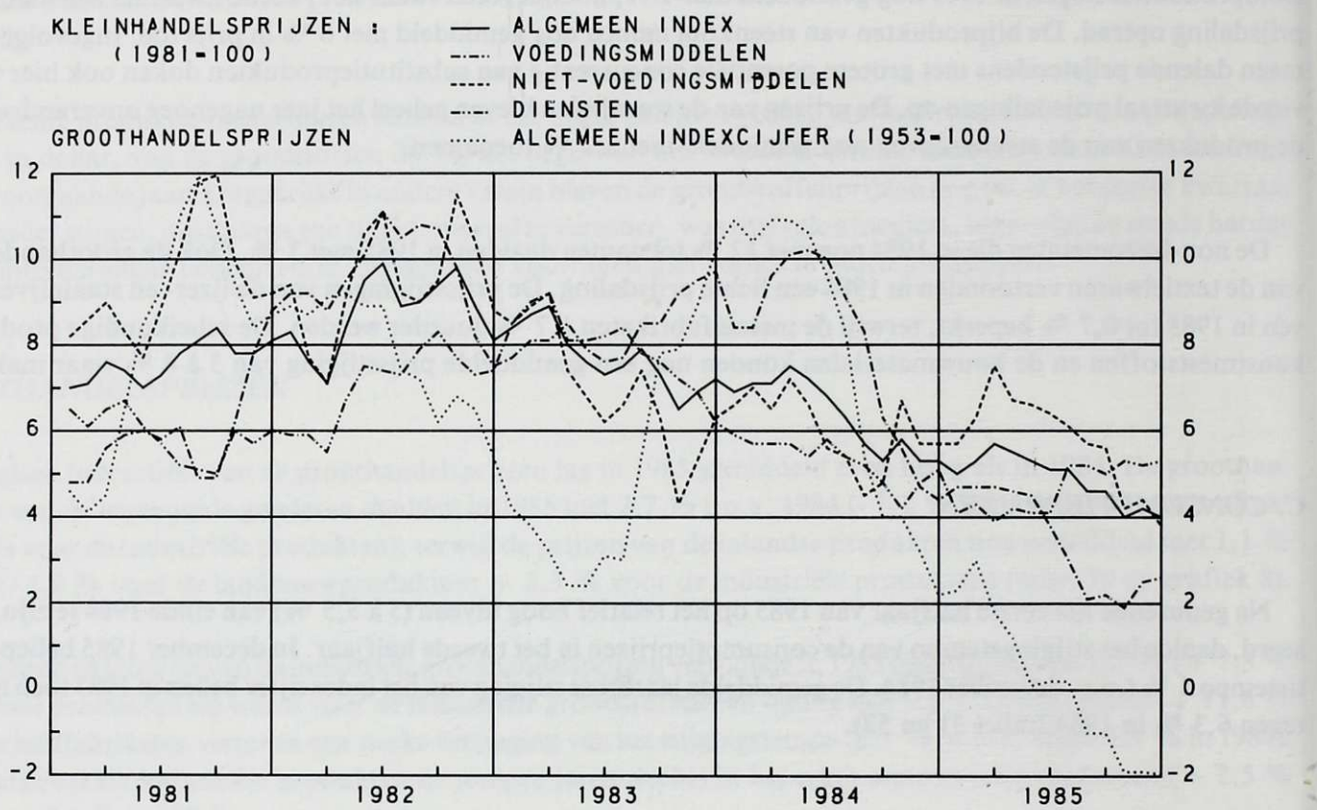
TABEL 51- Gemiddelde jaarindexcijfers en procentuele wijzigingen van de consumptieprijzen

Omschrijving	wegingscoëf. %	1984	84/83	1985	85/84
Verbruikscategorieën					
A Voedingswaren	233,10	127,78	7,86	132,48	3,68
B Kleding en schoeisel	82,25	118,69	5,39	127,23	7,19
C Huur, verwarming, verlichting	195,75	125,64	6,63	131,21	4,44
D Meubelen, huishoudapparaten, onderhoud	94,50	120,38	5,52	126,43	5,03
E Lichamelijke verzorging en sanitaire uitgaven	39,95	119,99	7,23	125,72	4,77
F Vervoer en verkeer	154,50	123,15	3,82	129,45	5,11
G Cultuur en ontspanning	81,65	124,53	7,74	130,84	5,06
H Overige goederen en diensten	118,30	121,21	6,22	128,38	5,91
Verbruiksgroepen					
A Voedingsmiddelen	221,45	127,50	7,89	131,88	3,44
B Niet-voeding	427,95	124,39	6,04	131,52	5,73
C Diensten	286,60	120,19	5,32	125,81	4,68
D Huishuur	64,00	123,95	7,31	130,09	4,95
Algemeen	1.000,00	123,84	6,35	129,87	4,87

Bron: Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

Het stijgingstempo van het deelindexcijfer van de voedingswaren dat in 1984 nog sterker toenam dan het algemeen gemiddelde, lag in 1985 merkelijk lager dan het gemiddeld jaarlijks stijgingstempo (+ 3,4 % in 1985 tegen 7,9 % in 1984). Het indexcijfer van de niet-voedingswaren nam in 1985 in ongeveer gelijke mate als in 1984 toe (5,7 % in 1985 tegen 6 % in1984). Zowel bij de voedingswaren als bij de niet-voedingswaren werd in het tweede halfjaar van 1985 een sterke vertraging van het stijgingstempo waargenomen.

GRAFIEK 8- Ontwikkeling van de groothandels- en consumptieprijzen.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

TABEL 52- Bijdrage per verbruiksgroep tot de verandering van het algemeen indexcijfer van de consumptieprijzen

(In %)

Verbruiksgroepen	1981	1982	1983	1984	1985
Voedingsmiddelen	1,4	2,2	1,9	1,8	0,8
Energieprodukten	2,5	1,9	0,5	0,6	0,7
Niet-voedingsmiddelen (excl. energie)	1,5	2,1	2,5	1,9	1,8
Diensten	1,7	2,1	2,3	1,6	1,3
Huur	0,5	0,4	0,5	0,4	0,3
Totaal	7,6	8,7	7,7	6,3	4,9

Bron: Nationale Bank van België.

Het indexcijfer van de diensten dat in het eerste halfjaar van 1985 een stijgingstempo van nauwelijks 4 % noteerde, vertoonde vanaf juli 1985 terug een 5 %-stijgingstempo en lag in 1985 toch nog gemiddeld 4,7 % hoger dan in 1984. Het indexcijfer van de huishuur, die vanaf 1985 aan een matiging onderworpen is, steeg in 1985 in dezelfde mate als het algemeen indexcijfer, nadat in de voorgaande jaren een sterker stijgingstempo werd waargenomen (+ 5 % in 1985 tegen 7,3 % in 1984).

2.3.4. INKOMEN VAN GEZINNEN EN BEDRIJVEN

A. LONEN

a. Algemene ontwikkeling

Onverminderd de toepassing van het koninklijk besluit nr. 278 van 30 maart 1984 betreffende de indexsprong, waarbij de in de privé- en openbare sector tewerkgestelde personen 2 % van hun wettelijk of door regeling voorziene bezoldiging moeten afstaan gedurende de jaren 1984, 1985 en 1986, bepaalt de herstelwet houdende sociale bepalingen van 22 januari 1985 dat, voor de periode tussen 1 januari 1985 en 31 december 1986, geen enkele loonsverhoging, geen enkel nieuw voordeel, geldelijk of in natura, in om het even welke vorm, mag toegekend worden ter uitvoering van een individuele of collectieve arbeidsovereenkomst, van een akkoord tussen werkgevers en werknemers of van een eenzijdige beslissing van de werkgever. De voorziene loonschaalverhogingen of die welke het gevolg zijn van een normale bevordering of van een individuele verandering van categorie, worden niet als loonsverhoging of bijkomend voordeel beschouwd evenmin als de voordelen die uit de verkorting van de arbeidsduur voortvloeien.

TABEL 53- Vergelijking tussen loon- en inflatieverloop

(gemiddelde jaarlijkse groei in %)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985
Indexcijfer consumptieprijzen	7,5	8,9	7,7	6,3	4,9
Bruto uurverdienste van de mannelijke meerderjarige arbeiders	9,5	7,4	5,2	4,7	2,9
Gemiddeld bruto uurloon	9,8	6,5	3,9	4,8	4,1
Regelingsuurloon van de bedienden	7,8	6,7	5,5	4,6	2,7
Regelingsuurloon van de arbeiders	8,9	7,2	5,8	5,2	2,9
Loonkost per uur	7,8	3,6	8,8	7,5	6,0

Bron: NBB; IRES; Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid; Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

Alle beschikbare indicatoren wijzen op een algemene vertraging van de groei van de nominale lonen in 1985 vergeleken met 1984. De vertraging is groter dan degene die uit de inflatiedaling voortvloeit zoals blijkt uit de jaarlijkse gemiddelde groei van het indexcijfer van de consumptieprijzen. Op basis van de regelingslonen en de brutobezoldigingen is het koopkrachtverlies van het inkomen van de loontrekkenden in 1985 groter dan in 1984. Het schommelt tussen 1,3 % en 2 %, tegen 1,1 % en 1,6 % het jaar voordien. De dalende loonkost is, in reële termen, slechts in beperkte mate gunstig geweest voor de ondernemingen (tabel 53).

De statistieken van de regelingslonen hebben het voordeel dat ze het geheel van economische activiteit beslaan. Hun ontwikkeling per kwartaal weerspiegelt zeer duidelijk de aanpassing van de lonen aan het indexcijfer (tabel 54). Volgens het principe van de indexsprong wordt de opbrengst van de eerste twee-percent loonaanpassing van de indexstijging niet aan de loontrekkenden gestort maar naar de Staat overgeheveld om de Sociale Zekerheid te helpen financieren. De spilindex werd in maart 1985 een eerste maal overschreden en gaf dus geen aanleiding tot een loonaanpassing. De tweede overschrijding, in augustus, wordt door de sterkere groei in het derde kwartaal weergegeven.

Bij de bedienden is de ontwikkeling van de regelingslonen uitsluitend het gevolg van de index; voor de arbeiders draagt de index voor 2,7 % bij tot de wijziging en de wekelijkse arbeidsduurverkorting voor 0,2 %. De daling van de arbeidsduur heeft, sinds enkele jaren, naast de wekelijkse arbeidsduurverkorting ook een gewijzigde inhoud gekregen

ingevolge het toekennen van verlofdagen en de uitbreiding van de deeltijdse arbeid. Die laatste vormen van arbeidsduurvermindering worden niet terug gevonden in de statistieken van het Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling en verklaren het gering belang ervan in het verloop van de regelingslonen van de arbeiders.

TABEL 54- Index van de regelingslonen van arbeiders en bedienden

(1975 = 100; groei in % t.o.v. dezelfde periode het jaar voordien)

Periode	Arbeiders				
	1981	1982	1983	1984	1985
Van maart tot maart	9,6	7,9	6,1	6,1	2,3
Van juni tot juni	8,0	7,5	6,2	5,2	2,8
Van september tot september	8,4	7,3	5,5	4,8	3,7
Van december tot december	9,1	6,1	5,5	4,4	2,9
Jaar	8,8	7,2	5,8	5,1	2,9
Periode	Bedienden				
	1981	1982	1983	1984	1985
Van maart tot maart	8,0	7,0	6,4	5,4	2,2
Van juni tot juni	6,7	7,9	5,5	4,9	2,6
Van september tot september	8,0	6,4	4,8	4,1	3,9
Van december tot december	8,3	5,8	4,8	4,1	2,3
Jaar	7,8	6,8	5,4	4,6	2,8

Bron: Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.

Per bedrijfstak is de groei van de regelingslonen voor bedienden ongeveer evenredig verdeeld. Iets boven het gemiddelde komen de wedden in de metaalverwerkende nijverheid, de kredietinstellingen, de verzekeringen en de diensten verleend aan de ondernemingen (+ 3 %), en iets lager in de bouw (+ 2,5 %). In 1984 waren de stijgingen het grootst in de metaalverwerkende nijverheid en de bouw, het kleinst in de sector handel, restaurant en hotel.

De regelingslonen van de arbeiders stegen, in 1985, het sterkst in de bedrijfstakken «energie en water» en in de «overige verwerkende nijverheid» (3,3 %), terwijl de metaalverwerkende nijverheid de laagste groei noteerde (2,6 %). Het vorige jaar waren de uitersten de handel, restaurant en hotel (6,5 %) en de kredietinstellingen, de verzekering en de diensten verleend aan de ondernemingen (3,8 %).

Het brutoloon per gewerkt uur van de arbeiders in de nijverheid en van de transportarbeiders groeide gemiddeld, volgens de Nationale Bank, met 3,5 % in 1985 tegen 5,1 % in 1984. De groei van de bruto-uurverdiensten van de mannelijke meerderjarige arbeiders in de nijverheid (excl. steenkoolmijnen en staalnijverheid) bedroeg 2,9 % tegen 4,7 % in 1984.

De uurloonkost in de nijverheid, berekend door het IRES, stijgt met 6,2 % in 1985 tegen 7,7 % in 1984. De textielsector noteert met 8,3 % de sterkste groei. De bouwnijverheid heeft een tegengestelde ontwikkeling, aangezien de loonkost er in 1985 (4,9 %) sterker gestegen is dan in 1984 (3,1 %). De groei van de regelingslonen en de bruto-uurverdiensten is lager dan die van de loonkost omdat de indexsprong het verschil tussen loonkost en bruto-uurverdienste vergroot ten nadele van deze laatste vanuit het standpunt van ontvangen loon maar zonder voordeel voor de competitiviteit van de ondernemingen daar de loonkost het prijsindexcijfer volgt.

b. Competitiviteitsnorm

De ontwikkeling van de loonkost wordt in België met aandacht gevolgd, omdat die ontwikkeling, vergeleken met die bij de voornaamste handelspartners , door de regering als maatstaf ter handhaving van de competitiviteit geldt. In 1983 werd de zg. competitiviteitsnorm ingevoerd en in 1985 en 1986 behouden. Twee elementen dienen ter beoordeling van het competitiviteitsverloop: enerzijds de loonkost, uitgedrukt in een gemeenschappelijke munt, vergeleken met het gewogen gemiddelde bij de zeven voornaamste handelspartners van België; anderzijds, de verbetering van de flexibiliteit bij de aanwending van de produktiefactoren omdat dit aanleiding geeft tot een lagere aanwendingskost van de produktiefactoren voor een gegeven produktievolume (tabel 55).

De middelen om de tweede doelstelling te bereiken, worden in de bijlage van hoofdstuk 2.3.2. tewerkstelling, uiteengezet. Meer in het bijzonder wordt de deeltijdse arbeid er behandeld.

TABEL 55- Competitiviteitsnorm in 1985

(1982-1984 = 100, in BF)

Norm: loonkost in de verwerkende nijverheid bij de voornaamste handelspartners (a)	113,3
België: loonkost in de verwerkende nijverheid volgens EEG-cijfers	115,0
loonkost in de privé-nijverheid volgens berekeningen van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven	113,7

(a) Gewogen gemiddelde van VSA, Japan, Frankrijk, BRD, Nederland, Verenigd Koninkrijk en Italië. Bron: Centrale Raad voor het Bedrijfsleven; EEG.

Volgens de EEG zou de norm met 1,5 % overschreden zijn, maar de ramingen van de Centrale Raad benaderen sterk het gemiddelde met slechts 0,4 % overschrijding.

Dat alleen de loonkost in overweging wordt genomen bij de beoordeling van de competiviteit, heeft veel kritiek gekregen. Hoofdzakelijk heeft die betrekking op het ontbreken van belangrijke factoren als de ontwikkeling van het uitvoervolume, het marktaandeel, het aandeel van de diensten in de lopende rekening, de rendabiliteit, de energiekosten, enz. (zie daarover hoofdstuk 2.2.2. paragraaf F. competitiviteit).

B. RENDABILITEIT VAN DE ONDERNEMINGEN (23)

In België zet het rendabiliteitsherstel, dat sinds 1982 werd waargenomen, zich verder door, zij het minder krachtig in 1984 en 1985. In 1984 was er een gunstige kostenontwikkeling aangezien de belangrijkste lastenposten trager stegen dan de omzet. Dit was het geval voor de personeelskosten (ingevolge het verbod tot hogere loonstijgingen dan de inflatie) en voor de financiële lasten (door het fiscaal begunstigen van het risico-dragend kapitaal). Daardoor nam het aandeel van de winsten in de toegevoegde waarde verder toe. Aangezien die waarschijnlijk voor de verbetering van de financiële structuur zullen aangewend worden, door een uitbreiding van de eigen middelen of de reserves, zal de bruto-rendabiliteit in 1985 iets dalen. Door de belangrijke afschrijvingen als gevolg van de vroegere investeringen, zal de netto rendabiliteit maar matig kunnen toenemen (24).

Uit een historisch overzicht van de OESO blijkt dat de daling van de rendabiliteit in de meeste industrielanden in de periode voor 1974 vooral te wijten was aan de stijging van de lonen, hetgeen leidde tot een versnelde vervanging van arbeid door kapitaal en aldus tot een daling van de kapitaalproduktiviteit. Sinds 1974 kan de dalende tendens grotendeels worden verklaard door de olieprijsschokken en de beleidsreacties om de inflatie onder controle te houden. Er waren op enkele uitzonderingen na geen autonome loonkostenstijgingen. Sinds het begin van de jaren tachtig kwam er in de meeste industrielanden een kentering in deze ontwikkeling. Er waren dalingen van de

grondstoffenprijzen, de lonen werden in diverse landen gematigd om internationaal competitief te blijven en er trad een verbetering van de winsten op. De huidige olieprijsontwikkeling laat vermoeden dat de rendabiliteit zich verder gunstig zal ontwikkelen.

Uit de globalisatie van de jaarrekeningen door de Balanscentrale blijkt dat de netto-rendabiliteit van het eigen vermogen, na belasting, in het jaar 1983 (het laatst beschikbare) nog 4,88 % beliep tegen 5,49 in 1982. Hetgeen toch nog als een gunstig resultaat kan beschouwd worden, gezien de sterke stijging van het eigen vermogen t.o.v. het totaal vermogen (28,1 % in 1983 tegen 26,29 % in 1982) (tabel 56).

TABEL 56- Netto-rendabilteit en verhouding eigen op totaal vermogen

(in percent)

Omschrijving	1979	1980	1981	1982	1983
Netto-rendabiliteit van het eigen vermogen	5,25	0,62	- 1,41	5,49	4,88
Ratio eigen/totaal vermogen	26,74	25,32	25,09	26,29	28,1

Bron: N.B.B., Balanscentrale.

Als gevolg van wijzigingen in de wetgeving is het aantal ondernemingen, dat tot neerlegging van de jaarrekeningen verplicht is, sterk toegenomen. Uit een analyse van de Kredietbank (25) van de jaarrekeningen van 6.700 ondernemingen blijkt dat de netto-rendabiliteit t.o.v. de eigen middelen van de Belgische bedrijven (inclusief de financiële sector) is toegenomen van 7,8 % in 1983 tot 8,2 % in 1984. De bruto-rendabiliteit van de eigen middelen is gestegen van 25,1 % in 1983 tot 26,7 % in 1984.

Uit het sectorieel overzicht kan worden afgeleid dat de chemische industrie in 1984 de sector is met de hoogste netto-rendabiliteit van de eigen middelen (+ 19,6 % in 1984). Bij staal bleef de verbetering beperkt tot een vermindering van de verliezen,terwijl de non-ferro-sector een gunstig resultaat kon voorleggen. Ondanks de verbeterde internationale conjunctuur presteerden de metaalverwerking en de textiel eerder zwak. Hetgeen erop wijst dat de internationale competitiviteit van deze sectoren nog niet volledig is hersteld en dat zelfs op het thuisfront nog moet worden gestreden tot behoud van het marktaandeel.

Uit de globalisatie van de in Trends Top 5000 voor 1983 en 1984 opgenomen bedrijven met een omzet boven 160 miljoen frank (zie tabel 57), blijkt dat de verhoging van de omzet in 1984, zowel bij de industriële als bij de handelsondernemingen, tot het herstel van het netto-winstpercentage (t.o.v. de toegevoegde waarde) van de industriële bedrijven heeft bijgedragen, terwijl bij de handelsondernemingen, waarvan het financieel lastenpercentage bijna 16 % bedraagt, het netto-winstpercentage in 1984 vrijwel stabiel bleef. Ingevolge de sterke afhankelijkheid van een voldoende bezetting van de produktiecapaciteit zijn de winsten van de industriële bedrijven aan grotere schommelingen onderhevig.

Uit de inkomensrekening van de vennootschappen (tabel 58) blijkt dat het beschikbaar inkomen van de ondernemingen in 1985 in sterkere mate toenam dan het bruto-exploitatieoverschot voor subsidies. Het aan andere sectoren uitgekeerd netto-inkomen uit vermogen en de lopende overdrachten aan de overheid namen in mindere mate toe, terwijl de subsidies nog hoog bleven. Mede dank zij de voortgezette loonmatiging kon het aandeel van het beschikbaar inkomen van de bedrijven in het B.N.P. in 1985 verder toenemen (8,8 % in 1985 tegen 8,1 % in 1984).

TABEL 57- Ontwikkeling van de omzet, de toegevoegde waarde en haar componenten in de grootste ondernemingen van de niet- financiële sector

Omschrijving	Totaal niet- fin.sector (5500)		Industriële bedrijven (2500)		Handels bedrijven (3000)	
Omzetstijging 1984/1983	+ 11,5 %		+ 13,2 %		+ 9,7 %	
Stijging toegevoegde waarde 1984/1983	+ 7,6 %		+ 8,9 %		+ 5,0 %	
Aandeel in de toegevoegde waarde in % van	1983	1984	1983	1984	1983	1984
Personeelskost	62,8	61,2	66,7	63,8	54,7	55,4
Financiële lasten	12,3	11,5	10,7	9,6	15,7	15,8
Afschrijvingen en provisies	14,2	13,8	14,8	14,2	13,0	12,9
Belastingen	7,8	7,0	6,4	5,8	10,7	9,8
Netto-winst	2,9	6,5	1,4	6,6	5,9	6,1

Bron: Trends Top 5.000 en Ministerie van Economische Zaken, A.D.S.D.

TABEL 58- Inkomensrekening van de vennootschappen en vergelijking met het B.N.P.

Omschrijving	1982	1983		1984		1985	
	Mrd F	83/82 %	Mrd F	84/83 %	Mrd F	85/84 %	Mrd F
1. Bruto-exploitatieoverschot voor subsidies	407	+ 11,0	451	+ 13,7	513	+ 13,9	585
2. Ontvangen subsidies	53	+ 10,6	59	+ 13,3	67	+ 10,4	74
3. Bruto-exploitatieoverschot (1 + 2)	460	+ 10,9	510	+ 13,7	580	+ 13,6	659
4. Aan andere sectoren uitgekeerd netto-inkomen uit vermogen (-)	- 57	+ 5,3	- 60	+ 43,3	- 86	+ 8,1	- 93
5. Primair bruto-inkomen (3 + 4)	403	+ 11,6	450	+ 9,9	494	+ 14,6	566
6. Lopende overdrachten aan de overheid (-)	- 113	+ 1,1	- 114	+ 18,4	- 135	+ 8,1	- 146
7. Beschikbaar inkomen (5 + 6)	290	+ 15,7	336	+ 7,0	359	+ 17,0	420
Beschikbaar inkomen in % van het B.N.P.	7,4	8,0		8,1		8,8	

Bron: N.B.B.; Ministerie van Economische Zaken: A.D.S.D.

2.3.5. MOBILISERING VAN DE FINANCIELE MIDDELEN

A. FINANCIERINGSVERMOGEN EN -BEHOEFTE VAN DE GROTE ECONOMISCHE SECTOREN

De ramingen van de Nationale Bank wijzen voor 1985, voor het eerst sinds verschillende jaren, op een netto financieringsvermogen van de grote economische sectoren (gezinnen, bedrijven, overheid) in plaats van de vroegere netto financieringsbehoefte (tabel 59).

TABEL 59- Financieringsvermogen en -behoefte (miljard frank)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985(b)
1 Gezinnen					
11 Beschikbaar inkomen	2.930	3.118	3.353	3.553	3.762
12 Consumptie	2.389	2.592	2.739	2.930	3.102
13 Bruto besparingen (11-12)	541	526	614	623	660
(in % van 11)	(18,5)	(16,9)	(18,3)	(17,5)	(17,5)
14 Kapitaaloverdrachten (a)	4	1	-	- 1	- 2
15 Bruto kapitaalvorming	187	182	187	197	206
16 Netto financieringsvermogen (13 + 14-15)	358	345	427	425	452
(in % van 11)	(12,2)	(11,1)	(12,7)	(12,0)	(12,0)
2 Bedrijven					
21 Beschikbaar inkomen = bruto besparingen	240	290	336	359	420
22 Kapitaaloverdrachten (a)	129	131	138	118	153
23 Bruto kapitaalvorming	307	337	311	366	389
24 Netto financieringsbehoefte (-) of vermogen (21 + 22-23)	62	84	163	111	184
3 Overheid					
31 Beschikbaar inkomen	400	462	430	506	529
32 Consumptie	703	742	768	802	851
33 Bruto besparingen (31-32)	-303	-280	-338	-296	-322
34 Kapitaaloverdrachten (a)	-141	-143	-152	-130	-165
35 Bruto kapitaalvorming	148	148	143	134	130
36 Netto financieringsbehoefte (-) (33 + 34-35)	-592	-571	-633	-560	-617
4 Geheel van de binnenlandse sectoren					
41 Netto financieringsbehoefte (-) of -vermogen (16 + 24 + 36)	-172	-142	- 43	- 24	19

Bron: Nationale Bank van België, Verslagen 1985.

(a) Het gaat om netto cijfers, d.w.z. het verschil tussen de van andere sectoren ontvangen en aan andere sectoren gestorte overdrachten.
(b) Ramingen.

Het netto-financieringsvermogen van de gezinnen in percent van het BNP zou t.o.v. het vorige jaar constant gebleven zijn (9,5 % tegen 9,6 %), maar de nominale waarde zou met 25 miljard frank toegenomen zijn. De geringe toename van de privé-consumptie en de lagere woningbouwuitgaven zijn de aanleiding tot een hoger netto financieringsvermogen geweest, ondanks de druk van de regeringsmaatregelen ter sanering van de openbare financiën en van de loonmatiging op het beschikbaar inkomen.

Het netto-financieringsvermogen van de ondernemingen is zowel in absolute als in relatieve waarde gestegen. Het beschikbaar inkomen van de bedrijven in percent van het BNP zou van 8,1 % in 1984 tot 8,9 % opgeklommen zijn in 1985, terwijl de van de overheid ontvangen kapitaaloverdrachten gevoelig groter zijn ingevolge de overheidstussenkomst ten gunste van de nationale sectoren. Aangezien, volgens de ramingen van de Bank, de bruto-kapitaalvorming nauwelijks is toegenomen, moet het netto-financieringsvermogen sterk gestegen zijn. In verhouding tot het BNP gaat het aandeel van 2,5 % in 1984 naar 3,9 % in 1985, hetzij het ralatief hoog niveau dat in 1983 werd bereikt.

De netto-financieringsbehoefte van de overheid zou daarentegen in belangrijke mate toegenomen zijn.

B. GELDHOEVEELHEID

De geldhoeveelheid (26) (tabel 60) is matig gestegen (+ 3,3 % tussen einde december 1984 en 1985) en tegen een tempo dat lager was dan de groei van het BBP in lopende prijzen (+ 6,1 % volgens de ramingen in het Economisch Budget). Hetzelfde geldt voor de geldhoeveelheid in de ruime zin: + 5,3 % op het einde van het jaar t.o.v. het einde van vorig jaar (definitie M2). M.a.w., de monetaire expansie is de laatste twee jaar kleiner dan voorheen.

De liquiditeitsgraad (M1/BBP) is eveneens licht gedaald, hetgeen op een betere aanwending van de monetaire kasmiddelen door de economische subjecten wijst.

Wat de tegenposten van de geldhoeveelheid in ruime zin (geld en quasi geld) betreft, blijft de onevenwichtigheid tussen externe tegenposten (netto buitenlands actief) en interne tegenposten (binnenlandse vorderingen) bestaan ondanks het herstel van de betalingsbalans.

TABEL 60- Geldhoeveelheid bij de overwegend geldscheppende instellingen (a)

(miljard frank, einde periode)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985(d)
Monetaire kasmiddelen (b):	788,8	817,1	888,9	878,0	925,0
Chartaal geld	385,8	384,9	398,8	397,5	394,3
Giraal geld	403,0	432,2	490,1	480,5	530,7
Giraal geld in het bezit van de overheid	36,1	39,6	42,1	56,2	40,2
Totaal	824,9	856,7	931,0	934,2	965,2
Toename (c)	+2,26	+3,97	+8,68	+0,34	+3,32

Bron: Nationale Bank van België; berekeningen A.D.S.D.

(a) Het detail van de tabel wordt iedere maand gepubliceerd in «Tijdschrift van de Nationale Bank van België», evenals in het tweede deel van «De Belgische economie in 1985».

(b) Monetaire kasmiddelen in het bezit van bedrijven en gezinnen: privé bedrijven andere dan overwegend geldscheppende instellingen, financiële instellingen van de overheidssector die geen overwegend geldscheppende instellingen zijn en overheidsbedrijven.

(c) Toename in % t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar.

(d) Voorlopige gegevens.

Hoewel de vorderingen op de overheid belangrijk gebleven zijn, hebben ze gevoelig minder bijgedragen tot de groei van de geldhoeveelheid in ruime zin, terwijl de bijdrage van de vorderingen op gezinnen en bedrijven een lichte toename vertoonde (tabel 61).

TABEL 61- Bijdrage van de tegenposten tot de groei van de geldhoeveelheid in ruime zin

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985
Wijziging in % van de geldhoeveelheid in ruime zin (a)	6,3	7,5	7,9	4,5	5,3
Bijdrage tot de groei van de geldhoeveelheid (b)					
Vorderingen op de binnenlandse economie	16,5	14,8	18,8	9,8	11,6
waarvan: vorderingen op bedrijven en gezinnen	4,3	1,5	2,9	1,3	2,7
vorderingen op de overheid (c)	12,2	13,3	15,9	8,5	8,9
Netto buitenlands actief	-11,4	-7,4	-8,5	-5,4	-5,5
Overige	1,2	0,1	-2,2	0,1	-0,8

Bron: Nationale Bank van België; Ministerie van Economische Zaken, berekeningen ADSD.

(a) Geld en quasi-geld. Geld: Geldhoeveelheid van de overwegend geldscheppende instellingen op 31 december. Quasi-geld: andere verbintenissen tegenover bedrijven en gezinnen in Belgische frank (deposito met uitzondering van kasbons en obligaties) en in vreemde munt (deposito voor ten hoogste een jaar).

(b) De procentuele wijziging van de geldhoeveelheid is de som van de vorderingen op de binnenlandse economie, het netto buitenlands acief en de overige vorderingen, telkens berekend in verhouding tot de geldhoeveelheid in ruime zin van het jaar t-1.

(c) Inbegrepen de voorschotten voor het Rentenfonds.

C. VORMING VAN FINANCIELE ACTIVA

Het groter netto-financieringsvermogen van de gezinnen en de bedrijven weerspiegelt zich in de toename van de financiële activa in hun bezit (tabel 62).

In 1985 stegen de activa met 796,7 miljard frank, tegen 560,7 miljard frank het jaar voordien. Toen was de toename echter lager dan in 1983 (+ 689,3 miljard frank).

TABEL 62- Financiële activa in het bezit van gezinnen en bedrijven

(wijzigingen in miljard frank)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985(a)
Activa in Belgische frank:	+354,9	+473,9	+578,2	+452,3	+582,5
Monetaire kasmiddelen	+32,9	+34,9	+75,9	-8,8	+47,6
Activa voor ten hoogste 1 jaar	+101,8	+138,5	+146,3	+235,9	+236,3
Activa voor meer dan 1 jaar	+213,9	+300,5	+356,0	+225,2	+298,6
Activa in vreemde munt:	+152,0	+79,1	+69,1	+93,6	+73,7
«Deposito» voor ten hoogste 1 jaar	+115,3	+30,7	-13,8	-9,4	-23,3
«Deposito» voor meer dan 1 jaar	+36,7	+48,4	+82,9	+103,0	+97,0
Overige	+80,0	+20,2	+42,0	+14,8	+140,5
Totaal	+586,9	+573,2	+689,3	+560,7	+796,7

(a) Voorlopige gegevens.

Bron: Nationale Bank van België; Ministerie van Economische Zaken, A.D.S.D.

De voorkeur van de privé-investeerders ging naar activa in Belgische frank en deze in vreemde munt hadden minder aantrek dan het jaar voordien. Dit was vanzelfsprekend voor de deposito's voor ten hoogste een jaar, maar ook de aantrekkingskracht van de activa in vreemde munt voor meer dan een jaar (hoofdzakelijk obligaties) was minder. De daling van de interest in het buitenland en de wisselkoersrisico's (o.a. van de effecten in US dollars uitgedrukt) zijn daar niet vreemd aan.

De Belgische beleggers verkozen activa in Belgische frank voor meer dan een jaar. De hoge opbrengst van de obligaties in die munt en het anticiperen van de daling van de interestvoeten hebben daartoe bijgedragen. Op het ogenblik dat de opbrengst op andere termijndeposito's daalde, heeft het behoud of zelfs de stijging van de interest op de gewone spaarboekjes - althans bij sommige instellingen die getrouwheidspremies verleenden als gevolg van de mededinging onder de financiële instellingen - de aantrekkingskracht van deze beleggingen in stand gehouden.

De activa in Belgische frank voor ten hoogste één jaar zijn in 1985 met 236,3 miljard frank gestegen, een analoge toename aan die van het voorgaande jaar. De stijging van de deposito's op de gewone spaarboekjes was het belangrijkst (+ 162,9 miljard frank tegen + 115,3 miljard frank in 1984). Het succes van de termijndeposito's verminderde fel (+ 29,1 miljard frank tegen + 61 miljard frank in 1984). Het anticiperen van de verdere daling van de rentevoeten kwam tot uiting in de toename van het financieel sparen onder de vorm van kasbons en spaarbons (+ 18,1 miljard frank tegen + 5,8 miljard frank in 1984). Vermeldenswaard is de toename van de deposito's op spaarboekjes tijdens de laatste drie jaar in tegenstelling met de resultaten tussen 1980 en 1983.

De stijging in 1985 van de monetaire kasmiddelen in het bezit van bedrijven en gezinnen, wordt verklaard door het lage peil, eind december 1984, van de beschikbare activa ingevolge de overdracht naar januari 1985 van de wedden van het openbaar ambt.

D. FINANCIELE VERPLICHTINGEN VAN BEDRIJVEN EN GEZINNEN

De nieuwe verplichtingen van bedrijven en gezinnen namen in 1984 slechts met 98 miljard frank toe, maar in 1985 was de stijging gevoelig (+ 227 miljard frank) zonder evenwel het peil van 1977 en 1980 (gemiddeld 267 miljard frank) te bereiken (tabel 63).

TABEL 63- Nieuwe verplichtingen van bedrijven en gezinnen

(wijzigingen in miljard frank)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985 (a)
Verplichtingen overwegend door gezinnen aangegaan:	+32	+29	+40	+35	+56
Persoonlijke leningen en kredieten op afbetaling	-10	+3	+7	+14	+28
Hypothecaire kredieten voor de huisvesting	+42	+26	+33	+21	+28
waarvan: kredieten voor sociale huisvesting	+26	+27	+23	+13	+12
Verplichtingen van vennootschappen en eenmanszaken:	+184	+123	+160	+63	+171
tegenover België	+87	+40	+109	+37	+118
tegenover het buitenland	+97	+83	+51	+26	+53
Eindtotaal	+216	+152	+200	+98	+227

(a) Voorlopig.

Bron: Nationale Bank van België.

De verplichtingen van vennootschappen en eenmanszaken boekten de meeste vooruitgang, maar de door de gezinnen aangegane persoonlijke leningen en kredieten op afbetaling verdubbelden niettemin t.o.v. het voorgaande jaar. Laatstgenoemde ontwikkeling is in overeenstemming met de toegenomen consumptie van duurzame goederen, meer in het bijzonder de aanschaf van nieuwe auto's.

Het herstel van de woningbouw in 1985 vindt eveneens als tegenpost de toename van de hypothecaire kredieten met 28 miljard frank (tegen 21 miljard frank in 1984), terwijl de toegekende kredieten voor sociale huisvesting beperkt bleven. Bovendien blijft het bedrag van deze kredieten ruimschoots onder de in de boomperiode 1977 - 1980 verleende bedragen. In die uitzonderlijke jaren beliepen die kredieten gemiddeld 93 miljard frank per jaar.

Het grootste gedeelte van de groei in de toegestane kredieten dient dan ook hoofdzakelijk bij nieuwe verplichtingen van de vennootschappen gezocht te worden: daarvan is een niet onbelangrijk bedrag (53 miljard frank tegenover 26 miljard in 1984) als rechtstreekse investeringen in het buitenland genoteerd (oprichting van vennootschappen, leningen aan zustermaatschappijen) maar de hoofdbrok wordt toch tegenover België aangegaan.

TABEL 64- Nieuwe verplichtingen van vennootschappen en eenmanszaken tegenover België

(wijzigingen in miljard frank)

Omschrijving	1981	1982	1983	1984	1985(a)
Aandelen	-	+17	+45	+16	+11
Obligaties uitgegeven door					
privé vennootschappen	+11	+5	+24	-4	+5
openbare bedrijven	+5	+12	+19	-	-6
Investeringskredieten	+5	+12	+11	+39	+27
Overige disconto-, voorschot- en acceptkredieten	+57	-13	+7	-17	+74
Diversen	+9	+6	+3	+3	+7
Totaal	+87	+40	+109	+37	+118

(a) Voorlopig.

Bron: Nationale Bank van België.

De vennootschappen hebben in de eerste plaats verplichtingen op korte termijn aangegaan: disconto-, voorschot- en acceptkredieten, terwijl het beroep op nieuwe investeringskredieten beperkt bleef en onder het bedrag van het vorige jaar lag. Het vooruitzicht van een interestdaling heeft de ondernemers er waarschijnlijk toe aangezet voorlopig korte termijn financiering te verkiezen boven de investeringskredieten (tabel 64).

Ten slotte kan er worden opgemerkt dat de uitgifte van nieuwe aandelen lager lag dan in 1984 en duidelijk onder de resultaten van 1983 toen de fiscale voordelen voorzien in de koninklijke besluiten 15 en 150 van kracht waren.

SYNTHESE 2.3.

De matige bedrijfsactiviteit, beïnvloed door de zwakke uitvoerprestatie en de slappe investeringen, heeft er uiteraard niet toe bijgedragen de tewerkstelling gevoelig te verbeteren, noch de werkloosheid volledig te bezweren. Ook de stijgende beursactiviteit, voor het derde opeenvolgende jaar, is hoopvol maar niet vergelijkbaar met de prestaties op de buitenlandse beurzen.

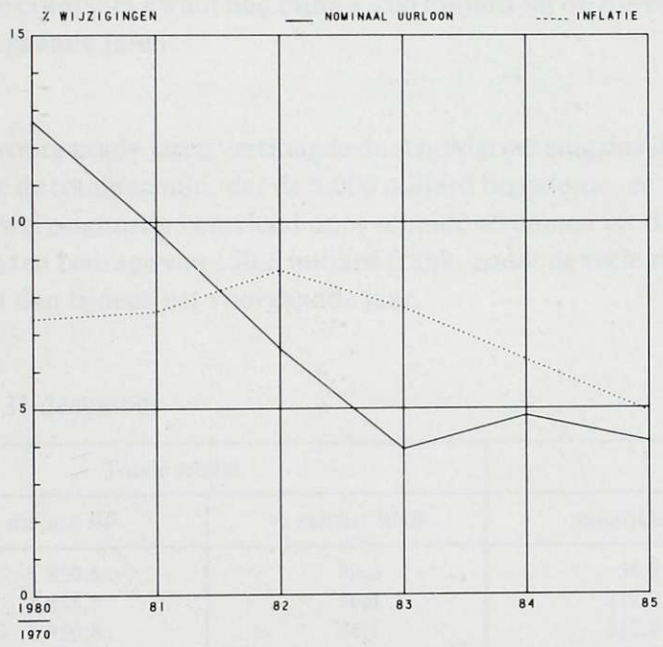
De lichte toename van de tewerkstelling, in vergelijking met 1984, is hoofdzakelijk te wijten aan de groei van het aantal zelfstandigen. Het aantal loontrekkenden daalt opnieuw, maar minder erg dan het jaar voordien. De opgang van de deeltijdse arbeid is nauwelijks voldoende om de daling van het aantal voltijdse betrekkingen goed te maken: slechts gedeeltelijk voor de mannen, maar ruimschoots voor de vrouwen.

Aan de steeds stijgende werkloosheid is een einde gekomen: zowel het totaal als het aantal werklozen op basis van de arbeidsprestaties is verminderd. Ook de gedeeltelijke werkloosheid om economische redenen is afgenomen, maar daaruit blijkt dat de economische activiteit nog onvoldoende is om een definitieve tewerkstellingsgroei te bewerkstellingen.

De dalende noteringen van de grondstoffen, reeds midden 1984 merkbaar, bleven dit ook in 1985 zodat het indexcijfer van de groothandelsprijzen gemiddeld op hetzelfde peil bleef van het jaar voordien. Zoals in de meeste andere landen vertraagde het inflatietempo in België, alleen in Nederland en in de Duitse Bondsrepubliek was de vertraging nog groter.

Ingevolge de overheismaatregelen in verband met de loonmatiging, was er algemeen een vertraging in de nominale groei van de lonen die groter was dan de inflatievertraging (grafiek 9). Uit de ontwikkeling van de regelingslonen en de bruto bezoldigingen blijkt een groter koopkrachtverlies dan in 1984 en de competitiviteitsnorm wordt nauwelijks overschreden. De rendabiliteit van de ondernemingen zet zich door, maar minder uitgesproken.

GRAFIEK 9- Inflatie en lonen in België.

Ondanks de druk op het beschikbaar inkomen zou het financieringsvermogen van de gezinnen in nominale waarde gestegen zijn, maar niet het aandeel in het BNP ingevolge de zwakke privé-consumptie en de lage bestedingen voor de woningbouw. Het netto financieringsvermogen van de ondernemingen is absoluut en relatief toegenomen, terwijl de finacieringsbehoefte van de overheid opnieuw gevoelig toenam.

2.4. UITBLIJVENDE SANERING

2.4.1. OPENBARE FINANCIEN

Niettegenstaande de krachtige inspanningen van de voorbije jaren tot sanering van de overheidsfinanciën, blijven deze een van de grootste problemen die de Belgische economie hypothekeren. Dit was eens te meer het geval in 1985, waarin de situatie veel minder gunstig evolueerde dan de begrotingsverwachtingen. Een volledige analyse van het jaar wordt erg bemoeilijkt door het ontbreken van gegevens betreffende de uitgaven : bij het afsluiten van dit overzicht waren slechts 7 maanden beschikbaar, wat niet volstaat om een jaaranalyse op te gronden, temeer daar de ontbrekende maanden betrekking hebben op een verkiezingsperiode die traditioneel aanleiding geeft tot verhoging van de uitgaven. Wel waren de gegevens over de ontvangsten beschikbaar, evenals de statistieken van de rijksschuld en de financieringsbehoefte.

A. OMVANG VAN DE SCHULD

De schuld is in het begin van de jaren tachtig dermate aangegroeid, dat zijn omvang alleen al tot zeer zware problemen aanleiding begint te geven. Zoals blijkt uit tabel 65, bedroeg de schuld in het laatste jaar voor de crisis, 1974, bijna 40 % van het BNP. De stijging ervan bleef relatief beperkt tijdens de eerste krisisjaren; bij de hoogconjunctuur van 1979 was de totale schuld opgelopen tot niet meer dan 50 % van het BNP. Nadien begon de schuld zeer snel aan te groeien. Vooral 1981 en 1982 waren daarbij dramatische jaren, met telkens een schuldgroei van ongeveer 25 % in vergelijking met het voorgaande jaar. In 1983 en 1984 vertraagde de schuldgroei wel in relatieve cijfers, maar bleef nog zeer hoog in absolute cijfers: er kwam nog bijna 1.200 miljard bij op die twee jaar tijd, of nog een fraktie meer dan tijdens de twee voorgaande jaren.

In vergelijking met de vier voorgaande jaren vertraagde de schuldgroei enigzins in 1985, al blijkt dit niet onmiddelijk uit het cijfer betreffende de totale schuld, dat de 5.000 miljard benaderde, en opliep tot meer dan 100 % van het BNP. Dit cijfer werd evenwel ongunstig beïnvloed door schuldovernamen uit de sector van de sociale woningbouw en de nationale sektoren ten bedrage van 150,5 miljard frank, zodat de reële schuld slechts met 490,6 miljard steeg, wat 10,8 % minder was dan tijdens het voorgaande jaar.

TABEL 65- Totale schuld op 31 december

Jaar	Totale schuld		Wijziging t.o.v. vorig jaar	
	miljard BF	% van het BNP	miljard BF	in %
1974	820,6	39,0	56,9	+ 7,5
1979	1.638,9	50,3	212,0	+ 14,6
1980	1.956,8	56,1	317,9	+ 19,4
1981	2.439,1	67,5	482,3	+ 24,6
1982	3.085,0	78,8	645,9	+ 26,4
1983	3.716,0	89,3	631,0	+ 20,5
1984	4.264,9	95,7	549,8	+ 14,8
1985	4.914,6	103,6	649,7	+ 15,2

Bron: Ministerie van Financiën; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

Die vermindering van de schuldgroei was echter grotendeels het gevolg van uitzonderlijk grote wisselwinsten (62,9 miljard) op de geconsolideerde buitenlandse schuld, ingevolge de sterke daling van de dollar. Het betreft hier een boekhoudkundige vermindering, die slechts kan gerealiseerd worden bij de terugbetaling van de desbetreffende schuld, en die kan teniet gedaan worden door latere waardevermeerderingen van buitenlandse munten t.o.v. de Belgische frank.

Wat de oorzaak van het schuldverloop betreft,kan gesteld worden dat de stijging tot ongeveer 1980 vooral het gevolg was van de algemene economische krisis: de snel stijgende werkloosheid tastte de overheidsfinanciën aan zowel door lagere inkomsten als door hogere sociale transfers. Tijdens de laatste jaren echter lijkt het dat de omvang van de schuld zelf, gecombineerd met het hoge rentepeil, een verdere aangroei ervan veroorzaakte.

Immers, sinds een paar jaar is het tekort op de lopende rekeningen van dezelfde grootte-orde als de te betalen rentelasten, wat voor effect had dat de schuld elk jaar aangroeide met de gekapitalizeerde rente op de uitstaande leningen.

Dit blijkt niet onmiddellijk uit de begrotingsstatistieken, vermits daarin als kosten van de schuld enkel rekening wordt gehouden met de door de Thesaurie rechtstreeks uitbetaalde bedragen. Maar andere begrotingsposten bevatten belangrijke bedragen die in feite rechtstreekse of onrechtstreekse rentesubsidies zijn. Dit geldt vooral voor de ruim 400 miljard onrechtstreekse geconsolideerde schuld, die wordt aangegaan door organismen andere dan de Schatkist, maar waarvan de rentelast en de terugbetaling gedragen wordt door de Schatkist.

Zo gaf voor 1985 de begrotingsraming 380 miljard aan als kosten voor de schuld. Uit een andere analyse van de begrotingsdocumenten blijkt dat de lopende uitgaven van Openbare Werken voor ruim 2/3 (meer dan 40 miljard) bestemd was voor het betalen van de renten van het Wegenfonds, een van de belangrijkste posten van de onrechtstreekse schuld. Nog meer verborgen uitgaven voor renten zijn te vinden in subsidies aan verlieslatende overheidsbedrijven, waarvan de verliezen voor een belangrijk gedeelte het gevolg zijn van de hoge uitstaande schuld en rentelasten.

B. SAMENSTELLING VAN DE SCHULD

De snelle groei van de overheidsschuld na 1980 heeft een duidelijke weerslag op de samenstelling ervan. Zoals blijkt uit tabel 66 bestond in 1975 het overgrote deel van de schuld uit lange termijn schuld, en was de buitenlandse schuld praktisch onbestaande. Dit wijst er op dat de overheid op dat ogenblik nog de volledige leningsbehoefte kon dekken op de binnenlandse kapitaalmarkt, en dat het beroep op de geldmarkt kon beperkt blijven tot werkelijke korte-termijn geldbehoeften.

In 1980 was de situatie duidelijk verslechterd: het aandeel van de vlottende schuld was al opgelopen tot bijna 30 % en er stond al een belangrijk bedrag uit aan leningen in vreemde munt. Onder invloed van de hoger beschreven tekorten verslechterden deze verhoudingen verder, bij zoverre dat in 1984 de schuld nog slechts voor 46 % geconsolideerde schuld in BF. was, dat de vlottende schuld bijna 40 % van het totaal uitmaakte en de schuld in vreemde munt bijna een vierde.

Verschillende van deze gegevens vertoonden een beperkte verbetering in 1985, zij het dan waarschijnlijk slechts omwille van éénmalige factoren. Zo daalde de schuld in vreemde munt zelfs in absolute cijfers voor het eerst sinds 1977, en viel het aandeel ervan in de totale schuld terug tot 20 %. Dit was gedeeltelijk het gevolg van de hoger vermelde wisselkoerswinsten. Toch zou zonder deze meevaller de groei van de schuld in vreemde munt veel beperkter gebleven zijn dan tijdens de voorgaande jaren (slechts een dertigtal miljard frank, of 2 %, tegenover bijna 200 miljard, d.i. ruim 23 %, in 1984).

TABEL 66- Samenstelling van de schuld (miljard frank)

Uitstaande schuld	1975	1980	1983	1984	1985
Geconsolideerde schuld	770,7	1.406,7	2.249,1	2.610,3	3.107,3
in BF.	766,1	1.322,4	1.810,0	1.971,0	2.533,3
in vreemde munt	4,6	84,3	439,1	639,3	574,0
Vlottende schuld	157,7	550,1	1.466,9	1.654,6	1.807,3
in BF.	157,7	480,9	1.082,1	1.275,6	1.391,0
in vreemde munt	-	69,2	384,8	379,0	416,3
Totale schuld	928,4	1.956,8	3.716,0	4.264,9	4.914,6
in BF.	923,8	1.803,3	2.892,1	3.246,6	3.924,3
in vreemde munt	4,6	153,5	823,9	1.018,3	990,3
Geconsolideerde schuld (a)	83,0	71,9	60,5	61,2	63,2
Vlottende schuld (a)	17,0	28,1	39,5	38,8	36,8
Schuld in BF (a)	99,5	92,2	77,8	76,1	79,8
Schuld in vreemde munt (a)	0,5	7,8	22,2	23,9	20,2

(a) In % van het totaal

Bron : Ministerie van Financiën.

De vermindering van de schuld in vreemde munt bleef beperkt tot de geconsolideerde schuld. De vlottende schuld daarentegen die in 1984 enigzins gedaald was, nam in 1985 opnieuw licht toe, niettegenstaande de daling van de dollar. Dit gebeurde vooral naar het einde van het jaar toe, omdat de overheid zelf in vreemde munt leende en de betreffende deviezen overdroeg aan de Nationale Bank, die hiermee de frank kon ondersteunen zonder de deviezenreserves aan te tasten.

Uit voorgaande blijkt dat het hoofdmotief voor leningen in vreemde munt niet meer lag in de onmogelijkheid de behoeften te dekken op de Belgische geld- en kapitaalmarkt. De beperkte vertraging in de schuldgroei in 1985 volstond blijkbaar om de financiering ervan nagenoeg volledig mogelijk te maken in Belgische frank.

Bij de schuld in Belgische frank stegen zowel de vlottende als de geconsolideerde schuld, maar deze laatste het sterkst (met 28,5 % tegenover slechts 9,0 % voor de vlottende schuld). Dit was voornamelijk het gevolg van de omzetting van belangrijke bedragen aan korte-termijnschuld bij de banken in langlopende leningen, waardoor kon bespaard worden op de rentebetalingen van het lopende jaar.

C. FINANCIERINGSTEKORT VAN DE OVERHEID

Het financieringstekort van de overheid in 1985 was merkelijk hoger dan blijkt uit de hoger geciteerde cijfers betreffende de reële aangroei van de rijksschuld. Deze groei werd immers, zoals gezegd, in belangrijke mate afgeremd door wisselkoerswinsten op de uitstaande lange termijnschuld in vreemde munt zodat de financieringsbehoefte 62,9 miljard méér bedroeg dan de groei van de schuld, die na aftrek van de overgenomen leningen, beperkt was gebleven tot 490,6 miljard frank. Daarbij kwam nog dat een van de door de Schatkist overgenomen leningen (van de Nationale Maatschappij voor Huisvesting voor een bedrag van 17,6 miljard frank) onmiddelijk terugbetaald werd, eveneens met geleende fondsen. Tengevolge van deze beide factoren liep het werkelijk financieringstekort van de overheid op tot 571,1 miljard.

Daarmee lag het voor de Schatkist te financieren bedrag 13,3 % hoger dan het vorige jaar, en bedroeg 12,0 % van het bruto nationaal produkt van het lopende jaar.

De vergelijking met het voorgaande jaar wordt scheefgetrokken door een boekhoudkundige operatie op het einde van dat jaar toen de wedden van het overheidspersoneel van december 1984 werden uitbetaald op 1 januari 1985. Dit gaf een belangrijke vermindering van het financieringssaldo voor 1984, maar had geen invloed op het eindresultaat van 1985, vermits deze operatie herhaald werd. Zo werden in 1985 terug 12 maanden wedden uitgekeerd, maar volgens een patroon dat de bestedingstekorten meer naar het beginvan het jaar verschoof, met twee weddebetalingen in januari en géén in december.

Voor 1985 is het financieringstekort een erg teleurstellend resultaat, vermits de rijksmiddelenbegroting gemikt had op een bedrag dat 100 miljard frank lager lag (471,5 miljard of 9,9 % van het BNP, en 7 % minder dan in 1984) (27). De snellere groei van het tekort dan gepland is gedeeltelijk het gevolg van lagere inkomsten, maar moet ook voortspruiten uit hogere uitgaven dan voorzien. De inkomsten uit belastingen zijn nauwkeurig gedocumenteerd, maar wat de uitgaven betreft, zijn er voorlopig slechts statistische gegevens beschikbaar tot juli 1985, wat niet volstaat om een duidelijk beeld te vormen van wat er in het jaar gebeurd is.

D. UITGAVEN

Met alleen statistieken over 7 maanden is het onmogelijk een zinvolle analyse te maken over de reële uitgaven, vermits de verschillen van maand tot maand erg groot kunnen zijn.

Zo lagen na 5 maanden de lopende uitgaven 12,3 % hoger en de kapitaalsuitgaven 30 % lager dan in dezelfde periode van 1984, maar na 7 maanden was de uitgavenstijging tot 5,5 % teruggevallen en de vermindering van de kapitaalsuitgaven tot 13 %.

Vermoedelijk zijn de kapitaalsuitgaven tijdens de rest van het jaar erg gedrukt gebleven om het grote tekort op de lopende uitgaven enigszins te ondervangen.

Dat de lopende uitgaven tijdens de nog ontbrekende maanden van het jaar relatief hoog geweest zijn, kan a priori worden verwacht vermits die maanden betrekking hebben op een verkiezingsperiode en het een constante is in het verloop van de openbare financiën, dat in dergelijke periodes de uitgaven de neiging hebben om sneller te stijgen dan normaal.

E. BELASTINGSONTVANGSTEN

De totale fiscale ontvangsten stegen wel met 5,9 %, wat wel enigzins achterbleef op de begrotingsvooruitzichten, die rekenden op een groei van nagenoeg 7 %. Na aftrek van de aan de Europese Gemeenschapen de Gewesten en Gemeenschappen afgestane belastingen lagen de lopende fiscale ontvangsten 21,2 miljard onder de ramingen, zoals blijkt uit tabel 67.

Het verschil zat nagenoeg uitsluitend in de directe belastingen, waar de voorafbetalingen, de roerende voorheffing en de belasting bij middel van kohieren veel minder opbrachten dan geraamd, waardoor de betere resultaten dan verwacht bij de bedrijfsvoorheffing meer dan teniet worden gedaan. De daling van het rentepeil ligt aan de basis van de minderontvangsten van de roerende voorheffing, en de lagere inkohieringsresultaten van de belasting op natuurlijke personen kan mogelijk in verband worden gebracht met de snelle toename van deeltijdse arbeid, die een grote invloed heeft op het gezamelijk belastbaar inkomen van de gezinnen.

TABEL 67- Fiscale ontvangsten en Rijksmiddelen 1985 (a)

(miljard frank)

Aard	Verwezenlijkingen	Vooruitzichten	Verschil
A. Lopende ontvangsten	1.314,1	1.335,3	-21,2
Directe belastingen:	846,6	865,6	-19,0
-roerende voorheffing	126,7	140,3	-13,6
-voorafbetalingen	156,5	167,0	-10,6
-inkohiering (natuurlijke personen)	19,4	30,5	-11,1
-bedrijfsvoorheffing	520,2	501,3	+ 18,8
Invoerrechten	0,1	0,1	-
Accijnzen en diversen	100,9	100,3	+ 0,5
B.T.W., zegelrechten en met het zegel gelijkgestelde taksen	338,1	340,3	- 2,1
Registratierechten en diversen	28,4	28,9	- 0,6
B. Kapitaalontvangsten			
Successierechten	2,4	2,6	- 0,2
Totaal	1.316,5	1.337,9	-21,4

(a) Exclusief de afgestane, toegewezen en geristorneerde ontvangsten.

Bron : Ministerie van Financiën.

De staatsinkomsten uit de indirecte belastingen waren zeer nauwkeurig geschat : de ontvangen BTW lag slechts 2 miljard onder de ramingen en de accijnzen vertoonden een licht batig saldo, terwijl ook voor de registratierechten het verschil tussen raming en verwezenlijkingen slechts miniem was.

Een tegenvaller was wel de sterke vermindering van de niet-fiscale inkomsten, alhoewel deze slechts een zeer klein deel van de totale lopende inkomsten uitmaken. Ze waren geraamd voor 1985 op 79,1 miljard of 5,6 % van de totale inkomsten, maar op dit bedrag werd naar raming een minwaarde gerealiseerd van 11,5 miljard frank. Hoofdoorzaak is de geringere dan voorziene uitkering (-6 miljard) door de Nationale Bank, tengevolge van de daling van de intrestvoeten, de dollar en het beroep op herdiscontering, terwijl ook een regularizeringsoperatie m.b.t. de kijk- en luistergelden voor de Gemeenschappen voor 2,2 miljard frank invloed heeft gehad.

2.4.2. WEERSLAG OP SOMMIGE ECONOMISCHE FACTOREN

De deelname aan het Europees Monetair Stelsel verschaft aan een kleine open economie, zoals de Belgische, de waarborg die nodig is om een stabiele munt te verwezenlijken. Dit geldt echter maar als er in het land geen onevenwichtigheden meer bestaan die de waarde van de munt stelselmatig bedreigen.

Het in toenemende mate opvangen van het tekort op de lopende rekening van de Belgische betalingsbalans, de daling van de inflatie en het herstel van de rendabiliteit op het door de ondernemingen geïnvesteerde kapitaal hebben ertoe bijgedragen de Belgische frank te verstevigen. Het bestendig tekort van de openbare financiën blijft daarentegen een steeds aanwezige zwakheid van de economie.

In dergelijke omstandigheden is het hanteren van de interestvoet als instrument van de monetaire politiek om, tussen investeringen en beleggingen, een optimale allocatie van de besparingen te verwezenlijken een uiterst delicate zaak.

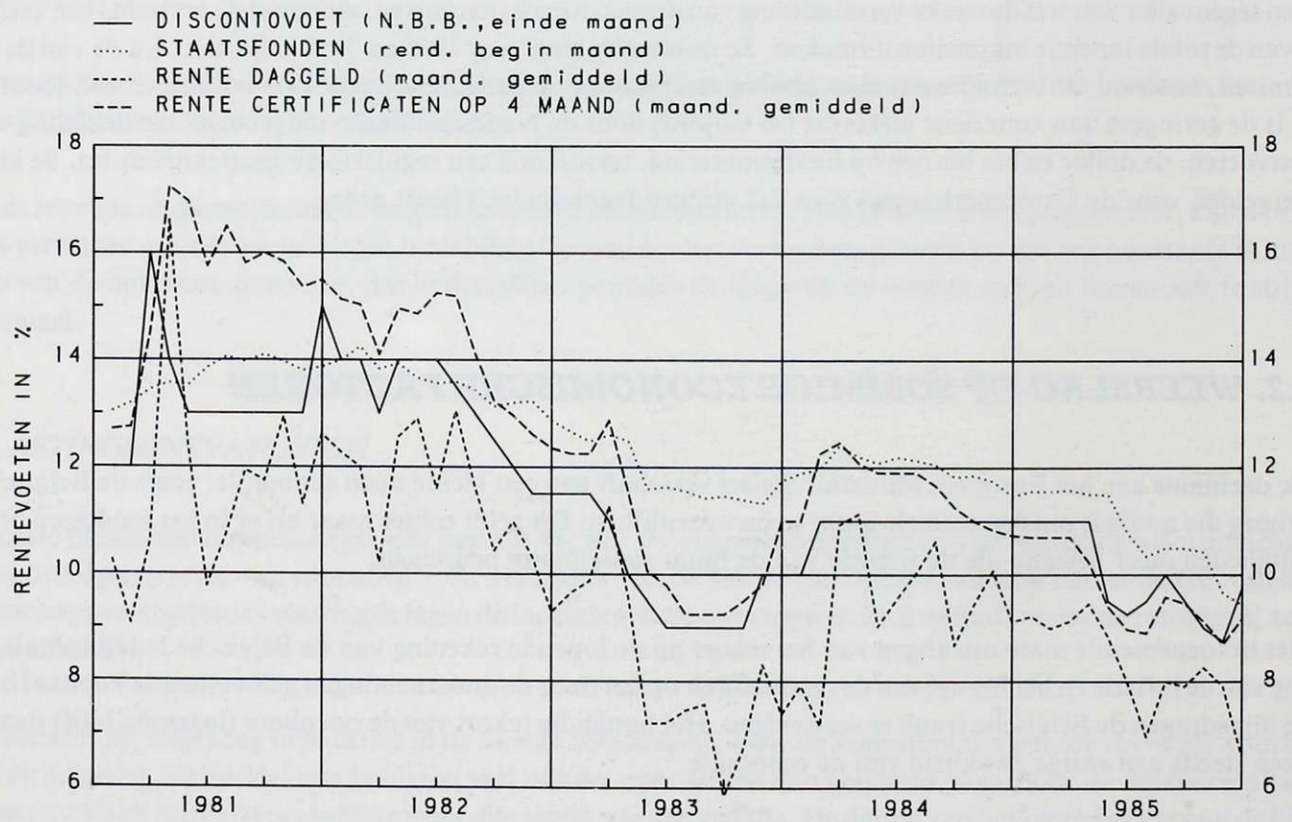
A. ONTWIKKELING VAN DE INTERESTVOETEN

Bescheiden gestart in 1984, heeft de daling van de interest zich in 1985 iets sterker doorgezet, meer voor de rente op lange termijn dan op korte termijn (tabel 68). De noodzaak om de Belgische frank in een onzekere internationale monetaire omgeving te verdedigen en het ondergaan van de invloed van de Amerikaanse rentevoeten - beheerst door de daling van de dollar en de monetaire politiek van het Federal Reserve waren een dubbele belemmering die een gevoelige en continue daling van de discontovoet van de Nationale Bank verijdelden (grafiek 10).

Door in de maand mei de wijze van vaststelling van de discontovoet te wijzigen, heeft de Nationale Bank gepoogd de symbolische druk die ervan uitging te verlichten en tot een soepeler werking over te gaan. In het vervolg richt de discontovoet zich naar de rentevoet van de Schatkistcertificaten op drie maand.

Stilaan zijn de Schatkistcertificaten overigens het bevoorrechte instrument van de financiële tussenpersonen geworden om aanvullende middelen te verwerven. In een zekere zin vervangen zehet traditioneel herdisconteren van handelspapieren bij de Nationale Bank. Om de grote financieringsbehoeften van de overheid te dekken is er inderdaad een belangrijke portefeuille overheidspapier op korte termijn bij de financiële tussenpersonen tot stand gekomen. De brede waaier van vervaldagen heeft ertoe geleid dat deze certificaten als een soepel herfinancieringsmiddel worden aangewend.

GRAFIEK 10- Interest.

Bron : Nationale Bank van België.

In weerwil van de ruime liquiditeit van de fiannciële instellingen, is het toenemend beroep dat de overheid op de binnenlandse markt doet een bijkomende belemmering geweest die het dalen van de binnenlandse interestvoeten heeft verhinderd.

TABEL 68- Ontwikkeling van de interestvoeten in 1985

Maand	Discontovoet (a) (1)	Daggeld rente (b) (2)	Renten fondscertificaten (c) (4maand) (3)	Staatsobligaties (d) (4)	Debiteurrente	
					Kaskrediet (a) (5)	Investeringskrediet (a) (6)
Januari	11,00	9,22	10,70	11,56	14,00	12,50
Februari	11,00	8,99	10,70	11,56	14,00	12,50
Maart	11,00	9,13	(d)	11,58	14,00	12,50
April	11,00	9,45	10,23	11,50	13,50	12,00
Mei	9,50	8,84	9,40	11,49	12,25	12,00
Juni	9,25	8,00	8,97	10,78	12,00	12,00
Juli	9,50	6,97	8,90	10,34	12,00	11,75
Augustus	10,00	8,00	9,58	10,50	12,50	11,75
September	9,50	7,91	9,46	10,49	12,00	11,75
October	9,00	8,26	9,12	10,42	11,50	11,25
November	8,75	7,91	8,70	9,65	11,50	10,75
December	9,75	6,60	9,14	9,43	11,50	10,75

(a) Einde maand.
(b) Gewogen gemiddelde.
(c) Begin van de maand.
(d) Geen toewijzing.

Bron: (1) tot (4) Nationale Bank van België;(5) Kredietbank;(6) NMKN

Door toepassing van de nieuwe methode met referentie naar de ontwikkeling van de Schatkistcertificaten op drie maand, heeft de Nationale Bank op 9 mei de, sinds 14 februari 1984 ongewijzigde, discontovoet verlaagd van 11 naar 9,75 %. Bij twee gelegenheden heeft de Nationale Bank de discontovoet verhoogd. De eerste maal werd midden in het jaar, ten gevolge van de spanningen binnen het EMS bij de aanpassing van de pariteiten, de discontovoet verhoogd van 9,25 %, peil dat sinds 3 juni van kracht was, tot 9,75 % in augustus. De tweede stijging gebeurde op het einde van het jaar ingevolge speculatieve bewegingen in het vooruitzicht van de Franse verkiezingen in maart 1986. De discontovoet werd van 8,75 %, peil van 14 november en het laagste sinds juni 1979, tot 9,75 % opgetrokken.

De rente op Schatkistcertificaten op 3 maand daalde van 10,70 % in januari tot 8,60 % in november, met een tussentijdse hausse van juli tot september. In december liep de rente opnieuw tot 9,75 % op.

De overige rentevoeten hebben de algemeen dalende tendens gevolgd, soms zelfs iets meer uitgesproken. Zo daalde de rente voor kaskredieten van 14 %, begin van het jaar, naar 11,50 % op het einde van 1985.

De lange termijn rentevoeten zijn nog sterker gedaald. De op de Beurs van Brussel genoteerde Staatsobligaties op meer dan vijf jaar hadden in januari nog een rendement van 11,56 %, maar in december was het tot 9,43 % terug gevallen. De rentevoet van de investeringskredieten van de NMKN daalde geleidelijk van 12,50 % in januari tot 10,75 % in december. Voor de hypothecaire kredieten ten slotte, daalde de rente van 12 % in het begin van het jaar tot 10,25 % in december.

De rentevoeten op gewone spaarboekjes en op kasbons op een jaar van de openbare kredietinstellingen bleven daarentegen onveranderd in 1985. De eerstvermelde bleven op hetzelfde peil van 5,25 %, exclusief de diverse premies, sinds januari 1980. De kasbons behielden de, op 14 maart 1980, vastgestelde rente van 9,0 %. De besprekingen op het einde van het jaar tussen financiële instellingen en overheid, leidden echter tot een daling.

De interestdaling in België is vergelijkbaar met het gemiddelde in de andere geïndustrialiseerdelanden (tabel 69), maar het peil ervan blijft hoog vergeleken met dit in de buurlanden. In Frankrijk, Italië en vooral in Denemarken was de daling van de korte-termijn rentevoeten meer uitgesproken dan in België (respectievelijk -1,7, -2,1 en -2,5 percent punten). In de Verenigde Staten daarentegen was de daling geringer (-0,5 percent punt) en bleven de privé-kapitaalbeleggers tot dit land aangetrokken.

Ook in de Duitse Bondsrepubliek daalde de interest op korte termijn (interbanken rente op drie maand) iets vlugger dan de interestvoet van de Rentenfondscertificaten op 4 maand en dit ondanks het feit dat het oorspronkelijk peil in Duitsland slechts de helft van het Belgische bedroeg. Om die ontwikkeling correct te beoordelen, moet rekening worden gehouden met de gestegen Belgische korte termijn rentetarieven in december ten gevolge van de spanningen binnen het EMS: in november lag de rentevoet van de Rentenfondscertificaten nog 2,1 % onder het peil van einde januari 1985.

TABEL 69- Interestvoeten in sommige landen

(december, wijzigingen in % over 12 maand)

Landen	Op korte termijn (a)			Op lange termijn (b)			
				nominaal			reëel
	1984	1985	Wijziging	1984	1985	Wijziging	1985
België	10,7	9,8	- 0,9	11,6	9,6	- 2,0	5,6
Denemarken	12,0	9,5	- 2,5	14,0	9,9	- 4,1	6,4
Duitsland	5,8	4,8	- 1,0	7,0	6,5	- 0,5	4,7
Frankrijk	10,8	9,1	- 1,7	12,7	11,3	- 1,4	6,6
Nederland	5,7	5,8	+ 0,1	7,8	7,5	- 0,3	5,8
V. Koninkr.	10,0	11,9	+ 1,9	10,7	10,5	- 0,2	4,8
USA	7,8	7,3	- 0,5	11,2	9,6	- 1,2	5,8

(a) Interbanken rente op 3 maand, uitgezonderd België: rendement van de Rentenfonds certificaten op 4 maand; Denemarken: daggeldrente op de geldmarkt (maandelijks gemiddeld); toestand einde van de maand.
(b) Rendement van overheidsobligaties. Maandgemiddelde voor Duitsland en Nederland. Einde van de maand voor de overige landen.

Bron: Europese economie.

Op lange termijn schijnen de rentevoeten in België sterker gedaald te zijn (tabel 67) en waren de reële rentevoeten (na correctie voor inflatie) niet veel hoger dan bij onze voornaamste handelspartners en ongeveer gelijk aan de Amerikaanse.

B. DE BELGISCHE FRANK

De Belgische frank werd in 1985 gunstig beïnvloed door het herstel van het extern evenwicht, meer in het bijzonder door het overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans. Het lager beroep van de overheid op buitenlandse leningen heeft eveneens de houding van de Belgische frank op de wisselmarkten ondersteund.

De gewogen gemiddelde wisselkoers van de Belgische frank heeft zich vanaf het tweede kwartaal hersteld onder invloed van de depreciatie van de Amerikaanse munt. Dit herstel werd iets afgezwakt tussen maart en juli ten gevolge van de appreciatie van het Engelse pond. De daarop volgende ommekeer in het koersverloopvan het pond heeft tot een voortdurende stijging van de effectieve wisselkoers van de Belgische munt geleid.

De sterkere positie van het pond sterling t.o.v. de munten van het EMS gedurende het eerste kwartaal heeft aanleiding gegeven tot een stijging van de afwijkingsindicator van de Frank binnen het EMS. Na aanpassing van de spilkoersen in juli trad een stabilisering op en bleef de indicator rond de 40 schommelen. In december steeg hij echter opnieuw tot 62.

Het verschil tussen vrije en gereglementeerde wisselkoers was uiterst gering en bedroeg,uitgezonderd in juli en augustus, nooit meer dan 1 %. Daaruit bleek het relatief vertrouwen dat de Belgische frank gedurende het jaar genoot.

C. OBLIGATIEMARKT

De uitgifte van obligatieleningen bereikte in 1985 opnieuw een record. Het gaat om een bedrag van 608,5 miljard frank. De Staat nam daarvan, zoals de laatste jaren gebruikelijk is, het grootste deel voor haar rekening met vier leningen waarvan er drie ruim 100 miljard opbrachten. Door het Wegenfonds werden 2 leningen uitgeschreven die respectievelijk 65 en 85 miljard opbrachten. Het Hulpfonds voor het financieel herstel van de gemeenten kwam met een relatief kleine lening van 30 miljard op de markt (tabel 70).

TABEL 70- Uitgiften op meer dan één jaar door de openbare sector 1979-1985 (miljard frank)

Omscrijving	1981	1982	1983	1984	1985
Staat	144,0	176,0	322,5	293,0	428,5
Wegenfonds	47,0	38,0	125,8	41,0	150,0
Anderen	51,5	72,0	41,0	55,0	30,0
Total	242,5	286,0	489,3	389,0	608,5

Bron: Nationale Bank van België.

Naast deze uitgiften door de nationale overheid en haar instellingen, werden er ook drie leningen door internationale instellingen uitgegeven. Als eerste kwam de Europese Investeringsbank in juli met 4,5 miljard frank, nadien kwam de Wereldbank in september met een uitgifte van 5 miljard en de E.E.G. sloot de rij in oktober met een lening van 4 miljard.

Evenals vorig jaar gaf de Wereldbank een lager bruto-rendement dan de staatslening die eveneens in september werd uitgegeven. Hoewel de looptijd 1,5 jaar langer was, lag het bruto-rendement - dus inclusief de uitgiftepremie - ongeveer 0,5 % lager.

De daling van het actuarieel rendement, die in september 1984 begon, heeft zich in 1985 doorgezet. Na tot april op het peil van januari gebleven te zijn, kwam de eerste daling met de scharnierlening in april. Nadien werd bij iedere uitgifte een verdere daling opgetekend.

Niettegenstaande deze daling blijft de reële rente op een hoog peil daar het inflatiepercentage in 1985 ook sterk gedaald is. Ook in vergelijking met West-Duitsland en Nederland ligt het Belgische rentepeil een stuk hoger.

In 1985 werd, in tegenstelling met 1984, opnieuw een scharnierlening uitgegeven. De Belgische Staat kwam daarmee in april op de markt, tegelijkertijd met een klassieke lening. De looptijd ervan bedroeg ofwel 4 ofwel 9 jaar met een nominale rentevoet van 11 % voor de eerste 4 jaar en 11,25 % voor de volgende 5 jaar, wat minder was dan voor de klassieke lening (tabel 71).

TABEL 71- Voornaamste uitgiften op meer dan een jaar van de overheidssector in 1985 (a)

Periode	Emittenten	Nominale rente	Emissie-koers	Looptijd	Bedrag (miljard)	Rendement houder (b)	
						Tussenver valdag (c)	Eindver-valdag
Januari	Staat	11,50	99,75	8 jaar	120,0	-	11,55
Maart	Wegenfonds	11,50	99,75	8 jaar	65,0	-	11,55
April	Staat	11,50	100,0	8 jaar	153,5	-	11,50
April	Staat	11,00	99,75	4 jaar		11,08	-
		11,25	99,75	9 jaar	36,0	-	11,15
Juni	Hulpfonds Gemeenten	11,00	100,75	8 jaar	30,0	-	10,86
September	Staat	10,75	100,00	8j.6m.	119,0	-	10,77
November	Wegenfonds	10,00	100,75	9 jaar	85,0	-	9,87

(a) Leningen waarvan een besluit in het Belgisch Staatsblad verschenen is, exclusief de doorlopende uitgiften. Bron: Nationale Bank van België.
(b) Rendement berekend op basis van de rentetarieven voor fiscale afhoudingen aan de bron.
(c) De eerste rentevoet wordt toegepast tot op de tussenliggende vervaldag, de tweede rentevoet vanaf deze vervaldag.

Het eerder vermelde bedrag van 608,5 miljard is uiteraard niet volledig hersteld. Op een aantal leningen kon ingeschreven worden met leningen die in 1985 op hun vervaldag kwamen. Om tot het netto bedrag te komen moeten een aantal bedragen in mindering gebracht worden: 183 miljard aan vervallen leningen, 47 miljard van een consolidatie van korte termijncertificaten en ongeveer 95,9 miljard aan contractuele aflossingen. Daardoor komt de netto opbrengst op 282,6 miljard frank.

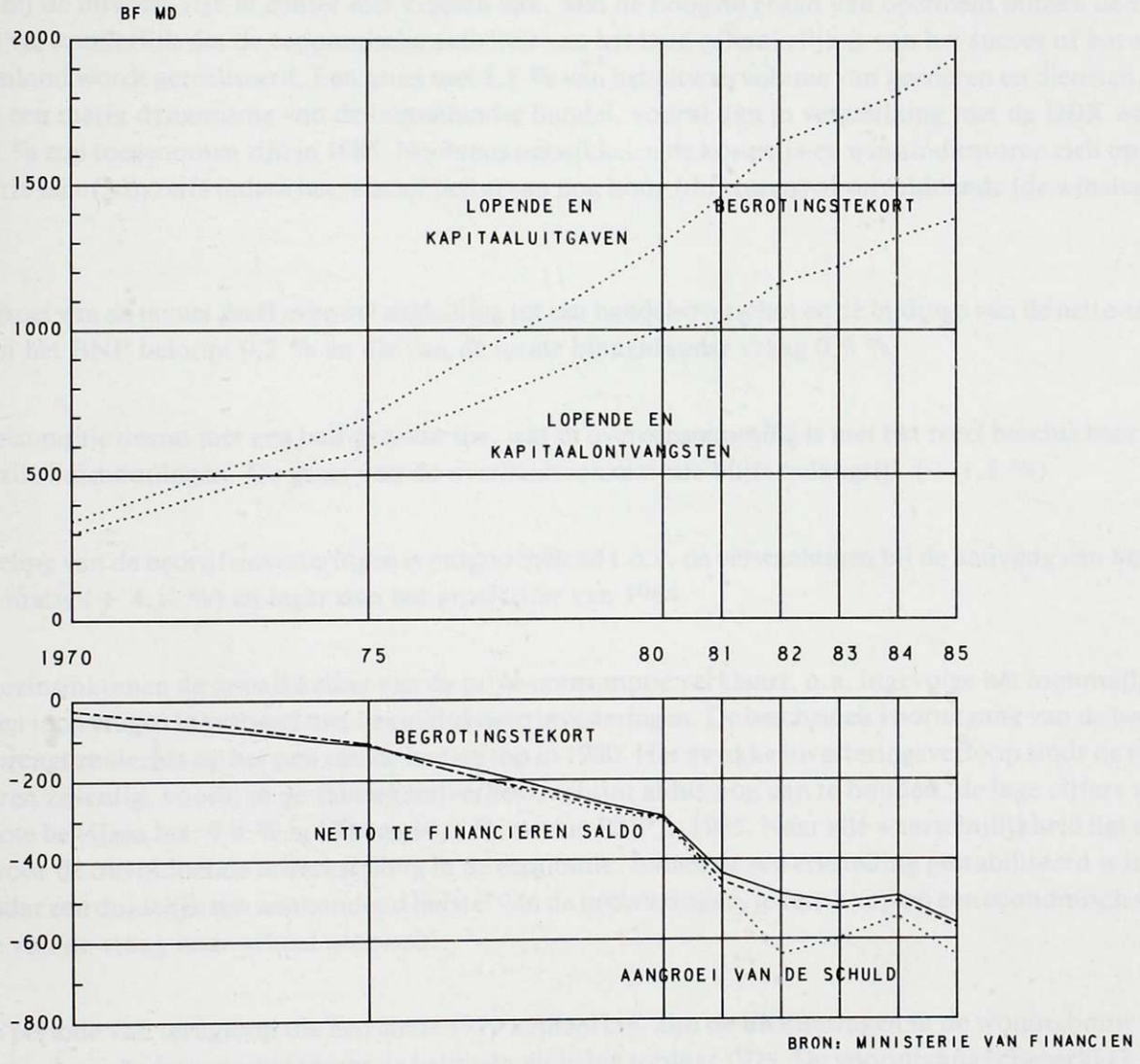
SYNTHESE 2.4.

De inspanningen in verband met de openbare financiën hebben in 1985 een teleurstellend resultaat gehad, dat zeker niet aan de gestelde verwachtingen beantwoordde. De lichte vermindering van de schuldgroei was trouwens enkel het gevolg van uitzonderlijke winsten op wisselkoersverschillen.

De schuld blijft, alleen al door haar omvang, de overheidsfinancieën ondermijnen. Het tekort op de lopende rekeningen is immers van dezelfde grootte-orde als de te betalen rentelasten zodat de schuld elk jaar aangroeit met de gekapitaliseerde rente op de uitstaande leningen.

Het financieringstekort van de overheid is in 1985 nog toegenomen en bedraagt 12 % van het BNP, terwijl het streefcijfer 9,9 % was. Het toenemend beroep van de overheid op de binnenlandse kapitaalmarkt was daarvan een gevolg en is daardoor een bijkomende belemmering geweest voor een verdere daling van het interestpeil. De omvang van dit beroep weerspiegelt zich in de nieuwe recorduitgifte van obligatieleningen (608,5 miljard), waarvan de overheid het grootste deel opneemt (428,5 miljard).

GRAFIEK 11- Begroting van de Centrale Overheid.

Niettegenstaande die ontwikkelingen is de Belgische frank in 1985 stevig gebleven. Dit gebeurde vooral onder de invloed van het herstel van het extern evenwicht. Ook het groter beroep van de overheid op de binnenlandse kapitaalmarkt dan op de buitenlandse markten heeft de houding van de Belgische frank op de wisselmarkten ondersteund.

Indien in de vorige hoofstukken op een aantal tekortkomingen en, naar internationale maatstaven, tegenvallende prestaties werd gewezen, dan zijn het ongetwijfeld de onevenwichtigheden in de openbare financiën die er de grondoorzaak van zijn. De vooruitzichten op toenemende overheidstekorten leiden tot een verhoogde fiscaliteit, vereisen hogere rentevoeten en Galbraith's «age of uncertainty» wordt al te reëel. Zonder een duidelijke afname van de overheidsuitgaven loopt België het risico, zoals het IMF het uitdrukt, «of being bypassed by the recovery in investment and household demand.»

3. ALGEMENE SYNTHESE

3.1. MACRO-ECONOMISCHE INDCATOREN IN 1985

Middelmatig! Uiteindelijk is dat de prestatie van de Belgische economie in 1985. Het verwezenlijken van een groei van het BNP met 1 % betekent, met uitzondering van Ierland en Nieuw-Zeeland, het slechtste resultaat van de OESO-landen (28). De toename is de helft kleiner dan in de overige lidstaten van de Europese Gemeenschap.

De matige ontwikkeling van de binnenlandse vraag, vooral van de privé-consumptie, verklaart gedeeltelijk de zwakke groei van de Belgische economie in vergelijking met die van de overige landen (de binnenlandse vraag zou in België met 0,9 % gestegen zijn, tegen 2 % in de EEG-landen en 2,9 % in de OESO-landen). Ook de relatief bescheiden resultaten bij de uitvoer, zijn er echter niet vreemd aan. Met de hoogste graad van openheid binnen de OESO (29), is het niet verwonderlijk dat de economische activiteit van het land afhankelijk is van het succes of het verlies dat in het buitenland wordt gerealiseerd. Een groei met 3,5 % van het uitvoervolume van goederen en diensten, geeft maar blijk van een matig dynamisme van de buitenlandse handel, vooral dan in vergelijking met de DBR waar de uitvoer met 7,5 % zou toegenomen zijn in 1985. Nochtans ontwikkelen de kostprijs-en winstindicatoren zich opnieuw gunstig sinds drie jaar (30), zelfs indien het relatief peil ervan nog hoog (de kosten) of onvoldoende (de winsten) kan schijnen.

De zwakke groei van de invoer geeft evenwel aanleiding tot een handelsoverschot en de bijdrage van de netto-uitvoer tot de groei van het BNP beloopt 0,2 % en die van de totale binnenlandse vraag 0,9 %.

De privé-consumptie neemt met een half procent toe, wat in overeenstemming is met het reëel beschikbaar inkomen van de gezinshuishoudingen. De groei van de overheidsconsumptie blijft belangrijk (+ 1,5 %).

De ontwikkeling van de bedrijfsinvesteringen is ontgoochelend t.o.v. de verwachtigen bij de aanvang van het jaar. De toename is matig (+ 4,1 %) en lager dan het groeicijfer van 1984.

Indien het gezinsinkomen de ontwikkeling van de privé-consumptie verklaart, o.a. ingevolge het loonmatigingsbeleid, dan rijzen toch vragen in verband met de produktieve investeringen. De bescheiden vooruitgang van de bedrijfsinvesteringen brengt ze slechts op het peil van de laatste top in 1980. Het zwakke investeringsverloop sinds de tweede helft van de jaren zeventig, vooral in de fabrieksnijverheid, schijnt aldus nog aan te houden, de lage cijfers van de investeringsquote bewijzen het: 9,9 % in 1984 en 10,3 % van het BNP in 1985. Naar alle waarschijlijkheid ligt daarin de verklaring voor de onvoldoende tewerkstelling in de economie. Indien de tewerkstelling gestabiliseerd is in 1985 dan nog is, zonder een duidelijk een aanhoudend herstel van de investeringen, iedere hoop op een economisch significante toename van de vraag naar arbeid utopisch.

Na de lange periode van terugloop die hen sinds 1979 kenmerkte, zijn de investeringen in de woningbouw gestegen in 1985. Het volume bedraagt echter maar de helft van dit in het topjaar 1978. De vooruitgang is beperkt (3,6 %), vooral als rekening wordt gehouden met de fiscale voordelen (BTW herleid tot 6 %) ter bevordering van de bouw.

De regeringsbeslissing in 1985 om het peil van overheidsinvesteringen te beperken, heeft een duidelijke weerslag gehad: in volume dalen ze met 12,7 % in de totale overheidssector en dit na de daling met 13,4 % in 1984, ingevolge de beperking van de uitrustingsuitgaven van de lokale besturen die tot bugettair evenwicht werden verplicht.

De tendens tot herverdeling van het nationaal inkomen, dat met 5,7 % steeg in lopende prijzen, ten voordele van het inkomen uit vermogen heeft zich ook in 1985 doorgezet. Het aandeel, van het inkomen uit vermogen in het netto nationaal inkomen, dat de gezinnen toekomt is tot 22 % gestegen, tegen 15,2 % in 1970 en 13,3 % in 1975. Alleen het aandeel van de inkomens afkomstig uit het bezit van andere dan onroerende activa is gestegen: van 10,2 % in 1980 tot 18 % in 1985. Dit is het hoogste aandeel sinds het bestaan van de nationale rekeningen (1953). Het inkomen van de ondernemingen (niet-uitgekeerde winsten en directe belastingen van de venonootschappen) met 5,4 % van het nationaal inkomen, bereikt eveneens het toppeil dat tussen 1969 en 1979 van 5,7 % naar 7,0 % steeg. Het looninkomen daarentegen vertegenwoordigt, na de top van 1981 met 73,7 % van het nationaal inkomen, nog slechts 71,6 % in 1985.

De loonmassa steeg met 5,6 % terwijl de overeenkomstige tewerkstelling stabiel gebleven is, maar verhoudingsgewijze meer deeltijds werkenden telt dan het jaar voordien. De stijging van het inkomen van de zelfstandigen verschilt niet bijzonder veel van de ontwikkeling van de totale loonarbeid.

De sanering van de openbare financiën, vooral van de financiën van de centrale overheid, krijgt sinds 1984 de bijzondere aandacht van de regering. Essentieel voorziet het plan van maart 1984, gedurende drie opeenvolgende jaren, in een aanvullende afhouding op de gezinsinkomens ten voordele van de sociale zekerheid zodat de overheidsbijdrage aan die sector wordt verlicht. De overdrachten van de centrale overheid naar de sociale zekerheid zouden dan ook, na een daling met 10 miljard frank of 3,1 % in 1984 t.o.v. 1983, in 1985 verder moeten dalen, maar met een bedrag van 38,1 miljard frank of 11,2 %. Die vermindering, waardoor de totale lopende uitgaven van de centrale overheid minder zouden toenemen (+ 4,7 %) dan de ontvangsten (+ 5,8 %), zou een stabilisering, zowel in absolute waarde als in percent van het BNP, van het financieringstekort van de Staat moeten mogelijk maken. Het netto te financieren tekort van de Centrale overheid zou in 1985 dan 10,2 % van het BNP bedragen, tegen 10,8 % het jaar voordien en 11,7 % in 1983.

Aan de uitgavenkant is de toename van de interestlasten van de openbare schuld belangrijk (+ 16,4 % in 1985 tegen + 14,7 % in 1983). De lasten vertegenwoordigen 26,4 % van de lopende uitgaven van de Centrale overheid. Aan de inkomstenzijde valt, evenals in 1984 maar in mindere mate, de toename op van het rendement van de vennootschapsbelasting (+ 10,7 % in 1985 tegen + 18 % in 1984) ingevolge het herstel van de winstgevendheid van de ondernemingen.

Voor de totale overheid bedraagt het netto te financieren tekort 9,8 % in 1985 tegen 10,3 % in 1984.

3.2. VOORUITZICHTEN VOOR 1986

Twee belangrijke feiten zullen de ontwikkeling van de Belgische economie in 1986 beheersen. De verwachte verbetering van de internationale omgeving, vooral ingevolge de daling van de petroleumprijzen, waardoor de privé-consumptie zou stijgen bij de voornaamste klanten van de BLEU. Op binnenlands vlak zal er de invloed zijn van de beperking van de overheidsuitgaven, voor een bedrag van 195 miljard frank tegen 1987, en waarvan de eerste deflatoire gevolgen zich tijdens het tweede halfjaar van 1986 zouden moeten laten voelen. De gunstige internationale conjunctuurvooruitzichten zouden de neerwaartse invloed ervan enigszins kunnen milderen.

Door de stijging van de koopkracht, onder invloed van de lage inflatiegraad (+ 1,5 %), zou de de privé-consumptie net 2,7 % in volume toenemen. Door die stijging en de verwachte groei van de internationale vraag evenals door de meer dan gunstige kostprijs- en rendabiliteitsvoorwaarden zouden de bedrijfsinvesteringen met 8,9 % toenemen. Indien het duidelijk is dat de binnenlandse activiteit wordt aangespoord door de internationale vraag (de uitvoer zou met 4,8 % in volume toenemen), dan zou ook de sterke ontwikkeling van de privé-consumptie en van de bedrijfsinvesteringen de importvraag in belangrijke mate aanwakkeren (+ 6,1 %) zodat de groei van de netto-uitvoer, hoewel positief blijvend, in 1986 lager zou zijn dan in 1985 en een negatieve bijdrage tot de economische groei van 1986 leveren (31). De zeer ongelijke ontwikkeling tussen export- (- 4,9 %) en importpijzen (- 8,1 %) laat een sterk positief saldo op de lopende betalingsbalans toe dat hoger is dan de voorgaande jaren.

De inspanningen ter sanering van de openbare financiën worden duidelijk en als de overheidsconsumptie met 1 % in volume daalt, dan is de daling van de overheidsinvesteringen opnieuw zeer belangrijk (-13,3 %).

De investeringen in de woningbouw stijgen licht (+ 2,7 %). De totale binnenlandse vraag neemt dan ook in 1986 met 2,4 % toe, tegen 0,9 % in 1985 en 1,3 % in 1984. Rekening houdend met de negatieve bijdrage van de netto export, zou de groei van het BNP 1,7 % bedragen tegen 1 % in 1985.

Het aandeel van het inkomen uit vermogen in het nationaal inkomen stijgt opnieuw (+ 9,9 % in lopende prijzen) en het inkomen uit arbeid (loontrekkenden en zelfstandigen) stijgt maar beperkt (+ 3,5 % in lopende prijzen). Het beschikbaar gezinsinkomen stijgt in nominale waarde met 4,4 % maar door de lage inflatiegraad (+ 1,5 %) is de reële toename aanzienlijk (+2,8 %).

De loonmatiging (de toename van de loonkost per man-uur bedraagt 3,4 % in 1986 tegen 6,1 % in 1985), het differentieel - als gevolg van een belangrijker daling van de invoerprijzen dan van de uitvoerprijzen -, evenals de toegenomen vraag leiden tot een belangrijke stijging van het inkomen van de ondernemingen.

Hoewel de belangrijke besparingen, die in mei 1986 werden beslist, pas hun grootste invloed op de overheidsuitgaven zullen hebben in 1987 (195 miljard voor 1987), zullen de eerste effecten in 1986 optreden. Het netto te financieren saldo van de centrale overheid daalt van 10,2 % van het BNP in 1985 (10,8 % in 1984) naar 8,5 % in 1986. De overheidsconsumptie en de overdrachten zijn gestabiliseerd en de groei van de interestlasten op de overheidsschuld valt op 11 % (tegen 16 % in 1985). Voor de totale overheid komt het netto te financieren bedrag op 8,4 % van het BNP tegen 9,8 % het jaar voordien.

TABEL 72- Belangrijkste economische aggregaten

	1984	1985	1986
	wijzigigen in % in prijzen van 1980		
Privé-consumptie	+ 0,8	+ 0,5	+ 2,7
Overheidsconsumptie	- 0,1	+ 1,3	- 1,0
Bruto vaste kapitaalvorming	+ 1,0	+ 1,7	+ 4,7
Ondernemingen	+ 5,9	+ 4,6	+ 8,9
Woningen	- 0,7	+ 3,6	+ 2,7
Overheid	-13,4	-12,7	-13,3
Uitvoer goederen en diensten	+ 4,5	+ 3,5	+ 4,8
Invoer goederen en diensten	+ 4,6	+ 3,3	+ 6,1
Bruto nationaal produkt	+ 1,5	+ 1,0	+ 1,7
	niveau en ratio		
Saldo lopende rekening van de betalingsbalans			
lopende prijzen, mrd.	-10,7	- 0,6	+ 68,7
in % B.N.P.	- 0,1	--	+ 1,4
Financieringsbehoefte van de overheid			
lopende prijzen, mrd.	-458,4	-462,0	-418,0
in % B.N.P.	- 10,3	- 9,8	- 8,4
Binnenlandse tewerkst. x 1000	3 654	3 660	3 668
ondernemingen	2 898	2 897	2 899
loontrekkenden	2 265	2 259	2 259
zelfstandigen	633	638	640
huispersoneel	96	96	95
overheidsdiensten	660	668	674
Werkloosheid x 1000	547,5	507,2	480,9
in % van de actieve bevolking	12,9	12,1	11,5

Bron: Ministerie van Economische Zaken, Economisch Budget, juli 1986.

VOETNOTEN

(1) De gegevens van het NIS over de buitenlandse handel hebben betrekking op de BLEU, hoewel enkele bijzondere gegevens m.b.t. Luxemburg en België onder punt D worden behandeld.

(2) Volgens de OESO is de energieintensiteit in de zeven grootste industrielanden sterk gedaald sinds de eerste petroleum crisis. Zie in dit verband: A. MITTELSTADT, ***«Les prix de l'énergie: évolution et perspectives.»***, OCDE, 1985.

(3) ***«Bundesrepublik Deutschland»***, BDBH, Informatie over de Buitenlandse handel, bijlage, maart 1986.

(4) «Onze handelsbetrekkingen met het Middellandse-zeebekken en de verruiming van de Europese Gemeenschap.», ***Paribas, Ekonomische berichten***, speciaal nummer 32, 1985.

(5) «De handel tussen de BLEU en de Oostbloklanden.», ***Paribas, Ekonomische berichten***, nr 66, 1986.

(6) Zie ***«L'amélioration de la compétitivité et des structures industrielles de la Communauté»***, CEE, COM(86) 40 final en «Een coöperatieve groei en tewerkstellingsstrategie» ***Europese Economie*** nr 26, november 1985.

(7) Zie document CCE-CRB 1986/168.

(8) Een synthese werd gemaakt door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven in het kader van het onderzoek naar de concurrentiepositie.

(9) ***«Parts de marché et structure des exportations belges 1960-1983»***, IRES, Service de conjoncture, mei 1985.

(10) Een inventaris van deze studies werd opgesteld door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven in het kader van de Commissie «Concurrentiepositie» (Zie Documenten 1985/690, 1986/25 en 1986/ 66).

(11) IRES, idem.

(12) IRES, Service de conjoncture, maart 1986.

(13) «Het verlies aan levenskracht van de Belgische economie in het voorbije decennium», ***Tijdschrift van de Nationale Bank***, september en november 1980 en mei, juni en juli 1981. De studie slaat op de periode 1970-73 tot 1978, doch een recentere analyse (1972-73 tot 1980) werd gepubliceerd door H.PAUWELS, H.THIJS en A.VAN POECK: «Internationale concurrentiepositie en tewerkstelling, een empirisch onderzoek voor België», ***Referatenboek***, 16e Vlaams Wetenschappelijk Economisch Congres, 1983.

(14) ***«La compétitivité de l'industrie européenne: un bilan»*** en ***'Les déterminants de l'offre industrielle communautaire'***, bijdrage van P. BUIGUES en Ph. GOYBET, Doc. CEE II/127/85, september 1985.

(15) Verenigde Staten, Japan, België, Denemarken, Frankrijk, Italië, Nederland, BRD, Verenigd Koninkrijk.

(16) «De buitenlandse handel van de Gemeenschap, de Verenigde Staten en Japan», ***Europese Economie***, nr 16, juli 1983.

(17) «Koopgewoonten, houdingen en opinies van de verbruiker in België», ***Distributie Vandaag***, Belgische Comité voor de Distributie, februari 1986.

(18) De methodologie wordt uiteengezet in ***De Belgische economie in 1983***, Deel 2, MEZ, Brussel 1984.

(19) Verhouding tussen actieve bevolking en bevolking op arbeidsleeftijd.

(20) Om homogeniteit en vergelijkbaarheid in de tijd te behouden, worden de volledig uitkeringsgerechtigde werklozen die meer dan 55 of 50 jaar oud en geen werkzoekende meer zijn, nog opgenomen in de begrippen activiteitsgraad en actieve bevolking.

(21) NIS, ***Statistisch Tijdschrift*** 1984.

(22) De verdeling per leeftijdsklasse is maar tot november 1985 beschikbaar.

(23) Voor 1985 zijn, zoals telkens, de gegevens fragmentair (ramingen NBB) en worden de definitieve resultaten van de balanscentrale (1983) en de steekproefresultaten van een aantal instellingen voor het jaar 1984 weergegeven.

(24) «De ondernemingswinsten in 1984», ***Weekberichten van de Kredietbank***, 1985 nr 43.

(25) *Ibid.*

(26) Volgens de definitie in nauwe zin gelijk aan M1. Het gaat om de geldhoeveelheid bij de overwegend geldscheppende instellingen. Zie daarvoor de tabellen XIII.1, XIII 4a en XIII 4b van het Tijdschrift van de Nationale Bank.

(27) Algemene toelichting p.3. Op p.28 wordt een iets hoger cijfer gehanteerd, nl. 495 miljard of 10,4 % van het BNP.

(28) De cijfers met betrekking tot de macro economische gegevens, zijn geput uit: ***Perspectives économiques de l'OCDE***, nr 39, mei 1 1986, en, voor België, ***Vooruitzichten 1985 - 1987. Economisch budget***, Ministerie van Economische Zaken, juli 1986.

(29) De gecumuleerde uitvoer en invoer bedroeg 157 % van het BNP in 1984.

(30) Volgens ***Europese economie***, nr 26, november 1985, behoren de relatieve loonkosten per eenheid, uitgedrukt in een gemeeenschappelijke munt (dollar), in de Belgische fabrieksnijverheid tot de laagste van de Gemeenschap.

(31) Jaarlijkse wijzigingen van de netto uitvoer in volume, in percent van het basisjaar.

DE BELGISCHE ECONOMIE
IN
1985

KONINKRIJK BELGIE
MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN
ALGEMENE DIRECTIE VOOR STUDIEN EN DOCUMENTATIE

DE BELGISCHE ECONOMIE IN 1985

Deel II

Tabellen en grafieken

BRUSSEL
1987

Brussel : Ministerie van Economische Zaken
Algemene Directie voor Studiën en Documentatie

1987- XVI, 310 p. 20,4 X 29,1 cm
I.S.S.N. 0771-7385
D/1987/1226
Prijs: BF 400.
Gegevens uit deze publicatie mogen overgenomen worden mits duidelijke bronvermelding.

VOORBERICHT

Zoals in het verleden bevat dit tweede deel van «De Belgische economie in 1985» een groot aantal tabellen en grafieken met betrekking tot de voornaamste gegevens over de nationale economie en een internationaal overzicht.

Over het algemeen werd de indeling van de hoofdstukken van de vorige uitgave behouden. Om een vlotte raadpleging te bevorderen zijn de tabellen en grafieken doorlopend genummerd binnen een hoofdstuk (Arabische cijfers voor de tabellen, hoofdletters voor de grafieken) dat zelf een Romeins cijfer krijgt.

De tabellen en grafieken bevatten gegevens over een langere periode dan het verlopen jaar. Ieder hoofdstuk wordt daarbij ingeleid door een korte tekst die tot doel heeft de draagwijdte en de juiste interpretatie van de gegevens te beklemtonen.

Om starheid te vermijden werden talrijke tabellen aangepast of werd voor een nieuwe voorstelling gezorgd. De meeste aandacht ging dit jaar uit naar de behandelde periode, die in de meeste gevallen uniform vijf jaar bedraagt. Bovendien werd een nieuw hoofdstuk opgesteld in verband met de macro-economische componenten van de Belgische economie.

Brussel, oktober 1986.

INHOUD

Voorbericht		VII
Inhoud		IX
Lijst van afkortingen		XI
I	Macro-economische gegevens	1
II	Bevolking	9
III	Tewerkstelling	13
IV	Werkloosheid	25
V	Landbouw en zeevisserij	45
VI	Industrie	51
VII	Energie	85
VIII	Privé consumptie en toerisme	115
IX	Investeringen	127
X	Buitenlandse handel van de BLEU	135
XI	Verkeer en vervoer	199
XII	Rijksfinanciën	213
XIII	Geld en krediet	235
XIV	Verzekeringen	245
XV	Prijzen	257
XVI	Inkomen uit arbeid	271
XVII	Ondernemingen	277
XVIII	Internationale gegevens	289

LIJST VAN AFKORTINGEN

ADSD	Algemene Directie voor Studiën en Documentatie van het MEZ.
BBP	Bruto Binnenlands Produkt.
BLEU	Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.
BLIW	Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel.
BNP	Bruto Nationaal Produkt.
BRT	Bruto Register Ton.
BS	Belgisch Staatsblad.
BTK	Bijzonder Tijdelijk Kader.
BTW	Belasting over de Toegevoegde Waarde.
DAC	Derde Arbeidcircuit.
DMVZK	Dienst voor Maatschappelijke Veiligheid van de Zeelieden ter Koopvaardij
EEG	Europese Economische Gemeenschap.
EMS	Europees Monetair Stelsel.
EOGL	Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw.
EUROSTAT	Statistisch Ambt van de Europese Gemeenschappen.
FABRIMETAL	Federatie van ondernemingen van de Metaalbewerkende industrie.
HWI	Herdisconterings- en Waarborginstituut.
IBF	Interdepartementeel Begrotingsfonds voor tewerkstelling.
IMF	Internationaal Muntfonds.
IRES	Institut de Recherches Economiques et Sociales (Université Catholique de Louvain).
IWT	Instituut voor het Wegtransport.
KB	Koninklijk Besluit.
MEZ	Ministerie van Economische Zaken.
NACE-CLIO	Nomenclature de activités économiques dans la Communauté européenne - Classification «Entrées-Sorties» . (Bedrijfsindeling in de Europese Gemeenschappen. Input-Output classificatie).
NAVO	Noord Atlantische Verdragsorganisatie.
NBB	Nationale Bank van België.
NIM	Nationale Investeringsmaatschappij.
NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek van het MEZ.
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
NMVB	Nationale Maatschappij voor Buurtspoorwegen.
NPM	Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers.
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.
OPEC	Organization of Petroleum Exporting Countries (Organisatie van de Petroleumuitvoerende landen).
PTT	Post, Telegraaf, Telefoon.
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte en Invaliditeit.
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid.
RTT	Regie voor Telegrafie en Telefonie.
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.
TCIH	Type Classificatie van de Internationale Handel.
TWW	Tewerkgestelde Werklozen.

De afkortingen van de landennamen in het hoofdstuk van de buitenlandse handel zijn deze die voorgesteld zijn door de Internationale Organisatie voor Standaardisatie:

BE	België.
CA	Canada.
DE	Duitse Bondsrepubliek.
DK	Denemarken.
ES	Spanje.
FR	Frankrijk
GB	Verenigd Koninkrijk.
GR	Griekenland.
IE	Ierland.
IT	Italië.
JP	Japan.
NL	Nederland.
PT	Portugal.
SU	Unie van de Socialistische Sovjetrepublieken.
US	Verenigde Staten.
ZA	Zuid Afrika.
ZR	Zaïre.

Andere, niet gestandaardiseerde, afkortingen werden toegevoegd:

A-AFR	Andere Afrikaanse landen.
A-AMR	Andere Amerikaanse landen.
A-ASIE	Andere Aziatische landen.
A-EUR	Andere Europese landen.
AFR	Afrika.
AMR	Amerika.
ASIE	Azië.
EEG(10)	Europese Economische Gemeenschap, tien landen.
EEG(12)	Europese Economische Gemeenschap, twaalf landen.
EUR	Europa.
OCEAN	Oceanië.
PCE	Landen met Staatshandel.
MOL	Ontwikkelingslanden.

I. MACRO-ECONOMISCHE COMPONENTEN

Inleiding		2
I-1A	Bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten, per bedrijfstak en in werkelijke prijzen	4
I-1B	Bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten, per bedrijfstak en in werkelijke prijzen: structuur	4
I-2A	Bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs, per bedrijfstak en in prijzen van 1980	5
I-2B	Bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs, per bedrijfstak en in prijzen van 1980: wijzigingen	5
I-3A	Verdeling van het bruto nationaal produkt over de produktiefactoren in werkelijke prijzen	6
I-3B	Verdeling van het bruto nationaal produkt over de produktiefactoren in werkelijke prijzen: structuur	6
I-4A	Besteding van het nationaal produkt tegen marktprijs en in prijzen van 1980	7
I-4B	Besteding van het nationaal produkt tegen marktprijs en in prijzen van 1980: wijzigingen	7
I-4C	Besteding van het nationaal produkt tegen marktprijs en in prijzen van 1980: structuur	7

INLEIDING

De tabellen bevatten de gegevens uit de nationale rekeningen volgens de ramingen van het NIS. Een beschrijving van de ramingsmethoden voor de verschillende rubrieken van de nationale rekeningen is verschenen in nr 6/1963 van het Statistisch Tijdschrift en nr 4/1963 van de Statistische en Econometrische Studiën evenals in verschillende daaropvolgende nummers van die publicaties voor de aanpassingen van de methodologie.

De hiernavolgende tabellen zijn meer geaggregeerd dan de door het NIS jaarlijks uitgegeven cijfers (1).

De tabellen I-1 en I-2 en hun onderverdelingen geven de toegevoegde waarde van de verschillende bedrijfstakken van de economie tegen factorkosten, in werkelijke prijzen (tabel I-1) en tegen marktprijs en in prijzen van 1980 (tabel I-2). De tabellen I-3 geven de verdeling over produktiefactoren, onder de vorm van inkomens, van de totale bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs en in werkelijke prijzen zoals die ontstaat in gevolge de produktieve activiteit. De tabellen I-4 bevatten de grote bestedingscategorieën van de aldus geproduceerde goederen en diensten tegen marktprijs en in prijzen van 1980.

Volgens de ramingen van de nationale rekeningen is de Belgische economie in 1985, evenals in 1984, maar matig gegroeid. Het bruto binnenlands produkt, een maatstaf voor de totale waarde van de geproduceerde goederen en diensten op het eigen grondgebied, steeg in vergelijking met het voorgaande jaar met 1,5 %, hetzij met ongeveer hetzelfde percentage dat in 1984 werd behaald (+ 1,6 %). Het bruto nationaal produkt, het BBP vermeerderd met het saldo van de factorinkomens ontvangen van en betaald aan het buitenland, steeg met 1,3 % tegen 1,9 % het jaar voordien. Het verschil in ontwikkeling van het BNP tussen 1984 en 1985 wordt verklaard door een lichte verslechtering van de inkomensstromen t.o.v. het buitenland wat betreft de andere dan uit bezoldigde arbeid verworven inkomens (tabel I-1A).

De toename van het BNP is de laatste twee jaar bijna hoofdzakelijk het gevolg van de ontwikkeling van de binnenlandse vraag (+ 1,2 % in 1985) geweest, de bijdrage van de buitenlandse handel tot de groei van het BNP was uiterst beperkt (+0,2 % in 1984 en +0,1 % in 1985) (tabel I-4).

Vooral de privé- (+ 1,5 %) en de overheidsconsumptie (+ 1,5 %) hebben in 1985 de economie gestimuleerd, terwijl de kapitaalvorming niet veranderde. Exclusief de voorraadwijzigingen steeg de bruto vaste kapitaalvorming toch met 1,1 % in volume tegen 2,3 % in 1984. De bedrijfsinvesteringen (2) namen met 3,0 % toe, een tempo dat weliswaar lager lag dan het jaar voordien (+ 7,1 %) en voor het eerst sinds 1979 is het volume van de woongebouwen opnieuw, en zelfs in belangrijke mate (+ 5,1 %), toegenomen; zoals verwacht daalden de overheidsinvesteringen met 11,2 %, hetzij in dezelfde mate als het voorgaande jaar (3)

Invoer en uitvoer stegen beide in gelijke mate (+ 3,6 %), maar tegen een lager tempo dan in 1984 (+ 5,3 % voor de uitvoer en + 5,2 % voor de invoer). Worden alleen de goederenbewegingen genomen dan steeg de uitvoer met 2,2 % tegen 4,6 % in 1984 en de invoer met 1,7 % in 1985 tegen 4,6 % het jaar voordien.

Het saldo van de handels- en dienstenbalans, inbegrepen de factorinkomens, is sinds 1982 positief en ook in 1985 is dit saldo opnieuw toegenomen.

De beperkte uitvoergroei wordt weerspiegeld in de zwakke ontwikkeling van de toegevoegde waarde, in vaste prijzen (tabellen I-1 en 2), van de verwerkende nijverheid waarvan het grootste deel van de produktie in het buitenland wordt afgezet. Ook de sector vervoer en verkeer ondervindt daarvan de weerslag: de lagere havenactiviteit leidt er tot een

daling van het groeitempo van de toegevoegde waarde. De goede prestaties van de privé consumptie leiden tot een stijging van de tertiaire activiteiten, groter dan die van het BBP. De klimatologische omstandigheden die in 1985 optraden, hebben in niet geringe mate tot de toename van de toegevoegde waarde in de elektriciteits-, water- en gassector bijgedragen met als tegenhanger de belangrijke toename van het energieverbruik van de gezinnen (4) die het groeiverschil, tussen 1984 en 1985, van de privé consumptie verklaart. Ten slotte heeft de vraagverbetering in de bouw een einde gemaakt aan de sinds 1981 voortdurende daling van de bruto toegevoegde waarde in vaste prijzen van die bedrijfstak.

Wat de inkomens van de produktiefactoren betreft (tabel I-3), blijft de sinds 1982 waargenomen vermindering van het aandeel van het bezoldigd inkomen in het nationaal inkomen ook in 1985 aanhouden; omgekeerd is het aandeel van het inkomen uit vermogen toegenomen en in een tijdsspanne van vijf jaar is het relatief belang ervan met 5 percent-punten gestegen. Het belangrijk herstel van de rendabiliteit van de ondernemingen blijkt ook uit de verdere toename van de gereserveerde winsten van de vennootschappen. Na het lage peil van 1981, zijn die winsten thans vertienvoudigd (13 miljard in 1981 en 130 miljard of 2,7 % van BNP in 1985).

VOETNOTEN

(1) De meest recente gegevens met betrekking tot 1985 en de tien vorige jaren zijn gepubliceerd in het «Weekbericht» nr 2162 van 13 december 1986 van het NIS.
(2) Bruto vaste kapitaalvorming verminderd met de overheidsinvesteringen (vrij en officieel onderwijs inbegrepen) en de woongebouwen.
(3) Een uitgebreider overzicht van de investeringen op basis van de nationale rekeningen wordt in tabel IX-2 van onderhavige publicatie gegeven.
(4) Het detail van de privé consumptie wordt in de tabellen VIII-1 à 4 gegeven.

I-1A - Bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten, per bedrijfstak en in werkelijke prijzen

Miljarden franken

BEDRIJFSTAKKEN	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Landbouw	78,3	87,8	96,7	110,2	112,4	113,3
Extractieve nijverheid	24,8	25,3	25,5	25,5	27,2	26,6
Verwerkende nijverheid	862,7	838,0	934,8	1 010,2	1 082,5	1 116,4
Bouwnijverheid	237,2	206,1	219,4	219,1	220,7	232,4
Elektriciteit, gas, water	96,8	108,4	107,0	131,5	144,9	168,9
Handel-, bank- en verzekeringswezen	672,6	729,9	802,7	855,2	931,5	1 032,6
Vervoer en verkeer	279,0	280,6	300,5	311,4	351,3	378,9
Diensten	943,1	1 024,9	1 099,5	1 156,3	1 226,8	1 300,1
Eigen investeringen	5,0	4,9	5,5	5,5	6,1	6,6
Toegerekende interesten	-45,1	-53,3	-61,7	-62,7	-72,1	-78,1
BBP (aangepast)	3 157,6	3 265,2	3 550,0	3 758,9	4 049,1	4 325,7
Factorinkomens (a)	-18,3	-23,1	-38,3	-36,7	-27,8	-35,3
Indirecte belastingen	412,1	435,8	476,0	509,7	529,5	557,4
Subsidies	-50,3	-55,4	-53,6	-59,3	-67,7	-71,0
BNP (aangepast)	3 501,1	3 622,5	3 934,1	4 172,7	4 483,1	4 776,8

(a) Netto betaalde factorinkomens ontvangen van het buitenland. Bron : Ministerie van Economische zaken, NIS, ADSD.

I-1B - Bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten, per bedrijfstak en in werkelijke prijzen : structuur

Structuur in % van het totaal

BEDRIJFSTAKKEN	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Landbouw	2,2	2,4	2,5	2,6	2,5	2,4
Extractieve nijverheid	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
Verwerkende nijverheid	24,6	23,1	23,8	24,2	24,1	23,4
Bouwnijverheid	6,8	5,7	5,6	5,3	4,9	4,9
Elektriciteit, gas, water	2,8	3,0	2,7	3,2	3,2	3,5
Handel-, bank- en verzekeringswezen	19,2	20,1	20,4	20,5	20,8	21,6
Vervoer en verkeer	8,0	7,7	7,6	7,5	7,8	7,9
Diensten	26,9	28,3	27,9	27,7	27,4	27,2
Eigen investeringen	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Toegerekende interesten	-1,3	-1,5	-1,6	-1,5	-1,6	-1,6
BBP (aangepast)	90,2	90,1	90,2	90,1	90,3	90,6
Factorinkomens (a)	-0,5	-0,6	-1,0	-0,9	-0,6	-0,7
Indirecte belastingen	11,8	12,0	12,1	12,2	11,8	11,7
Subsidies	-1,4	-1,5	-1,4	-1,4	-1,5	-1,5
BNP (aangepast)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(a) Netto betaalde factorinkomens ontvangen van het buitenland Bron : Ministerie van Economische zaken, NIS, ADSD.

I-2A - Bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs, per bedrijfstak en in prijzen van 1980

Miljarden franken

BEDRIJFSTAKKEN	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Landbouw	79,4	83,1	87,2	85,7	93,2	94,1
Extractieve nijverheid	18,6	16,6	17,1	16,1	16,8	16,2
Verwerkende nijverheid	870,7	860,8	894,3	907,8	921,9	930,7
Bouwnijverheid	263,0	213,2	205,2	195,8	189,3	190,4
Elektriciteit, gas, water	109,6	112,6	106,6	112,2	115,9	121,0
Handel-, bank- en verzekeringswezen	998,8	996,7	1 025,9	1 002,0	1 020,1	1 038,0
Vervoer en verkeer	279,6	273,7	271,3	271,1	287,9	295,9
Diensten	983,7	997,7	1 004,6	1 009,7	1 019,5	1 028,7
Eigen investeringen	5,0	4,7	5,0	4,8	5,2	5,4
Toegerekende interesten	-45,1	-49,3	-51,5	-52,2	-51,8	-52,8
Aftrekbare investeringen op BTW	-47,3	-42,9	-47,5	-42,9	-48,3	-51,2
BBP (aangepast)	3 519,4	3 470,2	3 532,6	3 521,5	3 577,7	3 630,4
Factorinkomens (a)	-18,3	-22,0	-34,0	-30,6	-22,0	-26,7
BNP (aangepast)	3 501,1	3 448,2	3 498,6	3 490,9	3 555,7	3 603,7

(a) Netto betaalde factorinkomens ontvangen van het buitenland.

Bron : Ministerie van Economische zaken, NIS, ADSD.

I-2B - Bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs, per bedrijfstak en in prijzen van 1980 : wijzigingen

Wijzigingen in %

BEDRIJFSTAKKEN	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Landbouw	4,2	4,7	5,0	-1,7	8,7	1,0
Extractieve nijverheid	2,9	-10,6	2,9	-6,1	4,5	-3,8
Verwerkende nijverheid	2,5	-1,1	3,9	1,5	1,5	1,0
Bouwnijverheid	4,7	-18,9	-3,7	-4,6	-3,3	0,6
Elektriciteit, gas, water	0,1	2,7	-5,4	5,3	3,3	4,4
Handel-, bank- en verzekeringswezen	2,7	-0,2	2,9	-2,3	1,8	1,8
Vervoer en verkeer	3,1	-2,1	-0,9	-0,1	6,2	2,8
Diensten	2,8	1,4	0,7	0,5	1,0	0,9
BBP (aangepast)	3,9	-1,4	1,8	-0,3	1,6	1,5
BNP (aangepast)	3,5	-1,5	1,5	-0,2	1,9	1,3

Bron : Ministerie van Economische zaken, NIS, ADSD.

I-3A - Verdeling van het bruto nationaal produkt over de produktiefactoren in werkelijke prijzen

Miljarden franken

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Inkomen uit bezoldigde arbeid	2 073,0	2 155,9	2 297,7	2 402,6	2 535,6	2 664,8
Ondernemersinkomen personenvennootschappen	396,0	408,3	434,5	465,4	496,1	531,9
Inkomen uit vermogen toevloeiend aan particulieren	435,2	503,4	586,1	654,4	757,4	836,8
Reserveringen van vennootschappen	24,4	13,1	34,7	52,4	88,5	129,9
Directe belastingen van vennootschappen	89,7	87,5	112,9	114,2	135,3	148,6
Inkomen uit vermogen toevloeiend aan de overheid	20,4	30,8	45,8	26,9	36,5	47,3
Interest van de overheidsschuld	-211,5	-289,1	-367,2	-395,4	-448,7	-509,3
Netto nationaal inkomen	2 827,2	2 910,0	3 144,4	3 320,6	3 600,6	3 849,9
Afschrijvingen	312,1	332,1	367,3	401,6	420,7	440,5
Bruto nationaal produkt	3 139,3	3 242,1	3 511,7	3 722,2	4 021,3	4 290,4
Indirecte belastingen	412,1	435,8	476,0	509,7	529,5	557,4
Subsidies	-50,3	-55,4	-53,6	-59,3	-67,7	-71,0
BNP tegen marktprijs	3 501,1	3 622,5	3 934,1	4 172,7	4 483,1	4 776,8

Bron : Ministerie van Economische zaken, NIS, ADSD.

I-3B - Verdeling van het bruto nationaal produkt over de produktiefactoren in werkelijke prijzen : structuur

Structuur in % van het totaal

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Inkomen uit bezoldigde arbeid	59,2	59,5	58,4	57,6	56,6	55,8
Ondernemersinkomen personenvennootschappen	11,3	11,3	11,0	11,2	11,1	11,1
Inkomen uit vermogen toevloeiend aan particulieren	12,4	13,9	14,9	15,7	16,9	17,5
Reserveringen van vennootschappen	0,7	0,4	0,9	1,3	2,0	2,7
Directe belastingen van vennootschappen	2,6	2,4	2,9	2,7	3,0	3,1
Inkomen uit vermogen toevloeiend aan de overheid	0,6	0,9	1,2	0,6	0,8	1,0
Interest van de overheidsschuld	-6,0	-8,0	-9,3	-9,5	-10,0	-10,7
Netto nationaal inkomen	80,8	80,3	79,9	79,6	80,3	80,6
Afschrijvingen	8,9	9,2	9,3	9,6	9,4	9,2
Bruto nationaal produkt	89,7	89,5	89,3	89,2	89,7	89,8
Indirecte belastingen	11,8	12,0	12,1	12,2	11,8	11,7
Subsidies	-1,4	-1,5	-1,4	-1,4	-1,5	-1,5
BNP tegen marktprijs	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron : Ministerie van Economische zaken, NIS, ADSD.

I-4A - Besteding van het nationaal produkt tegen marktprijs en in prijzen van 1980

Miljarden franken

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Privé consumptie	2 222,9	2 218,1	2 242,3	2 206,8	2 230,6	2 264,9
Overheidsconsumptie	643,6	651,3	641,2	640,5	643,4	653,1
Bruto kapitaalvorming	756,7	604,6	602,5	552,8	584,6	583,9
waarvan: voorraadwijzigingen	29,2	-5,4	6,8	-17,9	0,8	-6,0
Netto uitvoer	-12,2	-25,8	12,6	90,8	97,1	101,7
uitvoer	2 293,9	2 484,8	2 555,5	2 536,0	2 670,1	2 767,4
invoer	2 416,1	2 506,0	2 542,9	2 445,2	2 573,0	2 665,7
BNP	3 501,1	3 448,2	3 498,6	3 490,9	3 555,7	3 603,7

Bron : Ministerie van Economische zaken, NIS, ADSD.

I-4B - Besteding van het nationaal produkt tegen marktprijs en in prijzen van 1980 : wijzigingen

Wijzigingen in %

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Privé consumptie	1,8	-0,2	1,1	-1,6	1,1	1,5
Overheidsconsumptie	1,6	1,2	-1,6	-0,1	0,5	1,5
Bruto kapitaalvorming	4,4	-20,1	-0,3	-8,2	5,7	-0,1
waarvan: voorraadwijzigingen	3,3	-16,2	-2,3	-4,2	2,3	1,1
Uitvoer	7,6	8,3	2,8	-0,8	5,3	3,6
Invoer	5,5	3,7	1,5	-3,8	5,2	3,6
BNP	3,5	-1,5	1,5	-0,2	1,9	1,3

Bron : Ministerie van Economische zaken, NIS, ADSD.

I-4C - Besteding van het nationaal produkt tegen marktprijs en in prijzen van 1980 : structuur

Structuur in % van het totaal

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Privé consumptie	63,5	64,3	64,1	63,2	62,7	62,9
Overheidsconsumptie	18,4	18,9	18,3	18,3	18,1	18,1
Bruto kapitaalvorming	21,6	17,5	17,2	15,8	16,4	16,2
Uitvoer	65,5	72,1	73,0	72,6	75,1	76,8
Invoer	69,0	72,7	72,7	70,0	72,4	74,0
BNP	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron : Ministerie van Economische zaken, NIS, ADSD.

II. BEVOLKING

Inleiding		10
II-1	Geboorten, sterfgevallen, bevolkingswijziging en totale bevolking	11
II-2	Loop van de bevolking 1985	11

INLEIDING

Om de bevolking op 31 december van het jaar na de volkstelling te kennen, wordt vertrokken van het geregistreerde bevolkingscijfer, vermeerderd met de opnemingen (geboorten, immigratie) en verminderd met de afvoeringen (overlijdens, emigratie); op die manier wordt het cijfer van de berekende bevolking bekomen, dat op zijn beurt als basis moet dienen voor dezelfde berekening van het volgende jaar.

Tabel II-1 geeft elk jaar het bevolkingscijfer op 31 december. Voor de jaren 1972 tot 1980 wordt de bevolking berekend op basis van de volkstelling van 1970. Voor 1981 worden zowel het cijfer dat uitgaat van de telling van 1970 als het cijfer dat wordt bekomen op basis van de volkstelling van 1 maart van dat jaar gegeven (hierbij wordt wel rekening gehouden met de schommelingen die zich tussen deze datum en 31 december hebben voorgedaan). Voor 1982, 1983, 1984 en 1985 werd uitgegaan van dit laatste gegeven.

De gegevens hebben betrekking op de werkelijke bevolking, d.w.z. de bevolking die haar gewone verblijfplaats in de gemeenten heeft.

De totale bevolking is, na de daling het jaar voordien, met meer dan 4 600 personen toegenomen in 1984. Dit is het gevolg van een natuurlijke aangroei met 5 213 personen en een licht negatief migratiesaldo (515 personen).

Vergeleken met 1984 is er in 1985 een lichte stijging (+ 1 174) van de bevolking, waardoor opnieuw het peil van 1982 wordt bereikt. De toename is voornamelijk het gevolg van de natuurlijke aangroei, het migratiesaldo daalt inderdaad met 418 personen. De ontwikkeling over de gewesten die de voorgaande jaren werd vastgesteld, blijft bestaan: toename in Vlaanderen (+ 6 315), terugloop in Brussel-hoofdstad (-3 660) en in Wallonië (-1 481).

II-1 - Geboorten, sterfgevallen, bevolkingswijziging en totale bevolking

Jaar	Geboorten	Sterfgevallen	Bevolkingswijziging			Totale bevolking (a)
			Natuur. wijziging	Migratie-saldo	Totaal	
1976	120 472	118 765	1 707	8 443	10 150	9 823 302
1977	121 523	112 208	9 315	4 796	14 111	9 837 413
1978	121 983	115 060	6 923	-2 682	4 241	9 841 654
1979	123 658	112 156	11 502	1 954	13 456	9 855 110
1980	124 794	114 364	10 430	-2 166	8 264	9 863 374
1981	124 827	113 308	11 519	-6 950	4 579	9 867 953
						9 854 589
1982	120 451	112 506	7 876	-4 448	3 428	9 858 017
1983	117 395	114 814	2 581	-7 575	-4 994	9 853 023
1984	115 790	110 577	5 213	-515	4 698	9 857 721
1985	114 283	112 691	1 592	-418	1 174	9 858 895

Bron: Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Opgesteld op 31 december van het jaar op basis van de wijzigingen in de bevolking sedert de telling van 1970 voor de jaren 1972-1981 (eerste gegeven voor dit laatste jaar) en op basis van de telling van 1981 rekening houdend met de wijzigingen tussen 1 maart en 31 december van dat jaar (tweede gegeven voor 1981) en met de jaarlijkse wijzigingen vertrekkend van dit laatste gegeven voor 1982 tot 1985.

II-2 - Loop van de bevolking in 1985 (a)

Provincies en gewesten	Geboorten (b)		Sterfgevallen (b)		Natuurlijke wijziging	Saldo der migratie-beweging	Totale wijziging	Stand per 1 januari 1986
	Aantal	o/oo (c)	Aantal	o/oo (c)	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Antwerpen	18 311	11,6	16 854	10,6	+1 457	-151	+1 306	1 582 786
Brabant	25 196	11,4	25 869	11,7	-673	+1 577	+904	2 218 349
Henegouwen	14 942	11,7	16 779	13,1	-1 837	-2 343	-4 180	1 277 939
Luik	11 531	11,6	12 742	12,9	-1 211	+363	-848	991 535
Limburg	9 125	12,5	5 533	7,6	+3 592	-1 337	+2 255	731 875
Luxemburg	3 139	14,0	2 668	11,9	+471	+142	+613	224 988
Namen	5 207	12,6	5 081	12,3	+126	+883	+1 009	412 231
Oost-Vlaanderen	14 243	10,7	15 464	11,6	-1 221	-396	-1 617	1 328 805
West-Vlaanderen	12 589	11,5	11 701	10,7	+888	+844	+1 732	1 090 387
Brussel-hoofdstad	11 760	12,0	13 220	13,5	-1 460	-2 200	-3 660	976 536
Vlaams gewest	64 167	11,3	59 217	10,4	+4 950	+1 365	+6 315	5 676 194
Waals gewest	38 356	12,0	40 254	12,6	-1 898	+417	-1 481	3 206 165
W.o.: Duits taalgebied	827	12,4	687	10,3	+140	+87	+227	66 445
Het Rijk	114 283	11,6	112 691	11,4	+1 592	-418	+1 174	9 858 895

(a) Voorlopige gegevens.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS

(b) Exclusief de doodgeborenen en andere levenloos aangegeven kinderen.

(c) Verhouding tot de totale bevolking per 1 januari 1986.

III. TEWERKSTELLING

Inleiding		14
III-1A	Beroepsbevolking: verdeling per bedrijfstak	16
III-1B	Beroepsbevolking: verdeling in % per bedrijfstak	17
III-2A	Bezoldigde binnenlandse tewerkstelling in de privé-sector	18
III-2B	Bezoldigde binnenlandse tewerkstelling in de overheidssector	18
III-3	In de sociale zekerheid op 30 juni opgenomen werknemers	19
III-4	Indeling (NACE) per bedrijfstak van de in de sociale zekerheid opgenomen werknemers	20
III-5	Deeltijdse arbeid per 30 juni	21
III-6	Ontwikkeling van de tewerkstelling en de werkloosheid in de landen van de Gemeenschap	22
III-7A	Sluiting van ondernemingen per bedrijfstak en gewest	22
III-7B	Aantal getroffen werknemers ingevolge de sluiting van ondernemingen	23

INLEIDING

De beroepsbevolking op 30 juni wordt door het Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling volgens EEG-normen vastgesteld. De bedoeling is de definitie van de beroepsbevolking in overeenstemming te brengen met de concepten van de nationale rekeningen, vooral wat de bedrijfstakken en -sectoren betreft. Er wordt van de binnenlandse werkgelegenheid vertrokken: alle personen die een produktieve activiteit uitoefenen ongeacht of die personen burgers of militairen zijn en ongeacht of ze ingezetenen of niet-ingezetenen zijn. Dit is in tegenstelling met de vroegere nationale werkgelegenheid die de tewerkstelling van de ingezetenen, in de juridische betekenis, vaststelt.

De tewerkgestelde beroepsbevolking is dan de som van de binnenlandse werkgelegenheid en het saldo van de grensarbeid. Voegt men daarbij de werkloze beroepsbevolking dan wordt de totale beroepsbevolking bekomen.

Na twee jaar stabilisering stijgt de beroepsbevolking in 1985. De groei is de resultante van een toegenomen vrouwelijke tewerkstelling die de terugloop van de mannelijke beroepsbevolking meer dan compenseert.

De voornaamste bron m.b.t. de gegevens inzake loontrekkenden is de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ). Spijtig genoeg zijn de gegevens slechts beschikbaar met één jaar vertraging t.o.v. de referentieperiode. De ADSD had in het eerste deel van «De Belgische Economie in 1985» getracht een schatting te geven van het verloop per grote bedrijfstakken van juni 1984 tot juni 1985. In vergelijking met de officiële cijfers die door het Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling worden gepubliceerd, hebben de ramingen van de ADSD de vooruitgang in de tertiaire privé sector sterk onderschat (+ 30 000 t.o.v. 1984 tegen een voorspelde groei van 14 000 personen). De groei was vooral belangrijk in de bedrijfstakken «Overige dienstverlening» en «Bank-, krediet- en verzekeringswezen, en dienstverlening aan de ondernemingen», die laatste sector leverde de belangrijkste bijdrage door de ontwikkeling in de interim kantoren. De terugloop in de secundaire sector was minder belangrijk dan voorzien (-14 000 t.o.v. een voorspelling van -17 000). De groei in de openbare sector is iets groter dan geraamd (+ 4 000 i.p.v. + 1 000). Dezelfde bemerking geldt voor de zelfstandigen waarvoor de toename 8 000 personen bedroeg i.p.v. 5 000.

De gunstiger ontwikkeling van de tewerkstelling van 1984 in vergelijking met het voorgaande jaar, is in hoge mate afhankelijk van twee verschijnselen: de uitbreiding van de deeltijdse arbeid die in tabel III-5 tot uiting komt en de verdere ontwikkeling van het programma tot opslorping van de werkloosheid waarvan de invloed zich voornamelijk in de openbare sector voordoet.

De deeltijdse arbeid kan moeilijk benaderd worden op basis van de RSZ-statistiek omdat deze deeltijdse arbeiders als voltijds telt, een benadering is evenwel mogelijk volgens andere bronnen (RIZIV).

De uitbreiding van het verschijnsel deeltijdse arbeid bemoeilijkt de juiste interpretatie van de hiernavolgende tabellen over de tewerkstelling omdat deeltijdse en voltijdse arbeiders op dezelfde voet worden behandeld. De ontwikkeling van de binnenlandse loontrekkenden (+ 20 000) wordt duidelijk beïnvloed door de toename, tussen 1984 en 1985 van de deeltijdse arbeid die het RIZIV op 48 240 personen (12 823 mannen, 35 417 vrouwen) schat.

In de openbare sector is de groei hoofdzakelijk te wijten aan het programma tot opslorping van de werkloosheid, meer bepaald het aanwerven van werklozen in het raam van het derde arbeidscircuit.

Het tempo waarmee arbeidsplaatsen verloren gaan in de nijverheid (in enge zin, m.a.w. exclusief de bedrijfstakken «energie en water» en «bouw») vertraagde (ongeveer 18 000 personen in 1983 en slechts de helft in 1984) maar nam opnieuw toe tussen 1984 en 1985 (ongeveer 11 000).

Het verlies aan arbeidsplaatsen in de bouw neemt gevoelig af (-18 544 in 1983, -14 282 in 1984, -430 in 1985).

De groei van de tertiaire privé-sector die in 1983 begon (+ 2 023 personen) zet zich verder en neemt in omvang toe, de toename bedraagt ongeveer 11 000 personen in 1984 en 30 000 in 1985. Waarschijnlijk is het ook in die sector dat de deeltijdse arbeid zich verder ontwikkelt.

III-1A - Beroepsbevolking : verdeling per bedrijfstak (mannen en vrouwen) per 30 juni

BEDRIJFSTAKKEN	1982	1983	1984	1985
Tewerkgestelde beroepsbevolking	3 707 276	3 668 249	3 668 610	3 696 227
Binnenlandse tewerkstelling	3 672 333	3 633 648	3 634 711	3 662 288
Primaire sector				
- Land-, bosbouw en visserij	106 768	160 065	106 085	104 952
Secundaire sector	1 144 657	1 106 098	1 083 094	1 069 234
- Energie	61 182	59 846	59 095	56 531
- Winning niet-energetische delfstoffen, scheikundige nijverheid	197 441	189 362	185 766	179 149
- Metaalverwerkende industrie	286 663	280 394	275 393	273 111
- Andere verwerkende industrieën	363 804	359 718	359 673	357 706
- Bouwnijverheid	235 567	216 778	203 167	202 737
Tertiaire sector (a)	2 420 908	2 421 485	2 445 532	2 488 102
- Handel	691 434	688 090	696 670	702 627
- Vervoer en verkeer	274 685	267 253	263 378	262 504
- Bank- en verzekeringswezen	252 459	263 999	271 117	289 542
- Andere dienstverleningen (b)	1 202 330	1 202 143	1 214 367	1 233 429
Grensarbeid	34 943	34 601	33 899	33 939
Werkloze beroepsbevolking	490 042	545 109	545 720	544 228 (c)
TOTALE BEROEPSBEVOLKING	**497 318**	**4 213 358**	**4 314 330**	**4 197 318**

Bron : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Inbegrepen programma tot opslorping van de werkloosheid.

(b) Inbegrepen de krijgsmacht (beroepsmilitairen en miliciens).

(c) Inbegrepen de oudere volledig uitkeringsgerechtigde werklozen die geen werkzoekenden meer zijn.

III-1B - Beroepsbevolking : verdeling in % per bedrijfstak (mannen en vrouwen) per 30 juni

In % van het totaal

BEDRIJFSTAKKEN	1982	1983	1984	1985
Tewerkgestelde beroepsbevolking	88,3	87,0	87,0	87,1
Binnenlandse tewerkstelling	87,5	86,2	86,2	86,3
Primaire sector				
- Land-, bosbouw en visserij	2,5	2,5	2,5	2,4
Secundaire sector	27,2	26,2	25,7	25,2
- Energie	1,4	1,4	1,4	1,3
- Winning niet-energetische delfstoffen, scheikundige nijverheid	1,7	4,4	4,4	4,2
- Metaalverwerkende industrie	6,8	6,6	6,5	6,4
- Andere verwerkende industrieën	8,6	8,5	8,5	8,4
- Bouwnijverheid	5,6	5,1	4,8	4,7
Tertiaire sector (a)	57,6	57,4	58,0	58,6
- Handel	16,4	16,3	16,5	16,5
- Vervoer en verkeer	6,5	6,3	6,2	6,1
- Bank- en verzekeringswezen	6,0	6,2	6,4	6,8
- Andere dienstverleningen (b)	28,6	20,5	28,8	29,0
Grensarbeid	0,8	0,8	0,8	0,8
Werkloze beroepsbevolking	11,7	12,9	12,9	12,8(c)
TOTALE BEROEPSBEVOLKING	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Inbegrepen programma tot opslorping van de werkloosheid.

(b) Inbegrepen de krijgsmacht (beroepsmilitairen en miliciens).

(c) Inbegrepen de oudere volledig uitkeringsgerechtigde werklozen die geen werkzoekenden meer zijn.

III-2A - Bezoldigde binnenlandse tewerkstelling in de privé-sector : verdeling per bedrijfstak (mannen en vrouwen)

BEDRIJFSTAK	1982	1983	1984	1985
Primaire sector	11 152	11 400	11 688	12 173
Secundaire sector	1 027 449	989 776	966 419	952 194
- Energie	49 205	48 071	47 676	45 341
- Winning niet-energetische delfstoffen, scheikundige nijverheid	193 800	185 886	182 277	175 704
- Metaalverwerkende industrie	273 386	267 295	262 222	259 855
- Andere verwerkende industrieën	322 055	317 958	317 870	315 737
- Bouwnijverheid	189 003	170 566	156 374	155 557
Tertiaire sector (a)	1 035 516	1 038 621	1 047 933	1 077 791
- Handel	412 911	407 883	411 573	414 922
- Vervoer en verkeer	86 508	85 838	86 871	89 827
- Bank- en verzekeringswezen	186 388	194 637	198 551	214 081
- Andere dienstverleningen (b)	349 709	350 263	350 938	358 961
PRIVE BINNENLANDSE TEWERKSTELLING	**2 074 117**	**2 039 797**	**2 026 040**	**2 042 158**

Bron : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Inbegrepen programma tot opsloring van de werkloosheid.

(b) Inbegrepen krijgsmacht (beroepsmilitairen en milliciens).

III-2B - Bezoldige binnenlandse tewerkstelling in de overheidssector : verdeling per bedrijfstak (mannen en vrouwen)

BEDRIJFSTAK	1982	1983	1984	1985
Primaire sector	0	0	0	0
Secundaire sector	13 764	13 186	12 550	12 226
- Energie	11 773	11 578	11 215	10 990
- Winning niet-energetische delfstoffen, scheikundige nijverheid	38	36	34	44
- Metaalverwerkende industrie	1 094	827	740	698
- Andere verwerkende industrieën	535	528	434	400
- Bouwnijverheid	324	217	127	94
Tertiaire sector (a)	963 302	953 919	958 909	963 087
- Handel	1 106	1 080	1 741	1 659
- Vervoer en verkeer	172 011	165 075	160 052	156 073
- Bank- en verzekeringswezen	22 489	22 875	23 242	23 339
- Andere dienstverleningen (b)	767 696	764 889	773 874	782 016
BINNENLANDSE TEWERKSTELLING OVERHEID	**977 066**	**967 105**	**971 459**	**975 313**

Bron : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Inbegrepen programma tot opsloring van de werkloosheid.

(b) Inbegrepen krijgsmacht (beroepsmilitairen en miliciens).

III-3 - In de sociale zekerheid op 30 juni opgenomen werknemers

OMSCHRIJVING	1976	1984	1985	1985-1984	1985/84 %	1985-1976	1985/76 %
Privé sector							
Handarbeiders	1 416 589	1 112 045	1 094 883	-17 162	-1,5	-321 706	-22,7
- Mannen	1 088 399	843 062	825 759	-17 503	-2,1	-262 640	-24,1
- Vrouwen	328 190	268 983	269 154	171	0,1	-59 036	-18,9
Hoofdarbeiders	788 739	822 601	835 630	13 029	1,6	46 891	5,1
- Mannen	456 559	452 092	453 411	1 319	0,3	-3 148	-0,7
- Vrouwen	332 180	370 509	382 219	11 710	3,2	50 039	15,0
Totaal	2 205 328	1 934 646	1 920 642	-14 004	-0,7	-284 686	-12,9
- Mannen	1 544 958	1 295 154	1 279 170	-15 984	-1,2	-265 788	-17,2
- Vrouwen	660 370	639 492	651 373	11 881	1,9	-8 997	-1,4
Overheidssector (a)							
Handarbeiders	82 809	94 816	95 525	709	0,7	12 716	15,4
- Mannen	32 361	37 232	38 372	1 140	3,1	6 011	18,6
- Vrouwen	50 448	57 584	57 153	-431	-0,7	6 705	13,3
Hoofdarbeiders (b)	683 248	797 957	803 981	6 024	0,8	120 733	17,7
- Mannen	436 459	463 235	460 188	-3 047	-0,7	23 729	5,4
- Vrouwen	246 789	334 722	343 793	9 071	2,7	97 004	39,3
Totaal	766 057	892 773	899 506	6 733	0,8	133 449	17,4
- Mannen	468 820	500 467	498 560	-1 907	-0,4	29 740	6,3
- Vrouwen	297 237	392 306	400 946	17 280	2,2	103 709	34,9
Alle aangeslotenen							
Handarbeiders	1 499 398	1 206 861	1 190 408	-16 453	-1,4	-398 940	-20,6
- Mannen	1 120 760	880 294	864 131	-16 163	-1,8	-256 629	-22,9
- Vrouwen	378 638	326 567	326 307	-260	-0,1	-52 331	-13,8
Hoofdarbeiders	1 471 987	1 620 558	1 639 611	19 053	1,2	-167 624	-11,4
- Mannen	893 018	915 327	913 599	-1 728	-0,2	20 581	2,3
- Vrouwen	578 969	705 231	726 012	20 781	2,9	147 043	25,4
Totaal	2 971 385	2 827 419	2 830 019	2 600	0,1	-141 366	-4,8
- Mannen	2 013 778	1 795 621	1 777 730	-17 891	-1,2	-236 048	-11,7
- Vrouwen	957 607	1 031 798	1 052 319	20 521	2,1	94 712	9,9

Bron : RSZ, Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Inbegrepen het tijdelijk personeel van de overheidssector : DAC en BTK.
(b) Inbegrepen de ambtenaren.

III-4 - Indeling (NACE) per bedrijfstak van de in de sociale zekerheid opgenomen werknemers (a)

BEDRIJFSTAK	1976	1984	1985	1985-1984	1985/84 %	1985-1976	1985/76 %
Land- bosbouw en visserij	12 381	11 681	12 173	492	4,2	-208	-1,7
Energie en waterhuishouding	66 674	58 891	56 331	-2 560	-4,3	-10 343	-15,5
Niet-energetische delfstoffen en derivaten, scheikundige nijverheid	242 844	182 311	175 748	-6 563	-3,6	-67 096	-27,6
Metaalverwerkende, fijnmechanische en optische nijverheid	330 162	262 962	260 553	-2 409	-0,9	-69 609	-21,1
Andere verwerkende industrieën :	418 565	318 311	316 137	-2 174	-0,7	-102 428	-24,5
- voeding	77 102	73 887	73 559	-328	-0,4	-3 543	-4,6
- drank	19 901	15 279	14 631	-648	-4,2	-5 270	-26,5
- tabak	7 596	5 885	5 798	-87	-1,5	-1 798	-23,7
- textiel	89 994	60 877	60 929	52	0,1	-29 065	-32,3
- leder	4 986	2 870	2 973	103	3,6	-2 013	-40,4
- schoenen en kleding	74 334	43 598	42 502	-1 096	-2,5	-31 832	-42,8
- hout en houten meubelen	48 476	33 242	32 801	-441	-1,3	-15 675	-32,3
- papier en artikelen in papier	23 055	17 373	17 647	274	1,6	-5 408	-23,5
- drukkerij en uitgeverij	34 758	31 921	32 172	251	0,8	-2 586	-7,4
- rubber en plastiek	22 950	29 752	21 068	316	1,5	-1 882	-8,2
- diversen	15 413	12 627	12 057	-570	-3,5	-3 356	-21,8
Bouwnijverheid	250 340	156 501	155 651	-850	-0,5	-94 689	-37,8
Handel, hotel en reparatiebedrijven	418 131	413 314	416 581	3 267	0,8	-1 550	-0,4
Vervoer en verkeer (c)	191 620	189 129	190 850	1 721	0,9	-770	-0,4
Bank- en verzekeringswezen	191 229	221 793	237 420	15 627	7,0	46 191	24,6
Andere dienstverleningen	849 439	1 012 526	1 026 768	14 242	1,4	177 329	20,9
TOTAAL	**2 971 385**	**2 827 419**	**2 848 212**	**20 792**	**0,4**	**-123 173**	**-4,1**

Bron : RSZ; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Met inbegrip van de werknemers van het «bijzonder tijdelijk kader».
(b) Met inbegrip van de onder het NPM ressorterende mijnwerkers en gelijkgestelden.
(c) Met inbegrip van de onder de DMVZK vallende zeelieden ter koopvaardij, de tijdelijke beambten van de NMBS en de beambten van de NMVB.

III-5 - Deeltijdse arbeid per 30 juni

OMSCHRIJVING	1983	1984	1985	1985-1984
1. Deeltijdse tewerkstelling (a)				
Privé sector				
Arbeiders (b)	89 997	108 778	126 151	17 373
- Mannen	22 870	30 532	38 252	7 720
- Vrouwen	67 127	78 246	87 899	9 653
Bedienden	134 568	160 080	181 660	21 580
- Mannen	27 375	30 999	34 476	3 477
- Vrouwen	107 193	129 081	147 184	18 103
Bezoldigden	224 565	268 858	307 811	38 953
- Mannen	50 245	61 531	72 728	11 197
- Vrouwen	174 320	207 327	235 083	27 756
Overheidssector				
Ambtenaren (c)	44 410	47 536	56 823	9 287
- Mannen	11 451	10 507	12 133	1 626
- Vrouwen	32 959	37 029	44 690	7 661
2. Opslorping van de werkloosheid				
Stage der jongeren (d)	10 175	11 021	17 899	6 978
- Mannen	4 023	3 967	6 568	2 601
- Vrouwen	6 152	7 054	11 331	4 277
BTK	163	1 481	1 894	503
- Mannen	21	122	278	156
- Vrouwen	142	1 359	1 706	347
DAC	173	1 116	2 753	1 637
- Mannen	19	129	406	277
- Vrouwen	154	987	2 347	1 360
Tewerkgestelde werklozen	-	214	1 407	1 193
- Mannen	-	66	481	415
- Vrouwen	-	148	926	778
3. Deeltijds tewerkgestelde werklozen	39 965	66 128	97 887	31 759
- Mannen	6 929	12 747	20 121	7 374
- Vrouwen	33 036	53 381	77 766	24 385

Bron : Deeltijdse arbeid : RIZIV, opslorping van de werkloosheid en deeltijds tewerkgestelde werklozen : RVA.

(a) Met inbegrip van de seizoenarbeid en de onregelmatige arbeid en een onbepaald aantal werklozen die deeltijds zijn tewerkgesteld om aan de werkloosheid te ontsnappen.

(b) Met inbegrip van de mijnwerkers.

(c) De vastbenoemde ambtenaren die alleen gezondheidszorgen ontvangen op 31 maart. De deeltijds tewerkgestelden in de overheidssector die aan het algemeen stelstel van de sociale zekerheid zijn onderworpen, worden bij de privé-sector geteld.

(d) Tot augustus 1984 worden de 4/5 stagiairs samen met de voltijdse stagiairs geteld; nadien wordt hun aantal afzonderlijk bepaald en met de deeltijdse stagiairs samengevoegd.

III-6 - Ontwikkeling van de tewerkstelling en de werkloosheid in de landen van de Gemeenschap

LANDEN	Totale tewerkstelling (a)			Totale werkloosheid (a)			Werkloosheidsgraad in %		
	1983	1984	1985	1983	1984	1985	1983	1984	1985
Duitsland	-1,5	0,1	0,7	22,0	0,1	1,8	8,4	8,4	8,5
België	-1,1	0,0	0,3	10,1	1,0	-0,7 (b)	14,3	14,4	13,6 (b)
Denemarken	0,4	2,2	3,1	9,5	-1,8	-11,0	10,2	9,8	8,6
Spanje	-0,8	-4,1	-1,4	17,8	12,1	6,7	16,0	18,6	19,8
Frankrijk	-0,5	-1,0	-0,4	1,6	13,2	3,6	8,8	9,9	10,3
Griekeland	0,5	-0,2	0,4	21,6	14,5	19,7	7,9	8,1	8,5
Ierland	-2,0	-1,3	0,3	22,9	10,9	7,9	14,9	16,5	17,6
Italië	0,1	0,4	0,5	14,4	9,9	8,8	10,9	11,9	12,8
Nederland	-2,0	-0,5	0,9	22,3	2,6	-7,4	14,3	14,5	13,4
Portugal	-1,7	-1,3	-0,5	3,3	18,6	14,0	5,6	6,7	7,7
Ver. Koninkrijk	-1,2	1,6	1,3	9,1	3,7	3,5	11,6	11,8	12,1
EEG (c)	**-0,8**	**-0,3**	**0,4**	**12,9**	**7,0**	**3,9**	**10,6**	**11,2**	**11,6**

Bron : Commissie van de Europese Gemeenschappen; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Wijziging in % t.o.v. het voorgaande jaar.

(b) In 1985, exclusief de volledig uitkeringsgerechtigde werklozen die geen werkzoekenden meer zijn.

(c) De cijfers met betrekking tot Luxemburg zijn niet significant en worden alleen in het totaal van de EEG(12) opgenomen.

III-7A - Sluiting van ondernemingen per bedrijfstak en gewest

BEDRIJFSTAK	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Metaal, mechanica, elektriciteit	150	170	124	164	166	148
Bouw	261	332	217	259	207	215
Confectie	59	62	38	45	51	46
Voeding	93	110	82	113	105	144
Textiel	40	38	25	21	11	13
Horeca	76	114	78	121	121	133
Leder en vellen	6	5	3	8	4	8
Drukkerij	26	23	14	29	22	28
Papier en karton	9	9	3	4	4	2
Hout	57	62	38	54	51	55
Glas	5	4	4	1	0	5
Scheikunde	16	20	12	22	10	18
Vervoer	53	57	49	68	69	54
Reiniging	21	17	13	12	26	25
Publiciteit	9	7	3	6	3	12
Andere	402	465	336	553	423	487
GEWESTEN						
Vlaams	622	784	572	819	636	763
Waals	326	352	268	355	371	365
Brussels	335	359	199	306	266	265
TOTAAL	**1 283**	**1 495**	**1 039**	**1 480**	**1 273**	**1 393**

Bron : RVA, Fonds tot vergoeding van de in geval van sluiting van ondernemingen ontslagen werknemers.

III-7B - Aantal getroffen werknemers ingevolge de sluiting van ondernemingen : verdeling per bedrijfstak en gewest

BEDRIJFSTAK	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Metaal, mechanica, elektriciteit	5 569	13 172	6 845	5 827	4 286	3 909
Bouw	7 519	8 900	3 776	6 205	3 368	3 891
Confectie	2 176	2 088	2 089	629	1 118	1 877
Voeding	1 502	1 667	1 563	1 043	874	2 153
Textiel	1 578	2 648	1 222	1 321	304	672
Horeca	549	811	373	687	438	482
Leder en vellen	94	59	65	51	64	161
Drukkerij	474	208	81	327	217	211
Papier en karton	1 139	528	192	15	297	38
Hout	1 230	1 193	724	720	902	1 087
Glas	61	19	243	172	0	2 981
Scheikunde	368	1 409	460	294	145	464
Verkeer	485	653	449	588	482	440
Reiniging	213	189	72	68	401	383
Publiciteit	36	39	16	83	30	30
Andere	4 043	4 118	3 308	5 869	3 069	3 801
GEWESTEN						
Vlaams	13 198	15 534	12 014	12 856	8 326	9 661
Waals	7 511	14 942	5 971	6 902	5 043	7 890
Brussels	6 723	7 225	3 493	4 143	2 626	5 029
TOTAAL	**27 432**	**37 701**	**21 478**	**23 901**	**15 995**	**22 580**

Bron : RVA, Fonds tot vergoeding van de in geval van sluiting van ondernemingen ontslagen werknemers.

IV. WERKLOOSHEID

Inleiding		26
IV-1	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen	29
IV-2	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen per gewest	29
IV-3A	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen: verdeling per geslacht en leeftijdscategorie	30
IV-3B	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen: verdeling per geslacht en leeftijdscategorie (aandeel en graad)	30
IV-4A	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens gedane studies	31
IV-4B	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens gedane studies (wijziging en aandeel)	31
IV-5	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens inactiviteitsduur	32
IV-6A	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens bedrijfstak	32
IV-6B	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens bedrijfstak (wijziging)	33
IV-7A	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen van Belgische en vreemde nationaliteit	33
IV-7B	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen van Belgische en vreemde nationaliteit (wijziging en aandeel)	34
IV-8	Werkloosheidsgraad	34
IV-9	Gedeeltelijke werkloosheid	35
IV-10	Overheidspolitiek tot opslorping van de werkloosheid	35
IV-11A	Tewerkstellingstekort	36
IV-11B	Tewerkstellingstekort (wijziging en graad)	37
IV-A	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen: het Rijk	38
IV-B	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen: Brussel	39
IV-C	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen: Vlaanderen	40
IV-D	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen: Wallonië	41
IV-E	Werkloosheidsgraad	42
IV-F	Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens grote bedrijfstakken	43

INLEIDING

Voor meer gedetailleerde uitleg inzake de in dit hoofdstuk gebruikte termen wordt de lezer verwezen naar het maandelijks bulletin van de RVA. Dit bulletin is trouwens de enige statistische bron inzake werkloosheid. Een aantal verduidelijkingen worden nochtans hieronder gegeven.

De uitkeringsgerechtigde volledig werklozen zijn ingeschreven werkzoekenden die werkloosheids- of wachtuitkeringen genieten. Het betreft werknemers wier arbeidsovereenkomst een einde genomen heeft, ofwel jongeren ingeschreven als werkzoekenden na het beëindigen van hun studies.

De gedeeltelijke werklozen zijn werknemers welke nog gebonden zijn door een arbeidsovereenkomst, maar wier prestaties tijdelijk verminderd of opgeschort zijn.

De term werkzoekenden breidt de reeks uitkeringsgerechtigde volledig werklozen uit met andere categorieën. Daartoe behoren de personen tewerkgesteld door de overheid of door haar rechtstreekse tussenkomst (TWW, BTK, DAC, enz..., zie hierna); de «niet werkende vrij ingeschrevenen»: dit zijn personen zonder werk en op zoek naar werk die om één of andere reden geen werkloosheidsuitkering ontvangen; de «werkende vrij ingeschrevenen»: personen die werken maar ander werk zoeken en de «andere verplicht ingeschreven werklozen», een belangrijke categorie die de jonge schoolverlaters omvat tijdens hun wachttijd voor het verkrijgen van werkloosheidsuitkeringen (na 75 of 150 dagen wachttijd), de deeltijds tewerkgestelden, uitgeslotenen voor een bepaalde duur, gehandicapten, enz...

Sinds de maand april worden sommige uitkeringsgerechtigde volledig werklozen niet meer als werkzoekende beschouwd enworden uit die categorie verwijderd. Het zijn werklozen die minstens 55 jaar oud zijn (of minstens 50 jaar voor degenen met een verminderde arbeidsgeschiktheid) en in de loop van de 48 maanden voor hun aanvraag gedurende ten minste 624 dagen werkloosheidsuitkeringen hebben genoten in een stelsel van uitkeringen voor alle dagen van de week.

Ook de RVA verwijdert die werklozen uit de reeks uitkeringsgerechtigde volledig werklozen. Wanneer het mogelijk is die werklozen die geen werkzoekende meer zijn opnieuw bij de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen te voegen, dan wordt dit gedaan teneinde te vergelijkbaarheid van de gegevens over de jaren te verwezenlijken. Indien dit niet mogelijk was, wordt dit in de tekst vermeld.

De overheid stelt rechtstreeks tewerk of financiert rechtstreeks de tewerkstelling van uitkeringsgerechtigde volledig werklozen in de overheids- of para-overheidssector (VZW, enz...). Het betreft:

- tewerkgestelde werklozen (TWW) tewerkgesteld door de overheid of door sommige VZW's welke een verhoogde werkloosheidsuitkering ontvangen (geen arbeidsovereenkomst);
- werknemers in het Bijzonder Tijdelijk Kader (BTK) tewerkgesteld op basis van een arbeidsovereenkomst met welbepaalde duur;
- werknemers in het Derde Arbeidscircuit (DAC) tewerkgesteld op basis van een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur;
- werknemers onder de bevoegdheid van het Interdepartementeel begrotingsfonds (IBF); hun aantal is zeer beperkt.

Door de formule van de jongerenstage verplicht de overheid tevens de ondernemingen en administraties (met uitzondering van afwijkingen) tot de aanwerving van 3 % jonge werklozen (van minder dan 30 jaar), voltijds of deeltijds (dit laatste is thans verplicht in de openbare sector).

Andere gegevens die in de tabellen gebruikt worden hebben betrekking op de brugpensioenen, formules om vervroegd uit de actieve bevolking te treden. Het zijn:

- het conventioneel brugpensioen, enkel van toepassing in geval van afdankingen van oudere werknemers en dit speciaal van toepassing voor grensarbeiders;
- het brugrustpensioen voor werknemers, individueel toegekend op basis van een vrijwillige aanvraag indien het bewijs van een vervangende aanwerving geleverd wordt. Dit brugrustpensioen vervangt het wettelijk brugpensioen, het oude systeem dat quasi hetzelfde was, behalve op financieel gebied en inzake de toegestane activiteit, en dat nog geldt voor een aantal begunstigden;
- het speciaal brugpensioen voor oudere werklozen, van toepassing tot 31 maart 1982, dat ook nog geldt voor een aantal begunstigden en dat betrekking had op oudere werklozen die meer dan één jaar volledig uitkeringsgerechtigd waren.

Bij een gelijke definitie is de uitkeringsgerechtigde volledige werkloosheid in 1985 iets kleiner dan in 1984 (-0,7 %). De ontwikkeling is gunstiger voor de mannelijke werkloosheid (-2,3 %dan voor de vrouwelijke werklozen (+ 0,8 %).

De daling treedt hoofdzakelijk in Vlaanderen op; in de andere twee gewesten neemt de werkloosheid toe. Na een daling van de werkloosheid in Brussel in 1984, wordt een relatieve sterke toename (+ 5 %) waargenomen in 1985.

Onder de gelijktijdige invloed van de verlenging van de schoolplicht en van het programma tot opslorping van de werkloosheid (stage der jongeren) neemt de werkloosheid van de personen jonger dan 25 jaar af.

Het aandeel van de oudere werklozen, voornamelijk deze van 50 jaar en meer, neemt integendeel sterk toe en dit ondanks het invoeren sinds 1975 van verschillende stelsels van brugpensioen.

De tendens die in 1984 werd waargenomen, tekent zich ook in 1985 af: een daling van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (alleen werkzoekenden sinds april 1985). Dit geldt zowel bij de categorie die slechts lager onderwijs heeft genoten (die tendens wordt er nog versterkt omdat de oudere werklozen die sedert ten minste twee jaar werkloos zijn, niet meer als werkzoekende moeten ingeschreven zijn als zij daarom verzoeken), als bij de categorie die lager technisch of kunstonderwijs (invloed van de verlengde schoolplicht) kreeg, de werklozen met een diploma van algemeen hoger secundair onderwijs en tenslotte de belangrijke categorie van werklozen die hoger onderwijs genoten (in 1984 was alleen het aantal werkloze universitairen iets gedaald).

De tragere toename van de werkloosheid is nog duidelijker geworden voor de werklozen die algemeen lager secundair onderwijs of beroepsonderwijs volgden en degenen die aanvullend beroepsonderwijs of andere studies deden (tabel IV-4).

Het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen dat minder dan een jaar werkloos is (tabel IV-5) neemt verder af, maar minder sterk dan het jaar voorheen. De werkloosheid bij degenen die tussen een en twee jaar werkloos waren, neemt integendeel vlugger af.

De groei van het aantal werklozen dat langer dan twee jaar werkloos is, blijft afnemen, maar het aandeel van die categorie in de totale werkloosheid wordt steeds groter en overtreft 50 %.

Er dient echter rekening te worden gehouden met het feit dat de gegevens m.b.t. de korte en middellange periodes verstoord worden door de uitbreiding in de lange periode van de TWW, het BTK, het DAC, de stage der jongeren, enz... en van het steeds groter aantal deeltijdse banen, waartussen een belangrijk en groeiend aantal personen zich bewegen.

De ontwikkeling tussen 1984 en 1985 van de uitkeringsgerechtigde volledige werkloosheid per bedrijfstak is moeilijk te vergelijken omdat sinds april 1985 alleen de werkzoekenden worden beschouwd (tabel IV-6). Dit geldt eveneens voor de cijfers volgens nationaliteit (tabel IV-7).

Evenals de totale gedeeltelijke werkloosheid is ook de gedeeltelijke werkloosheid om economische redenen (tabel IV-9) in1985 gedaald.

Het aantal personen voltijds en deeltijds tewerkgesteld in tabel IV-10 is samengeteld.

De rechtsteekse tewerkstelling door de overheid heeft zich voornamelijk ontwikkeld onder invloed van de uitbreiding van het derde arbeidscircuit.

Het bijzonder brugpensioen voor oudere werklozen en het wettelijk brugpensioen werden afgeschaft in 1983. Het conventioneel brugpensioen en het brugrustpensioen zijn de laatste jaren sterk toegenomen.

Bij de rubriek «vermindering van de beroepsbevolking» is een nieuwe categorie gevoegd: de oudere werklozen die geen werkzoekende meer zijn.

Het is moeilijk een bevredigende bepaling te geven van het werkelijke arbeidstekort (tabel IV-11). Dit is de reden waarom hier verschillende benaderingswijzen naar voren worden gebracht. Bij het totaal aantal werkzoekenden zonder werk, werden verschillende categorieën gevoegd die in de werkloosheid zouden opgenomen geweest zijn indien de maatregelen niet bestonden die hun tewerkstelling of hun uittreding uit de actieve bevolking regelen; onder deze laatste werden bovendien deze op vrijwillige basis afzonderlijk behandeld. Einde december 1985 bedroeg het tewerkstellingsdeficit 19,3 % van de totale actieve bevolking.

IV-1 - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (a)

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Aantal	321 895	391 785	456 577	504 962	512 400	509 045
Mannen	120 719	166 992	206 764	234 955	236 183	230 688
Vrouwen	201 176	224 793	249 813	270 007	276 217	278 358
Wijziging (b)	+9,3	+21,7	+16,5	+10,6	+1,5	-0,7
Mannen	+9,7	+38,3	+23,8	+13,6	+0,5	-2,3
Vrouwen	+9,1	+11,7	+11,1	+8,1	+2,3	+0,8
Aandeel (c)						
Mannen	37,5	42,6	45,3	46,5	46,1	45,3
Vrouwen	62,5	57,4	54,7	53,5	53,9	54,7

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Inbegrepen de oudere uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die geen werkzoekende meer zijn, maandgemiddelden.
(b) In % t.o.v. het vorig jaar.
(c) In % van het totaal.

IV-2 - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen per gewest (a)

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985 (d)
Aantal						
Vlaanderen	177 407	218 201	258 255	285 145	285 157	273 148
Wallonië	111 814	133 101	150 258	164 948	173 876	179 836
Brussel	32 674	40 482	48 064	54 869	53 367	56 061
Wijziging (b)						
Vlaanderen	+10,3	+23,0	+18,4	+10,4	0,0	-4,2
Wallonië	+8,2	+19,0	+12,9	+9,8	+5,4	+3,4
Brussel	+8,3	+23,9	+18,7	+14,2	-2,7	+5,0
Werkloosheidsgraad (c)						
Vlaanderen	11,7	14,3	16,9	18,6	18,6	19,0
Wallonië	14,4	17,2	19,5	21,4	22,6	24,1
Brussel	11,8	15,0	18,0	20,5	19,9	19,5

(a) Maandgemiddelden. Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.
(b) In % t.o.v. het vorig jaar.
(c) In % t.o.v. de RSZ-verzekerden tegen werkloosheid op 30 juni van elk jaar met uitzondering van 1985 waar vergeleken werd met het aantal verzekerden op 30 juni 1984.
(d) Inbegrepen de oudere uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die geen werkzoekende meer zijn.

IV-3A - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen : verdeling per geslacht en leeftijdscategorie

GESLACHT EN LEEFTIJDSCATEGORIE	1976	1983	1984	1985
Mannen: -20 jaar	9 445	16 150	12 933	10 518
20 à 25 jaar	17 745	50 533	48 207	44 062
25 à 40 jaar	22 872	79 604	79 794	77 055
40 à 50 jaar	14 866	35 234	35 679	34 820
50 en +	33 376	53 434	59 570	64 232(a)
TOTAAL	**98 304**	**234 955**	**236 183**	**230 688**
Vrouwen: -20 jaar	15 508	18 691	16 846	15 131
20 à 25 jaar	36 327	75 310	74 756	70 835
25 à 40 jaar	44 634	122 091	127 471	130 607
40 à 50 jaar	17 748	30 696	31 623	33 263
50 en +	16 016	23 219	25 519	28 522(a)
TOTAAL	**130 233**	**270 007**	**276 217**	**278 357**
Geheel: -20 jaar	24 953	34 841	29 779	25 649
20 à 25 jaar	54 072	125 843	122 963	114 897
25 à 40 jaar	67 506	201 695	207 265	207 662
40 à 50 jaar	32 614	65 930	67 302	68 083
50 et +	49 392	76 653	85 089	92 754(a)
TOTAAL	**228 537**	**504 962**	**512 480**	**509 045**

(a) Inbegrepen de oudere uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die geen werkzoekende meer zijn. Bron : RVA.

IV-3B - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen : verdeling per geslacht en leeftijdscategorie (aandeel en graad)

GESLACHT EN LEEFTIJSCATEGORIE	Aandeel (a)		Werkloosheidsgraad (b)	
	1976	1985	1976	1985
Mannen: -20 jaar	9,6	4,6	13,4	37,0
20 à 25 jaar	18,1	19,1	8,2	21,2
25 à 40 jaar	23,2	33,4	3,6	11,1
40 à 50 jaar	15,1	15,1	4,1	10,9
50 en +	34,0	27,8(c)	9,7	20,8(c)
TOTAAL	**100/43,0**	**100/45,3**	**6,0**	**14,8**
Vrouwen: -20 jaar	11,9	5,4	21,7	44,5
20 à 25 jaar	27,9	25,4	17,5	31,5
25 à 40 jaar	34,3	46,9	13,2	25,0
40 à 50 jaar	13,6	11,9	13,1	22,4
50 en +	12,3	10,2(c)	19,1	32,8(c)
TOTAAL	**100/57,0**	**100/54,7**	**15,6**	**27,4**
Geheel: -20 jaar	10,9	5,0	17,6	41,1
20 à 25 jaar	23,7	22,6	12,7	26,6
25 à 40 jaar	29,5	40,8	6,9	17,0
40 à 50 jaar	14,3	13,4	6,5	14,5
50 en +	21,6	18,2(c)	11,6	23,5(c)
TOTAAL	**100,0**	**100,0**	**9,3**	**19,8**

(a) In % van het totaal. Bron : RVA.

(b) In % t.o.v. de RSZ-verzekerden tegen werkloosheid op 30 juni 1984 en 1975.

(c) Inbegrepen de oudere uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die geen werkzoekende meer zijn, maandgemiddelden.

IV-4A - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens gedane studies (a)

GEDANE STUDIES	1976	1983	1984	1985(b)
Lager onderwijs	*146 414*	*264 424*	*260 891*	*229 978*
Secundair onderwijs	*65 681*	*191 757*	*196 889*	*196 364*
algemeen lager	12 308	25 538	27 005	27 068
lager technisch en kunst	12 718	33 710	31 682	28 434
lager beroeps	16 468	60 835	63 340	64 418
algemeen hoger	8 936	20 622	20 756	20 276
hoger technisch en kunst	9 668	26 654	27 080	27 162
hoger beroeps	5 234	23 307	25 509	27 366
aanvullend beroeps	349	1 091	1 518	1 641
Hoger onderwijs	*13 261*	*34 726*	*36 051*	*30 107*
niet universitair	10 190	27 121	28 556	23 741
universitair	3 071	7 605	7 495	6 366
Beëindigd leerlingschap	1 885	9 184	10 246	11 010
Andere studies	1 296	4 870	8 324	10 004
TOTAAL	**228 537**	**504 962**	**512 400**	**477 463**

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Maandgemiddelden.

(b) Sinds april worden de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die meer dan 55 jaar zijn en geen werkzoekende meer zijn niet meer in de maandcijfers opgenomen. Het ontbreken van die categorie werklozen vervalst de vergelijking tussen 1985 en 1984.

IV-4B - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens gedane studies (wijziging en aandeel) (a)

GEDANE STUDIES	Wijziging (b)				Aandeel (c)			
	1976	1983	1984	1985 (d)	1976	1983	1984	1985 (d)
Lager onderwijs	*+24,1*	*+6,5*	*-1,3*	*-10,4*	*64,1*	*52,4*	*50,9*	*48,2*
Secundair onderwijs	*+43,2*	*+13,3*	*+2,7*	*-0,3*	*28,7*	*38,0*	*38,4*	*41,1*
algemeen lager	+41,2	+9,2	+5,8	+0,2	5,4	5,1	5,3	5,7
lager technisch en kunst	+37,6	+10,6	-6,0	-10,3	5,6	6,7	6,2	6,0
lager beroeps	+45,8	+13,0	+4,1	+1,9	7,2	12,1	12,4	13,5
algemeen hoger	+46,9	+13,4	+0,7	-2,3	3,9	4,1	4,1	4,2
hoger technisch en kunst	+37,6	+16,0	+1,6	+0,3	4,2	5,3	5,3	3,7
hoger beroeps	+60,3	+18,9	+9,5	+7,3	2,3	4,6	5,0	5,7
aanvullend beroeps	+48,5	+37,8	+39,1	+8,1	0,2	0,2	0,3	0,3
Hoger onderwijs	*+19,6*	*+24,6*	*+3,8*	*-16,7*	*5,8*	*6,9*	*7,0*	*6,3*
niet universitair	+16,8	+27,1	+5,3	-16,9	4,5	5,4	5,6	5,0
universitair	+30,0	+16,4	-1,4	-15,1	1,3	1,5	1,5	1,3
Beëindigd leerlingschap	+30,4	+20,7	+11,6	+7,5	0,8	1,8	2,0	2,3
Andere studies	+30,4	+32,1	+70,9	+20,2	0,6	1,0	1,6	2,1
TOTAAL	**+28,8**	**+10,6**	**+10,5**	**-6,8**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Maandgemiddelden. Het eventueel verschil tussen het totaal van een rubriek en de som van de afzonderlijke posten is aan de afronding te wijten.

(b) In % t.o.v. het vorige jaar.

(c) In % van het totaal.

(d) Sinds april worden de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die meer dan 55 jaar zijn en geen werzoekende meer zijn niet meer in de maandcijfers opgenomen. Het ontbreken van die categorie werklozen vervalst de vergelijking tussen 1985 en 1984.

IV-5 - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens inactiviteitsduur (a)

OMSCHRIJVING	1976 (b)	1983	1984	1985 (e)
Aantal	**228 696**	**504 962**	**512 400**	**509 045**
minder dan een jaar	128 193	192 126	170 449	153 838
1 à 2 jaar	50 514	100 630	98 676	85 177
+ dan 2 jaar	49 987	212 204	243 225	270 030
Wijziging (c)	**+24,8**	**+10,6**	**+1,5**	**-0,7**
minder dan een jaar	+7,5	+0,6	-11,2	-9,8
1 à 2 jaar	+100,1	+2,8	-1,9	-13,7
+ dan 2 jaar	+28,8	+26,6	+14,6	+11,0
Aandeel (d)				
minder dan een jaar	56	38	33	30
1 à 2 jaar	22	20	19	17
+ dan 2 jaar	22	42	48	53

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Maandgemiddelden. Het eventueel verschil tussen het totaal van een rubriek en de som van de afzonderlijke posten is aan de afronding te wijten.
(b) Maandgemiddelde berekend op de 10 beschikbare maanden in 1976.
(c) In % t.o.v. vorig jaar, in 1976 berekend t.o.v. het gemiddelde van 4 maandelijkse opnamen in maart, juni, september en december 1975.
(d) In % van het totaal.
(e) Inbegrepen de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ouder dan 55 jaar die geen werkzoekende meer zijn in de categorie meer dan 2 jaar in 1985.

IV-6A - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens bedrijfstak (a)

BEDRIJFSTAK (b)	1981	1982	1983	1984	1985 (d)
Landbouw, visserij,	+508	+532	+383	+92	-237
Energie en waterhuishouding	-375	+197	+269	+150	-62
Winning en verwerking van niet energetische mineralen. Chemische industrie	+2 262	+2 013	+1 450	+289	-750
Metaalverwerkende nijverheid	+8 359	+ 6 695	+2 128	-1 353	-5 969
Overige verwerkende nijverheid	+9 158	+5 103	+2 632	-2 687	-10 283
Bouwnijverheid	+16 995	+10 557	+6 439	-1 718	-12 800
Handel	+5 069	+5 200	+4 926	+1 852	-1 287
Restaurants, hotels	+1 308	+1 869	+1 855	+320	+543
Vervoer en verkeer	+2 443	+2 734	+1 791	+174	-1 030
Banken en verzekeringen, diensten aan ondernemingen	+916	+891	+686	+1 227	+68
Andere diensten	+19 447	+20 264	+16 862	+3 592	-6 543
Onnauwkeurig bepaalde bedrijfstakken (c)	+3 802	+8 738	+8 858	+5 497	+3 412
TOTAAL	**+69 890**	**+64 792**	**+48 384**	**+7 438**	**-3 355**

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Verschil t.o.v. vorig jaar.
(b) De 33 bedrijfstakken van de RVA, zijn hier omgevormd volgens de NACE-classificatie van bedrijfstakken die de RSZ gebruikt.
(c) Die categorie omvat vooral jongeren die nog geen beroepsactiviteit hebben gehad.
(d) Exclusief de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die meer dan 55 jaar zijn en geen werkzoekende meer zijn. Het ontbreken van die categorie werklozen vervalst de vergelijking tussen 1985 en 1984.

IV-6B - Uitkeringsberechtigde volledig werklozen volgens bedrijfstak (wijziging) (a)

BEDRIJFSTAK (b)	1981	1982	1983	1984	1985 (d)
Landbouw, visserij	29,5	23,9	13,9	2,9	-7,3
Energie en waterhuishouding	-12,6	7,6	9,6	4,9	-1,9
Winning en verwerking van niet energetische mineralen. Chemische industrie	13,3	10,4	6,8	1,3	-3,3
Metaalverwerkende nijverheid	24,8	15,9	4,4	-2,7	-12,0
Overige verwerkende nijverheid	10,9	5,5	2,7	-2,7	-10,5
Bouwnijverheid	50,8	20,9	10,6	-2,5	-19,5
Handel	12,9	11,7	9,9	3,4	-2,3
Restaurants, hotels	13,3	16,7	14,2	3,7	3,4
Vervoer en verkeer	35,0	29,0	14,7	1,2	-7,3
Banken en verzekeringen, diensten aan ondernemingen	29,1	21,9	13,9	8,2	1,1
Andere diensten	32,2	25,4	16,8	3,1	-5,4
Onnauwkeurig bepaalde bedrijfstakken (c)	12,9	26,3	21,3	10,8	6,0
TOTAAL	**21,7**	**16,5**	**+10,6**	**+1,5**	**-0,7**

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Verschil t.o.v. vorig jaar.
(b) De 33 bedrijfstakken van de RVA, zijn hier omgevormd volgens de NACE-classificatie van bedrijfstakken die de RSZ gebruikt.
(c) Die categorie omvat vooral jongeren die nog geen beroepsactiviteit hebben gehad.
(d) Exclusief de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die meer dan 55 jaar zijn en geen werkzoekende meer zijn. Het ontbreken van die categorie werklozen vervalst de vergelijking tussen 1985 en 1984

IV-7A - Uitkeringgerechtigde volledig werklozen van Belgische en vreemde nationaliteit (a)

OMSCHRIJVING	1976	1983	1984	1985(b)
Mannen	98 304	234 955	236 183	209 792
Belgen	80 107	194 892	195 437	171 204
vreemdelingen	18 197	40 063	40 746	38 768
Vrouwen	130 233	270 007	276 217	267 672
Belgen	114 945	242 827	249 125	242 936
vreemdelingen	15 288	27 180	27 092	24 736
Geheel	**228 537**	**504 962**	**512 400**	**477 464**
Belgen	195 052	437 719	444 561	411 711
vreemdelingen	33 485	67 243	67 839	65 753

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Maandgemiddelden.
(b) Sinds april worden de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die meer dan 55 jaar zijn en geen werkzoekende meer zijn niet meer in de maandcijfers opgenomen. Het ontbreken van die categorie werklozen vervalst de vergelijking tussen 1985 en 1984.

IV-7B - Uitkeringsgerechtige volledig werklozen van Belgische en vreemde nationaliteit (wijziging en aandeel) (a)

OMSCHRIJVING	Wijziging (b)				Aandeel (c)			
	1976	1983	1984	1985(d)	1976	1983	1984	1985(d)
Mannen	15,4	13,6	0,5	-11,1	100,0	100,0	100,0	100,0
Belgen	14,3	14,1	0,3	-12,4	81,5	83,0	82,8	81,6
vreemdelingen	20,7	11,5	1,7	-4,9	18,5	17,0	17,2	18,4
Vrouwen	41,2	8,1	2,3	-3,1	100,0	100,0	100,0	100,0
Belgen	41,7	8,6	2,6	-2,5	88,3	90,0	90,2	90,8
vreemdelingen	37,5	3,7	-0,3	-8,7	11,7	10,0	9,8	9,2
Geheel	**28,8**	**10,6**	**1,5**	**-6,8**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Belgen	29,0	11,0	1,6	-7,4	85,3	86,7	86,8	86,2
vreemdelingen	27,9	8,2	0,9	-3,1	14,7	13,3	13,2	13,8

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Maandgemiddelden. Het eventueel verschil tussen het totaal van een rubriek en de som van de afzonderlijke posten is aan de afrondig te wijten.
(b) In % t.o.v. vorig jaar.
(c) In % van het totaal.
(d) Sinds april worden de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die meer dan 55 jaar zijn en geen werkzoekende meer zijn niet meer in de maandcijfers opgenomen. Het ontbreken van die categorie werklozen vervalst de vergelijking tussen 1985 en 1984.

IV-8 - Werkloosheidsgraad

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Graad (a)	**7,8**	**9,4**	**11,0**	**12,0**	**12,2**	**12,0**
Mannen	4,6	6,4	8,0	9,1	9,2	9,0
Vrouwen	13,0	14,3	15,9	16,5	16,9	16,5
Geharmoniseerd (b)	**9,1**	**11,1**	**13,0**	**14,3**	**14,2**	**14,2**
Mannen	5,6	7,8	9,7	10,9	10,7	10,8
Vrouwen	14,7	16,4	18,2	19,7	19,5	19,2

Bron : RVA.

(a) In % t.o.v. de actieve bevolking op basis van het jaargemiddelde.
(b) In % t.o.v. de burgerlijke beroepsvolking op basis van het jaargemiddelde. Totale werklosheid : uitkeringsgerechtigde volledig werklozen en de niet werkende andere verplicht of vrij ingeschreven werklozen.

IV-9 - Gedeeltelijke werklosheid

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Totaal (a)	80 448	93 271	82 184	81 181	71 264	67 302
wijziging (b)	0,0	+ 15,9	-11,9	-1,2	-12,8	-5,6
aandeel (c)	3,6	4,4	4,0	4,0	3,5	3,3
Wegens economische reden	42 062	50 025	48 758	51 441	40 755	29 144 (d)
wijziging (b)		+ 18,9	-2,5	+ 5,5	-20,8	-28,5
aandeel (c)	1,9	2,3	2,4	2,5	2,0	1,4

Bron : RVA; Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Om economische redenen, wegens ongunstige weersomstandigheden en om andere redenen

(b) In % t.o.v. vorig jaar.

(c) In % t.o.v. de totale bezoldigde privé tewerkstelling.

(d) Definitieve cijfers tot maart 1985.

IV-10 - Overheidspolitiek tot opslorping van de werkloosheid (a)

Toestand op 31 december

INSTRUMENTEN	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Directe tewerkstelling door de overheid (b)						
Door de overheid tewerkgestelde werklozen (TWW)	35 522	33 173	31 172	26 620	28 963	33 507
Bijzonder tijdelijk kader (BTK)	22 107	25 670	17 344	14 129	14 136	17 076
Derde arbeidscircuit (DAC)	--	--	1 131	13 712	22 969	31 197
Interdepartementeel budgetair fonds (IBF)	--	--	--	500	923	1 390
Verplichte aanwerving						
Stage der jongeren	28 289	28 908	32 342	37 776	39 036	39 210
Vermindering van de beroepsbevolking (c)						
Conventioneel brugpensioen	34 908	46 346	60 366	74 849	88 714	105 037
Brugpensioen voor grensarbeiders	--	--	459	642	827	971
Wettelijk brugpensioen	36 913	41 319	45 018	40 813	30 291	18 700
Brugrustpensioen (d)	--	--	--	3 430	9 511	13 447
Speciaal brugpensioen voor oudere werklozen	9 526	10 981	11 525	9 233	6 454	3 258
Oudere werklozen die geen werkzoekende meer zijn (e)						50 510

Bron : RVA.

(a) Inzake definities, de maatregelen en hun uitvoering wordt naar de publicaties van de RVA verwezen.

(b) Deeltijds en voltijds tewerkgestelde personen werden samengeteld.

(c) Aantal begunstigden.

(d) Aanwervingen ter vervanging van de werknemers die van het stelsel van het brugpensioen genieten.

(e) Sinds april 1985.

IV-11A - Tewerkstellingstekort

Toestand op 31 december

OMSCHRIJVING	1981	1982	1983	1984	1985
Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (a)	423 847	483 959	507 633	505 505	498 112
Andere werkzoekenden zonder werk	82 400	96 218	98 830	100 374	94 776
- andere verplicht ingeschrevenen (b)	56 573	66 174	71 074	75 393	74 148
- vrij ingeschrevenen zonder werk	25 827	30 044	27 756	24 981	20 628
Totaal	*506 247*	*580 177*	*606 463*	*605 879*	*592 888*
Rechtstreekse tewerkstelling van werklozen door de overheid (c)	64 749	55 226	56 967	71 258	83 170
BTK	25 670	17 344	14 129	14 136	17 076
TWW	33 173	31 772	26 620	28 963	33 507
DAC	--	1 131	13 712	22 969	31 197
IBF	--	--	500	923	1 390
Werklozen in beroepsopleiding	5 906	4 979	2 006	4 267	n.d.
Totaal werkzoekenden (c)	*570 996*	*635 403*	*663 430*	*677 137*	*676 058*
Brugpensioen na afdanking					
w.o. : conventioneel	46 346	60 366	74 847	88 714	105 037
voor grensarbeiders	--	459	642	827	971
speciaal voor oudere werklozen (d)	15 000	13 000	9 233	6 454	3 258
Tewerkstellingstekort in de enge zin (c)	**617 342**	**709 228**	**748 152**	**773 132**	**785 324**
Wettelijk brugpensioen (e)	41 319	45 018	40 813	30 921	18 700
Brugrustpensioen (f)	--	--	3 430	9 511	13 447
Tewerkstellingstekort in ruime zin (c)	**658 661**	**754 246**	**792 395**	**813 564**	**817 471**

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD

(a) Inclusief de oudere werklozen die geen werkzoekende meer zijn.

(b) De reeks andere verplicht ingeschreven werklozen waarvan de werklozen die een onvolledige dienstbetrekking hebben aanvaard, de werklozen tewerkgesteld in een beschermde werkplaats en de tewerkgestelde vrij ingeschreven werkzoekenden werden afgetrokken.

(c) Exclusief het aantal werklozen in beroepsopleiding aangezien niet beschikbaar in 1985. De jongerenstage is niet opgenomen. Die kan niet als representatief voor een tewerkstellingstekort worden beschouwd, gezien uit ervaring is gebleken dat ze voornamelijk in de plaats komen van normale betrekkingen.

(d) Totaal van de begunstigden en de aanvragen in onderzoek, die vanaf het indienen van hun aanvraag de terugtrekking uit de statistiek van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen tot gevolg hebben.

(e) Voor zover het om aangevraagde brugpensioenen gaat, werden ze afzonderlijk genoteerd daar ze niet volledig representatief zijn voor het tewerkstellingstekort.

(f) Aanwervingen ter vervanging van de werknemers die van het stelsel van het brugpensioen genieten.

IV-11B - Tewerkstellingstekort (wijziging en graad)

Toestand op 31 december

OMSCHRIJVING	1985-84	1985/84 %	Graad (g)
Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (a)	-7 393	-1,5	11,7
Andere werkzoekenden zonder werk	-5 598	-5,6	2,2
- andere verplicht ingeschrevenen (b)	-1 245	-1,7	1,7
- vrij ingeschreven zonder werk	-4 353	-17,4	0,5
Totaal	*-12 991*	*-2,1*	*14,0*
Rechtstreekse tewerkstelling van werklozen door de overheid (c)	+16 179	+24,2	2,0
BTK	+2 940	+20,8	0,4
TWW	+4 544	+15,7	0,8
DAC	+8 228	+35,8	0,7
IBF	+467	+50,6	0,0
Werklozen in beroepsopleiding	n.d.	n.d.	n.d.
Totaal werkzoekenden (c)	*+3 188*	*0,5*	*15,9*
Brugpensioen na afdanking			
w.o. : conventioneel	+16 323	+18,4	2,5
voor grensarbeiders	+144	+17,4	0,0
speciaal voor oudere werklozen (d)	-3 196	-49,5	0,1
Tewerkstellingstekort in de enge zin (c)	**+16 459**	**2,1**	**18,5**
Wettelijk brugpensioen (e)	-12 221	-39,5	0,4
Brugrustpensioen (f)	+3 936	+41,4	0,3
Tewerkstellingstekort in ruime zin (c)	**+8 174**	**1,0**	**19,3**

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Inclusief de oudere werklozen die geen werkzoekende meer zijn.

(b) De reeks «andere verplicht ingeschreven werklozen» waarvan de werklozen die een onvolledige dienstbetrekking hebben aanvaard, de werklozen tewerkgesteld in een beschermde werkplaats en de tewerkgestelde vrij ingeschreven werkzoekenden werden afgetrokken.

(c) Verschil of wijziging berekend op het cijfer van 1984 van werklozen in beroepsopleiding. Graad t.o.v. de actieve bevolking; exclusief het aantal werklozen in beroepsopleiding. De jongerenstage is niet opgenomen. Die kan niet als representatief voor een tewerkstellingstekort worden beschouwd, gezien uit ervaring is gebleken dat ze voornamelijk in de plaats komen van normale betrekkingen.

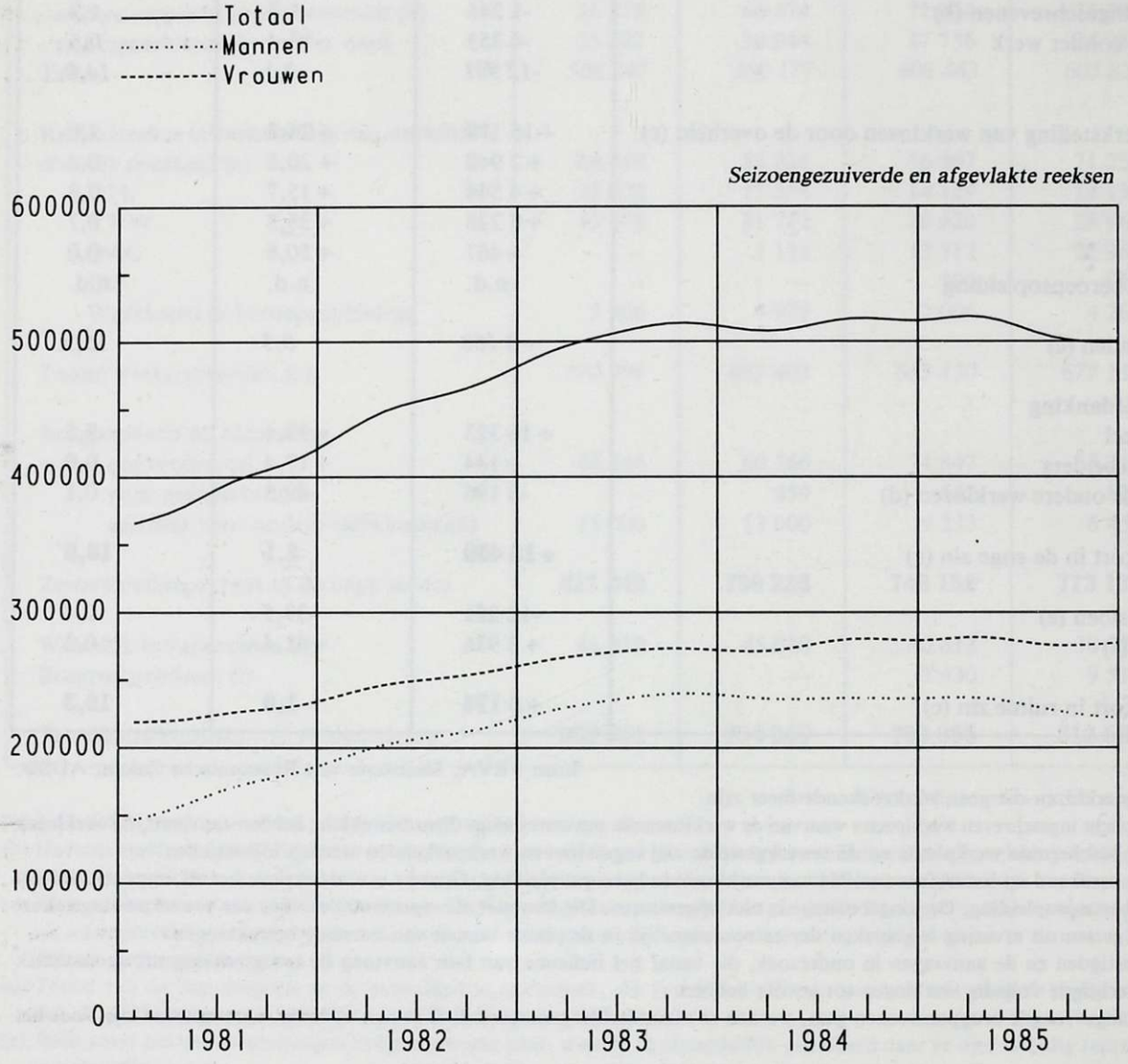
(d) Totaal van de begunstigden en de aanvragen in onderzoek, die vanaf het indienen van hun aanvraag de terugtrekking uit de statistiek van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen tot gevolg hebben.

(e) Voor zover het om aangevraagde brugpensioenen gaat, werden ze afzonderlijk genoteerd daar ze niet volledig representatief zijn voor het tewerkstellingstekort.

(f) Aanwervingen ter vervanging van de werknemers die van het stelsel van het brugpensioen genieten.

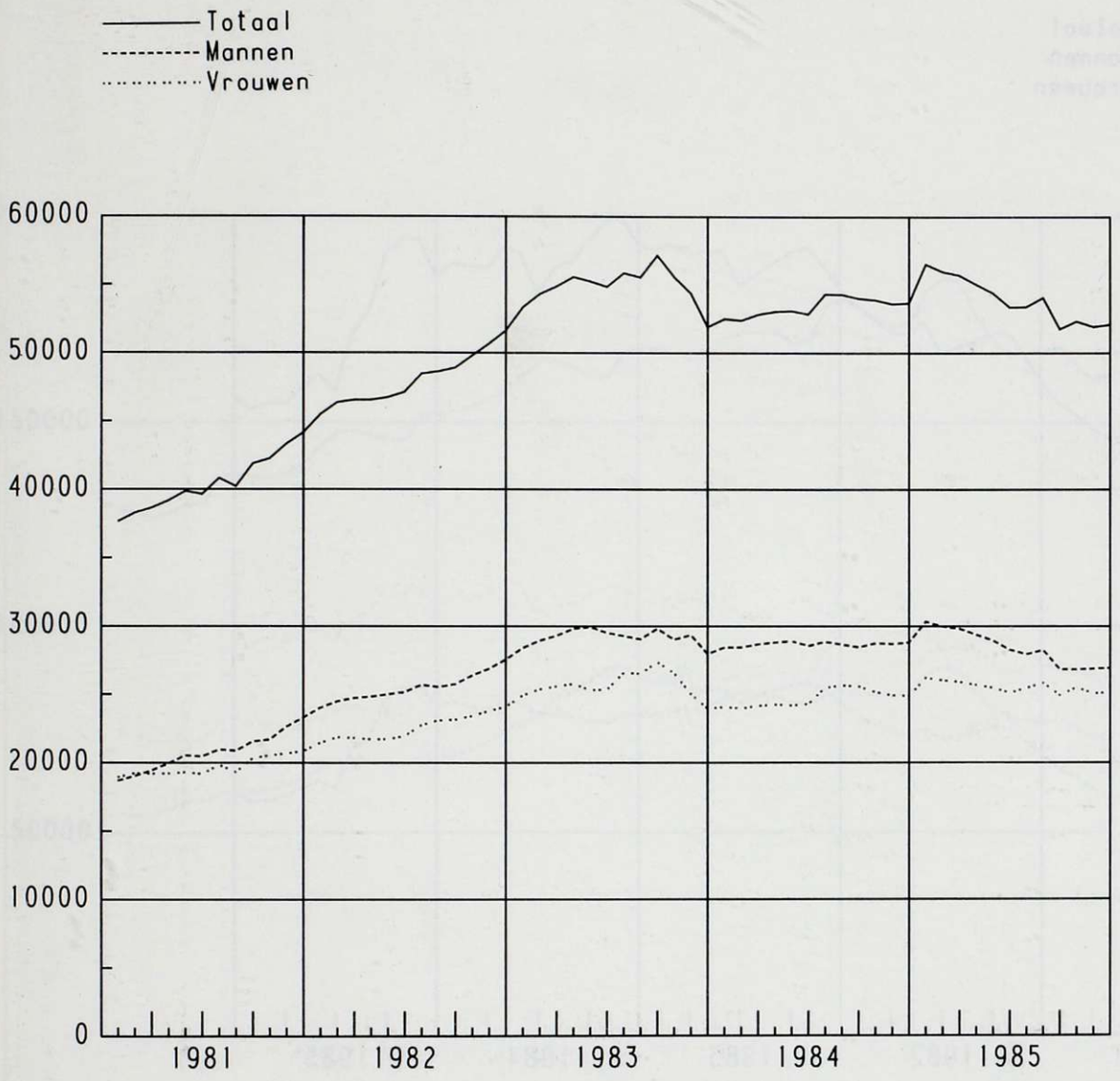
(g) T.o.v. van de beroepsbevolking op 30 juni 1985, inclusief de oudere werklozen die geen werkzoekende meer zijn (totaal 4.240.445 personen).

IV-A - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen : het Rijk

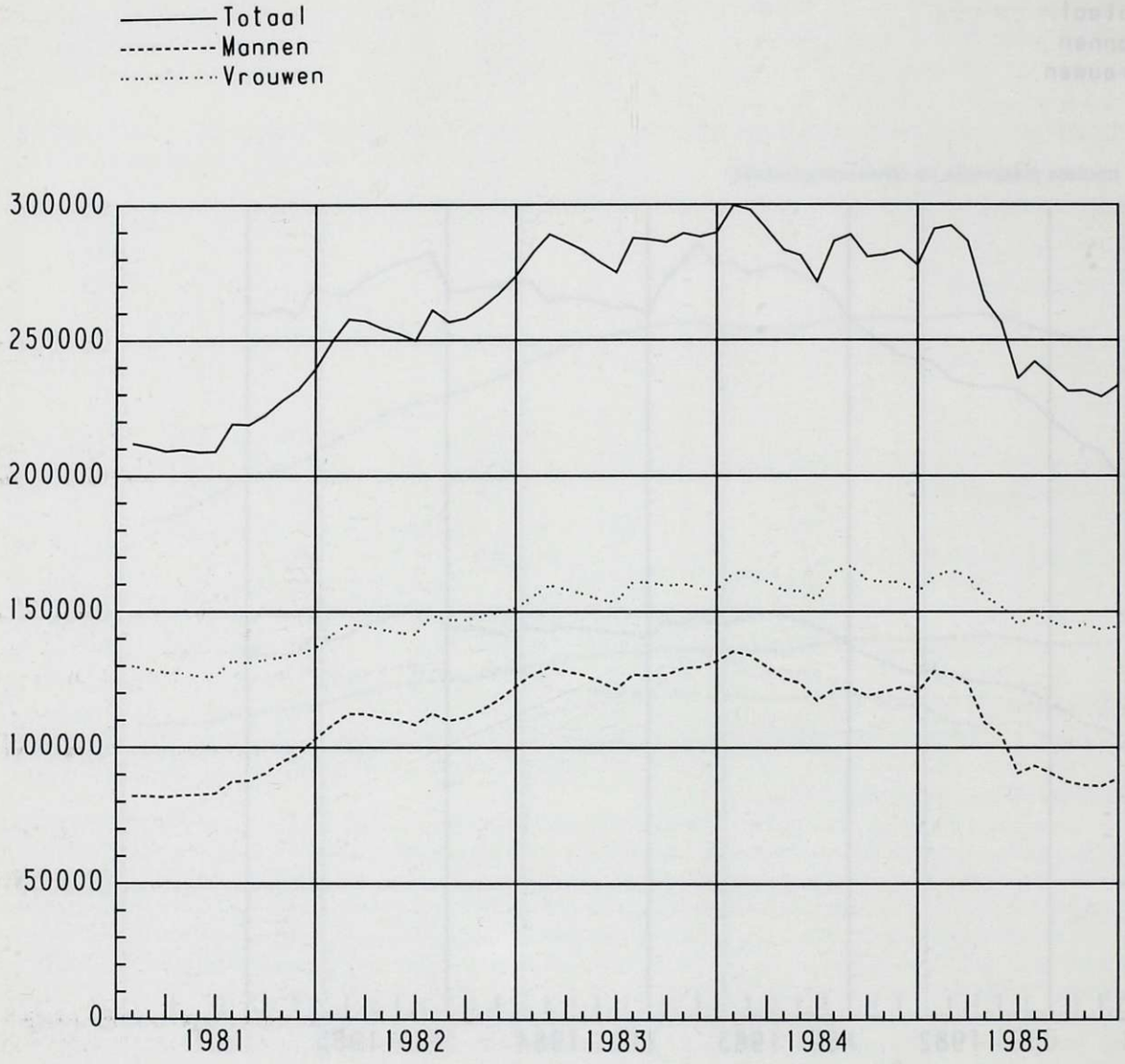
Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

IV-B - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen : Brussel

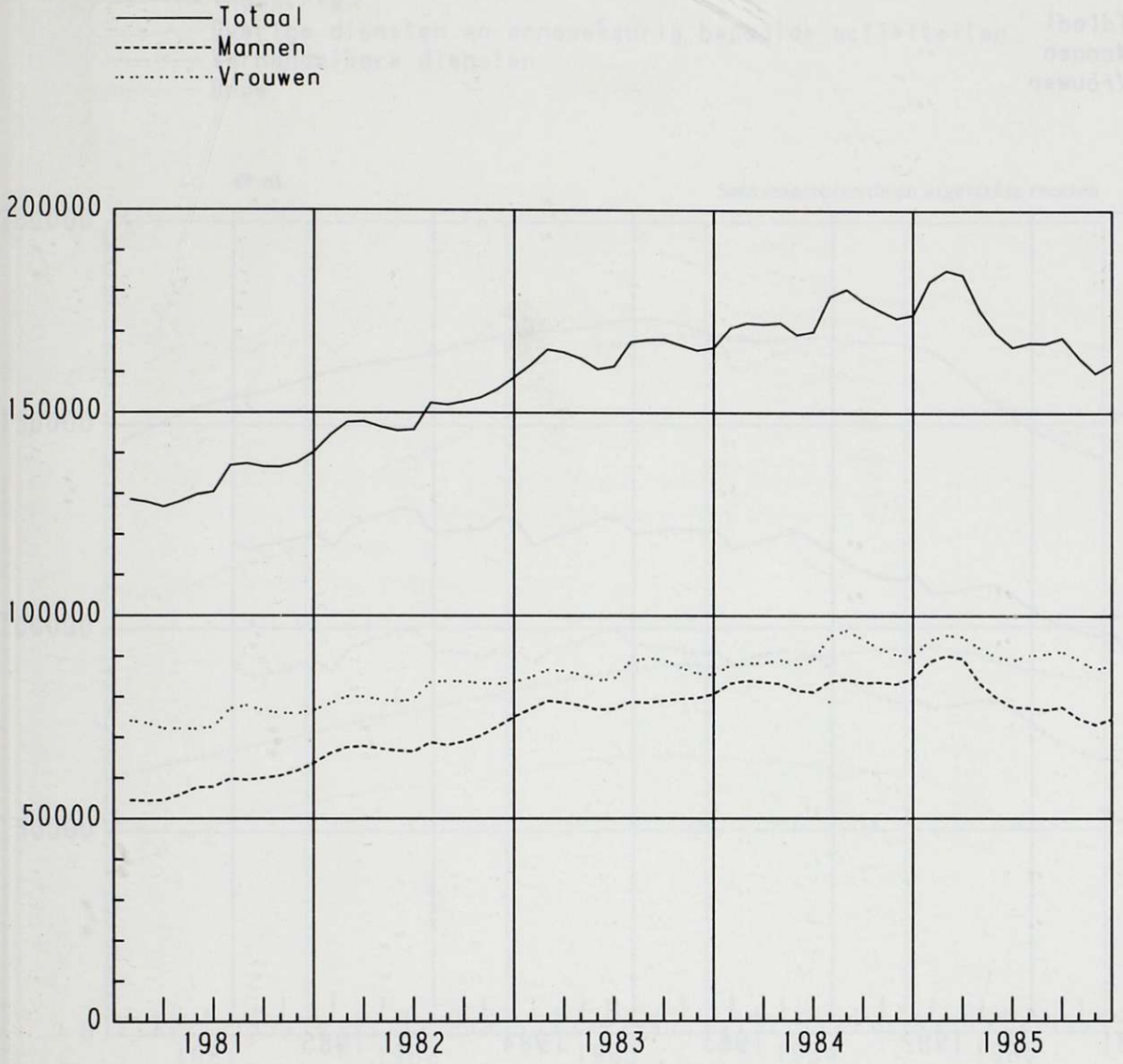
Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

IV-C - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen : Vlaanderen

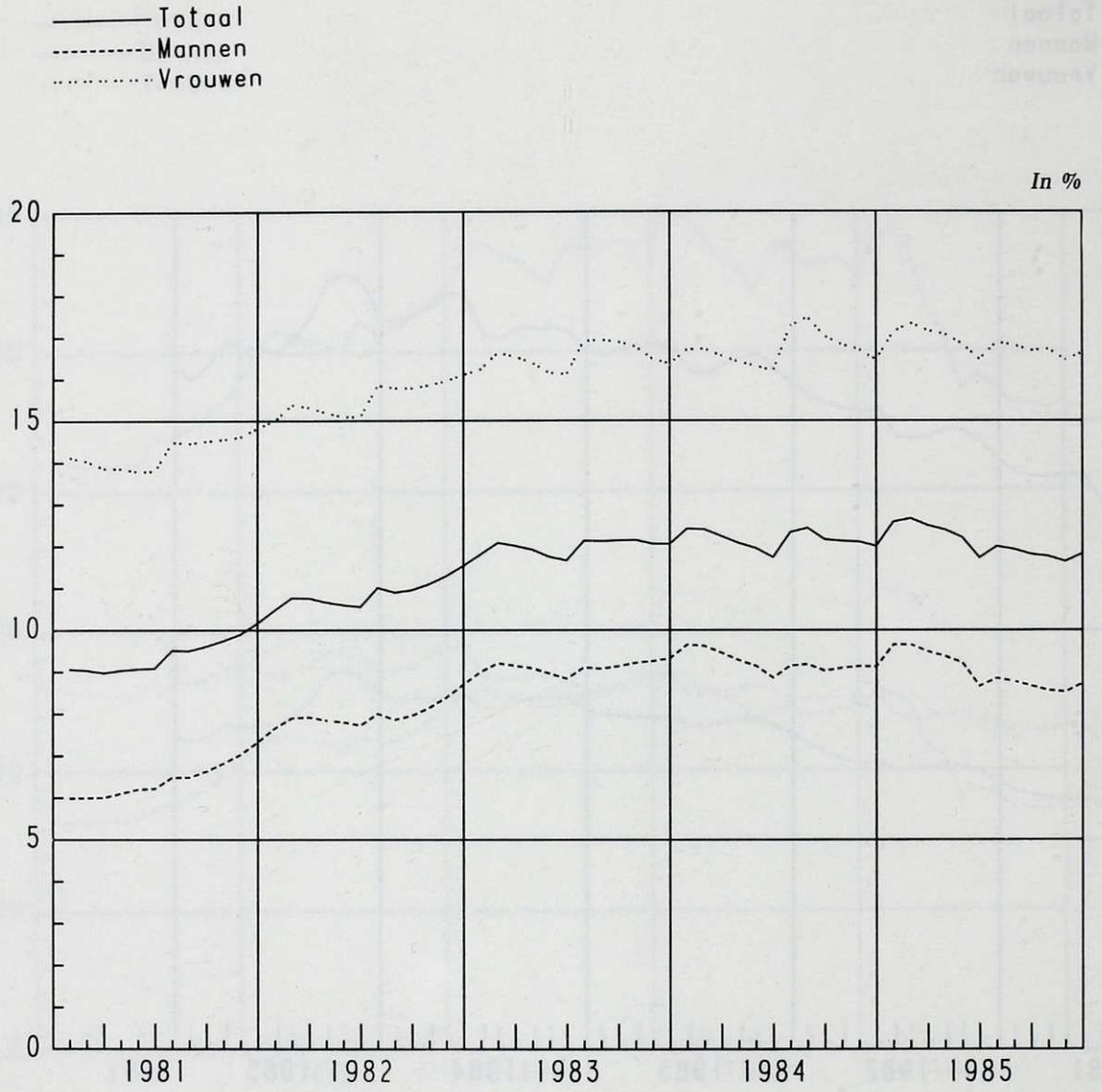
Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

IV-D - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen : Wallonië

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

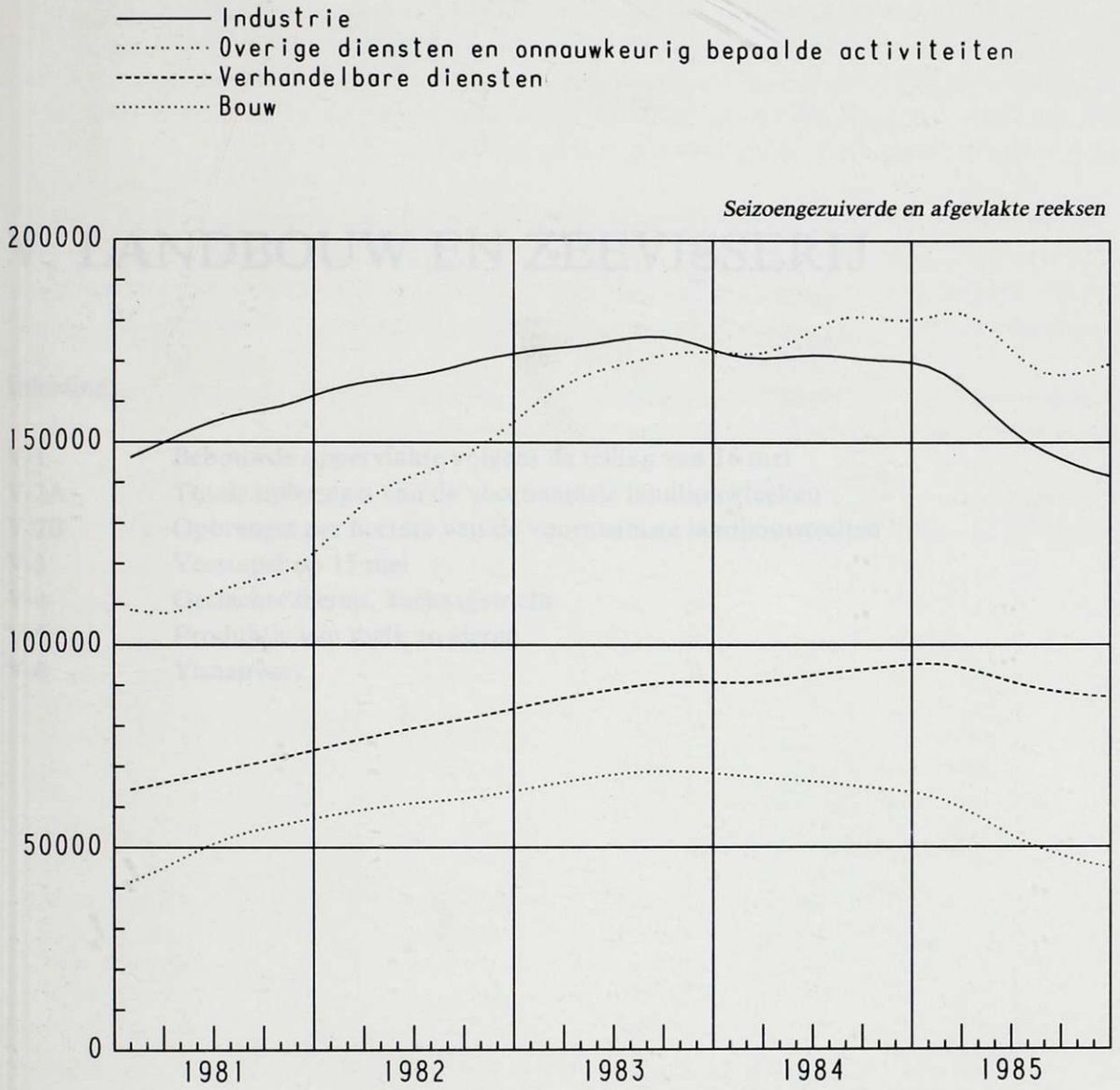
IV-E - Werkloosheidsgraad (a)

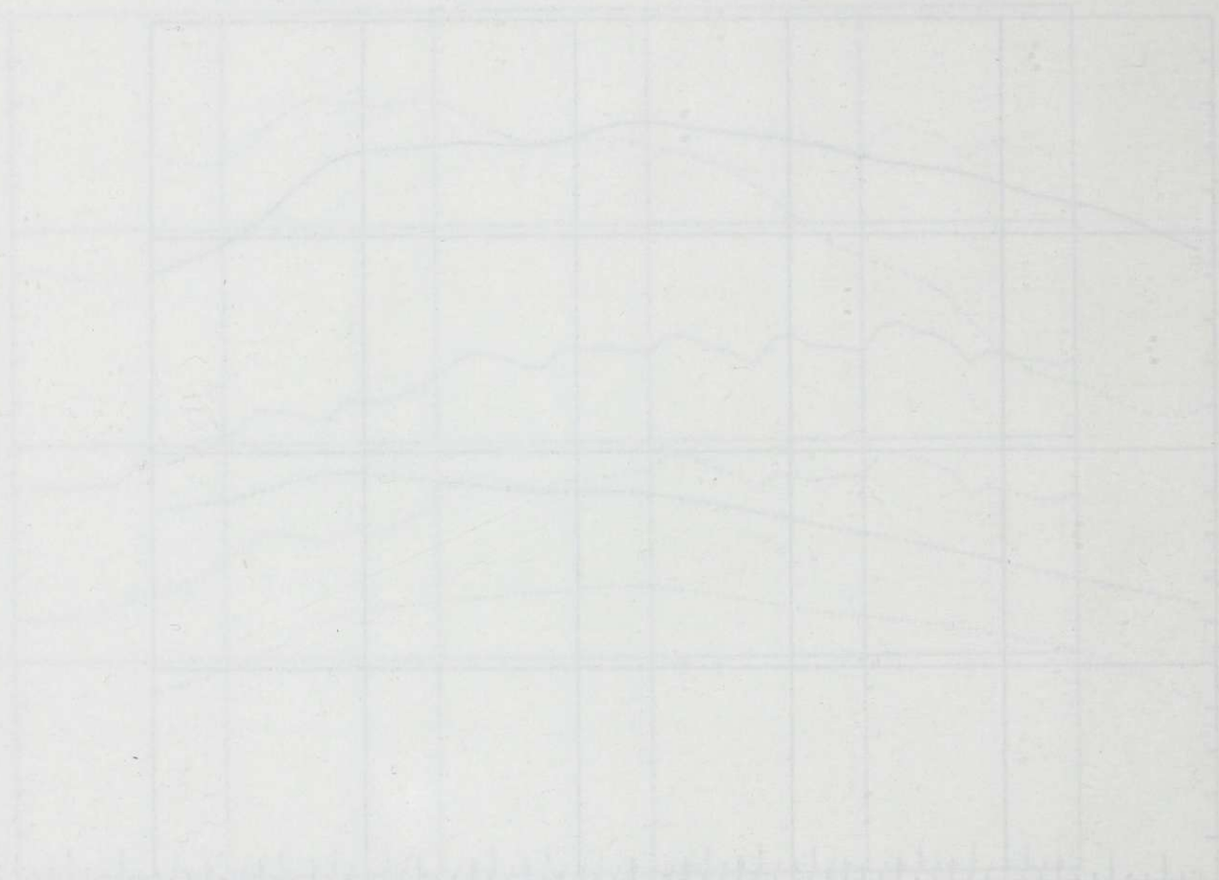
Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

(a) Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen t.o.v. de beroepsbevolking.

IV-F - Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen volgens grote bedrijfstakken

Bron : RVA; Ministerie van Economische Zaken, ADSD.

V. LANDBOUW EN ZEEVISSERIJ

Inleiding		46
V-1	Bebouwde oppervlakte volgens de telling van 15 mei	47
V-2A	Totale opbrengst van de voornaamste landbouwteelten	48
V-2B	Opbrengst per hectare van de voornaamste landbouwteelten	48
V-3	Veestapel op 15 mei	49
V-4	Geslachte dieren, karkasgewicht	49
V-5	Produktie van melk en eieren	50
V-6	Visaanvoer	50

INLEIDING

Voor de landbouw, met zijn heterogene produkten, zijn bijna geen rechtstreekse produktiestatistieken beschikbaar. Meestal zijn het ramingen uit andere gegevens afgeleid.

Voor de akkerbouw bijvoorbeeld zijn de gegevens gebaseerd op de telling van de bezaaide oppervlakte op 15 mei, gecombineerd met een raming van de gemiddelde opbrengsten per hectare. Daarbij mag niet vergeten worden dat de helft van de totale landbouwoppervlakte gebruikt wordt als weidegrond, en dat bovendien een belangrijk gedeelte van de teelten bestemd zijn voor veevoeding, zodat ook in die statistieken onrechtstreekse indicaties te vinden zijn over de dierlijke produktie die in België veel belangrijker is dan de akkerbouw.

Verdere gegevens over de dierlijke produktie zijn te vinden in de tellinggegevens van de veestapel, in de statistieken betreffende deslachtingen en in de leveringen van melk en eieren. Geen enkel van deze gegevens is evenwel volledig bevredigend: zo worden de tellinggegevens vertroebeld door demografische factoren in de veestapel, de slachtingen door in- en uitvoer van levend vee, en de melkleveringen door de slechts bij benadering te ramen hoeve-aanwendingen.

Over de produktie van tuinbouwprodukten zijn er, wegens de zeer grote variëteit ervan geen gegevens beschikbaar; de gegevens van de telling van het areaal geven slechts een zeer ruwe indicatie ter zake.

De statistieken van de visvangst zijn weliswaar rechtstreekse produktiestatistieken, maar ze zijn niet volledig vermits zij slechts betrekking hebben op de in Belgische havens geloste vangst; leveringen in het buitenland zijn er niet in opgenomen.

V-1 - Bebouwde oppervlakte volgens de telling van 15 mei

In hectaren

GEWASSEN	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Graangewassen	390 690	371 731	361 341	373 426	360 501	344 704
Broodgranen	197 709	181 378	183 883	203 418	193 050	193 212
- Tarwe	179 160	166 092	170 426	187 260	176 994	179 883
w.o. : wintertarwe	168 980	155 561	147 568	179 157	172 813	173 830
Voedergranen	192 981	190 353	177 458	170 008	167 451	151 492
- Gerst	152 732	152 403	131 177	138 677	135 801	118 243
w.o. : wintergerst	129 801	133 200	110 601	122 097	124 817	101 383
- Haver	28 284	26 418	33 716	20 980	18 783	20 931
Peulvruchten	1 737	1 493	1 838	1 437	1 145	1 421
Nijverheidsgewassen	126 972	139 470	135 734	122 883	134 020	133 506
Suikerbieten	117 165	130 326	123 816	109 078	117 001	117 865
Vlas	7 257	6 352	7 678	7 313	9 662	10 610
Aardappelen	38 132	34 272	36 626	34 473	36 036	40 940
Vroege	3 121	3 086	3 413	3 073	3 425	3 655
Halfvroege	19 029	16 539	18 429	15 861	16 201	17 685
Late	15 982	14 647	14 784	15 539	16 410	19 700
Voederwortelen	17 584	16 443	17 726	15 637	15 759	15 286
Grasland	702 452	697 103	690 635	686 452	678 428	668 606
Groenvoeders	98 390	101 562	108 293	112 651	120 511	131 669
Kuilmaïs	89 912	91 272	96 729	110 907	108 179	118 647
Fruitteelt voor verkoop	12 148	11 573	11 637	11 487	11 550	11 330
In open lucht	11 891	11 326	11 405	11 238	11 318	11 109
- hoogstam	2 216	1 890	1 711	1 550	1 410	1 111
- laagstam	9 014	8 754	8 925	9 075	9 328	9 419
aardbeien	542	564	647	492	469	392
Onder glas	257	247	232	249	232	221
- aarbeien	102	111	107	134	127	130
- druiven	154	135	123	113	99	89
Groententeelt voor verkoop	18 926	23 885	28 498	25 523	26 302	30 291
In open lucht	18 026	22 994	27 618	24 654	25 424	29 400
- voor de nijverheid	7 773	11 568	15 062	13 079	12 933	15 319
Onder glas	900	891	880	869	878	891
- tomaten	711	696	688	706	704	717
Bloementeelt	1 263	1 324	1 348	1 329	1 380	1 376
In open lucht	766	809	828	809	853	849
Onder glas	497	515	520	520	527	527
Boomkwekerijen	2 412	2 432	2 496	2 551	2 546	2 686
Niet elders genoemd	7 415	7 705	7 887	11 846	7 440	10 729
TOTAAL BEBOUWDE OPPERVLAKTE	**1 418 121**	**1 408 993**	**1 404 059**	**1 399 695**	**1 395 618**	**1 389 868**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

V-2A - Totale opbrengst van de voornaamste landbouwteelten

Totale produktie in 1 000 t

GEWASSEN	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Wintertarwe	814,5	832,3	898,7	969,2	1 227,0	1 121,2
Zomertarwe	38,3	43,2	111,3	34,1	21,6	28,4
Rogge	38,2	32,0	29,8	24,5	32,2	22,5
Wintergerst	738,0	682,0	658,1	617,8	825,0	617,4
Zomergerst	71,1	69,9	87,0	52,4	49,4	67,9
Haver	108,9	108,8	153,4	79,7	91,8	93,6
Korrelmaïs	39,1	38,3	52,4	39,4	52,7	50,5
Droge erwten	2,2	2,6	3,7	2,6	1,9	2,2
Zuikerbieten	6 936,0	7 708,2	7 430,2	5 120,1	5 763,5	5 952,2
Vlas (stro)	43,8	42,2	51,9	43,0	64,6	67,3
Cichorei voor koffie	32,1	34,6	56,4	42,4	36,5	46,4
Late aardappelen	530,4	552,0	575,0	483,9	662,0	791,4
Halfvroege aardappelen	593,9	581,3	664,9	439,4	600,2	646,2
Vroege aardappelen	57,1	61,9	70,2	54,3	70,0	84,1
Voederbieten	1 541,9	1 548,0	1 934,6	1 304,5	1 409,0	1 355,4
Gewone klaver (hooi) (a)	15,6	11,4	14,7	12,8	11,0	8,5
Luzerne (hooi)	28,6	22,6	16,9	12,7	15,2	11,4
Hooi (blijvend hooiland) (b)	1 831,0	1 876,4	1 449,3	1 974,7	2 126,3	2 098,6
Kuilmaïs	3 600,1	4 412,1	5 172,1	4 567,1	4 580,3	5 263,0

Bron : Ministerie van Economische Zaken, INS.

(a) De totale opbrengst omvat de opbrengst van alle klaversoorten.
(b) De totale opbrengst omvat alle grashooi.

V-2B - Opbrengst per hectare van de voornaamste landbouwteelten

Produktie per hectare in 100 kg

GEWASSEN	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Wintertarwe	48,2	53,5	60,9	54,1	71,0	64,5
Zomertarwe	37,6	41,0	48,7	42,1	51,7	46,9
Rogge	37,5	38,3	41,9	38,3	45,7	43,7
Wintergerst	56,7	51,2	59,5	50,6	66,1	60,9
Zomergerst	31,0	36,4	42,3	31,6	44,1	40,3
Haver	38,5	41,2	45,5	38,0	48,9	44,7
Korrelmaïs	62,8	64,8	78,6	75,3	67,6	71,4
Droge erwten	30,9	35,6	40,3	37,3	40,9	39,1
Suikerbieten	505,8	532,2	600,1	469,4	492,6	505,0
Vlas (stro)	60,3	66,4	67,6	58,8	66,9	66,2
Cichorei voor koffie	394,4	402,3	427,5	361,5	384,2	365,9
Late aardappelen	331,9	376,9	388,9	311,4	403,4	401,7
Halfvroege aardappelen	312,1	351,5	360,8	277,0	370,5	367,5
Vroege aardappelen	183,1	200,5	205,6	176,6	204,4	230,1
Voederbieten	892,5	955,5	1 121,6	869,0	934,2	918,7
Gewone klaver (hooi) (a)	49,0	51,4	51,6	48,6	56,2	44,1
Luzerne (hooi)	56,5	57,4	54,4	52,8	57,7	47,7
Hooi (blijvend hooiland) (b)	52,7	53,0	53,8	53,4	51,7	49,0
Kuilmaïs	400,4	483,4	534,2	452,6	423,4	443,5

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

V-3 - Veestapel op 15 mei

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Landbouwpaarden	20 776	19 015	17 100	16 301	15 675	14 366
Andere paarden	15 686	14 868	13 153	12 853	12 376	11 674
Runderen	3 053 593	3 014 049	3 024 601	3 086 028	3 122 532	3 091 657
w.o. : melkkoeien	976 032	968 589	967 699	984 334	993 871	973 010
Varkens	5 172 536	5 111 938	5 040 404	5 314 150	5 230 214	5 364 824
Schapen	112 861	110 877	112 537	131 639	150 110	164 505
Leghennen op ouderdom van de leg (x 1 000)	8 486	8 149	8 211	8 071	7 414	7 288
Leghennen niet op ouderdom van de leg (x 1 000)	4 327	4 320	3 498	3 521	3 253	3 426
Vleeskippen (x 1 000)	9 833	9 973	9 532	10 010	9 933	10 469

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

V-4 - Geslachte dieren, karkasgewicht

In 1 000 t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Ossen	24,2	17,8	18,9	16,7	15,8	15,0
Stieren	92,4	93,9	82,0	86,9	91,5	99,7
Koeien	94,0	98,7	82,1	86,2	104,5	99,6
Vaarzen	56,8	62,6	58,0	57,7	60,1	62,6
Kalveren	35,0	36,5	33,1	34,4	37,9	40,1
TOTAAL RUNDEREN	**302,4**	**309,5**	**274,1**	**281,9**	**309,7**	**316,9**
Varkens (a)	661,0	671,9	672,0	697,5	725,5	716,8
Schapen en geiten (a)	5,5	5,7	6,0	7,5	8,0	7,7
Paarden en veulens	6,2	6,2	5,0	5,1	6,2	5,6
Kippen	123,3	124,8	138,0	133,4	133,2	149,2
Ander gevogelte (b) (c)	9,9	8,2	9,3	10,1	10,4	10,2
Wild en konijnen (c)	10,9	12,9	15,2	16,5	16,3	18,5
ALGEMEEN TOTAAL	**1 119,1**	**1 139,1**	**1 119,6**	**1 152,1**	**1 209,3**	**1 224,9**

Bron : Landbouweconomisch Instituut; Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Met inbegrip van de geraamde huis- en sluikslachtingen.
(b) Met inbegrip van eenden, ganzen, kalkoenen, parelhoenen, duiven en kwartels.
(c) Raming.

V-5 - Produktie van melk en eieren

In 1 000 t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985(a)
Melkproduktie						
Leveringen aan de melkerijen:						
- Room in melkequivalent	62,9	55,3	49,4	46,7	40,9	35,3
- Melk	2 983,1	3 020,0	3 044,3	3 175,5	3 045,9	3 124,0
Hoeve-aanwendigen	717,0	714,6	693,2	649,5	732,5	621,8
Totale melkproduktie	**3 763,0**	**3 789,9**	**3 804,4**	**3 871,7**	**3 719,3**	**3 781,1**
Produktie van eieren (miljoenen stuks)	**3 280**	**3 237**	**3 236**	**3 131**	**3 053**	**2 880**

Bron : Landbouweconomisch Instituut; Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Raming.

V-6 - Visaanvoer

Hoeveelheid in 1 000 t, waarde in miljoenen franken

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Haring en soortgelijken :						
Hoeveelheid	2,48	7,53	9,25	5,40	4,11	3,08
Waarde	26,14	72,71	109,07	72,59	46,29	33,84
Rondvissen :						
Hoeveelheid	14,10	13,65	11,21	12,42	11,29	10,41
Waarde	461,17	481,99	534,88	631,15	642,02	684,48
w.o. : kabeljauw						
Hoeveelheid	7,37	7,62	5,88	6,08	5,35	4,88
Waarde	248,81	269,48	289,15	308,86	302,52	311,73
w.o. : wijting						
Hoeveelheid	2,06	2,01	1,89	2,30	2,22	1,97
Waarde	41,54	44,66	56,33	70,67	71,61	71,71
Platvissen :						
Hoeveelheid	9,11	9,91	11,19	12,31	13,11	14,54
Waarde	883,86	1 054,81	1 188,96	1 226,98	1 331,65	1 753,93
w.o. : schol						
Hoeveelheid	3,92	4,62	5,37	6,49	7,03	7,69
Waarde	100,29	137,20	191,62	284,20	319,25	353,08
w.o. : tong						
Hoeveelheid	3,37	3,34	3,60	3,34	3,33	4,12
Waarde	667,02	778,01	813,97	719,12	747,91	1 094,27
Andere :						
Hoeveelheid	2,47	2,44	2,54	3,09	3,27	3,10
Waarde	89,26	94,14	106,69	150,27	140,19	139,20
Schaal- en weekdieren :						
Hoeveelheid	2,44	2,35	3,02	2,87	2,69	2,59
Waarde	157,53	157,82	191,17	214,22	229,96	216,37
TOTAAL						
Hoeveelheid	**30,60**	**35,87**	**37,21**	**36,09**	**34,47**	**33,73**
Waarde	**1 617,95**	**1 861,48**	**2 130,77**	**2 295,22**	**2 390,10**	**2 877,83**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VI. INDUSTRIE

Inleiding		53
A. ALGEMEEN OVERZICHT		54
VI-1A	Bruto jaarindexcijfers van de industriële produktie	54
VI-1B	Bruto kwartaalindexcijfers van de industriële produktie	54
VI-2A	Bruto jaarindexcijfers van de industriële produktie per sector	55
VI-2B	Bruto jaarindexcijfers van de industriële produktie per sector (vervolg)	56
VI-2C	Bruto jaarindexcijfers van de industriële produktie per sector (vervolg)	57
VI-3	Evolutie van de industriële produktie per gewest	58
VI-4	Kwartaalgemiddelden van het seizoenverbeterd maandelijks indexcijfer van de industriële produktie in 1985	59
VI-A	Algemeen indexcijfer van de industriële produktie	60
VI-B	Indexcijfer van de industriële produktie volgens goederengroepen	61
B. BASISMETAALNIJVERHEID		62
VI-5	Produktie van ruw ijzer en staal in de Europese Gemeenschap	62
VI-6	Produktie van afgewerkte en eindprodukten van de ijzer- en staalnijverheid	63
VI-7	Produktie van non-ferro metalen	63
VI-C	Indexcijfers van de produktie van de ijzer- en staalnijverheid en de eerste verwerking	64
VI-D	Indexcijfers van de produktie van de nijverheid der non-ferrometalen	65
C. METAALVERWERKENDE NIJVERHEID		66
VI-8	Metaalverwerkende nijverheid, tewerkstelling, bestellingen en leveringen	66
VI-9	Metaalverwerkende nijverheid in 1985	67
VI-E	Indexcijfers van de produktie van de metaalverwerkende nijverheid	68
D. SCHEIKUNDIGE NIJVERHEID		69
VI-10	Produktie in sommige takken van de scheikundige nijverheid	69
VI-11	Verwerkte grondstoffen en leveringen van de plastiekverwerkende nijverheid	70
VI-F	Indexcijfers van de produktie van de scheikundige en de rubbernijverheid	71
E. TEXTIELNIJVERHEID		72
VI-12	Textielproduktie, wolbereiding, spinnerijen; weverijen: volgens grondstof en aard van de weefsels	72
VI-13	Voorraden weefsel	73
VI-14	Produktie van de breigoednijverheid	73
VI-G	Indexcijfers van de produktie van de textielnijverheid	74

F. VOEDINGSMIDDELEN EN DRANKNIJVERHEID 75

VI-15 Bedrijvigheid in sommige takken van de voedingsmiddelenindustrie 75
VI-16 Bedrijvigheid in de zuivelnijverheid 76

VI-H Indexcijfers van de produktie van de voedingsmiddelen en dranknijverheid 77

G. BOUWNIJVERHEID 78

VI-17 Bouwvergunningen en begonnen bouwwerken 78

VI-I Indexcijfers van de produktie van de bouwnijverheid en van de niet-metaalhoudende mineralen 79

H. BOUWMATERIALEN 80

VI-18 Produktie en bedrijvigheid in de sector van de bouwmaterialen 80

VI-J Indexcijfers van de produktie van de nijverheid van bouwmaterialen 81

I. DIVERSE SECTOREN 82

VI-19 Papier- en kartonnijverheid,produktie en verwerking 82
VI-20 Produktie van leder, schoenen en pantoffels 82
VI-21 Houtverwerkende nijverheid en aanverwante produkten 83
VI-22 Tabaksindustrie 83

VI-K Indexcijfers van de produktie van diverse nijverheidssectoren 84

INLEIDING

De statistieken van de industriële produktie hebben betrekking op uiteenlopende goederen, van eenvoudige grondstoffen (bijvoorbeeld zand) tot complexe eindprodukten (bijvoorbeeld een woonhuis of een computer). Dit laatste soort produkten is statistisch moeilijk registreerbaar en het uiteenlopend karakter van de gegevens maakt het niet gemakkelijk een algemeen overzicht te geven van de industriële bedrijvigheid.

In principe worden alle industriële statistieken in volume uitgedrukt, dus zonder de invloed van de prijzen. Dit is relatief eenvoudig voor grondstoffen en weinig bewerkte produkten. Voor de complexe produkten kan dat bijzonder moeilijk zijn.

Op grond van de maandelijkse produktiestatistieken worden voor de verschillende produkten, produktengroepen en bedrijfsklassen indexcijfers berekend die de ontwikkeling in de tijd weergeven van de hoeveelheid van de produktie. De indexcijfers der bedrijfsklassen worden samengevoegd tot een algemeen indexcijfer van de industriële produktie.

Produktie-indexcijfers mogen niet verward worden met activiteitsindexcijfers. Eerstgenoemde zijn proportioneel met de hoeveelheid van de produktie (welke afhangt van de gewerkte uren en het rendement per uur) terwijl de laatstgenoemde alleen evenredig zijn met het aantal gewerkte uren en dus geen rekening houden met de veranderingen in de produktiviteit.

Het NIS berekent ook een indexcijfer voor de bouwnijverheid op basis van de gewerkte mandagen. Aangezien evenwel het beschikbaar statistisch materiaal voor deze sector eerder gebrekkig is en het betreffende indexcijfer dus vrij onzeker, wordt een indexcijfer der industriële produktie berekend exclusief de bouwnijverheid en één inclusief de bouwnijverheid.

De voornaamste indicatoren welke in aanmerking komen om een produktie-indexcijfer samen te stellen zijn de totale produktie en de toegevoegde waarde. De enkelvoudige indexcijfers worden gewoonlijk berekend op grond van de produktie, welke in feite een brutoproduktie is vermits de verbruikte goederen en diensten (inputs) niet zijn afgetrokken. Voor de metaalverwerkende nijverheid, de kleding- en confectie- en de houtnijverheid is de produktie niet gekend. Voor de houtnijverheid en voor de kleding en confectie wordt de waarde van de leveringen in constante prijzen gebruikt als produktie-indicator. Voor de metaalverwerkende nijverheid gebeurt een vrij omslachtige berekening steunende op de uren-werklieden en de leveringen.

Bij de berekening van een globaal produktie-indexcijfer kunnen verschillende methodes gevolgd worden om de relatieve belangrijkheid der enkelvoudige of partiële indices uit te drukken. In België worden de bruto toegevoegde waarden tegen factorkosten als wegingscoëfficiënten gebruikt op het niveau van de bedrijfsklassen. Voor de onderdelen van de bedrijfsklassen wordt gebruik gemaakt van het aantal uren-arbeiders. Op het niveau van de produkten wordt de waarde van de produktie gebruikt als weging.

Omwille van het ontbreken van sommige gegevens worden voor ongeveer alle bedrijfstakken voorlopige indexcijfers gepubliceerd. Het tijdstip waarop de definitieve gegevens beschikbaar komen, loopt erg uiteen. In de meeste gevallen bedraagt dit slechts twee tot drie maanden maar in sommige subsectoren van de metaalverwerkende nijverheid kan dit oplopen tot 11 maanden. Een en ander heeft voor gevolg dat ook de samengestelde indexcijfers (per goederengroep, of van de industriële produktie in haar geheel), nog aan een zekere verandering onderhevig zijn, en pas met een jaar vertraging als definitief kunnen beschouwd worden.

Per sector beschouwd kan de afwijking tussen de voorlopige en definitieve indexcijfers vrij aanzienlijk zijn, vooral in de metaalverwerkende nijverheid. Op de globale indexcijfers is die invloed minder groot, maar toch wijkt het definitieve algemeen indexcijfer gewoonlijk toch minstens een half punt af -naar boven of naar beneden - van het eerst gepubliceerde.

A. ALGEMEEN OVERZICHT

VI-1A - Bruto jaarindexcijfers van de industriële produktie

1980 = 100

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985 (a)
Algemeen indexcijfer van de industrielle produktie (excl. bouwnijverheid)	100,0	97,3	97,5	99,3	101,9	103,5
Algemeen indexcijfer van de industriële produktie (incl. bouwnijverheid)	100,0	94,2	93,5	90,8	90,3	90,2
Indexcijfers naar bestemming der goederen :						
Grondstoffen en intermediaire goederen	100,1	96,1	94,4	95,8	100,0	101,1
Niet duurzame consumptie-goederen	100,0	101,0	104,5	106,5	109,1	111,4
Duurzame consumptie-goederen	100,0	97,4	100,2	101,4	99,6	100,6
Investeringsgoederen (excl. bouwnijverheid)	99,9	96,5	98,5	102,4	101,8	105,9
Investeringsgoederen (incl. bouwnijverheid)	100,2	86,1	86,1	74,3	69,0	66,8
Bouwnijverheid	99,9	82,6	79,4	64,3	57,1	53,6

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Voorlopige gegevens.

VI-1B - Bruto kwartaalindexcijfers van de industriële produktie

1980 = 100

OMSCHRIJVING	1985 (a)	I	II	III	IV(a)
Algemeen indexcijfer van de industriële produktie (excl. bouwnijverheid)	103,5	104,0	104,8	96,9	108,2
Algemeen indexcijfer van de industriële produktie (incl. bouwnijverheid)	90,2	85,1	95,2	85,3	95,1
Indexcijfers naar bestemming der goederen :					
Grondstoffen en intermediaire goederen	101,1	100,4	103,1	94,4	106,3
Niet duurzame consumptiegoederen	111,4	111,1	111,6	106,7	116,2
Duurzame consumptiegoederen	100,6	105,1	100,6	92,7	104,0
Investeringsgoederen (excl. bouwnijverheid)	105,9	108,0	106,5	98,2	110,9
Investeringsgoederen (incl. bouwnijverheid)	66,8	54,7	76,6	65,5	70,5
Bouwnijverheid	53,6	39,2	64,7	53,8	56,8

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Voorlopige gegevens.

VI-2A - Bruto jaarindexcijfers van de industriële produktie per sector

1980 = 100

BEDRIJFSTAK	Gewicht 1980 (a)	1983	1984	Gewicht 1985 (a)	1985
Algemeen indexcijfer (incl. bouwnijverheid) (b)	100,0	90,8	90,3	100,0	90,1
Algemeen indexcijfer (excl. bouwnijverheid) (b)	78,7	99,3	101,9	76,5	103,4
Delfstoffennijverheid	2,7	88,9	90,0	2,2	84,5
Steenkoolmijnen	2,1	92,2	90,9	1,5	83,8
Andere extractieve industrieën	0,6	79,6	84,6	0,7	82,2
- Groeven:		82,8	92,5		88,1
Porfiergroeven		73,7	58,6		67,3
Hardsteengroeven		60,8	82,7		63,3
Marmergroeven		91,1	106,7		112,9
Zandsteengroeven		85,7	106,1		84,8
Zandgroeven		88,1	86,2		87,5
- Kalksteen en natuurlijk calciumcarbonaat		74,8	72,2		72,6
Fabrieksnijverheid (b)	76,0	99,6	102,3	74,3	104,0
Voedingsnijverheid en dranken	7,2	110,6	113,9	6,8	115,5
- Voedingsnijverheid:	5,1	113,0	117,4	5,3	120,3
Jam en dergelijke		106,7	114,2		103,9
Maalderijen		93,8	106,8		110,3
Suiker		95,7	100,4		104,5
Plantaardige en dierlijke oliën		169,2	172,2		184,8
Margarine		100,2	106,7		108,5
- Dranken:	2,1	103,8	104,0	1,5	101,1
Brouwerijen		104,2	104,4		101,1
Alcoholstokerijen		96,0	99,1		107,1
Tabaksnijverheid	0,6	108,3	102,6	0,6	104,3
Textielnijverheid	4,6	103,4	104,2	4,0	103,9
- Spinnerijen en weverijen:		106,7	109,4		109,0
Bereiding van textielvezels		76,8	78,8		84,3
Spinnerijen		101,5	107,0		105,9
Fijn- en kaardspinnerijen		97,6	101,8		105,9
Coconspinnerijen		73,4	90,9		133,4
Kaardwolspinnerijen		123,2	132,9		130,4
Kamwolspinnerijen		93,5	98,2		96,6
Vlas- en hennepspinnerijen		99,0	112,6		95,8
Jutespinnerijen		107,0	99,4		95,8
Weverijen		110,6	111,7		111,2
Weefsel van katoen		101,2	100,9		104,5
Weefsel van vlas		101,5	115,8		108,7
Weefsel van wol		100,7	106,7		105,0
Weefsel van rayonnegaren en -vezel		118,1	122,1		121,5
Weefsel van jute		92,5	100,7		92,9
- Breigoednijverheid		90,7	83,2		83,3
- Harde vezelspinnerijen en touwslagerijen		73,6	84,1		87,3
- Fabricage van artikelen n.e.g.		108,1	111,0		104,8

VI-2B - Bruto jaarindexcijfers van de industriële produktie per sector (vervolg)

1980 = 100

BEDRIJFSTAK	Gewicht 1980 (a)	1983	1984	Gewicht 1985 (a)	1985
Vervaardigen van kledingstukken; konfectie van diverse artikelen in weefsel; fabricage van schoenen	2,9	98,4	93,8	2,1	92,2
- Kledingstukken		98,4	94,4		92,6
- Andere artikelen in weefsel		92,5	78,3		87,5
- Schoenen en pantoffels		100,7	93,6		86,0
Houtnijverheid en aanverwante bedrijven	3,9	96,5	94,9	3,8	95,6
Papier- en kartonnijverheid	1,7	105,2	111,5	1,8	112,5
- Produktie		102,1	107,8		106,7
- Verwerking		107,9	114,6		117,5
Lederindustrie	0,2	119,1	124,3	0,2	117,6
- Zwaar leder		83,6	96,5		94,2
- Licht leder		125,6	127,6		119,7
Scheikundige- en rubbernijverheid	10,1	107,2	113,3	11,3	117,1
- Scheikundige nijverheid:	9,6	108,7	114,7	10,8	118,5
Basischemie		106,3	113,6		116,1
Plastiekverwerking		119,5	123,7		135,2
Zeep		115,2	111,7		110,6
Stikstof		100,2	101,3		89,6
- Rubberindustrie	0,5	82,3	90,3	0,5	93,4
Nijverheid van petroleum- en steenkoolderivaten	0,4	63,4	70,9	1,0	65,6
- Petroleumraffinaderijen		62,1	58,6		50,9
- Steenkoolagglomeraten (c)		55,5	.		.
Nijverheid van niet-metaalhoudende mineralen	4,0	77,4	81,1	4,0	73,9
- Kleinijverheid		52,5	57,5		59,1
- Glasnijverheid:		83,7	91,1		72,3
Vlakglas		79,3	93,1		97,1
Holglas		87,9	91,1		58,6
- Cement		76,5	76,3		74,0
- Keramische produkten		82,9	84,8		79,4
- Kalk, dolomiet, pleister, enz...		79,6	91,9		91,4
Basis-metaalnijverheid	8,5	87,7	95,1	7,5	93,9
- IJzernijverheid:		82,3	92,4		89,0
Gietijzer		81,8	91,3		89,6
Ruw staal		81,6	90,9		86,0
Afgewerkte produkten (d)		81,5	92,6		--
- Vormstaalgieterijen, ijzergieterijen, draad- en metaaltrekkerijen, koudwalserijen :		95,9	99,3		98,6
Vormstaalgieterijen		98,2	96,7		87,1
IJzergieterijen		79,0	78,1		82,7
Draad- en metaaltrekkerijen, koudwalserijen		100,2	106,2		106,0
- Nijverheid van non-ferrometalen :		92,7	95,9		99,8
Ruwe produkten		89,4	89,3		92,6
Koper		82,0	81,3		86,6
Zink		110,6	114,4		116,1
Lood		104,7	99,7		89,2
Tin		43,9	47,7		45,5

VI-2C - Bruto jaarindexcijfers van de industriële produktie per sector (vervolg)

1980 = 100

BEDRIJFSTAK	Gewicht 1980 (a)	1983	1984	Gewicht 1985 (a)	1985
Halffabrikaten		96,2	103,0		107,7
Cokesfabrieken afhankelijk van de metaalindustrie		84,8	87,7		84,8
Metaalverwerkende nijverheid (a)	25,1	101,4	101,3	22,7	104,6
- Fabricatie van werken uit metaal, met uitzondering van machines en transportmaterieel :	5,6	95,9	97,1	4,8	98,7
Smederijen, perswerk, zwaar drijfwerk		91,2	92,8		103,6
Plaatbewerking		108,3	111,1		113,6
Metalen toebehoren voor het bouwbedrijf		84,4	85,4		88,9
Bruggen, vakwerk, enz...		82,2	79,2		86,6
Wapens en munitie		131,3	141,4		102,9
- Constructie van machines met uitzondering van elektrische machines :	5,6	90,9	101,1	5,0	108,6
Drijfkrachtmachines, enz...		87,2	99,3		102,1
Werktuigmachines, enz...		92,6	101,1		113,5
Verscheidene mekaniekbouwwerken		104,2	112,2		127,6
Hijs-, vervoer- en weegapparaten		82,4	92,5		101,4
Toestellen voor verscheidene industrieën		91,3	99,3		101,7
Textielmachines en bijhorigheden		88,9	107,6		117,9
- Constructie van elektrische machines, toestellen en toebehoren :	6,9	96,3	93,0	6,2	93,5
Roterende en statische machines		76,7	64,2		57,1
Apparaten voor de nijverheid en het huishoudelijk gebruik		101,6	106,4		79,3
Andere produkten		99,2	96,2		70,4
- Constructie van transportmaterieel :	6,8	121,5	112,5	6,5	119,1
Scheepsbouw		142,2	91,2		81,6
Auto's, rijwielen, enz...		120,4	116,7		124,7
Spoorweg- en trammaterieel		135,6	112,7		102,6
Vliegtuigbouw		77,7	79,2		91,7
- Meet-, laboratoriumapparaten, enz...	0,2	119,3	121,2	0,2	123,6
Elektriciteit	5,4	97,8	101,6	6,9	106,2
Waterdistributie	1,4	103,0	104,3	1,6	109,7
Bouwnijverheid (b)	21,3	64,3	57,1	23,5	53,6

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Wegingscoefficiënt in %.
(b) Voorlopige gegevens voor 1985.
(c) Vertrouwelijke gegevens vanaf 1984.
(d) Niet beschikbaar.

VI-3 - Evolutie van de industriële produktie per gewest (excl. bouw)

1980 = 100

Jaar	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	het Rijk
1968	61,6	84,4	82,7	70,9
1969	68,3	91,4	88,7	77,6
1970	73,3	91,1	87,6	80,3
1971	76,3	92,1	88,1	82,4
1972	83,3	95,4	89,5	87,6
1973	90,4	98,4	92,6	93,0
1974	93,2	102,8	97,7	96,5
1975	86,1	90,1	86,7	87,1
1976	94,7	96,2	92,4	94,8
1977	96,4	93,2	90,2	94,7
1978	96,9	97,4	94,6	96,7
1979	103,8	99,5	92,9	101,2
1980	100,0	100,0	100,0	100,0
1981	100,3	93,5	91,4	97,3
1982	102,2	89,5	92,8	97,5
1983	106,6	88,9	88,2	99,3
1984	107,0	95,7	90,4	101,9
1985	111,1	93,7	88,4	103,4

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS .

VI-4 - Kwartaalgemiddelden van het seizoenverbeterd maandelijks indexcijfer van de industriële produktie in 1985

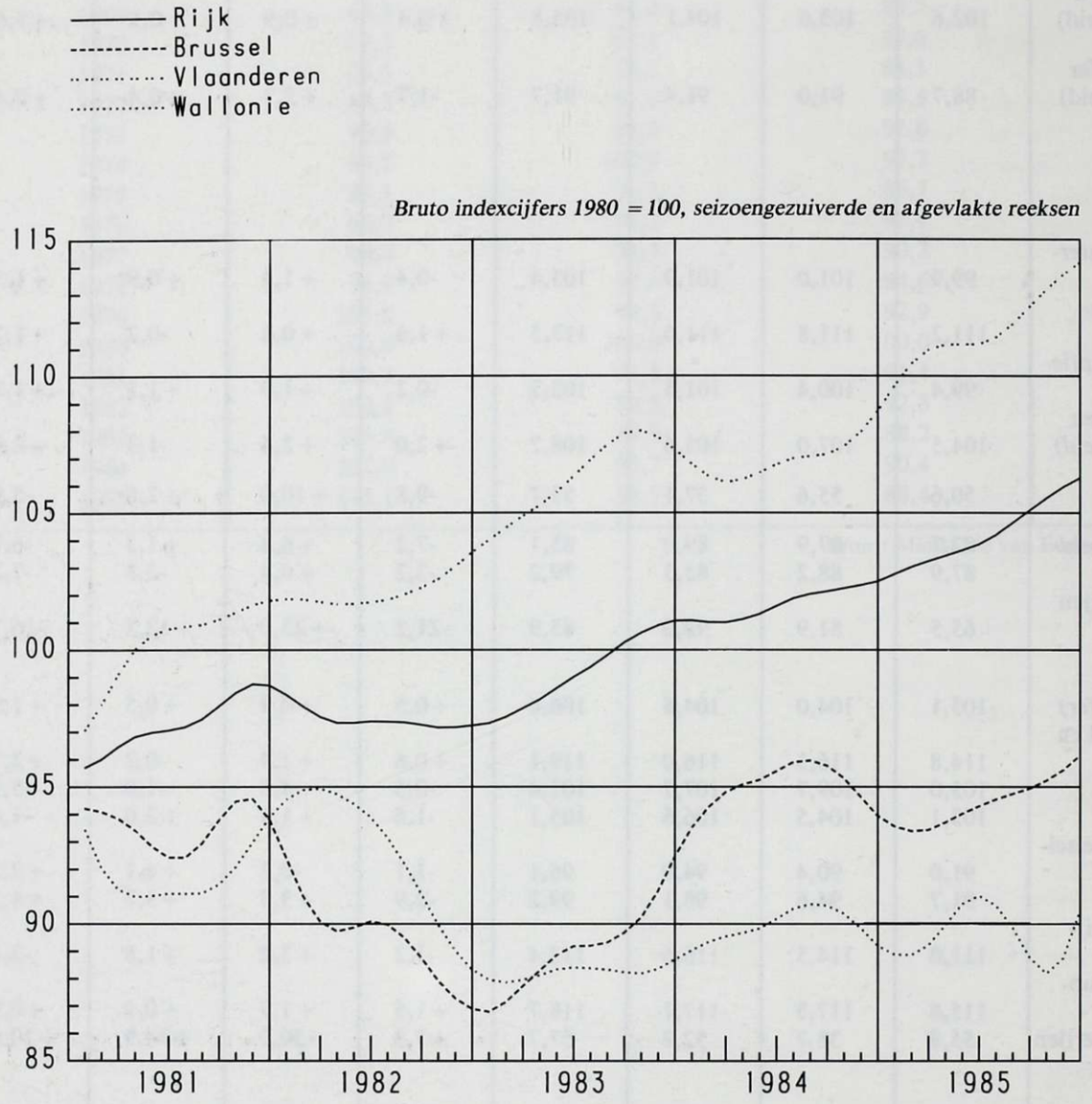
1980 = 100

BEDRIJFSTAK	Indexcijfer (a)				Procentuele wijziging in vergelijking met voorgaand kwartaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Algemeen indexcijfer (excl. bouwnijverheid)	102,6	103,6	104,1	105,8	+0,4	+0,9	+0,5	+1,6
Algemeen indexcijfer (incl. bouwnijverheid)	88,7	91,0	91,4	91,7	-1,7	+2,7	+0,4	+0,4
Indexcijfers naar bestemming der goederen :								
Grondstoffen en intermediaire goederen	99,9	101,0	101,9	103,4	-0,4	+1,1	+0,9	+1,5
Niet-duurzame consumptiegoederen	111,2	111,8	111,6	113,5	+1,6	+0,6	-0,2	+1,7
Duurzame consumptiegoederen	99,4	100,4	101,5	103,2	-0,2	+1,0	+1,1	+1,7
Investeringsgoederen (excl. bouwnijverheid)	104,5	107,0	105,6	108,7	+2,0	+2,4	-1,3	+2,9
Bouwnijverheid	50,6	55,6	57,1	53,7	-9,8	+10,0	+2,6	-5,9
Extractieve nijverheid	82,7	87,9	89,0	83,1	-7,2	+6,4	+1,3	-6,7
Steenkoolmijnen	87,9	88,2	85,3	79,2	-2,2	+0,4	-3,3	-7,2
Groeven en graverijen (incl. kalksteen)	65,5	81,9	92,0	85,9	-21,2	+25,0	+12,3	-16,7
Fabrieksnijverheid (algemeen indexcijfer)	103,1	104,0	104,6	106,6	+0,5	+0,9	+0,5	+1,9
Voedingsnijverheid en dranken	114,8	116,3	116,0	119,1	+0,6	+1,3	-0,2	+2,7
Tabaksnijverheid	105,0	109,7	107,7	101,4	-0,5	+4,5	-1,8	-5,9
Textielnijverheid	103,1	104,5	106,6	105,1	-1,6	+1,3	+2,0	-1,4
Konfektie- en schoeiselnijverheid	91,0	90,4	94,0	96,1	-1,1	-0,7	+4,1	+2,2
Houtnijverheid	91,7	94,6	98,1	99,2	-2,9	+3,3	+3,7	+1,1
Papier- en kartonnijverheid	111,0	114,5	116,6	113,4	-1,2	+3,2	+1,8	-2,8
Scheikundige- en rubbernijverheid	115,6	117,5	117,7	118,7	+1,5	+1,7	+0,2	+0,9
Petroleumraffinaderijen	55,8	38,7	52,2	57,7	+7,3	-30,7	+34,9	+10,6
Nijverheid van niet-metaalhoudende mineralen	73,8	75,1	74,9	75,8	-5,9	+1,7	-0,3	+1,2
Basis-metaalnijverheid	93,3	93,5	95,0	96,1	-2,9	+0,3	+1,6	+1,2
Metaalverwerkende nijverheid	104,5	106,3	104,9	106,7	+2,3	+1,7	-1,3	+1,7
Niet-mechanische werken uit metaal	97,7	99,3	98,6	101,8	+0,6	+1,7	-0,7	+3,3
Niet-elektrische machines en fijnmechaniek	108,7	110,2	108,0	110,9	+3,9	+1,4	-2,0	+2,7
Transportmaterieel	119,6	121,2	121,2	121,3	+2,5	+1,4	+0,0	+0,1
Elektrische machines en toestellen	93,4	95,4	91,7	97,0	+2,4	+2,1	-3,2	+5,8
Elektriciteit	104,0	103,3	106,1	110,1	+2,2	-0,7	+2,7	+3,8

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD

(a) Voolopige gegevens.

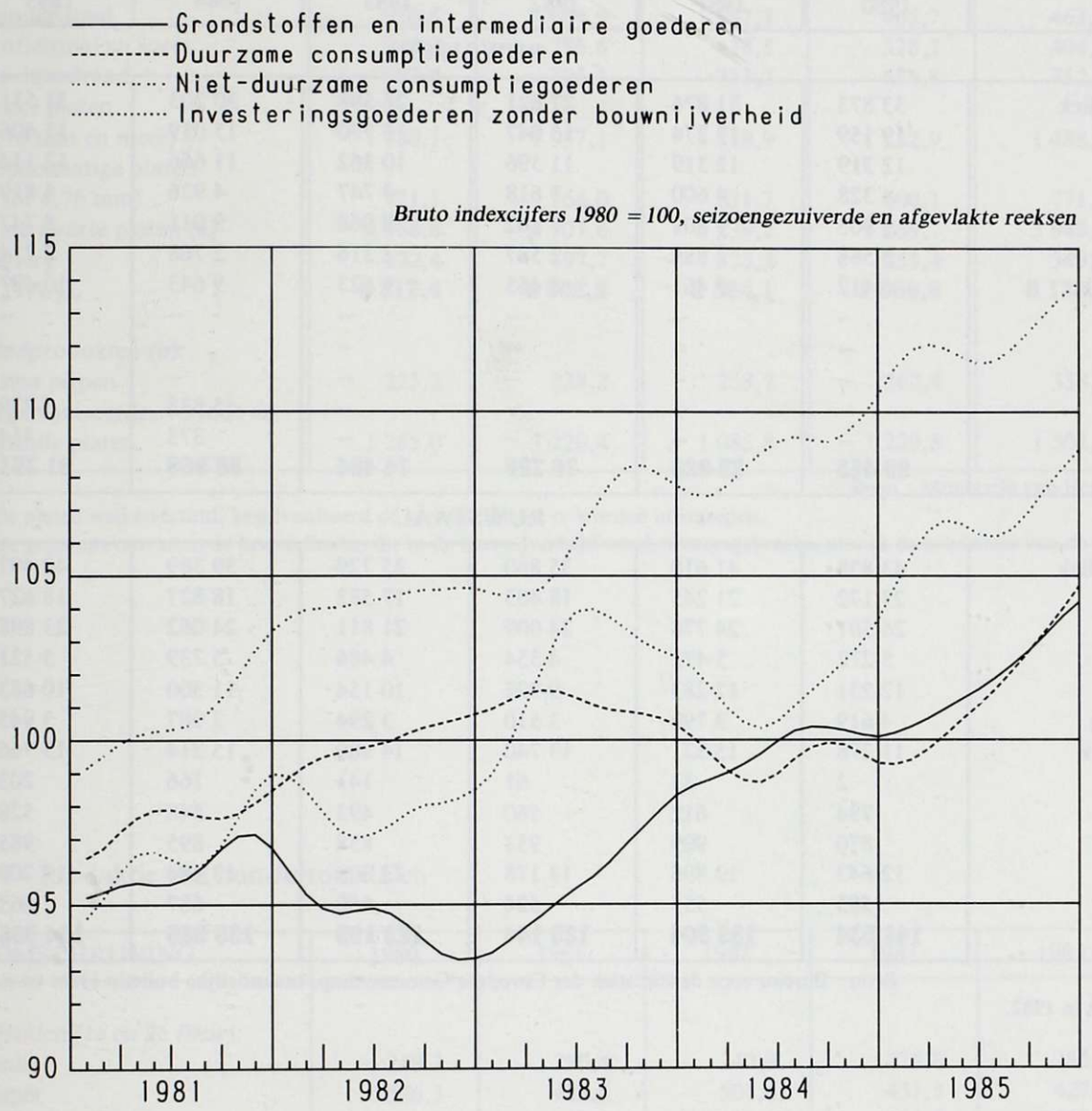
VI-A Algemeen indexcijfer van de industriële produktie (excl. bouw)

Bruto indexcijfers 1980 = 100, seizoengezuiverde en afgevlakte reeksen

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

VI-B Indexcijfer van de industriële produktie volgens goederengroepen

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD

B. BASISMETAALNIJVERHEID

VI-5 - Produktie van ruw ijzer en staal in de Europese Gemeenschap

1 000 t

LAND	1980	1981	1982	1983	1984	1985
			RUW IJZER			
Duitse Bondsrepubliek	33 873	31 876	27 621	26 598	30 203	31 531
Frankrijk	19 159	17 274	15 047	13 770	15 039	15 406
Italië	12 219	12 319	11 596	10 362	11 666	12 114
Nederland	4 328	4 600	3 618	3 747	4 926	4 819
BLEU : België	9 905	9 809	7 862	8 068	9 011	8 747
Luxemburg	3 568	2 889	2 587	2 316	2 768	2 754
Verenigd Koninkrijk	6 412	9 461	8 465	9 623	9 643	10 487
Ierland	--	--	--	--	--	--
Denemarken	--	--	--	--	--	--
Griekenland	--	--	--	--	--	--
Spanje	--	--	--	--	5 338	5 479
Portugal	--	--	--	--	373	414
EEG (a)	**89 463**	**88 228**	**76 796**	**74 484**	**88 968**	**91 751**
			RUWSTAAL			
Duitse Bondsrepubliek	43 838	41 610	35 880	35 729	39 389	40 497
Frankrijk	23 172	21 245	18 403	17 582	18 827	18 627
Italië	26 501	24 778	24 009	21 811	24 062	23 898
Nederland	5 272	5 472	4 354	4 484	5 739	5 521
BLEU : België	12 231	12 283	9 992	10 154	11 300	10 683
Luxemburg	4 619	3 790	3 510	3 294	3 987	3 945
Verenigd Koninkrijk	11 278	15 321	13 740	14 980	15 214	15 766
Ierland	2	33	61	141	166	203
Denemarken	734	612	560	493	548	528
Griekenland	870	909	933	858	895	985
Spanje	12 643	12 896	13 178	13 009	13 484	14 209
Portugal	583	555	524	660	687	663
EEG (a)	**141 834**	**139 504**	**125 144**	**123 195**	**135 525**	**134 302**

Bron : Bureau voor de statistiek der Europese Gemeenschap, maandelijks bulletin IJzer en staal.

(a) EEG, tien landen tot in 1982.

VI-6 - Produktie van afgewerkte en eindprodukten van de ijzer- en staalnijverheid

1 000 t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Afgewerkte produkten:						
Handelsstaal	936,5	684,9	567,3	465,7	463,8	397,3
Profielstaal en sores	943,2	796,6	438,5	528,2	404,5	316,6
Machinedraad	787,4	795,1	733,2	684,8	712,4	474,1
Dikke platen (4,76 mm en meer)	1 788,1	1 957,1	1 518,9	1 232,9	1 488,5	1 652,4
Middelmatige platen (3 tot 4,76 mm)	771,1	764,0	631,7	600,1	771,9	832,2
Fijne zwarte platen (a)	4 168,8	3 707,6	3 239,2	3 289,7	3 948,0	4 066,6
Andere	122,4	197,7	235,3	255,4	349,1	332,9
TOTAAL	**9 517,4**	**8 902,5**	**7 364,1**	**7 056,8**	**8 138,2**	**8 172,1**
Eindprodukten (b):						
Stalen pijpen	225,2	238,2	258,2	262,4	338,3	354,2
Gegalvaniseerde, verlode en vertinde platen	1 265,0	1 220,4	1 085,8	1 229,8	1 501,0	1 442,8

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS

(a) De platen welke vertind, gegalvaniseerd of verlood dienen te worden inbegrepen.
(b) De gegevens omvatten de hoeveelheden die in de ijzernijverheid werden voortgebracht, alsook de produktie van de verwerkende bedrijven

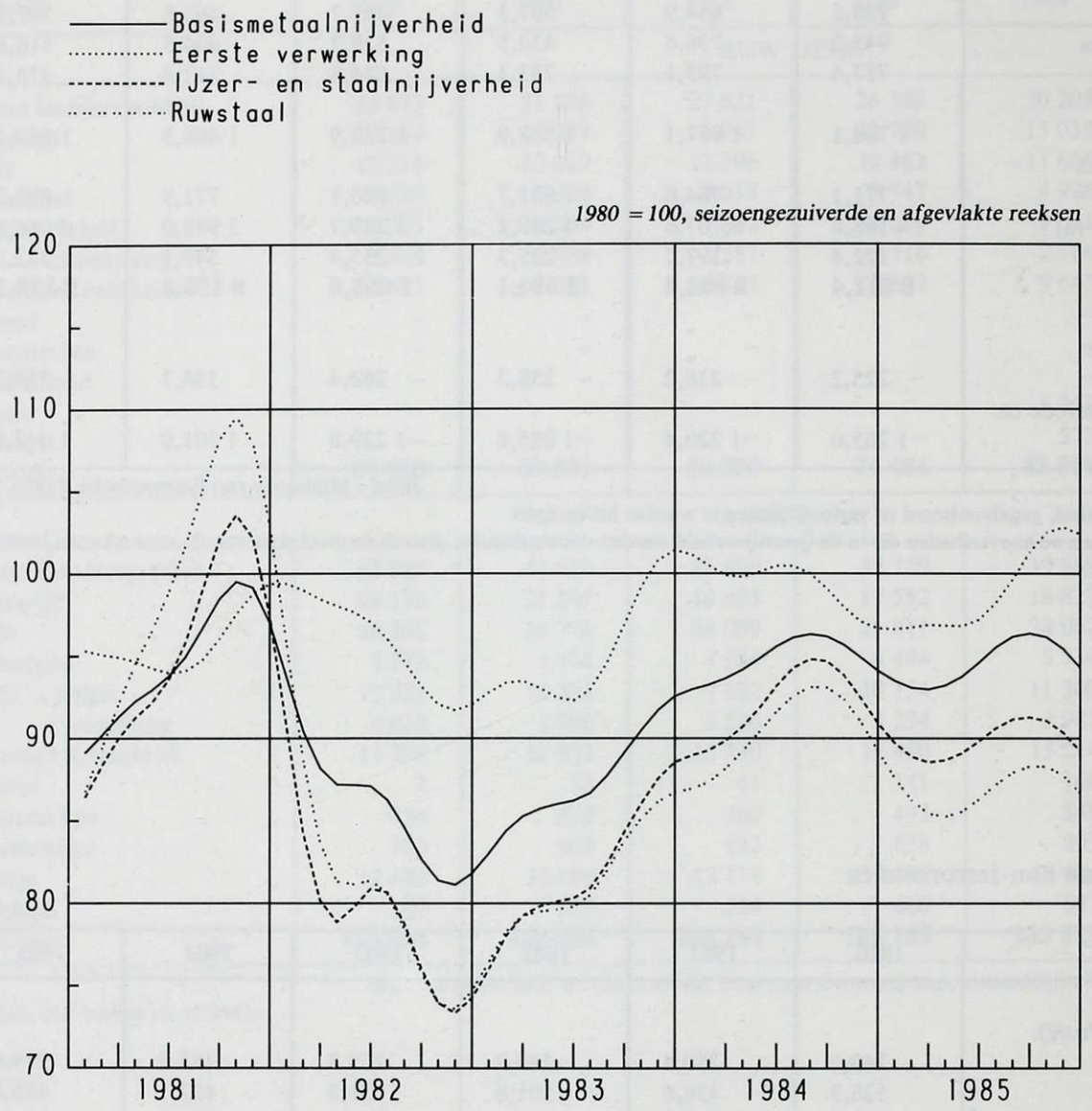
VI-7 - Produktie van non-ferrometalen

1 000 t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Metalen (1e en 2e fusie):						
Zink	249,2	250,4	240,9	275,8	285,3	289,6
Koper	526,3	436,6	501,6	431,3	427,7	456,5
Lood	127,9	109,9	99,7	134,2	127,7	114,3
Tin	5,0	2,5	2,2	2,2	2,4	2,3
Cadmium	1,5	1,2	1,0	1,3	1,5	1,3
Aluminium en diversen	4,1	3,4	4,2	5,8	5,7	4,1
Zinkstof	30,1	26,2	23,5	25,1	29,7	32,6
TOTAAL	**944,1**	**830,2**	**873,1**	**875,6**	**880,0**	**900,7**
Halffabrikaten:						
Koper	341,2	295,5	296,2	268,9	306,0	320,6
Lood	16,3	16,0	17,9	27,0	28,2	27,0
Aluminium	247,5	251,2	266,1	292,8	286,8	296,4
Zink	33,4	28,6	30,0	28,2	23,6	28,0
Diversen	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,4
TOTAAL	**638,8**	**591,6**	**610,5**	**617,3**	**645,0**	**672,4**

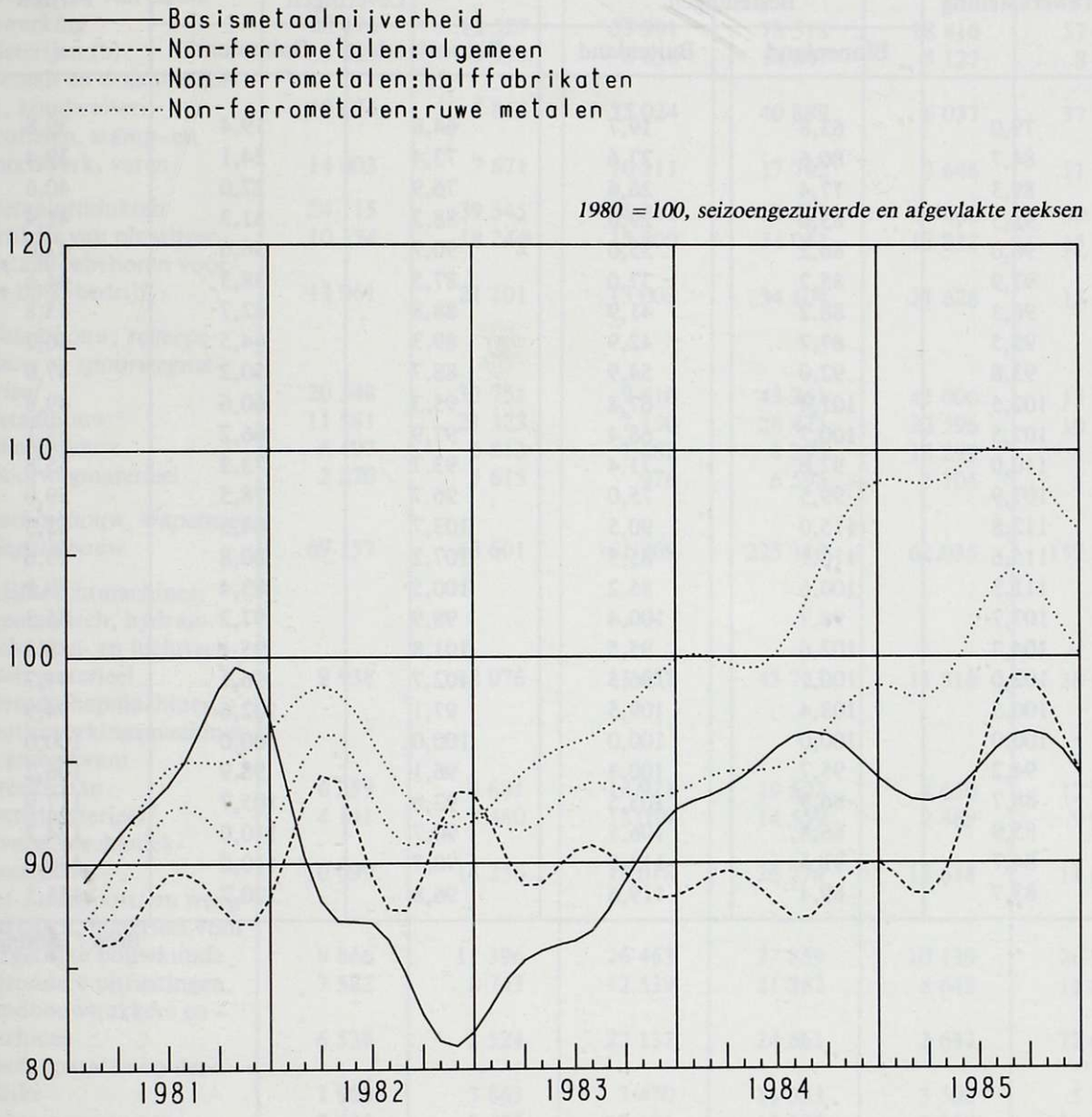
Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VI-C Indexcijfers van de produktie van de ijzer- en staalnijverheid en de eerste verwerking

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

VI-D Indexcijfers van de produktie van de nijverheid der non-ferrometalen

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD

C. METAALVERWERKENDE NIJVERHEID

VI-8 - Metaalverwerkende nijverheid, tewerkstelling, bestellingen en leveringen tegen prijzen van 1980

1980 = 100

JAREN	Tewerkstelling	Bestellingen		Leveringen		Prijzen
		Binnenland	Buitenland	Binnenland	Buitenland	
1960	79,0	63,8	19,7	64,8	19,4	39,8
1961	84,7	80,6	27,6	73,4	24,1	39,4
1962	89,3	77,4	26,6	76,9	27,0	40,6
1963	92,5	83,0	29,6	88,3	31,3	41,4
1964	96,0	86,2	35,0	90,7	36,6	43,0
1965	97,9	85,2	37,0	87,5	38,3	44,6
1966	98,3	88,2	41,9	88,8	42,7	45,8
1967	95,5	87,7	42,9	89,3	44,5	46,2
1968	93,8	92,0	54,9	88,7	50,2	47,0
1969	102,5	101,4	67,2	95,3	60,6	49,8
1970	107,5	100,7	68,4	97,9	66,2	53,1
1971	110,0	97,6	71,4	93,7	73,3	55,8
1972	107,9	99,5	75,0	96,7	78,5	59,0
1973	112,8	115,0	90,5	103,7	84,5	63,3
1974	115,6	110,1	85,5	107,2	80,8	73,6
1975	111,3	100,6	85,2	100,5	83,4	79,9
1976	107,7	96,7	100,4	98,9	97,2	85,3
1977	104,7	102,6	95,5	101,8	95,1	88,3
1978	102,0	100,1	96,5	102,7	96,1	91,7
1979	100,5	108,4	109,5	97,1	102,6	94,9
1980	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1981	94,2	95,7	100,3	96,1	98,9	106,2
1982	88,7	86,9	103,5	92,8	105,7	117,9
1983	85,9	86,8	106,5	90,7	110,0	124,7
1984	84,7	91,1	113,5	90,7	110,0	130,2
1985(a)	83,7	89,4	119,6	96,8	120,7	135,5

Bron : Fabrimetal.

(a) Voorlopige cijfers.

VI-9 - Metaalverwerkende nijverheid in 1985

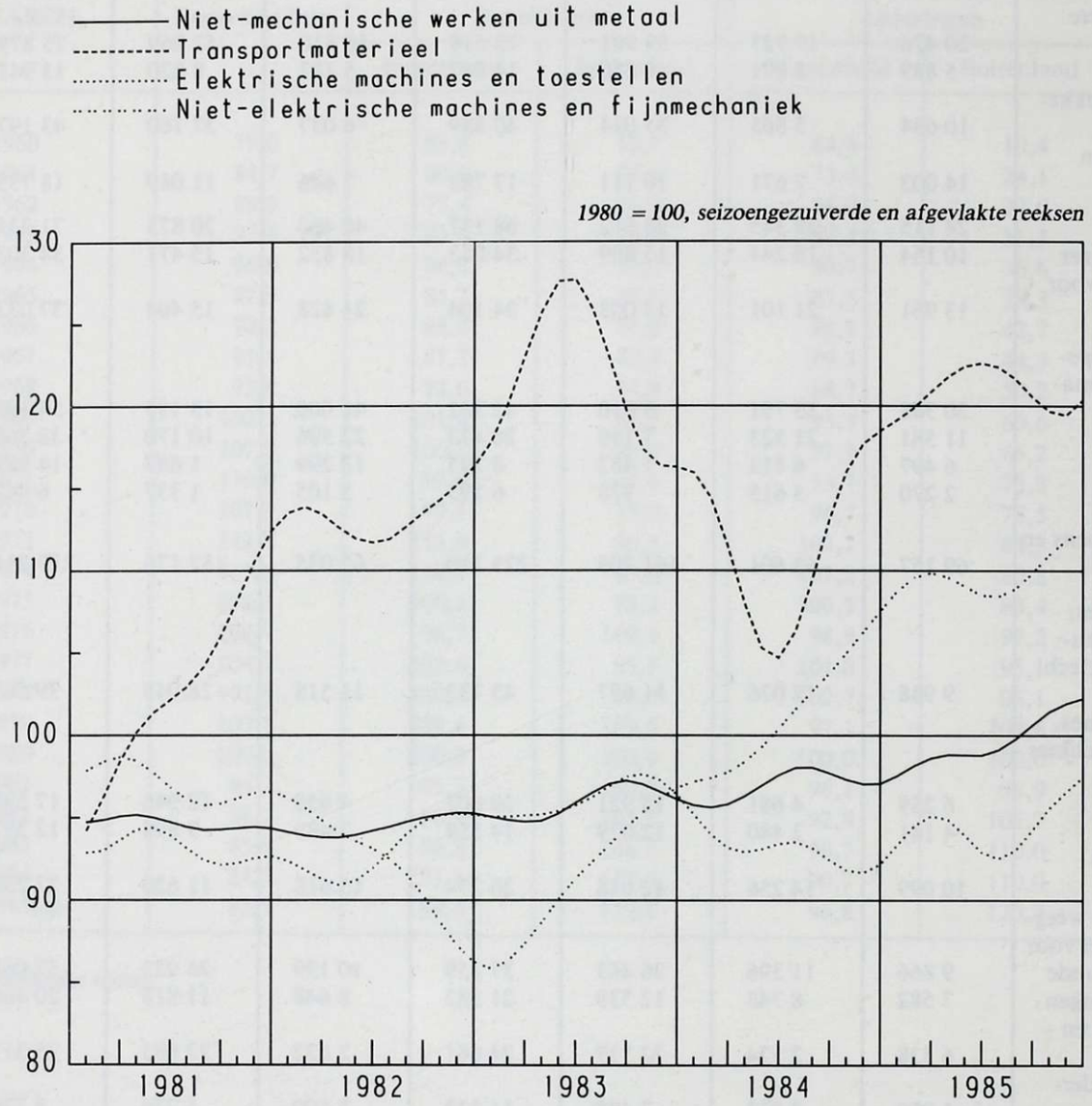
In miljoenen franken

OMSCHRIJVING	Tewerkstelling (a)	Bestellingen			Leveringen		
		Binnenland	Buitenland	Totaal	Binnenland	Buitenland	Totaal
Produkten van eerste bewerking	20 476	19 527	53 991	73 518	18 810	57 069	75 879
Gieterijen (b)	5 839	5 991	8 856	14 847	5 127	8 820	13 947
Metaal- en draadtrekkerij, koudwalserij	10 634	5 865	35 024	40 889	6 037	37 160	43 197
Profielen, stamp- en smeedwerk, veren	14 003	7 671	10 111	17 782	7 646	11 089	18 735
Metaalprodukten	24 115	39 345	28 812	68 157	40 460	30 875	71 335
Artikels van plaatijzer	10 154	18 244	15 809	34 053	18 832	15 471	34 303
Metaaltoebehoren voor het bouwbedrijf	13 961	21 101	13 003	34 104	21 628	15 404	37 032
Metaalbouw, scheepsbouw en spoorwegmaterieel	20 348	33 751	9 610	43 361	41 000	13 195	54 195
Metaalbouw	11 581	21 323	7 150	28 473	22 596	10 170	32 766
Scheepsbouw	6 497	6 813	1 482	8 295	13 299	1 688	14 987
Spoorwegmaterieel	2 270	5 615	978	6 593	5 105	1 337	6 442
Machinebouw, wapens en vliegtuigbouw	69 157	63 601	161 709	225 310	62 035	157 176	219 211
Drijfkrachtmachines, pneumatisch, hydraulisch, koel- en luchttechnisch materieel	9 938	12 076	31 657	43 733	11 518	28 045	39 563
Gereedschapmachines, houtbewerkingsmachines en aanverwant gereedschap	6 259	4 681	14 921	19 602	4 650	12 946	17 596
Textielmaterieel	4 141	2 480	12 079	14 559	2 489	9 898	12 387
Diverse mechaniekconstructies	10 099	14 256	12 018	26 274	15 618	11 620	27 238
Hef-, transport- en weegtoestellen, materieel voor burgerlijke bouwkunde	9 866	11 396	26 463	37 859	10 139	26 923	37 062
Bijzondere uitrustingen	7 582	8 743	12 539	21 282	8 648	11 818	20 466
Landbouwtrekkers en -machines	6 538	2 524	22 137	24 661	2 632	22 685	25 317
Meetapparaten en dergelijke	1 900	3 863	7 470	11 333	3 500	5 226	8 726
Wapens en munitie	7 425	2 087	11 101	13 188	1 369	14 347	15 716
Vliegtuigbouw	5 409	1 495	11 324	12 819	1 472	13 668	15 140
Elektrotechniek	61 282	60 555	114 326	174 881	62 389	106 281	168 670
Elektrisch uitrustingsmaterieel	18 364	25 690	24 720	50 410	25 967	23 136	49 103
Telecommunicaties en elektronica	25 465	25 128	44 945	70 073	26 855	40 333	67 188
Elektrische huishoudtoestellen, radio, TV	17 453	9 737	44 661	54 398	9 567	42 812	52 379
Automobiel	52 438	35 736	303 523	339 259	36 373	305 976	342 349
TOTAAL	**247 816**	**252 515**	**671 971**	**924 486**	**261 067**	**670 572**	**931 639**

Bron : Fabrimetal

(a) Maandgemiddelde, aantal.
(b) Gieterijen van non-ferrometalen inbegrepen.

VI-E Indexcijfers van de produktie van de metaalverwerkende nijverheid

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

D. SCHEIKUNDIGE NIJVERHEID

VI-10 - Produktie in sommige takken van de scheikundige nijverheid

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Rubberprodukten (t)	142 351	133 998	123 616	127 288	151 501	160 719
w.o. : banden (t)	*52 801*	*46 264*	*43 390*	*42 160*	*43 697*	*47 886*
Zeep en wasmiddelen :						
Zeep (t)	29 874	30 505	31 327	32 281	31 015	30 648
Waspoeders (t)	136 830	142 159	154 407	150 900	142 769	134 811
Andere wasmiddelen (t)	134 708	144 168	154 222	156 315	163 070	171 871
Salpeterzuur (1 000 t)	1 167	1 315	1 297	1 445	1 496	1 533
Zwavelzuur en rokend zwavelzuur (1 000 t) (a)	2 151	1 975	1 718	1 898	2 228	2 107
Zuurstof (1 000 m³)	962	913	781	977	1 133	1 098
Acetyleen (t)	2 334	2 328	2 081	2 191	2 096	2 101
Produkten van steenkooldistillatie :						
Benzeen (1 000 t)	39	47	41	41	34	-
Ruwe benzol (1 000 t)	34	30	24	25	31	31
Ruwe teer (1 000 t)	188	199	174	171	195	203
Koudlijm, gelatines, osseïne(t)	17 826	17 508	18 672	20 595	25 825	28 009
Verf, lak, vernis (t) (b)	106 263	114 137	112 760	113 374	123 406	120 409
Onderhoudsprodukten (t)	60 599	65 237	70 530	73 010	71 705	75 403
Synthetische ammoniak en derivaten :						
Primaire N (t-N)	541 643	588 549	513 189	449 192	452 382	387 639
N-meststoffen (t-N)	383 429	432 817	431 420	548 794	544 440	496 353
N-technische produkten (t-N)	45 715	63 951	52 249	48 690	61 117	51 431
Ammoniaksulfaat uit terugwinning (t-N)	121 204	113 098	104 527	110 149	146 921	151 165
Fosfaatmeststoffen (1 000 t)	696	707	703	780	771	783
Gemalen thomasslakken (1 000 t)	893	496	392	267	254	-
Samengestelde meststoffen : Geproduceerd door producenten van de grondstoffen (1 000 t)	1 695	1 585	1 547	1 647	1 759	1 748
Geproduceerd door mengelaars (1 000 t)	374	342	305	323	309	339

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Teruggebracht op 100 % mono-gehydrateerd.
(b) De daarbij horende verdunnings- en oplosmiddelen inbegrepen.

VI-11 - Verwerkte grondstoffen en leveringen van de plastiekverwerkende nijverheid

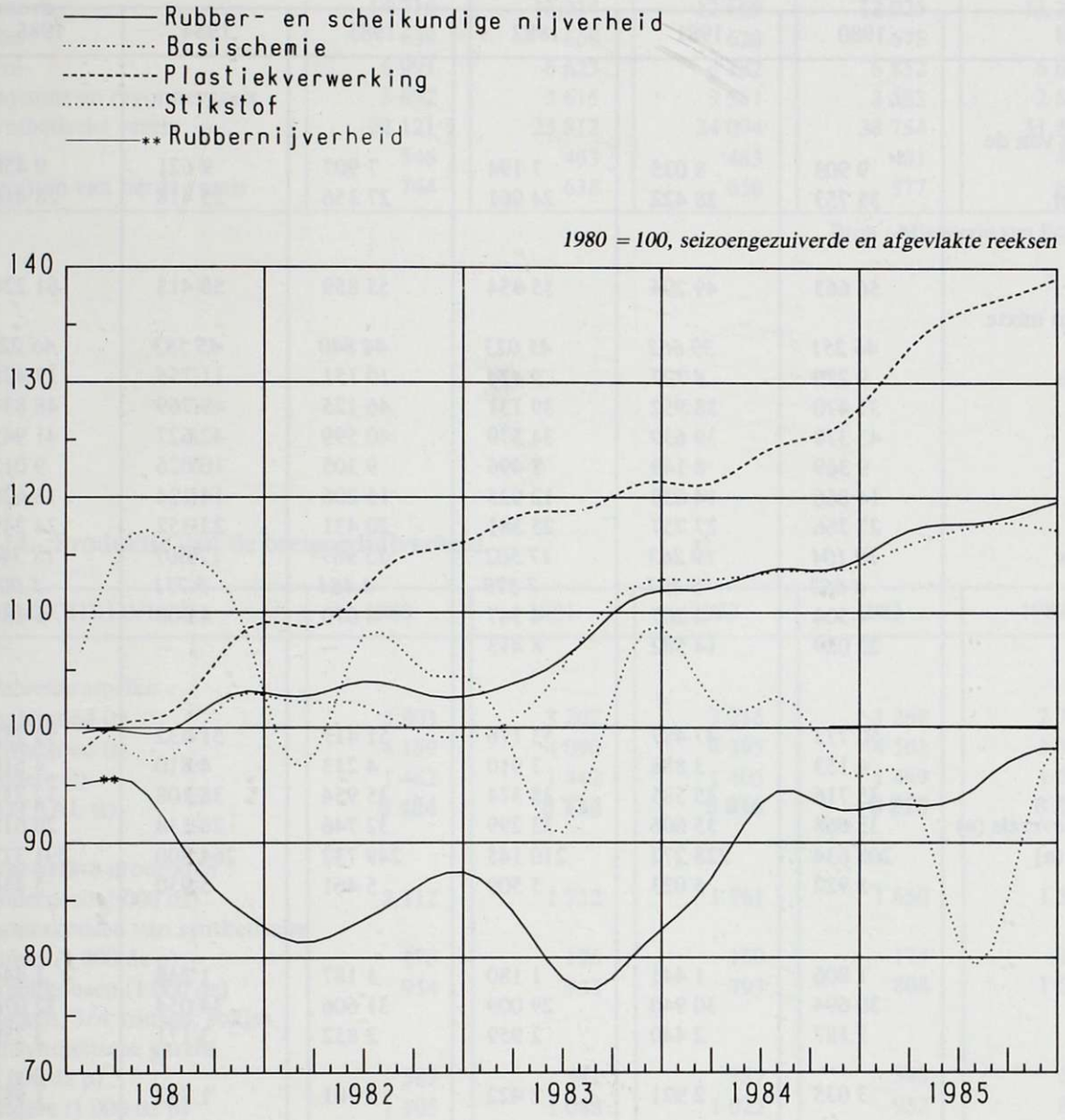
t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985 (a)
Verwerkte grondstoffen	489 385	512 991	543 260	593 289	606 312	666 100
Leveringen:						
Halffabrikaten	248 659	256 154	255 995	278 850	266 158	281 976
Afgewerkte produkten :	194 309	219 045	246 831	267 573	255 377	273 785
Tanks, vaten, enz.	3 864	3 491	3 445	3 733	4 472	4 554
Verpakkingsartikelen :						
Zakken	60 149	59 019	60 720	62 255	64 665	65 993
Flessen en flacons	17 476	15 265	14 306	14 974	15 093	15 791
Andere	37 191	37 713	42 187	45 334	46 540	42 756
Huishoud-, hygiëne- en campingartikelen	24 938	27 537	31 048	37 910	37 903	43 399
Toebehoren bouwbedrijf en meubelen	22 614	21 055	26 371	27 345	33 354	48 543
Sportartikelen, speelgoed en grammofoonplaten	1 230	1 619	1 253	1 576	2 396	275
Stukken voor industrie en transportmateriaal	23 688	23 366	28 987	28 033	34 095	35 374
Andere voorwerpen en artikelen	3 736	29 980	38 513	46 414	12 023	17 100

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Voorlopige gegevens.

VI-F Indexcijfers van de produktie van de scheikundige en de rubbernijverheid

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, DGED.

E. TEXTIELNIJVERHEID

VI-12 - Textielproduktie, wolbereiding, spinnerijen; weverijen : volgens grondstof en aard van de weefsels

t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Wolbereiding :						
Wassen en verkolen van de wol	9 903	8 035	7 194	7 907	9 621	9 456
Kammen van de wol	35 753	28 422	24 961	27 156	25 418	28 416
Spinnerijen :						
Katoen	56 663	49 294	55 354	55 859	58 413	61 224
w.o. : fijn katoen en mixte garens	*46 251*	*39 662*	*45 023*	*44 840*	*45 583*	*46 224*
rayonnevezels	*9 229*	*8 727*	*9 474*	*10 151*	*11 756*	*13 428*
Kaardwol	37 470	38 952	39 131	46 125	49 769	48 834
Kamwol	43 379	39 639	34 579	40 599	42 627	41 945
Vlas	9 369	8 149	8 496	9 305	10 626	9 012
Jute	14 866	14 038	12 925	15 206	14 124	13 620
Harde vezels	27 766	27 757	25 381	20 431	23 352	24 249
w.o. : enkele garens	*19 104*	*19 263*	*17 502*	*15 967*	*17 601*	*18 340*
touwwerk	*8 662*	*8 494*	*7 879*	*4 464*	*5 751*	*5 909*
Viscose garens	4 504	4 207	4 347	4 070	4 508	5 184
Vezels	22 029	14 582	8 413	--	--	--
Weverijen :						
Katoen (a)	50 773	47 487	53 176	51 417	51 432	53 252
Vlas	4 153	3 888	3 910	4 213	4 810	4 516
Wol (a)	35 716	35 585	33 374	35 954	38 108	32 735
Rayonne en rayonnevezels (a)	33 668	35 606	33 299	32 746	28 134	28 618
Synthetische vezels (a)	205 634	228 272	210 145	249 732	264 800	291 377
Jute (b)	5 922	5 023	5 509	5 461	5 950	5 446
Tapijten :						
Katoen	1 806	1 441	1 180	1 187	1 248	1 444
Wol	30 694	30 940	29 009	31 606	34 054	32 076
Jute	3 187	2 440	2 959	2 852	3 171	3 259
Dekens	3 035	2 921	2 422	1 781	1 762	1 982
Weefsels voor stoffering	38 369	39 901	36 116	36 988	35 793	35 127
w.o. : katoen	*6 473*	*6 928*	*6 943*	*7 002*	*6 328*	*6 012*

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Tapijten en dekens inbegrepen.
(b) Tapijten inbegrepen.

VI-13 - Voorraden weefsel

Stand op 31 december, tonnen

AARD DER WEEFSELS	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Katoen	14 716	13 214	12 669	12 025	13 212	14 053
Vlas	639	668	628	678	778	1 070
Wol	6 991	6 623	6 382	6 852	6 680	7 573
Rayonne en rayonnevezels	3 892	3 615	3 581	3 583	2 584	2 556
Synthetische vezels	22 121	23 812	24 094	28 754	31 365	25 894
Jute	546	463	483	481	433	414
Tapijten van harde vezels	744	638	650	577	645	552

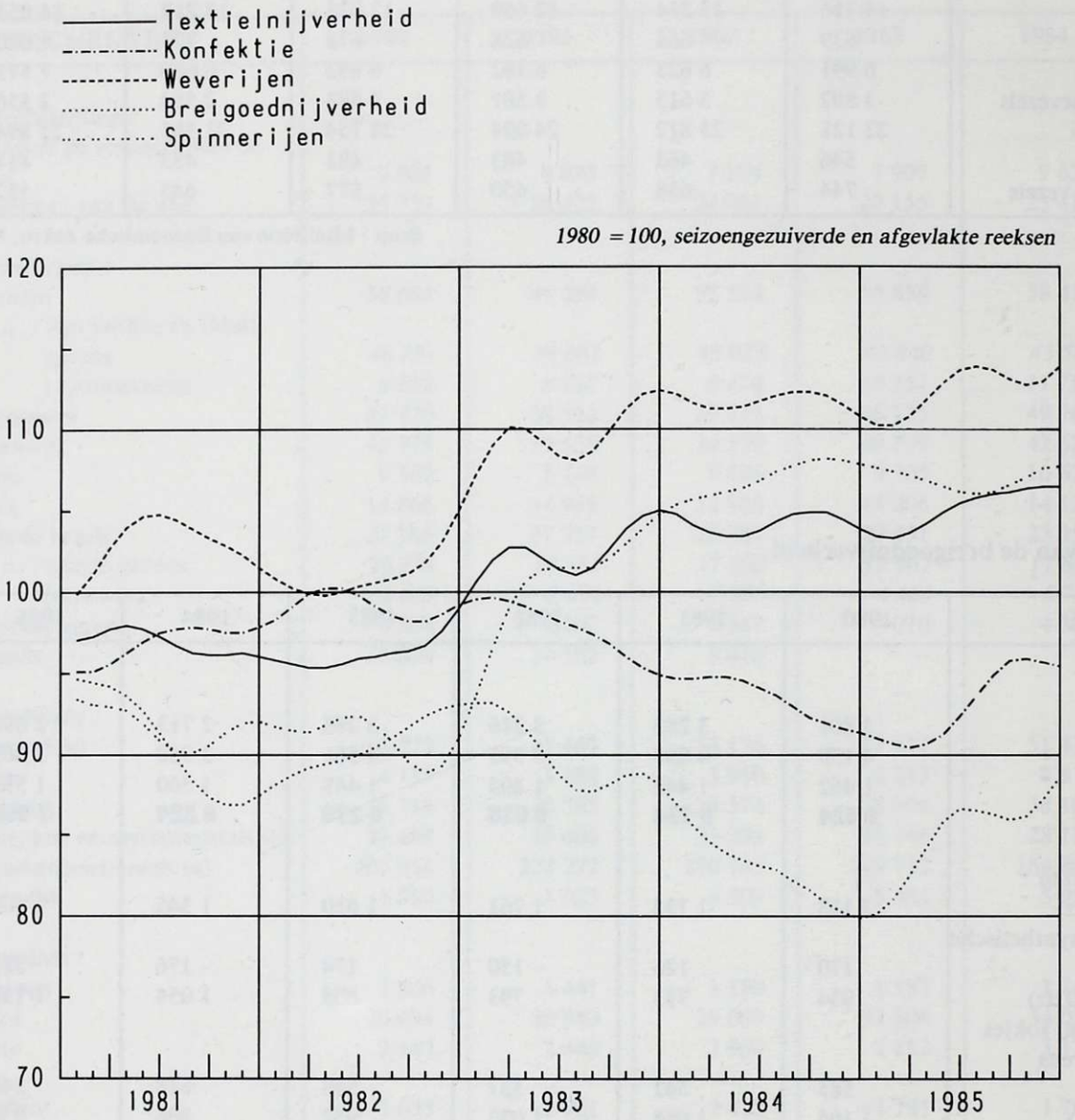
Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VI-14 - Produktie van de breigoednijverheid

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Gebreide stoffen :						
Ondergoed (t)	3 803	3 202	3 216	3 268	2 713	2 698
Bovengoed (t)	4 159	4 090	4 395	4 561	3 950	3 669
Andere (t)	1 462	1 442	1 405	1 449	1 560	1 592
TOTAAL (t)	**9 424**	**8 734**	**9 016**	**9 278**	**8 224**	**7 958**
Afgewerkte produkten :						
Ondergoed(1 000 dz)	2 112	1 732	1 761	1 650	1 345	1 409
Dameskousen van synthetische garens (1 000 dz p)	170	126	150	174	176	322
Broekkousen (1 000 dz)	934	733	793	808	1 054	1 138
Sokken, 3/4 kousen, sokjes uit synthetische garens (1 000 dz p)	585	541	537	548	518	548
Andere (1 000 dz p)	1 105	1 088	1 022	952	806	830
Bovengoedartikelen (1 000 stuks)	12 739	11 829	11 900	11 143	10 921	10 860
T-shirts en polohemden (1 000 stuks)	2 334	2 197	2 228	2 658	2 379	2 047

Bron : Ministerie van Economische Zaken, INS.

VI-G Indexcijfers van de produktie van de textielnijverheid

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

F. VOEDINGSMIDDELEN EN DRANKNIJVERHEID

VI-15 - Bedrijvigheid in sommige takken van de voedingsmiddelenindustrie

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Meelproduktie (1000 t)	850,4	965,8	909,2	796,9	907,5	938,0
Grondstoffenaangifte door de brouwerijen (miljoen hl) (a)	65,7	65,5	68,4	67,6	67,9	65,7
Alcoholproduktie (miljoen l) (b)	16,4	14,3	14,2	15,8	16,3	17,6
Suikerproduktie :						
- in de fabrieken (1 000 t)	819,6	968,6	1 162,2	793,8	851,0	895,9
- na verwerking in de raffinaderijen (1 000 t)	247,9	260,8	252,6	227,4	220,1	219,6
Produktie van margarine (geschikt voor verbruik (1 000 t)	158,3	149,9	161,4	158,6	168,8	171,8
Produktie van plantaardige en dierlijke oliën :						
- ruwe lijnolie (1 000 t)	4,2	3,5	3,5	2,6	2,4	2,5
- andere ruwe olie (1 000 t)	177,0	299,4	343,3	360,4	398,1	471,0
- geraffineerde oliën die andere bewerkingen ondergaan hebben (1 000 t)	372,0	371,5	445,7	456,7	473,3	531,1
- veekoeken en schroot (1 000 t)	716,4	1 132,5	1 394,1	1 352,2	1 339,7	1 362,7
Produktie van jam, geconfijte vruchten, enz. (1 000 t)	52,6	57,2	56,2	56,0	59,9	54,6
Groentenconserven (1 000 t)	125,6	173,0	232,1	188,8	230,1	258,4
Vleesconserven (1 000 t)	19,2	20,4	17,8	16,3	15,6	13,8
Produktie van koekjes, beschuiten en peperkoek (1 000 t)	129,2	134,9	139,5	149,7	154,2	151,3
Produktie van chocolade en andere produkten op basis van chocolade (1 000 t)	122,0	127,0	132,4	137,2	145,7	149,2
Produktie van suikergoedprodukten, zonder chocolade (1 000 t)	37,4	39,6	45,6	46,9	50,1	54,1
Produktie van cichorei (1 000 t)	8,2	7,1	7,6	8,0	7,3	7,9
Produktie van gebrande koffie (1 000 t)	56,6	60,0	66,2	63,0	64,2	71,4
Azijnproduktie (teruggebracht op 8°) (miljoen l)	14,0	15,2	20,5	23,4	16,8	19,0

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) De gegevens hebben betrekking op het totaal aantal aangegeven hectolitergraden.
(b) Tot en met mei 1980, alcohol van 50° temp. 15°C; vanaf juni 1980, alcohol van 100 %, temp. 20°C.

VI-16 - Bedrijvigheid in de zuivelnijverheid

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Ontvangst : (a)						
Melk (1 000 l)	2 904 388	2 947 864	2 962 556	3 090 549	2 960 928	3 036 703
Room (t)	8 461	8 845	7 014	7 938	8 017	7 494
Bereiding voor de consumptie:						
Melk:						
- Melkerijmelk met controle-merk (1 000 l) (b)	107 392	105 927	97 516	99 083	100 445	95 525
- Gewone melk (1 000 l)	405 044	420 853	422 354	414 699	388 067	381 050
- Gedeeltelijk afgeroomde melk (1 000 l)	107 247	121 215	129 659	137 531	159 892	194 688
- Afgeroomde melk (1 000 l)	71 897	70 847	67 743	63 163	58 795	67 308
- Karnemelk (1 000 l)	26 569	26 903	27 113	26 739	24 759	22 392
Room (1 000 l)	13 700	15 100	18 509	19 635	19 336	21 852
Fabricage :						
Boter (t)	69 340	69 124	71 960	80 445	72 963	64 881
Kaas :						
- Verse (t)	20 308	19 882	18 165	15 496	14 178	16 572
- Andere (t) (c)	23 555	27 513	31 222	26 401	28 001	24 132
Melkpoeder (t)	164 273	156 623	157 059	177 071	155 331	150 624
Roomijs (1 000 l)	52 112	53 695	52 289	58 967	62 765	73 692
Yoghurt (1 000 l)	40 813	42 513	37 347	40 551	43 675	55 248

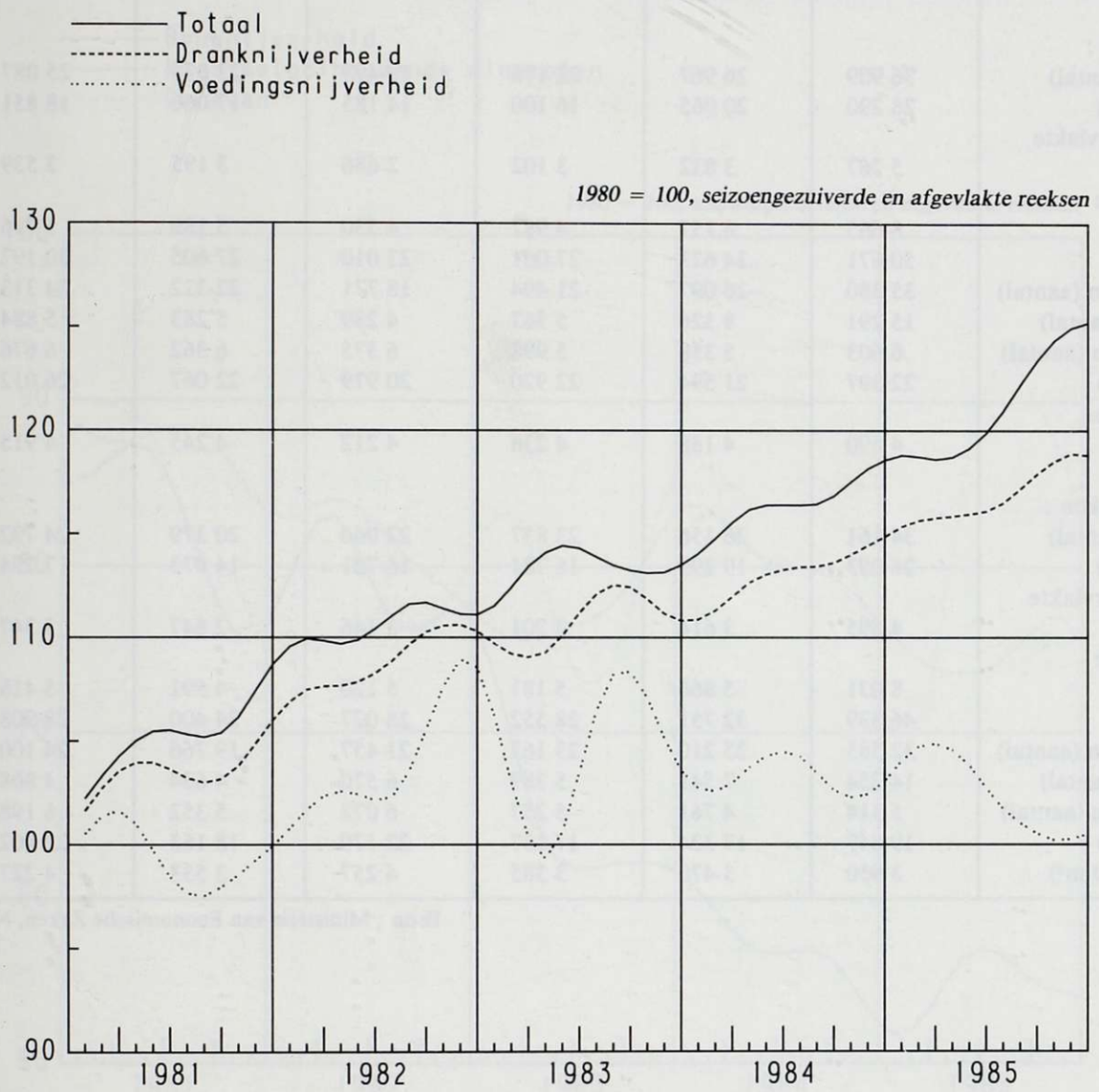
(a) Zonder rekening te houden met het verschillend water- of vetgehalte.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(b) Melk met 32 g/l vetstofgehalte.

(c) Exclusief Hervekaas en gesmolten kaas tot 1984. Vanaf 1985 exclusief gesmolten kaas.

VI-H Indexcijfers van de produktie van de voedingsmiddelen en dranknijverheid

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

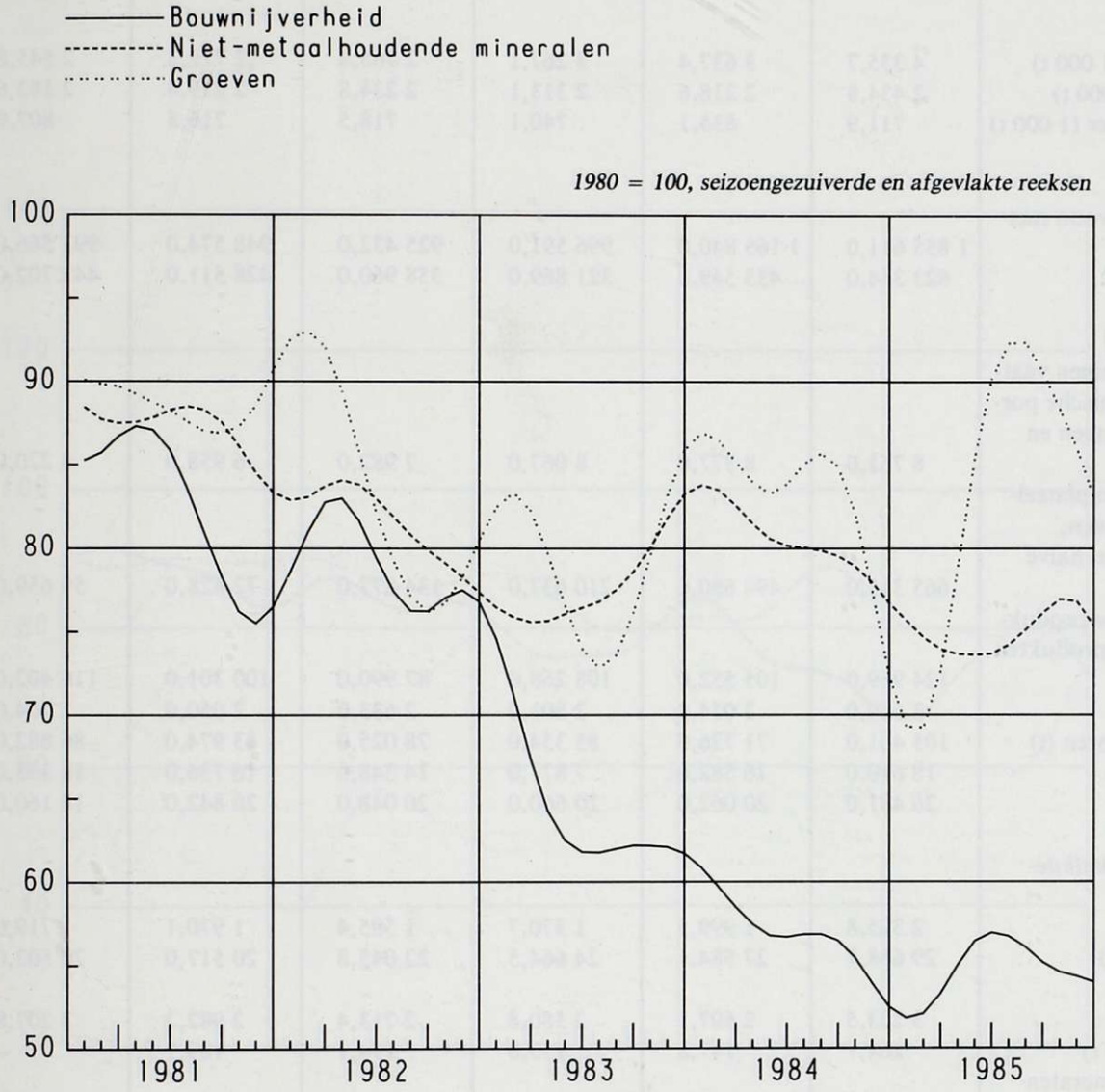
G. BOUWNIJVERHEID

VI-17 - Bouwvergunningen en begonnen bouwwerken

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Bouwvergunningen :						
Woongebouwen (aantal)	36 909	26 967	22 176	19 493	23 030	25 087
- Volume (1 000 m³)	28 290	20 065	16 100	14 185	17 066	18 851
- Beschikbare oppervlakte (1 000 m²)	5 267	3 832	3 102	2 686	3 195	3 539
- Totale oppervlakte (1 000 m²)	8 665	6 157	4 987	4 330	5 189	5 716
Woningen (aantal)	50 671	34 623	27 061	23 010	27 605	30 197
- Eengezinswoningen (aantal)	35 380	26 097	21 494	18 771	22 322	24 313
- Appartementen (aantal)	15 291	8 526	5 567	4 239	5 283	5 884
Niet-woongebouwen (aantal)	6 603	5 358	5 998	6 375	6 362	6 676
- Volume (1 000 m³)	22 397	21 594	22 920	20 979	22 067	26 012
- Totale oppervlakte (1 000 m²)	4 690	4 188	4 236	4 212	4 245	4 915
Begonnen bouwwerken :						
Woongebouwen (aantal)	34 161	26 156	23 837	22 066	20 379	24 792
- Volume (1 000 m³)	26 293	19 299	16 781	16 721	14 973	17 774
- Bewoonbare oppervlakte (1 000 m²)	4 895	3 614	3 201	3 146	2 847	3 347
- Totale oppervlakte (1 000 m²)	8 031	5 866	5 181	5 120	4 591	5 416
Woningen (aantal)	46 839	32 751	28 552	28 027	24 400	28 908
- Eengezinswoningen (aantal)	32 585	25 210	23 163	21 457	19 766	24 100
- Appartementen (aantal)	14 254	7 541	5 389	6 570	4 634	4 808
Niet-woongebouwen (aantal)	5 514	4 761	5 257	6 072	5 352	6 198
- Volume (1 000 m³)	19 847	17 324	17 137	22 170	18 163	22 402
- Oppervlakte (1 000 m²)	3 950	3 470	3 385	4 257	3 533	4 227

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VI-I Indexcijfers van de produktie van de bouwnijverheid en van de niet-metaalhoudende mineralen

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

H. BOUWMATERIALEN

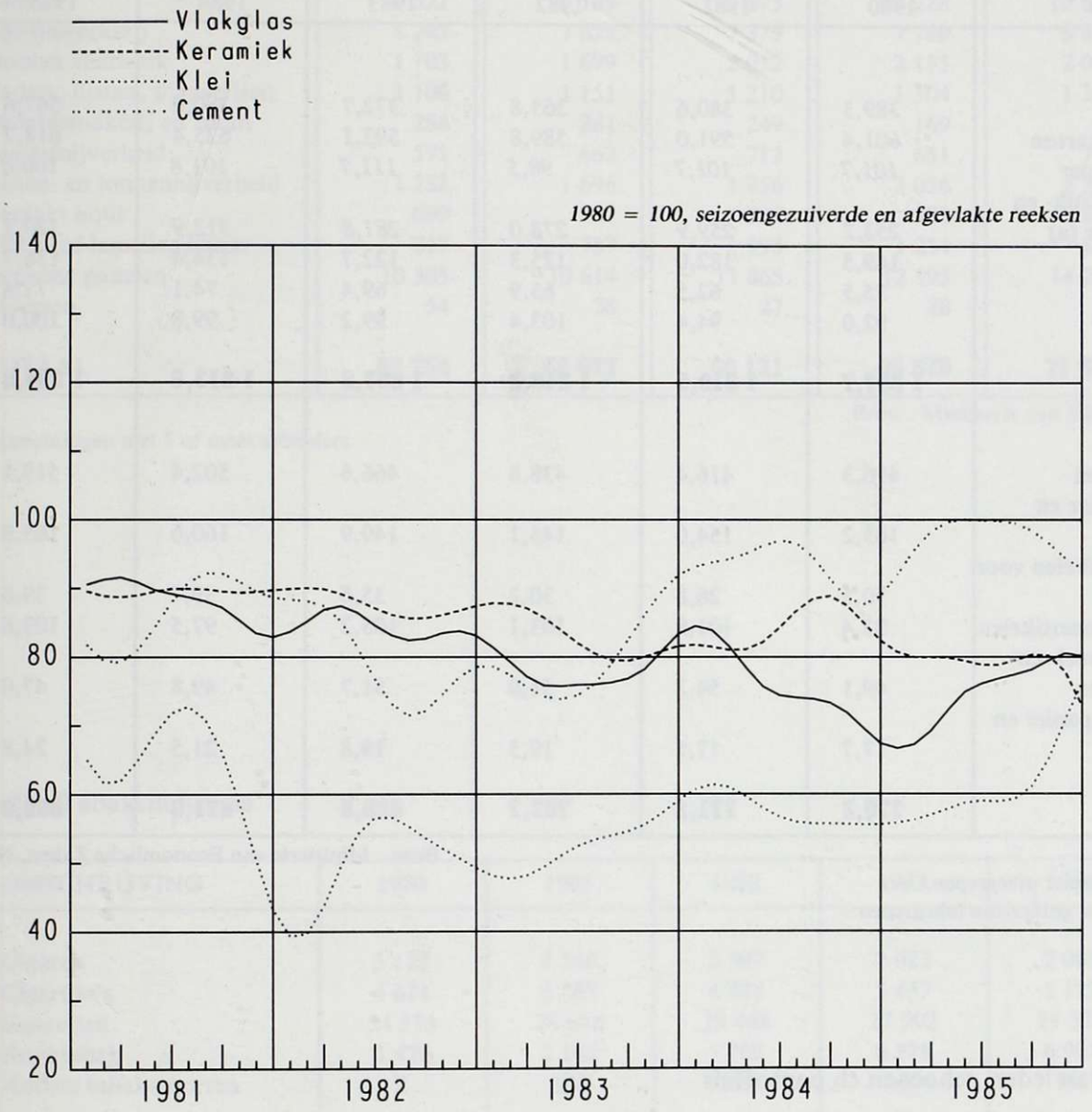
VI-18 - Produktie en bedrijvigheid in de sector van de bouwmaterialen

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Cementnijverheid						
- Portlandcement (1 000 t)	4 335,7	3 637,4	3 267,1	2 765,4	2 772,3	2 545,8
- Metaalcement (1 000 t)	2 434,8	2 218,6	2 313,1	2 234,8	2 219,4	2 183,6
- Uitgevoerde klinker (1 000 t)	711,9	835,1	740,1	718,5	716,5	807,9
Kleinijverheid						
- Baksteen voor gewoon metselwerk (m^3)	1 855 611,0	1 165 840,0	996 591,0	925 432,0	948 574,0	992 566,0
- Gevelsteen (m^3)	623 344,0	433 549,0	321 869,0	358 960,0	428 511,0	443 702,0
Keramieknijverheid						
- Plateel- en porceleinen vaatwerk, elektrotechnische porcelein, kunstzandsteen en diverse (t)	8 761,0	8 377,0	8 067,0	7 982,0	6 958,0	6 220,0
- Bekledingstegels in plateelaarde en in zandsteen, bevloeringstegels in halve zandsteen (m^2)	665 315,0	498 680,0	210 637,0	134 877,0	72 828,0	59 659,0
- Kiezelsaluinachtige produkten, kiezelachtige produkten en andere (t)	124 969,0	105 552,0	108 268,0	87 990,0	100 301,0	110 402,0
- Fabriekstegels (t)	3 689,0	3 034,0	2 801,0	2 633,0	2 050,0	1 704,0
- Pannen en bijbehoren (t)	105 401,0	71 726,0	85 354,0	78 025,0	83 974,0	86 882,0
- Bouwkeramiek (t)	18 610,0	16 582,0	7 877,0	14 348,0	16 736,0	18 355,0
- Potten (t)	26 481,0	20 062,0	20 660,0	20 048,0	20 842,0	18 160,0
Kalk, kalksteen en kalkderivaten						
- Kalk (1 000 t)	2 325,8	1 999,5	1 370,7	1 595,4	1 970,1	1 719,0
- Kalksteen (1 000 t)	29 658,7	27 584,1	24 664,5	22 045,8	20 517,0	20 503,0
- Dolomiet :						
ruw (1 000 t)	3 223,5	2 697,1	2 580,8	2 713,4	2 982,2	3 207,8
witgegloeid (1 000 t)	164,7	147,8	159,0	174,1	189,7	--
- Pleisterkalkagglomeraten (1 000 m^2)	20 408,0	16 108,4	16 916,3	18 306,9	18 860,5	17 706,0
- Natuurlijk calciumcarbonaat (1 000 t)	326,9	273,0	327,7	259,8	409,3	446,4
Glasnijverheid (a)	100,0	90,9	86,5	83,7	91,1	72,3
- Vlakglas (a)	100,0	86,0	80,2	79,3	93,1	97,1
- Holglas (a)	100,0	95,7	92,9	87,9	91,1	58,6

(a) Index 1980 = 100.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VI-J Indexcijfers van de produktie van de nijverheid van bouwmaterialen

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

I. DIVERSE SECTOREN

VI-19 - Papier- en kartonnijverheid, produktie en verwerking

1 000 t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Produktie :						
Papierdeeg	389,3	380,6	363,8	372,7	380,0	367,6
Grafisch papier en karton	601,4	591,0	589,8	593,1	625,4	618,7
w.o. : - Dagbladpapier	*101,7*	*101,7*	*98,5*	*111,7*	*101,8*	*100,0*
- Gestreken druk- en schrijfpapier (a)	*252,2*	*259,9*	*278,0*	*281,8*	*312,9*	*320,3*
Pakpapier (b)	149,5	182,0	125,3	122,7	134,4	136,7
Karton	55,5	62,5	65,9	69,4	74,1	71,8
Ander papier	92,0	94,4	103,4	99,2	99,8	100,0
TOTAAL	**1 287,7**	**1 310,5**	**1 248,2**	**1 257,2**	**1 313,6**	**1 294,8**
Verwerking :						
Verpakkingsmiddelen	416,3	416,4	438,8	466,6	502,4	519,1
Geïmpregneerd papier en karton	163,2	154,0	145,1	149,9	160,6	165,8
Papier en kartonartikelen voor de nijverheid	30,5	26,8	30,2	35,6	39,7	39,6
Huishoud- en hygiëneartikelen	93,4	101,8	103,1	105,2	97,5	103,6
Schoolartikelen, bureel- en schrijfbenodigdheden	49,1	54,7	51,0	51,7	49,8	47,0
Andere artikelen in papier en karton	17,7	17,5	19,5	19,8	21,5	24,8
TOTAAL	**770,2**	**771,2**	**787,7**	**828,8**	**871,5**	**899,9**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Carbonloos copieerpapier inbegrepen.
(b) Papier en karton voor golfkarton inbegrepen.

VI-20 - Produktie van leder, schoenen en pantoffels

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Zwaar leder van runderen (t)	1 643	1 640	1 492	1 375	1 585	1 548
Licht leder (1 000 vierkante voet)	17 382	22 238	24 989	25 322	25 727	23 725
Schoenen (1 000 paren)	3 625	3 055	3 365	3 419	3 125	2 711
Pantoffels (1 000 paren)	2 703	2 861	2 946	2 599	2 712	2 629

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VI-21 - Houtverwerkende nijverheid en aanverwante produkten (a)

Waarde van de gefactureerde verkopen, miljoenen frank

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Meubels	27 493	28 122	28 974	29 636	29 743	30 295
Zetels	9 521	9 189	9 875	10 228	10 633	11 314
Schrijnwerkerij	8 247	7 625	7 379	7 789	8 872	9 743
Houten vaatwerk	1 703	1 699	2 012	2 155	2 053	1 958
Kaders, lijsten, schaverijen	1 106	1 151	1 210	1 304	1 365	1 391
Mandenmakerij en rotan	286	261	249	169	92	83
Borstelnijverheid	571	662	713	651	708	820
Kisten- en tonnennijverheid	1 732	1 696	1 856	2 036	2 287	2 608
Geplakt hout	699	737	909	991	962	1 009
Block- of lamellenplaten	817	787	995	1 234	859	786
Geperste panelen	10 385	10 614	11 865	12 595	14 232	15 203
Diversen	54	28	27	28	87	69
TOTAAL	**62 754**	**62 677**	**66 131**	**68 878**	**71 892**	**75 279**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Inrichtingen met 5 of meer arbeiders.

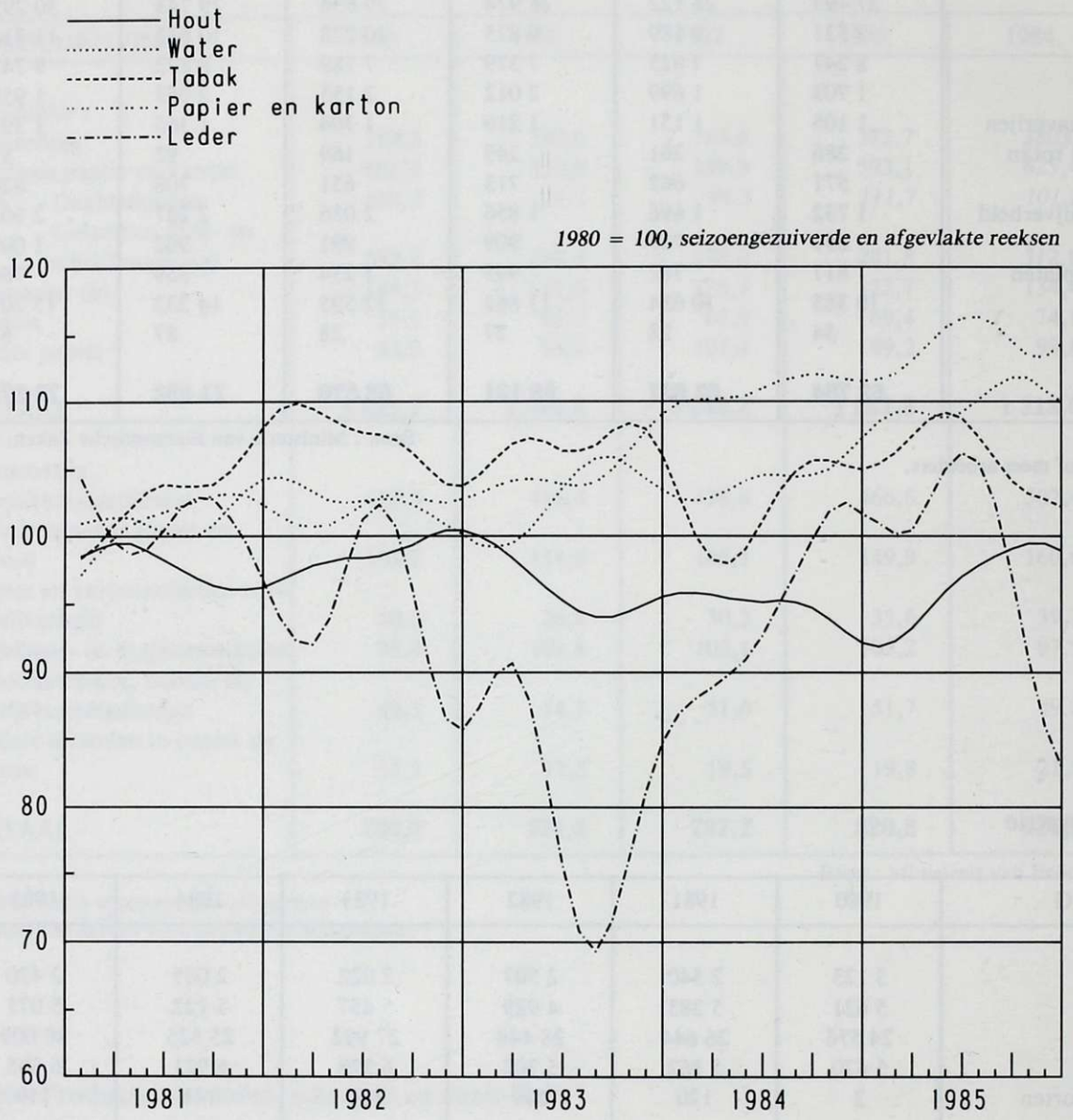
VI-22 - Tabaksindustrie

t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Cigaren	3 123	2 540	2 507	2 022	2 085	2 420
Cigarillo's	5 621	5 283	4 929	5 457	5 122	5 071
Sigaretten	24 576	26 644	28 448	27 992	25 525	26 009
Rooktabak	5 470	5 162	5 702	6 378	6 921	6 805
Andere tabakssoorten	2	120	139	160	141	149
TOTAAL	**38 792**	**39 749**	**41 726**	**42 009**	**39 789**	**40 454**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VI-K Indexcijfers van de produktie van diverse nijverheidssectoren

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

VII. ENERGIE

Inleiding		86
A. STEENKOOL		88
VII-1	Personeelsbezetting in de steenkoolmijnen	88
VII-2	Rendement in de steenkoolmijnen	88
VII-3	Steenkoolbalans	89
VII-4	Boekhoudkundige exploitatieresultaten van de steenkoolmijnen	90
VII-5	Cokesbalans	91
VII-A	Hoogovencokes	92
VII-B	Steenkoolbalans	93
VII-C	Steenkoolleveringen aan de grote binnenlandse verbruikssectoren	94
B. ELEKTRICITEIT		95
VII-6	Beschikbare elektrische energie	95
VII-D	Elektriciteitsproduktie per energiedrager	96
VII-E	Elektriciteitsverbruik	97
C. GAS		98
VII-7	Balans van alle gassoorten	98
VII-8	Vervoer en distributie van gas met pijpleidingen	98
VII-F	Beschikbaar gas	99
VII-G	Netto gasverbruik; alle gas, inclusief vloeibaar en raffinaderijgas	100
D. AARDOLIE		101
VII-9	Produktie en verbruik van aardolieprodukten	101
VII-H	Produktie, invoer, uitvoer en binnenlandse leveringen van aardolieprodukten	102
VII-I	Op de binnenlandse markt geleverde petroleumprodukten	103
E. GLOBALE ENERGIE		104
VII-10A	Zichtbaar brutoverbruik van primaire energie	104
VII-10B	Verdeling van het zichtbaar brutoverbruik van primaire energie	105
VII-11	Eindverbruik van energie per energiedrager	106
VII-12	Balans van de totale energie	107
VII-13A	Samengevatte energiebalans naar vorm van energie in 1984	108
VII-13B	Samengevatte energiebalans naar vorm van energie in 1985	109
VII-J	Zichtbaar verbruik van primaire energie	110
VII-K	Vergelijking tussen het verloop van het indexcijfer van de industriële produktie en dat van het indexcijfer van het brutoverbruik van primaire energie	111
VII-L	Eindverbruik van energie per energiedrager	112
VII-M	Eindverbruik van energie per sector	113
VII-N	Ontwikkeling van de gemiddelde energieprijzen	114

INLEIDING

In de steenkoolsector (tabellen VII-1 tot 5 en grafieken VII-A tot VIIC), schommelt de produktie reeds enkele jaren rond de 6 miljoen ton (tabel VII-3). Aangezien per 30 september 1984 de laatste ondergrondse mijn in het Zuiden (Roton) werd gesloten, weerspiegelt de ontwikkeling van de produktie in 1985 alleen de lichte daling in de Kempen, die het gevolg is van een lager produktierendement dan in 1984 (tabel VII-2).

De netto produktie van elektrische energie steeg met 3,7 % in 1985 t.o.v. 1984 (tabel VII-6). De vervanging van vloeibare brandstoffen door kernenergie en vaste brandstoffen zette zich verder door (grafiek VII-D). Meer dan 80 % van de totale netto produktie wordt gedekt door kernenergie (60 %) en vaste brandstoffen (22 %).

De verkoop van aardgas daalde een weinig in 1985 (-0,4 % t.o.v. 1984). De rechtstreekse afzet aan de industrie nam met meer dan 10 % af, terwijl de afzet via de distributie met hetzelfde bedrag toenam.

Tussen 1982 en 1984 bleven de verwerkte hoeveeheid ruwe petroleum en de intermediaire produkten (tabel VII-9 en grafiek VII-H) ongeveer stabiel op het peil van 23 miljoen ton. In 1985 werd een gevoelige vermindering vastgesteld (-13,5 %). Op de binnenlandse markt blijft alleen het verbruik van motorbrandstoffen voor wegvervoer relatief constant (4,9 miljoen ton)(grafiek VII-I), hoewel de substitutie van benzine door diesel-olie verder gaat (2,4 miljoen ton diesel-olie in 1985 tegen 1,8 miljoen in 1980 en respectievelijk 2,5 en 3,0 miljoen ton autobenzine).

Vervanging, voornamelijk door aardgas, maar ook besparingen op het energieverbruik dringen het verbruik van gasolie en lichte stookolie voor verwarmingsdoeleinden in de huishoudelijke en gelijkgestelde sector fel terug. De leveringen zijn, onder invloed van de gedaalde energieprijzen, toch iets toegenomen in 1985 en overschrijden opnieuw de 5 miljoen ton.

Ook de vervanging van zware fuel door nucleaire brandstof en gedeeltelijk ook door steenkool voor de produktie van elektriciteit is mede de oorzaak van het snel dalend aardolieverbruik.

De algemene energiesituatie in België (tabellen VII-10 tot VII-13 en grafieken VII-J tot VII-N) vertoont na de tweede olieschok van 1979 en tot in 1983 een gemiddelde jaarlijkse verbruiksdaling rond de 4 %; in 1984 nam het verbruik opnieuw toe met 4,6 % en met 3,2 % in 1985.

De samegevatte energiebalans (tabel VII-13) geeft een overzicht van de verschillende energiedragers (kolommen) en de aanwending ervan (lijnen). De gegevens worden in principe genoteerd op het ogenblik dat de energie geleverd wordt voor omzetting in een andere vorm van energie of voor finaal verbruik. Daardoor kan rekening worden gehouden met het eigen verbruik en het verlies bij omvorming van de energieproducenten. Aangezien het echter om leveringen gaat en de voorraadschommelingen in de handel en bij de kleine en middelgrote verbruikers niet gekend zijn, kan er voor vaste en vloeibare brandstoffen een licht verschil zijn tussen het zichtbaar en het werkelijk verbruik.

Om vergelijkbare cijfers te hebben in de energiebalans worden omrekeningscoëfficiënten gebruikt. De voornaamste worden hieronder gegeven, evenals de gebruikelijke afkortingen op dit gebied.

Afkortingen

COW	Calorische onderwaarde
J	Joule
kjoule	kilojoule = 10^3 J
mjoule	mégajoule = 10^6 J
tjoule	terajoule = 10^9 J
kWh	kilowattuur
GWh	gigawatt uur = 10^6 kWh
t	metrische ton
toe	ton olie equivalent : gestandardiseerde conventionele eenheid bepaald op basis van 1 ton petroleum met een netto calorische waarde (COW) van 41 860 kjoules/kg
kgoe	kilogram olie equivalent

Omrekeningscoëfficiënten

Energie		Kjoule (COW)	Kgoep (COW)
steenkool	1 kg	23 800-31 400	0,568-0,750
steenkoolagglomeraten	1 kg	26 800-31 400	0,640-0,750
laagwaardige steenkool	1 kg	14 500-21 000	0,346-0,502
olie equivalent	1 kg	41 860	1
ruwe petroleum	1 kg	41 700-42 300	0,996-1,011
LPG	1 kg	46 000	1,099
motorbenzine	1 kg	44 000	1,051
aardgas	1 mjoule	900	0,0215
elektriciteit	1 kWh	3 600	0,086

A. STEENKOOL

VII-1 - Personeelsbezetting in de steenkoolmijnen (a)

1 000

Jaar	ingeschreven mijnwerkers			aanwezige arbeiders per gewerkte dag (b)					
				Zuiden		Kempen		Het Rijk	
	Zuiden	Kempen	Totaal	Onder-grond	Onder- en bovengrond	Onder-grond	Onder- en bovengrond	Onder-grond	Onder- en bovengrond
1973	10,9	17,5	28,4	6,1	8,8	10,2	14,2	16,3	23,0
1974	9,0	18,8	27,8	4,6	6,8	9,9	13,7	14,5	20,5
1975	7,7	19,0	26,7	3,6	5,3	11,0	14,6	14,6	19,9
1976	5,8	18,9	24,7	2,7	4,1	10,7	14,2	13,4	18,3
1977	4,1	18,6	22,7	2,0	3,1	10,9	14,3	12,9	17,4
1978	3,4	18,7	22,1	1,5	2,3	10,6	13,8	12,1	16,1
1979	2,7	18,6	21,3	1,2	1,8	10,6	13,7	11,8	15,5
1980	1,8	18,6	20,4	0,8	1,2	10,9	14,0	11,7	15,2
1981	1,5	18,7	20,2	0,6	1,0	11,0	14,0	11,6	15,0
1982	1,3	18,3	19,6	0,5	0,8	11,2	14,3	11,7	15,1
1983	1,2	17,9	19,1	0,5	0,7	11,1	14,1	11,6	14,8
1984	0,0	17,7	17,7	0,4	0,8	10,9	14,0	11,3	14,8
1985(c)	0,0	17,0	17,0	0,0	0,0	10,4	13,4	10,4	13,4

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

(a) Einde van het tijdvak.
(b) Maandgemiddelde.
(c) Voorlopige gegevens.

VII-2 - Rendement in de steenkoolmijnen

In kilogram, maandgemiddelde

Jaar	Produktie per verrichte dienst en per arbeider (a)					
	Zuiden		Kempen		Het Rijk	
	Ondergrond	Onder- en bovengrond	Ondergrond	Onder- en bovengrond	Ondergrond	Onder- en bovengrond
1973	1 715	1 162	2 522	1 806	2 219	1 555
1974	1 736	1 168	2 505	1 809	2 254	1 590
1975	1 696	1 122	2 254	1 677	2 114	1 525
1976	1 641	1 069	2 335	1 747	2 191	1 590
1977	1 582	1 008	2 465	1 859	2 319	1 698
1978	1 680	1 069	2 397	1 818	2 304	1 704
1979	1 785	1 095	2 321	1 764	2 265	1 678
1980	1 804	1 165	2 338	1 794	2 297	1 738
1981	2 009	1 277	2 207	1 710	2 196	1 681
1982	2 073	1 272	2 355	1 832	2 342	1 800
1983	1 675	1 009	2 439	1 894	2 405	1 844
1984	1 682	1 007	2 600	2 007	2 577	1 975
1985(b)	0	0	2 509	1 928	2 509	1 928

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

(a) Meester- en toezichtspersoneel inbegrepen.
(b) Voorlopige gegevens.

VII-3 - Steenkoolbalans

1 000 t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985 (f)
Nettoproduktie	6 324	6 186	6 539	6 097	6 298	6 211
Kempen	*5 949*	*5 815*	*6 277*	*5 910*	*6 196*	*6 211*
Zuiden	*375*	*371*	*262*	*187*	*102*	*0*
Invoer (a)	10 139	10 051	10 484	7 510	9 318	9 320
Voorraden bij de mijnen en bij de importeurs op 1 januari	150	164	217	801	957	787
BESCHIKBARE HOEVEELHEID STEENKOOL	**16 613**	**16 401**	**17 240**	**14 408**	**16 573**	**16 318**
Eigen verbruik der mijnen (b)	11	5	6	7	10	8
Agglomeraatfabrieken	74	49	47	42	25	26
Cokes -en gasfabrieken	7 948	7 605	7 555	6 067	8 059	7 737
Elektriciteitscentrales (c)	5 539	5 842	6 429	5 109	4 765	4 593
IJzer -en staalnijverheid (d)	79	30	30	34	41	17
Andere industrietakken	962	746	495	438	726	914
Huisbrandsector en gelijkgestelden	1 333	1 160	1 231	1 146	1 139	1 369
BINNENLANDSE AFZET	**15 946**	**15 437**	**15 793**	**12 843**	**14 765**	**14 664**
Uitvoer (e)	480	787	695	620	1 024	871
TOTALE AFZET	**16 426**	**16 224**	**16 488**	**13 463**	**15 789**	**15 535**
Voorraden bij de mijnen en bij de importateurs op 31 december	164	217	801	957	787	799
Vergissingen en weglatingen	23	-40	-49	-12	-3	-16

Bron : Ministerie van Economishe Zaken, Administratie voor de energie.

(a) De invoer uit het Groothertogdom Luxemburg niet inbegrepen.

(b) Uitsluitend het eigen verbruik der mijnen. Het verbruik van hun elektriciteitscntrales is overgebracht in de post «elektriciteitscentrales». Verbeterde gegevens.

(c) De individuele zelfvoortbrengers niet inbegrepen, behalve de mijncentrales.

(d) Voor andere doeleinden dan om tot cokes te worden verwerkt.

(e) De uitvoer naar het groothertogdom Luxemburg inbegrepen.

(f) Voorlopige gegevens

VII-4 - Boekhoudkundige exploitatieresultaten van de steenkoolmijnen

OMSCHRIJVING	Zuiderbekkens		Kempen		Het Rijk	
	Milj.f	f/ton	Milj.f	f/ton	Milj.f	f/ton
1981						
Nettowaarde van de produktie van steenkool	979	3 049	14 296	2 458	15 275	2 489
Bedrijfsuitgaven	1 731	5 391	24 026	4 131	25 757	4 197
Vastleggingsuitgaven	1	4	357	61	358	65
Bedrijfswinst of -verlies	-753	-2 346	-10 087	-1 734	-10 840	-1 773
Subsidies en rectificaties (a)	691	2 152	9 754	1 677	10 445	1 702
Afschrijvingen en netto financiële lasten	-6	-14	-208	-36	-214	-34
EINDRESULTAAT	**-68**	**-208**	**-541**	**-93**	**-609**	**-105**
1982						
Nettowaarde van de produktie van steenkool	964	3 678	19 438	3 097	20 402	3 120
Bedrijfsuitgaven	1 565	5 975	25 579	4 075	27 144	4 151
Vastleggingsuitgaven	0	0	776	124	776	119
Bedrijfswinst of -verlies	-601	-2 297	-6 917	-1 102	-7 518	-1 150
Subsidies en rectificaties (a)	506	1 931	6 485	1 033	6 991	1 069
Afschrijvingen en netto financiële lasten	0	0	-264	-42	-264	-40
EINDRESULTAAT	**-95**	**-366**	**-696**	**-111**	**-791**	**-121**
1983						
Nettowaarde van de produktie van steenkool	705	3 759	19 696	3 333	20 401	3 346
Bedrijfsuitgaven	1 517	8 093	26 659	4 510	28 176	4 621
Vastleggingsuitgaven	6	36	501	85	507	83
Bedrijfswinst of -verlies	-818	-4 371	-7 464	-1 262	-8 282	-1 358
Subsidies en rectificaties (a)	749	3 994	7 361	1 245	8 110	1 330
Afschrijvingen en netto financiële lasten	-4	-20	-279	-47	-283	-46
EINDRESULTAAT	**-73**	**-397**	**-382**	**-64**	**-455**	**-74**
1984						
Nettowaarde van de produktie van steenkool	437	4 278	20 332	3 252	20 769	3 278
Bedrijfsuitgaven	950	9 293	29 308	4 730	30 258	4 804
Vastleggingsuitgaven	0	0	682	110	682	108
Bedrijfswinst of -verlies	-513	-5 015	-9 658	-1 588	-10 171	-1 634
Subsidies en rectificaties (a)	460	4 502	8 648	1 396	9 108	1 446
Afschrijvingen netto financiële lasten	-12	-120	-289	-47	-301	-48
EINDRESULTAAT	**-65**	**-633**	**-1 299**	**-239**	**-1 364**	**-236**
1985						
Nettowaarde van de produktie van steenkool	0	0	21 864	3 520	21 864	3 520
Bedrijfsuitgaven	0	0	32 060	5 161	32 060	5 161
Vastleggingsuitgaven	0	0	750	121	750	121
Bedrijfswinst of -verlies	0	0	-10 946	-1 762	-10 946	-1 762
Subsidies en rectificaties (a)	0	0	9 971	1 605	9 971	1 605
Afschrijvingen en netto financiële lasten	0	0	-493	-79	-493	-79
EINDRESULTAAT	**0**	**0**	**-1 468**	**-236**	**-1 468**	**-236**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

(a) Het gebeurlijk saldo van het voormalig solidariteitsfonds, de verschillende raming van de waarde der verbruikte goederen en de andere toelagen van de staat en van de EGKS.

VII-5 - Cokesbalans (a)

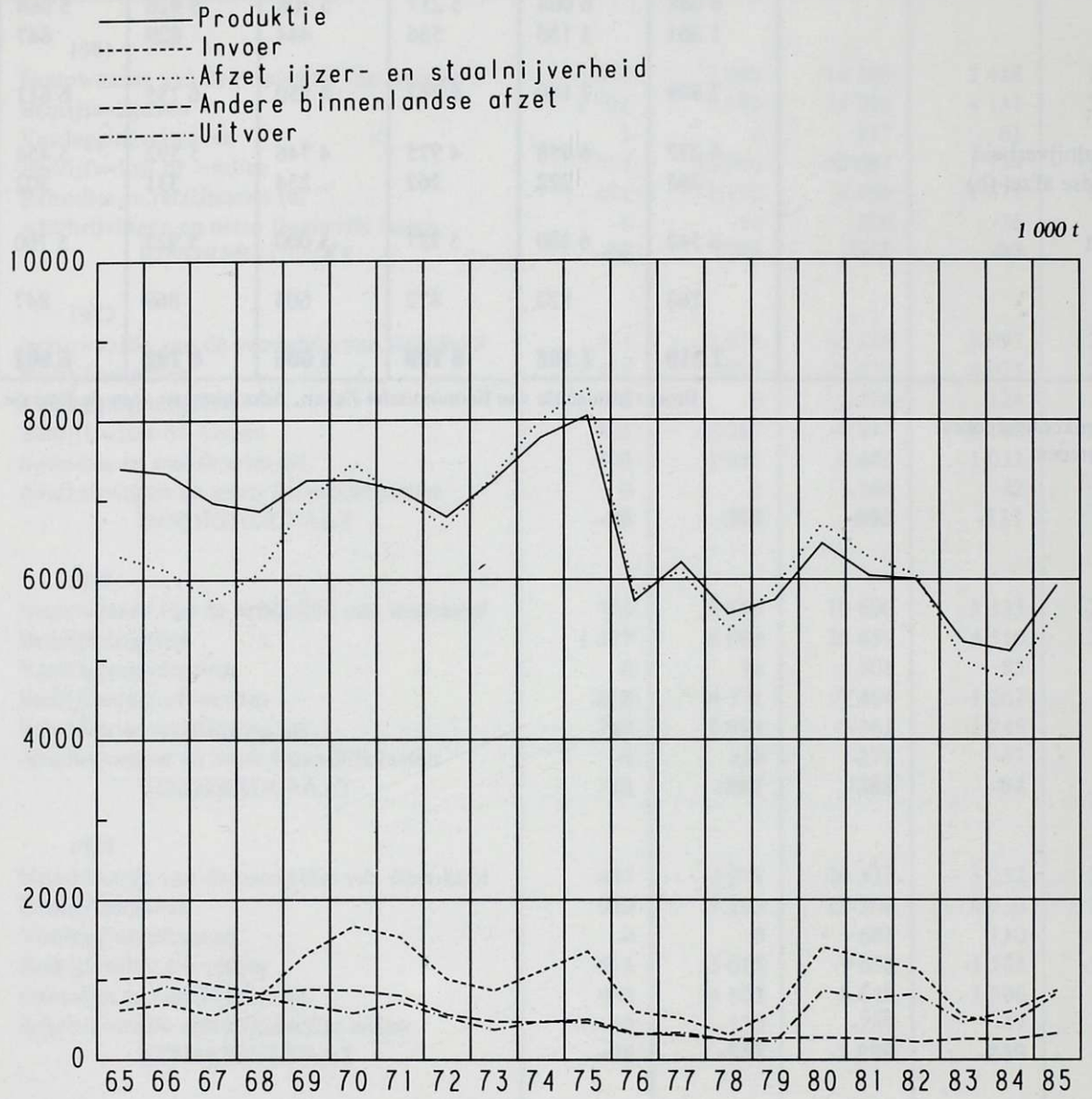
1 000 t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Produktie	6 048	6 004	5 217	5 106	5 926	5 964
Invoer	1 261	1 136	536	444	829	647
Totale aanvoer	7 309	7 140	5 753	5 550	6 755	6 611
Afzet ijzer- en staalnijverheid	6 277	6 058	4 975	4 746	5 592	5 458
Andere binnenlandse afzet (b)	265	222	262	254	331	302
Binnenlandse afzet	6 542	6 280	5 237	5 000	5 923	5 760
Uitvoer	768	822	472	605	869	847
TOTALE AFZET	**7 310**	**7 102**	**5 709**	**5 605**	**6 792**	**6 607**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

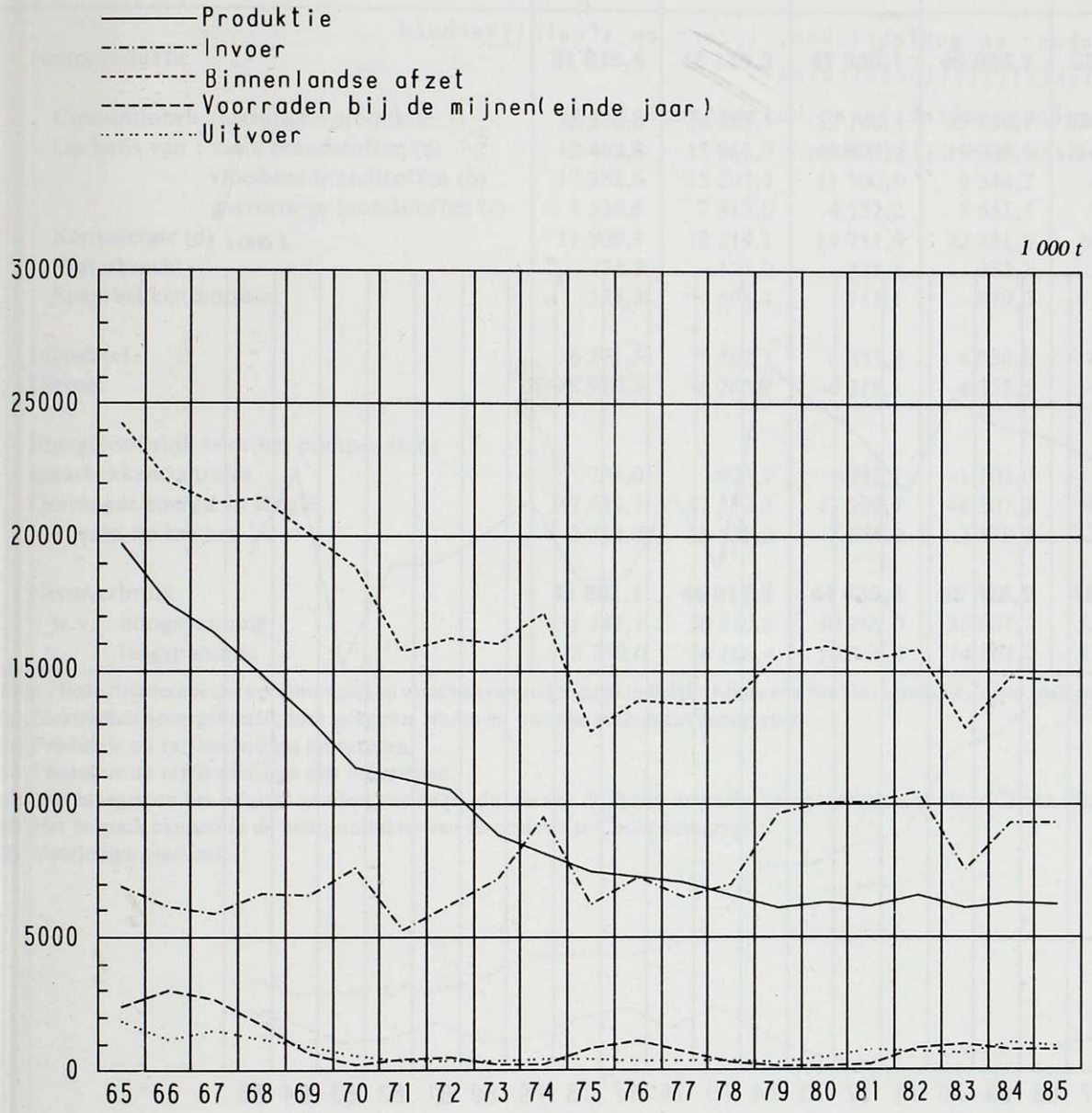
(a) Hoogovencokes, steenkoolhalfcokes.
(b) Eigen verbruik inbegrepen.
(c) Voorlopige gegevens.

VII-A - Hoogovencokes

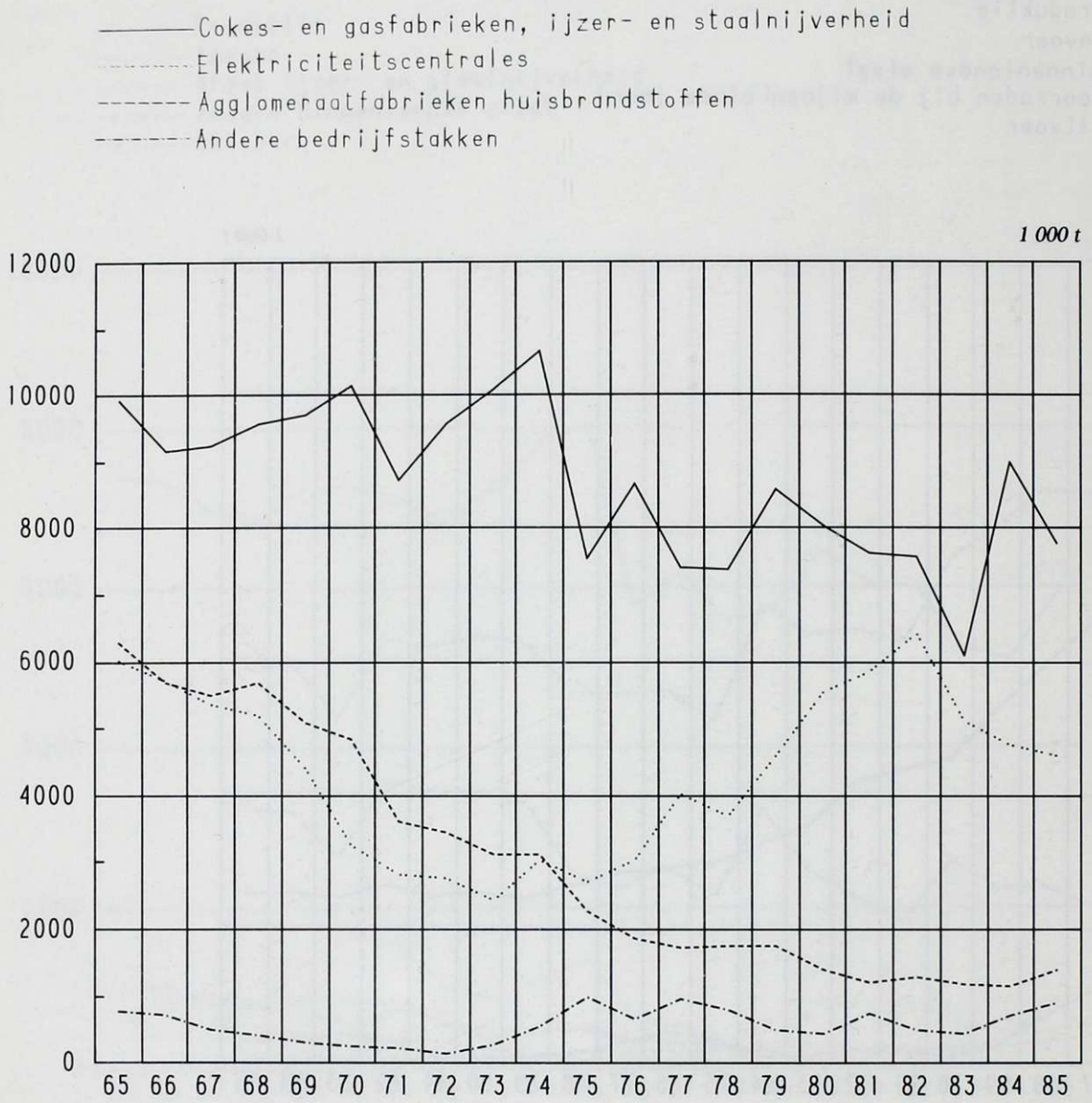
Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

VII-B - Steenkoolbalans

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

VII-C - Steenkoolleveringen aan de grote binnenlandse verbruiksectoren

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

B. ELEKTRICITEIT

VII-6 - Beschikbare elektrische energie

Miljoenen kWh

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985 (f)
Nettoproduktie	**51 015,4**	**48 179,3**	**47 936,1**	**49 926,7**	**51 850,5**	**54 183,5**
Conventionele thermische produktie	38 286,0	34 888,5	32 148,3	25 934,1	24 186,1	20 157,6
Op basis van : vaste brandstoffen (a)	12 463,8	13 868,0	15 895,6	13 938,6	14 780,1	11 918,9
vloeibare brandstoffen (b)	17 282,6	13 207,5	11 700,5	6 344,2	4 086,3	3 459,1
gasvormige brandstoffen (c)	8 539,6	7 813,0	4 552,2	5 651,3	5 319,7	4 779,6
Kernenergie (d)	11 909,3	12 219,1	14 751,6	22 831,5	26 359,0	32 691,8
Waterkracht	274,3	377,0	325,1	332,1	348,4	282,1
Spaarbekkencentrales	545,8	694,7	711,1	829,0	957,0	1 052,0
Invoer (e)	6 271,5	5 562,7	4 633,8	4 038,0	4 453,2	5 497,2
Uitvoer	-8 910,8	-5 263,9	-4 318,1	-4 355,5	-4 143,1	-5 543,1
Energieverbruik voor het pompen in de spaarbekkencentrales	-733,0	-925,9	-942,1	-1 102,0	-1 266,7	-1 380,6
Gevraagde energie in België	47 643,1	47 552,2	47 309,7	48 507,2	50 893,9	52 757,0
Verliezen op het net	-2 752,0	-2 635,0	-2 674,3	-2 678,3	-2 877,1	-2 974,8
Nettoverbruik	**44 891,1**	**44 917,2**	**44 635,4**	**45 828,9**	**48 016,8**	**49 782,2**
w.v. : hoogspanning	*31 141,1*	*30 810,8*	*30 269,0*	*30 967,7*	*32 702,4*	*33 558,4*
laagspanning	*13 750,0*	*14 106,4*	*14 366,4*	*14 861,2*	*15 314,4*	*16 223,8*

Bron : Bedrijfsfederatie der voortbrengers en verdelers van elektriciteit in België; Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

(a) Elektriciteit voortgebracht door gekochte stoom en warmterecuperaties inbegrepen.

(b) Produktie uit raffinaderijgas inbegrepen.

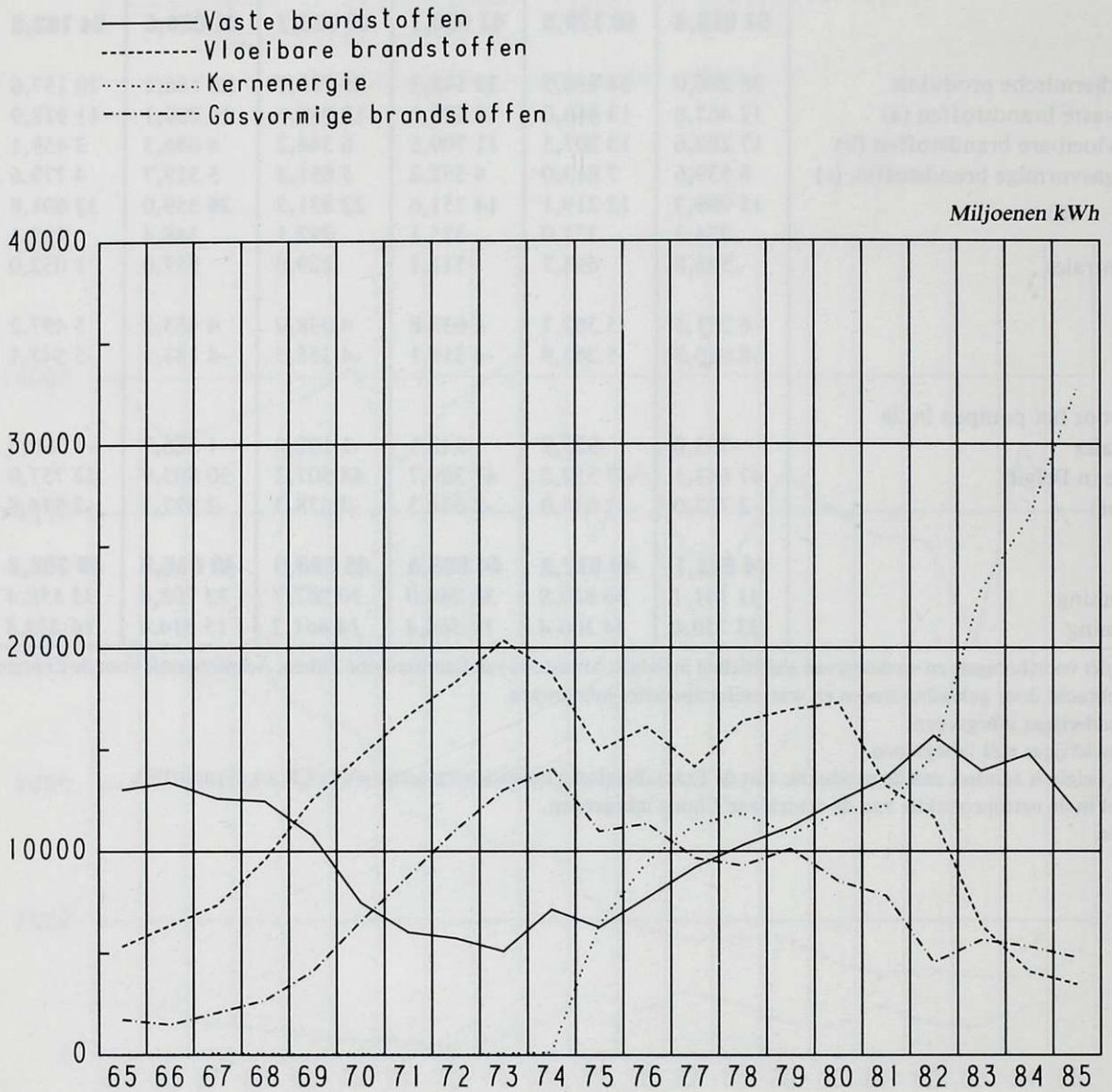
(c) Produktie uit raffinaderijgas niet inbegrepen.

(d) Niet inbegrepen het belgisch aandeel van de produktie van de Frans-Belgische kernenenergiecentrale te Chooz (Frankrijk).

(e) Het belgisch aandeel in de nettoproduktie van de centrale te Chooz inbegrepen.

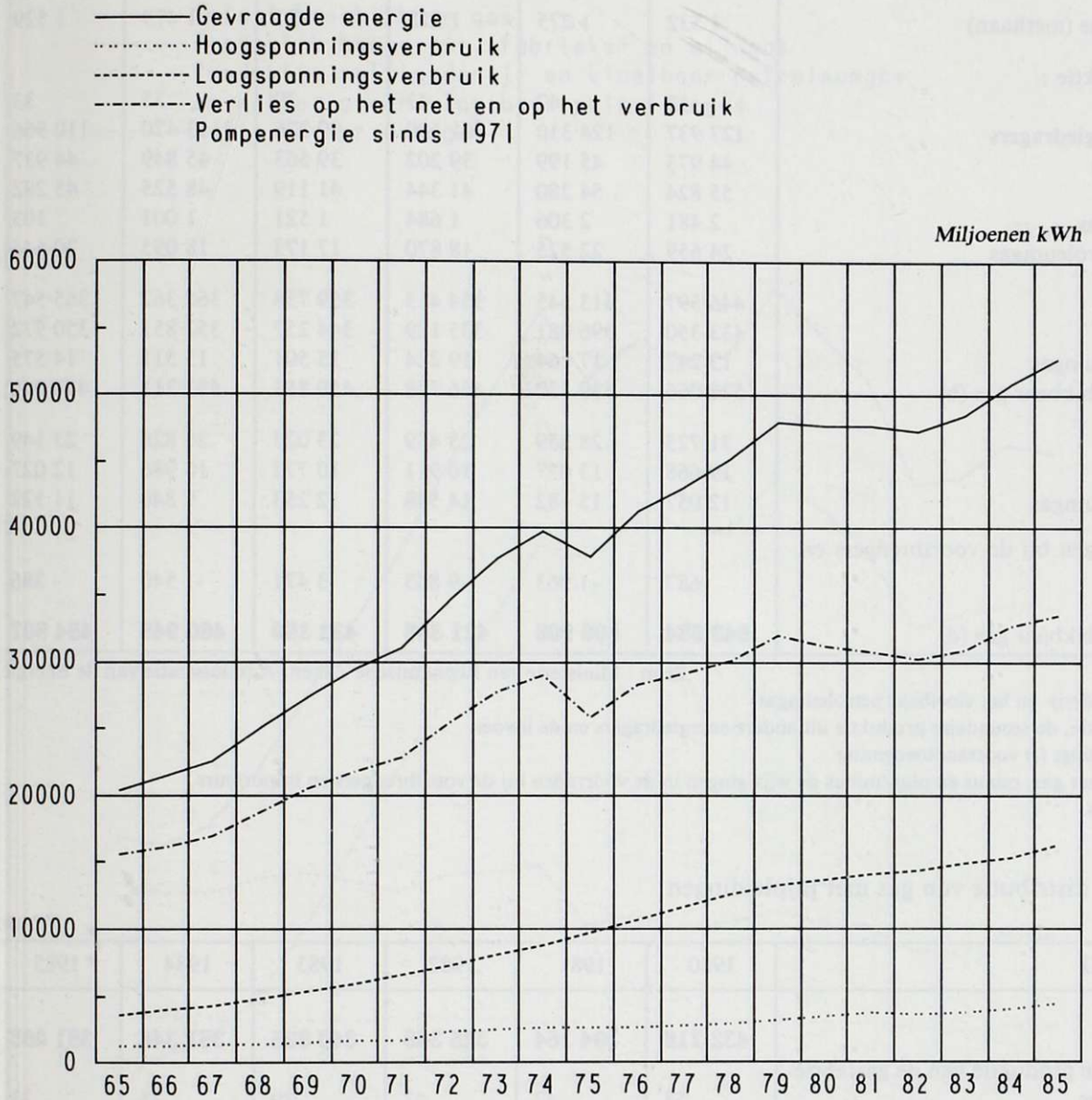
(f) Voorlopige gegevens.

VII-D - Elektriciteitsproduktie per energiedrager

Bron : Bedrijfsfederatie der voortbrengers en verdelers van elektriciteit in België.

VII-E - Elektriciteitsverbruik

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

C. GAS

VII-7 - Balans van alle gassoorten (a)

Tjoules

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985 (e)
Primaire produktie (methaan)	1 532	1 275	1 215	721	1 479	1 529
Secundaire produktie :						
a. uit fabrieksgas	53	47	43	39	35	33
b. uit andere energiedragers	127 937	124 310	101 100	99 376	113 470	110 966
- cokesovengas	44 973	45 199	39 202	39 563	45 849	44 937
- hoogovengas	55 824	54 280	41 344	41 119	48 525	45 282
- raffinaderijgas	2 481	2 306	1 684	1 521	1 001	103
- vloeibaar petroleumgas	24 659	22 525	18 870	17 173	18 095	20 644
Invoer	446 597	413 545	354 413	359 758	368 362	365 547
Aardgas	433 350	396 081	335 189	344 257	352 851	350 972
Vloeibaar petroleumgas	13 247	17 464	19 224	15 501	15 511	14 575
Bruto beschikbaar gas (b)	576 066	539 130	456 728	459 855	483 311	478 042
Uitvoer	31 725	28 259	25 459	23 025	20 826	23 149
Aardgas	19 668	13 077	10 911	10 772	10 986	12 027
Vloeibaar petroleumgas	12 057	15 182	14 548	12 253	9 840	11 122
Voorraadwijzigingen bij de voortbrengers en importateurs (c)	-687	-1 963	-9 883	-3 471	-1 540	- 386
Netto beschikbaar gas (d)	**543 654**	**508 908**	**421 386**	**433 359**	**460 945**	**454 507**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

(a) Inclusief het raffinaderij- en het vloeibaar petroleumgas.
(b) De primaire produktie, de secundaire produktie uit andere energiedragers en de invoer.
(c) (+) Voorraadafneming; (-) voorraadtoeneming.
(d) Het bruto beschikbaar gas, minus en plus/minus de wijzigingen in de voorraden bij de voortbrengers en importeurs.
(e) Voorlopige gegevens.

VII-8 - Vervoer en distributie van gas met pijpleidingen

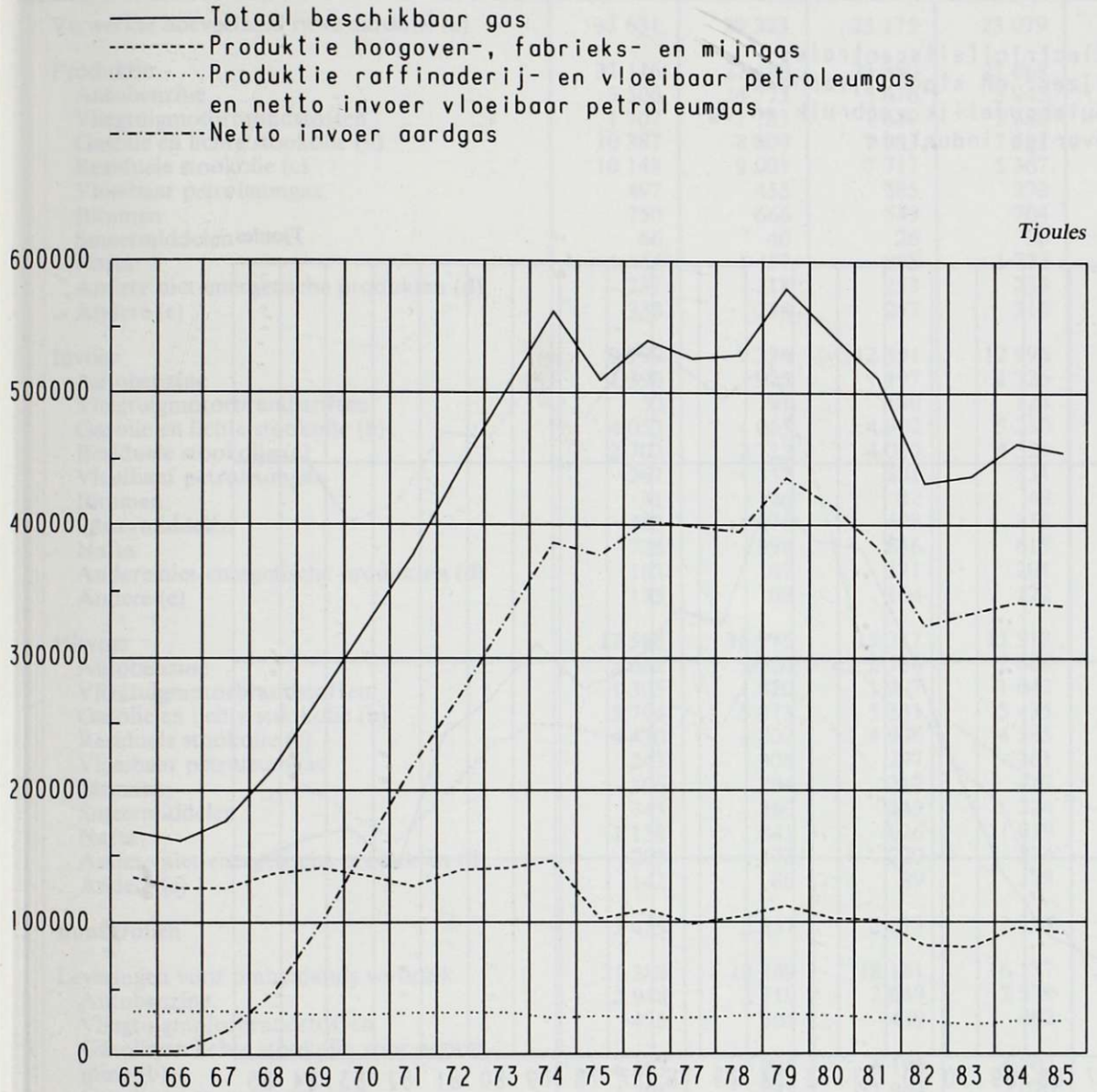
Tjoules

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Beschikbaar gas	**432 716**	**394 164**	**325 348**	**340 825**	**351 346**	**351 005**
Stadsgas : totale produktie van de gasfabrieken en -centrales	53	47	43	39	35	33
Aardgas	432 663	394 117	325 305	340 786	351 311	350 972
Verkoop van gas	**410 494**	**380 742**	**313 680**	**330 986**	**341 090**	**339 725**
Verkoop van de distributieorganismen	169 163	171 821	163 011	165 284	168 145	185 175
- huishoudelijk verbruik	*116 770*	*116 036*	*110 205*	*111 374*	*111 715*	*122 079*
- niet-huishoudelijk verbruik	*52 393*	*55 785*	*52 806*	*53 910*	*56 430*	*63 096*
Rechtstreekse verkoop van Distrigas aan de nijverheid	241 331	208 921	150 669	165 702	172 945	154 550
Uitvoer	19 668	13 077	10 911	10 272	10 986	12 027

Bron : Verbond der gasnijverheid.

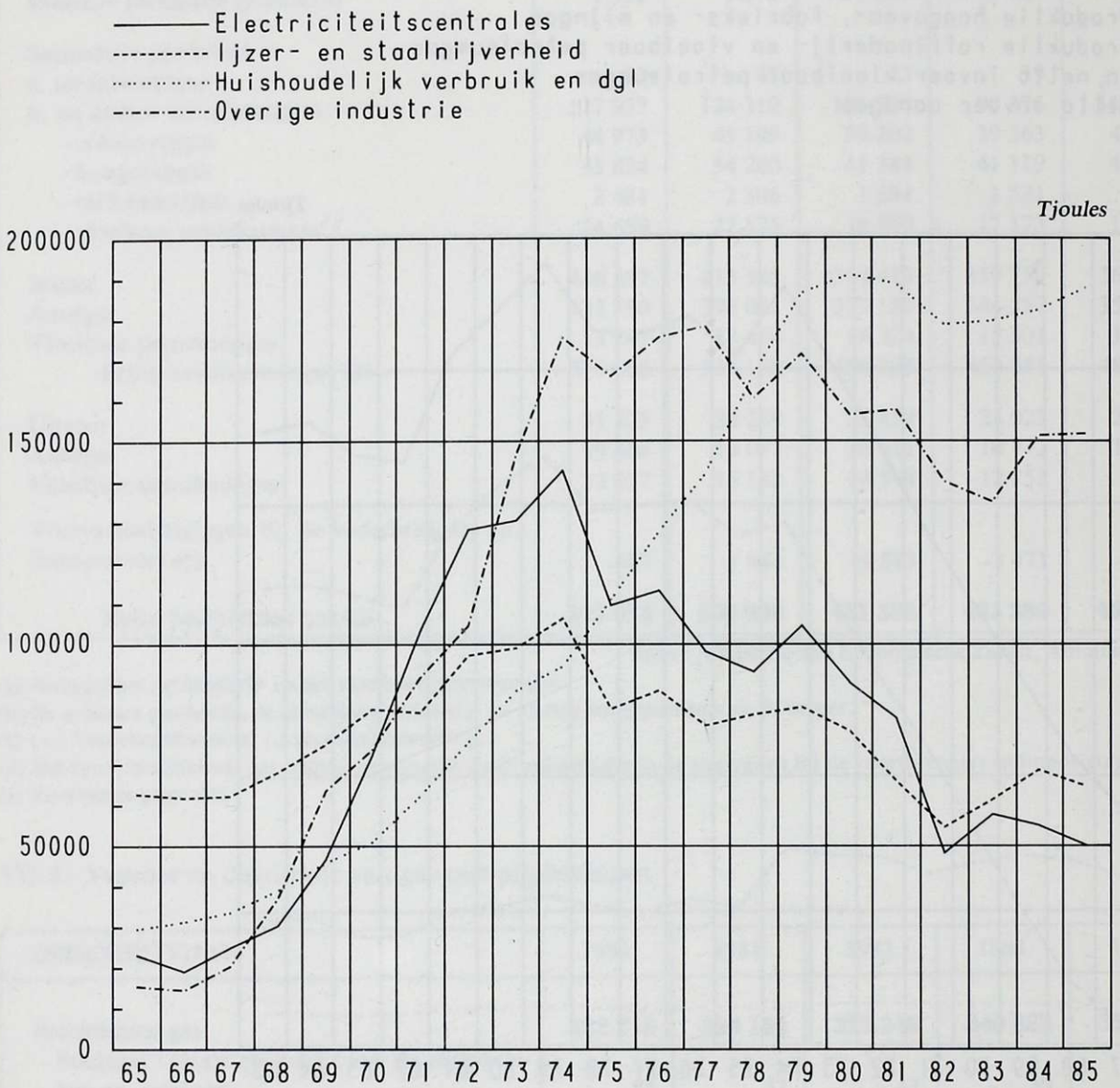
(a) Voorlopige gegevens.

VII-F - Beschikbaar gas

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

VII-G - Netto gasverbruik; alle gas, inclusief vloeibaar en raffinaderijgas

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

D. AARDOLIE

VII-9 - Produktie en verbruik van aardolieprodukten

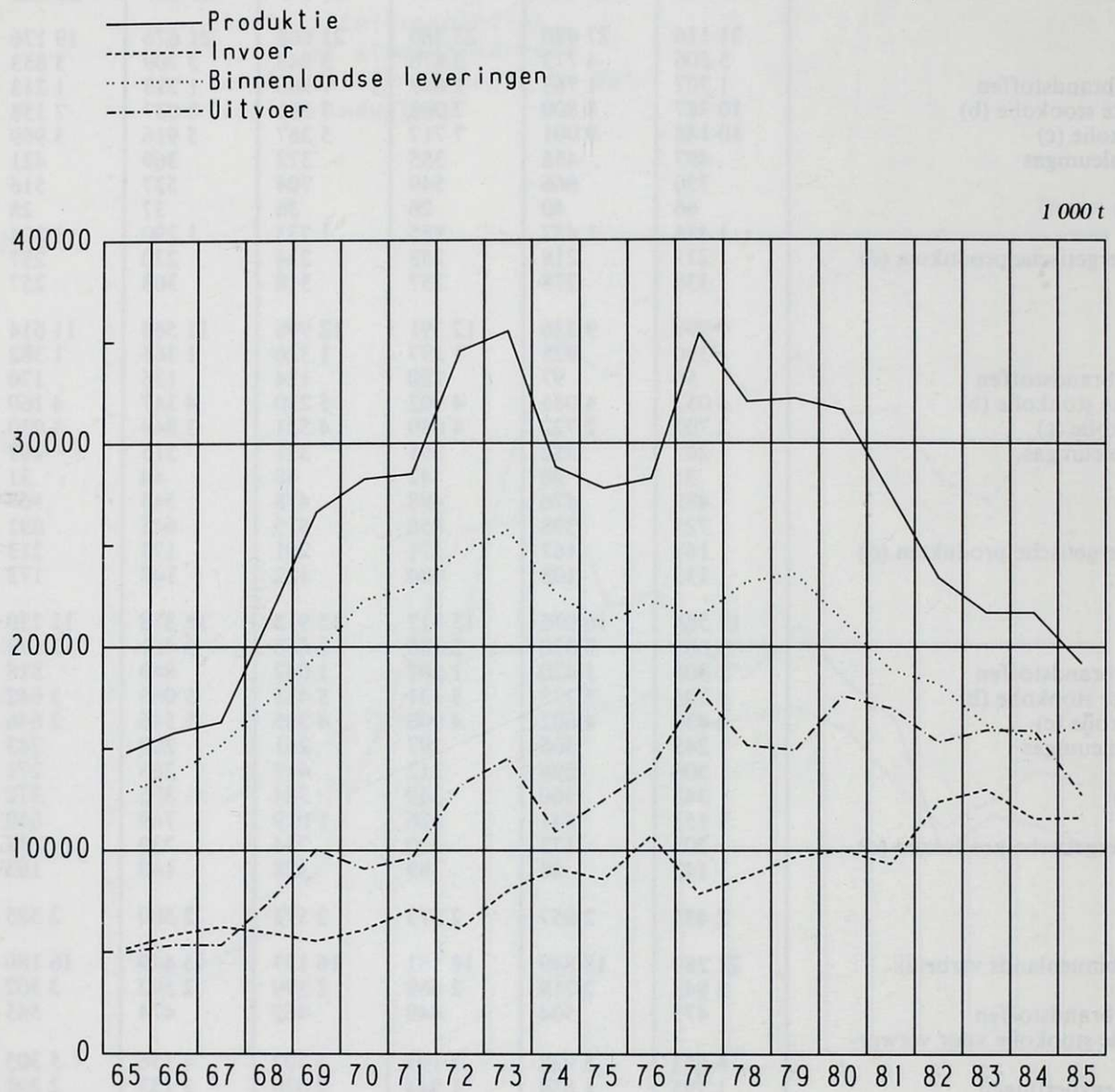
1 000 t

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985 (f)
Verwerkte hoeveelheid ruwe aardolie (a)	33 631	29 323	25 175	23 079	23 679	20 489
Produktie	31 116	27 480	23 380	21 668	21 676	19 176
Autobenzine	5 506	4 773	3 676	3 943	3 709	3 853
Vliegtuigmotorbrandstoffen	1 707	1 783	1 649	1 380	1 213	1 213
Gasolie en lichte stookolie (b)	10 387	8 809	7 983	7 581	8 037	7 358
Residuele stookolie (c)	10 148	9 001	7 717	5 367	5 916	3 969
Vloeibaar petroleumgas	497	455	385	372	369	421
Bitumen	750	666	549	704	527	516
Smeermiddelen	66	40	26	36	37	28
Nafta	1 486	1 457	885	1 733	1 290	1 304
Andere niet-energetische produkten (d)	231	218	253	234	270	257
Andere (e)	338	278	257	318	308	257
Invoer	9 999	9 336	12 391	12 996	11 564	11 614
Autobenzine	1 390	925	1 197	1 326	1 365	1 382
Vliegtuigmotorbrandstoffen	50	97	180	124	135	170
Gasolie en lichte stookolie (b)	4 053	4 065	4 902	5 230	4 347	4 160
Residuele stookolie (c)	2 702	2 722	4 050	4 521	3 849	3 930
Vloeibaar petroleumgas	267	352	391	331	315	297
Bitumen	31	26	42	48	44	31
Smeermiddelen	483	476	498	478	543	567
Nafta	725	398	856	615	645	691
Andere niet-energetische produkten (d)	163	167	171	201	173	213
Andere (e)	135	108	104	122	148	173
Uitvoer	17 588	16 976	15 317	15 913	15 878	12 730
Autobenzine	3 662	3 320	2 180	2 688	2 461	2 673
Vliegtuigmotorbrandstoffen	1 305	1 420	1 307	1 042	840	818
Gasolie en lichte stookolie (b)	5 794	5 373	5 131	5 435	5 065	3 642
Residuele stookolie (c)	4 430	4 802	4 906	4 385	5 546	3 646
Vloeibaar petroleumgas	243	306	297	261	200	243
Bitumen	306	294	212	417	263	271
Smeermiddelen	345	360	349	324	375	372
Nafta	1 158	841	626	1 019	749	659
Andere niet-energetische produkten (d)	203	172	220	214	239	243
Andere (e)	142	88	89	128	140	163
Bunkerolien	2 455	2 857	2 573	2 573	2 500	2 385
Leveringen voor binnenlands verbruik	21 289	18 849	18 181	16 157	15 449	16 180
Autobenzine	2 948	2 719	2 669	2 579	2 592	2 502
Vliegtuigmotorbrandstoffen	475	504	449	462	474	545
Gasolie en lichte stookolie voor verwarming (b)	6 653	5 928	5 195	4 702	4 756	5 305
Gasolie voor wegvoertuigen	1 795	1 838	1 944	2 070	2 153	2 391
Residuele stookolie (c)	6 569	5 234	5 286	3 577	2 678	2 591
Vloeibaar petroleumgas	531	500	469	423	498	482
Bitumen	452	390	386	330	283	274
Smeermiddelen	197	194	196	191	202	206
Nafta	1 133	1 028	1 136	1 299	1 298	1 364
Andere niet-energetische produkten	205	215	197	223	197	238
Andere (e)	331	299	254	301	318	282

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

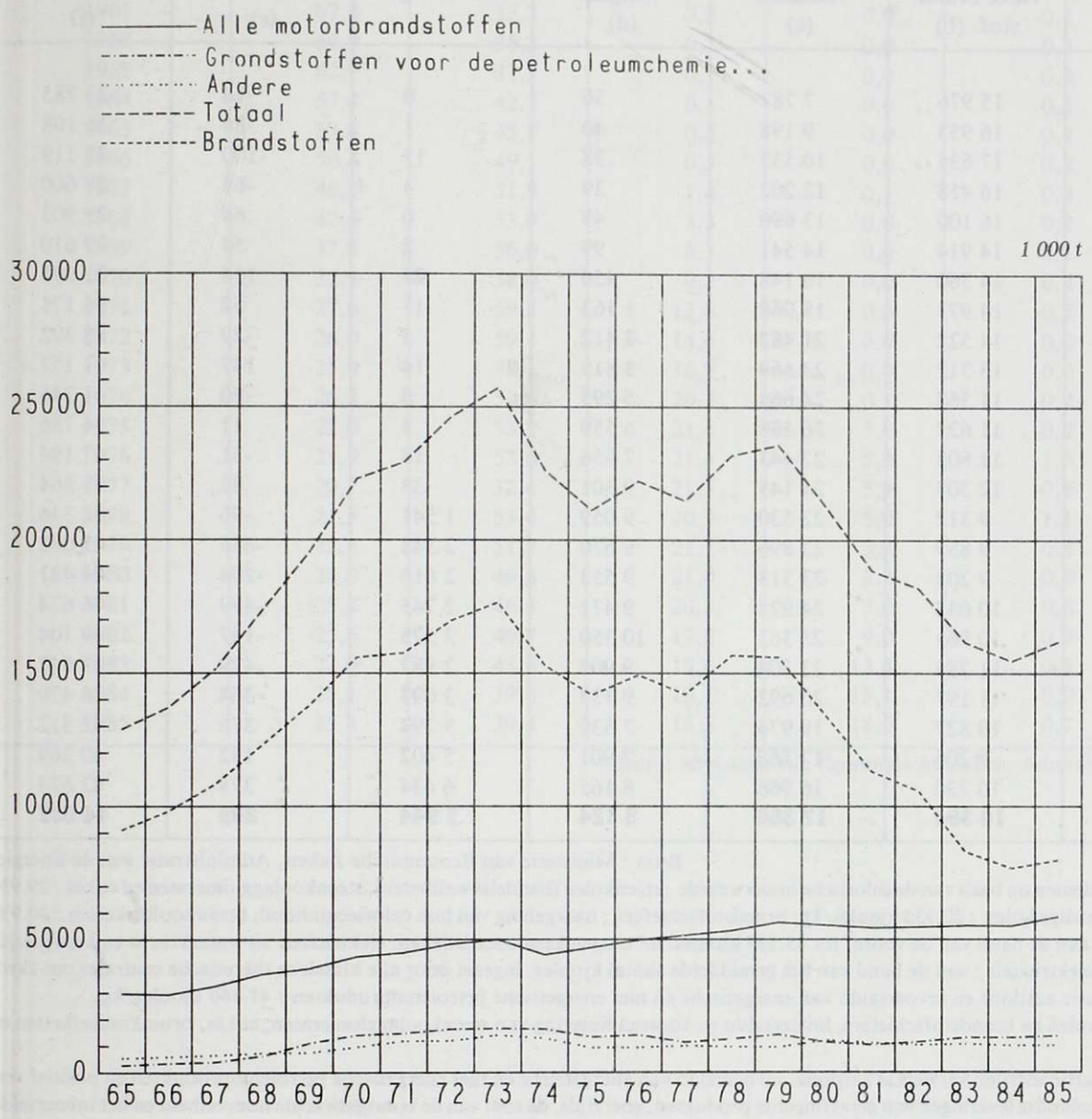
(a) De verwerkte hoeveelheid tussenprodukten inbegrepen.
(b) Met inbegrip van lampolie en tractorpetroleum.
(c) Het pek van residuele aardolie inbegrepen.
(d) Hoofdzakelijk white-spirit en speciale benzines.
(e) Het onverdichtbaar gas inbegrepen.
(f) Voorlopige gegevens.

VII-H - Produktie, invoer, uitvoer en binnenlandse leveringen van aardolieproduktie

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

VII-I - Op de binnenlandse markt geleverde petroleumprodukten (a)

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

(a) Exclusief eigen verbruik der raffinaderijen en bunkering voor zeescheepvaart.

E. GLOBALE ENERGIE

VII-10A - Zichtbaar brutoverbruik van primaire energie

1 000 toe (41 860 kjoules/kg) (a)

Jaar	Vaste brandstof. (b)	Aardolie (c)	Netgas (d)	Kernenergie	Andere elektr. (e)	Totaal (f)
1961	15 976	7 787	36	0	-14	23 785
1962	16 953	9 198	40	1	-84	26 108
1963	17 635	10 533	38	13	-100	28 119
1964	16 418	12 202	39	4	-63	28 600
1965	16 100	13 690	49	0	64	29 903
1966	14 914	14 541	99	2	54	29 610
1967	14 360	16 148	450	23	114	31 095
1968	14 973	18 968	1 163	15	52	35 171
1969	14 522	21 482	2 412	5	-29	38 392
1970	13 312	23 869	3 815	14	147	41 157
1971	11 368	24 663	5 295	0	-80	41 246
1972	11 625	26 588	6 559	3	11	44 786
1973	11 808	27 443	7 956	18	-31	47 194
1974	12 303	24 145	9 301	33	82	45 864
1975	9 312	22 530	9 059	1 541	-96	42 346
1976	9 859	23 896	9 670	2 342	-685	45 082
1977	9 203	23 313	9 553	2 616	-204	44 481
1978	10 032	24 925	9 471	2 745	-499	46 674
1979	10 963	25 363	10 350	2 575	-147	49 104
1980	11 288	23 304	9 902	2 982	-429	47 047
1981	11 197	20 692	9 133	3 093	364	44 479
1982	10 827	19 976	7 539	3 794	376	42 512
1983	9 206	17 568	7 901	5 402	192	40 269
1984	10 730	16 966	8 165	6 434	378	42 673
1985(g)	**10 304**	**17 366**	**8 124**	**7 944**	**299**	**44 037**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

(a) Omrekeningscoefficienten op basis van de calorische onderwaarde : steenkolen (handelskwaliteiten), steenkoolagglomeraten en cokes : 29.930 kjoules/kg; laagwaardige kolen : 20.930 kjoules/kg; brandstofschiefers : naargelang van hun calorieeninhoud; bruinkoolbriketten : 20.930 kjoules/kg; netgas: aan de hand van de vooraf tot 35.169 kjoules/m³ omgerekende statistieken; elektriciteit uit waterkracht en kernenergie en invoersaldo van elektriciteit : aan de hand van het gemiddelde aantal kjoules, ingezet door alle klassieke thermische centrales om 1kwh voort te brengen; ruwe aardolie en invoersaldo van energetische en niet energetische petroleumprodukten : 41.860 kjoules/kg.

(b) Verbruik van steenkolen en brandstofschiefers, invoersaldo en voorraadintering van steenkoolagglomeraten, cokes, bruinkoolbriketten en bruinkool.

(c) Hoeveelheid in de raffinaderijen verwerkte aardolie, invoersaldo van energetische en niet energetische petroleumprodukten en positief verschil tussen de binnenlandse leveringen van geraffineerde produkten, enerzijds, de som van de voortgebrachte hoeveelheid en het invoersaldo van die produkten, anderzijds.

(d) Verbruik van het in België opgevangen mijngas en invoersaldo van netgas, waaronder aardgas vanaf 10 oktober 1966.

(e) Produktie van elektriciteit uit waterkracht en invoersaldo van elektriciteit; het belgisch aandeel in de produktie van de frans-belgische centrale van Chooz is bij de invoer geteld.

(f) Het totaal moet overeenkomen met de som van de posten «verbruik der producenten primaire energie, verlies, omvorming en distributie» en «levering eindverbruikers» in de tabel «balans van de totale energie».

(g) Voorlopige gegevens.

VII-10B - Verdeling van het zichtbaar brutoverbruik van primaire energie

In % van het totaal

Jaar	Vastebrandstof.	Aardolie	Netgas	Kernenergie	Andere elektr.	Totaal
1961	67,2	32,7	0,2	0,0	-0,1	100,0
1962	64,9	35,2	0,2	0,0	-0,3	100,0
1963	62,7	37,5	0,1	0,0	-0,3	100,0
1964	57,4	42,7	0,1	0,0	-0,2	100,0
1965	53,8	45,8	0,2	0,0	0,2	100,0
1966	50,4	49,1	0,3	0,0	0,2	100,0
1967	46,2	51,9	1,4	0,1	0,4	100,0
1968	42,6	53,9	3,3	0,0	0,2	100,0
1969	37,8	56,0	6,3	0,0	-0,1	100,0
1970	32,3	58,0	9,3	0,0	0,4	100,0
1971	27,6	59,8	12,8	0,0	-0,2	100,0
1972	26,0	59,4	14,6	0,0	0,0	100,0
1973	25,0	58,1	16,9	0,0	0,0	100,0
1974	26,8	52,6	20,3	0,1	0,2	100,0
1975	22,0	53,2	21,4	3,6	-0,2	100,0
1976	21,9	53,0	21,4	5,2	-1,5	100,0
1977	20,7	52,4	21,5	5,9	-0,5	100,0
1978	21,5	53,4	20,3	5,9	-1,1	100,0
1979	22,3	51,7	21,1	5,2	-0,3	100,0
1980	24,0	49,6	21,0	6,3	-0,9	100,0
1981	25,2	46,5	20,5	7,0	0,8	100,0
1982	25,6	46,7	17,8	9,0	0,9	100,0
1983	22,9	43,6	19,6	13,4	0,5	100,0
1984	25,1	39,8	19,1	15,1	0,9	100,0
1985	23,4	39,4	18,5	18,0	0,7	100,0

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

VII-11 - Eindverbruik van Energie per energiedrager

1 000 toe

Jaar	Steenkool en agglomeraten	Bruinkool-briketten	Cokes (a)	Aardolieprodukten (b)	Netgas (b)	Elektriciteit (c)	Totaal
1952	8 644	31	1 986	2 475	1 429	591	15 156
1953	8 197	37	1 816	2 733	1 163	608	14 554
1954	8 811	44	1 989	2 905	1 282	667	15 698
1955	8 963	49	2 320	3 468	1 471	723	16 994
1956	9 026	50	2 520	4 174	1 620	796	18 186
1957	8 441	54	2 446	4 142	1 591	833	17 507
1958	6 425	51	2 313	4 796	1 595	846	16 026
1959	6 172	46	2 512	5 157	1 634	935	16 456
1960	6 495	48	2 585	5 748	1 801	1 026	17 703
1961	6 344	45	2 608	6 146	1 747	1 074	17 964
1962	6 917	48	2 705	7 323	1 849	1 178	20 020
1963	7 465	50	2 985	7 928	1 946	1 279	21 653
1964	5 958	38	3 096	9 010	2 023	1 442	21 567
1965	5 802	39	3 013	10 279	2 079	1 478	22 690
1966	5 900	34	2 889	10 803	2 108	1 567	23 301
1967	4 602	29	2 935	12 061	2 234	1 671	23 532
1968	4 649	28	3 237	13 604	2 789	1 878	26 185
1969	4 337	24	3 417	14 588	3 637	2 072	28 075
1970	4 171	21	3 225	16 305	4 083	2 241	30 046
1971	3 028	17	2 788	16 138	4 793	2 388	29 152
1972	2 920	15	3 118	17 292	5 749	2 673	31 767
1973	2 868	14	3 700	17 803	6 707	2 943	34 035
1974	2 682	17	3 876	15 347	7 734	3 119	32 775
1975	2 188	11	2 724	15 367	7 411	2 929	30 630
1976	1 960	11	2 768	16 176	8 184	3 228	32 327
1977	1 977	11	2 425	16 178	8 250	3 356	32 197
1978	2 145	10	2 621	17 332	8 469	3 529	34 106
1979	1 886	19	3 036	17 035	9 206	3 690	34 872
1980	1 840	72	2 921	15 057	8 941	3 729	32 560
1981	1 626	71	2 747	13 708	8 292	3 734	30 178
1982	1 420	75	2 372	13 373	7 174	3 719	28 133
1983	1 261	84	2 276	12 293	7 429	3 821	27 164
1984	1 476	134	2 684	12 177	8 018	4 006	28 495
1985(d)	1 707	206	2 677	13 011	8 146	4 161	29 908

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

(a) Om dubbel gebruik te voorkomen werd het verbruik van cokes verminderd met de geproduceerde hoeveelheid hoogovengas.

(b) Niet energetisch verbruik niet inbegrepen.

(c) Omrekeningscoefficient voor electriciteit : 3 600 Kjoules/kwh.

(d) Voorlopige gegevens.

VII-12 - Balans van de totale energie (a)

1 000 toe

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985 (b)
Middelen	70 841	64 730	63 432	60 571	62 732	61 410
Primaire produktie	7 594	7 784	8 750	9 792	11 112	12 537
- Steenkool	4 379	4 402	4 672	4 110	4 337	4 246
- Mijngas	36	30	29	17	35	37
- Hydro-elektriciteit	197	259	255	263	306	310
- Kernenergie (c)	2 982	3 093	3 794	5 402	6 434	7 944
Invoer	63 247	56 946	54 682	50 779	51 620	48 873
- Steenkool en agglomeraten	6 966	6 997	7 349	5 226	6 464	6 486
- Cokes	882	795	375	311	580	453
- Bruinkool en -briketten	72	72	75	84	134	206
- Ruwe aardolie	33 474	28 918	25 316	23 032	23 416	20 467
- Petroleumprodukten	10 008	9 336	12 391	12 996	11 564	11 614
- Netgas	10 352	9 462	8 007	8 224	8 429	8 385
- Elektriciteit (c)	1 493	1 366	1 169	906	1 033	1 262
Leveringen binnenland (d)	47 045	44 479	42 259	40 269	42 374	44 037
Verbruik der producenten van primaire energie, verlies bij omvorming en distributie	11 555	11 505	11 295	10 231	10 982	11 239
Levering eindverbruikers	35 490	32 974	30 964	30 038	31 392	32 798
- IJzer -en staalnijverheid	5 293	4 833	4 314	4 147	4 673	4 555
- Overige industrieen	7 991	7 260	6 589	6 146	6 784	6 675
- Vervoer	5 713	5 509	5 546	5 599	5 590	5 944
- Huishoudelijke en gelijkgest. sector	13 561	12 576	11 693	11 212	11 448	12 734
- Niet als energie aangewend	2 932	2 796	2 822	2 934	2 897	2 890
- Niet gespecifieerd	0	0	0	0	0	0
Verkoop buitenland	23 535	22 542	20 518	20 758	21 394	18 200
Uitvoer	21 080	19 685	17 945	18 185	18 894	15 815
- Steenkool en agglomeraten	365	561	498	451	724	767
- Cokes	538	575	335	428	614	593
- Petroleumprodukten	17 588	16 976	15 317	15 953	15 878	12 730
- Ruwe aardolie en intermediaire produkten	0	0	486	131	455	165
- Netgas	470	312	261	245	262	287
- Elektriciteit (c)	2 119	1 261	1 048	977	961	1 273
Bunker (f)	2 455	2 857	2 573	2 573	2 500	2 385
Voorraadwijziging producenten, importeurs, verbruikers	294	-2 315	639	-606	-1 230	-678
- Steenkool en cokes	73	-70	795	-434	-648	-112
- Ruwe aardolie	-87	-426	-345	-193	-721	-188
- Netgas	16	47	236	83	37	0
- Petroleumprodukten	292	-1 866	-47	-62	102	-378
Statistisch verschil	-33	24	16	150	194	-149

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

(a) Omrekeningscoefficienten : - steenkool, agglomeraten en cokes : 0,70 - bruinkool en bruinkoolbriketten : 0,495 - mijngas en netgas : 0,84 - aardolie, intermediaire produkten en petroleumprodukten : 1,00 - klassieke elektriciteit, kernenergie en hydro-elektriciteit : raming op basis van het specifiek verbruik van alle centrales van thermische energie samen.

(b) Voorlopige gegevens.

(c) De elektrische energie, aan België geleverd door de frans-belgische kerncentrale van Chooz is bij de invoer van elektriciteit geteld. Deze die aan Frankrijk geleverd is door de belgisch-franse kerncentrale van Tihange is bij de uitvoer geteld.

(d) Omrekeningscoefficient voor elektriciteit : 0,086. Niet alle dubbeltellingen konden worden vermeden.

(e) Verschilberekening.

(f) Bunkering internationale zeescheepvaart.

VII-13A - Samengevatte energiebalans naar vorm van energie in 1984

OMSCHRIJVING	Steenkool en agglomeraten	Bruinkool en briketten	Cokes	Ruwe aardolie	Petroleum-produkten	Netgas (a)	Elektriciteit (b)
	1 000 tske	1 000 t	1 000 t	1 000 t	1 000 t	Tjoules	kWh
Middelen	**15 430**	**267**	**6 755**	**23 416**	**35 243**	**448**	**59 109**
Primaire produktie (c)	6 193	0	0	0	0	1	29 061
Secundaire produktie (d)	3	0	5 926	0	23 679	94	25 595
Invoer uit de EEG (e)	2 573	236	654	6 232	8 898	204	4 453
Invoer uit derde landen	6 661	31	175	17 184	2 666	149	0
Aanwending	**15 372**	**267**	**6 755**	**23 413**	**35 447**	**448**	**59 109**
Producenten primaire energie	12	0	0	0	0	0	666
Cokes -en gasfabrieken (f)	7 836	0	0	0	1	21	135
Elektriciteitscentrales (g)	5 235	0	0	0	979	54	6 950
Petroleumraffinaderijen	0	0	0	23 679	1 517	0	639
Eindverbruikers :	2 107	267	5 917	0	14 470	361	46 576
- IJzer -en staalnijverheid (h)	41	0	5 592	0	131	69	4 739
- Overige industrieën (c)(i)	755	196	274	0	1 871	99	20 232
- Vervoer	0	0	0	0	5 495	0	1 110
- Huisbrandsector en gelijkgestelde	1 311	71	51	0	4 680	168	20 495
- Overige en niet-gespecifieerd	0	0	0	0	0	0	0
- Niet als energie aangewend	0	0	0	0	2 293	25	0
Binnenlands verbruik	15 190	267	5 917	23 679	16 967	436	54 966
Uitvoer naar de EEG(e)(j)	869	0	763	455	11 850	11	4 143
Uitvoer naar de derde landen	165	0	114	0	4 028	0	0
Bunker	0	0	0	0	2 500	0	0
Voorraadwijziging producenten en importeurs (k)	-249	0	-39	-721	102	1	0
Voorraadwijziging handel en verbruikers (l)	-603	0	0	0	0	0	0

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

(a) Alle gas dat in gastoestand wordt of moet worden geleverd, dus zonder het butaan- en propaangas, dat aan de eindverbruikers in vloeibare toestand (in flessen) wordt bezorgd.

(b) Niet alle dubbeltellingen inzake verbruik van elektriciteit en dit van andere vormen van energie konden worden uitgeschakeld.

(c) Steenkool : de handelskwaliteiten worden ton voor ton aangerekend; de laagwaardige produkten worden in steenkoolequivalent omgerekend tegen 20930 kjoules/kg en de brandstofschiefers op grond van hun calorieninhoud. Elektriciteit : inclusief kernenergie. Het belgisch aandeel in de frans-belgische kerncentrale van Chooz is bij de invoer geteld.

(d) Steenkool en -agglomeraten : pekverbruik van de agglomeratenfabrieken. Netgas : produktie van de gas- en cokesfabrieken, aankopen van gas bij de petroleumnijverheid en totaal verbruik van hoogovengas.

(e) Exclusief de doorvoer van aardgas naar Frankrijk.

(f) Netgas : eigen verbruik van cokes- en gasfabrieken en verlies bij de distributie.

(g) Inclusief het verbruik van de zelfvoortbrengers. Elektriciteit : inclusief het verschil tussen de bruto- en nettoproduktie, alsook het verlies bij vervoer en distributie en energie gebruikt voor het oppompen van water in de pompcentrales.

(h) Netgas : inclusief het hoogovengas.

(i) Niet inbegrepen het verbruik voor de produktie van elektriciteit.

(j) Inclusief de brandstofschiefers omgerekend tegen 15110 kjoules/kg.

(k) Ruwe petroleum : verschil tussen de invoer en de hoeveelheid verwerkte petroleum in de raffinaderijen. Petroleumprodukten : verschil tussen de produktie en de invoer, enerzijds, de leveringen anderzijds.

(l) Handel, cokesfabrieken, spoorwegen, elektriciteitscentrales der voortbrengers-verdelers en gemeenschappelijke centrales.

VII-13B - Samengevatte energiebalans naar vorm van energie in 1985 (a)

OMSCHRIJVING	Steenkool en agglomeraten	Bruinkool en briketten	Cokes	Ruwe aardolie	Petroleum-produkten	Netgas (b)	Elektriciteit (c)
	1 000 tske	1 000 t	1 000 t	1 000 t	1 000 t	Tjoules	kWh
Middelen	**15 333**	**407**	**6 611**	**20 466**	**32 103**	**443**	**62 818**
Primaire produktie (d)	6 065	0	0	0	0	2	35 951
Secundaire produktie (e)	2	0	5 964	0	20 489	90	21 370
Invoer uit de EEG (f)	2 374	329	510	6 339	8 115	179	5 497
Invoer uit derde landen	6 892	78	137	14 127	3 499	172	0
Aanwending	**15 330**	**407**	**6 611**	**20 466**	**32 103**	**443**	**62 818**
Producenten primaire energie	8	0	0	0	0	0	682
Cokes -en gasfabrieken(g)	7 775	0	0	0	1	19	136
Elektriciteitscentrales (h)	4 177	0	0	0	804	49	7 493
Petroleumraffinaderijen	0	0	0	20 489	1 186	0	584
Eindverbruikers :	2 438	407	5 760	0	15 375	363	48 380
- Ijzer -en staalnijverheid (i)	17	0	5 458	0	119	65	4 703
- Overige industrieën(d)(j)	892	307	219	0	1 800	90	20 807
- Vervoer	0	0	0	0	5 842	0	1 188
- Huisbrandsector en gelijkgestelde	1 529	100	83	0	5 250	186	21 682
- Overige en niet-gespecifieerd	0	0	0	0	0	0	0
- Niet als energie aangewend	0	0	0	0	2 364	22	0
Binnenlands verbruik	14 398	407	5 760	20 489	17 366	431	57 275
Uitvoer naar de EEG (f) (k)	881	0	742	165	12 730	12	5 543
Uitvoer naar de derde landen	215	0	105	0	0	0	0
Bunker	0	0	0	0	2 385	0	0
Voorraadwijziging producenten en importeurs (l)	-245	0	4	- 188	- 378	0	0
Voorraadwijziging handel en verbruikers (m)	81	0	0	0	0	0	0

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

(a) Balans opgemaakt aan de hand van vlug beschikbare statistieken. Voorlopige gegevens voor 1985.

(b) Alle gas dat in gastoestand wordt of moet worden geleverd, dus zonder het butaan- en propaangas, dat aan de eindverbruikers in vloeibare toestand (in flessen) wordt bezorgd.

(c) Niet alle dubbeltellingen inzake verbruik van elektriciteit en dit van andere vormen van energie konden worden uitgeschakeld.

(d) Steenkool : de handelskwaliteiten worden ton voor ton aangerekend; de laagwaardige produkten worden in steenkoolequivalent omgerekend tegen 20930 kjoules/kg en de brandstofschiefers op grond van hun calorieninhoud. Elektriciteit : inclusief kernenergie. Het belgisch aandeel in de frans-belgische kerncentrale van Chooz is bij de invoer geteld.

(e) Steenkool en -agglomeraten : pekverbruik van de agglomeratenfabrieken. Netgas : produktie van de gas- en cokesfabrieken, aankopen van gas bij de petroleumnijverheid en totaal verbruik van hoogovengas.

(f) Exclusief de doorvoer van aardgas naar Frankrijk.

(g) Netgas : eigen verbruik van cokes- en gasfabrieken en verlies bij de distributie.

(h) Inclusief het verbruik van de zelfvoortbrengers. Elektriciteit : inclusief het verschil tussen de bruto- en nettoproduktie, alsook het verlies bij vervoer en distributie en energie gebruikt voor het oppompen van water in de pompcentrales.

(i) Netgas : inclusief het hoogovengas.

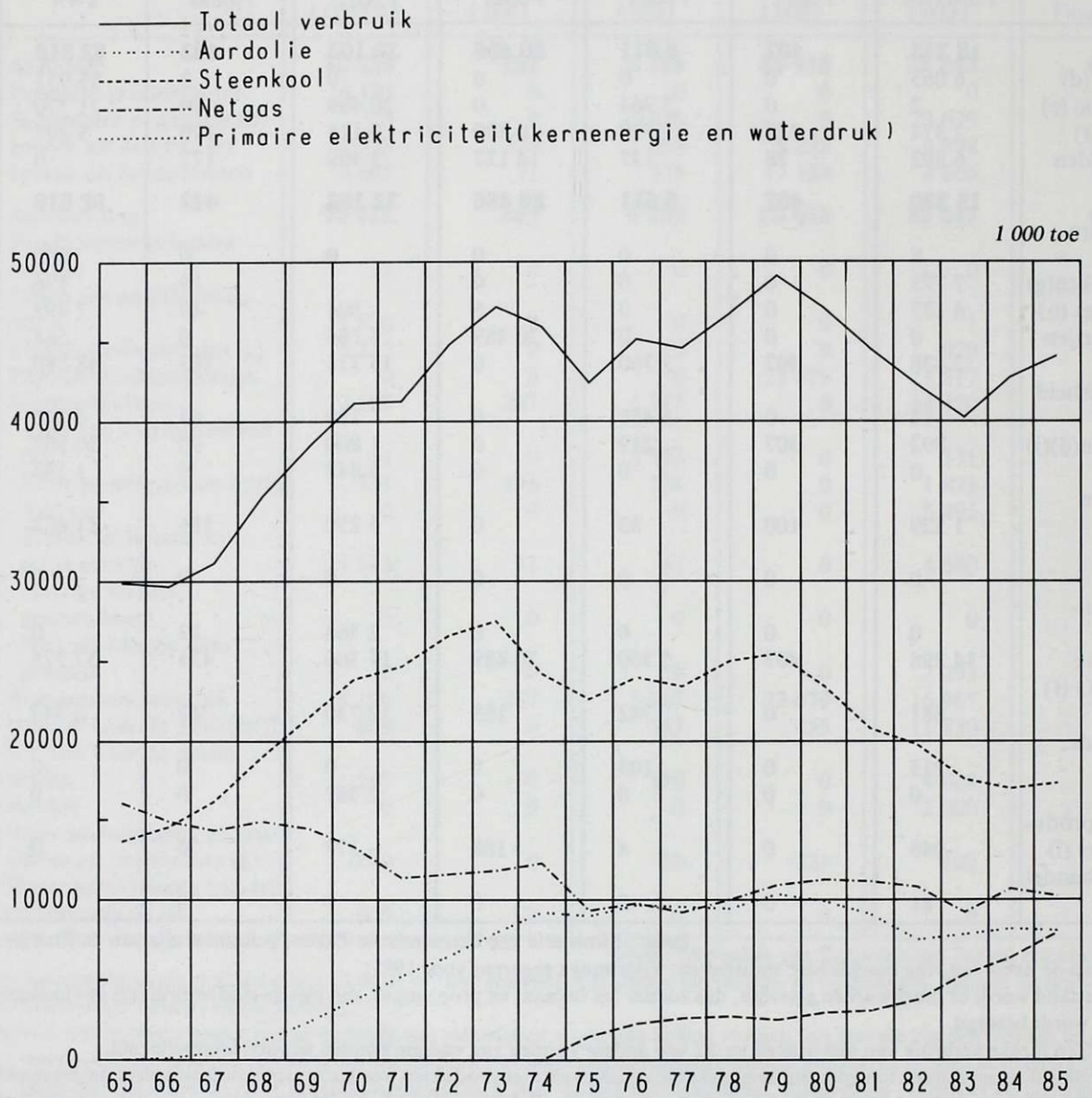
(j) Niet inbegrepen het verbruik voor de produktie van elektriciteit.

(k) Inclusief de brandstofschiefers omgerekend tegen 15110 kjoules/kg.

(l) Ruwe petroleum : verschil tussen de invoer en de hoeveelheid verwerkte petroleum in de raffinaderijen. Petroleumprodukten : verschil tussen de produktie en de invoer, enerzijds, de leveringen anderzijds.

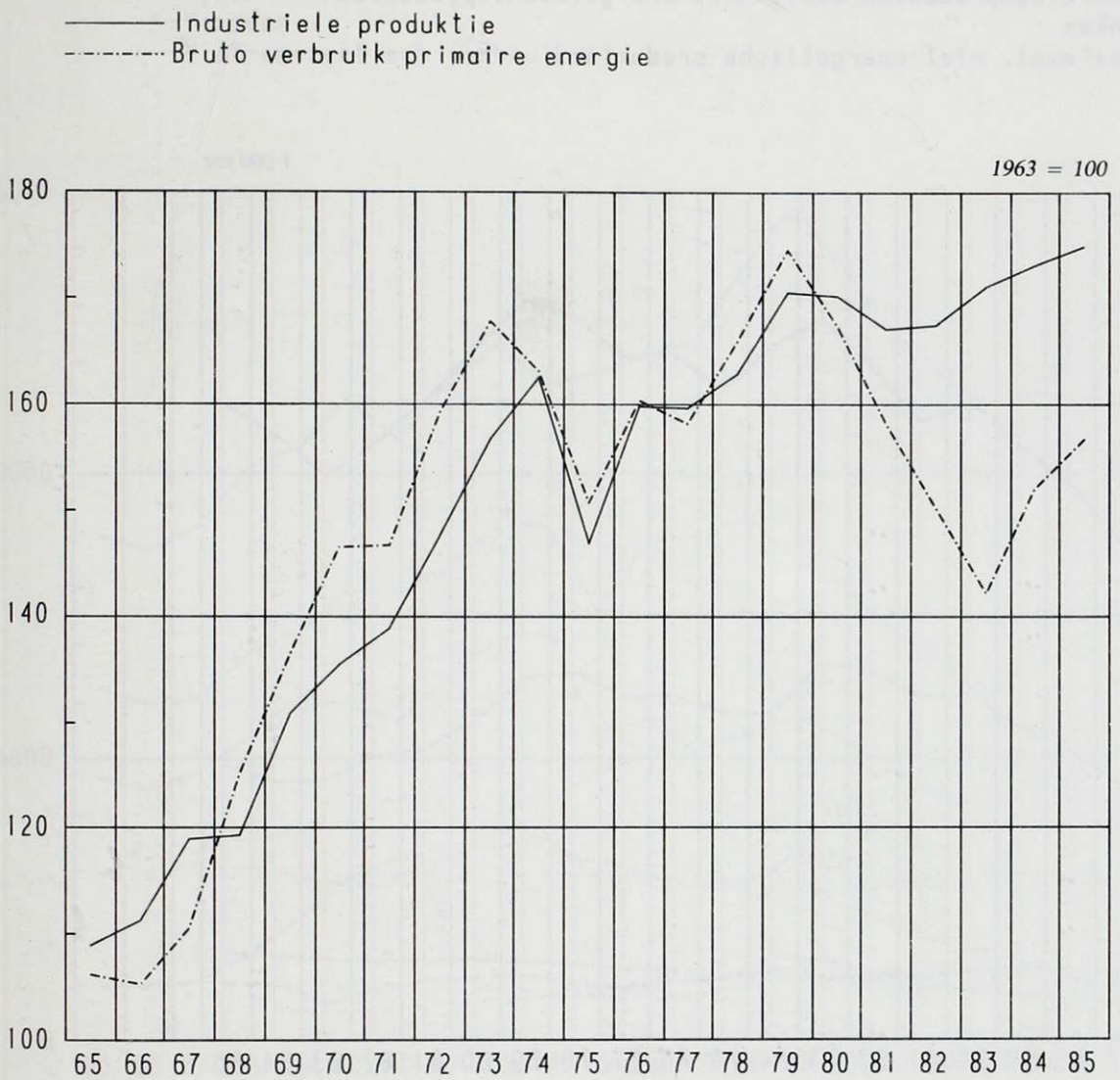
(m) Handel, cokesfabrieken, spoorwegen, elektriciteitscentrales der voortbrengers-verdelers en gemeenschappelijke centrales.

VII-J - Zichtbaar verbruik van primaire energie

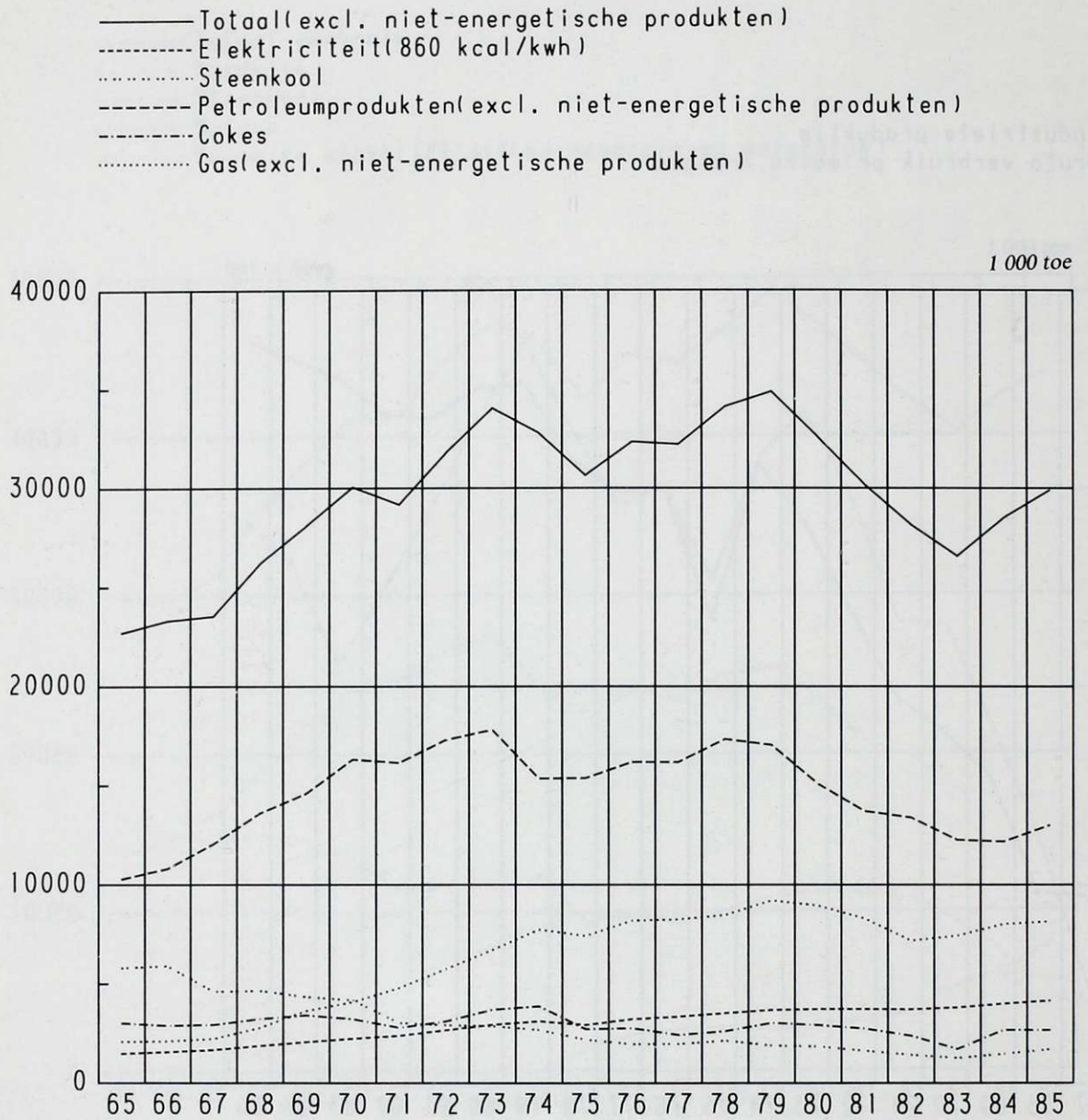
Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

VII-K - Vergelijking tussen het verloop van het indexcijfer van de industriële produktie en dat van het indexcijfer van het brutoverbruik van primaire energie

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

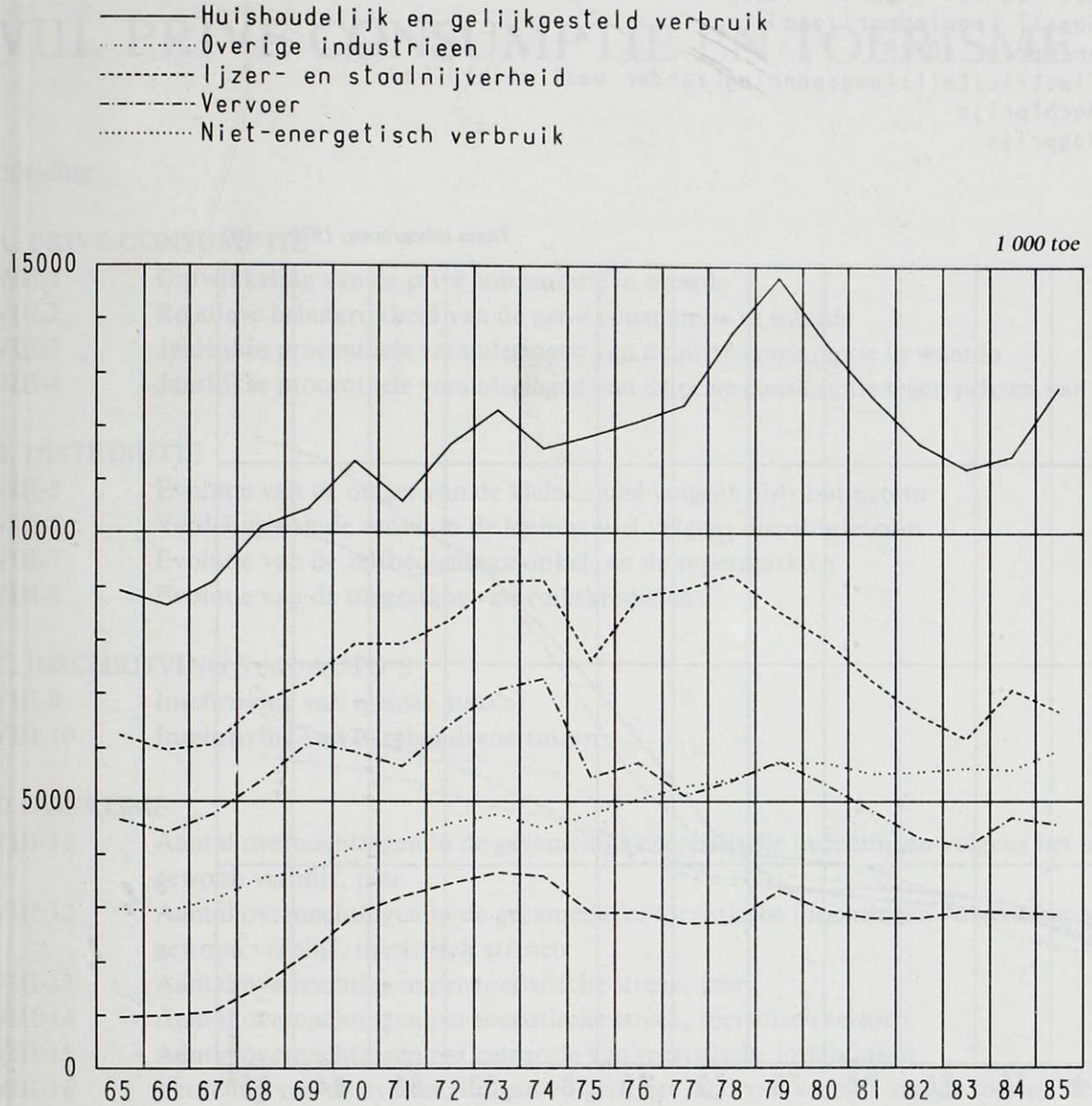
VII-L - Eindverbruik van energie per energiedrager (a)

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

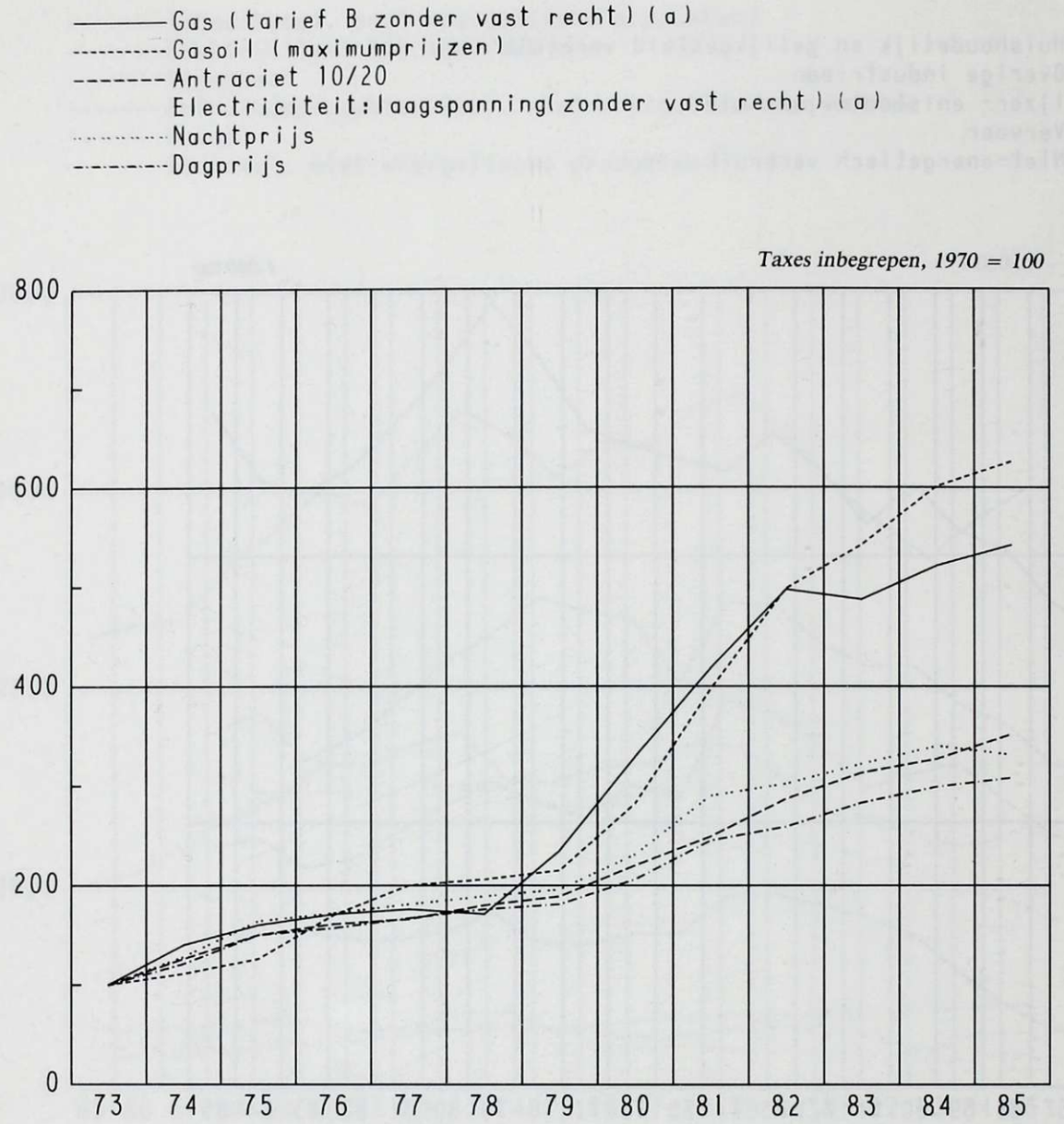
(a) Heeft niet gediend voor een andere energieproduktie.

VII-M - Eindverbruik van energie per sector

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

VII-N - Ontwikkeling van de gemiddelde energieprijzen

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Energie.

VIII. PRIVE CONSUMPTIE EN TOERISME

Inleiding		116
A. PRIVE CONSUMPTIE		117
VIII-1	Ontwikkeling van de privé consumptie in waarde	117
VIII-2	Relatieve belangrijkheid van de privé consumptie in waarde	117
VIII-3	Jaarlijkse procentuele veranderingen van de privé consumptie in waarde	118
VIII-4	Jaarlijkse procentuele veranderingen van de privé consumptie tegen prijzen van 1980	118
B. DISTRIBUTIE		119
VIII-5	Evolutie van de omzet van de kleinhandel volgens distributievorm	119
VIII-6	Verdeling van de omzet in de kleinhandel volgens distributievorm	120
VIII-7	Evolutie van de zelfbedieningswinkels en de supermarkten	120
VIII-8	Evolutie van de toegestane verbruikskredieten	121
C. INSCHRIJVING VAN AUTO'S		121
VIII-9	Inschrijving van nieuwe auto's	121
VIII-10	Inschrijving van tweehandsvoertuigen	122
D. TOERISME		123
VIII-11	Aantal overnachtingen in de gezamenlijke toeristische inrichtingen volgens het land van gewoon verblijf, jaar	123
VIII-12	Aantal overnachtingen in de gezamenlijke toeristische inrichtingen volgens het land van gewoon verblijf, toeristisch seizoen	123
VIII-13	Aantal overnachtingen per toeristische streek, jaar	124
VIII-14	Aantal overnachtingen per toeristische streek, toeristisch seizoen	124
VIII-15	Aantal overnachtingen per categorie van toeristische inrichtingen	124
VIII-16	Verdeling van de overnachtingen volgens het land van verblijf van de toerist, de bezochte toeristische streek en het type van gekozen toeristische inrichting	125
VIII-17	Ontwikkeling van de overnachtingen volgens het land van verblijf van de toerist, de bezochte toeristische streek en het type van gekozen toeristische inrichting	125

INLEIDING

De tabellen VIII-1 tot 4 zijn uit de nationale rekenigen van het NIS gehaald en schetsen de ontwikkeling van het gezinsverbruik. In de tabellen VIII-5 tot 7 worden de resultaten gesynthetiseerd van de jaarlijks door het Belgisch Comité voor de Ditributie uitgevoerde studie in verband met de verdeling van de kleinhandel volgens distributievorm en de ontwikkeling van de zelfbedieningswinkels en supermarkten. In tabel VIII-8 wordt de halfjaarlijkse ontwikkeling van het toegestane verbruikskrediet gegeven. De wijzigingen weerspiegelen de schuldenlast van de gezinnen en de rechtstreekse invloed ervan op het niveau van de verkoop van duurzame huishoudartikelen.

De tabellen VIII-9 et 10 geven gedetailleerde maandgegevens sinds 1983 van de inschrijvingen van nieuwe en gebruikte voertuigen, op basis van de statistieken van het Ministerie van Verkeerswezen.

De tabellen VIII-11 tot 17 geven, volgens land van herkomst, volgens de bezochte toeristische streek of volgens de gekozen inrichting, het aantal overnachtingen van alle personen die tijdelijk en tegen betaling buiten hun gewone verblijfplaats verbleven. Aangezien de wetgeving geen onderscheid meer maakt tussen erkende hotels en niet erkende inrichtingen, zijn de gegevens van de vorige jaren aangepast geworden.

A. PRIVE CONSUMPTIE

VIII-1 - Ontwikkeling van de privé consumptie in waarde

Miljoenen frank

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Voedingsmiddelen	399 769	413 612	469 768	514 055	557 934	585 112
Dranken	97593	103 385	113 950	121 901	123 449	129 291
Tabak	35 400	37 616	45 147	49 159	53 441	54 422
Kleding en ander persoonlijk goed	173 257	175 831	198 317	215 840	220 459	232 850
Huur, belasting, water	228 050	258 752	285 313	313 481	341 095	366 050
Verwarming, verlichting	138 347	164 488	182 346	187 764	202 835	231 537
Duurzame huishoudartikelen	216 012	128 415	227 555	234 789	245 837	259 888
Onderhoud van de woning	94 791	100 149	107 474	114 722	122 086	127 776
Lichaamsverzorging en hygiëne	229 713	252 048	278 363	305 578	325 213	345 378
Vervoer	254 703	274 513	301 041	327 580	350 900	372 458
Verkeer : PTT	18 808	20 189	22 331	24 347	26 589	28 844
Vrije tijdsbesteding	194 417	207 968	230 143	248 988	270 666	286 647
Onderwijs en onderzoek	4 457	4 892	5 391	6 008	6 599	7 082
Financiële diensten	87 092	103 289	118 291	116 209	136 674	153 041
Diverse diensten	19 293	20 355	21 450	22 855	24 875	28 144
Persoonlijke uitgaven in het buitenland	78 500	88 200	82600	88 500	93 300	100 700
Minus : uitgaven van niet-ingezetenen in België	-55 800	-69 700	-87 500	-112 300	-121 000	-124 000
TOTAAL (a)	2 212 366	2 388 597	2 591 806	2 739 093	2 980 952	3 184 420

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS

(a) Statistische aanpassing inbegrepen.

VIII-2 - Relatieve belangrijkheid van de privé consumptie in waarde

In %

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Voedingsmiddelen	18,1	17,3	18,1	18,8	18,9	18,6
Dranken	4,4	4,3	4,4	4,4	4,2	4,1
Tabak	1,6	1,6	1,7	1,8	1,8	1,7
Kleding en ander persoonlijk goed	7,8	7,4	7,7	7,5	7,5	7,4
Huur, belasting, water	10,3	10,8	11,0	11,4	11,5	11,6
Verwarming, verlichting	6,2	6,9	7,0	6,9	6,9	7,4
Duurzame huishoudartikelen	9,8	9,1	8,8	8,3	8,3	8,3
Onderhoud van de woning	4,3	4,2	4,1	4,2	4,1	4,1
Lichaamsverzorging en hygiëne	10,4	10,6	10,7	11,2	11,0	11,0
Vervoer	11,5	11,5	11,6	12,0	11,9	11,8
Verkeer : PTT	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9
Vrije tijdsbesteding	8,8	8,7	8,9	9,0	9,1	9,1
Onderwijs en onderzoek	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Financiële diensten	3,9	4,3	4,6	4,2	4,6	4,9
Diverse diensten	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9
Persoonlijke uitgaven in het buitenland	3,5	3,7	3,2	3,2	3,2	3,2
Minus : uitgaven van niet-ingezetenen in België	-2,5	-2,9	-3,4	-4,1	-4,1	-4,0
TOTAAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS en DGED.

VIII-3 - Jaarlijkse procentuele veranderingen van de privé consumptie in waarde

In %

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Voedingsmiddelen	5,3	3,5	13,6	9,5	8,5	4,9
Dranken	9,3	6,0	10,3	7,0	1,6	4,7
Tabak	3,0	6,3	20,1	8,9	8,7	1,8
Kleding en ander persoonlijk goed	11,0	1,5	12,8	3,6	2,1	4,6
Huur, belasting, water	11,1	13,5	10,3	9,9	8,8	7,3
Verwarming, verlichting	17,1	18,9	10,9	3,0	9,9	14,2
Duurzame huishoudartikelen	12,1	1,2	4,2	0,5	4,7	5,7
Onderhoud van de woning	7,5	5,7	7,4	6,8	5,9	4,7
Lichaamsverzorging en hygiëne	6,6	9,8	10,5	9,8	6,6	6,2
Vervoer	9,2	7,8	9,7	8,9	7,3	6,1
Verkeer : PTT	7,5	7,4	10,6	9,1	11,4	8,5
Vrije tijdsbesteding	10,0	7,0	10,7	8,2	7,9	5,9
Onderwijs en onderzoek	7,0	9,8	10,2	11,5	9,8	7,3
Financiële diensten	6,6	18,6	14,6	-1,8	18,0	12,0
Diverse diensten	0,7	5,5	5,4	6,6	9,4	13,1
Persoonlijke uitgaven in het buitenland	9,7	12,4	-6,4	7,2	5,4	7,9
Minus : uitgaven van niet-ingezetenen in België	10,3	24,9	25,5	28,4	7,7	3,1
TOTAAL	8,1	8,0	8,5	5,7	7,6	6,4

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

VIII-4 - Jaarlijkse procentuele veranderingen van de privé consumptie tegen prijzen van 1980

In %

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Voedingsmiddelen	1,4	-2,3	4,0	-0,2	1,6	1,7
Dranken	5,9	-4,3	2,2	-1,4	-1,3	0,0
Tabak	-0,4	-2,1	7,6	-3,1	1,1	-6,4
Kleding en ander persoonlijk goed	6,4	-1,8	5,8	-2,8	-3,3	-1,5
Huur, belasting, water	3,6	3,7	2,0	1,9	2,1	2,3
Verwarming, verlichting	-4,4	-1,8	-3,7	-2,4	2,9	8,6
Duurzame huishoudartikelen	10,4	-1,9	0,3	-6,5	0,9	1,9
Onderhoud van de woning	1,5	0,0	1,5	-1,2	-0,3	-0,6
Lichaamsverzorging en hygiëne	1,9	3,9	1,7	2,1	-0,1	1,2
Vervoer	-1,5	-1,5	0,3	-0,0	2,0	1,1
Verkeer : PTT	4,2	6,7	0,7	2,2	1,5	5,3
Vrije tijdsbesteding	4,7	1,5	5,3	0,1	1,0	-0,6
Onderwijs en onderzoek	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9
Financiële diensten	6,5	9,7	4,4	-5,3	6,0	6,2
Diverse diensten	-4,7	-1,9	-0,7	0,4	4,7	4,3
Persoonlijke uitgaven in het buitenland	5,2	4,6	-10,8	-1,4	0,8	1,4
Minus : uitgaven van niet-ingezetenen in België	5,9	16,3	19,4	18,2	3,2	-3,3
TOTAAL	1,6	-0,2	1,0	-1,5	1,1	1,5

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

B. DISTRIBUTIE

VIII-5 - Evolutie van de omzet van de kleinhandel volgens distributievorm (a)

Wijziging in % t.o.v. het voorgaand jaar

OMSCHRIJVING	1984		1985	
	Waarde	Hoeveelheid	Waarde	Hoeveelheid
VOEDING	8,8	0,8	0,4	-2,9
Kleine detailhandelszaken	8,3	0,6	-1,7	-6,1
Warenhuizen en filiaalbedrijven	3,1	-2,6	3,8	0,4
Verbruikscoöperaties	-8,7	-15,4	-8,7	-11,7
Supermarkten	5,8	-1,9	1,2	-2,1
TEXTIEL EN KLEDING	2,8	-2,7	-0,1	-7,3
Kleine detailhandelszaken	1,6	-3,9	-1,7	-8,8
Warenhuizen en filiaalbedrijven	3,5	-2,1	3,4	-4,1
Verbruikscoöperaties	-41,5	-44,7	- 51,3	-54,8
Supermarkten	--	--	--	--
MEUBILERING EN HUISHOUDING	5,6	1,6	3,2	-0,6
Kleine detailhandelszaken	4,5	0,6	3,3	-0,5
Warenhuizen en filiaalbedrijven	-0,9	-6,2	-0,5	-7,7
Verbruikscoöperaties	-5,1	-8,7	-20,9	-23,8
Supermarkten	--	--	--	--
ANDERE ARTIKELEN	6,0	-1,3	-2,1	-2,3
Kleine detailhandelszaken	5,3	-1,3	-3,5	-8,6
Warenhuizen en filiaalbedrijven	5,6	-1,4	6,8	1,1
Verbruikscoöperaties	-4,9	-11,2	6,5	-1,0
Supermarkten	--	--	--	--
TOTAAL	6,5	-0,9	0,0	-4,9
Kleine detailhandelszaken	5,6	-0,9	-1,4	-6,2
Warenhuizen en filiaalbedrijven	4,6	-1,9	4,1	-1,0
Verbruikscoöperaties	-8,0	-13,7	-4,7	-9,3
Supermarkten	5,8	-1,9	1,2	-2,1

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

(a) NIS-enquête, voorlopige gegevens. De resultaten in hoeveelheid voor de goederencategorieën worden berekend door de resultaten in waarde te deflateren met de overeenkomstige prijsindexcijfers.

VIII-6 - Verdeling van de omzet in de kleinhandel volgens distributievorm

In % van het totaal

OMSCHRIJVING	Voedingswarenverkoop			Niet-voedingswarenverkoop			Totale verkoop		
	1982	1983	1984	1982	1983	1984	1982	1983	1984
Geïntegreerde handel :	32,2	34,0	38,1	12,2	14,4	16,0	19,2	21,4	23,8
Verbruikscoöperaties	0,8	0,5	0,5	0,3	0,3	0,2	0,4	0,3	0,3
Filiaalbedrijven	27,3	33,5	23,3	5,4	12,1	6,9	13,1	20,2	12,7
Warenhuizen	4,1		14,3	5,3		7,0	4,9		9,6
Postorderbedrijven	--	--	--	1,2	1,4	1,9	0,8	0,9	1,2
Geassocieerde zelfstandige handel :	15,0	16,3	17,3	4,8	5,5	6,0	8,4	9,4	10,0
Aankoopgroeperingen van kleinhandelaars	4,1	4,3	4,6	0,9	0,9	0,9	2,0	2,1	2,2
Vrijwillige filiaalbedrijven	4,4	4,6	4,7	0,2	0,2	0,2	1,6	1,8	1,8
Geïntegreerde handel en gespecialiseerde franchisegevers	6,5	7,4	8,0	3,7	4,4	4,9	4,8	5,5	6,0
Niet-geassocieerde zelfstandige handel	52,8	49,7	44,6	83,0	80,1	78,0	72,4	69,2	66,2
TOTALE OMZET KLEINHANDEL (a)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron : Belgische Comité voor de Distributie.

(a) De gegevens voor 1985 zijn nog niet beschikbaar.

VIII-7 - Evolutie van de zelfbedieningswinkels en de supermarkten

OMSCHRIJVING	1983		1984		1985	
	Aantal	In %	Aantal	In %	Aantal	In %
ZELFBEDIENINGSWINKELS	4 640	100	4 511	100	4 572	100
Zelfstandigen	3 149	68	3 067	68	3 067	67
Verbruikscoöperaties	374	8	127	3	121	3
Warenhuizen en filiaalbedrijven	1 117	24	1 317	29	1 384	30
SUPERMARKTEN (a)	1 005	100	1 100	100	1 268	100
Zelfstandigen	511	51	554	50	658	52
Verbruikscoöperaties	9	1	7	1	8	1
Warenhuizen en filiaalbedrijven	485	48	539	49	602	47

Bron : Belgische Comité voor de Distributie.

(a) Winkels met een verkoopsoppervlakte groter dan 400 vierkante meter en minder dan 2500 vierkante meter met vleesafdeling.

VIII-8 - Evolutie van de toegestane verbruikskredieten

Wijziging in % t.o.v. het overeenstemmende halfjaar van het voorgaande jaar

PERIODE	Verkopen op afbetaling	Persoonlijke leningen	Totaal
1980 Eerste halfjaar	2,6	5,8	4,3
Tweede halfjaar	-15,5	-3,8	-7,8
1981 Eerste halfjaar	-21,8	-10,9	-15,8
Tweede halfjaar	-10,2	-4,0	-5,9
1982 Eerste halfjaar	5,6	-2,5	0,9
Tweede halfjaar	1,7	-2,8	-1,5
1983 Eerste halfjaar	6,2	33,6	16,2
Tweede halfjaar	19,4	5,5	9,8
1984 Eerste halfjaar	18,8	-15,8	-2,6
Tweede halfjaar	7,6	6,8	7,1
1985 Eerste halfjaar	12,3	16,3	14,5
Tweede halfjaar	27,6	6,1	13,3

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS

C. INSCHRIJVING VAN AUTO'S

VIII-9 - Inschrijving van nieuwe auto's

PERIODE	1983	1984	1985	1984/83 in %	1985/84 in %
Januari	32 263	37 959	32 795	17,7	-13,6
Februari	26 593	41 435	32 814	55,8	-20,8
Maart	41 573	39 752	40 395	-4,4	1,6
Eerste kwartaal	100 429	119 146	106 004	18,6	-11,0
April	34 065	33 437	37 667	-1,8	12,7
Mei	32 851	31 368	34 285	-4,5	9,3
Juni	34 801	33 084	33 655	-4,9	1,7
Tweede kwartaal	101 717	97 889	105 607	-3,8	7,9
Eerste halfjaar	202 146	217 035	211 611	7,4	-2,5
Juli	24 102	23 524	31 546	-2,4	34,1
Augustus	21 469	20 361	21 570	-5,2	15,9
September	20 958	23 074	22 009	10,0	-4,6
Derde kwartaal	66 549	66 959	75 125	0,6	12,2
Oktober	30 818	30 818	31 625	0,0	2,6
November	23 395	21 888	23 680	-2,2	3,5
Décember	16 530	14 527	17 891	-12,1	23,2
Vierde kwartaal	70 743	68 233	73 196	-3,5	7,3
Tweede haljaar	137 292	135 192	148 231	-1,5	9,7
Het jaar	339 438	352 227	359 932	3,8	2,2

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Dienst van het Wegverkeer.

VIII-10 - Inschrijving van tweehandsvoertuigen

PERIODE	1983	1984	1985	1984/83 in %	1985/84 in %
Januari	33 022	36 591	32 357	10,8	-11,6
Februari	32 031	41 611	34 684	29,9	-16,6
Maart	42 476	42 353	42 459	-0,3	0,3
Eerste kwartaal	107 529	120 555	109 500	24,1	-9,2
April	36 096	36 712	40 920	1,7	11,5
Mei	38 691	41 098	41 145	6,2	0,1
Juni	43 355	42 408	44 054	-2,2	3,9
Tweede kwartaal	118 143	120 218	126 119	-0,3	4,9
Eerste halfjaar	225 672	240 773	235 619	6,7	-2,1
Juli	33 874	38 562	43 691	13,8	13,3
Augustus	31 318	31 330	34 312	0,0	9,5
September	28 201	34 606	35 803	28,7	3,5
Derde kwartaal	93 393	104 491	113 806	-13,1	8,9
Oktober	39 921	40 332	40 659	1,0	0,8
November	28 480	35 039	33 292	23,0	-5,0
Décember	28 771	26 814	32 852	-6,8	22,5
Vierde kwartaal	97 173	102 185	106 803	-2,2	4,5
Tweede haljaar	190 565	206 681	220 609	8,5	6,7
Het jaar	416 238	311 181	456 228	7,5	2,0

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Dienst van het Wegverkeer.

D. TOERISME

VIII-11 - Aantal overnachtingen in de gezamenlijke toeristische inrichtingen volgens het land van gewoon verblijf, jaar

In duizenden

LAND VAN GEWOON VERBLIJF	1980	1981	1982	1983	1984	1985
België	18 723	19 617	21 423	21 397	21 341	21 297
Buitenland	7 171	7 203	8 553	8 939	9 347	9 843
waarvan :						
Duitse Bondsrepubliek	1 186	1 165	1 325	1 326	1 407	1 517
Verenigde Koninkrijk	1 112	1 114	1 163	1 264	1 257	1 235
Frankrijk	874	883	1 005	895	956	945
Italië	211	214	213	228	240	250
Nederland	1 913	1 915	2 786	3 076	3 078	3 167
Luxemburg	126	135	153	169	162	170
Spanje	119	115	118	123	126	168
Verenigde Staten	488	491	566	605	741	893
TOTAAL	25 894	26 820	29 976	30 336	30 688	31 140

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VIII-12 - Aantal overnachtingen in de gezamenlijke toeristische inrichtingen volgens het land van gewoon verblijf, toeristisch seizoen (a)

In duizenden

LAND VAN GEWOON VERBLIJF	1980	1981	1982	1983	1984	1985
België	14038	14 998	16 202	15 086	16 541	16 041
Buitenland	4 209	4 313	4 976	4 772	5 511	5 588
waarvan :						
Duitse Bondsrepubliek	748	740	857	773	915	975
Verenigde Koninkrijk	629	611	648	696	695	644
Frankrijk	453	499	561	326	543	502
Italië	94	101	103	104	115	116
Nederland	1 415	1 458	1 814	1 895	2 060	2 042
Luxemburg	99	107	122	104	131	128
Spanje	56	59	63	53	68	76
Verenigde Staten	227	225	273	286	362	415
TOTAAL	18 247	19 312	21 178	19 858	22 052	21 629

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Periode juni-september.

VIII-13 - Aantal overnachtingen per toeristische streek, jaar

In duizenden

TOERISTISCHE STREEK	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Kust	14 026	14 549	15 889	15 515	15 449	15 329
Kunststeden	3 498	3 541	3 776	3 897	4 295	4 533
Ardennen en Maas	4 208	4 310	4 711	5 008	4 739	4 809
Kempen	1 845	1 967	2 906	3 176	3 374	3 626
Andere toeristische gemeenten	2 317	2 453	2 694	2 740	2 831	2 843
TOTAAL	25 894	26 820	29 976	30 336	30 688	31 140

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VIII-14 - Aantal overnachtingen per toeristische streek, toeristisch seizoen (a)

In duizenden

TOERISTISCHE STREEK	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Kust	10 937	11 434	12 450	10 992	12 314	11 918
Kunststeden	1 427	1 483	1 598	1 598	1 842	1 891
Ardennen en Maas	2 816	3 065	3 334	3 472	3 478	3 353
Kempen	1 505	1 628	1 945	2 049	2 375	2 496
Andere toeristische gemeenten	1 562	1 702	1 851	1 747	2 043	1 971
TOTAAL	18 247	19 312	21 178	19 858	22 052	21 629

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Periode juni-september.

VIII-15 - Aantal overnachtingen per categorie van toeristische inrichtingen

In duizenden

TOERISTISCHE INRICHTINGEN	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Erkende en niet erkende hotels	6 472	6 477	6 933	7 247	7 608	7 908
Inrichtingen voor sociaal toerisme	2 834	2 835	3 777	4 079	4 054	4 234
Kuurinrichtingen	473	530	526	482	541	415
Vakantiekolonies	1575	1 456	1 386	1 420	1 424	1 422
Villas, appartementen, gemeubelde kamers, betalende gasten	7 042	6 994	7 964	7 769	7 757	7 899
Kampeerterreinen	7 499	8 528	9 390	9 339	9 504	9 262
TOTAAL	25 895	26 820	29 976	30 336	30 688	31 140

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VIII-16 - Verdeling van de overnachtingen volgens het land van verblijf van de toerist, de bezochte toeristische streek en het type van gekozen toeristische inrichting.

In % van het totaal

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Land van gewoon verblijf van de toerist :						
België	72,3	73,1	71,5	70,5	69,4	68,4
Duitse Bondsrepubliek	4,6	4,3	4,4	4,4	4,6	4,9
Verenigd Koninkrijk	4,3	4,2	3,9	4,2	4,1	4,0
FranKrijk	3,4	3,3	3,4	3,0	3,1	3,0
Italië	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8
Nederland	7,4	7,1	9,3	10,1	10,0	10,2
Luxemburg	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5
Bezochte toeristische streek :						
Kust	54,2	54,2	53,0	51,1	50,3	49,2
Kunststeden	13,5	13,2	12,6	12,8	14,0	14,6
Ardennen en Maas	16,3	16,1	15,7	16,5	11,0	15,4
Kempen	7,1	7,3	9,7	10,5	12,3	11,6
Andere toeristische gemeenten	8,9	9,2	9,0	9,0	9,2	9,2
Toeristische inrichtingen :						
Erkende en niet erkende hotels	25,0	24,1	23,1	23,9	24,8	25,4
Inrichtingen voor sociaal toerisme	10,9	10,6	12,6	13,4	13,2	13,6
Kuurinrichtingen	1,8	2,0	1,8	1,6	1,8	1,3
Vakantiekolonies	6,1	5,4	4,6	4,7	4,6	4,6
Villas, appartementen, gemeubelde kamers	27,2	26,1	26,6	25,6	24,6	25,4
Kampeerterreinen	29,0	31,8	31,3	30,8	31,0	29,7

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

VIII-17 - Ontwikkeling van de overnachtingen volgens het land van verblijf van de toerist, de bezochte toeristische streek en het type van gekozen toeristische inrichting.

Jaarschommelingen in %

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Land van gewoon verblijf van de toerist :						
België	+1,0	+4,8	+9,2	+5,0	-0,3	-0,2
Duitse Bondsrepubliek	+5,7	-1,8	+13,7	+1,2	+6,1	+7,8
Verenigd Koninkrijk	+13,4	+0,2	+4,4	+8,0	-0,6	-1,8
Frankrijk	+26,8	+1,0	+13,8	-8,7	+6,8	-1,2
Italië	+5,5	+1,4	-0,5	+2,4	+5,2	+4,2
Nederland	-3,2	+0,1	+45,5	-2,4	+0,1	+2,9
Luxemburg	0,0	+7,1	+13,3	-0,5	-4,2	+4,9
Bezochte toeristische streek :						
Kust	+6,4	+3,7	+9,2	-2,3	-0,4	-1,8
Kunststeden	+2,7	+1,2	+6,6	+3,2	+10,2	+5,5
Ardennen en Maas	-6,7	+2,4	+9,3	+6,3	-5,4	+1,5
Kempen	-1,5	+6,6	+47,7	+9,3	+6,2	+7,5
Andere toeristische gemeenten	-3,4	+5,9	+9,8	+1,7	+3,3	+0,4
Toeristische inrichtingen :						
Erkende en niet erkende hotels	+1,0	0,0	+7,0	+4,5	+5,0	+3,9
Inrichtingen voor sociaal toerisme	+6,6	0,0	+33,2	+8,0	-0,6	+4,4
Kuurinrichtingen	-17,0	+12,1	-0,8	-8,4	+12,2	-2,3
Vakantiekolonies	-7,6	-7,6	-4,8	+2,4	+0,3	-
Villas, appartementen, gemeubelde kamers	+13,2	-0,7	+13,9	-2,4	-2,7	+4,5
Kampeerterreinen	-3,9	+13,7	+10,1	-0,5	+1,8	-3,0
TOTAAL	+2,1	+3,6	+11,8	+1,2	+1,2	+1,5

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

IX. INVESTERINGEN

Inleiding		128
IX-1	Ontwikkeling van de investeringen volgens de BTW-aangiften	129
IX-2A	Investeringen in het geheel van de economie in prijzen van 1980	130
IX-2B	Investeringen in het geheel van de economie in werkelijke prijzen	131
IX-A	Bruto binnenlandse kapitaalvorming	132
IX-B	Bruto binnenlandse kapitaalvorming volgens bedrijfstak	133

INLEIDING

Tabel IX-1 (ontwikkeling van de investeringen) wordt opgesteld op basis van gegevens van het NIS die afkomstig zijn van de aangiften van de BTW-plichtigen. De investeringen worden, volgens de fiscale wetgeving, gedefinieerd als alle roerende en onroerende lichamelijke goederen die op een duurzame manier als werkinstrument worden gebruikt, De schommelingen worden op basis van door het NIS opgestelde indexcijfers in werkelijke prijzen berekend.

Uit de nationale rekeningen die jaarlijks door het Nationaal Instituut voor de Statistiek worden gepubliceerd, wordt de bestedingsrekening gelicht en op basis van die gegevens wordt tabel IX-2 (investeringen in het geheel van de economie) opgebouwd. Om de bestedingsrekening op te stellen, steunt het NIS op diverse informatiebronnen, de belangrijkste is de jaarlijkse enquête van het Instituut bij de nijverheidsondernemingen en de dienstverlenende bedrijven. De gegevens worden in werkelijke en in vaste prijzen - in onderhavige tabel in prijzen van 1980 - opgegeven.

Naast de ramingen uit de nationale rekeningen zoals die in de rubriek handel, b van tabel IX-2 worden gegeven, bestaan er ook statistieken met betrekking tot de bouwvergunningen en de begonnen woningen die in tabel VI-17 worden vermeld.

In 1985 is de toename van de produktieve investeringen (exclusief de woongebouwen en de overheidsinvesteringen) een weinig afgezwakt: +2,9 % in volume in vergelijking met het vorige jaar, tegen +6,7 % in 1984 t.o.v. van 1983. Met uitzondering van uitrustingsuitgaven voor vervoer en communicatie (waarvan het grootste deel van de overheid afkomstig is) is de groei van de produktieve investeringen toch belangrijk: +5,8 % in 1985 tegen +7,8 % in 1984.

Ingevolge de sanering, zowel op nationaal als op lokaal vlak, van de begroting zijn de investeringen van de openbare besturen (inclusief het vrij en officieel onderwijs) in volume met 11,4 % gedaald t.o.v. het vorige jaar, een percentage dat hetzelfde is als in 1984. Het aandeel van die investeringen in de bruto kapitaalvorming, met uitzondering van de woongebouwen, daalde daardoor van 25 % in 1980 tot 17 % in 1985.

Voor het eerst sinds 1979, tijdstip waarop de daling werd ingezet, zijn de investeringen in woongebouwen toegenomen: +5,1 % in volume in 1985 t.o.v. 1984.

IX-1 - Ontwikkeling van de investeringen

Wijziging t.o.v. van het vorige jaar in %, op basis van de BTW-aangiften in werkelijke prijzen

BEDRIJFSTAK	1980	1981	1982	1983	1984	1985 (a)
Vaste brandstoffen	14,8	-7,9	36,6	41,8	-11,6	11,7
Petroleumraffinage	143,7	8,4	-30,5	-30,0	49,1	46,9
Elektriciteit en kernenergie	14,3	1,1	-12,9	-7,8	-9,9	4,8
Gas	68,5	-21,7	81,5	-41,8	31,4	-38,4
Basismetaalnijverheid	34,2	-10,0	67,1	-8,8	-2,0	15,6
Nijverheid van de niet-metaalhoudende minerale produkten	3,6	-29,7	36,6	4,2	9,6	19,3
Chemische industrie	-0,3	-15,9	15,9	13,9	9,1	25,1
Metaalverwerkende industrie	12,1	-3,9	14,6	-17,9	23,3	11,6
waarvan : vervaardiging van produkten uit metaal	26,4	-14,6	3,2	-17,1	34,4	19,7
machinebouw	26,1	-30,3	-0,8	21,5	17,0	19,8
elektrische en elektronische industrie	17,0	-12,9	37,3	3,1	32,6	19,7
automobielbouw	36,0	31,1	33,2	-29,7	42,4	-1,5
Voedings-en genotmiddelenindustrie	4,0	-10,6	12,7	18,3	1,3	1,2
Textielnijverheid	31,0	-17,8	31,3	33,1	53,3	-18,6
Houtindustrie en meubel	10,8	-24,3	21,3	16,8	12,2	-11,9
Papierindustrie, grafische nijverheid uitgeverijen	-0,7	-2,3	18,8	1,8	40,9	5,3
Rubber- en plastiekverwerkende industrie	8,7	-5,1	6,7	2,8	27,2	8,7
Bouwnijverheid	-15,0	-13,6	-7,8	-0,1	9,1	16,7
INDUSTRIELE BEDRIJVEN	*11,6*	*-7,5*	*9,4*	*-2,9*	*13,5*	*7,0*
Handel	-4,1	2,6	13,2	4,9	20,5	12,3
Vervoer en communicatie	5,1	6,9	14,5	-5,7	13,4	-1,5
Bankwezen, verzekeringen, dienstverlening aan ondernemingen	18,4	-4,4	16,6	11,4	37,5	11,5
Overige dienstverlening	-8,8	7,3	10,2	12,9	2,5	28,6
NIET INDUSTRIELE BEDRIJVEN	*3,8*	*-0,9*	*14,1*	*3,3*	*20,7*	*8,7*
ALLE AANGEVERS SAMEN	**7,9**	**-4,5**	**11,6**	**0,1**	**17,2**	**7,9**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Voorlopige gegevens.

IX-2A - Investeringen in het geheel van de economie in prijzen van 1980 (a)

Miljoenen franken

BEDRIJFSTAK	1981	1982	1983	1984	1985
Landbouw, bosbouw en visserij	13 515	13 743	13 593	14 077	14 105
Extractieve nijverheid	2 796	3 027	4 074	4 193	4 116
a. Steenkoolmijnen en hun elektrische centrales	1 292	2 130	2 474	2 444	2 556
b. Overige extractieve nijverheid	1 514	897	1 600	1 747	1 558
Be- en verwerkende nijverheden	98 066	112 358	110 848	118 547	125 321
a. Voedingsmiddelen, dranken en tabak	14 342	14 968	17 538	14 980	14 400
b. Textiel	4 646	6 236	9 239	12 149	9 998
c. Kleding en schoeisel	1 099	1 305	1 494	1 697	1 366
d. Hout en meubelen	2 648	3 117	3 920	3 670	2 837
e. Papier, drukkerij, uitgeverij	7 188	7 991	7 711	10 492	10 123
f. Chemie en aanverwante activiteit	19 501	22 853	21 573	22 737	27 403
g. Klei, ceramiek, glas en cement	4 025	3 872	4 431	5 237	6 760
h. IJzer, staal en non-ferrometalen	13 918	17 828	15 212	10 140	11 382
i. Metaalverwerkende nijverheid en scheepsbouw	28 877	32 049	27 367	34 216	37 686
j. Diverse n.e.g. activiteiten	1 822	2 139	2 363	3 229	3 366
Bouwnijverheid	13 435	10 316	7 557	9 396	10 470
Elektriciteit, gas en water	36 991	37 267	35 048	37 618	40 004
Handel, bank- en verzekeringswezen, woongebouwen	201 900	197 137	195 777	202 093	214 949
a. Handel, bank- en verzekeringswezen	68 999	72 930	75 079	82 018	88 678
b. Woongebouwen	132 901	124 207	120 698	120 073	126 171
Vervoer en verkeer	95 962	89 969	80 205	82 335	76 131
a. Spoorwegverkeer	49 419	35 476	22 731	18 162	16 428
b. Wegvervoer	3 782	4 260	4 330	7 370	8 085
c. Zeevervoer, binnenscheepvaart, havens	30 390	28 692	31 810	82 126	24 364
d. Luchtvervoer	2 241	1 671	1 123	3 037	4 582
e. Post, telegraaf, telefoon, radio en televisie	19 130	19 870	20 211	21 640	22 669
Diensten	148 007	134 996	125 938	117 247	107 813
a. Overheid (wegen inbegrepen)	70 520	63 594	54 861	50 071	42 643
b. Onderwijs (officieel en vrij)	42 100	38 661	37 990	32 010	29 458
c. Andere	35 387	32 741	33 087	35 166	35 712
Bruto binnenlandse vaste kapitaalvorming (1 tot 8)	*610672*	*598 813*	*573 040*	*585 504*	*592 816*
Veranderingen der voorraden	-5 398	-6 818	-17 928	-825	-5 983
a. Veestapel	-1 598	418	1 272	825	-83
b. Andere voorraden	-3 800	-6 400	-19 200		-5 900
Totaal (van 1 tot 9)	*605 274*	*605 631*	*555 112*	*586 329*	*584 833*
Statistische aanpassing	-718	-3 096	-2 268	-1 732	-2 893
Bruto binnenlandse kapitaalvorming	**604 556**	**602 535**	**552 844**	**584 597**	**583 940**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Exclusief landsverdediging en voorraadwijzigingen.

IX-2B - Investeringen in het geheel van de economie in werkelijke prijzen (a)

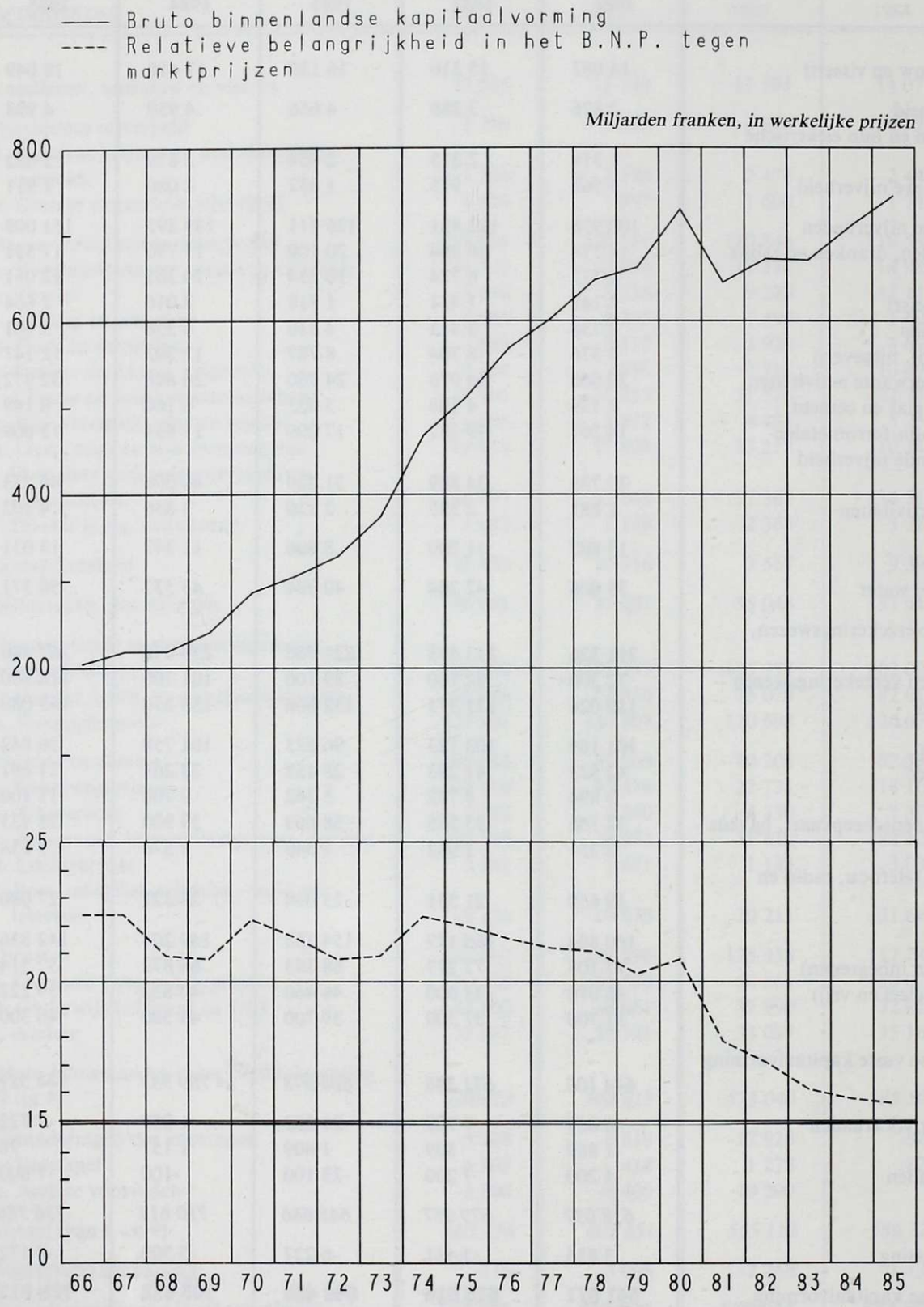
Miljoenen franken

BEDRIJFSTAK	1981	1982	1983	1984	1985
Landbouw, bosbouw en visserij	14 087	15 310	16 139	17 418	18 049
Extractieve nijverheid	2 876	3 288	4 656	4 950	4 993
a. Steenkoolmijnen en hun elektrische centrales	1 314	2 313	2 804	2 870	3 082
b. Overige extractieve nijverheid	1 562	975	1 852	2 080	1 911
Be- en verwerkende nijverheden	100 936	122 421	126 711	139 395	151 009
a. Voedingsmiddelen, dranken en tabak	14 774	16 364	20 109	17 790	17 591
b. Textiel	4 777	6 774	10 534	14 305	12 081
c. Kleding en schoeisel	1 141	1 431	1 718	2 016	1 664
d. Hout en meubelen	2 738	3 413	4 510	4 356	3 461
e. Papier, drukkerij, uitgeverij	7 376	8 704	8 787	12 302	12 147
f. Chemie en aanverwante activiteiten	20 068	24 976	24 760	26 698	32 972
g. Klei, ceramiek, glas en cement	4 139	4 198	5 035	6 160	8 149
h. IJzer, staal en non-ferrometalen	14 307	19 337	17 299	11 834	13 609
i. Metaalverwerkende nijverheid en scheepsbouw	29 735	34 889	31 229	40 096	45 233
j. Diverse n.e.g. activiteiten	1 881	2 335	2 730	3 838	4 102
Bouwnijverheid	13 807	11 290	8 806	11 347	13 031
Elektriciteit, gas en water	39 006	42 264	40 924	45 533	50 371
Handel, bank- en verzekeringswezen, woongebouwen	211 326	213 475	221 766	239 950	267 380
a. Handel, bank- en verzekeringswezen	72 300	82 100	89 100	101 700	114 300
b. Woongebouwen	139 026	131 375	132 666	138 250	153 080
Vervoer en verkeer	101 184	103 123	96 623	101 758	96 842
a. Spoorwegverkeer	42 523	41 293	28 158	23 261	21 691
b. Wegvervoer	3 894	4 732	5 362	9 700	11 100
c. Zeevervoer, binnenscheepvaart, havens	32 766	33 585	38 669	39 900	31 433
d. Luchtvervoer	2 351	1 962	1 340	3 570	5 538
e. Post, telegraaf, telefoon, radio en televisie	19 650	21 551	23 094	25 327	27 080
Diensten	160 884	160 177	154 353	149 204	142 836
a. Overheid (wegen inbegrepen)	77 108	77 277	68 193	64 872	57 314
b. Onderwijs (officieel en vrij)	46 076	45 600	46 460	40 832	39 222
c. Andere	37 700	37 300	39 700	43 500	46 300
Bruto binnenlandse vaste kapitaalvorming (1 tot 8)	*644 106*	*671 348*	*669 978*	*709 555*	*744 511*
Veranderingen der voorraaden	-6 069	7 709	-21 292	1 057	-7 722
a. Veestapel	-1 869	509	1 809	1 157	78
b. Andere voorraaden	-4 200	7 200	-23 100	-100	-7 800
Totaal (1 tot 9)	*638 037*	*679 057*	*648 686*	*710 612*	*736 786*
Statistische aanpassing	3 834	-3 441	-6 227	-5 300	-8 172
Bruto binnenlandse kapitaalvorming	**641 871**	**675 616**	**642 459**	**705 312**	**728 617**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS

(a) Exclusief landsverdediging en voorraadwijzigingen.

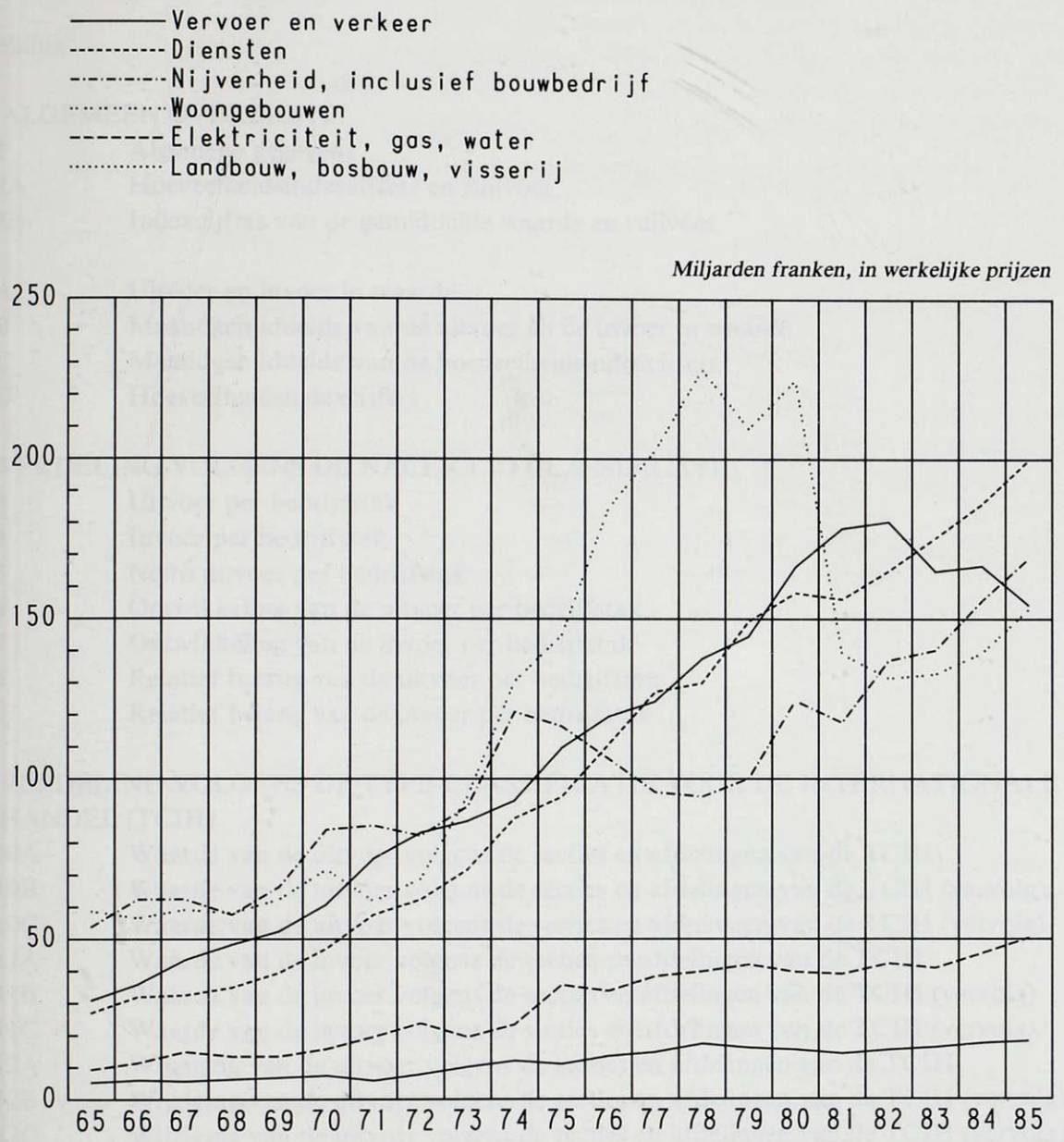
IX-A - Bruto binnenlandse kapitaalvorming (a)

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Exclusief landsverdediging en voorraadwijzigingen.

IX-B - Bruto binnenlandse kapitaalvorming volgens bedrijfstak (a)

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD

(a) Alle takken van de nijverheid zijn samengevoegd, inclusief het bouwbedrijf maar exclusief de sectoren elektriciteit, gas en water. Landsverdediging en voorraadwijziging zijn niet opgenomen. De woongebouwen worden afzonderlijk beschouwd. De diensten omvatten de rubriek «Handel, bank- en verzekeringswezen», het onderwijs, de medische beroepen en andere diensten aan gezinnen en bedrijven. De rubriek «Diensten-overheid» die in grote mate op de tak «Vervoer en verkeer». betrekking heeft, is bij deze laatste gevoegd.

X. BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BLEU

Inleiding		137
A. ALGEMEEN OVERZICHT		139
X-1	Algemene gegevens	139
X-2A	Hoeveelheidsindexcijfers en ruilvoet	140
X-2B	Indexcijfers van de gemiddelde waarde en ruilvoet	140
X-A	Uitvoer en invoer in waarde	141
X-B	Maandgemiddelde van de uitvoer en de invoer in waarde	142
X-C	Maandgemiddelde van de hoeveelheidsindexcijfers	143
X-D	Hoeveelheidsindexcijfers	144
B. VERDELING VOLGENS DE NACE-CLIO CLASSIFICATIE		145
X-3	Uitvoer per bedrijfstak	145
X-4	Invoer per bedrijfstak	146
X-5	Netto uitvoer per bedrijfstak	147
X-6	Ontwikkeling van de uitvoer per bedrijfstak	148
X-7	Ontwikkeling van de invoer per bedrijfstak	149
X-8	Relatief belang van de uitvoer per bedrijfstak	150
X-9	Relatief belang van de invoer per bedrijfstak	151
C. VERDELING VOLGENS DE TYPE-CLASSIFICATIE VOOR DE INTERNATIONALE HANDEL (TCIH)		152
X-10A	Waarde van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH	152
X-10B	Waarde van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	153
X-10C	Waarde van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	154
X-11A	Waarde van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH	155
X-11B	Waarde van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	156
X-11C	Waarde van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	157
X-12A	Wijziging van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH	158
X-12B	Wijziging van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	159
X-12C	Wijziging van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	160
X-13A	Wijziging van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH	161
X-13B	Wijziging van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	162
X-13C	Wijziging van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	163
X-14A	Relatief belang van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH	164
X-14B	Relatief belang van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	165
X-14C	Relatief belang van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	166
X-15A	Relatief belang van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH	167
X-15B	Relatief belang van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	168
X-15C	Relatief belang van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	169
X-16A	Handelsbalans volgens de secties en afdelingen van de TCIH	170
X-16B	Handelsbalans volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	171
X-16C	Handelsbalans volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)	172

D. VERDELING VOLGENS GROTE ECONOMISCHE CATEGORIEEN 173
X-17 Waarde van de uitvoer volgens de grote economische categorieën 173
X-18 Waarde van de invoer volgens de grote economische categorieën 174
X-19 Wijziging van de uitvoer volgens de grote economische categorieën 175
X-20 Wijziging van de invoer volgens de grote economische categorieën 176
X-21 Waarde van de netto uitvoer volgens de grote economische categorieën 177
X-22A Geografische verdeling van de uitvoer volgens de grote economische categorieën in 1985 178
X-22B Geografische verdeling van de uitvoer volgens de grote economische categorieën in 1985 (vervolg) 179
X-22C Geografische verdeling van de uitvoer volgens de grote economische categorieën in 1985 (vervolg) 180
X-22D Geografische verdeling van de uitvoer volgens de grote economische categorieën in 1985 (vervolg) 181
X-23A Geografische verdeling van de invoer volgens de grote economische categorieën in 1985 182
X-23B Geografische verdeling van de invoer volgens de grote economische categorieën in 1985 (vervolg) 183
X-23C Geografische verdeling van de invoer volgens de grote economische categorieën in 1985 (vervolg) 184
X-23D Geografische verdeling van de invoer volgens de grote economische categorieën in 1985 (vervolg) 185
X-24A Geografische verdeling van de netto uitvoer volgens de grote economische categorieën in 1985 186
X-24B Geografische verdeling van de netto uitvoer volgens de grote economische categorieën in 1985 (vervolg) 187
X-24C Geografische verdeling van de netto uitvoer volgens de grote economische categorieën in 1985 (vervolg) 188
X-24D Geografische verdeling van de netto uitvoer volgens de grote economische categorieën in 1985 (vervolg) 189

E. GEOGRAFISCHE VERDELING 190
X-25 Geografische verdeling van de uitvoer 190
X-26 Geografische verdeling van de invoer 191
X-27 Geografische verdeling en jaarlijkse wijziging van de uitvoer 192
X-28 Geografische verdeling en jaarlijkse wijziging van de invoer 193
X-29 Geografische verdeling en relatief belang van de uitvoer 194
X-30 Geografische verdeling en relatief belang van de invoer 195
X-31 Geografische verdeling van de handelsbalans 196

F. BETALINGSBALANS 197
X-32A Algemene betalingsbalans op transactiebasis 197
X-32B Algemene betalingsbalans op transactiebasis (vervolg) 198

INLEIDING

De door het NIS opgestelde statistieken inzake de buitenlandse handel van de BLEU worden volgens het door de meeste landen toegepaste systeem van de bijzondere handel opgemaakt.

Wat de invoer betreft omvat de bijzondere handel:

a. de voor consumptie of gebruik aangegeven goederen bij aankomst in het douanegebied van de BLEU;
b. de tijdelijk in de BLEU ingevoerde goederen om er een veredelingsbewerking te ondergaan met het oog op wederuitvoer;
c. de opnieuw ingevoerde goederen na een veredelingsbewerking waarvoor zij tijdelijk naar het buitenland waren uitgevoerd;
d. de goederen die bij het verlaten van de standplaats voor consumptie of gebruik in de BLEU worden aangegeven.

Wat de uitvoer betreft, heeft de bijzondere handel betrekking op:

a. de goederen van Belgische of Luxemburgse oorsprong of herkomst die definitief het tolgebied van de BLEU verlaten;
b. de opnieuw uitgevoerde goederen na het ondergaan van de veredelingsbewerking waarvoor zij tijdelijk in de BLEU waren ingevoerd;
c. de tijdelijk naar het buitenland uitgevoerde goederen om er een veredelingsbewerking te ondergaan en die nadien weer in de BLEU worden ingevoerd.

Hierna worden drie nomenclaturen gehanteerd:

a. de algemene systematische bedrijfsindeling (classificatie «input-output») (NACE/CLIO), dit is een aangepaste nomenclatuur van de bedrijfstakken door de Europese Gemeenschap tot stand gebracht voor de uitwerking van input-outputtabellen;
b. de type-classificatie voor de internationale handel (TCIH), die een hergroepering geeft in vrij algemene categorieën van produkten, aangepast aan de de noden van de economische analyse;
c. de classificatie per grote economische categorieën, waardoor aggregatie over de drie basisgoederengroepen (investeringsgoederen, halffabrikaten en consumptiegoederen) in het systeem van nationale boekhouding van de Verenigde Naties mogelijk wordt.

Bij de invoer wordt in de statistiek als land van herkomst vermeld het land van waaruit de goederen naar de BLEU worden verzonden. M.a.w., het land waar, in uitvoering van het aankoopcontract, de verzending oorspronkelijk plaatsgreep, ongeacht de doorkruiste landen. Hebben de goederen evenwel voor hun aankomst in de BLEU in een transitoland het voorwerp uitgemaakt van een oponthoud of een rechtshandeling die geen verband houden met het vervoer,dan geldt als land van herkomst het laatste land waar het oponthoud of de rechtshandeling hebben plaatsgevonden. In de praktijk, wanneer in het transitoland de goederen worden genationaliseerd, verkocht, veredeld of in een douanepost worden opgeslagen, dan is het land waar die handeling gebeurde als land van herkomst te beschouwen.

Bij de uitvoer is het land van bestemming het laatst gekende land, op het tijdstip van de verzending, naar hetwelk de goederen moeten worden verzonden.

De in de statistiek van de buitenlandse handel opgenomen waarde van de goederen is de aangegeven waarde, bepaald op basis van f.o.b.-prijs (free on board) bij de uitvoer en de c.i.f.-prijs (cost, insurance, freight) bij de invoer. Voor snijbloemen, verse groenten en fruit wordt de waarde geraamd aan de hand van door de Administratie van Douanen en Accijnzen forfaitair bepaalde gemiddelde maandprijzen.

De indexcijfers van de buitenlandse handel zijn kettingindexcijfers op een vaste basis herleid. Zij worden opgesteld op grond van de waarneming van een om het jaar te hernieuwen steekproef die ongeveer 85 % van de totale in de statistiek opgenomen goederen dekt.

De hoeveelheidsindexcijfers worden berekend om het verloop van de in- en de uitvoer te volgen, na uitschakeling van de schommelingen die uit de prijsbewegingen voortvloeien. Dit indexcijfer is het gewogen rekenkundig gemiddelde van de enkelvoudige indexcijfers der in- of uitgevoerde hoeveelheden van de verschillende produkten, waarbij de wegingscoëfficiënten evenredig zijn met de in- of uitvoerwaarde van deze produkten tijdens de basisperiode. Het gaat dus om een indexcijfer met vaste wegingscoëfficiënten van het Laspeyres-type.

Indexcijfers van de gemiddelde waarde werden uitgewerkt om het prijsverloop weer te geven. Het gaat hierbij om het gewogen rekenkundig gemiddelde van de indexcijfers van de gemiddelde waarde der verschillende soorten goederen. De wegingen zijn evenredig met de waarden van de tijdens de berekeningsperiode, in- of uitgevoerde hoeveelheden, waarbij deze waarden worden berekend op de prijzen tijdens de basisperiode. Het zijn indexcijfers met variabele wegingscoëfficiënt van het Paasche-type.

De netto ruilvoet is de met 100 vermenigvuldigde verhouding tussen de indexcijfers van de gemiddelde waarde bij de uitvoer en de gemiddelde waarde bij de invoer; indien hij 100 overschrijdt, dan kan het land meer invoer betalen met minder uitvoer.

Alle gegevens voor 1985 zijn voorlopig, het NIS verschaft de definitieve gegevens pas na verloop van één jaar.

A. ALGEMEEN OVERZICHT

X-1 - Algemene gegevens

JAAR (a)	Hoeveelheid (duizenden tonnen)		Waarde (miljoenen franken)			Dekkings-coëfficiënt in %
	Invoer	Uitvoer	Invoer (cif)	Uitvoer (fob)	Saldo	
1975	11 488	6 328	94 245	88 073	-6 172	93,5
1976	12 689	6 701	114 080	105 538	-8 542	92,5
1977	12 452	7 044	120 665	112 059	-8 606	92,9
1978	12 981	6 874	127 170	117 522	-9 648	92,4
1979	14 026	7 302	148 696	138 435	-10 261	93,1
1980	13 608	7 661	175 067	157 530	-17 537	90,0
1981	12 872	7 455	192 480	171 860	-20 620	89,3
1982	12 392	7 315	221 113	199 429	-21 684	90,2
1983	11 760	7 624	235 072	220 945	-14 127	94,0
1984	12 497	8 030	266 314	249 343	-16 971	93,6
1985 (b)	12 372	7 847	276 289	263 644	-12 645	95,4
MAAND						
1984 Januari	12 266	7 453	267 105	238 008	-29 017	89,1
Februari	12 050	7 369	272 699	249 879	-22 820	91,6
Maart	12 919	8 809	291 294	274 471	-16 822	94,2
April	12 223	7 942	263 568	245 975	-17 592	93,3
Mei	15 017	8 229	278 454	258 621	-19 834	92,9
Juni	12 135	8 103	254 971	239 763	-15 218	94,0
Juli	10 484	7 473	225 214	224 766	-448	99,8
Augustus	11 405	7 614	235 181	200 436	-34 744	85,2
September	13 186	8 398	264 561	254 436	-10 125	96,2
October	12 902	9 057	298 467	281 712	-16 756	94,4
November	14 124	8 335	288 803	268 155	-20 648	92,9
December	11 248	7 578	255 453	255 815	362	100,1
TOTAAL	**149 959**	**96 360**	**3 195 769**	**2 992 116**	**-203 653**	**93,6**
1985 Januari	12 362	6 264	278 436	251 610	-26 826	90,4
(b) Februari	12 269	6 598	296 905	254 520	-42 385	85,7
Maart	11 978	7 857	297 249	283 042	-14 207	95,2
April	12 298	7 517	283 455	265 136	-18 319	93,5
Mei	11 940	7 960	277 327	274 417	-2 910	99,0
Juni	12 108	8 280	269 947	271 954	2 007	100,7
Juli	11 201	8 167	252 231	257 413	5 182	102,1
Augustus	11 992	7 005	239 020	204 669	-34 351	85,6
September	12 777	9 057	274 589	271 340	-3 249	98,8
October	14 253	9 762	308 598	302 506	-6 092	98,0
November	13 112	7 837	272 334	259 120	-13 214	95,2
December	12 178	7 859	265 377	267 997	2 620	101,0
TOTAAL	**148 468**	**94 163**	**3 315 468**	**3 163 724**	**-151 744**	**95,4**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

(a) Maandgemiddelde.
(b) Voorlopige gegevens.

X-2A - Hoeveelheidsindexcijfers en ruilvoet

1980 = 100

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
A. Invoer	100,00	95,88	96,81	95,54	100,25	103,78
Grond- en hulpstoffen	100,00	99,03	103,55	104,97	115,15	120,16
Uitrustingsgoederen	100,00	91,99	95,39	90,92	94,80	106,56
Duurzame consumptie-goederen	100,00	92,05	89,12	86,96	90,26	93,87
Niet-duurzame consumptie-goederen	100,00	98,89	101,37	99,03	104,65	108,07
B. Uitvoer	100,00	100,20	101,91	106,13	111,48	115,59
Grond- en hulpstoffen	100,00	100,08	100,86	108,76	117,01	122,47
Uitrustingsgoederen	100,00	99,05	98,51	97,77	103,51	110,24
Duurzame consumptie-goederen	100,00	102,86	108,63	115,60	113,09	111,32
Niet-duurzame consumptie-goederen	100,00	104,91	107,68	113,80	121,04	128,74
C. Ruilvoet (= B/A)	100,00	104,51	105,27	111,08	111,20	111,38

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

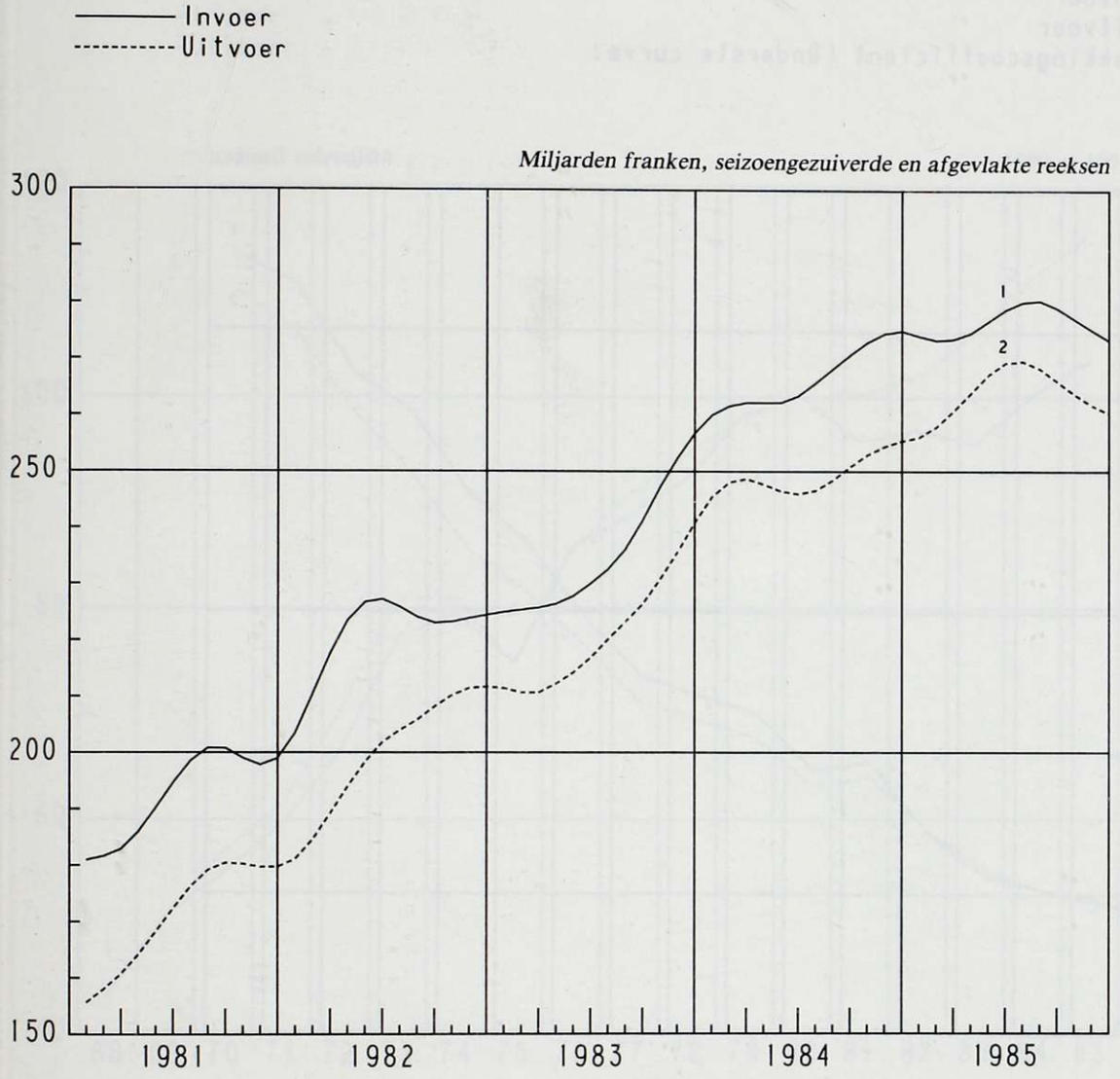
X-2B - Indexcijfers van de gemiddelde waarde en ruilvoet

1980 = 100

OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
A. Invoer	100,00	114,67	130,46	140,54	151,75	152,08
Grond- en hulpstoffen	100,00	104,64	113,64	124,22	133,81	131,81
Uitrustingsgoederen	100,00	113,65	130,31	145,75	153,99	156,99
Duurzame consumptie-goederen	100,00	110,85	125,59	138,72	147,19	151,76
Niet-duurzame consumptie-goederen	100,00	110,33	127,40	133,16	141,74	145,05
B. Uitvoer	100,00	108,88	124,23	132,16	141,98	144,79
Grond- en hulpstoffen	100,00	104,15	116,84	124,36	134,05	133,95
Uitrustingsgoederen	100,00	109,96	127,54	131,54	141,75	150,93
Duurzame consumptie-goederen	100,00	108,54	126,07	141,54	148,95	155,50
Niet-duurzame consumptie-goederen	100,00	110,63	123,46	129,65	137,95	141,32
C. Ruilvoet (= B/A)	100,00	94,95	95,22	94,04	93,56	95,21

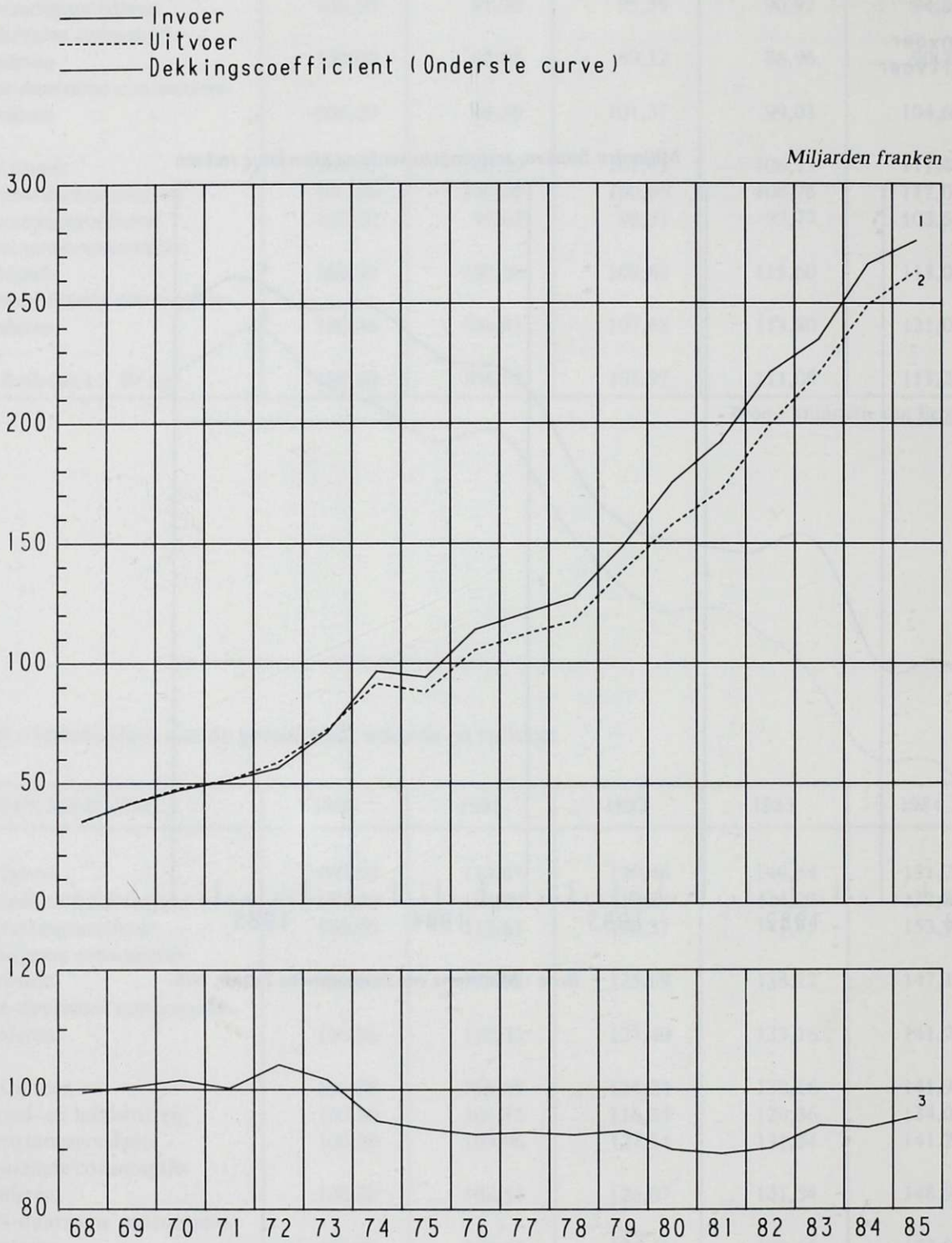
Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

X-A - Uitvoer en invoer in waarde

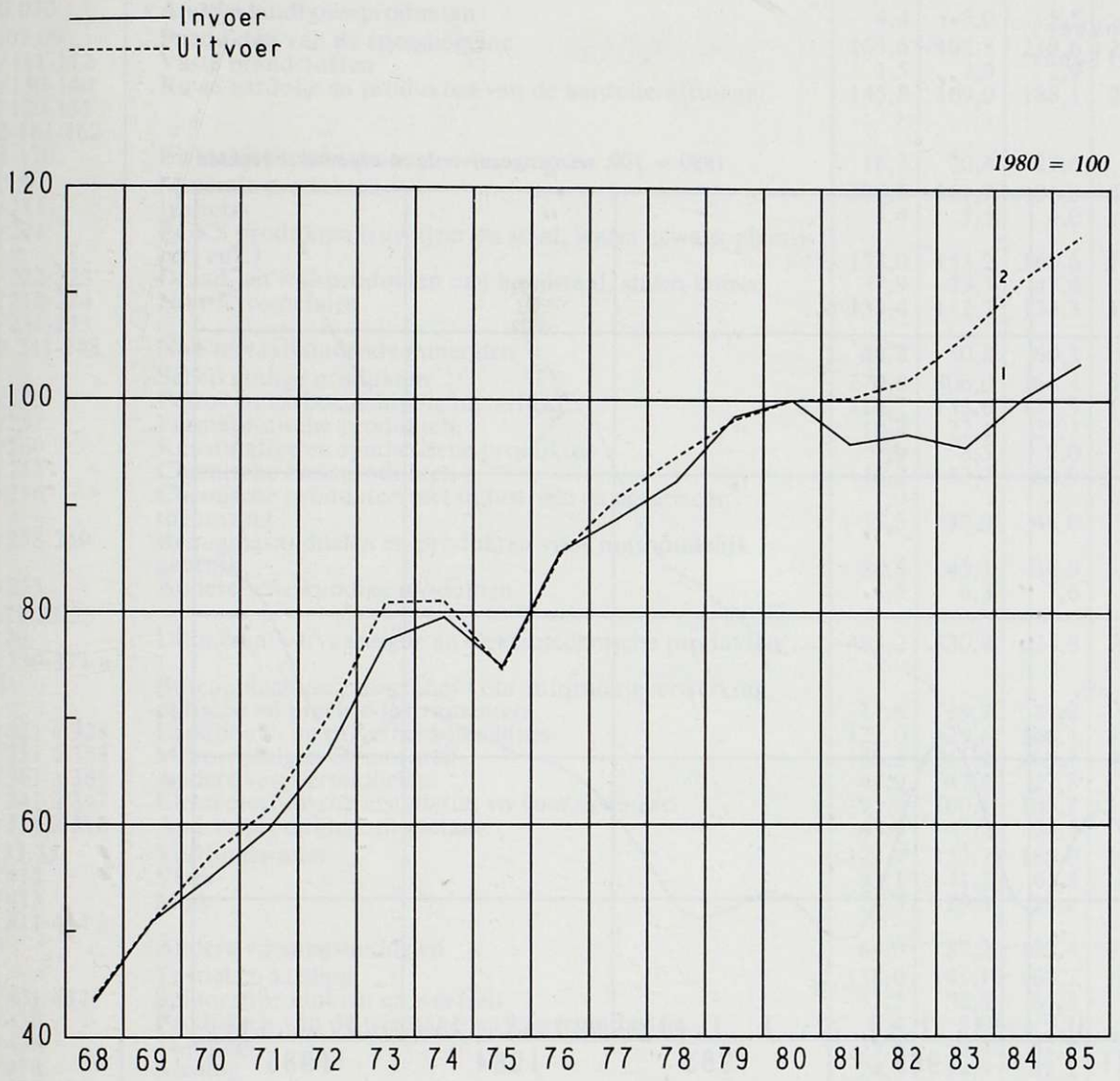
Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

X-B - Maandgemiddelde van de uitvoer en de invoer in waarde

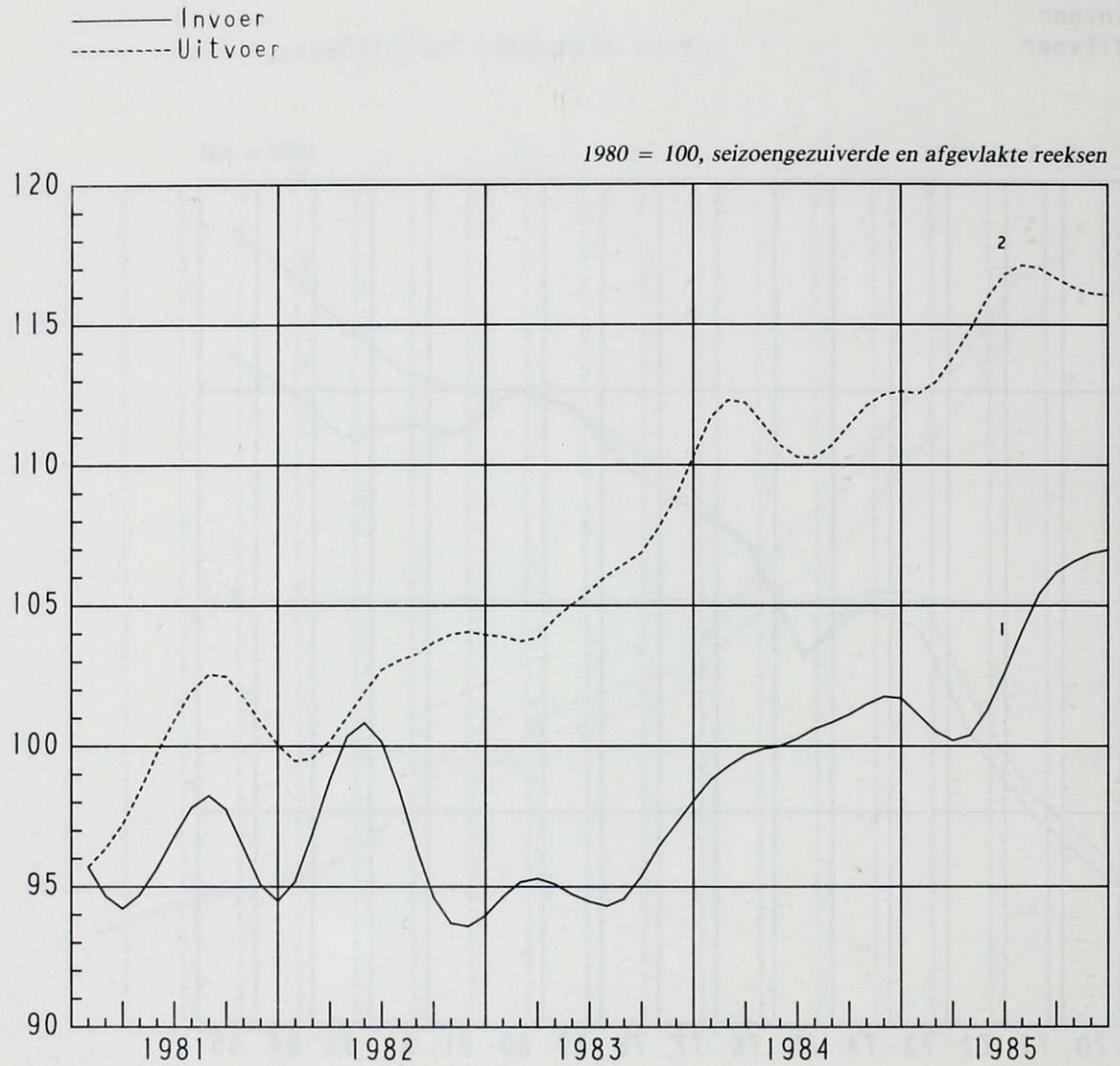

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

X-C - Maandgemiddelde van de hoeveelheidsindexcijfers

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS

B. VERDELING PER BEDRIJFSTAK

X-3 - Uitvoer per bedrijfstak

Miljarden franken

NACE-CLIO	OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
01	Landbouw-, bosbouw- en visserijprodukten	51,3	58,7	68,0	67,2	80,6	72,9
01/011	Plantaardige produkten	35,5	42,0	50,4	47,0	57,4	47,7
01/014	Dierlijke produkten	11,4	11,7	12,1	14,2	16,2	16,7
01/012							
013-019							
020-030	Andere landbouwprodukten	4,4	5,0	5,5	6,0	7,0	8,4
03.07.09	Produkten van de energiesector	163,6	192,3	218,6	229,3	244,2	221,5
03/111-112	Vaste brandstoffen	1,5	2,9	2,9	2,8	4,6	5,2
07/130-140	Ruwe aardolie en produkten van de aardolieraffinage	145,8	169,0	188,1	204,3	215,7	184,0
09/120-151							
152-161-162							
163-170	Elektriciteit, gas, water	16,3	20,4	27,6	22,3	23,9	32,3
13.15	Minerale produkten	380,8	361,9	406,8	439,8	505,8	523,8
13/211	Ijzererts	3,4	5,5	4,0	3,6	4,0	3,7
13/221	EGKS produkten (ruw ijzer en staal, warm gewalst plaatijzer, enz.)	158,0	153,2	160,6	171,6	209,7	219,9
13/222-223	Draad- en walsprodukten van bandstaal, stalen buizen	37,9	39,7	47,6	57,4	65,7	71,3
13/212-224	Non-ferrometalen	133,4	112,7	134,3	139,2	148,7	152,3
15/231-233							
239-241-248	Niet-metaalhoudende mineralen	48,2	50,8	60,3	67,9	77,8	76,6
17	Scheikundige produkten	270,9	306,0	366,4	412,5	481,9	518,4
17/252	Petro- en carbochemische nijverheid	118,7	133,6	155,9	182,8	218,3	231,2
17/257	Farmaceutische produkten	18,7	22,1	27,3	31,6	35,8	37,8
17/260	Kunstmatige en synthetische produkten	7,9	8,3	8,0	8,5	10,1	10,8
17/253	Chemische basisprodukten	46,2	52,7	62,9	68,0	78,3	84,7
17/256	Chemische produkten met industriële en agrarische toepassing	35,5	37,9	48,0	56,0	64,4	72,2
17/258-259	Reinigingsmiddelen en produkten voor huishoudelijk gebruik	38,5	45,1	56,9	56,6	64,1	70,1
17/255	Andere scheikundige produkten	5,5	6,3	7,6	9,0	10,9	11,7
19.21.23.25							
27.29	Uit metaal vervaardigde en elektrotechnische produkten	483,2	530,8	624,8	701,5	745,2	843,9
23/330-371 à 374	Bureaumachines, machines voor informatieverwerking, optische en precisie-instrumenten	17,6	19,7	27,8	34,0	42,1	48,1
21/321 à 328	Landbouw- en nijverheidsmachines	122,0	129,6	140,1	153,1	170,8	191,5
27/351 à 353	Motorrijtuigen en motoren	186,2	211,2	269,5	313,7	314,9	364,0
29/361 à 365	Andere vervoermiddelen	44,9	47,8	27,8	24,6	23,3	33,0
25/341 à 347	Elektrotechnische installaties en voorzieningen	95,0	100,1	105,2	118,0	127,8	137,8
19/311 à 316	Andere produkten uit metaal	43,9	47,7	54,5	58,2	66,2	69,6
31.33.35	Voedingswaren	122,4	157,7	186,0	197,4	241,5	250,2
31/412	Vlees	33,1	41,2	44,8	48,3	56,6	56,8
31/413	Melk	25,3	29,3	38,8	34,7	40,4	40,1
35/411-414 à 423	Andere voedingsmiddelen	64,0	87,2	102,4	114,5	144,4	153,3
41	Textiel en kleding	138,0	145,1	163,7	187,0	215,5	225,7
41/431-432	Spinnerijprodukten en weefsels	51,5	52,8	61,5	70,3	81,1	84,9
41/436	Produkten van de tricotage- en kousenindustrie	7,4	8,0	9,1	12,0	12,8	13,5
41/438	Tapijten	39,4	38,4	42,5	49,0	57,5	59,5
41/453	Kleding	24,0	24,9	28,2	30,6	33,9	34,8
41/439-455 456	Andere produkten van de textiel- en kledingnijverheid	20,2	21,0	22,3	25,2	30,2	33,0
37.39.43							
45.47.49							
51.53.55	Andere nijverheidsprodukten	280,0	309,8	358,8	416,7	477,4	507,5
37/424 à 429	Dranken en tabak	13,6	17,5	21,3	23,3	25,9	27,7
43/441							
442-451	Leder, huiden en schoeisel	5,2	5,0	6,0	7,0	8,9	10,3
45/461 à 467	Hout en houten meubelen	32,3	33,6	39,2	44,8	49,4	50,4
47/471 à 474	Papier, papierwaren en drukwerk	46,9	52,8	60,4	65,1	76,7	82,7
49/481 à 483	Rubberartikelen en artikelen van plastiek	49,6	55,7	63,2	79,4	93,2	103,8
51/491	Sieraden, smeedwerk en diamanten	119,7	129,9	149,6	172,5	193,8	201,9
51/492 à 495	Niet elders genoemde produkten (muziekinstrumenten, films)	5,0	5,9	7,2	9,8	9,6	9,7
55/620	Stoffen bestemd voor recuperatie	7,8	9,3	11,9	14,7	19,8	21,0
	ALGEMEEN TOTAAL	**1 890,4**	**2 062,3**	**2 393,2**	**2 651,3**	**2 992,1**	**3 163,9**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

X-4 - Invoer per bedrijfstak

Miljarden franken

NACE-CLIO	OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
01	Landbouw-, bosbouw- en visserijprodukten	124,3	143,1	170,8	176,7	210,0	207,7
01/011	Plantaardige produkten	74,7	92,0	111,0	112,6	133,2	124,9
01/014	Dierlijke produkten	14,1	15,2	18,2	18,7	23,1	24,6
01/012-013 019-020-030	Andere landbouwprodukten	35,5	35,8	41,5	45,4	53,7	58,2
03.07.09	Produkten van de energiesector	370,5	481,8	562,8	549,9	609,2	579,3
03/111-112	Vaste brandstoffen	21,3	29,1	37,8	30,0	36,9	39,0
07/130-140	Ruwe aardolie en produkten van de aardolieraffinage	282,6	365,3	422,6	412,1	445,6	391,5
09/120-151 152-161-162 163-170	Elektriciteit, gas, water	66,5	87,4	102,4	107,8	126,7	148,9
13.15	Minerale produkten	270,7	272,9	285,1	321,6	353,8	375,8
13/211	Ijzererts	28,6	35,4	32,7	34,6	40,8	45,8
13/221	EGKS produkten (ruw ijzer en staal, warm gewalst plaatijzer, enz.)	35,9	36,2	43,8	50,8	59,6	62,2
13/222-223	Draad- en walsprodukten van bandstaal, stalen buizen	15,2	14,6	19,8	20,4	22,9	26,2
13/212-224	Non-ferrometalen	147,6	143,1	139,1	164,9	173,6	181,6
15/231-233 239-241-248	Niet-metaalhoudende mineralen	43,4	43,6	49,8	51,0	56,9	59,9
17	Scheikundige produkten	203,4	231,2	279,3	315,2	378,5	408,2
17/252	Petro- en carbochemische nijverheid	97,8	113,5	136,0	152,6	190,2	202,8
17/257	Farmaceutische produkten	17,5	18,5	21,3	25,8	27,9	29,2
17/260	Kunstmatige en synthetische produkten	15,1	17,5	20,2	24,7	25,8	26,2
17/253	Chemische basisprodukten	27,3	30,2	36,5	43,5	53,0	59,8
17/256	Chemische produkten met industriële en agrarische toepassing	26,1	29,3	35,5	37,8	45,6	49,5
17/258-259	Reinigingsmiddelen en produkten voor huishoudelijk gebruik	14,8	17,0	23,5	24,0	28,5	32,5
17/255	Andere scheikundige produkten	4,9	5,2	6,2	6,8	7,7	8,4
19.21.23.25. 27.29	Uit metaal vervaardigde en elektrotechnische produkten	556,0	578,6	670,3	718,4	792,5	888,3
23/330-371 à 374	Bureaumachines, machines voor informatieverwerking, optische en precisie-instrumenten	37,8	42,3	52,6	62,2	79,2	91,6
21/321 à 328	Landbouw- en nijverheidsmachines	120,4	115,5	135,7	138,6	157,9	175,2
27/351 à 353	Motorrijtuigen en motoren	205,9	221,7	269,0	305,4	318,9	364,6
29/361 à 365	Andere vervoermiddelen	32,4	35,1	37,2	32,9	36,7	33,2
25/341 à 347	Elektrotechnische installaties en voorzieningen	102,9	108,2	115,9	119,9	134,1	151,7
19/311 à 316	Andere produkten uit metaal	56,7	55,8	59,8	59,3	65,8	71,9
31.33.35	Voedingswaren	113,4	130,2	160,5	160,7	190,1	188,9
31/412	Vlees	18,3	20,2	24,7	24,3	26,6	27,7
31/413	Melk	27,3	33,1	45,3	38,0	40,1	40,3
35/411-414 à 423	Andere voedingsmiddelen	67,7	77,0	90,5	98,4	123,5	120,9
41	Textiel en kleding	119,6	123,1	141,1	152,3	169,7	175,3
41/431-432	Spinnerijprodukten en weefsels	44,2	44,1	50,7	56,7	66,6	67,8
41/436	Produkten van de tricotage- en kousenindustrie	21,2	22,9	26,7	28,5	29,2	30,7
41/438	Tapijten	7,1	6,5	7,0	7,2	8,3	7,9
41/453	Kleding	34,2	37,1	42,3	44,4	48,1	51,5
41/439-455 456 37.39.43.45 47.49.51.53 55	Andere produkten van de textiel- en kledingnijverheid	12,9	12,6	14,4	15,4	17,4	17,4
37/424 à 429	Andere nijverheidsprodukten	342,9	348,8	383,6	426,1	491,9	492,0
43/441-442 451	Dranken en tabak	14,0	14,7	17,3	18,9	21,9	21,3
45/461 à 467	Leder, huiden en schoeisel	22,0	20,7	24,7	26,0	30,0	32,9
47/471 à 474	Hout en houten meubelen	40,9	39,6	40,5	40,4	43,0	44,3
49/481 à 483	Papier, papierwaren en drukwerk	57,5	64,1	74,0	78,4	96,3	100,0
51/491	Rubberartikelen en artikelen van plastiek	42,8	43,8	51,7	57,1	64,0	69,3
51/492 à 495	Sieraden, smeedwerk en diamanten	146,4	145,7	152,5	179,8	203,1	190,5
55/620	Niet elders genoemde produkten (muziekinstrumenten, films)	10,7	11,0	12,3	13,3	15,0	14,3
	Stoffen bestemd voor recuperatie	8,6	9,3	10,6	12,2	18,5	19,4
	ALGEMEEN TOTAAL	**2 100,8**	**2 309,8**	**2 653,4**	**2 820,9**	**3 195,8**	**3 315,6**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

X-5 - Netto uitvoer per bedrijfstak

Miljarden franken

NACE-CLIO	OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
01	Landbouw-, bosbouw- en visserijprodukten	-73,0	-84,4	-102,7	-109,5	-129,4	-134,8
01/011	Plantaardige produkten	-39,2	-50,1	-60,6	-65,6	-75,8	-77,1
01/014	Dierlijke produkten	-2,7	-3,6	-6,1	-4,5	-6,9	-7,9
01/012-013							
019-020-030	Andere landbouwprodukten	-31,1	-30,8	-36,0	-39,4	-46,6	-49,7
03.07.09	Produkten van de energiesector	-206,8	-289,5	-344,2	-320,6	-365,1	-357,9
03/111-112	Vaste brandstoffen	-19,8	-26,3	-34,9	-27,2	-32,3	-33,8
07/130-140	Ruwe aardolie en produkten van de aardolieraffinage	-136,8	-196,2	-234,5	-207,8	-229,9	-207,4
09/120-151							
152-161-162							
163-170	Elektriciteit, gas, water	-50,2	-67,0	-74,8	-85,6	-102,8	-116,6
13.15	Minerale produkten	110,1	89,0	121,7	118,2	152,0	148,1
13/211	Ijzererts	-25,2	-29,8	-28,7	-31,0	-36,9	-42,1
13/221	EGKS produkten (ruw ijzer en staal, warm gewalst plaatijzer, enz.)	122,0	117,0	116,8	120,9	150,1	157,7
13/222-223	Draad- en walsprodukten van bandstaal, stalen buizen	22,7	25,1	27,8	37,1	42,8	45,0
13/212-224	Non-ferrometalen	-14,2	-30,4	-4,8	-25,7	-24,9	-29,3
15/231-233							
239-241-248	Niet-metaalhoudende mineralen	4,8	7,2	10,5	16,9	20,9	16,7
17	Scheikundige produkten	67,4	74,8	87,1	97,3	103,4	110,2
17/252	Petro- en carbochemische nijverheid	20,9	20,2	19,8	30,3	28,1	28,4
17/257	Farmaceutische produkten	1,2	3,6	6,0	5,8	7,9	8,6
17/260	Kunstmatige en synthetische produkten	-7,2	-9,2	-12,2	-16,2	-15,7	-15,3
17/253	Chemische basisprodukten	18,9	22,5	26,4	24,5	25,3	25,1
17/256	Chemische produkten met industriële en agrarische toepassing	9,4	8,5	12,4	18,2	18,9	22,7
17/258-259	Reinigingsmiddelen en produkten voor huishoudelijk gebruik	23,7	28,1	33,4	32,6	35,8	37,6
17/255	Andere scheikundige produkten	0,6	1,1	1,4	2,2	3,1	3,2
19.21.23.25.							
27.29	Uit metaal vervaardigde en elektrotechnische produkten	-72,8	-47,8	-45,4	-16,9	-47,3	-44,4
23/330-371 à 374	Bureaumachines, machines voor informatieverwerking, optische en precisie-instrumenten	-20,2	-22,6	-24,8	-28,2	-37,0	-43,5
21/321 à 328	Landbouw- en nijverheidsmachines	1,7	14,1	4,4	14,4	13,0	16,3
27/351 à 353	Motorrijtuigen en motoren	-19,6	-10,5	0,4	8,3	-4,0	-0,7
29/361 à 365	Andere vervoermiddelen	12,5	12,7	-9,4	-8,3	-13,4	-0,2
25/341 à 347	Elektrotechnische installaties en voorzieningen	-8,0	-8,1	-10,7	-2,0	-6,3	-13,9
19/311 à 316	Andere produkten uit metaal	-12,9	-8,2	-5,3	-1,1	0,4	-2,3
31.33.35	Voedingswaren	9,0	27,5	25,5	36,8	51,3	61,3
31/412	Vlees	14,7	21,0	20,1	23,9	30,1	29,1
31/413	Melk	-2,0	-3,8	-6,5	-3,3	0,3	-0,2
35/411-414 à 423	Andere voedingsmiddelen	-3,7	10,2	11,9	16,1	21,0	32,4
41	Textiel en kleding	18,5	22,0	22,6	34,7	45,8	50,3
41/431-432	Spinnerijprodukten en weefsels	7,3	8,7	10,8	13,6	14,5	17,1
41/436	Produkten van de tricotage- en kousenindustrie	-13,9	-14,8	-17,6	-16,6	-16,4	-17,2
41/438	Tapijten	27,8	31,9	35,5	41,7	49,1	51,7
41/453	Kleding	-10,2	-12,1	-14,1	-13,8	-14,2	-16,6
41/439-455 456	Andere produkten van de textiel- en kledingnijverheid	7,3	8,4	7,9	9,7	12,7	15,5
37.39.43.45. 47.49.51.53. 55	Andere nijverheidsprodukten	-62,9	-39,0	-24,8	-9,4	-14,4	15,4
37/424 à 429	Dranken en tabak	-0,4	2,8	4,0	4,4	4,1	6,4
43/441-442 451	Leder, huiden en schoeisel	-16,8	-15,7	-18,7	-19,0	-21,1	-22,7
45/461 à 467	Hout en houten meubelen	-8,7	-6,0	-1,3	4,4	6,3	6,1
47/471 à 474	Papier, papierwaren en drukwerk	-10,5	-11,2	-13,6	-13,3	-19,6	-17,3
49/481 à 483	Rubberartikelen en artikelen van plastiek	6,8	11,9	11,5	22,4	29,2	34,5
51/491	Sieraden, smeedwerk en diamanten	-26,7	-15,7	-2,9	-7,2	-9,3	11,4
51/492 à 495	Niet elders genoemde produkten (muziekinstrumenten, films)	-5,7	-5,1	-5,1	-3,5	-5,4	-4,5
55/620	Stoffen bestemd voor recuperatie	-0,8	0,0	1,3	2,4	1,3	1,6
	ALGEMEEN TOTAAL	**-210,4**	**-247,4**	**-260,2**	**-169,5**	**-203,7**	**-151,7**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

X-6 - Ontwikkeling van de uitvoer per bedrijfstak

Variatie in %

NACE-CLIO	OMCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
01	Landbouw-, bosbouw- en visserijprodukten	13,2	14,3	16,0	-1,2	20,0	-9,7
01/011	Plantaardige produkten	16,5	18,2	20,2	-6,8	22,2	-16,9
01/014	Dierlijke produkten	7,3	2,0	3,4	17,8	13,9	3,2
01/012-013							
019-020-030	Andere landbouwprodukten	4,4	14,6	9,9	8,6	17,7	19,8
03.07.09	Produkten van de energiesector	45,9	17,5	13,7	4,9	6,5	-9,3
03/111-112	Vaste brandstoffen	24,8	86,7	3,0	-5,6	64,2	13,5
07/130-140	Ruwe aardolie en produkten van de aardolieraffinage	48,4	15,9	11,3	8,6	5,6	-14,7
09/120-151							
152-161-162							
163-170	Elektriciteit, gas, water	28,7	25,4	35,1	-19,4	7,5	34,9
13.15	Minerale produkten	13,7	-5,0	12,4	8,1	15,0	3,6
13/211	Ijzererts	27,5	65,4	-27,1	-11,4	10,4	-5,7
13/221	EGKS produkten (ruw ijzer en staal, warm gewalst plaatijzer, enz.)	0,9	-3,0	4,8	6,9	22,2	4,9
13/222-223	Draad- en walsprodukten van bandstaal, stalen buizen	4,9	4,8	19,9	20,7	14,3	8,6
13/212-224	Non-ferrometalen	36,0	-15,6	19,2	3,7	6,8	2,4
15/231-233							
239-241-248	Niet-metaalhoudende mineralen	16,2	5,4	18,7	12,6	14,6	-1,6
17	Scheikundige produkten	11,9	13,0	19,7	12,6	16,8	7,6
17/252	Petro- en carbochemische nijverheid	3,8	12,6	16,6	17,3	19,4	5,9
17/257	Farmaceutische produkten	16,3	17,8	23,6	16,0	13,1	5,6
17/260	Kunstmatige en synthetische produkten	-3,1	5,2	-4,1	6,5	19,6	7,1
17/253	Chemische basisprodukten	9,0	14,3	19,2	8,2	15,0	8,3
17/256	Chemische produkten met industriële en agrarische toepassing	27,3	6,8	26,6	16,8	15,0	12,0
17/258-259	Reinigingsmiddelen en produkten voor huishoudelijk gebruik	34,8	17,1	26,1	-0,6	13,4	9,3
17/255	Andere scheikundige produkten	14,7	15,5	19,7	18,7	21,2	7,2
19.21.23.25.							
27.29	Uit metaal vervaardigde en elektrotechnische produkten	6,9	9,8	17,7	12,3	6,2	13,2
23/330-371 à	Bureaumachines, machines voor informatieverwerking,						
374	optische en precisie-instrumenten	23,1	12,0	41,4	22,2	24,0	14,0
21/321 à 328	Landbouw- en nijverheidsmachines	7,7	6,2	8,1	9,3	11,6	12,1
27/351 à 353	Motorrijtuigen en motoren	-3,7	13,4	27,6	16,4	0,4	15,6
29/361 à 365	Andere vervoermiddelen	1,6	6,3	-41,8	-11,6	-5,1	41,6
25/341 à 347	Elektrotechnische installaties en voorzieningen	14,5	5,3	5,2	12,1	8,4	7,8
19/311 à 316	Andere produkten uit metaal	13,9	8,7	14,2	6,8	13,8	5,1
31.33.35	Voedingswaren	13,6	28,8	18,0	6,1	22,3	3,6
31/412	Vlees	7,5	24,5	8,8	7,7	17,4	0,3
31/413	Melk	13,1	15,9	32,5	-10,5	16,4	-0,7
35/411-414 à							
423	Andere voedingsmiddelen	17,3	36,2	17,4	11,8	26,2	6,2
41	Textiel en kleding	11,9	5,1	12,8	14,2	15,2	4,7
41/431-432	Spinnerijprodukten en weefsels	8,3	2,5	16,5	14,3	15,3	4,7
41/436	Produkten van de tricotage- en kousenindustrie	14,8	8,9	13,7	31,1	7,2	5,1
41/438	Tapijten	18,5	10,0	10,7	15,3	17,4	3,6
41/453	Kleding	7,7	3,7	13,4	8,2	11,0	2,7
41/439-455							
456	Andere produkten van de textiel- en kledingnijverheid	14,9	3,7	6,5	12,8	19,9	9,2
37.39.43.45.							
47.49.51.53.							
55	Andere nijverheidsprodukten	15,0	10,6	15,8	16,1	14,6	6,3
37/424 à 429	Dranken en tabak	4,8	28,2	21,8	9,8	11,1	6,7
43/441-442							
451	Leder, huiden en schoeisel	-0,1	-3,0	20,5	15,4	28,7	14,8
45/461 à 467	Hout en houten meubelen	17,4	4,2	16,5	14,5	10,2	2,0
47/471 à 474	Papier, papierwaren en drukwerk	12,9	12,6	14,3	7,8	17,8	7,8
49/481 à 483	Rubberartikelen en artikelen van plastiek	14,9	12,3	13,4	25,7	17,4	11,4
51/491	Sieraden, smeedwerk en diamanten	16,8	8,6	15,2	15,3	12,3	4,2
51/492 à 495	Niet elders genoemde produkten (muziekinstrumenten, films)	25,9	18,7	21,5	35,8	-1,8	0,8
55/620	Stoffen bestemd voor recuperatie	15,6	19,9	27,7	23,0	35,2	5,9
	ALGEMEEN TOTAAL	**13,8**	**9,1**	**16,0**	**10,8**	**12,9**	**5,7**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

X-7 - Ontwikkeling van de invoer per bedrijfstak

Variatie in %

NACE-CLIO	OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
01	Landbouw-, bosbouw- en visserijprodukten	6,1	15,1	19,3	3,5	18,9	-1,1
01/011	Plantaardige produkten	6,2	23,3	20,6	1,4	18,3	-6,2
01/014	Dierlijke produkten	-0,5	7,7	19,6	2,7	23,8	6,3
01/012-013							
019-020-030	Andere landbouwprodukten	8,7	0,9	15,9	9,3	18,3	8,3
03.07.09	Produkten van de energiesector	42,3	30,1	16,8	-2,3	10,8	-4,9
03/111-112	Vaste brandstoffen	10,3	36,8	29,9	-20,8	23,0	5,7
07/130-140	Ruwe aardolie en produkten van de aardolieraffinage	52,0	29,2	15,7	-2,5	8,1	-12,1
09/120-151							
152-161-162							
163-170	Elektriciteit, gas, water	20,9	31,4	17,2	5,3	17,5	17,5
13.15	Minerale produkten	30,3	0,8	4,5	12,8	10,0	6,2
13/211	Ijzererts	5,4	23,8	-7,5	5,7	18,0	12,3
13/221	EGKS produkten (ruw ijzer en staal, warm gewalst plaatijzer, enz.)	7,0	0,9	20,7	16,0	17,3	4,4
13/222-223	Draad- en walsprodukten van bandstaal, stalen buizen	23,6	-4,0	35,3	3,1	12,5	14,5
13/212-224	Non-ferrometalen	52,4	-3,1	-2,8	18,6	5,3	4,6
15/231-233							
239-241-248	Niet-metaalhoudende mineralen	14,6	0,5	14,1	2,4	11,7	5,2
17	Scheikundige produkten	10,8	13,6	20,8	12,9	20,1	7,8
17/252	Petro- en carbochemische nijverheid	7,2	16,0	19,9	12,1	24,7	6,6
17/257	Farmaceutische produkten	9,4	5,6	15,4	21,1	8,0	4,6
17/260	Kunstmatige en synthetische produkten	15,7	16,1	15,0	22,5	4,6	1,3
17/253	Chemische basisprodukten	19,3	10,9	20,8	19,2	21,7	12,8
17/256	Chemische produkten met industriële en agrarische toepassing	10,6	12,5	21,2	6,4	20,5	8,5
17/258-259	Reinigingsmiddelen en produkten voor huishoudelijk gebruik	16,2	14,7	38,3	2,2	17,9	14,7
17/255	Andere scheikundige produkten	17,8	6,8	19,2	8,7	14,7	8,9
19.21.23.25.							
27.29	Uit metaal vervaardigde en elektrotechnische produkten	8,5	4,1	15,8	7,2	10,3	12,1
23/330-371 à	Bureaumachines, machines voor informatieverwerking,						
374	optische en precisie-instrumenten	14,4	11,9	24,6	18,2	27,2	15,7
21/321 à 328	Landbouw- en nijverheidsmachines	16,8	-4,0	17,4	2,2	13,9	11,0
27/351 à 353	Motorrijtuigen en motoren	-2,7	7,7	21,4	13,5	4,4	14,3
29/361 à 365	Andere vervoermiddelen	32,5	8,4	5,9	-11,5	11,6	-9,6
25/341 à 347	Elektrotechnische installaties en voorzieningen	13,6	5,1	7,1	3,5	11,8	13,2
19/311 à 316	Andere produkten uit metaal	13,5	-1,6	7,1	-0,9	11,0	9,4
31.33.35	Voedingswaren	7,3	14,8	23,3	0,1	18,3	-0,6
31/412	Vlees	-0,9	9,9	22,5	-1,6	9,3	4,4
31/413	Melk	12,3	21,2	37,0	-16,1	5,6	0,4
35/411-414 à							
423	Andere voedingsmiddelen	7,8	13,6	17,6	8,7	25,5	-2,1
41	Textiel en kleding	10,7	3,0	14,6	8,0	11,4	3,3
41/431-432	Spinnerijprodukten en weefsels	6,7	-0,1	14,8	11,9	17,5	1,8
41/436	Produkten van de tricotage- en kousenindustrie	17,3	7,6	16,9	6,9	2,2	5,1
41/438	Tapijten	8,0	-8,2	7,6	3,5	15,2	-5,1
41/453	Kleding	9,8	8,4	14,2	4,9	8,4	7,1
41/439-455							
456	Andere produkten van de textiel- en kledingnijverheid	19,0	-2,5	14,8	7,1	13,0	0,0
37.39.43.45.							
47.49.51.53.							
55	Andere nijverheidsprodukten	18,5	1,7	10,0	11,1	15,4	0,0
37/424 à 429	Dranken en tabak	11,6	4,9	17,8	9,5	15,4	-2,5
43/441-442							
451	Leder, huiden en schoeisel	8,8	-5,7	19,0	5,3	15,4	9,7
45/461 à 467	Hout en houten meubelen	3,9	-3,2	2,2	-0,2	6,5	2,9
47/471 à 474	Papier, papierwaren en drukwerk	10,6	11,5	15,5	5,9	22,8	3,9
49/481 à 483	Rubberartikelen en artikelen van plastiek	15,5	2,3	18,0	10,5	12,1	8,3
51/491	Sieraden, smeedwerk en diamanten	32,8	-0,5	4,7	17,9	13,0	-6,2
51/492 à 495	Niet elders genoemde produkten (muziekinstrumenten, films)	21,4	2,4	12,1	7,9	13,1	-4,6
55/620	Stoffen bestemd voor recuperatie	-5,3	7,8	14,0	15,6	51,0	4,7
	ALGEMEEN TOTAAL	**17,7**	**9,9**	**14,9**	**6,3**	**13,3**	**3,7**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

X-8 - Relatief belang van de uitvoer per bedrijfstak

In % van het totaal

NACE-CLIO	OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
01	Landbouw-, bosbouw- en visserijprodukten	2,7	2,8	2,8	2,5	2,7	2,3
01/011	Plantaardige produkten	1,9	2,0	2,1	1,8	1,9	1,5
01/014	Dierlijke produkten	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
01/012-013							
019-020-030	Andere landbouwprodukten	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
03.07.09	Produkten van de energiesector	8,7	9,3	9,1	8,6	8,2	7,0
03/111-112	Vaste brandstoffen	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
07/130-140	Ruwe aardolie en produkten van de aardolieraffinage	7,7	8,2	7,9	7,7	7,2	5,8
09/120-151							
152-161-162							
163-170	Elektriciteit, gas, water	0,9	1,0	1,2	0,8	0,8	1,0
13.15	Minerale produkten	20,1	17,5	17,0	16,6	16,9	16,6
13/211	Ijzererts	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
13/221	EGKS produkten (ruw ijzer en staal, warm gewalst plaatijzer, enz.)	8,4	7,4	6,7	6,5	7,0	6,9
13/222-223	Draad- en walsprodukten van bandstaal, stalen buizen	2,0	1,9	2,0	2,2	2,2	2,3
13/212-224	Non-ferrometalen	7,1	5,5	5,6	5,3	5,0	4,8
15/231-233							
239-241-248	Niet-metaalhoudende mineralen	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6	2,4
17	Scheikundige produkten	14,3	14,8	15,3	15,6	16,1	16,4
17/252	Petro- en carbochemische nijverheid	6,3	6,5	6,5	6,9	7,3	7,3
17/257	Farmaceutische produkten	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
17/260	Kunstmatige en synthetische produkten	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
17/253	Chemische basisprodukten	2,4	2,6	2,6	2,6	2,6	2,7
17/256	Chemische produkten met industriële en agrarische toepassing	1,9	1,8	2,0	2,1	2,2	2,3
17/258-259	Reinigingsmiddelen en produkten voor huishoudelijk gebruik	2,0	2,2	2,4	2,1	2,1	2,2
17/255	Andere scheikundige produkten	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
19.21.23.25.							
27.29	Uit metaal vervaardigde en elektrotechnische produkten	25,6	25,7	26,1	26,5	24,9	26,7
23/330-371 à	Bureaumachines, machines voor informatieverwerking,						
374	optische en precisie-instrumenten	0,9	1,0	1,2	1,3	1,4	1,5
21/321 à 328	Landbouw- en nijverheidsmachines	6,5	6,3	5,9	5,8	5,7	6,1
27/351 à 353	Motorrijtuigen en motoren	9,9	10,2	11,3	11,8	10,5	11,5
29/361 à 365	Andere vervoermiddelen	2,4	2,3	1,2	0,9	0,8	1,0
25/341 à 347	Elektrotechnische installaties en voorzieningen	5,0	4,9	4,4	4,4	4,3	4,4
19/311 à 316	Andere produkten uit metaal	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2
31.33.35	Voedingswaren	6,5	7,6	7,8	7,4	8,1	7,9
31/412	Vlees	1,8	2,0	1,9	1,8	1,9	1,8
31/413	Melk	1,3	1,4	1,6	1,3	1,4	1,3
35/411-414 à							
423	Andere voedingsmiddelen	3,4	4,2	4,3	4,3	4,8	4,8
41	Textiel en kleding	7,3	7,0	6,8	7,1	7,2	7,1
41/431-432	Spinnerijprodukten en weefsels	2,7	2,6	2,6	2,7	2,7	2,7
41/436	Produkten van de tricotage- en kousenindustrie	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4
41/438	Tapijten	1,8	1,9	1,8	1,8	1,9	1,9
41/453	Kleding	1,3	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1
41/439-455							
456	Andere produkten van de textiel- en kledingnijverheid	1,1	1,0	0,9	0,9	1,0	1,0
37.39.43.45.							
47.49.51.53.							
55	Andere nijverheidsprodukten	14,8	15,0	15,0	15,7	16,0	16,0
37/424 à 429	Dranken en tabak	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9
43/441-442							
451	Leder, huiden en schoeisel	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
45/461 à 467	Hout en houten meubelen	1,7	1,6	1,6	1,7	1,7	1,6
47/471 à 474	Papier, papierwaren en drukwerk	2,5	2,6	2,5	2,5	2,6	2,6
49/481 à 483	Rubberartikelen en artikelen van plastiek	2,6	2,7	2,6	3,0	3,1	3,3
51/491	Sieraden, smeedwerk en diamanten	6,3	6,3	6,3	6,5	6,5	6,4
51/492 à 495	Niet elders genoemde produkten (muziekinstrumenten, films)	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3
55/620	Stoffen bestemd voor recuperatie	0,4	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7
	ALGEMEEN TOTAAL	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

X-9 - Relatief belang van de invoer per bedrijfstak

In % van het totaal

NACE-CLIO	OMSCHRIJVING	1980	1981	1982	1983	1984	1985
01	Landbouw-, bosbouw- en visserijprodukten	5,9	6,2	6,4	6,3	6,6	6,3
01/011	Plantaardige produkten	3,6	4,0	4,2	4,0	4,2	3,8
01/014	Dierlijke produkten	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
01/012-013							
019-020-030	Andere landbouwprodukten	1,7	1,6	1,6	1,6	1,7	1,8
03.07.09	Produkten van de energiesector	17,6	20,9	21,2	19,5	19,1	17,5
03/111-112	Vaste brandstoffen	1,0	1,3	1,4	1,1	1,2	1,2
07/130-140	Ruwe aardolie en produkten van de aardolieraffinage	13,5	15,8	15,9	14,6	13,9	11,8
09/120-151							
152-161-162							
163-170	Elektriciteit, gas, water	3,2	3,8	3,9	3,8	4,0	4,5
13.15	Minerale produkten	12,9	11,8	10,7	11,4	11,1	11,3
13/211	Ijzererts	1,4	1,5	1,2	1,2	1,3	1,4
13/221	EGKS produkten (ruw ijzer en staal, warm gewalst plaatijzer, enz.)	1,7	1,6	1,6	1,8	1,9	1,9
13/222-223	Draad- en walsprodukten van bandstaal, stalen buizen	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8
13/212-224	Non-ferrometalen	7,0	6,2	5,2	5,8	5,4	5,5
15/231-233							
239-241-248	Niet-metaalhoudende mineralen	2,1	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8
17	Scheikundige produkten	9,7	10,0	10,5	11,2	11,8	12,3
17/252	Petro- en carbochemische nijverheid	4,7	4,9	5,1	5,4	6,0	6,1
17/257	Farmaceutische produkten	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9
17/260	Kunstmatige en synthetische produkten	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8
17/253	Chemische basisprodukten	1,3	1,3	1,4	1,5	1,7	1,8
17/256	Chemische produkten met industriële en agrarische toepassing	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4	1,5
17/258-259	Reinigingsmiddelen en produkten voor huishoudelijk gebruik	0,7	0,7	0,9	0,9	0,9	1,0
17/255	Andere scheikundige produkten	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
19.21.23.25.							
27.29	Uit metaal vervaardigde en elektrotechnische produkten	26,5	25,0	25,3	25,5	24,8	26,8
23/330-371 à	Bureaumachines, machines voor informatieverwerking,						
374	optische en precisie-instrumenten	1,8	1,8	2,0	2,2	2,5	2,8
21/321 à 328	Landbouw- en nijverheidsmachines	5,7	5,0	5,1	4,9	4,9	5,3
27/351 à 353	Motorrijtuigen en motoren	9,8	9,6	10,1	10,8	10,0	11,0
29/361 à 365	Andere vervoermiddelen	1,5	1,5	1,4	1,2	1,1	1,0
25/341 à 347	Elektrotechnische installaties en voorzieningen	4,9	4,7	4,4	4,3	4,2	4,6
19/311 à 316	Andere produkten uit metaal	2,7	2,4	2,3	2,1	2,1	2,2
31.33.35	Voedingswaren	5,4	5,6	6,0	5,7	5,9	5,7
31/412	Vlees	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8
31/413	Melk	1,3	1,4	1,7	1,3	1,3	1,2
35/411-414 à							
423	Andere voedingsmiddelen	3,2	3,3	3,4	3,5	3,9	3,6
41	Textiel en kleding	5,7	5,3	5,3	5,4	5,3	5,3
41/431-432	Spinnerijprodukten en weefsels	2,1	1,9	1,9	2,0	2,1	2,0
41/436	Produkten van de tricotage- en kousenindustrie	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
41/438	Tapijten	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
41/453	Kleding	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,6
41/439-455							
456	Andere produkten van de textiel- en kledingnijverheid	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
37.39.43.45.							
47.49.51.53.							
55	Andere nijverheidsprodukten	16,3	15,1	14,5	15,1	15,4	14,8
37/424 à 429	Dranken en tabak	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7	0,6
43/441-442							
451	Leder, huiden en schoeisel	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0
45/461 à 467	Hout en houten meubelen	1,9	1,7	1,5	1,4	1,3	1,3
47/471 à 474	Papier, papierwaren en drukwerk	2,7	2,8	2,8	2,8	3,0	3,0
49/481 à 483	Rubberartikelen en artikelen van plastiek	2,0	1,9	1,9	2,0	2,0	2,1
51/491	Sieraden, smeedwerk en diamanten	7,0	6,3	5,7	6,4	6,4	5,7
51/492 à 495	Niet elders genoemde produkten (muziekinstrumenten, films)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4
55/620	Stoffen bestemd voor recuperatie	0,4	0,4	0,4	0,4	0,6	0,6
	ALGEMEEN TOTAAL	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS.

C. VERDELING VOLGENS DE TYPE-CLASSIFICATIE VOOR DE INTERNATIONALE HANDEL (TCIH)

X-10A - Waarde van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van het TCIH

Miljarden franken

SECTIES Afdelingen	1980	1981	1982	1983	1984	1985
0. Levende dieren en voedingswaren	156,4	195,9	229,6	233,1	277,7	272,9
00. Levende dieren bestemd voor menselijke voeding	7,8	7,8	8,6	10,7	11,5	11,9
01. Vlees en bereidingen	29,7	36,9	40,0	43,0	49,4	49,6
02. Zuivelprodukten en vogeleieren	27,3	31,3	40,7	36,6	42,6	41,6
03. Vis, schaaldieren en schelpdieren, bereidingen	2,0	2,3	2,9	3,6	3,8	4,5
04. Granen en bereidingen van granen	34,0	42,1	49,7	43,7	57,3	45,6
05. Groenten en fruit	17,3	21,0	27,3	29,6	34,6	38,8
06. Suiker, suikerwerk, en honig	13,0	17,7	16,2	14,0	16,3	13,5
07. Koffie, thee, cacao, specerijen en produkten daarvan	10,2	11,4	12,7	15,8	20,3	25,7
08. Dierenvoedsel	8,4	14,7	21,3	25,1	28,6	26,3
09. Diverse voedingsprodukten en bereidingen	6,7	10,7	10,1	11,1	13,4	15,5
1. Dranken en tabak	11,8	14,4	17,4	20,5	21,9	24,5
11. Dranken	5,6	6,8	7,7	9,2	10,1	11,3
12. Tabak, ruw en bewerkt	6,3	7,6	9,8	11,3	11,8	13,2
2. Ruwe grondstoffen, niet eetbaar (m.u.v. brandstoffen)	48,8	55,8	61,7	68,3	87,4	87,9
21. Leder, huiden en pelterijen, ruw	2,1	2,5	2,8	3,4	5,3	4,9
22. Oliehoudende zaden en vruchten	0,5	0,5	0,7	0,8	1,2	0,9
23. Ruwe rubber	5,1	6,9	8,0	9,9	10,7	13,5
24. Kurk en hout	4,3	4,6	5,3	6,1	7,1	6,7
25. Papierstof en -afval	3,1	3,3	3,8	3,9	5,9	5,3
26. Textielvezels (m.u.v. wol in banden) en niet bewerkt afval	8,0	8,3	10,4	11,8	17,5	17,0
27. Natuurlijke meststoffen en ruwe mineralen (m.u.v. steenkool, aardolie, edelstenen)	9,8	11,5	12,7	12,9	15,2	15,1
28. Metaalertsen en -residuen	10,5	12,2	11,2	12,3	16,0	14,7
29. Dierlijke of plantaardige produkten, ruw n.e.g.	5,4	6,0	6,7	7,3	8,5	9,9

X-10B - Waarde van de uitvoer volgens de secties en afdeling van het TCIH (vervolg)

Miljarden franken

SECTIES Afdelingen	1980	1981	1982	1983	1984	1985
3. Minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke	158,3	186,3	206,0	222,6	237,2	208,6
32. Steenkool, cokes en briketten	4,6	6,8	5,5	5,2	8,4	9,4
33. Aardoliën, derivaten en dergelijke	147,8	171,9	191,5	208,4	220,3	189,0
34. Aardgas en fabrieksgas	2,7	3,3	4,0	4,3	3,1	4,2
35. Elektrische energie	3,1	4,3	5,1	4,7	5,3	6,1
4. Vetten en oliën van dierlijke of plantaardige oorsprong	6,8	9,4	11,6	13,4	22,5	25,0
41. Dierlijke oliën en vetten	0,8	0,9	1,0	1,0	1,6	1,6
42. Plantaardige vette oliën	4,7	7,3	9,2	10,8	18,3	20,4
43. Bereide dierlijke en plantaardige oliën en vetten; was	1,3	1,2	1,4	1,6	2,7	3,0
5. Chemische produkten, n.e.g.	217,3	239,8	281,7	316,7	376,3	406,1
51. Organische chemische produkten	43,0	50,6	55,4	59,3	75,7	77,4
52. Anorganische chemische produkten	10,1	11,7	13,8	16,4	20,1	22,9
53. Verfstoffen en looistoffen; kleurstoffen	10,0	11,1	13,3	16,0	19,3	20,6
54. Geneeskrachtige en farmaceutische produkten	19,6	22,9	28,2	32,6	36,8	39,1
55. Etherische oliën, produkten voor parfumerie, toilet en onderhoud	10,5	12,3	14,3	16,2	19,4	23,0
56. Kunstmeststoffen	22,3	25,2	26,7	27,4	29,5	33,0
57. Springstoffen en pyrotechnische artikelen	0,9	0,7	1,1	1,0	1,0	1,7
58. Kunstmatige plastiekstoffen, ethers en esters van cellulose en kunstharsen	73,6	76,7	92,3	112,3	133,2	143,1
59. Chemische produkten, n.e.g.	27,1	28,6	36,7	35,5	41,3	45,3
6. Fabrikaten hoofdzakelijk gerangschikt volgens de grondstof	645,6	652,1	719,2	812,6	932,0	977,2
61. Bereide huiden en vellen en werken, n.e.g. pelterijen	4,1	4,3	4,9	5,3	6,0	6,4
62. Bewerkte rubber, n.e.g.	15,9	18,0	21,2	22,7	25,4	26,8
63. Werken van kurk of van hout (m.u.v. meubelen)	11,2	11,1	13,0	14,7	16,3	17,5
64. Papier, karton; werken van cellulose, papier en karton	26,7	30,6	34,4	36,6	41,2	44,3
65. Garens, weefsels, artikelen van textielstoffen, n.e.g. en dergelijke produkten	106,3	113,6	127,4	145,5	167,8	178,4
66. Fabrikaten van minerale stoffen andere dan metalen, n.e.g.	149,7	162,0	185,6	215,6	244,7	252,1
67. IJzer en staal	187,5	184,6	192,9	211,1	253,1	265,5
68. Non-ferrometalen	101,4	81,2	86,2	104,6	113,0	117,4
69. Metaalwaren, n.e.g.	42,8	46,7	53,4	55,9	64,4	68,9

X-10C - Waarde van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van het TCIH (vervolg)

Miljarden franken

SECTIES Afdelingen	1980	1981	1982	1983	1984	1985
7. Vervoermaterieel	408,4	448,2	540,5	594,6	629,7	733,6
71. Generatoren, motoren en bijbehorende toestellen	17,6	24,8	35,6	28,6	29,6	48,3
72. Gespecialiseerde machines	50,8	51,1	55,1	53,0	64,6	74,2
73. Machines en toestellen voor de metaalbewerking	8,4	8,9	10,5	11,2	11,7	14,7
74. Machines voor meervoudig gebruik, n.e.g.	35,2	36,5	40,0	42,9	49,6	54,9
75. Kantoormachines en informatieverwerkende machines	9,8	11,4	18,0	21,1	28,2	31,2
76. Toestellen voor telecommunicatie en voor het opnemen en weergeven van geluid	39,7	41,3	40,5	43,5	44,4	48,5
77. Elektrische machines, n.e.g.	42,0	43,4	46,7	54,2	60,9	67,0
78. Voertuigen voor wegvervoer	191,0	217,0	277,5	322,9	326,9	377,3
79. Ander vervoermaterieel	14,0	13,7	16,7	16,1	13,4	17,0
8. Diverse fabrikaten	130,9	144,0	167,2	191,4	216,3	229,1
81. Sanitair, verwarmings- en verlichtingstoestellen	6,4	6,3	7,0	8,7	9,1	9,1
82. Meubelen	21,2	22,4	25,7	28,9	31,8	33,2
83. Reisartikelen, handtassen, e.d.	0,7	0,7	1,0	1,2	1,8	2,2
84. Kleding en kledingtoebehoren	29,2	30,5	34,5	38,5	43,0	44,7
85. Schoeisel	1,7	1,4	1,6	1,8	2,3	2,8
87. Instrumenten en apparaten voor beroepsuitoefening, wetenschap en controle, n.e.g.	9,2	10,9	11,3	14,5	16,6	18,0
88. Apparaten en benodigdheden voor fotografie en optiek, n.e.g. uurwerken	27,4	31,8	37,7	41,5	46,6	47,9
89. Diverse fabrikaten, n.e.g.	35,0	39,9	48,5	56,0	65,0	71,2
9. Goederen niet elders gerangschikt	105,9	116,5	158,1	178,1	191,2	199,0
91. Postpaketten	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
93. Speciale transacties	0,7	0,8	1,2	1,0	1,3	1,4
94. Levende dieren	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
95. Wapens	0,2	0,2	0,2	0,4	0,5	0,5
96. Munten, andere dan wettig betaalmiddel (m.u.v. goudstukken)	5,0	2,6	6,6	4,0	4,7	4,0
97. Niet-monetair goud	15,8	15,1	32,2	18,4	16,1	17,5
99. Vertrouwelijke trafiek	83,9	97,6	117,6	154,0	168,4	175,3
Algemeen totaal	**1 890,4**	**2 062,3**	**2 393,2**	**2 651,3**	**2 992,1**	**3 163,9**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

X-11A - Waarde van de invoer volgens de secties en afdelingen van het TCIH

Miljarden franken

SECTIES Afdelingen	1980	1981	1982	1983	1984	1985
0. Levende dieren en voedingswaren	188,4	216,4	261,7	259,5	301,7	293,6
00. Levende dieren bestemd voor menselijke voeding	8,2	9,5	12,8	12,7	13,3	12,9
01. Vlees en bereidingen	15,6	16,7	19,9	19,2	19,3	20,6
02. Zuivelprodukten en vogeleieren	27,3	33,5	45,7	38,4	40,6	40,8
03. Vis, schaaldieren en schelpdieren, bereidingen	11,0	11,7	13,4	14,9	15,1	16,0
04. Granen en bereidingen van granen	42,3	52,2	60,5	57,9	72,3	60,0
05. Groenten en fruit	33,4	38,1	44,8	44,6	50,3	53,5
06. Suiker, suikerwerk, en honig	4,0	5,1	5,8	4,1	11,2	6,4
07. Koffie, thee, cacao, specerijen en produkten daarvan	21,1	21,3	24,8	27,6	35,3	41,4
08. Dierenvoedsel	19,3	22,0	26,6	31,9	34,7	31,5
09. Diverse voedingsprodukten en bereidingen	6,0	6,5	7,5	8,1	9,6	10,3
1. Dranken en tabak	24,5	25,1	29,9	33,0	36,2	37,8
11. Dranken	17,8	18,4	20,0	21,5	22,9	23,7
12. Tabak, ruw en bewerkt	6,7	6,7	9,9	11,5	13,3	14,2
2. Ruwe grondstoffen, niet eetbaar (m.u.v. brandstoffen)	151,6	165,6	176,0	204,2	236,1	246,2
21. Leder, huiden en pelterijen, ruw	3,2	3,0	3,7	4,3	5,8	5,7
22. Oliehoudende zaden en vruchten	9,4	16,6	21,9	25,3	31,3	32,5
23. Ruwe rubber	5,4	6,3	7,2	8,4	10,5	13,1
24. Kurk en hout	18,1	16,5	18,2	19,6	21,5	21,2
25. Papierstof en -afval	6,8	8,5	9,1	9,1	11,8	10,5
26. Textielvezels (m.u.v. wol in banden) en niet bewerkt afval	17,7	19,0	20,3	26,1	34,2	34,0
27. Natuurlijke meststoffen en ruwe mineralen (m.u.v. steenkool, aardolie, edelstenen)	19,2	24,0	26,5	25,8	29,4	29,8
28. Metaalertsen en -residuen	65,6	65,3	61,0	77,3	82,5	89,6
29. Dierlijke of plantaardige produkten, ruw n.e.g.	6,3	6,5	8,1	8,3	9,1	9,8

X-11B - Waarde van de invoer volgens de secties en afdelingen van het TCIH (vervolg)

Miljarden franken

SECTIES Afdelingen	1980	1981	1982	1983	1984	1985
3. Minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke	363,8	472,0	547,0	535,7	595,0	550,4
32. Steenkool, cokes en briketten	33,0	40,6	48,0	39,2	49,2	51,4
33. Aardoliën, derivaten en dergelijke	284,1	366,6	424,2	414,7	449,0	395,8
34. Aardgas en fabrieksgas	44,5	59,2	68,8	75,9	89,9	95,1
35. Elektrische energie	2,2	5,7	6,0	5,9	6,9	8,1
4. Vetten en oliën van dierlijke of plantaardige oorsprong	9,5	10,9	12,9	13,9	21,3	20,8
41. Dierlijke oliën en vetten	1,8	2,3	2,9	2,7	4,3	4,3
42. Plantaardige vette oliën	5,2	5,9	7,1	8,0	12,4	11,9
43. Bereide dierlijke en plantaardige oliën en vetten; was	2,5	2,8	2,9	3,1	4,7	4,7
5. Chemische produkten, n.e.g.	174,7	193,8	234,4	264,1	316,2	338,7
51. Organische chemische produkten	61,5	71,4	86,2	94,4	114,8	116,2
52. Anorganische chemische produkten	10,7	11,4	14,7	17,8	21,6	23,6
53. Verfstoffen en looistoffen; kleurstoffen	8,4	8,9	10,7	11,7	13,5	14,7
54. Geneeskrachtige en farmaceutische produkten	19,1	20,9	24,0	28,7	31,0	32,3
55. Etherische oliën, produkten voor parfumerie, toilet en onderhoud	9,7	10,5	12,8	14,0	18,2	20,3
56. Kunstmeststoffen	8,7	8,7	11,0	12,1	13,5	15,6
57. Springstoffen en pyrotechnische artikelen	0,2	0,2	0,6	0,7	0,8	0,4
58. Kunstmatige plastiekstoffen, ethers en esters van cellulose en kunstharsen	36,5	39,7	48,2	56,5	70,2	78,8
59. Chemische produkten, n.e.g.	19,8	22,0	26,0	28,2	32,7	36,6
6. Fabrikaten hoofdzakelijk gerangschikt volgens de grondstof	462,0	449,6	515,8	565,9	662,4	675,6
61. Bereide huiden en vellen en werken, n.e.g. pelterijen	3,0	2,7	3,5	4,0	5,1	5,7
62. Bewerkte rubber, n.e.g.	15,2	15,7	19,0	19,2	20,5	20,8
63. Werken van kurk of van hout (m.u.v. meubelen)	10,5	10,5	10,8	10,6	11,5	11,8
64. Papier, karton werken van cellulose, papier en karton	36,6	40,5	46,7	50,2	62,3	66,1
65. Garens, weefsels, artikelen van textielstoffen, n.e.g. en dergelijke produkten	69,4	69,5	81,6	89,2	99,8	102,7
66. Fabrikaten van minerale stoffen andere dan metalen, n.e.g.	138,6	133,1	155,5	175,4	212,1	205,1
67. IJzer en staal	54,6	54,7	67,2	74,8	88,5	94,3
68. Non-ferrometalen	85,6	74,4	77,2	89,4	103,9	103,1
69. Metaalwaren, n.e.g.	48,7	48,4	54,4	53,1	58,5	65,9

X-11C - Waarde van de invoer volgens de secties en afdelingen van het TCIH (vervolg)

Miljarden franken

SECTIES Afdelingen	1980	1981	1982	1983	1984	1985
7. Vervoermaterieel	470,3	492,4	573,4	619,3	685,5	766,1
71. Generatoren, motoren en bijbehorende toestellen	34,9	31,2	45,9	44,3	56,6	67,1
72. Gespecialiseerde machines	39,4	35,8	43,8	44,8	54,0	56,2
73. Machines en toestellen voor de metaalbewerking	13,0	13,7	14,7	14,3	16,4	19,0
74. Machines voor meervoudig gebruik, n.e.g.	56,0	55,2	62,0	65,0	75,1	81,4
75. Kantoormachines en informatieverwerkende machines	21,7	25,5	33,1	41,0	55,9	64,5
76. Toestellen voor telecommunicatie en voor het opnemen en weergeven van geluid	27,8	30,0	29,0	27,3	30,0	33,7
77. Elektrische machines, n.e.g.	56,3	56,6	62,2	68,2	75,7	87,5
78. Voertuigen voor wegvervoer	197,2	218,1	253,6	290,7	295,7	334,6
79. Ander vervoermaterieel	24,1	26,4	29,0	23,8	26,2	21,9
8. Diverse fabrikaten	179,7	187,6	215,8	223,6	246,3	266,6
81. Sanitair, verwarmings- en verlichtingstoestellen	5,9	5,2	5,4	5,3	5,8	6,4
82. Meubelen	20,9	20,0	20,3	19,3	20,9	23,4
83. Reisartikelen, handtassen, e.d.	2,8	2,8	3,0	3,2	3,7	3,8
84. Kleding en kledingtoebehoren	53,4	57,7	65,6	69,4	74,2	78,9
85. Schoeisel	15,6	15,0	17,7	18,0	20,0	21,8
87. Instrumenten en apparaten voor beroepsuitoefening, wetenschap en controle, n.e.g.	16,5	18,2	21,8	22,7	26,0	29,9
88. Apparaten en benodigdheden voor fotografie en optiek, n.e.g. uurwerken	12,8	13,9	16,3	16,3	18,5	19,7
89. Diverse fabrikaten, n.e.g.	51,9	54,7	65,8	69,5	77,3	82,6
9. Goederen niet elders gerangschikt	76,1	96,2	86,4	101,7	94,9	119,7
91. Postpaketten	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
93. Speciale transacties	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
94. Levende dieren	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
95. Wapens	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
96. Munten, andere dan wettig betaalmiddel (m.u.v. goudstukken)	23,9	29,7	15,6	26,5	17,0	13,5
97. Niet-monetair goud	14,9	25,6	32,6	35,6	30,8	35,0
99. Vertrouwelijke trafiek	36,7	40,3	37,6	38,8	46,5	70,7
Algemeen totaal	**2 100,8**	**2 309,8**	**2 653,4**	**2 820,9**	**3 195,8**	**3 315,6**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

X-12A - Wijziging van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH

Jaarlijkse variatie in %

SECTIES Afdelingen	81/80	82/81	83/82	84/83	85/84
0. Levende dieren en voedingswaren	25,2	17,2	1,6	19,1	-1,7
00. Levende dieren bestemd voor menselijke voeding	-0,4	10,5	24,4	7,1	3,3
01. Vlees en bereidingen	24,2	8,5	7,6	14,8	0,4
02. Zuivelprodukten en vogeleieren	14,6	29,8	-10,0	16,5	-2,5
03. Vis, schaaldieren en schelpdieren, bereidingen	14,7	25,5	22,7	7,2	18,2
04. Granen en bereidingen van granen	23,6	18,3	-12,1	31,0	-20,3
05. Groenten en fruit	21,7	29,8	8,3	17,0	12,2
06. Suiker, suikerwerk, en honig	36,2	-8,5	-13,8	16,6	-17,2
07. Koffie, thee, cacao, specerijen en produkten daarvan	11,5	12,2	23,9	28,3	26,7
08. Dierenvoedsel	76,0	44,4	18,0	13,9	-8,1
09. Diverse voedingsprodukten en bereidingen	60,1	-5,1	9,8	20,5	15,3
1. Dranken en tabak	21,5	21,4	17,4	6,8	12,0
11. Dranken	21,9	12,9	19,5	10,1	11,9
12. Tabak, ruw en bewerkt	21,2	29,0	15,8	4,1	12,0
2. Ruwe grondstoffen, niet eetbaar (m.u.v. brandstoffen)	14,3	10,6	10,5	28,0	0,7
21. Leder, huiden en pelterijen, ruw	20,0	11,7	21,6	57,4	-7,9
22. Oliehoudende zaden en vruchten	2,3	36,4	1,8	54,9	-25,1
23. Ruwe rubber	35,4	15,5	23,6	8,1	26,6
24. Kurk en hout	5,0	17,1	14,5	16,8	-6,3
25. Papierstof en -afval	8,5	13,5	1,8	52,0	-9,5
26. Textielvezels (m.u.v. wol in banden) en niet bewerkt afval	3,8	25,4	12,8	48,7	-2,8
27. Natuurlijke meststoffen en ruwe mineralen (m.u.v. steenkool, aardolie, edelstenen)	17,0	10,3	1,4	18,0	-5,0
28. Metaalertsen en -residuen	15,7	-7,7	9,7	30,0	-8,4
29. Dierlijke of plantaardige produkten, ruw n.e.g.	11,8	12,8	8,4	16,3	16,1

X-12B - Wijziging van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)

Jaarlijkse variatie in %

SECTIES Afdelingen	81/80	82/81	83/82	84/83	85/84
3. Minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke	17,6	10,6	8,1	6,6	-12,1
32. Steenkool, cokes en briketten	46,7	-19,2	-6,1	63,5	11,4
33. Aardoliën, derivaten en dergelijke	16,2	11,4	8,9	5,7	-14,2
34. Aardgas en fabrieksgas	21,3	20,6	7,9	26,8	32,7
35. Elektrische energie	37,2	18,6	-6,4	12,2	14,1
4. Vetten en oliën van dierlijke of plantaardige oorsprong	37,9	23,4	15,6	67,9	10,8
41. Dierlijke oliën en vetten	13,0	7,7	2,4	54,9	-3,5
42. Plantaardige vette oliën	56,3	26,0	17,2	69,6	11,8
43. Bereide dierlijke plantaardige oliën en vetten; was	-11,1	19,3	15,1	64,3	12,4
5. Chemische produkten, n.e.g.	10,4	17,5	12,4	18,8	7,9
51. Organische chemische produkten	17,5	9,5	7,0	27,7	2,3
52. Anorganische chemische produkten	16,0	17,8	18,8	22,5	13,7
53. Verfstoffen en looistoffen; kleurstoffen	11,1	19,2	20,3	21,0	6,8
54. Geneeskrachtige en farmaceutische produkten	16,8	23,1	15,7	13,0	6,1
55. Etherische oliën, produkten voor parfumerie, toilet en onderhoud	17,7	16,2	13,4	20,0	18,0
56. Kunstmeststoffen	12,7	6,0	2,9	7,4	12,1
57. Springstoffen en pyrotechnische artikelen	-26,6	62,6	-11,0	-1,3	74,7
58. Kunstmatige plastiekstoffen, ethers en esters van cellulose en kunstharsen	4,1	20,4	21,6	18,7	7,4
59. Chemische produkten, n.e.g.	5,4	28,1	-3,1	16,1	9,8
6. Fabrikaten hoofdzakelijk gerangschikt volgens de grondstof	1,0	10,3	13,0	14,7	4,8
61. Bereide huiden en vellen en werken, n.e.g. pelterijen	4,3	12,4	8,7	13,6	7,5
62. Bewerkte rubber, n.e.g.	13,0	17,7	7,1	11,6	5,6
63. Werken van kurk of van hout (m.u.v. meubelen)	-0,2	17,0	13,0	10,6	7,3
64. Papier, karton werken van cellulose, papier en karton	14,5	12,5	6,4	12,4	7,4
65. Garens, weefsels, artikelen van textielstoffen, n.e.g. en dergelijke produkten	6,9	12,1	14,2	15,4	6,3
66. Fabrikaten van minerale stoffen andere dan metalen, n.e.g.	8,2	14,6	16,2	13,5	3,0
67. IJzer en staal	-1,6	4,5	9,4	19,9	4,9
68. Non-ferrometalen	-20,0	6,3	21,3	8,1	3,9
69. Metaalwaren, n.e.g.	9,1	14,4	4,6	15,3	7,0

X-12C - Wijziging van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)

Jaarlijkse variatie in %

SECTIES Afdelingen	81/80	82/81	83/82	84/83	85/84
7. Vervoermaterieel	9,7	20,6	10,0	5,5	16,5
71. Generatoren, motoren en bijbehorende toestellen	41,1	43,2	-19,6	3,6	63,1
72. Gespecialiseerde machines	0,7	7,8	-3,8	22,0	14,9
73. Machines èn toestellen voor de metaalbewerking	5,7	17,6	6,8	4,4	26,0
74. Machines voor meervoudig gebruik, n.e.g.	3,5	9,8	7,2	15,5	10,8
75. Kantoormachines en informatieverwerkende machines	16,3	57,5	17,2	33,8	10,6
76. Toestellen voor telecommunicatie en voor het opnemen en weergeven van geluid	4,1	-1,9	7,4	2,0	9,2
77. Elektrische machines, n.e.g.	3,5	7,4	16,3	12,3	10,0
78. Voertuigen voor wegvervoer	13,7	27,8	16,4	1,2	15,4
79. Ander vervoermaterieel	-2,0	22,1	-4,0	-16,7	28,6
8. Diverse fabrikaten	10,0	16,1	14,5	13,0	5,9
81. Sanitair, verwarmings- en verlichtingstoestellen	-2,4	10,6	25,6	4,4	-0,6
82. Meubelen	5,7	14,5	12,7	10,0	4,3
83. Reisartikelen, handtassen, e.d.	6,7	33,2	26,8	45,0	21,4
84. Kleding en kledingtoebehoren	4,2	13,3	11,5	11,5	4,0
85. Schoeisel	-17,4	13,6	13,5	25,8	23,2
87. Instrumenten en apparaten voor beroepsuitoefening, wetenschap en controle, n.e.g.	19,4	3,3	28,4	14,5	8,6
88. Apparaten en benodigdheden voor fotografie en optiek, n.e.g. uurwerken	16,2	18,3	10,2	12,4	2,6
89. Diverse fabrikaten, n.e.g.	13,9	21,6	15,6	15,8	9,6
9. Goederen niet elders gerangschikt	10,0	35,7	12,7	7,3	4,0
91. Postpaketten	37,2	34,9	-21,9	-93,6	-89,1
93. Speciale transacties	17,9	50,2	-17,8	22,6	14,2
94. Levende dieren	22,6	3,4	19,4	-1,7	16,6
95. Wapens	15,8	8,2	58,1	34,0	-5,6
96. Munten, andere dan wettig betaalmiddel (m.u.v. goudstukken)	-49,7	158,0	-39,7	17,6	-14,2
97. Niet-monetair goud	-4,6	113,1	-42,7	-12,5	8,4
99. Vertrouwelijke trafiek	16,3	20,5	31,0	9,3	4,2
Algemeen totaal	**9,1**	**16,0**	**10,8**	**12,9**	**5,7**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

X-13A - Wijziging van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH

Jaarlijkse variatie in %

SECTIES Afdelingen	81/80	82/81	83/82	84/83	85/84
0. Levende dieren en voedingswaren	14,9	20,9	-0,9	16,3	-2,7
00. Levende dieren bestemd voor menselijke voeding	15,2	35,2	-1,3	4,7	-2,4
01. Vlees en bereidingen	7,1	18,7	-3,2	0,4	6,8
02. Zuivelprodukten en vogeleieren	22,4	36,5	-16,0	5,8	0,5
03. Vis, schaaldieren en schelpdieren, bereidingen	6,7	14,0	11,4	1,2	6,0
04. Granen en bereidingen van granen	23,2	15,9	-4,3	24,9	-17,0
05. Groenten en fruit	14,0	17,7	-0,4	12,6	6,4
06. Suiker, suikerwerk, en honig	26,1	13,4	-28,6	173,1	-42,9
07. Koffie, thee, cacao, specerijen en produkten daarvan	0,5	16,8	11,0	28,2	17,3
08. Dierenvoedsel	13,6	21,2	20,0	8,8	-9,3
09. Diverse voedingsprodukten en bereidingen	8,4	15,1	8,7	18,0	8,0
1. Dranken en tabak	2,3	19,0	10,5	9,6	4,6
11. Dranken	3,1	8,7	8,0	6,3	3,3
12. Tabak, ruw en bewerkt	-0,1	47,4	15,6	15,8	6,8
2. Ruwe grondstoffen, niet eetbaar (m.u.v. brandstoffen)	9,2	6,3	16,0	15,6	4,3
21. Leder, huiden en pelterijen, ruw	-7,0	22,0	16,4	36,4	-2,5
22. Oliehoudende zaden en vruchten	76,8	32,3	15,3	24,1	3,6
23. Ruwe rubber	17,3	14,1	16,2	25,2	24,9
24. Kurk en hout	-9,0	10,7	7,4	9,7	-1,3
25. Papierstof en -afval	24,8	7,7	0,0	29,9	-11,3
26. Textielvezels (m.u.v. wol in banden) en niet bewerkt afval	7,7	6,7	28,6	31,0	-0,6
27. Natuurlijke meststoffen en ruwe mineralen (m.u.v. steenkool, aardolie, edelstenen)	24,7	10,7	-2,7	13,7	1,4
28. Metaalertsen en -residuen	-0,5	-6,6	26,8	6,0	8,7
29. Dierlijke of plantaardige produkten, ruw n.e.g.	4,3	23,5	3,0	9,2	7,8

X-13B - Wijziging van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)

Jaarlijkse variatie in %

SECTIES Afdelingen	81/80	82/81	83/82	84/83	85/84
3. Minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke	29,7	15,9	-2,1	11,1	-7,5
32. Steenkool, cokes en briketten	22,8	18,4	-18,3	25,3	4,5
33. Aardoliën, derivaten en dergelijke	29,0	15,7	-2,2	8,3	-11,8
34. Aardgas en fabrieksgas	33,0	16,2	10,3	18,5	5,8
35. Elektrische energie	154,2	5,7	-1,3	16,7	17,9
4. Vetten en oliën van dierlijke of plantaardige oorsprong	15,5	18,4	7,1	53,2	-2,3
41. Dierlijke oliën en vetten	26,4	28,0	-7,6	60,1	-0,7
42. Plantaardige vette oliën	13,6	21,1	12,6	54,0	-3,7
43. Bereide dierlijke en plantaardige oliën en vetten; was	11,4	4,9	8,6	48,6	-0,1
5. Chemische produkten, n.e.g.	10,9	20,9	12,7	19,7	7,1
51. Organische chemische produkten	16,1	20,8	9,5	21,6	1,3
52. Anorganische chemische produkten	6,1	29,0	21,1	21,2	9,3
53. Verfstoffen en looistoffen; kleurstoffen	5,6	19,9	9,8	15,4	8,8
54. Geneeskrachtige en farmaceutische produkten	9,0	15,0	19,5	8,0	4,2
55. Etherische oliën, produkten voor parfumerie, toilet en onderhoud	8,5	22,3	9,4	29,5	12,1
56. Kunstmeststoffen	0,0	26,0	9,8	11,4	16,1
57. Springstoffen en pyrotechnische artikelen	1,0	217,5	1,5	20,3	-44,4
58. Kunstmatige plastiekstoffen, ethers en esters van cellulose en kunstharsen	8,9	21,3	17,2	24,3	12,2
59. Chemische produkten, n.e.g.	11,2	18,3	8,2	16,1	12,0
6. Fabrikaten hoofdzakelijk gerangschikt volgens de grondstof	-2,7	14,7	9,7	17,1	2,0
61. Bereide huiden en vellen en werken, n.e.g. pelterijen	-7,9	30,3	11,7	29,1	11,3
62. Bewerkte rubber, n.e.g.	3,5	20,9	1,1	6,9	1,6
63. Werken van kurk of van hout (m.u.v. meubelen)	-0,1	2,5	-1,8	9,0	2,4
64. Papier, karton werken van cellulose, papier en karton	10,7	15,4	7,5	24,0	6,1
65. Garens, weefsels, artikelen van textielstoffen, n.e.g. en dergelijke produkten	0,3	17,3	9,4	12,0	2,7
66. Fabrikaten van minerale stoffen andere dan metalen, n.e.g.	-4,0	16,9	12,8	20,9	-3,3
67. IJzer en staal	0,3	22,8	11,3	18,3	6,6
68. Non-ferrometalen	-13,1	3,7	15,8	16,3	-0,8
69. Metaalwaren, n.e.g.	-0,4	12,2	-2,3	10,1	12,7

X-13C - Wijziging van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)

Jaarlijkse variatie in %

SECTIES Afdelingen	81/80	82/81	83/82	84/83	85/84
7. Vervoermaterieel	4,7	16,4	8,0	10,7	11,8
71. Generatoren, motoren en bijbehorende toestellen	-10,6	47,4	-3,6	27,8	18,6
72. Gespecialiseerde machines	-9,2	22,4	2,3	20,4	4,2
73. Machines en toestellen voor de metaalbewerking	5,4	7,2	-2,9	14,6	16,2
74. Machines voor meervoudig gebruik, n.e.g.	-1,3	12,3	4,9	15,5	8,4
75. Kantoormachines en informatieverwerkende machines	17,7	29,8	23,7	36,4	15,4
76. Toestellen voor telecommunicatie en voor het opnemen en weergeven van geluid	7,8	-3,3	-5,8	10,0	12,5
77. Elektrische machines, n.e.g.	0,5	10,0	9,7	11,0	15,5
78. Voertuigen voor wegvervoer	10,6	16,3	14,6	1,7	13,2
79. Ander vervoermaterieel	9,5	9,7	-18,1	10,0	-16,2
8. Diverse fabrikaten	4,4	15,1	3,6	10,1	8,2
81. Sanitair, verwarmings- en verlichtingstoestellen	-12,0	4,6	-2,4	10,3	9,5
82. Meubelen	-3,9	1,2	-4,9	8,2	12,1
83. Reisartikelen, handtassen, e.d.	-0,3	8,9	5,1	14,6	4,7
84. Kleding en kledingtoebehoren	8,1	13,7	5,8	6,9	6,4
85. Schoeisel	-3,9	17,9	1,6	11,1	9,2
87. Instrumenten en apparaten voor beroepsuitoefening, wetenschap en controle, n.e.g.	10,7	19,4	4,1	14,7	15,1
88. Apparaten en benodigdheden voor fotografie en optiek, n.e.g. uurwerken	9,0	16,7	0,1	13,6	6,3
89. Diverse fabrikaten, n.e.g.	5,3	20,3	5,7	11,1	6,9
9. Goederen niet elders gerangschikt	26,5	-10,3	17,7	-6,6	26,1
91. Postpaketten	44,9	7,6	15,1	-79,3	18,8
93. Speciale transacties	-52,2	36,5	-96,3	12359,2	-95,6
94. Levende dieren	20,4	0,9	8,7	-17,2	18,7
95. Wapens	-6,8	-28,1	43,6	2,7	-30,5
96. Munten, andere dan wettig betaalmiddel (m.u.v. goudstukken)	24,3	-47,5	70,5	-35,8	-20,5
97. Niet-monetair goud	71,8	27,1	9,4	-13,6	13,7
99. Vertrouwelijke trafiek	9,8	-6,7	3,2	19,6	52,2
Algemeen totaal	**9,9**	**14,9**	**6,3**	**13,3**	**3,7**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS, ADSD.

X-14A - Relatief belang van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH

Relatief belang in % van het totaal

SECTIES Afdelingen	1980	1981	1982	1983	1984	1985
0. Levende dieren en voedingswaren	8,3	9,5	9,6	8,8	9,3	8,6
00. Levende dieren bestemd voor menselijke voeding	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
01. Vlees en bereidingen	1,6	1,8	1,7	1,6	1,7	1,6
02. Zuivelprodukten en vogeleieren	1,4	1,5	1,7	1,4	1,4	1,3
03. Vis, schaaldieren en schelpdieren, bereidingen	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
04. Granen en bereidingen van granen	1,8	2,0	2,1	1,6	1,9	1,4
05. Groenten en fruit	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2
06. Suiker, suikerwerk, en honig	0,7	0,9	0,7	0,5	0,5	0,4
07. Koffie, thee, cacao, specerijen en produkten daarvan	0,5	0,6	0,5	0,6	0,7	0,8
08. Dierenvoedsel	0,4	0,7	0,9	0,9	1,0	0,8
09. Diverse voedingsprodukten en bereidingen	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,6
1. Dranken en tabak	0,6	0,7	0,7	0,8	0,7	0,8
11. Dranken	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
12. Tabak, ruw en bewerkt	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
2. Ruwe grondstoffen, niet eetbaar (m.u.v. brandstoffen)	2,6	2,7	2,6	2,6	2,9	2,8
21. Leder, huiden en pelterijen, ruw	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
22. Oliehoudende zaden en vruchten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
23. Ruwe rubber	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
24. Kurk en hout	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
25. Papierstof en -afval	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
26. Textielvezels (m.u.v. wol in banden) en niet bewerkt afval	0,4	0,4	0,4	0,4	0,6	0,5
27. Natuurlijke meststoffen en ruwe mineralen (m.u.v. steenkool, aardolie, edelstenen)	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
28. Metaalertsen en -residuen	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
29. Dierlijke of plantaardige produkten, ruw n.e.g.	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

X-14B - Relatief belang van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)

Relatief belang in % van het totaal

SECTIES Afdelingen	1980	1981	1982	1983	1984	1985
3. Minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke	8,4	9,0	8,6	8,4	7,9	6,6
32. Steenkool, cokes en briketten	0,2	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3
33. Aardoliën, derivaten en dergelijke	7,8	8,3	8,0	7,9	7,4	6,0
34. Aardgas en fabrieksgas	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
35. Elektrische energie	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
4. Vetten en oliën van dierlijke of plantaardige oorsprong	0,4	0,5	0,5	0,5	0,8	0,8
41. Dierlijke oliën en vetten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
42. Plantaardige vette oliën	0,2	0,4	0,4	0,4	0,6	0,6
43. Bereide dierlijke en plantaardige oliën en vetten; was	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
5. Chemische produkten, n.e.g.	11,5	11,6	11,8	11,9	12,6	12,8
51. Organische chemische produkten	2,3	2,5	2,3	2,2	2,5	2,4
52. Anorganische chemische produkten	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
53. Verfstoffen en looistoffen; kleurstoffen	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
54. Geneeskrachtige en farmaceutische produkten	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
55. Etherische oliën, produkten voor parfumerie, toilet en onderhoud	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
56. Kunstmeststoffen	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0
57. Springstoffen en pyrotechnische artikelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
58. Kunstmatige plastiekstoffen, ethers en esters van cellulose en kunstharsen	3,9	3,7	3,9	4,2	4,5	4,5
59. Chemische produkten, n.e.g.	1,4	1,4	1,5	1,3	1,4	1,4
6. Fabrikaten hoofdzakelijk gerangschikt volgens de grondstof	34,2	31,6	30,1	30,6	31,1	30,9
61. Bereide huiden en vellen en werken, n.e.g. pelterijen	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
62. Bewerkte rubber, n.e.g.	0,8	0,9	0,9	0,9	0,8	0,9
63. Werken van kurk of van hout (m.u.v. meubelen)	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5
64. Papier, karton werken van cellulose, papier en karton	1,4	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4
65. Garens, weefsels, artikelen van textielstoffen, n.e.g. en dergelijke produkten	5,6	5,5	5,3	5,5	5,6	5,6
66. Fabrikaten van minerale stoffen andere dan metalen, n.e.g.	7,9	7,9	7,8	8,1	8,2	8,0
67. IJzer en staal	9,9	8,9	8,1	8,0	8,5	8,4
68. Non-ferrometalen	5,4	3,9	3,6	3,9	3,8	3,7
69. Metaalwaren, n.e.g.	2,3	2,3	2,2	2,1	2,2	2,2

X-14C - Relatief belang van de uitvoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH (vervolg)

Relatief belang in % van het totaal

SECTIES Afdelingen	1980	1981	1982	1983	1984	1985
7. Vervoermaterieel	21,6	21,7	22,6	22,4	21,0	23,2
71. Generatoren, motoren en bijbehorende toestellen	0,9	1,2	1,5	1,1	1,0	1,5
72. Gespecialiseerde machines	2,7	2,5	2,3	2,0	2,2	2,3
73. Machines en toestellen voor de metaalbewerking	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
74. Machines voor meervoudig gebruik, n.e.g.	1,9	1,8	1,7	1,6	1,7	1,7
75. Kantoormachines en informatieverwerkende machines	0,5	0,6	0,8	0,8	0,9	1,0
76. Toestellen voor telecommunicatie en voor het opnemen en weergeven van geluid	2,1	2,0	1,7	1,6	1,5	1,5
77. Elektrische machines, n.e.g.	2,2	2,1	1,9	2,0	2,0	2,1
78. Voertuigen voor wegvervoer	10,1	10,5	11,6	12,2	10,9	11,9
79. Ander vervoermaterieel	0,7	0,7	0,7	0,6	0,4	0,5
8. Diverse fabrikaten	6,9	7,0	7,0	7,2	7,2	7,2
81. Sanitair, verwarmings- en verlichtingstoestellen	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
82. Meubelen	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0
83. Reisartikelen, handtassen, e.d.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
84. Kleding en kledingtoebehoren	1,5	1,5	1,4	1,5	1,4	1,4
85. Schoeisel	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
87. Instrumenten en apparaten voor beroepsuitoefening, wetenschap en controle, n.e.g.	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6
88. Apparaten en benodigdheden voor fotografie en optiek, n.e.g. uurwerken	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,5
89. Diverse fabrikaten, n.e.g.	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2
9. Goederen niet elders gerangschikt	5,6	5,6	6,6	6,7	6,4	6,3
91. Postpaketten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
93. Speciale transacties	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
94. Levende dieren	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
95. Wapens	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
96. Munten, andere dan wettig betaalmiddel (m.u.v. goudstukken)	0,3	0,1	0,3	0,2	0,2	0,1
97. Niet-monetair goud	0,8	0,7	1,3	0,7	0,5	0,6
99. Vertrouwelijke trafiek	4,4	4,7	4,9	5,8	5,6	5,5
Algemeen totaal	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, NIS en ADSD.

X-15A - Relatief belang van de invoer volgens de secties en afdelingen van de TCIH

Relatief belang in % van het totaal

SECTIES Afdelingen	1980	1981	1982	1983	1984	1985
0. Levende dieren en voedingswaren	9,0	9,4	9,9	9,2	9,4	8,9
00. Levende dieren bestemd voor menselijke voeding	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4
01. Vlees en bereidingen	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
02. Zuivelprodukten en vogeleieren	1,3	1,4	1,7	1,4	1,3	1,2
03. Vis, schaaldieren en schelpdieren, bereidingen	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
04. Granen en bereidingen van granen	2,0	2,3	2,3	2,1	2,3	1,8
05. Groenten en fruit	1,6	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6
06. Suiker, suikerwerk, en honig	0,2	0,2	0,2	0,1	0,4	0,2
07. Koffie, thee, cacao, specerijen en produkten daarvan	1,0	0,9	0,9	1,0	1,1	1,2
08. Dierenvoedsel	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,0
09. Diverse voedingsprodukten en bereidingen	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
1. Dranken en tabak	1,2	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1
11. Dranken	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7
12. Tabak, ruw en bewerkt	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
2. Ruwe grondstoffen, niet eetbaar (m.u.v. brandstoffen)	7,2	7,2	6,6	7,2	7,4	7,4
21. Leder, huiden en pelterijen, ruw	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
22. Oliehoudende zaden en vruchten	0,4	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0
23. Ruwe rubber	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
24. Kurk en hout	0,9	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6
25. Papierstof en -afval	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,3
26. Textielvezels (m.u.v. wol in banden) en niet bewerkt afval	0,8	0,8	0,8	0,9	1,1	1,0
27. Natuurlijke meststoffen en ruwe mineralen (m.u.v. steenkool, aardolie, edelstenen)	0,9	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9
28. Metaalertsen en -residuen	3,1	2,8	2,3	2,7	2,6	2,7
29. Dierlijke of plantaardige produkten, ruw n.e.g.	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3